

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE UMANISTE ȘI ALE EDUCAȚIEI

CONSORTIU: Universitatea de Stat din Moldova (USM), Universitatea de Stat

„Alec Russo” din Bălți (USARB), Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu

Hasdeu” din Cahul (USC)

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 811.135.1`373`25:821.135.1=03.111(043.3)

IORDAN CORINA

**INTERPRETAREA CUVINTELOR-REALITĂȚI DIN OPERA
LUI ION CREANGĂ TRADUSĂ ÎN LIMBA ENGLEZĂ**

**621.04. LEXICOLOGIE ȘI LEXICOGRAFIE; TERMINOLOGIE
ȘI LIMBAJE SPECIALIZATE; TRADUCTOLOGIE**

Teză de doctor în filologie

Conducător științific:

ȘAGANEAN Gabriela

doctor în filologie, conferențiar universitar

Comisia de îndrumare:

GUȚU Ion

doctor în filologie, conferențiar universitar

LIFARI Viorica

doctor în filologie, conferențiar universitar

MOLOȘNIUC Viorica

doctor în filologie, conferențiar universitar

Autor:

IORDAN Corina

CHIȘINĂU, 2024

©Jordan Corina, 2024

CUPRINS

ADNOTARE	5
ANNOTATION.....	6
АННОТАЦИЯ	7
LISTA ABREVIERILOR.....	8
INTRODUCERE	9
1. ABORDAREA EVOLUTIVĂ ȘI DEFINIREA CONCEPTULUI DE CUVÂNT- REALITATE.....	18
1.1. Interdependența dintre limbă și cultură	18
1.2. Tabloul lingvistic al lumii ca reflecție a etosului național.....	25
1.3. Studiu diacronic al conceptului de cuvânt-realitate: probleme terminologice	29
1.4. Problematika aspectelor definiției ale cuvântului-realitate	41
1.5. Concluzii la capitolul 1.....	44
2. CUVINTELE-REALITĂȚI DIN PERSPECTIVA TRADUCTOLOGICĂ ȘI TIPOLOGIA ACESTORA.....	47
2.1. Viziuni asupra traducerii literare în cercetarea traductologică	47
2.2. Tipuri de strategii de traducere a cuvintelor-realități.....	55
2.2.1. <i>Strategiile globale de traducere</i>	55
2.2.2. <i>Strategiile locale de traducere</i>	55
2.3. Tipologia și criteriile de clasificare a cuvintelor-realități.....	65
2.4. Constituirea corpusului factologic	74
2.5. Concluzii la capitolul 2.....	89
3. ASPECTE SEMANTICO-FUNCȚIONALE ALE TRADUCERII CUVINTELOR- REALITĂȚI DIN ROMÂNĂ ÎN ENGLEZĂ ÎN OPERA LUI ION CREANGĂ.....	92
3.1. Clasificarea cuvintelor-realități din opera lui Ion Creangă conform criteriului tematic.....	92
3.2. Monosemia și polisemia cuvintelor-realități în opera lui Ion Creangă.....	94
3.3. Strategiile de traducere a cuvintelor-realități din opera <i>Amintiri din copilărie</i> de Ion Creangă din limba română în limba engleză	100
3.3.1. <i>Traducerea cuvintelor-realități geografice</i>	100
3.3.2. <i>Traducerea cuvintelor-realități etnografice</i>	106

3.3.3. Traducerea cuvintelor-realități sociopolitice.....	133
3.4. Analiza statistică a strategiilor de traducere a cuvintelor-realități din opera crengiană	147
3.5. Concluzii la capitolul 3	151
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	154
BIBLIOGRAFIE	158
ANEXE	173
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	269
CURRICULUM VITAE AL AUTORULUI	270

ADNOTARE

Autor: Iordan Corina

Tema: Interpretarea cuvintelor-realități din opera lui Ion Creangă tradusă în limba engleză. Teză de doctor în filologie, specialitatea 621.04. Lexicologie și lexicografie; terminologie și limbaje specializate; traductologie. Chișinău, 2024.

Structura tezei. Prezenta cercetare cuprinde adnotări în limbile română, engleză, rusă; lista abrevierilor; introducere; trei capitole; concluzii generale și recomandări; bibliografie din 199 de titluri; 6 anexe; declarația privind asumarea răspunderii; CV-ul autorului. Textul de bază cuprinde 157 de pagini. Rezultatele obținute au fost publicate în 15 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: cuvânt-realitate, cuvânt-reală, element legat de cultură, concept specific culturii, item specific culturii, traducere, limba română, limba engleză, lingvocultură, tabloul lingvistic al lumii, tipologie, strategie de traducere, aspecte semantico-funcționale, Ion Creangă, Amintiri din copilărie, Memories of My Boyhood, Recollections from Childhood.

Domeniul de studiu: semantica lexicală, pragmatica, lexicografia, culturologia și traductologia.

Scopul cercetării: analiza strategiilor de traducere din română în engleză a cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* prin prisma aspectelor semantico-funcționale.

Obiectivele cercetării:

- 1) realizarea unui studiu diacronic al conceptului de *cuvânt-realitate*;
- 2) examinarea aspectelor definitorii ale *cuvântului-realitate*;
- 3) analiza tipologiei și a criteriilor de clasificare a cuvintelor-realități în baza cercetărilor existente;
- 4) elaborarea propriei clasificări a cuvintelor-realități urmând criteriul tematic;
- 5) cercetarea specificităților lingvoculturale ale limbajului crengian;
- 6) identificarea cuvintelor-realități în opera lui I. Creangă și clasificarea acestora conform criteriului tematic;
- 7) analiza aspectelor semantico-funcționale ale traducerii cuvintelor-realități din perspectiva strategiilor de traducere;
- 8) identificarea și compararea strategiilor de traducere a cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă.

Noutatea și originalitatea științifică: această cercetare aduce o contribuție semnificativă în domeniul studiilor literare și traductologice prin analiza aspectelor semantico-funcționale ale traducerii cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* în două traduceri distincte: *Memories of My Boyhood* de A. Cartianu și R.C. Johnston și *Recollections from Childhood* de A.L. Lloyd.

Problema științifică soluționată: cercetarea noastră a contribuit la elucidarea problemelor terminologice în ceea ce privește conceptul de cuvânt-realitate și a explicat caracterul dificultăților de traducere a cuvintelor-realități.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a cercetării: sub aspect teoretic, lucrarea de față prezintă interes datorită analizei și sintetizării concepțiilor noi în lingvistică cu privire la cuvintele-realități. Sub aspect practic, rezultatele cercetării pot fi utilizate în cadrul unor proiecte de cercetare interdisciplinară, pot înlesni apariția de noi cercetări și pot constitui o platformă pentru potențialele teze de licență, de masterat și de doctorat.

Implementarea rezultatelor științifice: rezultatele tezei au fost diseminate în articole și comunicări științifice elaborate de autor, care au fost prezentate în cadrul unor conferințe naționale și internaționale.

ANNOTATION

Author: Iordan Corina

Title: **Interpreting the Realia-Words from Ion Creangă's Work Translated into English.** Doctoral Dissertation in Philology, Specialty 621.04 Lexicology and Lexicography; Terminology and Specialized Languages; Translation Studies. Chişinău, 2024.

Structure of the dissertation. This research includes annotations in Romanian, English and Russian; the list of abbreviations; introduction; three chapters; general conclusions and recommendations; bibliography (199 sources); 6 appendices; declaration of assumption of liability; the author's CV. The main text contains 157 pages. The obtained results were published in 15 scientific articles.

Keywords: cuvânt-realitate, realia-word, culture-bound element, culture-specific concept, culture-specific item, translation, the Romanian language, the English language, linguaculture, linguistic picture of the world, typology, translation strategy, semantic and functional aspects, Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*, *Memories of My Boyhood*, *Recollections from Childhood*.

Field of study: lexical semantics, pragmatics, lexicography, culturology and translation studies.

Purpose of study: analysing the translation strategies from Romanian to English of realia-words from I. Creangă's work *Amintiri din copilărie* through the prism of semantic and functional aspects.

Objectives of the paper:

- 1) conducting a diachronic study of the *realia-word* concept;
- 2) examining the defining aspects of the *realia-word*;
- 3) analysing the typology and criteria for classifying the realia-words based on existing research;
- 4) developing our own classification of realia-words following the thematic criterion;
- 5) researching the linguistic and cultural peculiarities of I. Creangă's speech;
- 6) identifying the realia-words in I. Creangă's work and classifying them according to the thematic criterion;
- 7) analysing the semantic and functional aspects of translating realia-words from the perspective of translation strategies;
- 8) identifying and comparing translation strategies for realia-words from I. Creangă's work.

Scientific novelty and originality: this research makes a significant contribution to the field of literary and translation studies by analysing the semantic and functional aspects of translating realia-words from I. Creangă's work *Amintiri din copilărie*, in two distinct translations: *Memories of My Boyhood* by A. Cartianu and R.C. Johnston, and *Recollections from Childhood* by A.L. Lloyd.

The solved scientific problem: our research contributed to clarifying terminological issues regarding the concept of realia-word and explained the nature of the translation challenges associated with realia-words.

Theoretical significance and practical value of this research: this paper is theoretically significant due to the analysis and synthesis of new linguistic concepts related to realia-words. From a practical perspective, the research results can be used in interdisciplinary research projects, facilitate the emergence of new studies and serve as a foundation for potential bachelor's, master's and doctoral theses.

Implementation of scientific results: The results of the dissertation were disseminated through articles and scientific presentations prepared by the author, which were presented at national and international conferences.

АННОТАЦИЯ

Автор: Иордан Корина

Тема: Интерпретация слов-реалий в переводе произведения Иона Крянгэ на английский язык. Диссертация на соискание учёной степени кандидата филологических наук, специальность 621.04 Лексикология и лексикография; специализированные языки и терминология; переводоведение. Кишинев, 2024.

Структура диссертации. Данное исследование включает аннотации на румынском, английском и русском языках; список сокращений; введение; три главы; общие выводы и рекомендации; библиографию из 199 наименований; 6 приложений; декларацию об ответственности; резюме автора. Основной текст – 157 страниц. Полученные результаты опубликованы в 15 научных работах.

Ключевые слова: cuvânt-realitate, слово-реалия, культурно связанный элемент, специфический культурный концепт, специфический культурный элемент, перевод, румынский язык, английский язык, лингвокультура, языковая картина мира, типология, стратегия перевода, семантико-функциональные аспекты, Ион Крянгэ, *Amintiri din copilărie*, *Memories of My Boyhood*, *Recollections from Childhood*.

Область исследования: лексическая семантика, прагматика, лексикография, культурология и переводоведение.

Цель исследования: анализ стратегий перевода слов-реалий в произведении И. Крянгэ *Amintiri din copilărie* с румынского на английский язык с точки зрения семантико-функциональных аспектов.

Задачи исследования:

- 1) проведение диахронического исследования понятия *слова-реалии*;
- 2) изучение определяющих аспектов *слов-реалий*;
- 3) анализ типологии и критериев классификации слов-реалий на основе существующих исследований;
- 4) разработка собственной классификации слов-реалий, следуя тематическому критерию;
- 5) исследование лингвистических и культурных особенностей языка И. Крянгэ;
- 6) выявление слов-реалий в произведении И. Крянгэ и их классификация в соответствии с тематическим критерием;
- 7) анализ семантико-функциональных аспектов перевода слов-реалий с точки зрения стратегий перевода;
- 8) выявление и сравнение стратегий перевода слов-реалий в произведении И. Крянгэ.

Научная новизна и оригинальность: данное исследование вносит значительный вклад в область литературоведения и переводоведения путём анализа семантико-функциональных аспектов перевода слов-реалий в произведении И. Крянгэ *Amintiri din copilărie* на основе двух различных переводах: *Memories of My Boyhood* А. Картяну и Р.К. Джонстона, и *Recollections from Childhood* А.Л. Ллойда.

Решённая научная проблема: наше исследование способствовало прояснению терминологических проблем, связанных с понятием слова-реалии и объяснило характер специфики их перевода.

Теоретическая и прикладная значимость работы: в теоретическом аспекте, данное исследование представляет интерес в связи с анализом и синтезом новых концепций в лингвистике относительно слов-реалий. С практической точки зрения, результаты исследования могут быть использованы в междисциплинарных исследовательских проектах, способствовать появлению новых изысканий и быть основой для дальнейших дипломных, магистерских и докторских работ.

Внедрение научных результатов: результаты исследования были представлены на национальных и международных конференциях и опубликованы в сборниках статей по итогам данных конференций, а также в специализированных журналах.

LISTA ABREVIERILOR

ADC	adaptare culturală
ADG	adăugire
art. hot.	articol hotărât
art. nehot.	articol nehotărât
CLC	calc
CR	cuvânt-realitate
ECH	echivalent
ET	eroare de traducere
EXP	explicitare
Fig.	figură
GRO	greșeală ortografică
LS	limbă-sursă
LȚ	limbă-țintă
nr.	număr
OMN	omisiune
p.	pagina
pl.	plural
pp.	pagini
S	substantiv
Adj.	adjectiv
Pron.	pronume
Prep.	prepoziție
N.	cazul nominativ
G.	cazul genitiv
sg.	singular
Tab.	tabel
TRD	transfer direct
TS	text-sursă
TSO	termen supraordonat
TȚ	text-țintă
TȚ1	textul-țintă 1 (A. Cartianu, R.C. Johnston, <i>Memories of My Boyhood</i> , 1978)
TȚ2	textul-țintă 2 (A.L. Lloyd, <i>Recollections from Childhood</i> , 1956)

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța cercetării

Studierea limbii, a culturii și a traducerii reprezintă un aspect fundamental al cercetării umane, datorită importanței sale vitale în facilitarea comunicării la nivel global. Dată fiind diversitatea limbilor și a culturilor, traducerea a devenit un instrument eficient în procesul de comunicare, schimb cultural și transfer de cunoștințe. Așadar, limba și cultura sunt intrinsec legate una de cealaltă, iar traducerea servește drept punte de legătură între diferite limbi și culturi. Activitatea de traducere, cu rădăcini adânci în istorie, a reprezentat întotdeauna un mijloc de depășire a barierelor lingvistice și culturale ce apar din cauza inevitabilelor diferențe dintre sistemele lingvistice și culturale. Astfel, putem considera că traducerea este nu doar o comunicare între două limbi, ci și între două culturi distincte. După cum a remarcat concis F. Aixelá, într-o limbă totul este produs cultural, începând cu limbajul în sine [64, p. 57]. Având în vedere această strânsă legătură dintre limbă și cultură, este imposibil să analizăm fenomenul traducerii fără a lua în considerare aspectele culturale.

Inițial practicile și teoriile de traducere se bazau pe traducerea textelor sacre și a celor literare. Cu toate acestea, considerațiile timpurii privind traducerea au ignorat rolul culturii în traducere și au abordat în principal diferențele și problemele lingvistice. Abia în primele decenii ale secolului al XX-lea, traducerea a început să fie recunoscută ca un fenomen care depășește transferul lingvistic pur, constituind un mijloc de comunicare interculturală.

În conformitate cu această schimbare de perspectivă în studiile de traducere, rolul culturii a devenit deosebit de important în traducerile de texte literare ce reflectă aspectele sociale și culturale ale unei societăți. Prin urmare, traducerea literară este, în mare parte, o modalitate de comunicare interculturală, întrucât prezintă o anumită cultură receptorilor altor societăți.

În cadrul interacțiunii interculturale, traducătorii întâlnesc informații care conțin referințe și sugestii culturale specifice, unități numite *cuvinte-realități*. Traducerea acestui tip de cuvinte constituie o provocare serioasă și complexă, implicând redarea adecvată a nuanțelor și a particularităților culturale asociate. Această problemă a preocupat traducătorii și lingviștii încă înainte de formarea traductologiei ca disciplină științifică, evidențiind complexitatea procesului de transmitere a semnificațiilor culturale între limbi și culturi diferite.

În domeniul traductologiei, numeroși lingviști au realizat cercetări cu privire la cuvintele specifice unei culturi, caracteristicile acestora, problemele și strategiile de traducere și au propus diferiți termeni pentru desemnarea cuvintelor-realități și, evident, diverse definiții ale acestora. Termenul *realii* este folosit de mulți autori, dar există și alți termeni, precum *element legat de*

cultură, concept specific culturii sau item specific culturii. Unii cercetători utilizează chiar mai mulți termeni în paralel, cum ar fi *cuvinte-realii* și *exotisme*, sau *realia* și *itemi specifici culturii*. Dat fiind faptul că termenul cel mai frecvent utilizat este *cuvânt-realie* și că lucrarea de față este scrisă în română, am optat pentru echivalentul său românesc *cuvânt-realitate* (CR), care este mai potrivit în descrierea conceptului de cuvinte ce transmit informație culturală specifică, întrucât subliniază conexiunea lor cu realitățile sociale, culturale și istorice.

Conform studiilor lui S. Vlahov și S. Florin, *realia* derivă din adjectivul latin *realis*, cu semnificația de „real, adevărat, valabil”, evoluând ulterior în limba rusă și bulgară într-un substantiv de gen feminin la singular și plural. În contextul cercetărilor românești de traducere, termenul *realia* este folosit atât în forma sa latină (formă de plural), cât și în forma *realii* sub influența studiilor rusești [133, p. 6-7], însă în această lucrare preferăm termenul *cuvinte-realități*.

Traducerea cuvintelor-realități a fost discutată de către mulți cercetători din domeniul traductologiei, precum R. Leppihalme, P. Newmark, M. Baker, L. Venuti, J.F. Aixelá, J. Pedersen, S. Vlahov, S. Florin, G. Tomahin, V. Vinogradov, I.K. Nagy, M.-T. Boboc, C. Popușoi, M.Ț. Andreici, D. Gheltofan, I. Condrea, G. Șaganean, L. Zbanț ș.a. Modalitățile posibile de a traduce un cuvânt-realitate în textul-țintă (TȚ) variază în funcție de punctul focal predominant, adică optarea pentru o traducere orientată spre textul-sursă (TS) sau o traducere orientată spre textul-țintă.

Actualitatea acestei lucrări rezidă în necesitatea de a aborda cu rigurozitate procesul de interpretare a cuvintelor-realități din proza scurtă memorialistică a lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* în vederea traducerii lor în limba engleză. Întrucât opera crengiană constituie fondul patrimonial al literaturii române, traducerea acesteia în alte limbi, cum ar fi engleza, reprezintă o modalitate de a o aduce în atenția unui public mai larg și de a promova cultura și literatura română în lume. Este esențial ca aceste traduceri să fie realizate cu acuratețe și sensibilitate culturală. O teză de doctorat care abordează interpretarea cuvintelor-realități din textul de referință aduce o contribuție valoroasă în domeniul traducerii literare și în înțelegerea procesului de traducere și adaptare culturală a operelor literare românești în context internațional. Astfel, în plan teoretic, teza contribuie la studiile interdisciplinare axate pe definirea, caracteristicile, problemele și strategiile de traducere a cuvintelor-realități, iar în plan aplicativ, aceasta favorizează promovarea competențelor de comunicare interculturală aprofundate prin sensibilizarea vorbitorilor la diferențele lingviculturale dintre română și engleză.

Scopul și obiectivele tezei

În prezenta lucrare ne propunem drept **scop** analiza strategiilor de traducere din română în engleză a cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* prin prisma aspectelor semantico-funcționale. Pentru atingerea scopului enunțat, au fost formulate următoarele **obiective**:

- 1) realizarea unui studiu diacronic al conceptului de *cuvânt-realitate*;
- 2) examinarea aspectelor definitorii ale *cuvântului-realitate*;
- 3) analiza tipologiei și a criteriilor de clasificare a cuvintelor-realități în baza cercetărilor existente;
- 4) elaborarea propriei clasificări a cuvintelor-realități urmând criteriul tematic;
- 5) cercetarea specificităților lingvoculturale ale limbajului crengian;
- 6) identificarea cuvintelor-realități în opera lui I. Creangă și clasificarea acestora conform criteriului tematic;
- 7) analiza aspectelor semantico-funcționale ale traducerii cuvintelor-realități din perspectiva strategiilor de traducere;
- 8) identificarea și compararea strategiilor de traducere a cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă.

Obiectul cercetării în cadrul studiului nostru îl reprezintă cuvintele-realități și problema traducerii acestora.

Ipoteza de cercetare

În cadrul cercetării de față s-au luat în considerare următoarele ipoteze:

- 1) procesul de traducere a cuvintelor-realități din limba română în limba engleză este influențat de diferențele culturale, lingvistice și pragmatice ale funcționării celor două limbi, reflectate în tabloul lingvistic și cultural specific fiecărei limbi;
- 2) strategiile de traducere adoptate în transpunerea acestor cuvinte-realități în limba engleză pot varia în funcție de contextul cultural și lingvistic al limbii-țintă, determinând astfel modul în care aceste cuvinte sunt receptate și interpretate de către traducător și, respectiv, de către publicul-țintă.

Corpusul materialului factual

Analiza a fost realizată în baza unui corpus semnificativ de 1057 de exemple selectate din proza biografică a lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* [197], dintre care 357 de exemple de cuvinte-realități din TS, 354 de exemple din textul-țintă 1 (TȚ1) [198] – traducere realizată de către A. Cartianu și R.C. Johnston: *Memories of My Boyhood*, și 346 de exemple din textul-țintă 2 (TȚ2) – traducere efectuată de către A.L. Lloyd: *Recollections from Childhood* [199]. Numărul mai mic de exemple din textele-țintă în raport cu textul-sursă se explică prin adoptarea strategiei

de *omisiune*, potrivit căreia unele cuvinte-realități din textul-sursă nu sunt reflectate în mod explicit în traducere.

Metodologia cercetării științifice adoptată în această lucrare se bazează pe studiile din domeniul lingvisticii, furnizând un cadru teoretic solid și sistematic pentru investigație. În elaborarea acestei teze s-a recurs la utilizarea unui spectru diversificat de metode de cercetare, atât cantitative, cât și calitative, pentru a obține o înțelegere comprehensivă și detaliată a subiectului abordat.

În cadrul componentei teoretice a tezei a fost aplicată metoda studiului bibliografic, pentru a examina literatura de specialitate conexasă problematicii investigate. Scopul acestui demers a fost de a realiza o sinteză teoretică coerentă și de a identifica instrumentele metodologice necesare pentru desfășurarea cercetării. În paralel, în partea practică a lucrării au fost implementate o serie de metode – atât cantitative, cât și calitative – pentru a atinge obiectivele propuse. Printre acestea se numără metoda observației, metoda descriptivă, metoda analizei corpusului, metoda analizei contextuale, metoda lexicografică, metoda comparativă și metoda contrastivă, fiecare contribuind la analiza detaliată și cuprinzătoare a fenomenului studiat.

Noutatea științifică și originalitatea cercetării rezultă atât din scopul și obiectivele propuse, cât și din metodologia aplicată în cadrul prezentei teze. De o semnificație deosebită este faptul că această lucrare cercetează pentru prima oară aspectele semantico-funcționale ale traducerii cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* în două traduceri distincte: *Memories of My Boyhood* de A. Cartianu și R.C. Johnston și *Recollections from Childhood* de A.L. Lloyd. Această abordare originală aduce o contribuție semnificativă în domeniul studiilor traductologice și literare, oferind o nouă perspectivă asupra procesului de transpunere și interpretare a operei crengiene în mediul cultural al limbii engleze.

Importanța teoretică a studiului constă în contribuția acestuia la dezvoltarea domeniului traductologiei și al studiilor literare. Cercetarea explorează procesul complex de traducere a operei crengiene în limba engleză, oferind o analiză detaliată a cuvintelor-realități și a modului în care acestea sunt interpretate și transpuse în contextul cultural al limbii-țintă. Teza aduce în prim-plan complexitatea și provocările care apar în traducerea cuvintelor-realități, evidențiind aspectele teoretice și metodologice ale traducerii literare și culturale.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în utilitatea acesteia pentru traducătorii literari și pentru cei interesați de promovarea și înțelegerea operei lui I. Creangă în context internațional. Contribuția prezentei cercetări poate fi folosită ca ghid și sursă de inspirație în procesul de traducere și interpretare a operelor literare românești în limba engleză, facilitând o mai bună înțelegere și apreciere a valorii culturale și literare a operei crengiene în afara granițelor naționale.

De asemenea, această teză de doctorat poate fi utilă pentru studenții și cercetătorii din domeniul traductologiei și al literaturii comparate, oferindu-le un cadru teoretic și metodologic în care să investigheze procesele de traducere și interpretare culturală a operei literare în context internațional.

Implementarea rezultatelor științifice. Concluziile deduse pe parcursul desfășurării acestei cercetări au fost aduse în atenția comunității academice prin prezentări în cadrul conferințelor științifice la nivel național și internațional, precum și prin includerea materialului de cercetare în 15 lucrări publicate în reviste științifice de specialitate și culegeri de articole.

Articole științifice apărute în reviste de specialitate

1. *Parcursul istoric și problematica conceptului de cuvânt-realitate în traducere.* În: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Umanistice). Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2017, nr. 10 (110), pp. 59-63. ISSN 1811-2668/ISSN online 2345-1009.
2. *Traducerea din română în engleză a cuvintelor-realități geografice din romanul lui Ion Creangă Amintiri din copilărie.* În: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Umanistice). Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2019, nr. 10 (130), pp. 93-97. ISSN 1811-2668/ISSN online 2345-1009.
3. *Abordarea pragmatică a cuvintelor-realități în teoria traducerii.* În: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Umanistice). Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2020, nr. 10 (140), pp. 136-144. ISSN 1811-2668/ISSN online 2345-1009.
4. *Перевод слов-реалий, относящихся к труду, в тексте Иона Крянгэ с румынского на английский.* В: Филологический аспект: международный научно-практический журнал. Нижний Новгород: Научно-издательский центр «Открытое знание», 2021, № 1 (69), с. 152-160. ISSN 2412-8953.
5. *Translation of the Realia Words, Related to Ethnic Characterizations, in Ion Creangă's Text from Romanian into English.* В: Philology. Волгоград: Научное обозрение, 2021, № 1 (31), с. 46-51. ISSN 2414-4452.
6. *The Phonetic and Graphic Aspects of Realia-Words.* In: German International Journal of Modern Science. Satteldorf: Artmedia24, 2023, No. 62, pp. 39-42. ISSN 2701-8369/ISSN online 2701-8377.

Articole științifice publicate în culegeri

1. *Rolul cuvintelor-realități în diseminarea informației culturale.* În: „Integrare prin cercetare și inovare”: Conferința științifică națională cu participare internațională. Chișinău, 28-29 septembrie 2016, pp. 163-167. ISBN 978-9975-71-813-4.
2. *Conceptul de cuvânt-realitate.* În: „Interconexiunea paradigmelor didactice și metodologice în predarea limbilor străine”: Acta didactica. Materialele seminarului metodologic, ediția a 7-a. Chișinău, 19-20 ianuarie 2017, pp. 64-69. ISBN 978-9975-3168-3-5.
3. *Clasificarea cuvintelor-realități în baza cercetărilor actuale.* În: „Norma limbii literare între tradiție și inovație”: Materialele Simpozionului științific cu participare internațională. Chișinău, 19 mai 2017, pp. 177-185. ISBN 978-9975-71-906-3.
4. *Conceptul de „cultură”: definiții și sensuri.* În: „Integrare prin cercetare și inovare”: Conferința științifică națională cu participare internațională. Chișinău, 9-10 noiembrie 2017, pp. 246-249. ISBN 978-9975-71-568-3.
5. *Clasificarea cuvintelor-realități din romanul lui Ion Creangă Amintiri din copilărie.* În: „De la monem la text: parametri lexico-semantici și discursivi”: Colocviul științific cu participare internațională. Chișinău, 1 decembrie 2018, pp. 215-221. ISBN 978-9975-71-986-5.
6. *Interdependența dintre limbă și cultură.* În: „Eugen Coșeriu”: Colocviul internațional de științe ale limbajului. Chișinău, 13-14 octombrie 2018, pp. 258-265. ISBN 978-9975-142-05-2.
7. *Linguistic and Cultural Characteristics of Creangă's Speech.* In: „Science, Education, Innovation: Topical Issues and Modern Aspects”: Scientific Collection „InterConf”: with the Proceedings of the 1st International and Practical Conference. Tallinn, Estonia: Uingu Teadus juhatus, No. 2 (38), 16-18 December 2020, pp. 520-525. ISBN 978-5-7983-4322-5.
8. *Translation of the Realia Words (Monetary and Measurement Units) in Ion Creangă's Text from Romanian into English.* In: „Science and Practice: Implementation to Modern Society”: Scientific Collection „InterConf”: with the Proceedings of the 8th International and Practical Conference. Manchester, Great Britain: Peal Press Ltd., No. 3 (39), 26-28 December 2020, pp. 818-822. ISBN 978-0-216-01072-7.
9. *Definition of Translation, Translation Strategy, Translation Procedure, Translation Method, Translation Technique, Translation Transformation.* In: „Theory and Practice of Science: Key Aspects”: Scientific Collection „InterConf”: with the Proceedings of

the 1st International and Practical Conference. Rome, Italy: Dana, No. 42, 19-20 February 2021, pp. 473-485. ISBN 978-88-32012-34-7.

Sumarul compartimentelor tezei. Teza de doctorat include: adnotări în limbile română, engleză și rusă, lista abrevierilor, introducere, trei capitole, împărțite în subcapitole, concluzii generale și recomandări (157 de pagini de text de bază), bibliografie, ce constă din 199 de titluri, 6 anexe (una dintre anexe este un glosar al termenilor utilizați în lucrarea de față), declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autorului.

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța studierii temei tezei. Sunt formulate scopul și obiectivele cercetării, ipoteza și problema științifică soluționată în acest domeniu, este prezentată metodologia cercetării științifice și este descrisă valoarea teoretică și practică a lucrării.

Capitolul 1, intitulat *Abordarea evolutivă și definirea conceptului de cuvânt-realitate*, începe cu o privire de ansamblu asupra literaturii de specialitate din domeniul lingvisticii în care sunt conturate aspectele teoretice legate de interdependența dintre limbă și cultură, după care urmează un studiu diacronic al conceptului de cuvânt-realitate și abordarea aspectelor definitorii ale acestuia.

În acest scop sunt prezentate interpretările noțiunii de cultură lansate de diverși cercetători, precum: W.B. Gudykunst, Y.Y. Kim, C. Thriveni, L.A. Samovar, R.E. Porter, A. Guțu. Problema cu privire la relația dintre limbă și cultură s-a aflat în sfera de interese a unor cercetători precum: V. Maslova, W. von Humboldt, P. Sapir, P. Swiggers, K. Risager, N. Tolstoi, R. Jakobson, D. Ludden, N. Jinkin. De asemenea, este cercetată legătura dintre limbă, cultură și gândire din perspectiva lingviștilor W. von Humboldt, A. Potebnea, E. Sapir ș.a. Un segment distinct al conținutului capitolului se axează pe discuția referitoare la tabloul lingvistic al lumii ca o reflecție a etosului național, constituind un domeniu de interes pentru cercetători precum: W. von Humboldt, V. Maslova, R. Grzegorzycykowa, E. Coșeriu, E. Lacusta ș.a.

În același timp, este supus cercetării conceptul de cuvânt-realitate și, în urma studiului diacronic efectuat pe baza unui număr considerabil de surse, sunt identificați mai mulți termeni utilizați de către diverși cercetători pentru a desemna conceptul respectiv și sunt analizate problemele terminologice pentru a stabili relevanța acestora. Pe lângă faptul că lingviștii apelează la diverși termeni pentru desemnarea cuvintelor-realități, ei oferă și diferite definiții ale acestora. Astfel, ne propunem să le analizăm și să identificăm cele mai importante particularități ale termenului *cuvânt-realitate*.

Capitolul 2, *Cuvintele-realități din perspectiva traductologică și tipologia acestora*, constituie un studiu comprehensiv ce abordează aspectele esențiale ale traducerii literare și a

cuvintelor-realități. În acest sens, sunt examinate perspectivele variate asupra traducerii literare în cadrul cercetării traductologice, evidențiind contribuțiile și abordările semnificative ale unor autori precum: E. Coșeriu, G. Lungu-Badea, P. Qvale, R. Alvarez, M. Carmen-Africa Vidal, V. Komissarov, A. Fiodorov, I. Condrea, I. Druță, A. Guțu, I. Krivoturov, D. Pascaru, G. Șaganean, L. Zbanț, ș.a. În continuare sunt analizate strategiile utilizate în traducerea cuvintelor-realități, acoperind atât strategiile globale, cât și cele locale. Această analiză include contribuțiile importante ale unor cercetători precum: L. Venuti, R. Leppihalme, D.D. Mihalache, M.-T. Boboc, S. Vlahov, S. Florin, P. Newmark, Z. Proșina, G. Tomahin, V. Vinogradov, J. Diaz Cintas, A. Remael și L. Latâșev.

Lingviștii abordează noțiunea de cuvânt-realitate din multiple perspective, evidențiind diverse aspecte și furnizând taxonomii variate. Aceste taxonomii sunt elaborate conform unor criterii specifice, cum ar fi: spațiul, timpul și tematica.

În continuare sunt examinate particularitățile lingvoculturale ale limbajului utilizat de către I. Creangă în contextul traducerii literare și sunt furnizate exemple de elemente specifice ale culturii românești, cum ar fi proverbele și zicătorile, fragmente de cântece populare și expresii populare, care au fost folosite de autor pentru a conferi textului un caracter profund național și un stil autentic popular. De asemenea, sunt identificate dificultățile ce apar în procesul de traducere a operei crengiene.

În partea finală a acestui capitol este descris procesul de constituire a corpusului factologic. Această secțiune conține o analiză detaliată a aspectelor legate de cuvântul-realitate și traducerea sa în contextul operei lui I. Creangă, incluzând informații despre traducătorii A. Cartianu, R.C. Johnston și A.L. Lloyd, traducerile acestora *Memories of My Boyhood* și *Recollections from Childhood*, perioada în care acestea au fost realizate, particularitățile cuvintelor-realități în ceea ce privește aspectul fonetic și grafic, precum și structura și forma gramaticală.

Capitolul 3, intitulat *Aspecte semantico-funcționale ale traducerii cuvintelor-realități din română în engleză în opera lui Ion Creangă*, abordează fenomenele de monosemie și polisemie în ceea ce privește cuvintele-realități, clasificarea acestora în contextul operei lui I. Creangă și procesul de traducere a acestora în limba engleză din perspectivă semantico-funcțională.

În acest scop, identificăm exemple de cuvinte-realități în proza biografică a lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, clasificându-le în trei categorii esențiale: geografice, etnografice și sociopolitice.

În continuare efectuăm o analiză amănunțită a fenomenelor de monosemie și polisemie întâlnite în sfera cuvintelor-realități. Această cercetare vizează înțelegerea și ilustrarea modului în care aceste lexeme, cu încărcătură semantică complexă, pot să prezinte atât sensuri unice și clare

(monosemie), cât și sensuri multiple și variate (polisemie). Abordarea detaliată a acestor aspecte semantice contribuie la evidențierea subtilităților care intervin în traducerea lexemelor respective, în special în contextul operei lui I. Creangă.

Un loc important în lucrare îl ocupă aspectele semantico-funcționale, în special studierea strategiilor de traducere la care au recurs traducătorii A. Cartianu, R.C. Johnston și A.L. Lloyd pentru traducerea cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, optând în acest sens pentru clasificarea R. Leppihalme, care propune următoarele strategii de traducere: 1) transferul direct (direct transfer); 2) calcul (calque); 3) adăugirea (addition); 4) adaptarea culturală (cultural adaptation); 5) termenul supraordonat (superordinate term); 6) explicitarea (explicitation); 7) omisiunea (omission) [94].

Pentru a analiza traducerea CR din această operă (textul-sursă), am ales două traduceri realizate de către A. Cartianu și R.C. Johnston: *Memories of My Boyhood* – TȚ1 [198] și A.L. Lloyd: *Recollections from Childhood* – TȚ2 [199]. Totodată, am identificat strategiile de traducere cel mai des utilizate de către traducători, pentru a constata dacă traducătorii au optat pentru orientarea către cultura-țintă sau pentru păstrarea culturii textului-sursă.

Concluziile generale și recomandările prezintă într-un mod succint sintezele și rezultatele obținute ca urmare a realizării acestui studiu, precum și potențialele aspecte de cercetare.

Bibliografia surselor teoretice este prezentată în ordine alfabetică și include studii, monografii, articole și titluri de dicționare clasice, precum și electronice care au servit la elaborarea tezei.

Teza conține **6 anexe**. Anexa 1 cuprinde un glosar care grupează 36 de termeni lingvistici utilizați în cercetarea noastră. Anexa 2 conține cuvinte-realități din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*. Anexa 3 conține compunerea sintagmatică a cuvintelor-realități. Anexa 4 conține cuvinte-realități geografice și traducerea acestora. Anexa 5 conține cuvinte-realități etnografice și traducerea acestora. Anexa 6 conține cuvinte-realități sociopolitice și traducerea acestora. Toate anexele sunt concepute astfel încât informația ilustrată în acestea să reflecte informația prezentată în capitolele tezei.

Cuvinte-cheie: cuvânt-realitate, cuvânt-reală, element legat de cultură, concept specific culturii, item specific culturii, traducere, limba română, limba engleză, lingvocultură, tabloul lingvistic al lumii, tipologie, strategie de traducere, aspecte semantico-funcționale, Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*, *Memories of My Boyhood*, *Recollections from Childhood*.

1. ABORDAREA EVOLUTIVĂ ȘI DEFINIREA CONCEPTULUI DE CUVÂNT-REALITATE

1.1. Interdependența dintre limbă și cultură

Lingvoculturologia (din latină: *lingua* – limbă, *cultura* – cultură, *logos* – știință) reprezintă o știință modernă, în curs de dezvoltare, care a apărut la intersecția dintre lingvistică și culturologie [196], [73]. Această ramură a lingvisticii studiază limba ca pe un fenomen al culturii, ce exprimă mentalitatea unui popor, cu alte cuvinte – modul în care cultura unui popor se reflectă în limba acestuia.

Potrivit E. Gheorghiuță, termenul *lingvoculturologie* nu este un concept comun sau larg răspândit în mediul academic ori cultural românesc, în timp ce sintagma *studii de cultură* reprezintă un termen mai cunoscut și uzual [24, p. 164]. Această diferență se datorează faptului că domeniul lingvoculturologiei este unul relativ nou și specializat, care a câștigat teren în ultimele decenii (termenul a apărut la sfârșitul anilor '60 și începutul anilor '70 [196]), în special în contextul studiilor lingvistice și interculturale. De asemenea, termenul este unul tehnic și specific. În schimb, *studii de cultură* este o sintagmă mai generală și mai accesibilă, care poate acoperi o gamă largă de discipline și abordări interdisciplinare pentru a înțelege cultura în ansamblul său. Aceasta poate include aspecte variate, precum literatura, artele vizuale, istoria, antropologia culturală, sociologia etc. Prin urmare, este un termen mai flexibil și mai cuprinzător. Cu toate acestea, este important a menționa că lingvoculturologia are propriul său rol și propria sa valoare în cercetarea științifică, deoarece se concentrează în mod specific pe interacțiunea dintre limbaj și cultură, aducând contribuții semnificative la înțelegerea modului în care limbajul reflectă și influențează cultura în contexte lingvistice. Există posibilitatea ca treptat această noțiune să capete notorietate și să intre în uzul comun al comunității academice românești, pe măsură ce cercetarea aferentă acestui domeniu evoluează și se îmbunătățește substanțial.

În lucrările cercetătoarelor V. Lifari [38] și V. Frolova [165], un alt termen sinonimic pentru *lingvoculturologie* este cel de *culturologie lingvistică*. În articolul intitulat *Traducerea ca mijloc de comunicare interculturală*, V. Lifari argumentează că termenul respectiv evită „calchieri din alte limbi și se înscrie într-o exprimare proprie limbii române” [38, p. 133].

Unul dintre cele mai importante concepte din lingvoculturologie este cultura. Noțiunea în cauză a fost analizată de către numeroși istorici, filosofi, lingviști și alți oameni de știință în vederea identificării diferitelor forme și aspecte ale acesteia. Cultura reprezintă un concept complex și poate fi abordată din mai multe unghiuri de vedere, care să sublinieze diverse aspecte sau forme.

Definițiile propuse pentru termenul *cultură* reflectă diferite teorii de conștientizare a acestui concept. Pentru mulți dintre noi cultura înglobează tradițiile, normele și valorile unei societăți. De asemenea, ea include activitatea artistică, precum și moștenirea istorică a unei societăți. Mai mult decât atât, cultura este legată de identitatea comunităților, astfel făcând referire la diferențele dintre societăți.

Conceptul de cultură este destul de larg, dat fiind faptul că în el se reflectă fenomenul complex al istoriei umanității. Specialiștii din domeniul culturologiei, pe parcursul a mai multe secole, au încercat să definească acest concept, însă până în prezent nu au reușit să formuleze o definiție care să fie agreată de majoritatea oamenilor de știință.

În continuare prezentăm câteva definiții moderne ale conceptului de cultură. Potrivit lui W.B. Gudykunst și Y.Y. Kim, termenul *cultură* se referă la sistemele de cunoștințe utilizate de un grup mare de oameni [85, p. 18]. C. Thriveni susține că noțiunea de *cultură* include categorii precum deprinderile, obiceiurile, tradițiile, elementele religioase, miturile și legendele, elementele geografice etc. [120]. L.A. Samovar și R.E. Porter propun următoarea definiție pentru termenul *cultură*: depozitul de cunoștințe, valori, experiență, credințe, atitudini, sensuri, ierarhii, religii, noțiuni de timp, roluri, concepte ale universului, relații spațiale, obiecte materiale și bunuri dobândite de către un grup de oameni pe parcursul generațiilor prin străduință [112, p. 10].

A. Guțu evidențiază complexitatea și amploarea conceptului de *cultură*, descriindu-l drept unul dintre cele mai semnificative din punct de vedere semantic în orice limbă. Acest concept este vast, întrucât cuprinde o diversitate de fenomene, evenimente, procese și realizări geniale dezvoltate de-a lungul existenței umanității. Cultura poate fi definită și ca „o formă de civilizație”. Fiecare societate are propriile instituții care își propun să conserve și să promoveze moștenirea spirituală, iar în acest sens, cultura este asociată în primul rând cu umanismul și valorile sale [173, p. 173].

Astfel, putem concluziona că esența culturii ca fenomen constă într-un mod specific de organizare și dezvoltare a vieții umane, reprezentată în produsele muncii spirituale și materiale, în sistemul de norme și instituții sociale, în valori spirituale, în relația dintre oameni, precum și în cea a oamenilor cu natura.

Culturologii americani A. Kroeber și C. Kluckhohn, în lucrarea lor *Culture. A Critical Review of Concept and Definition* (1952), au enumerat 164 de definiții ale termenului *cultură*, excerptate din lucrările cercetătorilor americani și europeni publicate între anii 1871 și 1950 [92]. În anul 1967, cercetătorul francez A. Moles, în lucrarea sa *Sociodynamique de la culture*, afirmă că există mai mult de 250 de definiții ale termenului *cultură* [147]. Potrivit cercetătorilor F. și L. Gilbreth [124, p. 404] și V. Wellein [123, p. 6], în prezent există peste 500 de definiții ale

termenului *cultură*. Un alt om de știință care a realizat o clasificare a definițiilor termenului *cultură* este L. Kertman. Potrivit acestuia, există mai mult de 400 de definiții ale termenului *cultură*, care pot fi clasificate în trei abordări principale: antropologică, sociologică și filosofică [139].

Termenul *cultură* este unul extrem de evaziv în vocabularul științelor sociale și, chiar dacă unii cercetători, precum M.H. Segall, susțin că nici nu este nevoie să avem o definiție concretă, deoarece există riscul de a neglija aspectele esențiale [114, p. 161-162], ne propunem totuși să identificăm o definiție pentru acest termen. În acest sens, prezentăm aspectele cele mai importante ale definițiilor analizate de către A. Kroeber și C. Kluckhohn. Așadar, cultura reprezintă un ansamblu de cunoștințe, convingeri, legi, idei, obiceiuri și alte deprinderi și abilități dobândite prin intermediul procesului de socializare, care se transmit de la o persoană sau o generație la alta; este un instrument care ajută la soluționarea problemelor, permițând oamenilor să învețe, să comunice sau să își satisfacă nevoile materiale ori emoționale; aceste elemente identifică membrii unui grup cultural și, în același timp, îi distinge de cei ai unui alt grup [92]. Toate acestea evidențiază complexitatea și importanța culturii în studiul științelor sociale, care trebuie să ia în considerare multitudinea de perspective și sensuri ale acestui concept, precum și modurile diferite de analiză.

Întrebarea dacă **limba** poate fi o reflectare a culturii reprezintă un subiect de interes major în lingvistică. Răspunsul la această întrebare depinde de modul în care este rezolvată problema ce ține de capacitatea limbii de a reflecta realitatea, limba fiind atât o parte constituantă a culturii, cât și o oglindă care reflectă originalitatea și bogăția acesteia. Limba prezintă toate caracteristicile culturii materiale și spirituale a oamenilor, fiind utilizată pentru păstrarea cunoștințelor, precum și pentru partajarea și transmiterea acestora generațiilor viitoare.

Fiecare națiune percepe lumea în mod diferit. Interacționând cu o cultură străină, omul are tendința de a lăsa această cultură să treacă printr-un filtru alcătuit din opinii și atitudini care sunt specifice pentru propria lui cultură, viziune asupra lumii, lucru care în majoritatea cazurilor provoacă o lipsă de înțelegere a faptelor și a fenomenelor caracteristice unei alte culturi.

Cunoștințele socioculturale insuficiente despre o țară străină pot duce la bariere culturale în comunicare, la conflicte lingvistice, iar uneori pot provoca un șoc cultural, adică o percepție greșită a motivelor și a scopurilor comportamentului tradițional al purtătorului unei culturi străine.

Cel mai eficient este să posezi alfabetul cultural al națiunii studiate, astfel încât să poți să îți creezi o idee despre tradițiile și realitățile societății în cauză și, totodată, să le înțelegi. Acest lucru este posibil doar dacă înveți limba. Asimilând o limbă străină, omul în același timp absoarbe noua cultură și primește informația acumulată de multe generații, păstrată cu ajutorul limbii. Este imposibil să cunoști o limbă străină bine fără un studiu cuprinzător al culturii acestei limbi.

Încă din secolul al XIX-lea, problema cu privire la interacțiunea dintre limbă și cultură a fost una dintre cele mai discutate și studiate în lingvistică și, cu toate acestea, ea încă nu și-a pierdut actualitatea. Potrivit V. Maslova, lingvistul german W. von Humboldt a fost cel care a făcut prima încercare de a rezolva această problemă [146, p. 57], afirmând următoarele: cultura materială și cea spirituală pot fi regăsite în limbă; toate culturile sunt naționale, caracterul național este exprimat în limbaj printr-o viziune deosebită asupra lumii; limba are o formă internă specifică fiecărei națiuni; forma internă a limbii reprezintă expresia spiritului național; limba este legătura dintre om și lumea înconjurătoare [136]. Alți doi lingviști care au studiat relația dintre limbă și cultură, P. Sapir și P. Swiggers, declară că limba nu poate exista fără cultură, adică fără acel angrenaj moștenit social de credințe și practici care determină textura vieților noastre [113, p. 103].

În prezent, pentru a explica mai simplu relația dintre limbă și cultură, se impune precizarea că această relație este una complexă. Cei care formulează o opinie exactă cu privire la această problemă susțin una dintre cele două poziții opuse: 1) limba și cultura sunt inseparabile; 2) limba și cultura sunt separabile.

Prima opinie este asociată cu turnura culturală din lingvistică care a avut loc începând cu anii 1980 și este menținută în discipline de cercetare cum ar fi antropologia lingvistică, traductologia și studiile de comunicare interculturală. Aceasta este, în general, și o credință populară în rândul oamenilor, mai ales în Europa, unde are loc procesul de integrare politică a statelor într-o uniune mai mare. Cea de-a doua opinie este în mare parte asociată cu studiul limbii engleze ca o limbă internațională. În acest caz se susține că limbile, îndeosebi engleza, ar trebui considerate instrumente flexibile de comunicare, care pot fi utilizate pe orice temă, de către oricine, oriunde în lume.

K. Risager accentuează că niciuna dintre aceste poziții nu este satisfăcătoare. Prima subliniază faptul că limba este legată de cultură, lucru care ne duce cu gândul la un univers închis al limbii, poporului, națiunii, culturii, istoriei, mentalității și pământului. Această poziție este în totală contradicție cu latura socială și transnațională a limbajului [108, p. 189]. Autoarea explică într-o altă lucrare a sa că pentru a dezvolta latura socială și transnațională a limbajului, omul trebuie să ia în considerare limba într-o perspectivă globală, iar pentru a face acest lucru, el are nevoie de rețeaua de socializare. Teoria rețelei de socializare face posibilă examinarea relațiilor sociale și a lanțurilor de interacțiune socială la niveluri diferite ale practicii sociale, de la micronivelul interacțiunii interpersonale la macronivelurile comunicării în masă globale și transnaționale între organizații și alți participanți colectivi. Astfel, prin intermediul rețelelor de socializare practicile lingvistice sunt răspândite în întreaga lume [109].

Cealaltă poziție susține că limba este neutră din punct de vedere cultural. Limba este văzută ca un cod, lucru care ne duce cu gândul la o reconstituire a concepției structuraliste clasice a autonomiei limbii. Astfel, nicio limbă nu este neutră din punct de vedere cultural. Toate limbile naturale (adică utilizatorii lor) în mod constant produc și reproduc cultura (adică semnificația) [108, p. 189].

Definițiile prezentate mai jos reflectă pozițiile diferite ale lingviștilor cu privire la relația dintre limbă și cultură. Trebuie remarcat faptul că aceste definiții nu se exclud reciproc, ci mai degrabă oferă diferite perspective asupra relației dintre cele două concepte. Astfel, unii lingviști consideră că limba este doar o formă de exprimare a culturii, în timp ce alții susțin că aceasta constituie o parte integrantă a culturii și un instrument al acesteia.

N. Tolstoi, spre exemplu, susține că limba poate fi văzută ca o componentă a culturii sau un instrument al culturii (ceea ce nu este același lucru), mai ales când vine vorba de limba literară sau limba folclorică. În același timp, o limbă este și autonomă în raport cu o cultură în ansamblu și poate fi luată în considerare separat de cultură (lucru care se întâmplă mereu) sau în comparație cu aceasta, cultura fiind un fenomen echivalent și echitabil [158, p. 16].

R. Jakobson, la rândul său, declară că limba constituie o substructură și un mijloc universal în cadrul culturii: limba constituie o parte integrantă a culturii, însă în cadrul culturii ca un întreg aceasta funcționează ca o substructură, un fundament și un mijloc universal [168, p. 379].

Pe de altă parte, D. Ludden și N. Jinkin subliniază importanța limbii în exprimarea și transmiterea culturii. D. Ludden afirmă că limba oferă mijloace pentru exprimarea culturii și modalități de a o transmite de la o generație la alta: limba și cultura sunt două părți ale aceleiași monede. În cazul în care considerăm cultura drept un sistem de comportamente învățate și procese de gândire împărtășite de către un grup, putem spune că limba oferă mijloace pentru exprimarea culturii, precum și o modalitate de a o transmite din generație în generație [97, p. 401].

N. Jinkin accentuează faptul că limba este instrumentul prin care se pot exprima trăsăturile specifice ale mentalității naționale: limba este parte integrantă a culturii, precum și instrumentul acesteia, realitatea spiritului nostru, fața culturii; limba exprimă trăsăturile specifice ale mentalității naționale, ea este acel mecanism care deschide pentru om zona conștiinței [138, p. 45].

Limba este în același timp un produs al culturii, o parte importantă a acesteia și o condiție pentru existența culturii. Mai mult decât atât, limba constituie o metodă specifică pentru existența culturii, un factor al formării codurilor culturale. Cu alte cuvinte, relația dintre limbă și cultură poate fi văzută ca relația dintre parte și întreg. Limba poate fi considerată atât o componentă a culturii, cât și un instrument. Cu toate acestea, limba este în același timp independentă față de cultură și poate fi studiată aparte.

V. Maslova afirmă că: 1) limba este o parte a culturii, pe care noi o moștenim de la strămoșii noștri; 2) limba este instrumentul principal prin intermediul căruia noi asimilăm cultura; 3) limba este cel mai important fenomen cultural, pentru că dacă dorim să înțelegem esența culturii – știința, religia, literatura, atunci trebuie să studiem aceste fenomene ca pe niște coduri formate ca și limba, dat fiind faptul că limba naturală are modelul cel mai bine dezvoltat. Prin urmare, înțelegerea conceptuală a culturii poate avea loc doar prin intermediul unei limbi naturale. De asemenea, trebuie adăugat faptul că fiecare vorbitor nativ este și un purtător de cultură. În acest mod, semnele lingvistice dobândesc capacitatea de a îndeplini funcția semnelor culturii și astfel servesc drept mijloc de prezentare a mediului cultural. Anume din acest motiv limba este capabilă să reflecte mentalitatea culturală și națională a vorbitorilor ei [146, p. 61-62].

Afirmația V. Maslova subliniază importanța limbii în studierea și înțelegerea culturii. Într-adevăr, limba și cultura sunt strâns legate și au o relație simbiotică. Limba este un instrument prin intermediul căruia cultura este transmisă de la o generație la alta și, în același timp, cultura influențează dezvoltarea și evoluția limbii. În plus, limba poate fi considerată o codificare a culturii, prin intermediul căreia se pot dezvălui și înțelege trăsăturile specifice ale unei culturi, precum mentalitatea, modul de gândire, obiceiurile și tradițiile.

Este adevărat că fiecare vorbitor nativ este și un purtător de cultură, iar semnele lingvistice pot îndeplini funcția semnelor culturii. În acest sens, limba poate fi considerată ca fiind o oglindă a culturii și a identității naționale a vorbitorilor săi.

Totuși, ar trebui să fim atenți și să nu confundăm limba cu cultura în sine. Limba poate fi un mijloc important de a înțelege cultura, dar există și alte elemente ale culturii, cum ar fi artefactele, obiectele de artă și arhitectura, care pot fi studiate și înțelese fără a avea cunoștințe de limba specifică culturii respective.

Omul percepe, gândește și explorează lumea înconjurătoare prin prisma limbii, ca urmare a unui proces complex de cunoaștere și de reflecție a activității în conștiința individului. Astfel, apare o legătură intrinsecă ce asigură conexiunea între limbă și cultură – **gândirea**. W. von Humboldt subliniază faptul că un impact major al limbii asupra omului se datorează gândirii; această activitate este constructivă și imanentă pentru limbă [135, p. 58]. A. Potebnea este un alt lingvist care afirmă că gândirea se află în relație, influență reciprocă și întrepătrundere cu limba și cultura, subliniind specificitatea limbii ca o formă de gândire, dar care poate fi găsită doar în limbă [150, p. 5]. Lingviștii W. von Humboldt și A. Potebnea evidențiază importanța acestei legături complexe între limbă, cultură și gândire și sugerează că limba poate fi considerată ca o formă specifică de gândire, care reflectă și modelează specificitățile culturale și naționale.

Limba nu doar reflectă cultura, ci și o interpretează prin intermediul gândirii și al sistemului simbolic pe care îl folosește. Prin intermediul limbii, o cultură își transmite valorile, tradițiile și cunoștințele, iar acestea sunt influențate și interpretate de gândirea indivizilor care aparțin acestei culturi.

În această privință, E. Sapir accentuează faptul că limba dobândește anumite caracteristici psihologice deosebite în timpul procesului de modelare a sistemului de relații ale lumii înconjurătoare prin intermediul gândirii. În primul rând, limba este văzută ca un sistem simbolic perfect, care folosește mijloace omogene pentru indicarea obiectelor și transferul semnificațiilor de care este capabilă această cultură, indiferent dacă aceste mijloace sunt implementate sub forma unor mesaje reale sau sub forma unui înlocuitor ideal al mesajului, precum gândirea. În al doilea rând, deși limba poate fi privită ca un sistem simbolic, care informează, indică sau înlocuiește într-un fel sau altul experiența directă, aceasta, în funcționarea sa specifică, nu stă separat și nu este paralelă cu experiența directă, ci este strâns legată de aceasta [155, p. 226-227]. Astfel, putem concluziona că limba este un element fundamental al culturii și al gândirii umane, care leagă experiența directă a indivizilor cu cunoștințele și tradițiile culturale, permițând astfel o înțelegere mai profundă și mai precisă a lumii înconjurătoare.

Cele menționate mai sus demonstrează că limba și cultura interacționează prin intermediul gândirii. Totuși, diferențele de gândire și de cultură sunt determinate de diferența de limbi străine, iar în limbă sunt reflectate diverse modalități de gândire și o diversitate culturală. Având în vedere legătura strânsă dintre limbă și gândire, conștiință, activitățile practice și spirituale ale omului în comunitatea lingvistică și culturală, putem afirma că societatea devine o națiune doar datorită celei mai puternice legături, și anume datorită limbii. Limba este cea care leagă strâns oamenii, poporul și patria cu trecutul. Datorită limbii, care asigură continuitatea generațiilor, omul devine o punte de legătură între trecut și viitor.

Prin urmare, conchidem că între limbă și cultură există o conexiune directă și inseparabilă. Limba reprezintă o componentă fundamentală a culturii. Aceasta este atât un depozit al valorilor culturale ale unei națiuni, cât și un instrument pentru asimilarea acestor valori. Însăși existența limbii ca fenomen e imposibilă fără cultură, la fel cum și existența culturii este de neconceput fără limbă. De asemenea, trebuie subliniat faptul că limba constituie un instrument și o condiție pentru existența culturii, iar cultura reprezintă o amintire istorică, fiind un mijloc de stocare și de difuzare a diferitelor informații sociale și culturale despre realitatea omului. În limba unei societăți sunt reflectate multe dintre caracteristicile poporului: modul de viață, tradițiile, credința, atitudinile, realizările tehnice, științifice și artistice etc., acestea fiind descrise folosind limba societății, și anume cuvintele-realități. Cuvintele-realități reflectă aspectele vieții unei societăți și a unui popor

în limba căruia acestea au apărut, iar datorită acestui fapt, unitățile lexicale în discuție constituie exponenții identității culturale și naționale. Anume prin intermediul acestor cuvinte poate fi observată legătura strânsă dintre limbă și cultură. Cuvintele-realități sunt utilizate de purtătorii unei culturi în toate domeniile vieții: sociale, economice, politice, spirituale, și adesea sunt reflectate în textele scrise și orale, care sunt apoi supuse procesului de traducere.

1.2. Tabloul lingvistic al lumii ca reflecție a etosului național

Conceptul de *tablou al lumii* a devenit un pilon central al multiplelor domenii ale cunoașterii umaniste, cum ar fi: filozofia, psihologia, sociologia și antropologia. În ultimele decenii, tabloul lumii și-a consolidat în mod continuu poziția ca un concept fundamental în sfera filologiei și a disciplinelor conexe, precum sociolingvistica, etnolingvistica, psiholingvistica și lingvistica cognitivă. Fără îndoială, fiecare dintre aceste domenii abordează conceptul de *tablou al lumii* dintr-o perspectivă distinctă, generând interpretări diferite și uneori chiar contradictorii asupra acestuia [32, p. 35-36].

Termenul *tablou al lumii* a fost introdus inițial de către savantul german H. Hertz, figură eminentă în domeniul fizicii, în perioada de tranziție dintre sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. H. Hertz a dezvoltat conceptul de *tablou al lumii* pentru a descrie modalitatea în care oamenii percep și interpretează lumea fizică din jurul lor. Potrivit savantului, *tabloul fizic al lumii* reprezintă un ansamblu de reprezentări interne sau simboluri, care sunt imagini mentale ale obiectelor externe și care pot fi folosite pentru a deduce, în mod logic, informații despre comportamentul acestor obiecte [134]. Mai exact, H. Hertz a adoptat o perspectivă științifică asupra lumii, în care formarea acestei reprezentări cognitive este condiționată de analiza riguroasă a legilor și a regularităților observate în lumea reală, precum și de capacitatea de a anticipa și a prevedea experiențele viitoare. În acest context, imaginile sau simbolurile menționate sunt considerate instrumente esențiale pentru înțelegerea și interpretarea corectă a lumii fizice și sunt create și utilizate în scopul de a decodifica și de a da sens fenomenelor observate.

Eminentul cercetător constată că atunci când ne focalizăm exclusiv asupra aspectelor direct observabile, limitele încercărilor noastre de a înțelege lumea devin evidente. H. Hertz subliniază că, pentru a obține o perspectivă comprehensivă și coerentă asupra realității, este necesar să acordăm atenție și aspectelor invizibile ale acesteia. Savantul propune două paradigme pentru a explora aceste aspecte nevăzute. Prima paradigmă presupune recunoașterea existenței unor entități invizibile distincte, cum ar fi forța și energia, care exercită influență asupra fenomenelor observabile. A doua paradigmă sugerează posibilitatea ca aceste aspecte nevăzute să reprezinte,

de fapt, alte forme de mișcare și masă, care nu sunt în esență diferite de cele vizibile, ci se disting doar în raport cu modalitățile noastre obișnuite de percepție. De asemenea, cercetătorul subliniază că cea de-a doua paradigmă este o ipoteză și o metodă de a interpreta lumea într-un mod inedit, sugerând că aspectele invizibile ale universului pot fi înțelese și percepute într-un mod care nu este imediat evident sau intuitiv [134, p. 41].

A. Einstein a dezvoltat ideea că elaborarea unui *tablou al lumii* reprezintă un aspect necesar al vieții umane. Acesta evidențiază aspirația omului de a crea în sine un tablou simplu și clar al lumii în scopul de a se elibera de lumea senzațiilor și de a încerca, într-o anumită măsură, să înlocuiască această lume cu o imagine construită în acest fel. Acest proces este abordat în mod diferit de către artiști, poeți, filozofi și cercetători în domeniul științelor naturale. Fiecare își pune amprenta asupra acestui tablou și îl modelează în funcție de propriile sale percepții și convingeri. Omul își transferă centrul spiritualității sale către acest tablou și către modul în care îl conturează, cu scopul de a găsi liniște și siguranță, elemente pe care nu le poate găsi într-un vârtej prea îngust și amețitor al propriei sale vieți [167].

Tabloul lumii este adesea conceput ca fiind o reprezentare, un ansamblu de imagini sau simboluri care oferă o perspectivă asupra a ceea ce observăm în jurul nostru. Este o manifestare a modului în care noi, ca ființe umane, percepem și interpretăm mediul înconjurător și, implicit, propria noastră existență în acest cadru. Acest tablou nu este doar o simplă reprezentare statică, ci este o reflectare dinamică a interacțiunii noastre continue cu lumea în care trăim, un rezultat al procesului nostru constant de adaptare și de înțelegere a acestui cadru existențial. V. Maslova atribuie termenului *tablou al lumii* statutul de concept fundamental în descrierea existenței umane [145, p. 47].

V. Maslova subliniază că *tabloul lumii* nu este doar o simplă colecție de „fotografii” ale obiectelor, proceselor sau proprietăților, ci reprezintă un ansamblu complex care include atât obiectele reflectate, cât și perspectiva subiectului care le reflectă, relația sa cu aceste obiecte și, mai presus de toate, poziția subiectului, care este la fel de relevantă ca și obiectele în sine. De asemenea, dat fiind faptul că reflectarea lumii de către individ nu este pasivă, ci activă, relația cu obiectele nu este doar o consecință a acestora, ci poate fi modificată de către individ prin intermediul activității sale. Din această perspectivă, este firesc ca sistemul de poziții sociale tipice, relații și evaluări să găsească o reprezentare semnificativă în cadrul limbii naționale și să contribuie la modelarea *tabloului lingvistic al lumii* [145, p. 50].

Preocuparea pentru *tabloul lingvistic al lumii* este manifestată încă în lucrările lui W. von Humboldt, care scria că diversele limbi reprezintă mijloace de exprimare a gândirii și a percepției unice ale diverselor națiuni, o diversitate considerabilă de obiecte sunt create și definite prin

intermediul cuvintelor care le desemnează și aceste obiecte își găsesc existența numai în cadrul acestor cuvinte (aspectul respectiv poate fi extins la toate obiectele, deoarece acestea sunt conceptualizate prin cuvinte și influențează procesele cognitive prin intermediul limbii), limbile nu au apărut dintr-o simplă voință arbitrară sau dintr-un acord, ci au ieșit din profunzimile naturii umane și sunt entități sonore autoreglabile și într-o evoluție constantă [135, p. 220].

V. Maslova subliniază faptul că termenul *tablou lingvistic al lumii* este folosit metaforic pentru a descrie modul în care o limbă reflectă și influențează percepțiile și valorile culturale ale vorbitorilor săi. Cercetătoarea afirmă că specificitățile unei limbi naționale nu creează o imagine distinctă și separată a lumii, ci mai degrabă oferă un colorit specific acesteia, determinat de semnificația națională a obiectelor, a fenomenelor și a proceselor. Acest colorit este influențat de experiența social-istorică a unei anumite comunități naționale și de practicile culturale specifice ale acesteia. Astfel, *tabloul lingvistic al lumii* reflectă nu doar limba, ci și contextul cultural și social în care aceasta este utilizată, evidențiind interacțiunea complexă dintre limbă, cultură și percepția lumii [146, p. 50].

Profesorul E. Lacusta susține că limba este o reprezentare specifică a lumii, pe care vorbitorul o construiește și, în același timp, interacționează și gândește în cadrul acesteia. Această concepție despre lume, reflectată în unitățile limbii, este denumită metaforic *tabloul lingvistic al lumii*. Pe de o parte, reconstituirea acestui tablou contribuie semnificativ la formarea imaginii unei comunități, iar pe de altă parte, studierea unei comunități în toate aspectele sale ne permite să creăm și să înțelegem imaginea limbii respective, adică tabloul lingvistic al comunității care o vorbește [36, p. 18]. Perspectivele prezentate de V. Maslova și E. Lacusta evidențiază complexitatea interconexiunii dintre limbă, cultură și percepția lumii în cadrul unei comunități lingvistice, subliniind importanța înțelegerii tabloului lingvistic al lumii pentru interpretarea și definirea identității unei comunități.

În opinia R. Grzegorzycykowa, distins profesor polonez, *tabloul lingvistic al lumii* are la bază modalitățile consacrate prin care lumea este conceptualizată sau interpretată în limbă, percepută ca un sistem semantic complex, denumit și cod lingvistic. Diferențele semnificative în modurile de percepție a lumii între diferitele limbi reflectă o realitate esențială: oamenii care împărtășesc o limbă specifică sunt susceptibili să interpreteze și să experimenteze lumea într-un mod distinct [84, p. 30]. Această perspectivă subliniază natura subtilă și complexă a interacțiunii dintre limbă și percepție, evidențiind rolul esențial al limbii în modelarea și construirea realității umane.

Tabloul lingvistic al lumii poate fi cercetat la diferite niveluri. De obicei, cercetătorii identifică două niveluri principale la care se pot examina caracteristicile acestui fenomen. Pe de o

parte, există nivelul lexical, unde sunt scrutate expresiile lingvistice, structura lor și regulile de combinare, precum și conceptele la care aceste expresii fac referire. Pe de altă parte, există nivelul gramatical, unde se caută diferite reprezentări ale lumii, cum ar fi alte organizări categoriale, temporale sau aspectuale ale limbilor. Nivelul lexical pare să fie foarte semnificativ în această problemă. În plus, analizele semantice care se concentrează pe domeniile lexicale, regulile de combinare și organizările lexicale ale enunțurilor pot furniza rezultate convingătoare și precise [84], [176].

Contribuția R. Grzegorzycowa evidențiază importanța fundamentală a limbii în procesul de percepție și interpretare a lumii. Prin conceptul de *tablou lingvistic al lumii*, se subliniază modalitățile complexe prin care limba modelează și influențează percepția umană asupra realității. Analiza acestui fenomen la nivelurile lexical și gramatical aduce în lumină diversitatea și profunzimea modalităților în care limba reflectă și reprezintă realitatea. Astfel, analiza *tabloului lingvistic al lumii* nu numai că ilustrează interacțiunea subtilă dintre limbă și percepție, ci și relevă complexitatea limbii în modelarea și construirea realității umane.

Conștient de implicațiile viziunii etnolingvistice, savantul E. Coșeriu a evidențiat diferențele semnificative în percepția lumii între comunități, definind *tabloul lingvistic al lumii* ca o sistematizare exhaustivă și exactă a „conținutului” respectivei limbi [13, p. 38]. Afirmând că „lumea noastră este, mai întâi, o lume dată și ordonată prin limbaj, și totuși o lume mediată «obiectiv» și extralingvistic prin limbajul însuși”, E. Coșeriu subliniază natura duală a limbajului ca instrument de construcție și reprezentare a realității. Limbajul, în concepția sa, servește nu numai ca mijloc de atribuire a apartenenței lingvistice, ci și ca o cale de acces către înțelegerea esenței lucrurilor în sine [12, p. 132].

Într-un efort de a îmbogăți perspectiva asupra interacțiunii dintre limbă și cultură, este esențial să abordăm conceptul de *tablou lingvistic al lumii*. Acest concept, fundamental în cercetarea lingvistică și antropologică, se referă la o reprezentare comprehensivă a modului în care o limbă specifică, prin intermediul vocabularului său, al structurii gramaticale și al altor elemente lingvistice, transmite și modelează percepțiile, valorile și perspectivele culturale ale vorbitorilor săi. *Tabloul lingvistic al lumii* servește astfel ca un instrument analitic deosebit de util în studierea relației complexe dintre limbă și cultură, evidențiind modul în care aceste două aspecte sunt interconectate și se influențează reciproc. Prin explorarea *tabloului lingvistic al lumii* al unei limbi, cercetătorii pot identifica și analiza subtilele nuanțe culturale reflectate în vocabular, exprimarea gramaticală și alte caracteristici lingvistice, oferind astfel o înțelegere mai profundă a modului în care cultura este încorporată și transmisă prin intermediul limbii.

Tabloul lingvistic al lumii reprezintă un concept care evidențiază relația strânsă dintre limbaj și percepția realității. În cadrul acestui tablou, *cuvintele-realități* reprezintă elementele fundamentale care transmit și codifică experiența umană în limbaj. Aceste cuvinte sunt esențiale, pentru că sunt ancorate în experiența reală a indivizilor și sunt utilizate pentru a denumi și descrie diverse aspecte ale lumii exterioare. Ele reprezintă nu doar mijloace de comunicare, ci și instrumente prin care individul își construiește și își organizează cunoștințele și percepțiile despre lume. Astfel, cuvintele-realități sunt elemente-cheie în formarea și modelarea *tabloului lingvistic al lumii*, contribuind la crearea unui cadru semantic și conceptual în care indivizii își înțeleg și își interpretează experiențele și realitățile.

1.3. Studiu diacronic al conceptului de cuvânt-realitate: probleme terminologice

În pofida existenței timpurii a cuvintelor-realități în comunicarea interculturală, explorarea lor academică a început abia în secolul al XX-lea. Termenul *Gastwort* (română: cuvânt-oaspete), introdus în Germania în 1925, denotă cuvintele străine care nu au un echivalent în limba germană și sunt adesea integrate temporar sau adaptate. Acestea includ denumiri de animale, plante, instrumente, regiuni geografice și alte concepte exotice [149, p. 18-19].

În anii '30 ai secolului al XX-lea apare termenul *exotism*. Acesta circulă în lingvistică, fiind împrumutat din domeniul științei literare. În știința literară, *exotism* era numită imaginea creată de autor într-o operă literară a particularităților modului de viață al unor țări străine, lucru care era caracteristic pentru scriitorii și poeții romantici, iar apoi pentru simbolisti [149, p. 19].

În anul 1941, în domeniul traductologiei, A. Fiodorov stabilește bazele teoretice de studiere a cuvintelor-realități, introducând termenul *realia* pentru a vorbi despre obiecte sau fenomene cu specific național și termenul *cuvânt-realialia* pentru a numi aceste obiecte și fenomene unice [162, p. 26]. Anume acești termeni au fost utilizați ulterior de către cercetători precum B. Repin [152], L. Barhudarov [128] ș.a.

Câțiva ani mai târziu, în 1945, în Statele Unite ale Americii, cercetătorul și lingvistul E. Nida, în articolul *Linguistics and Ethnology in Translation-Problems*, analizează traducerea culturală, vorbește despre conceptul de cuvânt-realitate utilizând termenul *cuvinte străine* și, de asemenea, oferă o clasificare a acestora, divizându-le în cinci domenii majore: ecologie, cultură materială, cultură socială, cultură ideologică, cultură lingvistică [103]. Anume în baza acestei clasificări, P. Newmark, în 1988, își creează propria taxonomie.

În cartea lui L. Sobolev *Пособие по переводу с русского языка на французский* din 1952, care este una dintre primele cărți scrise în limba rusă despre teoria și practica traducerii [163, p. 5], găsim nu doar utilizarea termenului *realia* în sensul modern, ci și o definiție argumentată a

acestui. Cartea lui L. Sobolev acoperă o gamă largă de subiecte, cum ar fi caracteristicile generale ale textelor în limbile rusă și franceză, elementele de gramatică și vocabular, problemele de stil și de cultură și diferitele tipuri de traducere. Deși lucrarea este veche și a fost publicată într-un context istoric specific, multe dintre principiile și teoriile sale despre traducere sunt relevante astăzi. În plus, aceasta a marcat începutul unui interes sporit pentru teoria și practica traducerii în Uniunea Sovietică și a influențat dezvoltarea studiilor de traducere în Rusia și în alte țări [156, p. 281].

În 1953, V. Rossels prezintă în articolul său *О передаче национальной формы в художественном переводе (Записки переводчика)* câteva caracteristici ale cuvintelor *realia*, ca o categorie traductologică [154], iar în 1958, un studiu serios din punct de vedere lingvistic este realizat de către A. Suprun în articolul său *Экзотическая лексика*, în care analizează cuvintele-realități ca pe un lexic *exotic* [157].

În această perioadă se fac numeroase încercări de a găsi termenul cel mai exact pentru conceptul de cuvânt-realitate. Astfel, despre cuvinte-realități a scris și G. Cernov în anul 1958 în articolul *К вопросу о передаче безэквивалентной лексики при переводе советской публицистики на английский язык*, însă trebuie menționat că acesta folosește termenul *lexic fără echivalență*, făcând referire la teza de doctorat a lui G. Șatkov și la lucrările lui M. Alexeev, I. Rețker și I. Keller [166]. În anul 1962, în articolul său *Теория и критика перевода*, A. Finkel utilizează termenii *localisme* și *etnografisme* [164, p. 104].

În anul 1964, distinsul lingvist german O. Kade, unul dintre principalii reprezentanți ai prestigioasei Școli de la Leipzig, utilizează în terminologia de specialitate cuvântul *realia* [169]. Acest moment definitiv s-a desfășurat într-un context în care Școala de la Leipzig devenise un punct de referință esențial în domeniul cercetării și teoriei traducerii. În același an, lingviștii ruși I. Revzin și V. Rozențveig, în lucrarea *Основы общего и машинного перевода*, propun termenul *lacună* [151, p. 184].

R. Budagov, în cartea sa *Введение в науку о языке* din 1965, numește cuvintele care exprimă un colorit național atunci când sunt redade într-o limbă-țintă *împrumuturi neînradăcinate* sau *barbarisme* [129, p. 125-127]. În lexicografia rusă, termenul *realia* apare în 1966 în dicționarul de termeni lingvistici (*Словарь лингвистических терминов*) elaborat de către O. Ahmanova [127, p. 370].

În anul 1967 este publicată lucrarea semnificativă a lui A. Reformatski, intitulată *Введение в языковедение*, în care autorul analizează categoria lexicală a *barbarismelor*, a căror transmitere în limba-țintă necesită o abordare de traducere specifică, numită transcriere. Această carte oferă o perspectivă amplă asupra diferitelor aspecte ale limbii, incluzând fonetica, gramatica și semantica, și explorează modul în care acestea interacționează în utilizarea limbii. A. Reformatski este

cunoscut mai ales pentru contribuțiile sale în domeniul gramaticii și sintaxei, și această carte reflectă interesul său în acest domeniu. Lucrarea sa abordează și alte subiecte importante, cum ar fi istoria limbii, diversitatea lingvistică și teoria comunicării [153, p. 137-138].

În lexicografia germană, termenul *realia* apare în 1977 într-un dicționar redactat de R. Küfner. În definiția dată în acest dicționar se face clar distincția între *obiecte-realială* și *cuvinte-realială* [170, p. 643].

Termenul *realia* a început să fie utilizat pe larg după ce a fost publicată lucrarea autorilor bulgari S. Vlahov și S. Florin *Непереводимое в переводе*, în anul 1980 [133]. Lucrarea respectivă a fost una dintre primele lucrări care a aprofundat acest concept și a avut un impact semnificativ asupra modului în care s-a înțeles și s-a abordat problema traducerii cuvintelor-realității. Prin urmare, putem spune că lucrarea lui S. Vlahov și S. Florin a jucat un rol important în consolidarea conceptului de cuvinte-realități și în promovarea acestuia în sfera academică și în practica de traducere.

Ulterior, mulți alți oameni de știință au realizat diverse cercetări la acest subiect, oferind o varietate de denumiri pentru conceptul de cuvânt-realitate. În cartea sa intitulată *Реалии-американизмы. Пособие по страноведению*, publicată în 1988, lingvistul rus G. Tomahin a folosit termenul *realia* într-un context specific al analizei lingvistice a termenilor din domeniul culturii americane. În această lucrare, autorul explorează caracteristicile unice ale culturii americane și analizează termenii care reflectă aceste specificități și care sunt dificil de tradus în alte limbi și culturi [159]. Prin introducerea termenului *realia* în această lucrare, G. Tomahin a contribuit la consolidarea și popularizarea utilizării acestuia în contextul lingvistic și de traducere.

Profesorul englez P. Newmark a fost unul dintre principalii teoreticieni care au contribuit la crearea și dezvoltarea traductologiei în secolul al XX-lea. În 1988, în cartea sa *A Textbook of Translation*, el a realizat un studiu al cuvintelor-realități, pe care le numește *cuvinte culturale* [102, p. 94-103], oferind o clasificare a acestora, precum și procedee pentru redarea lor din textul-sursă în textul-țintă. Lucrarea sa a avut un impact semnificativ asupra studiului și practicii traducerii, fiind una dintre primele lucrări care au abordat cuvintele-realități dintr-o perspectivă sistematică și teoretică.

În 1993, în lucrarea *Culture-bound problems in subtitling*, lingvista daneză B. Nedergaard-Larsen analizează traducerea culturală în domeniul subtitrărilor. Pentru a se referi la conceptul de cuvânt-realitate, B. Nedergaard-Larsen optează pentru termenul *element legat de cultură*, evidențind importanța și complexitatea procesului de traducere culturală, precum și faptul că traducerea nu constă doar în transpunerea cuvintelor dintr-o limbă în alta, ci și în reprezentarea și transferul elementelor culturale specifice [101].

În anul 1996, traducătorul spaniol J.F. Aixelá introduce termenul *itemi specifici culturii* în articolul *Culture-specific Items in Translation*. J.F. Aixelá a încercat să atragă atenția asupra importanței adaptării traducerilor la cultura-țintă, subliniind faptul că o traducere nu ar trebui să fie doar o transpunere lingvistică, ci ar trebui să transmită sensul și intenția originală a textului-sursă în cultura-țintă. De asemenea, J.F. Aixelá sublinia faptul că înțelegerea și identificarea acestor elemente culturale sunt esențiale pentru traducători, deoarece aceștia trebuie să fie conștienți de diferențele culturale și să adapteze traducerea în consecință [64].

Profesorul finlandez R. Leppihalme creează în 1997 noțiunea de *ciocniri culturale* în cartea sa *Culture Bumps: An Empirical Approach to the Translation of Allusions*, aducând o contribuție semnificativă la dezvoltarea teoriei traductologiei. R. Leppihalme argumentează că traducătorii trebuie să fie conștienți de ciocnirile culturale și să găsească soluții adecvate pentru a le gestiona în mod eficient în procesul de traducere. Aceste soluții pot include adaptarea sau explicarea referințelor culturale, pentru a fi mai accesibile receptorilor din cultura-țintă, sau păstrarea referințelor culturale în forma lor originală, pentru a menține autenticitatea textului și a valorilor culturale din cultura-sursă [93]. Astfel, conceptul de cuvinte-realități este esențial în traductologie pentru a sublinia importanța abordării sensibile și responsabile a transferului cultural în procesul de traducere și pentru a încuraja dezvoltarea de strategii adecvate în abordarea acestor situații complexe.

În același an apare cartea lingvistului american D. Robinson *Becoming a Translator: An Introduction to the Theory and Practice of Translation*. Unul dintre subiectele abordate este termenul *realia* în contextul traducerii. În lucrarea sa, D. Robinson analizează importanța și dificultățile traducerii cuvintelor-realități, precum și diferite metode și strategii de traducere utilizate în abordarea acestor cuvinte în textul-sursă. De asemenea, el subliniază faptul că traducerea corectă a cuvintelor-realități este crucială pentru a reprezenta și a transmite înțelesul corect și profund al textului original către receptorii vorbitori ai limbii-țintă [110, p. 171-175].

În Republica Moldova, abordarea termenului *realia* în contextul traductologiei devine evidentă în anul 2001, odată cu publicarea cărții *Comunicarea prin traducere a lingvitei* I. Condrea. În această lucrare de referință, autoarea furnizează un corpus semnificativ de cuvinte-realități provenite din limbi diverse [10, p. 28-37]. Prin intermediul acestor exemple, sunt explorate complexitatea și diversitatea fenomenului *realia* în procesul de traducere, evidențiindu-se astfel importanța acestui concept în cercetarea și practica traductologică.

V. Vinogradov și L. Neliubin sunt doi cercetători ruși care au contribuit la dezvoltarea studiilor de traductologie. În 2001, V. Vinogradov publică cartea *Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы)*, în care abordează diverse aspecte ale traductologiei, inclusiv

problema redării cuvintelor-realități dintr-o limbă în alta. În această lucrare, V. Vinogradov preferă să utilizeze termenul *realia* pentru a descrie aceste cuvinte și concepte specifice culturii unei limbi [132]. Iar în 2003, L. Neliubin publică dicționarul *Толковый переводоведческий словарь*, în care propune definiții și explicații ale termenilor utilizați în traductologie. În cadrul acestui dicționar, L. Neliubin preferă, de asemenea, termenul *realia* pentru a descrie cuvintele și conceptele culturale care trebuie redactate într-un mod adecvat într-o traducere [148].

În lucrarea sa publicată în 2003, E. Davies afirmă că termenul *itemi specifici culturii* a fost propus de J.F. Aixelá și este unul recunoscut pe scară largă în domeniul traductologiei. Prin utilizarea acestui termen, E. Davies subliniază importanța traducerii elementelor culturale specifice într-un mod care să păstreze sensul și conținutul acestora, în loc să se limiteze la o simplă translatare a cuvintelor [78, p. 68].

În cartea *Введение в переводоведение*, apărută în 2004, I. Alekseeva propune doi termeni, *realia* și *exotisme*, fără a face o diferențiere clară între aceștia. În lucrarea sa, cercetătoarea prezintă exemple de cuvinte sau unități sintagmatice care se încadrează în ambele categorii și discută modalitățile de traducere adecvate pentru fiecare caz în parte [126, p. 181-185].

J. Pedersen este un cercetător suedez care s-a concentrat asupra modalităților de redare a culturii în domeniul audiovizualului. În 2005 el a publicat un articol intitulat *How is Culture Rendered in Subtitles?*, în care a abordat diferite aspecte ale traducerii culturale. În acest articol, J. Pedersen a utilizat termenul *referințe extralingvistice legate de cultură* pentru a denumi elementele culturale care trebuie traduse într-un context dat. El a subliniat importanța înțelegerii diferenței dintre acest termen și *ciocniri culturale*, noțiune propusă de către profesorul finlandez R. Leppihalme, și a recunoscut că traducerea culturală poate fi o provocare, dar și o oportunitate de a evidenția diversitatea culturală și lingvistică [105].

În articolul profesorului canadian M. Danité *Lithuanian Translations of Canadian Literature. The Translation of Cultural Realia*, publicat în 2006, sunt utilizați doi termeni: *realia* și *itemi specifici culturii*. Autoarea abordează subiectul traducerii cuvintelor-realități din textele literare canadiene în limba lituaniană și analizează felul în care acestea sunt transpuse în contextul cultural al lituanienilor. Termenul *realia* este folosit pentru a denumi elementele culturale specifice, cum ar fi nume proprii și locuri care sunt specifice culturii canadiene și care trebuie transpuse în contextul lituanian. În general, articolul analizează problemele practice și teoretice ale traducerii cuvintelor-realități în textele literare și propune soluții pentru a face această traducere mai eficientă și mai precisă [76, p. 195-213].

În articolul său *Translating Culture-Bound Elements in Subtitling*, publicat în 2008, cercetătoarea italiană E. Armellino vorbește despre modalitățile de traducere a elementelor

culturale specifice în subtitrarea de filme și despre provocările întâmpinate în gestionarea acestora. Autoarea folosește termenul *elemente legate de cultură* pentru a se referi la cuvinte-realități. De asemenea, evidențiază nevoia de a face distincție între elementele culturale specifice unei culturi și cele care sunt universale sau mai puțin specifice, pentru a obține o traducere precisă și adecvată cultural [68].

J. Diaz Cintas și A. Remael sunt doi cercetători importanți în domeniul traductologiei, specializați în traducerea audiovizuală, în special în subtitrare. Aceștia utilizează frecvent termenul *referințe culturale* pentru a se referi la elementele culturale specifice care apar în sursele audiovizuale și care necesită o traducere adecvată pentru a fi înțelese de publicul-țintă. Însă în lucrarea lor din 2014, intitulată *Audiovisual Translation: Subtitling*, cercetătorii explorează și alte noțiuni legate de elementele culturale, cum ar fi *termeni legați de cultură*, *cuvinte-realii* sau *referințe extralingvistice legate de cultură*. Aceste noțiuni se referă la elementele culturale – istorice, geografice, sociale sau politice – care necesită o cunoaștere profundă a culturii-sursă pentru a fi înțelese și traduse corespunzător în limba-țintă. Prin urmare, cercetătorii subliniază importanța abordării diferitelor tipuri de elemente culturale și a adaptării strategiilor de traducere în funcție de contextul și sursele audiovizuale [79].

În articolul *Realia as Carriers of National and Historical Overtones*, publicat în 2014, profesorii georgieni K. Djachy și M. Pareshishvili vorbesc despre semnificația termenului *realia* și despre modul în care cuvintele-realități din mass-media pot fi interpretate și traduse. Autorii subliniază faptul că acestea pot fi purtătoare ale unor conotații naționale și istorice specifice culturii din care provin și pot fi foarte dificil de tradus într-un alt context cultural, în care aceste semnificații pot fi pierdute. Articolul punctează, de asemenea, diferitele strategii de traducere, oferind exemple concrete de cuvinte-realități din cultura engleză, franceză, poloneză și germană și explicând modul în care acestea ar trebui abordate în traducere [80, p. 8-14].

De asemenea, tot în 2014 apar mai multe articole la acest subiect scrise de cercetători din România și Republica Moldova, spre exemplu: B. Han, cu lucrarea *On the necessity of precious terms: euphemisms and culture specific elements* [86], M.-T. Boboc, cu lucrarea *Semnificația și funcția cuvintelor realii în proza lui Cinghiz Aitmatov* [7], C. Popușoi, cu lucrarea „*Realii*” *unități monetare în frazeologia românească* [51], M.-M. Șerban, cu lucrarea *Translating Realia and Practices in The Era of Globalization* [118] și G. Șaganean, cu lucrarea *Pragmatic aspects in rendering realia from Romanian into English* [116]. În ceea ce privește terminologia folosită de acești cercetători pentru a defini conceptul de cuvânt-realitate, menționăm că B. Han utilizează termenul *element specific culturii*, în timp ce M.-T. Boboc, C. Popușoi, M.-M. Șerban și G. Șaganean – termenul *realia*.

În Republica Moldova, în 2015, apare articolul L. Zbanț *Raporturi semantico-pragmatice în traducerea literară din limba franceză în română*, în care autoarea folosește termenul *realia* și analizează transpunerea cuvintelor-realități din limba franceză în limba română, având în vedere specificitățile culturale și istorice ale acestor două țări [62].

În anul 2016, cercetătoarele ruse A. Urja și V. Skvorțova publică articolul *Текстовые функции культурно-коннотированной лексики в рассказе В. Пелевина «СПИ» и его англоязычном переводе*, în care vorbesc despre lexicul cu conotație culturală ca obiect al lingvoculturologiei și traductologiei, o atenție deosebită acordând *realiilor* din nuvela lui V. Pelevin *Сну* [161].

În anul 2018 sunt publicate două lucrări redactate de cercetătoare din România. În lucrarea intitulată *Modalități de translatare a termenilor-realia*, M.Ț. Andreici abordează noțiunile *cuvânt-realie* și *termen-realie*, analizând definiția, clasificarea și modalitățile de redare a acestora din limba-sursă în limba-țintă. Studiul subliniază importanța înțelegerii cuvintelor-realități și necesitatea unei abordări adecvate în procesul de traducere, pentru a menține sensul și conotația culturală a textului original [2]. Într-o altă lucrare, intitulată *Realia in Subtitling*, E.V. Tănase analizează diverse strategii de traducere a cuvintelor-realități excerptate din serialul american *Friends*, folosind termenul *realia* [119].

În anul următor, profesorul macedonean S. Jakimovska publică articolul *Macedonian Nation in Translation: Translating Macedonian Realia into „Big Cultures”*, în care analizează strategiile de traducere a *realiilor* din colecția de poezii a scriitorului K. Racin *Белу музру*, precum și din romanul scriitorului V. Andonovski *Беумуца*. În lucrarea sa, S. Jakimovska, de asemenea, folosește și noțiunea de *element legat de cultură* [89].

În 2020, cercetătoarea română D. Gheltofán publică trei articole: *Cuvinte-realie rusești și corespondențele lor românești: schița unui dicționar* [22], *Realie culinare în limbile rusă și română: corespondențe lexicale și frazeologice* [23], *Some Historical Realia in Russian and Romanian* [83], în care utilizează termenii *realie*, *cuvinte-realie*, *itemi legați de cultură*, *itemi specifici culturii*.

Tot în acest an apare și cartea profesorului român I.K. Nagy *Introducere în traductologie sau noțiuni și concepte fundamentale în teoria și practica traducerii*, în care autoarea prezintă conceptele-cheie ale traductologiei. În lucrare, noțiunile *realie* și *culturem* reprezintă centrul de interes al unui capitol. I.K. Nagy analizează definițiile acestor termeni și explică apariția și evoluția lor istorică, precum și strategiile de traducere utilizate pentru acestea. Astfel, cartea oferă o perspectivă amplă asupra modului în care *realie* și *culturem* sunt abordate în cercetarea

traductologică, contribuind la o înțelegere mai profundă a problemelor legate de traducerea acestor termeni și a altor aspecte lingvistice și culturale în procesul de traducere [49].

Lingvиста rusă T. Davâdova, în 2021, în articolul său *Особенности передачи наименований реалий на английский язык (на материале произведений русских писателей)*, studiază problemele de traducere a *realiilor* ruse găsite în lucrările scriitorilor ruși din secolele al XIX-lea și al XX-lea în limba engleză. Autoarea, de asemenea, prezintă tipologia și strategiile de traducere a *cuvintelor-realii* [137].

În anul 2023 este publicat articolul *Investigating Saudi Student Translators' Difficulties and Strategies in Translating English Culture-bound and Idiomatic Expressions: A Quantitative Study*, semnat de cercetătorii D.R. AlEnezi și T.A. Alkhaleefah din Arabia Saudită. Lucrarea prezintă o analiză atât a problemelor de traducere, cât și a strategiilor adoptate de studenții specializați în traducerea din limba engleză în limba arabă în ceea ce privește transpunerea *expresiilor culturale* și idiomatice specifice limbii engleze [65].

Acest studiu diacronic demonstrează că de-a lungul timpului cercetătorii au încercat să găsească cel mai exact termen pentru a desemna conceptul de cuvânt-realitate. Toți termenii propuși au în comun faptul că sunt dificil de tradus din cauza diferențelor culturale și lingvistice dintre limba-sursă și limba-țintă, însă niciunul dintre ei nu relevă complet conținutul conceptului de cuvânt-realitate, cu excepția termenului *realia*, acesta fiind și cel mai des utilizat în lucrările cercetătorilor.

Spre exemplu, termenii *localism* și *exotism* reprezintă doar o grupă mică a *cuvintelor-realia*, ce numesc obiectele locale, însă sunt lipsite de coloritul național și/sau istoric. *Etnografismele* redau un concept și mai îngust decât localismele și exotismele [133, p. 36-37].

Vorbind despre noțiunile de *referințe culturale*, *referințe culturale extralingvistice*, *elemente legate de cultură*, *itemi specifici culturii*, în accepția noastră, ele sunt sinonimice cu ceea ce S. Vlahov și S. Florin numesc *cuvinte cu o componentă culturală*. Potrivit cercetătorilor menționați, în această categorie putem include cuvintele de fundal și cele conotative. Acest tip de cuvinte fac referire la cunoștințele extralingvistice, multe dintre care constituie *cuvinte-realia* veritabile sau au anumite trăsături comune cu acestea din urmă [133, p. 38].

Barbarismele (numite și xenisme) reprezintă împrumuturile dintr-o limbă străină care nu au fost asimilate [59, p. 232]. De asemenea, putem adăuga că acest termen aparține domeniului lingvisticii (precum și stilisticii), și nu traductologiei [133, p. 39].

M. Mureșan subliniază un aspect esențial în analiza fenomenului lingvistic al barbarismelor. Termenii împrumutați din alte limbi sunt adesea integrați în limbajul cotidian fără a fi necesari în actul comunicativ. Este foarte important a menționa că barbarismele nu se limitează

doar la cuvintele care păstrează forma lor originală din limba-sursă, ci includ, de asemenea, expresiile sau cuvintele traduse incorect, conform unui model idiomatic specific altor limbi [100, p. 71-72]. Această perspectivă scoate în evidență diversitatea și complexitatea fenomenului de împrumut lingvistic, subliniind necesitatea unei analize atente a contextului și a utilizării corecte a termenilor străini în procesul comunicativ.

Luând în considerare conținutul, putem spune că *lexicul fără echivalență* este cel mai larg concept. Unitățile lexicale care se încadrează în această noțiune nu au un echivalent nici complet, nici parțial printre unitățile lexicale ale unei alte limbi. *Cuvintele-realia* constituie o categorie separată de cuvinte ce este inclusă în lexicul fără echivalență. Pe lângă cuvintele-realia, lexicul fără echivalență mai include neologisme, regionalisme, elemente de slang (numit și argou în limba română), termeni străini, nume proprii, arhaisme etc. [106, p. 116]. Odată cu trecerea timpului, unele cuvinte-realia sunt fixate în dicționarele limbii-țintă, respectiv nu se poate spune că acestea nu au un echivalent. Lista cuvintelor-realia ale unei limbi este mai mult sau mai puțin constantă și nu depinde de limba-țintă, în timp ce *lexicul fără echivalență* pentru diverse perechi de cuvinte va fi diferit [133, p. 41].

În ceea ce privește *lacuna*, G. Lungu-Badea afirmă că termenul în cauză desemnează absența unui cuvânt dintr-o limbă-sursă într-o limbă-țintă. Aceasta poate fi o necunoscută pentru un traducător, însă nu pentru toți traducătorii. Dilema poate fi depășită prin documentare lexicografică, terminologică și tematică [42, p. 96].

Potrivit N. Ismatullayeva, *lacuna* este inclusă în lista lexicului fără echivalență în traductologie. Alți termeni utilizați pentru a defini acest concept sunt: *cuvânt intraductibil*, *cuvânt fără echivalent*, *lacună aleatorie* etc. Autoarea subliniază faptul că termenii *lacună* și *realia* au semnificații și aplicații distincte. În cazul *lacunelor*, situația este caracterizată de incapacitatea de a fi traduse lingvistic, în timp ce în cazul *realiilor*, dificultatea constă în aspectele culturale care trebuie să fie transpuse în limba-țintă [88, p. 124-128].

Unii autori afirmă că lacunele pot fi divizate în două grupuri principale: lacune lingvistice și lacune culturologice. Al doilea tip este împărțit în lacune etnografice, mentale, național-psihologice, comportamentale, emoționale (asociative) etc. [90, p. 402].

Prin urmare, în traductologie, o *lacună* se referă la o lipsă sau la dificultatea de a găsi un echivalent adecvat în limba-țintă pentru un element din limba-sursă. *Cuvintele-realia* pot fi considerate lacune în anumite contexte de traducere, dar nu întotdeauna. Există situații în care există echivalente adecvate pentru cuvintele-realia în limba-țintă sau în care traducerea lor nu prezintă dificultăți semnificative. Totuși, atunci când CR nu au echivalente exacte sau sunt dificil

de transpus din punct de vedere cultural sau lingvistic, ele pot fi considerate lacune în procesul de traducere.

În contextul cercetărilor efectuate în mediul academic românesc, nu este neobișnuit să întâlnim și utilizarea termenului *culturem*. În ceea ce privește relația dintre acest termen și *realia*, unii specialiști evidențiază o corespondență semantică între cele două concepte, în timp ce alții susțin că acestea reprezintă entități distincte. În continuare propunem o analiză detaliată pentru a clarifica această problematică.

Conform observațiilor profesorului român I.K. Nagy, termenul *culturem* își are originea în domeniul etnolingvisticii, fiind utilizat în contextul studiilor axate pe transferul cultural, interculturalitate și diferențe culturale. Există un consens general cu privire la apariția acestui termen, fiind recunoscut faptul că a fost introdus, analizat și popularizat de către profesorul eston E. Oksaar în lucrarea sa privind transferul cultural și interculturalitate, intitulată *Kulturemtheorie. Ein Beitrag zur Sprachverwendungsforschung* [49, p. 214].

Potrivit E. Oksaar, termenul *culturem* desemnează o entitate abstractă ce se exprimă prin mijloace verbale, extraverbale, nonverbale sau paralingvistice, inclusiv prin comportamente precum gesturile sau mimica [171]. Prin urmare, culturemele există în exprimarea orală sau scrisă, potrivit profesorului român M.Ț. Andreici [2].

Modelul de *culturem* propus de E. Oksaar se structurează pe premisa că transmiterea unui *culturem* este adesea făcută prin intermediul unui *behaviorem* (o unitate de comportament), ce poate fi, la rândul său, subdivizat în trei tipuri: nonverbal (inclusiv expresia facială, limbajul corporal, gesturile), extravernal (care include dimensiunile temporale, spațiale și proxemice) și verbal (cuprinzând unități lingvistice și paralingvistice) [171, p. 27-28].

Conform argumentației profesorului francez F. Plassard, care susține definiția propusă de E. Oksaar, culturemele nu reprezintă simple elemente ale unei culturi, ci sunt particularități culturale ale actului de comunicare, care pot fi atât materiale, cât și abstracte, cum ar fi formulele de salut, dar și manifestări verbale, extraverbale, nonverbale sau paralingvistice, care sunt exprimate prin intermediul *behavioremelor* corespunzătoare. Prin urmare, culturemele nu se limitează la aspecte lingvistice, ci pot cuprinde și caracteristici comportamentale [175, p. 3].

Profesorul S. Hîrbu, într-o perspectivă similară, argumentează că un *culturem* poate avea o formă de existență atât verbală, cât și nonverbală. Cercetătoarea subliniază că, în forma sa nonverbală, *culturemul* poate fi perceput ca obiect de artă, precum un tablou, un monument sau o construcție arhitecturală, dar și ca obiect de uz comun, cum ar fi un suvenir sau un produs artizanal. În ceea ce privește forma sa verbală, *culturemul* poate fi reprezentat sub formă de text oral sau

scris, fiind considerat un element de vorbire (o frază, un cuvânt), dar și un element de limbă (o expresie frazeologică, o locuțiune etc.) [32, p. 47].

Din analiza istorică a termenului *culturem*, prezentată de lingvista G. Lungu-Badea, aflăm că acesta a fost conceput după modelul unor termeni lingvistici precum *grafem*, *lexem*, *semem*, *morfem* ș.a., fiind format din *Kultur* și sufixul *-em* [40, p. 69-70]. Este considerat *culturem* „cea mai mică unitate purtătoare de informație culturală”. Acesta este „un concept teoretic care desemnează o realitate culturală proprie unei culturi și care nu se regăsește în mod obligatoriu în altă cultură. Conceptul a devenit operațional în teoria și practica traducerii datorită dificultăților pe care le presupune transferul diferențelor culturale în traducere” [43, p. 73].

Referindu-se la contribuția lucrării semnificative a G. Lungu-Badea intitulată *Teoria culturemelor, teoria traducerii*, profesorul român M. Moraru subliniază o distincție crucială, susținând că percepe *culturemul* drept un concept mult mai amplu și complex în comparație cu *realia* [48, p. 87]. Această afirmație esențială aduce în prim-plan ideea că, în cadrul procesului de traducere și de interpretare a textelor culturale și lingvistice, conceptul de *culturem* acoperă o gamă diversă de elemente culturale și lingvistice, în timp ce *realia* se referă în mod specific la aspectele materiale și cotidiene ale unei culturi sau societăți. Astfel, prin această distincție clară, M. Moraru evidențiază importanța și complexitatea conceptului de *culturem* în contextul cercetărilor și practicilor de traducere, subliniind necesitatea unei abordări exhaustive și contextuale a acestei noțiuni în analiza și interpretarea textelor literare și culturale.

Profesorul A. Kharina, în cadrul tezei sale de doctorat intitulată *Realia in Literary Translation: A quantitative and qualitative study of Russian realia in Norwegian and English translations*, argumentează că termenul *realia* se referă la o clasă mai specifică de lexic în comparație cu noțiuni mai generale precum *elemente legate de cultură*, *cultureme* etc., care adesea implică diverse elemente lexicale cu conotații specifice culturii, inclusiv antroponime, toponime, denumiri de opere de artă, expresii idiomatice, aluzii, jocuri de cuvinte, dialecte etc. *Elementele specifice culturii* includ, dar nu se limitează la *realia* [91].

În lumina celor relatate *supra*, *culturemul* și *cuvântul-realial* sunt două concepte lingvistice distincte, care abordează diferite aspecte ale transmiterii și interpretării informației culturale în limbaj. În timp ce *cuvântul-realial* se concentrează pe cuvinte specifice și contextuale, *culturemul* este un concept mai larg, care include nu numai cuvinte, ci și comportamente, obiecte de artă sau alte entități culturale care pot fi exprimate verbal sau nonverbal. Prin urmare, *culturemul* este mai cuprinzător și general în acoperirea diversității și a complexității informației culturale transmise prin limbaj.

Studierea cuvintelor-realități presupune complexe dezbateri teoretice. De aici și ezitarea în sfera terminologiei, pe care o observăm la diferiți teoreticieni sau practicieni ai traductologiei, care folosesc diverse noțiuni. În accepția noastră, termenul *realia* este cel mai potrivit pentru a desemna lexemele ce reflectă realitățile vieții unei națiuni într-un anumit context cultural, social și istoric, lexeme care sunt analizate în această lucrare.

Atât A. Fiodorov [162, p. 26], cât și G. Lungu-Badea [174] aduc în discuție importanța realizării distincției dintre *realia-obiect* și *cuvinte-realial* în contextul cercetării și aplicării traducerii. Ambii cercetători conștientizează că termenul *realia* este consacrat pentru a desemna obiecte sau fenomene cu atribuții specifice naționale, în timp ce termenul *cuvânt-realial* este adoptat pentru a denumi aceste entități distincte și unice.

Cuvântul *realia* este un adjectiv latin [133, p. 6-7] de gen neutru, numărul plural, care provine de la *realis*, ce înseamnă „real, adevărat, valabil”. Potrivit lui S. Vlahov și S. Florin, acest cuvânt s-a transformat (în limbile rusă și bulgară) sub influența categoriilor lexicale similare într-un substantiv de genul feminin, numărul singular. Astfel, acest termen la plural devine *realii*.

Având în vedere că în studiile românești de traducere noțiunea este utilizată atât în forma sa latină *realia* (formă de plural), cât și în forma *realii* sub influența studiilor rusești, în această lucrare optăm pentru termenul *cuvinte-realități*, dat fiind faptul că *realia* provine din latină, însemnând „lucruri reale”, ceea ce poate fi redat printr-un singur cuvânt în limba română, și anume *realitate*. Cratima în lexemul *cuvinte-realități* are o importanță semnificativă în stabilirea unei relații precise și semantice între cele două elemente componente. Prin utilizarea cratimei, se evidențiază coeziunea semantică dintre *cuvinte* și *realități*. Absența cratimei ar compromite claritatea și coerența termenului, afectând înțelegerea corectă a relației dintre cele două concepte semantice.

Termenul *cuvinte-realități* este menționat în lucrările recente ale unor cercetători precum: L. Zbanț, în lucrarea *Abordarea traducerii literare prin prisma tabloului lingval al lumii* (2019) [60], I. Druță, în *Tehnici și strategii de traducere în versiunile românești ale romanului Maestrul și Margareta de Mihail Bulgakov* (2019) [16], și V. Lifari, în *Traducerea ca mijloc de comunicare interculturală* (2023) [38].

Deși acest termen este rar întâlnit în literatura academică în limba română, considerăm că este mai adecvat în descrierea conceptului de cuvinte ce transmit informație culturală, întrucât subliniază conexiunea lor cu realitățile sociale, culturale și istorice. Adoptarea termenului *cuvânt-realitate* într-o lucrare științifică românească poate fi privită ca o inițiativă de promovare a inovației și originalității terminologice în domeniul lingvistic și filologic autohton. Acceptarea unui termen relativ nou și mai puțin folosit ar putea reflecta interesul pentru avansarea și

îmbunătățirea terminologiei specifice limbii române și ar putea stimula alți cercetători să exploreze și să adopte noi termeni în lucrările lor. În plus, noțiunea de *cuvânt-realitate* se integrează mai corespunzător specificului morfologic și fonetic al limbii române, fără a implica dificultăți de flexiune sau adaptare.

1.4. Problematika aspectelor definitorii ale cuvântului-realitate

Există cunoștințe familiare tuturor, care constituie moștenirea umanității ca întreg, dar există și cunoștințe specifice, cunoscute doar de un anumit grup de oameni, spre exemplu, o anumită națiune. Fiecare țară are trăsăturile sale naționale, iar limba conține numeroase cuvinte și expresii cu anumite sugestii și referințe culturale, numite cuvinte-realii sau cuvinte-realități.

Traducerea acestui tip de cuvinte constituie o problemă importantă și complicată de redare a coloritului și a particularităților culturale, problemă cu care traducătorii și lingviștii s-au confruntat încă de la formarea traductologiei ca disciplină științifică. În domeniul traductologiei, mulți lingviști au realizat cercetări cu privire la cuvintele specifice culturii, caracteristicile acestora, problemele și strategiile de traducere, utilizând diferiți termeni pentru descrierea cuvintelor-realități și, evident, diverse definiții ale acestora. În consecință, cercetarea aspectelor definitorii ale cuvintelor-realități este foarte importantă pentru dezvoltarea cunoștințelor și a competențelor în domeniul traductologiei.

Definițiile propuse de către R. Kűfner și O. Ahmanova reflectă ideea că CR sunt cuvinte specifice culturii, care desemnează obiecte și fenomene caracteristice pentru anumite țări sau cercuri culturale. Dicționarul german al lui R. Kűfner se concentrează mai mult pe obiectele și fenomenele specifice [170, p. 643], în timp ce dicționarul rus de termeni lingvistici al O. Ahmanova extinde această definiție și include factori studiați de sociolingvistică, precum organizarea statală a unei țări, istoria și cultura unui popor și contactele lingvistice ale vorbitorilor etc., din punctul de vedere al reflectării lor în limbă [127, p. 370]. Lingviștii bulgari S. Vlahov și S. Florin susțin că CR denumesc obiecte caracteristice vieții (viața de zi cu zi, cultură, dezvoltarea socială și istorică) unei națiuni și străine alteia; fiind purtători ai coloritului național și/sau istoric, ele de obicei nu au un echivalent exact în alte limbi, necesitând o abordare specială în procesul traducerii [133, p. 47].

Definițiile formulate de către L. Neliubin [148, p. 178], L. Barhudarov [128, p. 95], V. Vinogradov [132, p. 18] și G. Tomahin [159, p. 5] subliniază faptul că CR sunt cuvinte care desemnează obiecte, concepte sau situații specifice unei culturi, istorii și tradiții naționale și care nu au un echivalent direct sau exact în alte limbi. Acestea includ obiecte și fenomene din viața de zi cu zi, aspecte ale culturii materiale, instituții de stat, nume de eroi naționali și creaturi

mitologice. Aceste definiții subliniază importanța și complexitatea traducerii CR și necesitatea unei abordări speciale pentru a le transpune în altă limbă.

În lucrările semnate de către I. Condrea [10, p. 28-37], D. Robinson [110, p. 171] și L. Sobolev [156, p. 281], CR sunt considerate a fi mai mult decât simple lexeme, cu conotații culturale și istorice care nu pot fi traduse literalmente în altă limbă sau cultură. Astfel, se pune accent pe faptul că traducerea acestora nu poate fi făcută strict în termeni verbali, ci trebuie să se ia în considerare contextul cultural, istoric și social în care cuvintele sunt utilizate. Este important să înțelegem că CR sunt elemente semnificative ale culturii unei națiuni și că traducerea lor poate fi problematică.

Definițiile propuse de lingviștii B. Nedergaard-Larsen [101, p. 209], E. Armellino [68], M. Baker [69, p. 18], J.F. Aixelá [64, p. 58], I. Revzin și V. Rozențveig [151, p. 184], E. Vereșceaghin [131, p. 121], G. Cernov [166, p. 51], A. Reformatski [153, p. 137-138] sunt similare în sensul că definesc termenii care sunt specifici unei anumite culturi și care au dificultăți de traducere într-o altă cultură. Ele evidențiază faptul că traducerea nu este doar o simplă înlocuire a cuvintelor dintr-o limbă în alta, ci necesită o înțelegere profundă a culturii și a contextului cultural din care provine cuvântul. Fiecare definiție abordează diferite aspecte ale noțiunii de CR și oferă o perspectivă unică asupra modului în care acestea ar trebui tratate în procesul de traducere.

Definițiile oferite de P. Newmark [102], R. Leppihalme [93, p. 4] și I. Alexeeva [126, p. 181] reflectă variabilitatea termenilor folosiți de lingviști pentru a desemna conceptul de CR și subliniază faptul că nu există un termen universal acceptat. Fiecare lingvist își construiește propriul sistem terminologic pentru a descrie aspectele lingvistice și culturale ale transferului intercultural. Totuși, toate definițiile converg în ceea ce privește faptul că CR sunt cuvinte sau sintagme care fac referire la aspecte specifice ale culturii și societății țării-sursă și care pot fi dificil de tradus sau de înțeles în limba și cultura-țintă.

Z. Proșina [106, p. 116-117], R. Budagov [129, p. 125-127], J. Pedersen [105], J. Diaz Cintas și A. Remael [79, p. 200] au definiții similare în ceea ce privește conceptul de cuvinte care fac referire la realități culturale, dar acestea diferă în privința terminologiei și a categoriilor utilizate pentru a descrie aceste lexeme. Indiferent de terminologie, cuvintele-realități sunt în general considerate a fi lexeme care pot crea probleme în traducerea dintr-o limbă în alta, deoarece pot fi specifice unei culturi și pot necesita o explicație suplimentară pentru a fi înțelese în contextul cultural al limbii-țintă.

Analizând definițiile formulate de diferiți lingviști pentru termenul *cuvânt-realitate*, am identificat trei caracteristici importante:

- 1) cuvintele-realități au un colorit național și/sau istoric;

- 2) cuvintele-realități desemnează realitățile vieții unei națiuni;
- 3) cuvintele-realități, de obicei, nu au un echivalent exact în alte limbi și prezintă dificultăți în procesul de traducere.

Prima caracteristică este faptul că obiectul studiului nostru – cuvintele-realități – reprezintă cuvinte purtătoare de informație culturală, care conferă textului un colorit național și/sau istoric. Între obiectul, fenomenul desemnat și viața unui anumit popor, precum și perioada istorică corespunzătoare există o legătură strânsă. CR aparțin unei anumite culturi, limbi, țări, națiuni, localități etc. și nu există în experiența practică a oamenilor care vorbesc o altă limbă sau sunt dintr-o altă țară, localitate etc., cu alte cuvinte, ele sunt unice. Despre acest lucru ne vorbesc lingviștii S. Vlahov și S. Florin, L. Barhudarov, L. Neliubin, I. Condrea, L. Sobolev, M. Baker, J.F. Aixelá, I. Revzin, V. Rozențveig, E. Vereșceaghin și R. Leppihalme.

Cea de-a doua caracteristică ne arată că CR reprezintă lexeme ce desemnează realitățile vieții unei anumite națiuni. Despre acest lucru ne vorbesc lingviștii R. Kűfner, O. Ahmanova, I. Condrea, L. Sobolev, M. Baker, A. Reformatski, I. Alexeeva, Z. Proșina, J. Pedersen, J. Diaz Cintas, A. Remael și G. Tomahin.

Aceste realități ale vieții, după cum afirmă S. Vlahov și S. Florin, includ viața cotidiană, cultura, dezvoltarea socială și istorică. Z. Proșina vorbește despre obiecte caracteristice unei culturi; R. Kűfner – atât despre obiecte, cât și despre fenomene; I. Condrea – despre realitățile concrete ale locului, epocii, modului de viață; I. Alexeeva – despre realitățile vieții cotidiene și ale vieții sociale etc.

În timp ce acești lingviști vorbesc despre realități în general, după cum se poate observa, V. Vinogradov oferă detalii și include în definiția sa elementele specifice ale istoriei și organizării politice, particularitățile mediului geografic, obiecte caracteristice ale culturii prezentului și trecutului, conceptele etnografice și folclorice etc. G. Tomahin completează definiția lui V. Vinogradov, vorbind despre denumiri de obiecte ale culturii materiale, fapte istorice, instituții de stat, nume de eroi folclorici și naționali, creaturi mitologice etc.

Cea de-a treia caracteristică arată că, de obicei, CR nu au echivalente exacte în alte limbi și prezintă dificultăți în procesul de traducere. Trebuie accentuat faptul că lipsa de echivalență se manifestă la două niveluri: 1) la nivelul denotatului, dat fiind faptul că CR nu au obiect echivalent în alte culturi; 2) la nivelul lexemului, dat fiind faptul că CR nu au un echivalent lingvistic formal.

Despre lipsa de echivalență și dificultatea redării CR într-o altă limbă ne vorbesc lingviștii D. Robinson, J. Diaz Cintas/A. Remael, S. Vlahov/S. Florin și J.F. Aixelá. Atât J.F. Aixelá, cât J. Diaz Cintas și A. Remael afirmă că CR constituie unități lexicale care tind să cauzeze probleme serioase din perspectiva traducerii, în transferul lor într-un text-țintă. În opinia lingvistului

D. Robinson, aceste cuvinte și expresii sunt fundamentate atât de puternic și exclusiv într-o cultură, încât sunt aproape imposibil de tradus în termenii verbali ai unei alte culturi.

S. Vlahov și S. Florin susțin că CR pot avea un echivalent în LT, însă nu unul exact, adăugând faptul că acestea necesită o abordare deosebită atunci când vine vorba de redarea lor din limba-sursă în limba-țintă: „fiind purtătoare ale coloritului național și/sau istoric, cuvintele-realități, de obicei, nu au un echivalent exact în alte limbi, necesitând o abordare specială în procesul traducerii” [133, p. 47]. Acești doi lingviști mai menționează că lipsa de echivalență poate fi ușor de identificat în cazul în care comparăm unitățile lexicale a două sau mai multe limbi.

Sintetizând, considerăm că cuvintele-realități sunt cuvinte purtătoare de informație culturală, aparținând unei anumite culturi, limbi, țări, națiuni, localități etc.; acestea desemnează realitățile vieții unei națiuni: viața cotidiană, cultura, dezvoltarea socială și istorică; iar dat fiind faptul că, de obicei, nu au un echivalent exact în alte limbi, aceste cuvinte tind să pună probleme serioase de traducere, necesitând o abordare specială în procesul de redare din limba-sursă în limba-țintă.

1.5. Concluzii la capitolul 1

1. În această cercetare ne-am axat pe ilustrarea și demonstrarea interdependenței dintre limbă și cultură, subliniind faptul că cele două domenii sunt strâns legate și se influențează reciproc în mod semnificativ. Pentru a realiza acest obiectiv, am prezentat diverse interpretări și perspective cu privire la noțiunea de cultură, dezvoltate și explorate de către diferiți cercetători. Prin urmare, am ajuns la concluzia că relația dintre limbă și cultură este una esențială și inseparabilă în domeniul lingvisticii și al traductologiei. Limba reprezintă o componentă fundamentală a culturii, funcționând ca un mijloc prin care valorile culturale sunt transmise și asimilate. Cultura influențează dezvoltarea și evoluția limbii, iar limba servește ca un vehicul pentru exprimarea și transmiterea culturii. Această legătură strânsă este ilustrată de *cuvintele-realități*, lexeme care sunt purtătoare ale identității culturale și naționale și care desemnează realitățile specifice unei anumite comunități culturale și lingvistice.

2. Explorarea conceptului de *tablou lingvistic al lumii* dezvăluie o conexiune profundă și esențială între limbă și cultură. Acest concept central în cercetările lingvistice și antropologice pune în lumină modul în care limbajul unei comunități transmite și modelează nu doar informația, ci și percepțiile, valorile și perspectivele culturale ale vorbitorilor săi. Prin analiza subtilităților reflectate în vocabular, structura gramaticală și alte caracteristici lingvistice, cercetătorii obțin o înțelegere mai profundă a modului în care cultura este încorporată și transmisă prin intermediul limbii. Astfel, tabloul lingvistic al lumii reprezintă un instrument esențial pentru înțelegerea

complexității relației dintre limbă și cultură, evidențiind modul în care aceste două aspecte se intersectează și se influențează reciproc în procesul de construire și interpretare a realității.

3. Studiul diacronic al conceptului de *cuvânt-realitate* demonstrează că de-a lungul timpului cercetătorii au încercat să găsească cel mai exact termen pentru a desemna conceptul de cuvânt-realitate: *realia*, *cuvânt-realială*, *element legat de cultură*, *concept specific culturii*, *item specific culturii*, *lexic fără echivalență*, *cuvânt cultural*, *ciocnire culturală*, *cuvânt legat de cultură*, *cuvânt marcat cultural*, *împrumut neîn rădăcinat*, *referință culturală extralingvistică*, *referință extralingvistică legată de cultură*, *referință culturală*, *termen legat de cultură* ș.a. Termenii propuși au în comun faptul că reprezintă lexeme ce nu au un echivalent exact în alte limbi și se caracterizează prin colorit național, însă niciunul dintre ei nu relevă complet conținutul conceptului de cuvânt-realitate, cu excepția termenului *realia*, acesta fiind și cel mai des utilizat în lucrările cercetătorilor. În lucrarea de față utilizăm termenul ***cuvinte-realități***.

4. Analizând definițiile formulate de către diferiți lingviști pentru termenul *cuvinte-realități*, am reușit să identificăm trei caracteristici esențiale care ilustrează natura și complexitatea acestui termen:

- *cuvintele-realități au un colorit național și/sau istoric*: această caracteristică evidențiază faptul că cuvintele-realități poartă o încărcătură culturală și istorică semnificativă. Ele sunt strâns legate de specificul unei anumite culturi sau națiuni și pot reflecta aspecte importante ale istoriei sau tradițiilor acestora. Astfel, ele devin parte integrantă a identității culturale și naționale;
- *cuvintele-realități desemnează realitățile vieții unei națiuni*: această caracteristică indică faptul că cuvintele-realități nu sunt simple unități lingvistice, ci sunt cuvinte care denumesc aspecte sau obiecte specifice culturii și vieții unei anumite națiuni sau comunități. Ele pot fi legate de obiceiuri, tradiții, evenimente istorice sau aspecte distinctive ale culturii respective;
- *cuvintele-realități, de obicei, nu au un echivalent exact în alte limbi și prezintă dificultăți în procesul de traducere*: această caracteristică subliniază un aspect crucial al cuvintelor-realități – faptul că ele sunt adesea greu de tradus în alte limbi fără a pierde nuanțele culturale și semnificațiile profunde. Ele pot reprezenta adevărate provocări pentru traducători, deoarece nu există întotdeauna echivalente perfecte în limba-țintă. Acest aspect pune în evidență importanța înțelegerii profunde a culturii și a contextului cultural pentru a realiza traduceri precise și adecvate ale acestor termeni.

Prin aceste caracteristici, cuvintele-realități devin elemente semnificative în studiul limbii, culturii și traducerii, contribuind la înțelegerea complexității relației dintre limbă și cultură și la identificarea provocărilor întâmpinate în procesul de traducere a elementelor culturale specifice.

2. CUVINTELE-REALITĂȚI DIN PERSPECTIVA TRADUCTOLOGICĂ ȘI TIPOLOGIA ACESTORA

2.1. Viziuni asupra traducerii literare în cercetarea traductologică

Traducerea reprezintă un concept complex care transcende simpla comunicare între două limbi, devenind un intermediar crucial în dialogul intercultural și în procesul de îmbogățire reciprocă între diferite comunități lingvistice și culturale. Această practică lingvistică nu se limitează la transferul mecanic al cuvintelor și al structurilor gramaticale dintr-o limbă în alta, ci implică o interpretare și o recontextualizare constantă a semnificațiilor și a conotațiilor în cadrul noilor contexte culturale. În acest sens, traducerea devine un canal prin care se facilitează schimbul de idei, perspective și valori între culturi, contribuind la o mai bună înțelegere reciprocă și la construirea unei rețele culturale globale. Astfel, traducerea devine un instrument esențial în promovarea dialogului intercultural și în stimularea diversității și a înțelegerii interculturale într-o lume tot mai interconectată.

I. Druță și G. Șaganean susțin că traducerea joacă un rol din ce în ce mai important în medierea culturală contemporană. Prin intermediul traducerii, este facilitată integrarea socială interculturală, iar identitățile culturale sunt angajate într-un dialog reciproc. Cercetătoarele evidențiază diferența dintre traducerea vizibilă și cea noncritică și invizibilă. În timp ce traducerea vizibilă implică un angajament profund al traducătorului în conținutul intelectual și o înțelegere adecvată a contextului cultural, traducerea noncritică se caracterizează prin absența acestei implicări și printr-o preocupare exclusiv tehnică. I. Druță și G. Șaganean afirmă că pentru a realiza traduceri de înaltă calitate și pentru a reprezenta corect identitatea și alteritatea culturală, este esențial ca traducătorul să dețină cunoștințe culturale profunde și să aibă o înțelegere adecvată a contextului cultural al textului-sursă [17, p. 30].

Comisarul european pentru multilingvism L. Orban afirmă: „Traducerea ocupă un loc aparte în universul multilingvistului. Prea des uitată sau insuficient prețuită, traducerea constituie veriga de legătură dintre culturi și dintre diverse limbi. Traducerea este codul de acces la o veritabilă comoară a lui Ali Baba, cuprinzând culturile lumii, inteligența și cunoașterea umană în toată varietatea lor. Traducerea este o metodă de neînlocuit pentru schimburi personale, culturale, sociale sau economice. (...) Literatura și traducerea reprezintă o deschidere către lume, facilitând circulația scrierilor, ideilor și culturilor. Traducerea literară este ea însăși o formă de creație. Este o artă de bijutier al dialogului între culturi” [190]. L. Orban evidențiază faptul că traducerea este o metodă valoroasă de a conecta culturile și de a accesa un patrimoniu cultural vast, bogat și divers. De asemenea, acesta subliniază faptul că traducerea este o formă de artă, prin care se pot crea noi

dialoguri între culturi și se pot îmbogăți lumi diferite prin schimbul de idei și cunoștințe. Prin urmare, această remarcă subliniază importanța traducerii în lumea noastră globalizată și diversă, precum și rolul acesteia în consolidarea legăturilor dintre culturi diferite.

Legătura dintre traducere și comunicarea interculturală pare evidentă, astfel încât unii lingviști au definit destul de simplu primul termen prin intermediul celui de-al doilea. Potrivit lui P. Qvale, traducerea este o comunicare dincolo de culturi [107, p. 39], în timp ce R. Alvarez și M. Carmen-Africa Vidal o descriu ca fiind transferul unei întregi culturi în alta [66, p. 5]. Astfel, considerând traducerea un caz de contact intercultural, putem spune că în procesul traducerii are loc un fel de adaptare a culturii unei limbi străine. Traducătorul realizează transferul unui anumit fragment al unei experiențe dintr-o cultură în alta. Traducătorul trebuie să fie conștient de specificul național al comunității lingvistice și culturale de la care provine textul-sursă și să încerce să redea cât mai fidel acest specific în textul-țintă. Prin urmare, traducerea literară, în special, se distinge ca fiind o formă de creație în sine, iar traducătorul devine, în esență, un coautor al textului, angajat într-un proces complex de reinterpretare și recontextualizare a operei originale într-un nou cadru lingvistic și cultural.

Analizând traducerea din perspectivă semiotică, I. Condrea evidențiază natura complexă și interdisciplinară a acestui domeniu. Cercetătoarea subliniază că traducerea, în esența sa, este un proces semantic și lingvistic, iar înțelegerea acestui fenomen necesită o abordare detaliată a semnificațiilor și a modului în care acestea sunt exprimate în diverse limbi. În viziunea lingvistei, evaluarea adecvată a traducerii presupune o analiză riguroasă a potențialului artistic al limbajului, în special atunci când semnificația lingvistică trebuie adaptată pentru a corespunde unui singur referent (obiect). În acest context, I. Condrea subliniază că diversitatea semnelor lingvistice din diferite limbi poate evidenția aspecte distinctive ale expresivității lingvistice, relevând astfel specificul și unicitatea fiecărei limbi în procesul de traducere și în transmiterea adecvată a conținutului și a sensului original [11, p. 7].

I. Krivoturov abordează traducerea ca pe o activitate complexă de comunicare, cu o interdependență semnificativă între aspectele fizice și psihologice ale limbilor implicate – limba-sursă și limba-țintă. Exegetul subliniază că această activitate implică relații adesea antagoniste între aceste sisteme lingvistice. Scopul esențial al traducerii este de a depăși aceste contradicții și de a găsi cea mai adecvată variantă a textului în limba-țintă. I. Krivoturov susține că absența oricărui element din acest proces complex poate duce la o pierdere a sensului termenului *traducere*, evidențiind astfel importanța echilibrului și a abordării comprehensive în această activitate complexă de comunicare interculturală [141, p. 113].

Analizând sistematic direcțiile teoretice în cadrul domeniului traductologiei literare, prin structurarea lor în funcție de tipologia teoriilor traducerii și continuând cu investigarea lor analitică pe secțiuni tipologice, G. Lungu-Badea evidențiază mai multe tendințe teoretice distincte:

a) teorii ale traducerii influențate de teorii literare, în care se acordă o atenție deosebită ideilor promovate de figuri precum R. Barthes și U. Eco. Acești autori promovează ideea că sensul textului este reconstruit prin intermediul procesului de lectură, implicând atât traducătorul, cât și receptorul. De asemenea, G. Lungu-Badea identifică și contribuția școlii din Amsterdam, Polysystem Theory, sub conducerea lui J.-S. Holmes, alături de teoreticieni precum A. Berman, L. Robel, J. Roubaud și S. Bassnet, care susțin că literatura tradusă poate fi considerată un gen literar în sine. În această categorie, cercetătoarea subliniază în special teoria lui E. Pound referitoare la conceptul său de energie a limbii;

b) teorii inspirate de semiotică, avându-l ca reprezentant principal pe C. Durieux. Conform acestei teorii, responsabilitatea principală a traducătorului constă în identificarea și transpunerea intenției autorului din textul-sursă în limba-țintă, cu scopul de a reda sensul original într-un mod comprehensibil. Astfel, sensul devine punctul central al procesului traducerii, conceput ca un act complex de comunicare. Adepții acestei teorii consideră textul-sursă ca fiind o expresie autentică a intenției autorului, independent de aspectul hermeneutic, și manifestă un interes distinct pentru dimensiunea culturală și pentru strategiile de adaptare folosite de către traducător;

c) teorii ale traducerii de tip lingvistic, care explorează diverse subcategorii în funcție de aspectul investigat, cum ar fi lingvistica contrastivă, paralelismul dintre traducere și interpretare, pragmatică și psiholingvistică. Printre reprezentanții acestei categorii se numără G. Mounin, A. Fiodorov, J.C. Catford, K. Reiss și H. Vermeer. Aceste abordări se axează pe aspecte fonologice, lexico-semantice sau pe diferite planuri de comparație sintactică, morfologică ori stilistică;

d) teorii ale traducerii bazate pe teoria interpretativă, reprezentată de școala pariziană E.S.I.T., sub conducerea cercetătoarelor D. Seleskovitch și M. Lederer. Aceste teorii analizează natura sensului implicit și explicit, investigând traducerile la nivel de cuvânt, frază și text în funcție de aspectele cognitive și complementele cognitive;

e) teorii ale traducerii influențate de psiholingvistică, care se împart în două categorii: cele experimentale, care urmăresc să înțeleagă procesele mentale ale traducătorului prin metode de observație introspectivă, reprezentate de H.P. Krings, J. Dancette și N. Menard; și etnotraductologia, fondată de H. Garfinkel, care aplică rezultatele din domeniul etnoștiinței în procesul de traducere.

G. Lungu-Badea evidențiază că fiecare teorie aduce o perspectivă unică asupra problemelor și a soluțiilor din domeniul traducerii. Aceste abordări diferite se completează reciproc,

contribuind la o înțelegere comprehensivă și detaliată a procesului de traducere. Diversitatea teoriilor traducerii este percepută ca un element pozitiv, deoarece facilitează conturarea unei viziuni de ansamblu care integrează multiple perspective și metode, oferind astfel un fundament solid pentru înțelegerea complexității acestui fenomen [41, p. 54-61].

Potrivit lui V. Komissarov, există patru tipuri de adaptare pragmatică în practica traducerii. Primul tip are ca scop asigurarea înțelegerii adecvate a mesajului traducerii de către receptor. Acest tip este deseori asociat cu lipsa cunoștințelor necesare ale receptorilor. Al doilea tip are ca scop transmiterea impactului emoțional al TS către receptor. Al treilea tip se axează pe un receptor concret și pe o situație și o comunicare concrete pentru a obține efectul dorit. Cel de-al patrulea tip de adaptare poate fi caracterizat ca o soluție a unei sarcini de traducere destul de complexe, cum ar fi intraductibilul în traducere [140, p. 139-146].

Traducerea literaturii artistice, precum și traducerea oricărui alt gen de text presupun abordarea unui set distinct de provocări și particularități definitorii, esențiale pentru conservarea autenticității și a integrității operei originale. În cele ce urmează, vom enumera câteva dintre aceste particularități:

1. *Transmiterea stilului și a tonului textului original* este o sarcină crucială pentru traducător, deoarece aceste aspecte contribuie semnificativ la exprimarea atmosferei și a intenției autorului. Găsirea unor echivalente lingvistice adecvate, care să redea în mod corespunzător subtilitățile stilistice și viziunea autorului, reprezintă o provocare complexă.

2. *Transpunerea elementelor culturale* specifice din textul original este esențială pentru o traducere literară autentică. Referințele la tradiții, obiceiuri, mituri sau evenimente istorice necesită o înțelegere profundă a contextului cultural și o abordare creativă pentru a le adapta în mod corespunzător pentru receptorul din limba-țintă.

3. În ceea ce privește *conotațiile și aluziile*, traducătorul trebuie să fie atent la multiplele straturi de semnificație ale operei originale și să încerce să le transmită în mod fidel în limba-țintă, fără a compromite complexitatea textului sau profunzimea mesajului.

4. *Adaptarea formei și a structurii* este, de asemenea, o considerație importantă în procesul de traducere. Structura narativă și forma stilistică pot influența profund experiența estetică a receptorului, iar traducătorul trebuie să fie capabil să păstreze aceste elemente esențiale în limba-țintă, menținând totodată coerența și fluiditatea textului.

5. *Gestionarea dificultăților lingvistice*, inclusiv a stilurilor complexe sau a vocabularului rar întâlnit în operele literare, reprezintă o altă provocare pentru traducător. Abilitatea de a găsi echivalente lingvistice precise și de a menține autenticitatea și expresivitatea textului original este esențială pentru o traducere literară reușită.

Despre faptul că textul literar reprezintă o sarcină dificilă pentru traducător, A. Fiodorov afirmă că particularitățile literaturii artistice, manifestarea în fiecare caz a unui stil artistic individual al scriitorului, condiționat de viziunea sa despre lume, influența esteticii epocii și a școlii literare, o mare varietate de mijloace lingvistice atât lexicale, cât și gramaticale (în special sintactice) în diversele lor relații – toate acestea, luate împreună, fac ca traducerea literară să fie extrem de dificilă [163, p. 277].

Percepția textului este afectată de multe lucruri: cultura, subtextul, caracteristicile naționale, modul de viață etc., astfel că este important ca traducătorul să poată adapta textul la toate aceste condiții. Dacă traducerea ar fi literală, ea nu ar fi capabilă să reflecte toată profunzimea operei de artă, iar uneori, nici sensul ei.

Astfel, atunci când un traducător redă un text literar dintr-o LS într-o LT, acesta trebuie să transmită cât mai bine posibil conținutul, precum și valoarea emoțional-expresivă și estetică a originalului. De asemenea, el trebuie să încerce să apropie influența textului tradus asupra receptorilor-țintă de influența originalului asupra receptorilor LS. Pentru a realiza acest lucru, traducătorul, fiind vorbitor al LT, ne oferă înțelegerea proprie a textului original. Prin urmare, nu este suficient ca traducătorul să cunoască o limbă străină, acesta trebuie să posede o perspicacitate deosebită, abilitatea de a simți expresiile idiomatice și jocurile de cuvinte și să fie capabil să transmită imaginea artistică.

G. Șaganean și D. Pascaru subliniază în mod convingător că, în ciuda presupunerii inițiale că fiecare limbă ar putea să exprime aceleași concepte universale, realitatea este mult mai complexă. Fiecare limbă, fiind produsul unei evoluții culturale și lingvistice specifice, organizează și interpretează lumea într-un mod distinct. Astfel, discrepanțele între limbi reprezintă unul dintre cele mai provocatoare aspecte în procesul de traducere. Cu cât aceste discrepanțe sunt mai pronunțate între limba-sursă și limba-țintă, cu atât mai mare este dificultatea transferului de mesaj dintr-o limbă în alta [117, p. 32]. Această observație scoate în evidență importanța înțelegerii profunde a structurii și a specificităților fiecărei limbi implicate în procesul de traducere. Traducătorii trebuie să fie conștienți de subtilitățile lingvistice și culturale, precum și de contextul semantic și social asociat fiecărei limbi, pentru a realiza o traducere exactă și fidelă. Astfel, este esențial ca traducătorii să abordeze fiecare proiect de traducere cu atenție, adaptându-se la particularitățile unice ale fiecărei limbi și culturi, astfel încât să asigure o comunicare eficientă și autentică între diferitele comunități lingvistice.

Dat fiind faptul că traducerea implică un proces complex, traducătorul ar trebui să aibă talentul unui scriitor. Arta traducerii are particularitățile sale, iar traducătorii-scriitori au mai multe similarități cu scriitorii textului original decât diferențe. Potrivit lui A. Kuprin, pentru a traduce dintr-o limbă străină nu este suficient să cunoști această limbă, chiar și la un nivel avansat, trebuie

să fii capabil să pătrunzi sensul profund, variat și plin de viață al fiecărui cuvânt, precum și puterea misterioasă de conexiuni a cuvintelor [143, p. 117]. În acest sens, L. Zbanț subliniază că „un traducător talentat va recurge la metode identice cu cele utilizate de autorul originalului, reproducând cu fidelitate maximă elementele purtătoare de informație socioculturală și adaptându-le, de fiecare dată, la o nouă realitate socioistorică a destinatarilor traducerii literare” [62, p. 50].

Prin urmare, traducătorii, asemenea scriitorilor, au nevoie de o experiență de viață multilaterală și de un flux constant de impresii care să le alimenteze creativitatea. Limba folosită de traducătorii-scriitori, precum și cea a autorilor textului original se formează pe baza observațiilor asupra limbajului vorbitorilor nativi și asupra evoluției limbii literare în istorie. Traducătorii care sunt conștienți de capacitatea limbii de a depăși toate obstacolele pot anticipa obținerea succesului în această profesie.

A. Guțu pune în discuție o problemă esențială generată de procesul de traducere, și anume „diferența/identitatea între sensul textului original și sensul celui tradus”. Se pune întrebarea dacă întotdeauna aceste două texte comunică același semnificat. În lumina faptului că limbile nu acoperă întotdeauna același domeniu semantic, răspunsul este negativ. Este necesar să luăm în considerare că, la nivelul limbii în sine, există încă o tradiție de a invoca ipoteza netraducerii, sugerând că unele aspecte ale unui text pot fi imposibil de transpus în altă limbă. Cu toate acestea, când vorbim despre text (discurs), A. Guțu sugerează că totul poate fi tradus [27, p. 40]. Această observație subliniază importanța înțelegerii contextului și a intenției ascunse dincolo de text, permițând traducătorilor să găsească modalități creative și adecvate pentru a transpune sensul și mesajul original în limba-țintă.

M. Luchiancova aduce în discuție complexitatea activității traducerii, subliniind că aceasta depășește cu mult simpla substituire a unui text dintr-o limbă în alta. În realitate, procesul de traducere implică o interacțiune între diverse modalități de gândire, culturi, literaturi, tradiții și epoci. Ideea de intraductibilitate, prezentă încă de la A.W. Schlegel și perpetuată în mediul literar european, este recunoscută în special în contextul poeziei, sugerând că unele opere literare nu pot fi transpuse fidel într-o altă limbă. Abordarea structuralistă, care a ignorat în mare parte problematica traductologică, a condus la apariția *teoriei intraductibilității*, care susține că traducerea în general este imposibilă. Cu toate acestea, explozia informațională postbelică a modificat drastic acest peisaj, determinând o reconsiderare a problemelor lingvistice și a procesului literar și deschizând noi orizonturi pentru dezvoltarea traductologiei. Factorii lingvistici au creat nu doar obstacole pentru traduceri, ci și oportunități pentru a le depăși, deoarece la nivelul esențial al structurii și utilizării limbii există un principiu comun, care facilitează relația dintre acestea în procesul de traducere [39, p. 18]. În ciuda provocărilor, ambele perspective prezentate de către A. Guțu și M. Luchiancova sugerează că există modalități de a traduce sensul și mesajul

original în limba-țintă, fie prin înțelegerea profundă a contextului și a intenției ce se ascunde după text, fie prin abordări creative și adaptabile.

În contextul traducerii, conceptul de *universalii ale limbajului*, așa cum este definit de E. Coșeriu, este deosebit de relevant. Aceste universalii reprezintă caracteristicile fundamentale ale limbajului uman, prezente în toate limbile și culturile, și sunt esențiale în procesul de comunicare. Prin urmare, în procesul de traducere, înțelegerea și aplicarea acestor universalii sunt de o importanță crucială pentru a asigura o interpretare corectă și precisă a textului-sursă în limba-țintă.

Potrivit lui E. Coșeriu, există cinci universalii ale limbajului, dintre care trei sunt primare: creativitate, semanticitate și alteritate, iar două sunt secundare sau derivate: istoricitate și materialitate. *Creativitatea* se referă la capacitatea limbajului de a genera semnificații noi și de a crea noi semne pentru a exprima idei și concepte. *Semanticitatea* este caracteristica prin care semnele limbajului au semnificații și sunt înțelese de către vorbitori. *Alteritatea* indică faptul că semnele limbajului sunt create pentru comunicare și sunt întotdeauna concepute pentru a fi înțelese de către alții. *Istoricitatea* derivă din creativitate și alteritate și se referă la faptul că limbajul apare întotdeauna în cadrul unor sisteme tradiționale proprii comunităților istorice, adică în cadrul limbilor. *Materialitatea* derivă din semanticitate și alteritate și indică faptul că semnele limbajului, pentru a fi înțelese de către alții, trebuie să fie reprezentate în lumea sensibilă prin intermediul semnificanților materiali. În mod evident, traducătorii se confruntă constant cu complexitatea relaționării dintre universalii limbajului. Creativitatea, semanticitatea și alteritatea sunt pilonii care asigură nu numai comunicarea în cadrul unei limbi și culturi specifice, ci și în contextul comunicării interculturale și interlingvistice. Așa cum afirmă E. Coșeriu, „creativitatea caracterizează toate formele culturii”, iar limbajul, în calitate de creator de semnificații, este centrul activității creative (semanticitatea sa), semnele fiind elaborate întotdeauna cu scopul de a comunica cu ceilalți (alteritatea sa) [12, p. 9-10].

În viziunea L. Zbanț, traducerea este considerată o activitate creativă complexă, care implică stabilirea unei relații intricate între obiect, semn și interpretant. Această activitate se bazează pe o vastă cunoaștere a limbilor, a culturilor, a psihologiei și a altor domenii conexe. Dezvoltarea abilităților creative în abordarea traducerii ca o activitate interculturală este strâns legată de înțelegerea profundă a conținutului semantic al discursului și de relația acestuia cu realitatea extralingvistică. În acest context, destinatarul traducerii joacă un rol crucial, deoarece impune respectarea factorului de alteritate, evidențiind astfel diversitatea viziunilor asupra lumii în limbile și culturile-sursă și țintă [61, p. 8]

În activitatea sa, traducătorul se confruntă cu o serie de provocări, care deseori îl împiedică să obțină rezultatul dorit. Una dintre cele mai complexe provocări o constituie cuvintele cu

semnificație profund ancorată în realitatea culturală și socială a limbii-sursă. Aceste lexeme, numite și *cuvinte-realități*, prezintă dificultăți semnificative în procesul de traducere din cauza familiarității absolute în limba-sursă. Datorită frecvenței lor ridicate de utilizare, rolului lor central în limbă și caracterului lor cotidian, aceste cuvinte nu se disting în mod evident de celelalte cuvinte ale limbii-surse. Pentru a traduce corect cuvintele-realități, traducătorul trebuie să dețină cunoștințe solide despre geografia, istoria, personalitățile marcante, cultura și arta țării din care provine textul-sursă. Lipsa acestor cunoștințe poate duce la distorsiuni în procesul de traducere. Spre exemplu, traducătorul ar putea recurge la traducerea literală a acestor cuvinte din cauza incapacității de a le recunoaște și de a le interpreta corect în contextul cultural și social al textului-sursă.

Vorbind despre coloritul național al unei opere literare, trebuie accentuat faptul că acesta este adesea exprimat prin intermediul cuvintelor-realități, potrivit specialiștilor din domeniul literaturii și al traducerii literare. În opinia lui G. Tomahin, cu cât o operă literară abordează mai direct tematica și folclorul național, cu atât mai evident poate fi observat coloritul său național. Termenul de *colorit* a fost introdus în terminologia studiilor literare din domeniul artei și se referă la totalitatea particularităților unui lucru (perioadă, amplasare). Coloritul este acel element distinctiv pe care un cuvânt îl capătă datorită apartinerii denotatului unui anumit popor, unui stat sau unei regiuni, unei epoci istorice concrete. Pentru a conserva coloritul național al unei opere literare, cuvintele-realități, în general, nu sunt traduse în procesul de traducere în limba-țintă, ci sunt transliterate, deoarece acestea fac parte din categoria cuvintelor intraductibile [159, p. 21-22].

Cuvintele-realități ar trebui să fie traduse astfel încât receptorul-țintă să nu întâmpine dificultăți în înțelegerea textului și, în același timp, să simtă coloritul local sau național al CR din textul-sursă. Ideal este atunci când traducătorul nu utilizează tehnici de traducere speciale în procesul de traducere a CR, iar receptorul-țintă înțelege cu ușurință cele citite. Multe cuvinte-realități, spre exemplu, cele regionale și internaționale, nu necesită explicații suplimentare.

În plus, în unele cazuri, autorul traducerii poate spera că sensul CR va fi înțeles din context. Cu toate acestea, traducătorul de multe ori nu explică semnificațiile unor astfel de cuvinte, supraestimând cunoștințele de bază ale receptorului sau sperând că acesta va căuta sensul în dicționar. Uneori, un cuvânt-realitate poate fi înlocuit cu sinonimul său neutru ce există în LȚ. Însă o astfel de traducere nu poate fi considerată reușită în cazul în care autorul originalului a acordat o atenție deosebită acestui cuvânt-realitate sau a subliniat importanța lui [160, p. 214]. Cuvintele-realități reflectă cultura unei națiuni și se caracterizează prin diverse trăsături gramaticale, fonetice și semantice, ceea ce transformă traducerea lor într-o provocare reală pentru traducător.

2.2. Tipuri de strategii de traducere a cuvintelor-realități

Vorbind despre traducerea interculturală, trebuie să menționăm că există anumite strategii de traducere care pot fi alese de către traducător, atunci când acesta are de-a face cu un context social și cultural. Potrivit lingviștilor A. Chesterman și E. Wagner, strategiile pot fi globale și locale. Strategiile globale sunt aplicate unui text ca un întreg, iar cele locale sunt aplicate de către traducător în procesul de traducere a anumitor expresii din textul-sursă, precum cuvinte, expresii idiomatice, construcții gramaticale etc. [72, p. 58-59].

2.2.1. Strategiile globale de traducere

Strategiile globale utilizate pentru traducerea cuvintelor-realități sunt: *aclimatizarea* (domestication) și *alienarea* (foreignisation), acestea fiind descrise de către L. Venuti. Astfel, *alienarea* este orientată spre textul-sursă și are ca scop păstrarea culturii textului-sursă. În acest caz, „codurile culturale” ale limbii-țintă sunt sacrificate pentru a face receptorul textului tradus să simtă caracterul străin. De asemenea, aceasta poate fi văzută ca o modalitate de a încuraja receptorii limbii-țintă să fie interesați de alte culturi. Strategia de *aclimatizare* implică adaptarea textului-sursă la cultura textului-țintă. Această strategie este orientată spre limba-țintă și este concentrată pe așteptările receptorilor care doresc să aibă la dispoziție o traducere bazată pe cultura lor proprie. L. Venuti compară aceste două strategii, concluzionând că *aclimatizarea* poate reduce din mesajul textului-sursă, iar *alienarea* este strategia care trebuie utilizată la traducerea textului-sursă, chiar dacă unii receptori ar putea considera rezultatul traducerii ca fiind ciudat [122, p. 20].

2.2.2. Strategiile locale de traducere

În domeniul traducerii există o gamă largă de strategii, acestea reflectând diversitatea și complexitatea procesului de traducere și căutând să ofere soluții optime pentru transpunerea conținutului textual într-o nouă limbă și cultură. Cercetătorii au propus diferite clasificări ale acestor strategii, cunoscute și sub numele de tehnici de traducere. Trebuie să menționăm că aceste clasificări nu sunt exclusive și pot fi combinate sau adaptate în funcție de necesitățile și cerințele fiecărei situații de traducere. În continuare explorăm zece taxonomii elaborate de către eminenți cercetători din domeniul traductologiei, ce reprezintă contribuții semnificative care au influențat în mod substanțial înțelegerea procesului de traducere. În cadrul acestei teze am luat în considerare demersul analitic al următorilor cercetători: R. Leppihalme, D.D. Mihalache, M.-T. Boboc, S. Vlahov și S. Florin, P. Newmark, Z. Proșina, G. Tomahin, V. Vinogradov, J. Diaz Cintas și A. Remael, precum și L. Latâșev.

R. Leppihalme propune șapte strategii:

1) transferul direct (direct transfer) – implică utilizarea cuvântului LS neschimbat sau adaptarea acestuia din punct de vedere fonetic, grafic și/sau morfologic. Cu alte cuvinte, unii traducători transferă cuvântul din LS cuvânt cu cuvânt, iar alții îl adaptează la LȚ;

2) calcul (calque) – presupune traducerea literală a cuvântului din TS. Calchiera face referire la traducerea cuvintelor compuse sau a sintagmelor care sunt traduse element cu element;

3) adăugirea (addition) – presupune notele, prefețele, glosarele sau postfețele traducătorului, care sunt localizate în afara textului;

4) adaptarea culturală (cultural adaptation) – înlocuirea nefamiliarului cu familiar;

5) termenul supraordonat (superordinate term) – implică utilizarea unei informații mai puțin minuțioase și specifice, având scopul de a aplatiza textul;

6) explicitarea (explicitation) – scopul acestei strategii constă în a face implicitul explicit, ceea ce înseamnă utilizarea unor explicații pentru a face ca sensul să fie clar pentru receptor;

7) omisiunea (omission) – sugerează faptul că traducătorul a decis să nu traducă anumite unități lexicale.

Lingvistica subliniază faptul că aceste șapte strategii nu sunt exhaustive în ceea ce privește gama diversă a modalităților de traducere și susține posibilitatea utilizării unei combinații de strategii, traducătorii având flexibilitate considerabilă în procesul de transpunere a cuvintelor-realități dintr-o limbă în alta. Spre exemplu, transferul direct sau calchiera ar putea fi completate de adăugire [94].

D.D. Mihalache sugerează cinci strategii:

1) transliterarea – redarea fonetică a cuvântului din LS utilizând mijloace grafice, literele alfabetului LȚ;

2) analogia – identificarea unui concept similar din punct de vedere cultural în LȚ;

3) metoda descriptivă – inserarea în TȚ a unui pasaj ce descrie realitatea care se ascunde după conceptul cultural specific;

4) calculul lingvistic – deseori poate duce la greșeli de traducere, cum sunt prietenii falși;

5) sensul contextual – presupune faptul că un anumit cuvânt este utilizat cu alt sens decât cel care poate fi găsit în dicționar, în funcție de contextul în care apare acesta [187].

M.-T. Boboc propune patru strategii de traducere:

1) transliterarea – transmiterea cuvintelor străine (în special, numele proprii și denumiri geografice) prin înlocuirea literelor din LS cu literele din LȚ;

2) analogia – traducerea CR printr-un cuvânt care are un sens apropiat, adesea un sinonim aproximativ sau o sintagmă explicativă;

3) traducerea descriptivă – transmiterea sensului unității lexicale fără echivalent cu ajutorul unei descrieri detaliate;

4) traducerea literală sau calchiera – o traducere în care ordinea cuvintelor din LS este păstrată, iar cuvintele sunt traduse numai într-un sens larg, fără a lua în considerare contextul. Transmițând corect gândurile TS, traducerea literală tinde spre o reproducere cât mai apropiată de construcția sintactică și de conținutul lexical al textului original [7, p. 195-199].

Comparând taxonomiile elaborate de R. Leppihalme, D.D. Mihalache și M.-T. Boboc, putem observa atât puncte de convergență, cât și puncte de divergență. Toate trei cercetătoare explorează și propun strategii fundamentale precum *calcul lingvistic*, *adaptarea culturală* și *explicitarea*. Cu toate acestea, este de remarcat că terminologiile folosite diferă. Astfel, aceste strategii sunt numite *calc lingvistic*, *analogie*, *metoda descriptivă* la D.D. Mihalache și, respectiv, *traducere literală sau calchiere*, *analogie*, *traducere descriptivă* la M.-T. Boboc.

Un aspect notabil îl reprezintă adăugarea *transliterării* în taxonomiile D.D. Mihalache și M.-T. Boboc, subiect ce nu este abordat în taxonomia R. Leppihalme. Această variabilitate terminologică și conceptuală evidențiază diversitatea de abordări în procesul de traducere, precum și interpretările individuale ale cercetătoarelor asupra importanței acestor strategii în procesul de transpunere a CR într-o altă limbă.

De asemenea, divergențele în ceea ce privește includerea unor strategii în taxonomii sunt evidențiate prin absența mențiunilor referitoare la *transferul direct*, *adăugirea*, *termenul supraordonat* și *omisiunea* în taxonomiile propuse de D.D. Mihalache și M.-T. Boboc. Totodată, *sensul contextual* nu este integrat în taxonomiile propuse de R. Leppihalme și M.-T. Boboc. Aceste variații evidențiază complexitatea și subtilitățile asociate procesului de traducere, subliniind nu doar pluralitatea de strategii disponibile, ci și perspectiva unică pe care fiecare cercetătoare o aduce asupra modului în care CR pot fi eficient transpuse în contexte lingvistice diferite.

S. Vlahov și S. Florin propun o abordare simplificată a strategiilor de traducere a CR, împărțindu-le în două categorii principale: *transcriere* și *traducere*, aceasta din urmă fiind detaliată în subcategorii.

1. Transcrierea (транскрипция) CR presupune transferul CR din LS în LȚ, utilizând mijloacele grafice ale acesteia din urmă, iar forma fonetică a cuvântului trebuie să fie, pe cât posibil, similară celei originale.

2. Traducerea CR (sau înlocuirea, substituția) (перевод реалии (или замена, субституция)) este utilizată, de obicei, atunci când transcrierea este imposibilă sau indezirabilă.

2.1. Introducerea neologismului (введение неологизма): pentru a păstra conținutul și coloritul unui cuvânt-realitate, este posibilă crearea unui cuvânt nou (sau a unei sintagme noi):

- a) calcul (кальки) – împrumut prin intermediul unei traduceri literale a cuvântului;
- b) semicalcul (полукальки) – împrumut parțial al cuvântului sau al unei sintagme;
- c) asimilarea (освоение) – adaptarea cuvântului-realitate;

d) neologismul semantic (семантический неологизм) – un cuvânt sau o sintagmă „creat(ă)” de către traducător, care permite transferul conținutului semantic al CR. Diferența dintre neologismul semantic și calc constă în lipsa legăturii etimologice dintre acesta și cuvântul LS.

2.2. Traducerea aproximativă (приблизительный перевод) este utilizată pentru transmiterea sensului CR, însă coloritul practic se pierde, cuvântul din TȚ ajungând să aibă conotația zero:

a) înlocuirea generic-specifică (родо-видовая замена) – permite transmiterea (aproximativă) a conținutului CR printr-un cuvânt cu un sens mai larg (foarte rar – cu unul mai restrâns), utilizând conceptul generic în locul celui specific (generalizare/concretizare);

b) analogia funcțională (функциональный аналог) – utilizarea unui element care îi provoacă receptorului o reacție similară. Aceasta poate fi folosită, spre exemplu, atunci când traducătorul înlocuiește un joc de cuvinte care ar putea să îi fie necunoscut receptorului cu unul cunoscut;

c) descrierea, explicația, interpretarea (описание, объяснение, толкование) – se utilizează atunci când conceptul care nu poate fi redat prin transcriere trebuie să fie explicat.

2.3. Traducerea contextuală (контекстуальный перевод) arată sensurile pe care le poate avea un cuvânt într-un anumit context [133, p. 87 - 93].

Astfel, taxonomia propusă de S. Vlahov și S. Florin furnizează o perspectivă sistematică asupra strategiilor de traducere a cuvintelor-realități, aducând în prim-plan modalități variate de a aborda transferul cultural și lingvistic în procesul de traducere.

P. Newmark furnizează o taxonomie exhaustivă a strategiilor de traducere. Printre strategiile descrise de P. Newmark se numără:

1) transferul/cuvântul împrumutat/transcrierea/transliterarea (transference/loan word/transcription/transliteration) – procesul de transfer al unui cuvânt din LS în LȚ, astfel încât acesta devine împrumutat. De obicei, sunt transferate nume de persoane, denumiri geografice și topografice (în cazul în care nu au traduceri recunoscute deja), denumiri de ziare, denumiri de companii și instituții, denumiri de străzi, adrese etc.;

2) naturalizarea (naturalization) – un cuvânt transferat este adaptat la pronunția și morfologia LȚ;

3) echivalentul cultural (cultural equivalent) – un cuvânt cultural din LS este tradus printr-un cuvânt cultural din LȚ;

4) echivalentul funcțional (functional equivalent) – fiind aplicat în cazul cuvintelor culturale, necesită utilizarea unui cuvânt ce nu este specific unei anumite culturi, astfel încât acesta este generalizat sau neutralizat;

5) echivalentul descriptiv (descriptive equivalent) – sensul cuvântului cultural este explicat prin mai multe cuvinte;

6) sinonimia (synonymy) – utilizarea în TȚ a unui echivalent apropiat;

7) calcul (through-translation/calque/loan translation) – traducerea literară a colocațiilor, a denumirilor de organizații etc. De obicei, această tehnică este utilizată doar în cazul cuvintelor cu o traducere recunoscută;

8) transpoziția (shifts or transpositions) – implică schimbarea părții de vorbire sau gramaticale din LS în LȚ;

9) modularea (modulation) – o variație prin schimbarea unui punct de vedere, a unei perspective sau a unei categorii de gândire în raport cu exprimarea din LS;

10) traducerea recunoscută (recognised translation) – utilizarea unei traduceri oficiale sau general acceptate;

11) eticheta de traducere (translation label) – aceasta este o traducere provizorie, de obicei, a unui nou termen instituțional, care ar trebui să fie făcută în ghilimele, ce pot fi ulterior șterse discret;

12) compensarea (compensation) – pierderea sensului într-o parte a propoziției este compensată într-o altă parte;

13) analiza componentială (componential analysis) – compararea unui cuvânt din LS cu unul din LȚ, care are un sens similar, dar nu este un echivalent exact, demonstrând mai întâi componentele comune, iar apoi pe cele diferite;

14) reducerea și expansiunea (reduction and expansion) – reducerea implică omisiunea informației care nu este necesară sau este lipsită de importanță pentru receptorul-țintă, în timp ce expansiunea implică utilizarea mai multor cuvinte în LȚ pentru a exprima o idee a unui cuvânt din LS;

15) parafraza (paraphrase) – amplificarea sau explicarea sensului unui segment de text;

16) cupletele (couplets) – combinarea a două, trei sau chiar patru strategii de traduceri;

17) adăugirile sau notele (notes, additions, glosses) – informație adițională într-o traducere [102, p. 81-93].

Fiecare dintre aceste strategii reprezintă o abordare distinctă ce ilustrează complexitatea procesului de traducere, evidențiind flexibilitatea și creativitatea necesară pentru a reda cu precizie sensul și conținutul cultural al CR din LS în LȚ.

Comparând strategiile descrise de către S. Vlahov, S. Florin și P. Newmark, putem observa că cercetătorii propun strategia de *transcriere*, un aspect central în demersul traductiv. În acest context, P. Newmark extinde conceptul respectiv la strategiile de *transfer*, *cuvânt împrumutat* și *transliterare*, evidențiind o perspectivă mai detaliată și comprehensivă asupra acestei strategii. O

altă discrepanță evidentă apare în cazul strategiei de *traducere aproximativă*. În timp ce S. Vlahov și S. Florin aduc în discuție această strategie, P. Newmark o dezintegrează în trei componente distincte: *echivalentul cultural*, *echivalentul funcțional* și *echivalentul descriptiv*. Astfel, P. Newmark oferă o abordare detaliată a modului în care această strategie poate fi aplicată, evidențiind diferențele semantice și funcționale dintre aceste trei subcategorii. De asemenea, P. Newmark își extinde contribuția în domeniul traductologic prin propunerea unor strategii precum *cupletele*, în care combinarea mai multor strategii de traducere devine esențială în abordarea complexității conținutului-sursă. În concluzie, analiza comparativă a strategiilor propuse de S. Vlahov, S. Florin și P. Newmark relevă nu doar diversitatea abordărilor lor, ci și rafinamentul și detalierea pe care aceștia le aduc în domeniul taxonomiilor traductologice, furnizând astfel o panoramă comprehensivă și riguroasă asupra diverselor modalități de redare a CR.

Z. Proșina propune un set diversificat de strategii pentru traducerea CR. Aceste strategii includ:

- 1) transcrierea (transcription);
- 2) transliterarea (transliteration);
- 3) calcul (calque);
- 4) traducerea explicativă (explanatory translation) – arată sensul cuvântului detaliat.

Explicația poate fi făcută în comentarii (atât în text, cât și după text) și în notele de subsol. Dezavantajul notelor din text este faptul că ele distrag atenția receptorului de la textul principal. Cu toate acestea, comentariile de după text nu sunt pentru receptorul „leneș”. Așadar, probabil, cele mai convenabile sunt notele de subsol, care economisesc timpul și efortul receptorului;

5) substituțiile lexicale (lexical substitutions) – sunt utilizate pentru a avea un impact corect asupra receptorului;

- 6) reducerea (reduction) [106, p. 119-120].

G. Tomahin menționează următoarele strategii:

- 1) transliterarea (транслитерация) – transmitere la nivelul grafemului;
- 2) transcrierea (транскрипция) – transmitere la nivelul fonemului;
- 3) calchiera (калькирование) – traducerea literală a unui cuvânt sau a unei sintagme. În

legătură cu discrepanțele semnificative în sistemele lexicale și semantice, calchiera poate fi uneori percepută de către vorbitorii LȚ ca neobișnuită sau chiar încălcând normele acestei limbi. Atunci când este utilizată calchiera, trebuie să fie luată în considerare componenta culturală a cuvântului LS, aceasta din urmă nu trebuie să fie pierdută sau înlocuită cu o componentă a unei alte culturi;

- 4) descrierea sau traducerea explicativă (описание или разъяснительный перевод);

- 5) traducerea aproximativă (приближенный (приблизительный) перевод);
- 6) traducerea contextuală (трансформационный (контекстуальный) перевод) [159, p. 31-34].

V. Vinogradov propune o analiză detaliată a procesului de traducere a CR prin prezentarea a cinci strategii distincte, și anume:

1) transcrierea și transliterarea (транскрипция/транслитерация) – la prima apariție în text cuvintele transcrise sunt, de obicei, însoțite de note de subsol sau de explicații care sunt introduse abil în text;

2) traducerea hipo-hiperonimică (гипо-гиперонимический перевод) – se caracterizează prin stabilirea unei relații de echivalență între cuvântul LS, care transmite conceptul specific al CR, și cuvântul LȚ, ce numește conceptul generic corespunzător, sau invers;

3) traducerea aproximativă (уподобление) – cuvintele se referă deseori la concepte care sunt subordonate conceptului generic;

4) traducerea perifrastică (descriptivă/explicativă) (перифрастический (описательный, дескриптивный, экспликативный) перевод) – cuvântul din LS este redat printr-o sintagmă în LȚ care explică sensul acestuia;

5) calchierea (калькирование) – în traducerea literară această strategie nu este caracteristică pentru transmiterea sensului CR, ci pentru reconstruirea neologismelor individuale, când traducătorul, concurând cu autorul, încearcă să inventeze cuvinte ocazionale la fel de expresive ca și în textul original [132, p. 117-119].

Studiind strategiile discutate de către Z. Proșina, G. Tomahin și V. Vinogradov, putem concluziona că toți trei propun strategiile de *transcriere* și *transliterare*, precum și de *traducere explicativă*, însă G. Tomahin numește această strategie *descriere*, iar V. Vinogradov adaugă la paleta conceptuală noțiunile de *traducere perifrastică* și *traducere descriptivă*. Un alt aspect remarcabil este prezența strategiei de *traducere aproximativă* în taxonomiile elaborate atât de G. Tomahin, cât și de V. Vinogradov.

J. Diaz Cintas și A. Remael explorează nouă strategii de traducere, subliniind abordări variate pentru gestionarea diverselor provocări:

1) împrumutul (loan) – cuvântul sau sintagma din TS este încorporat(ă) în TȚ, fiindcă nicio traducere nu este posibilă, ambele limbi utilizând exact același cuvânt. Astfel de cuvinte deseori au aceeași LS străină. Exemple de acest gen sunt băuturile și specialitățile culinare, toponime care rămân neschimbate sau referințe la evenimente istorice;

2) calcul sau traducerea literală (calque or literal translation);

3) explicitarea (explicitation) – traducătorul încearcă să facă TS mai accesibil, întâlnind publicul-țintă la jumătate de drum, fie prin specificare, utilizând un hiponim, fie prin generalizare,

utilizând un hiperonim sau un cuvânt supraordonat. Hiperonimele sunt mult mai des întâlnite, deoarece acestea au funcție explicativă, în timp ce hiponimele restrâng sensul cuvântului;

4) substituția (substitution) – este utilizată atunci când constrângerile spațiale nu permit introducerea unui termen relativ lung, chiar dacă acesta există în cultura-țintă. Exemple tipice sunt denumirile felurilor de mâncare care au devenit populare în diverse țări;

5) transpoziția (transposition) – înseamnă înlocuirea unui concept cultural din LS cu unul din LȚ. În cazul în care un CR redat prin împrumut sau calc ar putea fi neînțeles în TȚ și nu există spațiu pentru explicitare, se recurge la transpoziție. Aceasta implică un fel de explicație sau clarificare;

6) recrearea lexicală (lexical recreation) – sau crearea unui neologism în LȚ – este justificată și ar putea fi inevitabilă atunci când în TS, de asemenea, au fost inventate cuvinte. În TȚ neologismul este plasat între ghilimele;

7) compensarea (compensation) – este utilizată atunci când într-o propoziție a avut loc o pierdere în procesul de traducere, fiind adăugat ceva într-o altă propoziție;

8) omisiunea (omission) – este folosită atunci când există limitări spațiale sau atunci când LȚ nu are un termen echivalent;

9) adăugirea (addition) – este o formă de explicitare, fiind adăugată o anumită informație pentru a face mesajul comprehensiv [79, p. 202-207].

L. Latășev examinează șase strategii de traducere, evidențind avantajele și dezavantajele fiecăreia, după cum urmează:

1) transliterarea (транслитерация) – această strategie este similară cu împrumutarea unui cuvânt străin. În calitate de echivalent al CR din TS este utilizat semnificantul grafic-fonetic al acestuia, care este reprodus în traducerea scrisă prin literele LȚ, iar în traducerea orală este pronunțat în conformitate cu regulile fonetice ale LȚ. Transliterarea este o strategie adecvată doar în cazurile în care echivalentul, într-adevăr, lipsește. Nu se recomandă în cazurile în care în LȚ există un echivalent uzual. Avantajul transliterării ca strategie de traducere a CR constă în siguranța ei. Acest lucru înseamnă că, atunci când un traducător transliterează un cuvânt nou, adesea obscur, el transmite doar stratul grafic sau fonetic. În ceea ce privește conținutul cuvântului, acesta este dezvăluit numai prin context. În acest mod, traducătorul evită interpretarea unui concept nou și riscul de interpretare greșită a acestuia. Dezavantajul transliterării constă în faptul că transmiterea mecanică a CR din LS în LȚ nu întotdeauna permite receptorului să înțeleagă conținutul noului concept, acesta din urmă putând să rămână fie totalmente neclar, fie clar doar din context. Acest neajuns al transliterării poate fi compensat prin notele traducătorului, care pot fi indicate în paranteze sau în notele de subsol. În pofida neajunsurilor sale, în anumite situații transliterarea poate fi unica strategie de traducere a CR;

2) calchierea (калькирование) – constă în traducerea literală a părților componente ale CR din LS;

3) traducerea aproximativă (приближенный перевод) – constă în înlocuirea CR din LS cu un lexem din LT, acesta din urmă având un specific național propriu, însă în același timp și foarte multe în comun cu CR din LS;

4) eliminarea specificului național-cultural (элиминация национально-культурной специфики) – strategie asemănătoare cu cea de mai sus, constă în faptul că în procesul de traducere specificul național-cultural este omis;

5) traducerea descriptivă (описательный перевод) – constă în transmiterea sensului CR printr-o descriere detaliată, ceea ce îi permite traducătorului să dezvăluie esența fenomenului desemnat de un CR;

6) redistribuirea sensului (перераспределение значения) – esența acestei strategii constă în faptul că sensul CR din LS este redistribuit în mai multe unități ale textului tradus, iar însuși CR „se dizolvă” în traducere. Dacă în cazul traducerii descriptive în TT poate fi identificată sintagma al cărei sens corespunde sensului CR din LS, atunci în cazul redistribuirii sensului acest lucru este dificil de făcut sau chiar imposibil [144, p. 166-172].

Examinarea strategiilor discutate de către J. Diaz Cintas, A. Remael și L. Latășev relevă o discrepanță terminologică în abordarea conceptelor similare. În timp ce primii doi cercetători vorbesc despre *împrumut* și *calc sau traducere literală*, L. Latășev optează pentru noțiunile de *transliterare* și, respectiv, *calchiere* pentru a desemna aceleași concepte. Ținem să menționăm că în cazul limbii române *transliterarea* și *transcrierea* sunt substituite prin *împrumut*.

Trecând în revistă strategiile de traducere a CR, putem concluziona că printre cele mai importante, menționate de majoritatea cercetătorilor, se numără: împrumutul, calchierea, adăugirea, traducerea descriptivă și analogia. Conchidem că literatura de specialitate nu are o poziție uniformă în ceea ce privește numărul strategiilor de traducere a CR sau denumirea lor. Inconsecvența se observă prin faptul că aceeași strategie este denumită altfel de către diverși cercetători: împrumutul (J. Diaz Cintas și A. Remael) poate fi numit și transfer direct (R. Leppihalme) sau chiar poate avea patru denumiri: transfer/cuvânt împrumutat/transcriere/transliterare (P. Newmark); calcul este numit și traducere literală (M.-T. Boboc; J. Diaz Cintas și A. Remael) etc.

Varietatea de taxonomii propuse de lingviști se datorează mai multor motive:

1) cercetătorii pot aborda traductologia și studiul strategiilor de traducere din perspective teoretice diferite, ceea ce poate duce la abordări diferite în ceea ce privește clasificarea și organizarea strategiilor de traducere într-o taxonomie;

2) traducerea poate fi studiată în contexte diferite, care implică diverse limbi și culturi. Acest lucru poate influența clasificările propuse, fiindcă strategiile de traducere pot varia în funcție de limbile și culturile implicate. Anumite strategii de traducere pot fi mai relevante în contextul traducerii între limbi din aceeași familie lingvistică, în timp ce altele pot fi mai relevante în traducerea între limbi din familii lingvistice diferite. Astfel, diversitatea limbilor și a culturilor studiate poate duce la variații în taxonomiile propuse;

3) lingviștii pot avea scopuri și obiective diferite în cercetarea lor în domeniul traductologiei. De exemplu, unii lingviști pot dezvolta taxonomii pentru a analiza aspecte specifice ale traducerii, cum ar fi strategiile de traducere pentru termeni tehnici sau pentru aspecte culturale, în timp ce alții pot dezvolta taxonomii mai generale care acoperă o gamă largă de strategii de traducere. Aceste scopuri și obiective diferite pot duce la taxonomii diferite, adaptate la nevoile specifice ale cercetărilor lor;

4) domeniul traductologiei și studiul strategiilor de traducere evoluează în mod constant, pe măsură ce apar noi descoperiri, teorii și metode de cercetare. Lingviștii pot propune taxonomii diferite în funcție de noile descoperiri și progrese în domeniu. De asemenea, taxonomiile propuse anterior pot fi revizuite și actualizate pe măsură ce domeniul se dezvoltă, ceea ce poate duce la diferențe în taxonomii.

Studiind cele zece taxonomii menționate *supra*, am ales una dintre ele, care, în accepția noastră, este potrivită pentru specificul corpusului de exemple selectat, pe care intenționăm să îl analizăm în capitolul 3, și anume cea a lingvistei R. Leppihalme. În continuare prezentăm câteva exemple excerptate din opera *Amintiri din copilărie*, ilustrând fiecare strategie de traducere conform taxonomiei R. Leppihalme. Aceste exemple evidențiază modul în care fiecare strategie este aplicată în procesul de traducere și relevanța taxonomiei alese pentru analiza noastră:

1. Transferul direct:

TS: Dunărea [197, p. 234]

[...] *să le înece-n Dunărea măreață!*

TS: Hălăuca [197, p. 172]

*Și atât era de cuprins, de s-au umplut
munții: Hălăuca, Piatra lui Iepure [...].*

TȚ1: Danube [198]

[...] *to drown them in the stately Danube.*

TȚ1: Hălăuca [198]

[...] *his sheepfolds and herds of cattle
spread over mountain after mountain:
Hălăuca, Iepure's Crag [...].*

2. Calcul:

TS: Dealul Omului [197, p. 172]

[...] *unde era mai mult așezarea lui
Ciubuc, se cheamă Dealul Omului.*

TȚ1: Man's Hill [198]

[...] *where Ciubuc was usually to be found, is
called Man's Hill.*

3. Adăugirea:

TS: opincă [197, p. 174]

Opinca-i bună, săraca!

TȚ2: opinci [199, p. 34]

*The poor old **opinci*** are best every time!*

**Opinci: Home-made peasant shoes, in the style of moccasins.*

4. Adaptarea culturală:

TS: dumbravă [197, p. 233]

*Pentru fiecare fântână, pârâu, vâlcică, **dumbravă** și alte locuri drăgălașe ce lăsam în urmă-ne [...].*

TȚ2: wood [199, p. 121]

*For each spring, each brook, each dear little valley and **wood** we left behind [...].*

5. Termenul supraordonat:

TS: desagă [197, p. 174]

*Și până a vorbit aceste, eram și învelit într-o sarică ghițoasă de Cașina, băgat într-o **desagă** pe cal, purces pe drum, și hai la Pipirig.*

TȚ1: bag [198]

*In the time it took to say this I found myself already wrapped up in a fluffy shepherd's coat from Casina, crammed into a **bag** on horseback, on and away to Pipirig.*

6. Explicitearea:

TS: Iași [197, p. 235]

*Iar, mai ales, pe la asfințitul soarelui, tocmai când intram în **Iași** [...].*

TȚ1: the town of Jassy [198]

*And particularly about sundown, as we were just entering **the town of Jassy** [...].*

7. Omisiunea:

TS: Nică [197, p. 164]

*„Ce-i de făcut, măi **Nică**?” îmi zic eu în mine.*

TȚ1: -- [198]

“What's to be done about it?” I kept asking myself.

Taxonomia R. Leppihalme este potrivită, întrucât aceasta oferă o structură clară și sistematică pentru clasificarea strategiilor de traducere, ceea ce face analiza corpusului de exemple mai eficientă și mai ușor de realizat. De asemenea, taxonomia în cauză are o bază teoretică solidă și este susținută de cercetări și studii relevante în domeniul traductologiei.

2.3. Tipologia și criteriile de clasificare a cuvintelor-realități

Atunci când o comunitate lingvistică își concentrează atenția asupra unui anumit subiect, aceasta alege un limbaj special în anumite domenii – englezii în ceea ce privește sportul, în special cricketul, francezii în ce privește vinurile și brânzeturile, spaniolii în ce privește luptele cu taurii, eschimoșii în ce privește zăpada etc.

Deseori, acolo unde există această centrare culturală, există și o problemă ce ține de traducere, care se datorează diferenței culturale dintre limba-sursă și limba-țintă. Este cert faptul

că fiecare cultură se identifică printr-o varietate de cuvinte-realități culturale. Cu toate că problema traducerii cuvintelor-realități a fost studiată mult sub diverse aspecte, puțini lingviști au încercat să le clasifice.

Lingviștii analizează noțiunea de cultură din diverse perspective și accentuează varii aspecte ale acesteia, prin urmare propun clasificări diferite în ceea ce privește cuvintele-realități. Aceste clasificări au la bază anumite criterii: spațiu, timp, tematică.

În baza primului criteriu – spațiul, Z. Proșina [106, p. 118] divide CR în exotisme și barbarisme, în timp ce lingviștii bulgari S. Florin și S. Vlahov [133, p. 57-63] le disting astfel:

- 1) din punctul de vedere al unei limbi:
 - a) CR proprii: i) naționale, ii) locale, iii) microlocale;
 - b) CR străine: i) internaționale, ii) regionale;
- 2) din punctul de vedere a două limbi:
 - a) CR interne;
 - b) CR externe.

CR proprii sunt în mare parte cuvinte native dintr-o anumită limbă. **CR străine** sunt cuvintele împrumutate din alte limbi, care deseori se dovedesc a fi neologisme.

În continuare vom analiza mai detaliat subcategoriile acestora. **CR naționale** sunt unitățile lexicale care denumesc obiecte ce aparțin unui anumit popor, unei națiuni și sunt străine în afara țării. Existența CR naționale într-un anumit text poate fi suficientă pentru a face asocieri legate de acest popor sau această țară. **CR locale**, spre deosebire de cele naționale, aparțin graiului unui anumit popor. **CR microlocale** sunt acelea care au o bază socială sau teritorială foarte restrânsă. Cuvintele pot fi caracteristice pentru un oraș, sat sau chiar o familie, fără a-și pierde trăsăturile și, respectiv, necesită aceeași abordare în procesul de traducere.

CR internaționale figurează în lexicul multor limbi, au fost introduse în dicționarele corespunzătoare și, de obicei, păstrează coloritul național inițial. **CR regionale** sunt cele care au trecut granița unei țări și s-au răspândit printre mai multe popoare, devenind parte integrantă a lexicului câtorva limbi.

CR interne sunt cele care aparțin unei limbi și sunt străine pentru o altă limbă. Spre exemplu, cuvântul *ie* este un CR extern pentru orice limbă, cu excepția limbii române. Astfel, din punctul de vedere al unei limbi, acest cuvânt este propriu pentru română și străin pentru toate celelalte limbi.

Așadar, CR pot fi studiate din două perspective:

- 1) din punctul de vedere al LS, adică CR din textul original: CR proprii și străine;
- 2) din punctul de vedere al LȚ: CR externe și interne; însă în cazul în care CR sunt traduse în LS a acestora, ele pot fi doar interne.

În baza celui de-al doilea criteriu – timpul, Z. Proșina [106, p. 118] divide CR în: 1) neologisme; 2) istorisme – cuvinte vechi care numesc realități ce nu mai există în prezent; 3) arhaisme – cuvinte vechi ce au sinonime în limba modernă. Spre deosebire de Z. Proșina, S. Vlahov și S. Florin disting doar două categorii de CR [133, p. 65]: 1) moderne și 2) istorice.

Aceste clasificări prezintă dificultăți, dat fiind faptul că este practic imposibil de stabilit intervalele de timp în baza cărora ar fi fost posibil de împărțit cuvintele-realități în două mari categorii. Orice CR mai întâi este modern, iar ulterior devine istoric.

Cel mai răspândit tip de clasificare este cel tematic. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că există o tradiție în domeniul lexicografiei generale și educaționale de a crea diverse ghiduri de conversație, dicționare, precum și glosare pe anumite teme. Un grup de cuvinte unite potrivit principiului tematic acționează ca un element al sistemului lexico-semantic al limbii, iar caracteristicile naționale și culturale ale realităților pot fi relevate doar comparând aceste unități ale sistemului în cadrul unei limbi, precum și cu un sistem similar al unei alte limbi.

Astfel, P. Newmark oferă următoarea clasificare a cuvintelor-realități [102, p. 95]:

- A) ecologie – floră, faună, vânturi, câmpii, dealuri;
- B) cultură materială – a) mâncare; b) îmbrăcăminte; c) case și orașe; d) transport;
- C) cultură socială;
- D) organizații, tradiții, activități, concepte – a) politice și administrative; b) religioase; c) artistice;
- E) gesturi și obiceiuri.

Spre deosebire de P. Newmark, care realizează o clasificare generală a cuvintelor-realități, S. Vlahov și S. Florin prezintă o clasificare detaliată. Aceștia clasifică CR în [133, p. 47-79]:

A) geografice: a) denumiri de elemente ce țin de geografia fizică și meteorologie; b) denumiri de elemente geografice care au anumite legături cu activitatea umană; c) denumiri de endemisme;

B) etnografice – în această categorie sunt incluse majoritatea cuvintelor ce denumesc concepte care aparțin științei ce studiază viața și cultura popoarelor, obiceiurile, religia, arta, folclorul etc.: a) viața cotidiană; b) muncă; c) artă și cultură; d) obiecte etnice;

C) sociopolitice: a) organizarea administrativ-teritorială; b) organe de conducere și autorități; c) viața sociopolitică; d) cuvinte-realități militare. Fiecare dintre categoriile de mai sus au subcategoriile lor, care, la rândul lor, mai au niște sub-subcategorii, ce nu au fost incluse mai sus, însă vor fi analizate în continuare.

B. Nedergaard-Larsen [101, p. 211] clasifică CR în patru categorii principale cu subcategorii:

- A) geografie – 1) geografie; meteorologie; biologie; 2) geografie culturală;

B) istorie – 1) clădiri; 2) evenimente; 3) oameni;

C) societate – 1) nivelul industrie/economie; 2) organizare socială; 3) politică; 4) condiție socială; 5) moduri de viață, obiceiuri;

D) cultură – 1) religie; 2) educație; 3) media; 4) cultură, activități de petrecere a timpului liber.

J. Diaz Cintas și A. Remael [79, p. 201] realizează o clasificare bazată pe lucrările a doi autori – D. Grit și W. Vandeweghe. Astfel, J. Diaz Cintas și A. Remael disting trei categorii de CR:

A) geografice – 1) obiecte din geografia fizică; 2) obiecte geografice; 3) specii de animale și plante endemice;

B) etnografice – 1) obiecte din viața cotidiană; 2) referințe la locul de muncă; 3) referințe la artă și cultură; 4) referințe la origine; 5) măsuri;

C) sociopolitice – 1) referințe la unități administrativ-teritoriale; 2) referințe la instituții și funcții; 3) referințe la viața socioculturală; 4) referințe la instituții și obiecte militare.

E. Armellino [68] încadrează cuvintele-realități în trei categorii:

A) istorie – fapte, oameni, situații și obiecte care sunt clar legate de o anumită perioadă istorică;

B) societate – 1) obiceiuri; 2) instituții și structuri sociale; 3) mod de viață și deprinderi; 4) convingeri și moralitate;

C) mituri și tradiții.

Analizând cinci clasificări ale cuvintelor-realități, realizate de P. Newmark, S. Vlahov/S. Florin, B. Nedergaard-Larsen, J. Diaz Cintas/A. Remael și E. Armellino, am observat că toate clasificările de mai sus sunt, în principiu, diferite, cu toate că se bazează pe aceleași tipuri de referințe culturale. Unul dintre motivele pentru care fiecare studiu oferă o clasificare proprie este faptul că nu toți lingviștii au încercat să realizeze o clasificare exhaustivă. Cu toate acestea, putem afirma cu certitudine că ei au încercat să se refere la domeniul studiat în ansamblu, ceea ce a dus la crearea unor clasificări mai generale, astfel reducând din detalii.

În baza studiului am convenit să acceptăm următoarele tipuri de cuvinte-realități:

a) cuvinte-realități geografice;

b) cuvinte-realități etnografice;

c) cuvinte-realități sociopolitice.

Aceste categorii pot fi, la rândul lor, divizate în subcategorii.

Cuvinte-realități geografice. Cuvintele-realități geografice sunt menționate în patru studii – cele semnate de P. Newmark, S. Vlahov și S. Florin, B. Nedergaard-Larsen și J. Diaz Cintas și A. Remael. Cu toate că acești lingviști analizează același concept, și anume elementele geografice,

există o diferență în ceea ce privește denumirea acestuia. Astfel, P. Newmark numește această categorie „ecologie”; S. Vlahov și S. Florin – „cuvinte-realități geografice”; B. Nedergaard-Larsen utilizează termenul „geografie”; iar J. Diaz Cintas și A. Remael numesc această categorie „referințe geografice”.

P. Newmark, S. Vlahov/S. Florin, B. Nedergaard-Larsen și J. Diaz Cintas/A. Remael declară în mod ferm că aceste CR geografice trebuie să fie divizate în câteva subcategorii, una dintre care este flora și fauna – S. Vlahov/S. Florin și J. Diaz Cintas/A. Remael utilizând termenul de „endemisme” și, respectiv, „specii de animale și plante endemice”, iar B. Nedergaard-Larsen – „biologie”, specificând în paranteze „flora și fauna”.

O altă subcategorie comună în cele trei lucrări menționate mai sus este geografia fizică și meteorologia. Spre deosebire de S. Vlahov/S. Florin, B. Nedergaard-Larsen și J. Diaz Cintas/A. Remael, P. Newmark nu utilizează termenii de geografie fizică și meteorologie, ci doar precizează că în categoria CR geografice sunt incluse vânturile, câmpiile și dealurile, ceea ce în fond reprezintă același lucru. De asemenea, trebuie să menționăm că J. Diaz Cintas/A. Remael nu utilizează termenul de meteorologie, însă includ elementele meteorologice în subcategoria obiectelor din geografia fizică. Ei mai vin cu o subcategorie, „obiecte geografice”, aceasta putând fi cu ușurință inclusă în subcategoria „geografia fizică și meteorologia”.

Pe lângă subcategoria de „geografie fizică și meteorologie”, S. Vlahov/S. Florin mai propun o subcategorie, numită „denumiri de elemente geografice care au anumite legături cu activitatea umană”. Analizând aceste două subcategorii, venim cu sugestia de a include subcategoria „denumiri de elemente geografice care au anumite legături cu activitatea umană” în subcategoria „geografie fizică și meteorologie”, dat fiind faptul că diferența între acestea două nu este semnificativă.

O a treia subcategorie pe care o vom menționa este cea identificată de B. Nedergaard-Larsen – „geografie culturală”. În această subcategorie autoarea include cuvinte-realități ce țin de regiuni, orașe, drumuri, străzi etc. Cu toate că o asemenea subcategorie este menționată de către un singur lingvist, în opinia noastră, acest lucru reprezintă un neajuns în clasificările celorlalți lingviști, subcategoria fiind destul de importantă și reprezentativă atunci când vine vorba despre cultura specifică diferitor țări.

Cuvinte-realități etnografice. O a doua categorie în care am putea clasifica CR o reprezintă grupul cuvintelor etnografice. Despre acest tip de cuvinte vorbesc: P. Newmark, S. Vlahov/S. Florin, J. Diaz Cintas/A. Remael, E. Armellino, lingviștii oferind și o divizare a acestei categorii de cuvinte. B. Nedergaard-Larsen, în lucrarea sa, analizează doar o subcategorie a cuvintelor-realități etnografice, și anume cultura.

Trebuie menționat faptul că în timp ce S. Vlahov/S. Florin și J. Diaz Cintas/A. Remael numesc categoria în cauză utilizând termenii „cuvinte-realități etnografice” și, respectiv, „referințe etnografice”, diferența fiind neînsemnată, în cazul lui P. Newmark se propun patru categorii (cultură materială; cultură socială; organizații, tradiții, activități, concepte; gesturi și obiceiuri) care pot fi incluse într-o singură categorie. E. Armellino include în categoria „societate” trei subcategorii din patru: obiceiuri; mod de viață și deprinderi; convingeri și moralitate (excluzând „instituții și structuri sociale”) – subcategorii care, pe lângă categoria a treia, „mituri și tradiții”, ar trebui să fie incluse, după părerea noastră, în categoria „cuvintelor-realități etnografice”.

Subcategoria numărul 1 – „obiecte din viața cotidiană”, ca termen este utilizată de J. Diaz Cintas/A. Remael (vom folosi acest termen în continuare), în timp ce S. Vlahov/S. Florin optează pentru o denumire simplificată: „viața cotidiană”. Un termen apropiat ca sens este utilizat de către E. Armellino – „mod de viață și deprinderi”. În ceea ce îl privește pe P. Newmark, acesta propune termenul „cultură materială”, pe când în lucrarea lui B. Nedergaard-Larsen această subcategorie lipsește în totalitate.

Mai sus am explicat diferențele în ceea ce privește denumirea subcategoriei studiate, iar în continuare vom analiza sub-subcategoriile acesteia. În timp ce P. Newmark și S. Vlahov/S. Florin subdivid această subcategorie și ne oferă o clasificare detaliată: 1) mâncare, băuturi etc.; 2) îmbrăcăminte; 3) casă (P. Newmark include aici și orașele); 4) transport; J. Diaz Cintas/A. Remael și E. Armellino se limitează la menționarea subcategoriei respective, iar în lucrarea lui B. Nedergaard-Larsen această subcategorie lipsește.

Despre subcategoria a doua – „activitate profesională” – vorbesc J. Diaz Cintas/A. Remael, iar S. Vlahov/S. Florin o divid în: 1) muncitori; 2) unelte de muncă; 3) organizații muncitorești.

Următoarea subcategorie o constituie „arta și cultura”. Analiza denumirii acestei subcategorii a relevat faptul că în timp ce S. Vlahov/S. Florin propun termenul „artă și cultură”, iar J. Diaz Cintas/A. Remael – „referințe la artă și cultură” (acestea fiind incluse în categoria cuvintelor-realități etnografice), ceilalți lingviști vin cu denumiri și clasificări diverse. Astfel, clasificarea lui P. Newmark include trei categorii ale cuvintelor-realități (cultură socială; organizații, tradiții, activități, concepte; gesturi și obiceiuri), care ar putea fi incluse într-o singură categorie, devenind subcategorii ale categoriei „artă și cultură”; excepție făcând subcategoria „politice și administrative” a categoriei „organizații, tradiții, activități, concepte”. Vorbind despre lingvista B. Nedergaard-Larsen și categoria de „cultură”, putem spune că anumite subcategorii, precum „educație” și „media”, ar trebui să fie excluse, din simplul motiv că acestea se referă mai mult la societate, și nu la cultură. Trebuie să mai menționăm faptul că B. Nedergaard-Larsen include în subcategoria „cultură, activități de petrecere a timpului liber” elemente care nu se întâlnesc la ceilalți lingviști, cum ar fi: muzee, cinematografe, actori, restaurante, hoteluri, cluburi

de noapte, cafele, sporturi, atleți etc. În ceea ce o privește pe E. Armellino, putem identifica elemente de cultură în lucrarea acesteia sub forma subcategoriei de „obiceiuri”, inclusă în categoria „societate”, precum și sub forma categoriei de „mituri și tradiții”.

Studiind clasificările lingviștilor P. Newmark, S. Vlahov/S. Florin, J. Diaz Cintas/A. Remael, E. Armellino, B. Nedergaard-Larsen, ajungem la concluzia că principalele subcategorii care trebuie să fie incluse în categoria „artă și cultură” sunt următoarele:

1) muzică și dansuri – această subcategorie poate fi identificată la P. Newmark, S. Vlahov/S. Florin și J. Diaz Cintas/A. Remael;

2) instrumente muzicale – în ceea ce privește primele două subcategorii, P. Newmark le include într-o singură categorie, numită „cultură socială”;

3) teatru;

4) interpreți – în timp ce B. Nedergaard-Larsen menționează doar faptul că acele cuvinte-realiități ce țin de teatru și muzicieni sunt incluse în categoria „cultură, activități de petrecere a timpului liber”, S. Vlahov/S. Florin precizează că „teatrul” și „interpreții” reprezintă două subcategorii importante ale „artei și culturii”;

5) obiceiuri și ritualuri – despre acestea ne comunică P. Newmark, E. Armellino și S. Vlahov/S. Florin;

6) sărbători și jocuri – sunt menționate doar de J. Diaz Cintas/A. Remael și S. Vlahov/S. Florin;

7) mitologie – această subcategorie la E. Armellino constituie una dintre cele trei categorii principale ale sale, fiind numită „mituri și tradiții”, pe când la S. Vlahov/S. Florin „mitologia” reprezintă una dintre numeroasele subcategorii ale „artei și culturii”;

8) religie – numită la S. Vlahov/S. Florin „culte”, această subcategorie este segmentată în două: 1) slujitori și adepți; 2) edificii și obiecte religioase. Termenul „religie” este utilizat de B. Nedergaard-Larsen, iar în ceea ce îl privește pe P. Newmark, acesta vorbește despre religie ca fiind o subcategorie a „organizații, tradiții, activități, concepte”;

9) calendar – această subcategorie este inclusă doar în clasificarea lui S. Vlahov/S. Florin.

Subcategoria a patra o constituie „unități de măsură și monetare”. Aceasta a fost analizată de către lingviștii S. Vlahov/S. Florin și J. Diaz Cintas/A. Remael. Lipsa acesteia în lucrările celorlalți lingviști este o lacună însemnată, după părerea noastră, întrucât aceste cuvinte sunt elemente culturale distinctive. S. Vlahov/S. Florin divide această subcategorie în trei sub-subcategorii, două dintre care sunt semnificative: 1) unități de măsură; 2) unități monetare. Cea de-a treia sub-subcategorie „denumiri vernaculare ale unităților de măsură și ale celor monetare” este mai puțin relevantă, deoarece poate fi inclusă în primele două.

O altă subcategorie care poate fi identificată doar la S. Vlahov/S. Florin și la J. Diaz Cintas/A. Remael este „caracterizări etnice” – termen utilizat de S. Vlahov/S. Florin, și „referințe la origine” – termen utilizat de J. Diaz Cintas/A. Remael; deși termenii sunt diferiți, exprimă totuși același concept. S. Vlahov/S. Florin divid această subcategorie în trei: 1) etnonime; 2) porecle; 3) nume de persoane potrivit locului de reședință.

Cuvinte-realități sociopolitice. A treia categorie în care pot fi clasate cuvintele-realități este grupul cuvintelor sociopolitice. Această categorie de cuvinte poate fi identificată la S. Vlahov/S. Florin, J. Diaz Cintas/A. Remael și B. Nedergaard-Larsen, în cazul celui din urmă lingvist categoria fiind numită „societate”. Vorbind despre P. Newmark, acesta are o subcategorie numită „politice și administrative” din categoria „organizații, tradiții, activități, concepte”, care ne comunică despre elementele ce țin de politică și administrație. În ceea ce o privește pe E. Armellino, aceasta nu a inclus domeniul politic în clasificarea sa și a studiat doar elementele culturale ce țin de societate. Atât S. Vlahov/S. Florin, cât și J. Diaz Cintas/A. Remael prezintă următoarele subcategorii: 1) organizare administrativ-teritorială; 2) organe de conducere și autorități; 3) viața sociopolitică; 4) cuvinte-realități militare.

Potrivit lucrării scrise de S. Vlahov/S. Florin, subcategoria numărul 1 „organizare administrativ-teritorială” poate fi segmentată în trei sub-subcategorii, dintre care două sunt principale: 1) unități administrativ-teritoriale și 2) localități, dat fiind faptul că cea de-a treia („detalii privind localitățile”) poate fi inclusă în a doua sub-subcategorie („localități”).

Subcategoria a doua o constituie „organele de conducere și autoritățile”. Despre aceasta vorbesc S. Vlahov/S. Florin, J. Diaz Cintas/A. Remael și B. Nedergaard-Larsen. Astfel, J. Diaz Cintas/A. Remael utilizează termenul „referințe la instituții și funcții”, iar B. Nedergaard-Larsen – „autorități centrale și locale”. În ceea ce îi privește pe S. Vlahov/S. Florin, aceștia divid subcategoria în: 1) organe de conducere și 2) autorități.

„Viața sociopolitică” reprezintă subcategoria a treia pe care urmează s-o analizăm și este mai complexă decât primele două. În timp ce B. Nedergaard-Larsen include în subcategoria „politică” cuvinte-realități ce țin de conducerea statului, ministere, sistemul electoral, politicieni, partide politice, organizații politice, S. Vlahov/S. Florin prezintă opt sub-subcategorii.

În opinia noastră, câteva dintre ele ar putea fi grupate, având în vedere faptul că redau același concept. Astfel, „mișcări patriotice și sociale (și persoane publice)” și „evenimente și mișcări sociale (și reprezentanții acestora)” pot fi incluse într-o singură sub-subcategorie numită „evenimente, mișcări patriotice și sociale”; „instituții” și „instituții de învățământ și culturale” – în sub-subcategoria „instituții”, iar „clase sociale și caste” și „semne și simboluri ale claselor sociale” – în „clase sociale și semne/simboluri ale acestora”. Prin urmare, subcategoria „viața sociopolitică” poate fi segmentată în: 1) activitate politică și politicieni; 2) evenimente, mișcări

patriotice și sociale; 3) ranguri, adresare; 4) instituții; 5) clase sociale/caste și semne/simboluri ale acestora.

Subcategoria a patra a cuvintelor-realități sociopolitice îl constituie grupul „cuvintelor-realități militare”, menționat doar de către S. Vlahov/S. Florin și J. Diaz Cintas/A. Remael, cei din urmă numind-o „referințe la instituții și obiecte militare”. Potrivit lingviștilor S. Vlahov/S. Florin, cuvintele realii militare pot fi divizate în: 1) unități militare; 2) arme; 3) echipament; 4) soldați (și ofițeri).

Clasificările cuvintelor-realități menționate *supra* se diferențiază în esență, chiar dacă au la bază aceleași tipuri de referințe culturale. Adoptând categoriile fundamentale propuse de P. Newmark, S. Vlahov/S. Florin, B. Nedergaard-Larsen, J. Diaz Cintas/A. Remael și E. Armellino, precum: geografie, cultură, religie, politică și societate, propunem o nouă clasificare, în baza criteriului tematic, pentru a analiza cuvintele-realități din opera crengiană *Amintiri din copilărie*. Aceasta presupune împărțirea lor în trei categorii principale: geografice, etnografice și sociopolitice, fiecare având subcategorii specifice. Această taxonomie va fi utilizată în capitolul următor pentru identificarea și analiza exemplurilor de cuvinte-realități:

cuvinte-realități geografice:

- A) flora și fauna;
- B) geografia fizică (munți, râuri, vreme, climat, dealuri, câmpii, păduri etc.);
- C) geografia culturală (regiuni, orașe, sate, drumuri, străzi, cartiere etc.);

cuvinte-realități etnografice:

- A) obiecte din viața cotidiană:
 - 1) alimentație; 2) vestimentație; 3) casă; 4) transport;
- B) activitate profesională:
 - 1) muncitori; 2) unelte de muncă; 3) organizații muncitorești;
- C) artă și cultură:
 - 1) muzică și dansuri; 2) instrumente muzicale; 3) interpreți; 4) obiceiuri și ritualuri;
 - 5) sărbători și jocuri; 6) mitologie; 7) religie; 8) calendar;
- D) unități de măsură și monetare:
 - 1) unități de măsură; 2) unități monetare;
- E) caracterizări etnice:
 - 1) antroponime; 2) porecle; 3) etnonime; 4) nume de persoane potrivit locului de reședință;

cuvinte-realități sociopolitice:

- A) organizare administrativ-teritorială:
 - 1) unități administrativ-teritoriale; 2) localități și detalii cu privire la acestea;

B) organe de conducere și autorități;

C) viața sociopolitică:

1) evenimente, mișcări patriotice și sociale; 2) ranguri, titluri, adresare; 3) clase sociale;

D) cuvinte-realități militare:

1) unități militare; 2) arme și echipament; 3) soldați (și ofițeri).

Taxonomia propusă pentru clasificarea cuvintelor-realități, bazată pe analiza a cinci clasificări elaborate de P. Newmark, S. Vlahov/S. Florin, B. Nedergaard-Larsen, J. Diaz Cintas/A. Remael și E. Armellino, constituie o contribuție distinctivă în domeniul studiilor lingvistice și traductologice. Această taxonomie se evidențiază prin claritatea și coerența sa, reflectând o abordare comprehensivă și riguroasă a categoriilor de cuvinte-realități din diverse domenii culturale și sociale. Prin identificarea și integrarea elementelor-cheie din aceste cinci clasificări într-o structură bine sistematizată, taxonomia proprie aduce o perspectivă nouă asupra clasificării cuvintelor-realități.

În prezent, inexistența unei clasificări unificate a cuvintelor-realități sub aspect tematic determină lingviștii să propună diverse sistematizări, fundamentate pe principii variate. Analizând multiplele abordări ale lingviștilor, am constatat că cea mai completă și cuprinzătoare clasificare, atât din punctul de vedere al complexității, cât și din punctul de vedere al diversității exemplilor, este cea elaborată de către S. Vlahov și S. Florin.

Pornind de la cele expuse, cuvintele-realități pot fi structurate în funcție de trei axe principale: spațiu, timp și tematică. Întrucât criteriul tematic presupune o abordare detaliată, am ajuns la concluzia că este necesară o delimitare în acest sens. Prin urmare, în cadrul studiului efectuat am convenit să adoptăm o taxonomie ce cuprinde următoarele tipuri fundamentale: 1) cuvinte-realități geografice; 2) cuvinte-realități etnografice; 3) cuvinte-realități sociopolitice. Aceste categorii sunt, la rândul lor, subdivizate într-o varietate de subcategorii, cu scopul de a reflecta diversitatea și complexitatea realităților lingvistice și culturale.

2.4. Constituirea corpusului factologic

I. Creangă este considerat a fi un frate genial al povestitorilor populari (O. Bîrlea) [5, p. 229], iar opera sa reprezintă o creație de limbă ce conține „un limbaj specific, original, exemplar în categoria lui, plin de farmec și suspect de productiv. Individualitatea, originalitatea operei continuă în interiorul acestui limbaj specific, cu situațiile de existență pe care prozatorul le aduce în discursul epic” [55, p. 172].

I. Creangă este un mare clasic al literaturii române, în special datorită operei sale autobiografice *Amintiri din copilărie*, dar și datorită măiestriei cu care a scris povestiri, basme și povești. Creația crengiană include următoarele:

a) povești: *Capra cu trei iezi* (1875), *Punguța cu doi bani* (1875), *Soacra cu trei nurori* (1875), *Dănilă Prepeleac* (1876), *Povestea porcului* (1876), *Fata babei și fata moșneagului* (1877), *Povestea lui Harap-Alb* (1877), *Făt-Frumos, fiul iepei* (1877), *Povestea lui Ionică cel prost* (1877), *Povestea lui Stan-Pățitul* (1877), *Povestea poveștilor* (1877–1878), *Ivan Turbincă* (1878), *Povestea unui om leneș* (1878);

b) povestiri: *Acul și barosul* (1874), *Inul și cămeșa* (1874), *Prostia omenească* (1874), *Moș Ion Roată și Unirea* (1880), *Păcală* (1880), *Ursul păcălit de vulpe* (1880), *Ion Roată și Cuza-Vodă* (1882), *Cinci pâini* (1883);

c) nuvele: *Moș Nichifor Coțcariul* (1877), *Popa Duhul* (1879);

d) proza biografică *Amintiri din copilărie* (primele trei părți au fost publicate între anii 1881 și 1883, iar cea de-a patra parte a fost publicată postum, în 1892) [29, p. 371-372].

Potrivit lui E. Alexandrescu, *Amintiri din copilărie* constituie primul roman rural românesc și, în același timp, cea mai importantă lucrare a lui I. Creangă, datorită faptului că ne oferă „o imagine a universului rural românesc de la mijlocul sec. al XIX-lea” [1, p. 232]. Dat fiind faptul că mult timp receptorii simpli, precum și istoricii și criticii literari au confundat dimensiunea ficțiunii cu biografia lui I. Creangă, trebuie să accentuăm că *Amintiri din copilărie* nu constituie o operă autobiografică, ci doar conține anumite elemente autobiografice. De aceeași părere este și I.V. Hiu, afirmând că ficțiunea predomină în raport cu aspectul documentar [31, p. 11].

În ceea ce îl privește pe E. Simion, acesta propune ca scrierea de tip biografic să fie pusă în „compartimentul spațios al autoficțiunii” [56, p. IX]. Exegetul subliniază că există deosebire între confesiunea de tip autobiografic și cea memorialistică (gen învecinat), care constă în faptul că în cea dintâi se pune un mai mare accent în narațiune pe funcția artistică decât pe funcția istorică și obiectivă. Iar comentariile de genul „Nu știu alții cum sunt”, „Stau câteodată și-mi aduc aminte”, „Vreau să-mi dau seama despre satul nostru, despre copilăria petrecută în el, și atâta-i tot...” au rolul de a sublinia acea distanță mare dintre timpul scrierii și timpul trăirii, căci naratorul trebuie să relateze fapte care au avut loc mult timp în urmă și, de asemenea, să creeze portretele unor persoane care au rămas doar în memoria lui. Datorită umorului său, I. Creangă trece cu ușurință și repede peste această înstrăinare [56, p. LXII].

Scriitorul I. Creangă este înțeles și adorat de către toate categoriile de cititori, deoarece, după cum spunea M. Eliade, clasicul literaturii naționale din Humulești este „o forță de creație în cadrele unei civilizații țărănești unitare”. Acesta, de asemenea, adaugă că I. Creangă „poate fi citit și înțeles de absolut toate categoriile sociale românești din toate provinciile”, acest lucru datorându-se faptului că în procesul de lectură cititorul nu întâmpină „nicio rezistență, niciun particularism inaccesibil – cu toată limba lui moldovenească”. M. Eliade chiar se întrebă la un moment dat: „În ce altă literatură europeană un clasic poate fi accesibil absolut tuturor categoriilor

de cititori?” [19, p. 246], răspunsul la această întrebare fiind subînțeles – în niciuna! Vorbind despre compoziția acestei lucrări, putem spune că ea este alcătuită din patru capitole, structurate pe două planuri: universul vieții țărănești și procesul de formare a personajului principal, Nică. În primul capitol, opera conține episoade din viața de școlar a protagonistului, Nică; în cel de-al doilea sunt descrise evenimente din viața de copil la casa părintească; în capitolul trei sunt redată întâmplări din viața de școlar la Fălticeni, Târgu-Neamț; iar ultimul capitol se finalizează cu plecarea lui Nică la Seminarul Socola din Iași.

G. Călinescu afirma că în *Amintiri din copilărie* I. Creangă povestește despre „copilăria copilului universal”, în această operă „este simbolizat destinul oricărui copil: de-a face bucuria și supărarea părinților și de a o lua și el pe-ncetul pe același drum pe care l-au luat și-l vor lua toți. În *Amintirile* lui Creangă nu este nimic individual, nimic cu caracter de confesiune ori de jurnal care să configureze o complexitate sufletească nouă” [9, p. 236]. I. Creangă scrie următoarele în opera sa: „Așa eram eu la vârsta cea fericită, și așa cred că au fost toți copiii, de când e lumea și pământul, măcar să zică cine ce-a zice” [197, p. 182].

Acest lucru înseamnă că el a studiat fenomenul copilăriei, considerându-l ca fiind marcat de fericire, veselie, spontaneitate, inocență etc. Iar având în vedere faptul că acest fenomen e caracteristic oricărui om de pe pământ, scriitorul trece de la particular la general, deoarece generații întregi își pot recunoaște propria copilărie în cea a povestitorului.

Pe lângă faptul că în operă este redată formarea și modelarea umană, mai este reflectat și specificul mediului ambiant, autorul prezentând universul vieții țărănești, și anume „o imagine a satului românesc de la jumătatea secolului al XIX-lea” [1, p. 245].

G. Ibrăileanu a sintetizat importanța operei lui I. Creangă într-o formulare care ulterior a devenit celebră: „Opera lui Creangă este epopeea poporului român”, iar despre povestitor zicea că este „Homer al nostru”. De asemenea, afirma că „în Creangă trăiesc credințele, eresurile, datinile, obiceiurile, limba, poezia, morală, filozofia poporului, cum s-au format în mii de ani de adaptare la împrejurările pământului dacic, dedesubtul fluctuațiilor de la suprafața vieții naționale. Creangă este un reprezentant perfect al sufletului românesc între popoare, al sufletului moldovenesc între români, al sufletului țărănesc între moldoveni, al sufletului omului de munte între țărani moldoveni. Creangă explică ceea ce zugrăvește prin proverbe. De aici frecvența proverbelor în scrierile sale” [33, p. 78].

Limbajul crengian este unul deosebit datorită oralității stilului, modului de exprimare, umorului, folosirii proverbelor, zicătorilor. Examinând vocabularul din *Amintiri din copilărie* [197, p. 79-235] din punct de vedere lexical, putem observa că autorul utilizează preponderent cuvinte-realități și cuvinte cu un caracter popular și uzual pentru spațiul în care se desfășoară acțiunea, cum ar fi: *bernevici, cociorvă, făină de păpușoi* etc.

Un element specific prozei biografice *Amintiri din copilărie* la nivel fonetic îl constituie prezența regionalismelor, spre exemplu: *curechi*, *chișleag*, *mâțe* etc. De asemenea, trebuie remarcată prezența unor cuvinte care în opera crengiană reprezentau regionalisme, iar în prezent sunt arhaisme fonetice, cum ar fi: *câne*, (diftongul *âi* este redus la *â*), *băiet*, *întârziat* etc. (diftongul *ia* este substituit prin *ie*). La fel, din categoria regionalismelor fac parte fonetismele, de exemplu: *colé* (diftongul *ea* este redus la *e* accentuat), utilizarea numeralelor cu pronunțare și scriere populară: *șasezeci*, precum și întrebuintarea pronumelor: *ista* (pentru *acesta*), *dumnitale* (pentru *dumneata*), *cela* (pentru *acela*).

În pofida faptului că trăsăturile morfologice nu sunt foarte numeroase, am vrea să evidențiem câteva care sunt specifice Moldovei. Verbele utilizate în proza memorialistică *Amintiri din copilărie* au un caracter regional și popular, spre exemplu: verbele *făcuse* (*și iute mi-a scos ciubotele din picioare, că se făcuse bocnă*), *venise* (*la care venise fetele cele mai tinere*) sunt puse la timpul verbal mai-mult-ca-perfectul, însă apar fără sufixul *-ră* la persoana a III-a plural. Verbele *a lua*, *a pune*, *a da* sunt utilizate la conjunctiv prezent în felul următor: *să ieie*, *să puie*, *să deie*. Formele menționate sunt regionale sau învechite, respectiv neacceptate de limba literară actuală. Vorbind despre timpul viitor, remarcăm o formă în care este utilizată o variantă a verbului *a vrea*, dar fără *v* inițial, spre exemplu: *te-oi învăța*, *te-oi striga*, *te-oi otânji*, *l-oi întâlni*. Elementele menționate mai sus au scopul de a scoate în evidență caracterul vorbit al lexicului utilizat.

Umorul lui I. Creangă poate fi remarcat prin următoarele procedee:

1) nume sau porecle hazlii: *Ion Torcălău*, *Gâtlan*, *Trăsnea*, *moș Chiorpec*, *părintele Duhu*;
2) caracterizare ironică: *Nică*, *băiet mai mare și înaintat în învățătură până la genunchiul broaștei*; *Și cea dintâi școlăriță a fost însăși Smărăndița popei, o zgâtie de copilă ageră la minte și așa de silitoare, de întrecea mai pe toți băieții și din carte, dar și din nebunii*;

3) autopersiflare: *cel mai bun de hârjoană și slăvit de leneș*; *leneș fără păreche mă făcusem*; *Ia, am fost și eu, în lumea asta, un boț cu ochi, o bucată de humă însuflețită din Humulești, care nici frumos până la douăzeci de ani, nici cu minte până la treizeci și nici bogat până la patruzeci nu m-am făcut. Dar și sărac așa ca în anul acesta, ca în anul trecut și ca de când sunt, niciodată n-am fost!*;

4) prezentarea unor persoane și scene hazlii: *...în lipsa părintelui și a dascălului intram în țințirim, țineam ceaslovul deschis și, cum erau filele cam unse, trăgeau muștele și bondarii la ele, și, când clămpăneam ceaslovul, câte zece-douăzeci de suflete prăpădeam deodată; potop era pe capul muștelor! Întru una din zile, ce-i vine părintelui, ne caută ceasloavele și, când le vede așa sângerate cum erau, își pune mâinile în cap de necaz. Și cum află pricina, începe a ne pofti pe*

fiecare la Bălan și a ne mângăia cu sfântul ierarh Nicolai pentru durerile cuvioaselor muște și ale cuvioșilor bondari, care din pricina noastră au pățimit;

5) lexic familiar: *chiolhănosul, ticăitul, gliganul, hojmălău* etc.;

6) proverbe și zicători: *nu plătește bogatul, ci vinovatul; Să dea D-zeu tot anul să fie sărbători și numai o zi de lucru, și atunci să fie praznic și nuntă; La plăcinte râde gura,/La vărzare și mai tare; Decât codaș în oraș/Mai bine-n satul tău frunțaș;*

7) fragmente de cântece populare: *Fă-mă, Doamne, val de tei/Și m-aruncă-ntre femei; Auraș, păcuraș,/Scoate apa din urechi,/Că ți-oi da parale vechi;/Și ți-oi spăla cofele/Și ți-o bate dobele!;*

8) expresii populare: *acu-i acu;*

9) vorbe de duh: *Dacă-i copil, să se joace; dacă-i cal, să tragă; și dacă-i popă, să citească; Povestea ceea: un nebun aruncă o piatră în baltă și zece cuminți n-o pot scoate.*

În opera *Amintiri din copilărie* putem observa cum ironia se împletește cu umorul, scopul constând în transmiterea unei bune dispoziții. Totodată, am putea afirma că autorul întrebuițează ironia pentru a evidenția greșelile umane, dorind o schimbare a oamenilor și, respectiv, a societății.

Cele menționate mai sus conferă operei un caracter național profund, precum și un aspect de stil popular autentic. În același timp, trebuie să subliniem faptul că toate aceste formulări populare fac din *Amintiri din copilărie* un text dificil de tradus în alte limbi.

Proza biografică *Amintiri din copilărie* de I. Creangă a fost tradusă în mai multe limbi, inclusiv în **engleză** (1. L. Byng, *Recollections from Childhood*, London: J.M. Dent and Sons, 1930 [73]; 2. A.L. Lloyd, *Recollections from Childhood*, London: Lawrence and Wishart, 1956 [199]; 3. A. Cartianu și R.C. Johnston, *Memories of My Boyhood*, București: Minerva, 1978 [198]), **franceză** (Y. Auger, *Souvenirs d'enfance*, București: Vremea, 1947) [172], **rusă** (Z. Șișova, *Воспоминания из детства*, Chișinău: Literatura artistică, 1977) [142] etc. Traducerile în aceste limbi au contribuit la răspândirea și aprecierea operei crengiene în întreaga lume, extinzând astfel impactul acesteia asupra literaturii universale.

Academiciana de renume din România A. Cartianu și profesorul de filologie romanică și literatură franceză R.C. Johnston au publicat în anul 1978 o traducere, ce a văzut lumina tiparului aproape un secol mai târziu față de data apariției textului original, fiind însoțită de o selecție de povestiri și basme scrise de I. Creangă. În prefața colecției traduse, cei doi traducători evidențiază unele provocări majore cu care s-au confruntat în procesul de transpunere lingvistică, având în vedere specificul lingvistic local și rural prezent în opera autorului.

Printre problemele lexicale menționate de traducători se evidențiază utilizarea de către I. Creangă a unui număr mare de lexeme legate de viața rurală și activitățile specifice acesteia, precum denumirile uneltelor folosite într-un sistem agricol primitiv sau în meseriile tradiționale,

terminologia specifică monedei, greutăților și măsurilor, serviciului bisericesc, riturilor religioase, superstițiilor sau statutului social. Traducătorii au depus eforturi considerabile pentru a găsi echivalente în limba engleză, recurgând ocazional la utilizarea unor arhaisme sau cuvinte dialectale. Termenii autohtoni fără echivalent în engleză au fost fie păstrați ca atare, fie explicați în note de subsol. O altă provocare au constituit-o proverbele și zicătorile, deoarece unele aveau echivalente exacte în limba engleză, în timp ce altele trebuiau să fie reinterpretate sau recontextualizate pentru a păstra esența originală. Structurile sintactice tipice au fost, de asemenea, dificil de transpus în limba engleză. Echivalențele semantice și sintactice au constituit o problemă complexă, necesitând competență lingvistică, efort și imaginație din partea traducătorilor, care au trebuit să fie sensibili la text și la muzicalitatea acestuia. Principala lor preocupare a fost de a reda ritmul vorbirii orale a lui I. Creangă, precum și tonul acesteia, fie el senin și nostalgic sau plin de veselie și distracție [198].

Traducătorii s-au angajat într-un demers meticolos pentru a menține autenticitatea și esența operei crengiene în cadrul traducerii lor. Ei și-au propus să captureze nu doar cuvintele, ci și subtilitățile și nuanțele specifice ale operei românești, ceea ce implică o abordare atentă și sensibilă față de stilul și tonalitatea originalului. În paralel cu această aspirație, traducătorii au manifestat dorința de a face opțiunea lor lingvistică accesibilă și înțeleasă de către un public larg, inclusiv de către cei care nu sunt familiarizați cu limba română sau care nu au acces la textul-sursă. Așadar, traducerea a fost elaborată astfel încât să fie receptată și apreciată de către un public variat, indiferent de nivelul de cunoaștere lingvistică sau culturală al acestuia. Această abordare meticuloasă și echilibrată a asigurat că opera crengiană rămâne relevantă și apreciată în cadrul comunității literare internaționale, contribuind la promovarea și perpetuarea valorilor culturale și lingvistice.

A. Mureșan, în articolul său *The Stylistics of the Parts of Speech in Memories of Childhood*, subliniază faptul că I. Creangă utilizează în lucrarea sa un vocabular specific cu scopul de a crea imaginea unui mediu rustic, deoarece aceste elemente lexicale constituie o particularitate a vorbirii țăranului, iar prezența lor în operă este impusă de context. De asemenea, lingvista afirmă că proza biografică este destul de dificilă, cauzând probleme din punctul de vedere al vocabularului. Limbajul regional și popular al lui I. Creangă pune probleme serioase și diverse unui traducător. Printre problemele lexicale, trebuie menționată și utilizarea numeroșilor termeni legați de viața și sistemul rural, serviciul bisericesc, superstiții etc. [99].

În concluzie, putem spune că I. Creangă este considerat unul dintre clasicii literaturii române în special datorită operei sale autobiografice *Amintiri din copilărie*, dar și datorită măiestriei cu care a scris povestiri, basme și povești. Pentru a contura imaginea unui sat tradițional, autorul utilizează numeroase elemente specifice lingvoculturii românești, spre exemplu: proverbe

și zicători, fragmente de cântece populare, expresii populare, vorbe de duh, cuvinte-realități. Toate acestea conferă operei un caracter național profund și un aspect de stil popular autentic. În același timp, aceste elemente fac din *Amintiri din copilărie* un text complicat de tradus în alte limbi. Acest aspect reprezintă un punct central în analiza noastră, motiv pentru care în capitolul 3 analizăm mai detaliat CR și modul în care acestea influențează procesul de traducere al acestui text literar de referință.

După cum cunoaștem, de-a lungul timpului au fost realizate trei traduceri integrale ale operei *Amintiri din copilărie*: 1. L. Byng, *Recollections from Childhood*, London: J.M. Dent and Sons, 1930 [73]; 2. A.L. Lloyd, *Recollections from Childhood*, London: Lawrence and Wishart, 1956 [199]; 3. A. Cartianu și R.C. Johnston, *Memories of My Boyhood*, București: Minerva, 1978 [198]. În cadrul cercetării noastre am ales să analizăm cuvintele-realități din traducerile efectuate de către A.L. Lloyd, A. Cartianu și R.C. Johnston. Această selecție de traduceri ne oferă o perspectivă valoroasă asupra modului în care CR din textul original au fost transpuse în LT de către diferiți traducători și ne permite să analizăm, în subcapitolul 3.3, varietatea de abordări și soluții traductive întâlnite în aceste texte.

În continuare analizăm activitatea de traducere a lui A.L. Lloyd, folclorist, muzician și jurnalist englez de renume [77]. Acesta s-a remarcat ca un eminent traducător literar, demonstrând un nivel excepțional de expertiză în domeniul traducerilor. În cadrul activității sale de traducător, A.L. Lloyd a demonstrat o abordare meticuloasă față de detaliu în procesul de traducere, rezultând în lucrări remarcabile, care au captivat și au influențat audiența engleză. În anul 1937, A.L. Lloyd a publicat două traduceri remarcabile – *Lament for the Death of a Bullfighter* de F.G. Lorca și *Metamorphosis* de F. Kafka. Aceste traduceri au fost nu doar primele versiuni în engleză ale operelor literare respective, ci și lucrări de o calitate excepțională, recunoscute și apreciate de criticii literari de prestigiu, precum V.S. Pritchett [185].

A. Cartianu a fost o traducătoare prolifică de literatură română în limba engleză, recunoscută în special pentru munca sa în domeniul literaturii pentru copii. Înainte de a se dedica activității de traducere, A. Cartianu a fost una dintre fondatoarele Departamentului de Limba Engleză la Universitatea din București. A avut o pasiune deosebită pentru literatura pentru copii și a tradus în special basme, legende și poezii destinate acestui public [125]. Este cunoscută ca fiind „marea doamnă a anglisticii românești” [25]. De asemenea, a avut o carieră remarcabilă ca profesor universitar, contribuind la dezvoltarea studiilor de limbă engleză în România.

R.C. Johnston a fost un editor și un academician englez recunoscut în domeniul literaturii franceze medievale și al filologiei romanice. În cariera sa academică, el a ocupat mai multe poziții de prestigiu: lector în literatura franceză veche și membru al Jesus College, Universitatea Oxford, profesor de limbă și literatură franceză la Universitatea St Andrews, profesor de filologie romanică

și literatură franceză medievală la Westfield College, Londra, iar ulterior, profesor emerit [192]. R.C. Johnston și-a dedicat cariera studiului și predării literaturii franceze medievale, contribuind la înțelegerea și promovarea acestui domeniu în cadrul comunității academice. Lucrările sale și contribuțiile academice au avut un impact semnificativ în domeniul filologiei romanice și al literaturii franceze medievale.

Împreună cu R.C. Johnston, A. Cartianu a realizat traducerea în limba engleză a operei lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*. Astfel, *Memories of My Boyhood* a fost inclusă într-un volum mai mare intitulat *Memories of My Boyhood, Stories and Tales*, publicat pentru prima dată în 1978, iar în anul 2009 a apărut o ediție bilingvă a acestei cărți. R.C. Johnston nu vorbea limba română, așadar, cel mai probabil acesta a contribuit prin corectarea și verificarea traducerii în limba engleză realizate de A. Cartianu [125].

Ambele traduceri menționate *supra* prezintă o orientare puternică spre cultura-sursă, în special în tratarea cuvintelor-realități. În loc să adapteze textul la cultura-țintă, traducătorii au ales să recurgă fie la explicitări în text, fie la note de subsol. Spre exemplu, traducerea din 1956 conține 23 de note subsol, iar cea din 1978 – 35. Această strategie, deși poate încetini viteza de lectură, are avantajul de a lărgi cunoștințele culturale ale receptorilor. Fără explicații și note de subsol, proza memorialistică a lui I. Creangă, încărcată cu referințe culturale, ar putea fi accesibilă doar unei categorii limitate de receptori.

În traducerea lui A.L. Lloyd, notele de subsol au fost utilizate pentru monede, cântece, dansuri, piese de vestimentație, feluri de mâncare, personaje mitice etc.: 1) *sorocovăț* - *Rumanian coin worth twenty Austrian kreutzers*; 2) *husăși* - *Coin of the same value as a sorocovăț*; 3) *the corăbieasca, the măriuța, the horodinca, the alivencile, the țiitura, the hora* - *Various Rumanian songs and dances. The doina is a predominantly mournful type of melodic recitative whose function is not unlike that of the Blues*; 4) *opinci* - *Home-made peasant shoes, in the style of moccasins*; 5) *mămăligă* - *a maize pudding, one of the staple items in Rumanian country diet. In many districts it was even more important than bread*; 6) *Mother Dochia* - *A legendary character in Rumanian folk-lore. Dochia is up in the mountains with her sheep. She wears nine sheepskin coats. During the first nine days of March she sheds a coat each day, wet with rain and snow. This accounts for the instability of the weather etc.*

În traducerea A. Cartianu și R.C. Johnston, notele de subsol au fost utilizate pentru monede, orașe, piese de vestimentație, cântece, dansuri, instrumente muzicale, sărbători etc.: 1) *icusari* - *Turkish coin*; 2) *leu* - *the monetary unit of Romania*; 3) *Socola* - *District in the town of Jassy, capital of Moldavia, famous for its monastery and its lunatic asylum*; 4) *kamelavkion* - *Clerical head gear of Orthodox priests*; 5) *chants* - *The eight fundamental melodies at the basis of church singing in the Greek Orthodox service*; 6) *the Corabiasca, Măriuța, Horodinca, Alivencile,*

Tiitura, Ca la ușa cortului - Names of popular songs and dances; 7) a bull drum - Romanian: buhai – instrument consisting of a bottomless wooden tub, the upper aperture covered with sheep skin. A strand of horsehair passes through a hole in the middle. When pulled, it makes a noise like the roaring of a bull; 8) Mosi - literally "ancestors." Festival in commemoration of the dead held on Whit Saturday, and the occasion of a great Whitsuntide fair; 9) St. Basil's Day - New Year's Day etc.

Potrivit cercetătoarei O. Surugiu Ursu, în perioada comunistă literatura română tradusă a fost promovată pe scară largă. Această promovare a fost susținută financiar de către stat și a fost orientată către cultura-sursă, conform discursului cultural și ideologic al vremii. Numărul cărților traduse, fiind în creștere în această perioadă, indică eforturile susținute ale regimului comunist de a promova literatura română și de a-și promova cultura și ideologiile în întreaga lume prin intermediul traducerilor. Prin această politică, autoritățile comuniste au încercat să facă literatura română accesibilă și cunoscută pe plan internațional, ca parte a efortului lor mai larg de a-și promova ideile și valorile în comunitatea internațională [115, p. 7].

Corpusul analizat în lucrarea de față este format din 1057 de exemple selectate din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* [197], dintre care 357 de exemple de cuvinte-realități din TS, 354 de exemple din textul-țintă 1 (TȚ1) [198] – traducere realizată de către A. Cartianu și R.C. Johnston: *Memories of My Boyhood*, și 346 de exemple din textul-țintă 2 (TȚ2) – traducere efectuată de către A.L. Lloyd: *Recollections from Childhood* [199]. Numărul mai mic de exemple din textele-țintă în comparație cu textul-sursă se datorează utilizării strategiei de *omisiune*, în care unele cuvinte-realități din textul-sursă nu sunt redate în mod explicit în traducere.

Analiza minuțioasă a cuvintelor-realități din textul-sursă al lui I. Creangă, comparativ cu cele două texte-țintă, s-a dovedit a fi un demers esențial în dezvăluirea disparităților în abordarea traductologică. Aspectul temporal și cel spațial al traducerilor, însoțite de utilizarea strategiei de omisiune în textele-țintă, au impus un impact semnificativ asupra selecției și prezentării exemplificărilor în cadrul acestui studiu. Aceste constatări nu doar subliniază, ci și amplifică complexitatea și diversitatea procesului de traducere literară, evidențiind astfel necesitatea unei abordări analitice meticuloase și contextualizate pentru a înțelege pe deplin mecanismele și implicațiile traducerii în contextul literar.

Cuvintele-realități sunt unități lingvistice utilizate atât de scriitori, cât și de traducătorii textelor literare. S. Vlahov și S. Florin susțin că în procesul de traducere este necesar să se țină cont de particularitățile lingvistice ale CR la nivel de structură, aspect fonetic și grafic, formă gramaticală, sens, pentru a crea un text coerent și omogen. Autorii susțin că traducătorul nu doar îndeplinește un rol de intermediar între două limbi, ci poate influența și îmbogăți limba-țintă prin introducerea cuvintelor-realități. De asemenea, ei atrag atenția asupra responsabilității

traducătorului în selecția și adaptarea adecvată a acestor unități. Prin aceasta, autorii accentuează nu doar complexitatea procesului de traducere, ci și rolul activ pe care îl joacă traducătorul în evoluția și dezvoltarea limbii [133, p. 17-26]. În acest subcapitol ne-am propus să studiem detaliat aceste specificități, acordând o atenție deosebită exemplurilor pertinente excerptate din opera *Amintiri din copilărie* (I. Creangă) [197] (vezi Anexa 2).

Proza memorialistică *Amintiri din copilărie* abundă în cuvinte-realități, care fac referire la aspecte specifice culturii românești. Aceste lexeme sunt înrădăcinate în tradiții, obiceiuri, peisaje, personaje și evenimente care sunt specifice României și reflectă o realitate culturală specifică. Prin intermediul lor, autorul reușește să creeze o atmosferă autentică și să transmită receptorilor trăirile, experiențele și particularitățile culturale ale vremii sale. Aceste CR contribuie la crearea unei identități culturale puternice și la păstrarea tradițiilor și a valorilor românești în literatură. Ele au un puternic impact emoțional și transmit un sentiment de apartenență la cultura și istoria românească.

Aspectele fonetice și grafice ale CR pe care urmează să le analizăm sunt *accentul* și *diacriticele*.

Accentul unui lexem presupune accentuarea prin mijloace fonice specifice (intensitatea vocii, ridicarea tonului, durata rostirii) a unei silabe dintr-un cuvânt sau dintr-o sintagmă. O asemenea silabă constituie un centru, în jurul căruia este „organizată” entitatea sonoră ce formează lexemul. Accentul ajută la distingerea cuvintelor sau a logoformelor care au aceleași sunete [3, p. 7]. În limba română, accentul poate cădea pe silabe diferite. Spre exemplu, lexemele polisemantice a) *păra* – b) *pară* au următoarele semnificații [179]:

- a) 1) flacăra, 2) fructul părului, 3) denumire dată unor obiecte, piese tehnice etc. în formă de pară;
 - b) 1) „mică monedă turcească de argint care a circulat în țările române în sec. XVIII – XIX”, 2) bani, 3) „a evita printr-o contralovitură o lovitură a adversarului la duel, la scrimă etc.”.
- CR are semnificația b1.

Accentul poate juca un rol semnificativ în determinarea sensului cuvintelor în unele limbi, cum ar fi limba română. Prin urmare, marcarea accentului CR poate asigura că sensul dorit este păstrat în LT. De asemenea, acesta oferă claritate și acuratețe, dat fiind faptul că poate ajuta la dezambiguizarea cuvintelor care pot fi scrise la fel, dar au semnificații diferite.

CR sunt adesea folosite pentru a oferi context și specificitate unei propoziții sau fraze și pentru a indica fundalul cultural al vorbitorului sau al scriitorului. Accentele pot constitui o parte esențială a unui cuvânt în cultură, iar nemarcarea accentului poate provoca confuzie sau neînțelegeri.

S. Vlahov și S. Florin subliniază faptul că în cazul în care traducătorul introduce în text un CR nou, necunoscut pentru receptor, el ar trebui, măcar atunci când folosește acest cuvânt pentru prima dată în text, să marcheze vocala pe care cade accentul. În caz contrar, se întâmplă situații când pronunțarea greșită a cuvântului străin rămâne în memoria receptorului pentru totdeauna. Marcarea accentului este importantă în traducere, atunci când vorbim de limbi înrudite, deoarece în mintea unui receptor obișnuit, apropierea lexicală a unităților presupune și apropierea fonetică. Astfel, cuvântul nu este pronunțat conform regulilor LS, ci conform celor ale LȚ și, evident, accentul poate să nu fie pus pe silaba potrivită. Odată ajunse în textele mass-media, CR distorsionate sunt distribuite în masă și sunt fixate în LȚ într-atât de mult, încât corectarea pronunțării, de obicei, este imposibilă [133, p. 20].

Un semn diacritic reprezintă un semn grafic care este plasat deasupra sau dedesubtul literei pentru a indica o anumită pronunție sau pentru a face deosebire între semnificațiile a două cuvinte. Limba română utilizează cinci semne diacritice (ă, â, î, ș, ț). Aceste semne diacritice au un aspect și o denumire specifică: căciula (Ă, ă), circumflexul (Â, â, Î, î) și virgulița (Ș, ș, Ț, ț) [26].

Cuvântul *diacritic* derivă de la *diakritikos*, ceea ce înseamnă în greacă „separat” sau „capabil să distingă” și care este bazat pe prefixul dia-, însemnând „prin”, și verbul *krinein*, „a separa” [186].

În limba română, scrierea incorectă, fără diacritice, poate duce la cuvinte care nu există, iar unele dintre ele pot fi interpretate greșit. Acest lucru este valabil și în cazul traducerilor din română în engleză. Spre exemplu:

TS	TȚ
<i>Corăbiasca</i>	<i>the Corabiasca</i>
<i>Țiitura</i>	<i>the Tiitura</i>
<i>moș Vasile Țandură</i>	<i>old Vasile Tandură</i>
<i>Mihai scripcarul din Humulești</i>	<i>Mihai, the Humulești fiddler</i>

N. Grigorie-Lăcrița afirmă că persoanele care scriu fără diacritice demonstrează o lipsă de respect față de receptori. Utilizarea corectă a acestora reprezintă un „indicator al gradului de cultură și de profesionalism” [26]. Utilizarea corectă a semnelor diacritice într-o traducere poate ajuta nu doar la evitarea confuziei și a pronunției greșite, ci și la păstrarea contextului cultural original al textului și poate face ca traducerea să pară mai autentică.

Prin urmare, aspectul fonetic și grafic al CR reprezintă elemente semnificative în procesul de traducere și transmitere a mesajului cultural. Accentul și diacriticele contribuie la crearea unui

text coerent, autentic și în armonie cu specificitățile culturale. Folosirea corectă a accentului și a diacriticelor nu doar ajută la evitarea confuziei și a erorilor de pronunție, dar și la păstrarea autenticității și a clarității mesajului transmis. Astfel, atenția acordată aspectului fonetic și grafic al CR este esențială în asigurarea unei comunicări exacte și în transmiterea corespunzătoare a valorilor și a trăsăturilor culturale specifice.

Vorbind despre structura cuvintelor-realități, este de menționat faptul că specialiștii din domeniu nu dau un răspuns clar. Spre exemplu, potrivit lingvistei M. Vaisburd, conceptul de cuvânt-realitate poate fi exprimat prin cuvinte simple, sintagme, propoziții, abrevieri [130]. Mulți lingviști vorbesc despre *cuvinte* (L. Sobolev [156, p. 281], G. Cernov [166, p. 51], R. Kűfner [170, p. 643], L. Barhudarov [128], L. Neliubin [148, p. 178], E. Vereșceaghin [131, p. 121], Z. Proșina [106, p. 116] ș.a.), adăugând uneori *sintagme* (D. Robinson [110, p. 171], L. Sobolev [156, p. 281] ș.a.).

În opinia lui S. Vlahov și S. Florin, CR sunt doar cuvinte, iar adăugând în ghilimele și „sintagme”, înseamnă că aceste sintagme sunt nominale. Prin sintagme nominale, ei înțeleg combinațiile de cuvinte care din punct de vedere semantic sunt egale cu un cuvânt [133, p. 19].

Analizând cuvintele-realități din lucrările lui N. Gogol, precum și colecția de lucrări ale scriitorului japonez I. Kavabata, S. Vlahov și S. Florin ajung la concluzia că acestea sunt substantive în majoritatea cazurilor. Ei mai adaugă că nu există CR care să fie substantive verbale. Acest lucru se explică prin faptul că CR denumesc obiecte, și nu acțiuni [133, p. 21].

Urmând exemplul autorilor S. Vlahov și S. Florin, în continuare ne propunem să studiem **structura și forma gramaticală** a CR în baza corpusului selectat, și anume să determinăm cărei părți de vorbire aparțin acestea și, bineînțeles, posibilitățile de formare a cuvintelor. Cuvintele-realități ce alcătuiesc corpusul selectat se împart în două categorii după criteriul complexității formale:

- 1) cuvinte simple (monomembre);
- 2) unități sintagmatice (numite și sintagme).

Cuvintele simple constituie elemente generice sau sintagme cu determinant zero. Cercetarea efectuată din perspectivă morfologică ne-a permis să observăm că acestea sunt substantive ca parte de vorbire. Predominanța acestora poate fi explicată prin funcția esențialmente denominativă a cuvintelor-realități. Substantivul este o parte de vorbire autosemantică, care contribuie la îmbogățirea lexicului prin crearea numeroaselor unități sintagmatice nominale. Analizând corpusul de exemple, am observat că majoritatea CR simple sunt alcătuite din rădăcină, fiind lipsite de afixe.

Printre procedeele productive de formare a CR enumerăm: derivarea și compunerea sintagmatică. **Derivarea** constituie un procedeu de formare a substantivelor prin adăugarea

prefixelor și a sufixelor la cuvântul de bază. Există patru tipuri de derivări: 1) derivarea cu sufixe, 2) derivarea cu prefixe, 3) derivarea cu prefixe și sufixe (numită și derivare parasintetică), 4) derivarea regresivă (crearea unor cuvinte noi prin suprimarea afixelor [4, p. 58]. În limba română, derivarea cu sufixe este mult mai frecventă decât cea cu prefixe [37, p. 20].

Derivarea este un procedeu important, deoarece permite crearea unor substantive noi de la cele existente, a unor cuvinte care au o anumită semnificație sau conotație, precum și a formelor gramaticale diverse ale aceluiași cuvânt, făcând limba mai expresivă și nuanțată. Totuși, la nivelul corpusului studiat, reperăm un număr modest de CR formate prin acest procedeu.

În proza biografică *Amintiri din copilărie* am identificat doar CR formate prin **derivarea cu sufixe**. Sufixarea este un procedeu de formare a substantivelor prin atașarea la cuvântul de bază a unui sufix lexical [4, p. 58].

Derivatele substantivale formate cu ajutorul sufixelor pot fi grupate astfel:

1) nume de persoană: a) denumesc agentul acțiunii potrivit funcției, profesiei, activității etc. și sunt formate cu sufixele *-ar* (*cojocar, lingurar, crâșmar, strungar, plugar, isonar, coropcar, lăutar, scripcar*), *-nic* (*lainic*), *-tor* (*prășitor*), *-ean* (*oștean*); b) denumesc persoana conform apartenenței locale și sunt formate cu sufixele *-ean* (*humuleștean*), *-an* (*mocan, jidan*);

2) nume de obiecte: *-er/-ar* (*lăicer, genuncher, ițari*), *-ei* (*știubei*), *-iță* (*ocniță*);

3) diminutivitate (exprimă o notă afectivă și/sau ideea de micime a obiectului): *-uță* (*albiuță*), *-el* (*cofăiel*), *-uca* (*Smărănduca*), *-ică* (*Davidică*), *-iță* (*bădiță*);

4) augmentativitate (exprimă un sens depreciativ și/sau ideea de mărime excesivă a obiectului): *-an* (*țopârlan, moglan, coblizan*), *-os* (*chiolhănos*);

5) denumiri de acțiuni (sau rezultatele acțiunilor): *-ie* (*conocărie*);

6) denumiri de activități: *-itură* (*Țiitură*), *-ească* (*tăbăcărească*), *-ătoare* (*șezătoare*);

7) formații moționale (denumesc o ființă de sex opus față de cea indicată prin cuvântul de bază): *-easă* (*cojocăreasă, jupâneasă*), *-iță* (*crâșmăriță*).

Compunerea sintagmatică reprezintă un alt procedeu morfologic de formare a CR. Potrivit D. Macovei, sintagmele constituie unități stabile formate din două sau mai multe lexeme, având un sens unitar. Acestea denumesc o singură noțiune, acțiune, un singur concept sau fenomen [45, p. 151].

În urma analizei sintagmelor excerptate din sursele de texte literare, am remarcat următoarele modele de sintagme din punctul de vedere al numărului de elemente constitutive:

- sintagme bimembre – CR alcătuite din două elemente;
- sintagme trimembre – CR alcătuite din trei elemente;
- sintagme tetramembre – CR alcătuite din patru elemente;

• sintagme polimembre (numite și plurimembre) – CR alcătuite din mai mult de patru elemente.

a) Sintagme bimembre. În opera *Amințiri din copilărie* am identificat următoarele formule de construcții:

S1 (propriu, N.) + S2 (propriu, N.): *Sfântul Dumitru, Baba Dochia, Vasile Bordeianu, Vasile Roibu, David Creangă, Nicolai Nanu, Alecu Baloș, Ciubuc Clopotarul;*

S1 (propriu, N.) + S2 (propriu, G., articol enclitic -lui /-i): *Munții Neamțului, Dealul Omului, Pârăul Cârjei, Podu-Leloaiiei, Mănăstirea Neamțului, Cetatea Neamțului;*

S1 (propriu, N.) + S2 (comun, G., articol enclitic -lui /-i): *Vatra satului, Smărăndița popii;*

S1 (propriu, N.) + articol proclitic (lui) + S2 (propriu, N.): *Piatra lui Iepure, Sâmbăta lui Lazăr, Rusca lui Valică, Măriuca lui Onofrei, Zaharia lui Gâtlan;*

S1 (comun, N.) + S2 (propriu, N.): *satul Humulești, mahalaua Condreni, ulița Rădășenii, moș Bodrângă, rohatca Păcurari;*

S (propriu, N.) + Adj.: *Plaiul Bătrân, Valea-Seacă, Târgul-Frumos, Vinerea Seacă, Duminica Mare, Cogeasca Veche, „Calul Bălan”* (vezi alte exemple în Anexa 3).

Este de remarcat faptul că formula de construcție cea mai prolifică este alcătuită după modelul S1 + S2. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că un număr mare de unități sintagmatice sunt formate din substantive proprii, care sunt utilizate pentru a face referire la anumite nume de persoane sau denumiri de locuri și obiecte, cum ar fi: *David Creangă, Târgul-Frumos ș.a.*

b) Sintagme trimembre. În opera crengiană s-au reliefat următoarele modele:

S1 (N.) + Prep. + S2 (N.): *Podul de la Timișești, turte cu julfă, Schimbarea la față;*

S1 (N.) + S2 (N./G.) + S3 (N.): *părintele Isaia Duhu, bădița Vasile tântul;*

S1 (N.) + Adj. pronominal posesiv + S2 (N.): *soră-ta Ioana, soră-mea Catrina;*

S1 (N.) + Pron. posesiv + S2 (N.): *Nic-a lui Costache, Chiriac al lui Goian;*

S1 (N.) + S2 (N.) + articol posesiv genitival (a) + S3 (G.): *vornicul Nic-a Petricăi, dascălul Vasile a Vasilcăi, bădița Vasile a Ilioaei* (vezi alte exemple în Anexa 3).

Așadar, în cazul unităților sintagmatice trimembre, cele mai productive construcții sunt cele nominale care conțin sau nu prepoziții.

c) Sintagme tetramembre. Am identificat următoarele formule de construcții:

S1 (comun, N.) + S2 (propriu, N.) + articol proclitic (lui) + S3 (comun, N.) + S4 (propriu, N.): *mătușa Măriuca lui moș Andrei, mătușa Anghilița lui moș Chiriac;*

S1 (propriu, N.) + Pron. posesiv + S2 (propriu, N.) + articol posesiv genitival (a) + S3 (propriu, G.): *Nic-a lui Ștefan a Petrei, Nic-a lui Constantin a Cosmei;*

S1 (propriu, N.) + S2 (comun, N.) + Prep. + S3 (propriu, N.): *Mihai scripcarul din Humulești;*

S1 (propriu, N.) + Pron. posesiv + S2 (propriu, N.) + S3 (propriu, G.): *Grigore a lui Petre Lucăi* (vezi alte exemple în Anexa 3).

Observăm că sintagmele tetramembre sunt mai puțin productive în comparație cu cele bimembre și trimembre.

d) Sintagme polimembre. În proza biografică *Amintiri din copilărie* am reperat și sintagme care depășesc patru elemente, cum ar fi:

S1 (propriu, N.) + S2 (comun, G.) + S3 (comun, N.) + S4 (propriu, N.) + S5 (propriu, N.): *Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul;*

S1 (comun, N.) + S2 (propriu, N.) + S3 (comun, N.) + Prep. + S4 (comun, N.): *sfânta Nastasia izbăvitoare de otravă;*

S1 (comun, N.) + Prep. + Pron. + Adj. + Prep. + S2 (comun, N.): *colaci de cei unși cu miere.*

În corpusul selectat, sintagmele polimembre sunt puțin numeroase. Aceasta se poate datora faptului că autorul textului a utilizat un stil de scriere care favorizează sintagmele mai scurte. Unii autori preferă un limbaj concis și direct, ceea ce ar putea duce la o frecvență redusă a sintagmelor lungi.

Genul sau tonalitatea textului ar putea juca, de asemenea, un rol. Spre exemplu, *Amintiri din copilărie* este o proză memorialistică ce reflectează asupra folclorului și a amintirilor din copilărie și care nu neapărat necesită unități sintagmatice complexe sau lungi.

În urma studiului realizat pe baza corpusului selectat, am efectuat clasificarea structurală a CR în opera *Amintiri din copilărie* (fig. 2.1) după cum urmează:

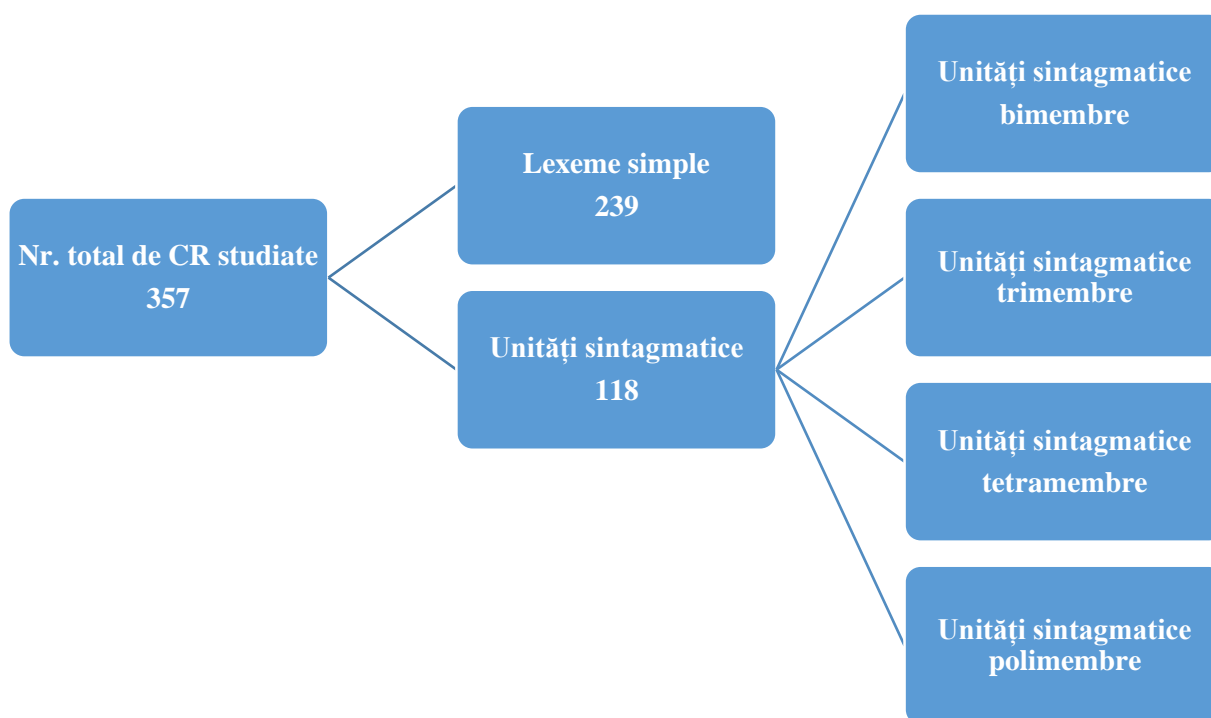

Fig. 2.1. Clasificarea structurală a CR în opera *Amintiri din copilărie*

Sursa: elaborată de autor

Din cele 357 de CR analizate, cele mai frecvente s-au dovedit a fi lexemele simple (în număr de 239), fiind urmate de unitățile sintagmatice (în număr de 118). Unitățile sintagmatice sunt grupate în patru subcategorii. Observăm că cel mai numeros grup este reprezentat de unitățile sintagmatice bimembre, acestea fiind urmate de cele trimembre și tetramembre și, în final, de cele polimembre. Din exemplele citate rezultă că modelul S1 + S2 constituie cea mai productivă unitate sintagmatică bimembră, iar structura S1 + S2 + S3 înregistrează cea mai înaltă productivitate printre polisinapsiile studiate.

În concluzie, analiza corpusului din opera *Amintiri din copilărie* de I. Creangă [197] ne permite să observăm că exprimarea conceptului de cuvânt-realitate se realizează prin lexeme simple și unități sintagmatice care au la baza formării lor compunerea sintagmatică. Sintagmele înregistrează cele mai diverse formule de construcții: de la sintagme bimembre până la sintagme polimembre, alcătuite din cuvinte aparținând diferitor părți de vorbire.

2.5. Concluzii la capitolul 2

1. Studiile și cercetările în domeniul traductologiei ilustrează diversitatea viziunilor și a abordărilor asupra traducerii literare. Cercetătorii și teoreticienii au contribuit semnificativ la înțelegerea procesului de traducere și a rolului acestuia în transmiterea și interpretarea operei literare. Dezbaterile în jurul subiectului în cauză subliniază importanța unei abordări critice și

reflexive asupra aspectelor teoretice și practice ale traducerii literare, promovând astfel o înțelegere mai profundă și complexă a acestui domeniu esențial în cadrul studiilor traductologice.

2. Trecând în revistă toate strategiile de traducere a CR, putem afirma că printre cele mai importante, menționate de majoritatea cercetătorilor, se numără: împrumutul, calchiera, adăugirea, traducerea descriptivă și analogia. Literatura de specialitate nu are o poziție uniformă în ceea ce privește numărul strategiilor de traducere a CR sau denumirea lor. Inconsecvența se observă prin faptul că aceeași strategie este denumită diferit de către autori: împrumutul (J. Diaz Cintas și A. Remael) poate fi numit și transfer direct (R. Leppihalme) sau chiar poate avea patru denumiri: transfer/cuvânt împrumutat/transcriere/transliterare (P. Newmark); calcul este numit și traducere literală (M.-T. Boboc; J. Diaz Cintas și A. Remael) etc.

3. Examinând minuțios zece taxonomii elaborate de lingviști (R. Leppihalme, D.D. Mihalache, M.-T. Boboc, S. Vlahov/S. Florin, P. Newmark, Z. Proșina, G. Tomahin, V. Vinogradov, J. Diaz Cintas/A. Remael și L. Latășev), am decis să adoptăm taxonomia propusă de lingvista R. Leppihalme pentru realizarea analizei corpusului de exemple selectate (în capitolul 3). Alegerea acestei taxonomii se justifică prin structura sa clară și sistematică, care facilitează clasificarea strategiilor de traducere, ceea ce ne-a ajutat la analiza eficientă și riguroasă a corpusului de exemple. De asemenea, taxonomia propusă de R. Leppihalme este susținută de o fundamentare teoretică solidă și se bazează pe cercetări și studii relevante din domeniul traductologiei.

4. Cuvintele-realități pot fi clasificate în funcție de spațiu, timp și tematică. Cele mai numeroase taxonomii au fost realizate urmând criteriul tematic. În prezent nu există o clasificare unică pentru cuvintele-realități din punctul de vedere al tematicii, motiv pentru care lingviștii propun diferite clasificări, bazându-se pe principii mai mult sau mai puțin asemănătoare. Analizând clasificările mai multor lingviști, cum ar fi P. Newmark, S. Vlahov/S. Florin, B. Nedergaard-Larsen, J. Diaz Cintas/A. Remael și E. Armellino, am ajuns la concluzia că cea mai desfășurată clasificare, atât din punctul de vedere al complexității, cât și din punctul de vedere al numărului de exemple, este cea realizată de către S. Vlahov și S. Florin.

5. În baza studiului am convenit să acceptăm următoarele tipuri de cuvinte-realități: 1) cuvinte-realități geografice; 2) cuvinte-realități etnografice; 3) cuvinte-realități sociopolitice. Aceste categorii, la rândul lor, se divizează în subcategorii.

6. I. Creangă este considerat un mare clasic al literaturii române în special datorită operei sale autobiografice *Amintiri din copilărie*, dar și datorită măiestriei cu care a scris povestiri, basme și povești. Pentru a contura imaginea unui sat tradițional, autorul utilizează numeroase elemente specifice lingvoculturii românești, spre exemplu: proverbe și zicători, fragmente de cântece populare, expresii populare, vorbe de duh, cuvinte-realități. Toate acestea conferă operei un

caracter național profund și un aspect de stil popular autentic. În același timp, aceste elemente fac din *Amintiri din copilărie* un text dificil de tradus în alte limbi.

7. În procesul de traducere este necesar să se țină cont de particularitățile lingvistice ale CR la nivel de aspect fonetic și grafic (accentul și diacriticele), precum și la nivel de structură și formă gramaticală (părți de vorbire, posibilitățile de formare a cuvintelor), pentru a crea un text coerent și omogen.

8. Cuvintele-realități ce alcătuiesc corpusul selectat se împart în două categorii după criteriul complexității formale: 1) cuvinte simple (monomembre); 2) unități sintagmatice (numite și sintagme). Cercetarea efectuată din perspectivă morfologică ne-a permis să observăm că lexemele simple sunt substantive ca parte de vorbire. Predominanța acestora poate fi explicată prin funcția esențialmente denominativă a CR. Printre procedeele productive de formare a CR enumerăm: derivarea și compunerea sintagmatică. În urma studiului realizat pe baza corpusului selectat (357 de CR), am efectuat clasificarea structurală a CR identificate în opera *Amintiri din copilărie*. Cele mai frecvente s-au dovedit a fi lexemele simple (în număr de 239), fiind urmate de unitățile sintagmatice (în număr de 118). Unitățile sintagmatice sunt grupate în patru subcategorii: sintagme bimembre, sintagme trimembre, sintagme tetramembre și sintagme polimembre. Cel mai numeros grup este reprezentat de unitățile sintagmatice bimembre, acestea fiind urmate de cele trimembre și tetramembre și, în final, de cele polimembre, alcătuite din cuvinte aparținând diferitor părți de vorbire. Modelul S1 + S2 constituie cea mai productivă unitate sintagmatică bimembră, iar structura S1 + S2 + S3 înregistrează cea mai înaltă productivitate printre polisinapsiile studiate.

3. ASPECTE SEMANTICO-FUNCȚIONALE ALE TRADUCERII CUVINTELOR-REALITĂȚI DIN ROMÂNĂ ÎN ENGLEZĂ ÎN OPERA LUI ION CREANGĂ

3.1. Clasificarea cuvintelor-realități din opera lui Ion Creangă conform criteriului tematic

Clasificarea cuvintelor-realități reprezintă un subiect de interes constant pentru lingviști și cercetători în domeniul studiilor lingvistice. Opera lui I. Creangă, cu specificul său literar și cultural, aduce o contribuție valoroasă în această direcție, oferind numeroase exemple și modalități de abordare a cuvintelor în funcție de criteriul tematic. În acest subcapitol ne propunem să analizăm și să clasificăm cuvintele-realități din proza memorialistică al lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* [197], ținând cont de taxonomiile analizate anterior (vezi subcapitolul 2.3):

cuvinte-realități geografice:

A) flora și fauna: *dumbravă, moron*;

B) geografia fizică (munți, râuri, vreme, climat, dealuri, câmpii, păduri etc.): *dâmb, șleah, Bistrița* (râu), *Munții Neamțului, Ozana, Hălăuca* (munte), *Plaiul Bătrân*;

C) geografia culturală (regiuni, orașe, sate, drumuri, străzi, cartiere etc.): *satul Humulești, Bejeni, Deleni* (sat), *Ardeal, Iași, podul Cărăgiței, mahalaua Pometea, ulița Rădășeni*;

cuvinte-realități etnografice:

A) obiecte din viața cotidiană:

1) alimentație: *găluște, vârzare, colac, covrig, alivancă, turte cu julfă, mămăligă, slănină*;

2) vestimentație: *catrință, opincă, scroambe, sarică, ițari, bernevici, potcap, contăș, cojoc*;

3) casă: *covată, tindă, cuptor, ocniță, lăicer, laiță, vatră, știubei*;

4) transport: *căruță, tarniță, droagă*;

B) activitate profesională:

1) muncitori: *strungar, haidău, baci, lingurar, logofăt, dichiu, cărturăreasă, crășmar, prășitor*;

2) unelte de muncă: *tărăboanță, cazma, răbuș*;

3) organizații muncitorești: *clacă, șezătoare, havalea*;

C) artă și cultură:

1) muzică și dansuri: *horă, glas, psaltichie, corăbiască, Horodincea, Măriuța, Doină, aghios*;

2) instrumente muzicale: *cimpoi, buhai*;

3) interpreți: *isonar, lăutar, plugar*;

4) obiceiuri și ritualuri: *praznic, conocărie, „Calul Bălan”, „Sfântul Nicolai”, benchi, plug;*

5) sărbători: *Bobotează, Buna Vestire, Florii, Paști, Duminica Mare, Ispas, Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul, Schimbarea la față;*

6) jocuri: *mijoarca, baba-oarba, stos, poștă, țencușa, tăbăcărească, concina;*

7) mitologie: *Baba Dochia, strigoi, balaur, Auraș păcuras, zmeu;*

8) religie: *ceaslov, chiraleisa, vlădică, mitropolit, trătăji, pomană, sobor, mir;*

9) calendar: *cârneleagă, toacă;*

D) unități de măsură și monedare:

1) unități de măsură: *ocă, dimerlie, cot, dușcă, poștă;*

2) unități monedare: *sorocovăț, husăș, leu, pitac, rubia, pară, icusar;*

E) caracterizări etnice:

1) antroponime (nume de persoane faimoase și obișnuite): *bădița Vasile a Iliaei, Smărăndița, moș Fotea, Nic-a lui Costache, Nică, părintele Ioan, dascălul Iordache;*

2) porecle: *boaită, Ion Torcălău, hojmălău, pierde-vară, dugliș, chiolhănos, bădița Vasile tântul;*

3) etnonime: *lăieș;*

4) nume de persoane potrivit locului de reședință: *mocan, humuleștean, plăieș, polon, neamț;*

cuvinte-realități sociopolitice:

A) organizare administrativ-teritorială:

1) unități administrativ-teritoriale: *județ;*

2) localități și detalii cu privire la acestea: *biserica Sfântului Nicolai, staniște, crâșmă, Mănăstirea Neamțului, Mănăstirea Secul, târg, Cetatea Neamțului;*

B) organe de conducere și autorități: *vornic, vătăman, mazil;*

C) viața sociopolitică:

1) evenimente, mișcări patriotice și sociale: *zaveră;*

2) ranguri, titluri, adresare: *bade, moș, Vodă, măria-ta, jupâneasă, țică;*

3) clase sociale: *megieș, răzeș;*

D) cuvinte-realități militare:

1) unități militare: *ceată;*

2) arme și echipament: *arcan;*

3) soldați (și ofițeri): *volintir, oștean, cătană.*

Tab. 3.1 prezintă o analiză detaliată a utilizării cuvintelor-realități în opera Amintiri din copilărie în funcție de categoriile acestora: geografice (78 de exemple), etnografice (249 de

exemple) și sociopolitice (30 de exemple). Fiecare categorie este divizată în subcategoriile specifice, iar numărul de exemple asociat fiecăreia oferă o măsură a frecvenței cu care aceste lexeme sunt folosite în operă pentru a descrie aspecte geografice, etnografice și sociopolitice. Astfel, tabelul furnizează o imagine clară a distribuției diferitelor cuvinte-realități în cadrul operei analizate, evidențiind preocupările autorului în ceea ce privește descrierea și reprezentarea lumii din jurul său în cadrul contextului narativ al experiențelor copilăriei.

Tab. 3.1. Clasificarea cuvintelor-realități și numărul de exemple identificate

CATEGORIE DE CR	SUBCATEGORIE DE CR	NUMĂR DE EXEMPLE (Total = 357 de exemple)
Cuvinte-realități geografice	flora și fauna	2
	geografia fizică	19
	geografia culturală	57
Cuvinte-realități etnografice	obiecte din viața cotidiană	54
	activitate profesională	17
	artă și cultură	74
	unități de măsură și monetare	12
	caracterizări etnice	92
Cuvinte-realități sociopolitice	organizare administrativ-teritorială	13
	organe de conducere și autorități	3
	viața sociopolitică	9
	cuvinte-realități militare	5

Sursa: elaborat de autor

În urma analizei operei *Amintiri din copilărie*, care a relevat un total de 357 de exemple de cuvinte-realități, s-au conturat trei categorii principale în care acestea au fost încadrate: cuvinte-realități geografice, cuvinte-realități etnografice și cuvinte-realități sociopolitice. Din totalul identificat, cuvintele-realități etnografice reprezintă categoria cea mai extinsă, cuprinzând 249 de exemple, evidențiind astfel relevanța aspectelor legate de viața cotidiană, activitatea profesională, artă, cultură și caracterizările etnice în textul-sursă. În schimb, cuvintele-realități geografice și cele sociopolitice se regăsesc în proporții mai mici, cu 78 de exemple și, respectiv, 30 de exemple. Această distribuție reflectă preocupările autorului pentru detaliile cotidiene și culturale, cu o atenție mai redusă acordată aspectelor geografice și sociopolitice. Este evident că în *Amintiri din copilărie* se remarcă o bogăție lexicală care ilustrează viața și mediul social din perioada secolului al XIX-lea, subliniind astfel importanța cuvintelor-realități în conturarea peisajului cultural și istoric al operei lui I. Creangă.

3.2. Monosemia și polisemia cuvintelor-realități în opera lui Ion Creangă

Cuvintele-realități reprezintă un aspect fascinant al limbii, în care semnificația unui lexem este profund ancorată în contextul cultural și social. În unele situații, aceste cuvinte pot fi **monosemantice**, adică să aibă un singur sens specific și bine delimitat în interiorul unui cadru

cultural sau social. Exemple elocvente pot fi găsite în proza biografică a lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* [197] în rândul toponimelor (*Deleni, satul Topolița, mahalaua Condreni, podul Cărăgiței ș.a.*), al antroponimelor (*bădița Vasile a Ilioaei, moș Bodrângă, Smărăndița popii, Nic-a lui Costache, Toader a Catincăi, părintele Ioan, vornicul Nic-a Petricăi, dascălul Iordache ș.a.*), al sărbătorilor (*Bobotează, Sfântul Foca, Miezul-Păresii, Buna Vestire, Florii, Vinerea Seacă, Sâmbăta Paștelui ș.a.*) etc. În aceste cazuri, sensul CR este adesea clar și univoc în cadrul culturii respective, contribuind la conturarea identității și a asemănărilor culturale.

Cu toate acestea, cuvintele-realități nu întotdeauna sunt definite de o singură semnificație. Uneori aceste lexeme se pot caracteriza prin **polisemie**, adică pot avea mai multe sensuri sau conotații în funcție de contextul în care sunt utilizate. Spre exemplu, un lexem folosit pentru a descrie un obiect tradițional ar putea să nu se limiteze doar la aspectul fizic sau la funcționalitatea acestuia, ci ar putea să capete și conotații legate de simbolism cultural sau de practici sociale specifice. Astfel, același cuvânt poate să îmbrace multiple valențe de semnificație, extinzându-se dincolo de simpla sa denumire și reflectând diversitatea și complexitatea culturii și a societății în care este folosit.

Tab. 3.2 exemplifică câteva modele comprehensive de prezentare semantică și contextuală a unor lexeme polisemantice, și anume: definițiile lexemelor din Dicționarul explicativ al limbii române, precum și semnificațiile acestora în contextul operei literare *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă, care le conferă statutul de cuvânt-realitate.

Tab. 3.2. Cuvinte polisemantice

LEXEM	DEFINIȚII [179]	SEMNIFICAȚIA ÎN TS
Știubei	„ 1. stup primitiv; 2. vas făcut dintr-un trunchi scobit, întrebuințat pentru păstrarea unor obiecte casnice; 3. (reg.) trunchi scorbuos care servește ca ghizd la o fântână mică”	2
Alivancă	„ 1. turtă făcută din mălai amestecat cu lapte bătut și cu brânză și coaptă în cuptor cu unt sau cu smântână; 2. (la pl.) numele unei hore; melodie după care se execută această horă”	1+2
Scoartă	„ 1. țesut protector (gros și tare) care acoperă tulpina și rădăcina plantelor; 2. învelișul exterior și solid al globului pământesc, cu o grosime care variază între 5 și 8 km în zona oceanică și între 30 și 80 km în zona continentală; 3. copertă rigidă a unei cărți, a unui registru etc. 4. perete de scânduri cu care se înlocuiesc loitrele carului când se transportă grăunțe; 5. covor cu urzeală de lână sau bumbac și băteală din lână”	5

Sursa: elaborat de autor

Trebuie să evidențiem faptul că, în sfera vocabularului polisemantic, nu orice semnificație atribuită unui lexem îi conferă acestuia statutul de cuvânt-realitate. Această constatare subliniază

complexitatea și subtilitățile întâlnite în procesul de interpretare și utilizare a cuvintelor care posedă multiple sensuri.

Atunci când traducătorul transpune un text, în special în cadrul literaturii, acesta se confruntă adesea cu dileme semantice complexe legate de interpretarea și transpunerea corectă a sensurilor polisemantice ale cuvintelor. Este esențial să se țină cont de contextul cultural, istoric și lingvistic al textului-sursă, precum și de intenția autorului și de sensibilitatea semantică a receptorului final.

Astfel, în timpul procesului de traducere, traducătorul trebuie să exercite o judecată subtilă în alegerea nuanțelor de sens care păstrează coerența și autenticitatea textului original. În unele cazuri, anumite nuanțe de sens pot fi atenuate sau adaptate pentru a se potrivi mai bine în cadrul cultural și lingvistic al limbii-țintă, în timp ce altele pot fi exprimate în mod explicit sau interpretate într-un mod care reflectă înțelesul și subtilitățile originale ale textului-sursă.

Prin urmare, procesul de traducere nu este doar o simplă transferare a cuvintelor dintr-o limbă în alta, ci o activitate complexă și sofisticată care implică interpretare, adaptare și alegere delicată a nuanțelor semantice, în special atunci când se lucrează cu lexeme polisemantice care posedă multiple sensuri și conotații.

Luând ca exemplu cuvântul *știubei* (**TS:** *Și cu câtă carte știi, cu câtă nu știi, peste câțiva ani pot s-ajung dichiu la vrun mitoc și să strâng un știubei plin de galbeni, ca părintele Chirilaș, de la jugărit, din Vânătorii Neamțului* [197, p. 231-232].), putem observa cum polisemia sa oferă multiple dimensiuni semantice, dar nu fiecare dintre acestea îl transformă într-un cuvânt-realitate. Acest lexem are trei sensuri distincte: primul se referă la un stup primitiv, al doilea la un vas confecționat dintr-un trunchi scobit, folosit pentru a păstra diverse obiecte casnice, iar al treilea desemnează un trunchi scorburos folosit ca ghizd la o fântână mică. În scopul ilustrării acestei concepții, putem investiga modalitatea în care I. Creangă integrează lexemul în cauză în cadrul operei sale *Amintiri din copilărie*. În acest context literar, *știubei* dobândește semnificația secundară, sugerând un obiect destinat depozitării diverselor bunuri în contextul gospodăresc. Prin urmare, acesta devine un cuvânt-realitate, manifestând o funcționalitate anumită în portretizarea obiectelor și a experiențelor cotidiene.

Analizând textele-țintă, constatăm că traducătorii au adoptat o abordare potrivită în selectarea corespondențelor pentru cuvântul-realitate *știubei*, recurgând la strategia de traducere *adaptare culturală* (**TT1:** *I very nearly told mother that I'd turn monk at Neamț or at Secu, and with the amount of learning I had, or had not, I might, in a few years' time, become superintendent in some small monastery and lay by a tubful of gold coins such as Father Kirilaș, of Vânătorii Neamțului, amassed from carting wood* [198]. **TT2:** *With all the learning I've got and haven't got, a few years from now I'd be the head of a religious hostel, and making pots of money out of*

forestry and pasturage dues, like that Father Chirilias in Vânătorii Neamțului [199, p. 118]). Aceste alegeri lingvistice reflectă eforturile traducătorilor de a transpune sensul și conotațiile cuvântului *știubei* într-un cadru cultural și lingvistic relevant pentru publicul-țintă. Aplicând strategia de *adaptare culturală*, traducătorii reușesc să păstreze integritatea și coerența semantică a textului original, asigurând, în același timp, o înțelegere adecvată a mesajului de către receptorii-țintă.

Un alt exemplu elocvent în această optică este reprezentat de lexemul *alivancă*. Prezența acestuia în TS se caracterizează prin ambivalența semnificațiilor sale, fiecare contribuind la amplificarea complexității scenei descrise. În primul rând, *alivancă* (TS: *Și a doua zi, marți, taman în ziua de lăsatul secului de postul SântPetruului, făcând mama un cuptor zdravăn de alivenci și plăcinte cu poalele-n brâu, și pârplind niște pui tineri la frigare, și apoi tăvălindu-i prin unt, pe la prânzul cel mic, cheamă pe mătușa Măriuca lui moș Andrei la noi și-i zice cu dragă inimă* [197, p. 196].) desemnează o turtă specifică, constituită din mălai mixat cu lapte bătut, brânză și coaptă în cuptor cu unt sau smântână. Această definiție introduce în narativitatea literară a operei arome distincte și particularități culinare, detaliind astfel scena evocată. Cu toate acestea, autorul nu se rezumă la această interpretare primară și într-un alt context adaugă un strat suplimentar de profunzime semantică prin incorporarea semnificației secundare. Forma de plural a lexemului, *alivenci* (TS: *Pentru puțină mâncare și câte-oleacă de pașcă de cea de trei ocă la para, slujea toată casa: tăia lemne, ațâța focul, aducea apă, mătura, ne spunea la povești nopți întregi, șezând cu nasul în tăciuni, și ne cânta din fluier: Doina, care te umple de fiori, Corăbiasca, Măriuța, Horodincea, Alivencile, Țiitura, Ca la ușa cortului, hore și alte cântece sculățele ca aceste, de jucam până ce asudau podelele și ne săreau talpele de la ciubote cu călcăie cu tot, că doar acum o dădusem și eu pe ciubote* [197, p. 209-210].), devine și numele unei hore, dezvăluind astfel o dimensiune culturală și socială a cuvântului în cauză. Cea de-a doua semnificație sugerează o conexiune cu domeniul dansului și al muzicii specifice, evidențiind astfel polivalența lexicală a CR. Prin astfel de utilizări concomitente, autorul reușește să doteze narațiunea cu nuanțe și straturi semantice adiționale, conferind receptorului o experiență literară densă și profundă. Aceste exemple ilustrează virtuozitatea autorului în utilizarea cuvintelor într-un mod subtil, conturând astfel o imagine îmbogățită și multifuncțională a lexemului.

Analizând textele-țintă, constatăm că traducătorii au adoptat o abordare corectă în selectarea corespondențelor pentru cuvântul-realitate *alivancă*, recurgând la strategia de traducere *adaptare culturală* în cazul semnificației primare (TT1: *And the following day it being the Tuesday before the fast of Saint Peter, mother baked an ovenful of **cheese cakes** and cheese pies, also roasting some tender chickens on the spit and then frying them in butter* [198]. TT2: *And the next day being Shrove Tuesday, the last day before the fast of St. Peter, Mother baked and ovenful of*

*cheese cakes and puff pastry, and she roast on the spit some tender young chickens all rolled in butter, and then about noon she invited Aunt Măriuca and Uncle Andrei to come round to us, and said to her kindly [...] [199, p. 65-66].) și la transfer direct și adăugire în cazul semnificației secundare (TT1: He would play the flute too: the doina that sends shivers down your back, the Corabiasca, Măriuța, Horodinca, Alivencile, Tiitura, Ca la ușa cortului, dance-songs and many more such jiggling ones as these; and we would dance till the floor sweated and the soles of our boots wore out, and the heels too, for I was now wearing boots, if you please. *Names of popular songs and dances [198]. TT2: For a little food and cheap tobacco, he slaved for the whole house: he would cut wood, light the fire, carry water, sweep, and tell us tales all night long, sitting with his nose in the embers; or he would play on his little six-holed pipe, doinas that would ring your heart, and the corăbieasca, the măriuța, the horodinca, the alivencile, the tiitura, the hora and other sprightly tunes that would set a fellow's feet tingling. *Various Rumanian songs and dances. The doina is a predominantly mournful type of melodic recitative whose function is not unlike that of the Blues [199, p. 85]). În aceste exemplificări, traducătorii au demonstrat capacitatea de a selecta corespondenți lingvistici pertinenti și de a menține integritatea semantică a operei lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, luând în considerare contextul situațional în care aceștia sunt plasați.*

Cuvântul polisemantic *scoarță* reprezintă un exemplu elocvent al diversității semantice, evidențindu-se cinci semnificații distincte. Prima semnificație se referă la țesutul protector care învește tulpina și rădăcinile plantelor, a doua – la stratul extern și consistent al suprafeței terestre, a treia este asociată cu coperta rigidă a unui registru sau a unei cărți, a patra se referă la peretele format din scânduri, utilizat pentru înlocuirea loitrelor carului în timpul transportului cerealelor, furnizând un suport solid și stabil. În fine, în contextul specific al textului-sursă (TS: *Cu asta se hrănesc mai mult humuleștenii, răzeși fără pământuri, și cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brânză, lână, oloi, sare și făină de păpușoi; sumane mari, genunchere și sârdace; ȋtari, bernevici, cămeșoaie, lăicere și scorfuri înflorite; ștergare din borangic alese, și alte lucruri, ce le duceau luna în târg de vânzare, sau joia pe la mănăstirile de maice, căroră le vine cam peste mână târgul [197, p. 188].), cuvântul este utilizat într-o altă accepție, indicând un covor confecționat din fire de lână sau bumbac, cu o textură densă, având o utilitate practică și estetică. Această analiză semantică scoate în evidență bogăția și complexitatea limbii, ilustrând diversitatea de sensuri pe care le poate îmbrățișa un singur cuvânt în funcție de contextul și domeniul de utilizare.*

Exemplul de mai sus furnizează informații specifice despre obiectele și activitățile desfășurate într-o comunitate rurală, ceea ce ajută la crearea unei imagini detaliate a contextului în care se desfășoară acțiunea. Acest aspect este relevant pentru traducere, deoarece oferă detalii

importante despre cultura și mediul specific din textul-sursă, permițând traducătorilor să transmită aceeași atmosferă și același sens în limba-țintă (TT1: *The inhabitants of Humulești lived chiefly by this. They were landless free peasants and itinerant merchants, trading in cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt, and maize flour; cloth coats—big ones, reaching down to the knees, and short ones—, tight trousers, white cloth trousers, night gowns; carpets, either square with floral designs, or narrow runners; spreads made of local silk with woven patterns, and sundry other things. These they took on Mondays to market or on Thursdays to convents, because the fairs were not easy for the nuns to get to* [198]).

Este important să subliniem că ignorarea contextului situațional poate duce la o traducere eronată, așa cum se întâmplă în TT2 (TT2: *Many of the people of Humulești were what we call răzeși – peasants liberated from feudalism but having no land – and they made their living in this way, and by trading in a variety of things, such as cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt and maize-meal; and coats, long, knee-length or short, trousers, wide or narrow, shirts, rugs and aprons embroidered with flowers, women’s headveils of raw silk, and other goods which they took to sell on Mondays in the market or on Thursdays at the convents, seeing that the nuns found* [199, p. 55].), unde corespondentul *apron* este folosit în mod incorect pentru a traduce *scoarță*. Acest lucru poate crea confuzie în rândul receptorilor, deoarece *apron* se referă la un *șorț* [191], în timp ce *scoarță* înseamnă *covor* [179]. Prin urmare, pentru o traducere corectă și fidelă, este esențial să se ia în considerare contextul situațional pentru a păstra sensul și atmosfera textului original.

În explorarea cuvintelor polisemantice, este esențial să recunoaștem că nu toate sensurile contribuie la înțelegerea lexemului ca fiind un cuvânt-realitate, iar contextul joacă un rol crucial în această determinare. Această dualitate între monosemie și polisemie în cadrul cuvintelor-realități subliniază profunzimea limbajului și capacitatea acestuia de a reflecta și de a transmite subtilități culturale. Într-o eră a globalizării și a interacțiunilor interculturale tot mai frecvente, înțelegerea acestei dinamici lingvistice devine imperativă pentru a facilita comunicarea eficientă și pentru a aprecia diversitatea culturală a lumii înconjurătoare.

Atunci când ne confruntăm cu lexeme polisemantice, procesul de traducere poate deveni complex. Această complexitate este mai pronunțată atunci când cuvintele sunt utilizate în propoziții lipsite de un context clar, deoarece absența acestuia poate lăsa loc interpretărilor ambigue. Traducătorii sunt nevoiți să apeleze la contextul situațional pentru a determina sensul corect al cuvintelor. Cu toate acestea, chiar și atunci când contextul este bine definit, cuvintele polisemantice pot genera dificultăți dacă traducătorii nu iau în considerare sensul specific al cuvântului în contextul respectiv. Prin urmare, pentru a evita confuzia, traducătorii trebuie să acorde atenție deosebită contextului și să se asigure că traducerea lor este coerentă și relevantă.

3.3. Strategiile de traducere a cuvintelor-realități din opera *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă din limba română în limba engleză

În acest subcapitol ne-am propus să analizăm traducerea CR din perspectiva aspectului semantico-funcțional, în special ne-am concentrat pe analiza strategiilor de traducere la care au apelat traducătorii A. Cartianu, R.C. Johnston și A.L. Lloyd pentru traducerea cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* [197], iar pentru aceasta, am optat pentru clasificarea lingvistei R. Leppihalme, care propune următoarele strategii de traducere:

- 1) transferul direct (direct transfer);
- 2) calcul (calque);
- 3) adăugirea (addition);
- 4) adaptarea culturală (cultural adaptation);
- 5) termenul supraordonat (superordinate term);
- 6) explicitarea (explicitation);
- 7) omisiunea (omission) [94].

Pentru a analiza traducerea CR din *Amintiri din copilărie*, acesta fiind textul-sursă (TS), am ales două traduceri: A. Cartianu și R.C. Johnston: *Memories of My Boyhood* – TȚ1 [198] și A.L. Lloyd: *Recollections from Childhood* – TȚ2 [199] (vezi Anexele 4, 5, 6).

3.3.1. Traducerea cuvintelor-realități geografice

Cuvintele-realități geografice din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* [197] pot fi împărțite în trei categorii: 1) flora și fauna; 2) geografia fizică; 3) geografia culturală.

1. Flora și fauna

În continuare vom analiza traducerea CR din categoria „flora și fauna”, și anume:

- „dumbravă”;
- „moron”.

<p>TS: Pentru fiecare fântână, pârâu, vâlcică, dumbravă și alte locuri drăgălașe ce lăsam în urmă-ne scoteam câte-un suspin adânc din piepturile noastre! [197, p. 233]</p>	<p>TȚ1: Every well, stream, valley, glade and other favourite place that we left behind drew a deep sigh from our breasts! [198]</p>	<p>TȚ2: For each spring, each brook, each dear little valley and wood we left behind, we heaved a deep sigh. [199, p. 121]</p>
---	--	--

Strategia utilizată de către traducători în ambele texte-țintă este *adaptarea culturală*. În TS, cuvântul *dumbravă* este folosit pentru a descrie un loc „drăgălaș”, care evocă o senzație de frumusețe și nostalgie și poate fi interpretat ca o „pădure tânără și nu prea deasă” [179]. În

traducerea textului în limba engleză TȚ1, *dumbravă* este tradus ca *glade*, un lexem care indică o zonă deschisă în mijlocul unei păduri [191], adesea acoperită cu iarbă sau cu alte tipuri de vegetație mai joasă. *Glade* poate fi o mică poiană în mijlocul unei păduri sau o zonă deschisă între copaci [191], [177], [186] și sugerează o imagine de lumină și spațiu într-un mediu în general umbros și dens precum o pădure. Prin urmare, putem afirma că *glade* este un element constitutiv al conceptului mai larg de *dumbravă*, aceste lexeme descriind o relație de incluziune.

În TȚ2, traducerea cuvântului *dumbravă* este *wood*, care se referă în general la o zonă cu arbori, de obicei, mai mică decât o pădure [191]. *Wood* se poate referi și la o pădure tânără sau la o zonă de arbori cu o densitate mai redusă. Acest lexem reprezintă un concept mai general decât *glade*. Contextul adițional din TȚ2, care menționează determinanții *dear little*, adaugă o notă de afecțiune și intimitate, păstrând astfel o nuanță de sens similară cu cea din TS.

În ambele traduceri se păstrează ideea de a lăsa în urmă locuri plăcute și de a evoca o anumită reacție emoțională, exprimată în TS printr-un „suspîn adânc din piepturile noastre”. În concluzie, corespondenții lexemului *dumbravă* în textele-țintă implică alegeri lingvistice și stilistice specifice, care păstrează în mare parte sensul general al cuvântului-sursă, dar adaugă și nuanțe de sens și expresivitate în funcție de contextul și intenția traducătorului. Totuși, traducătorii nu păstrează în totalitate specificitatea semantică a lexemului original și nici conotațiile culturale asociate cu acesta.

În viziunea noastră, o soluție traductivă adecvată ar fi lexemul *grove*, care se referă la o zonă mică cu copaci tineri și arbuști [191]. În contextul propoziției excerptate, *grove* ar fi mai potrivit pentru a transmite ideea de zonă mică și drăgălașă de copaci tineri și arbuști. Lexemul respectiv, de asemenea, are o conotație mai specifică de loc pitoresc, sugerând o imagine vizuală plăcută și atrăgătoare.

Prin urmare, ținând cont de dimensiunea și densitatea vegetației, caracteristicile vizuale și emoționale, precum și de folosirea în contexte similare, se poate argumenta că lexemul englezesc *grove* este un corespondent mai potrivit pentru CR românesc *dumbravă* din propoziția menționată *supra*, păstrând astfel specificitatea semantică, emoțională și vizuală a acesteia.

<p>TS: <i>Apoi mă trăgeam încetișor pe-o coastă, la marginea bălții, cât mi ți-i moronul, și mă uitam pe furiș cum se joacă apa cu piciorușele cele mândre ale unor fete ce ghileau pânza din susul meu.</i> [197, p. 200]</p>	<p>TȚ1: <i>Then would I gently edge myself up the bank like a great sturgeon and lie by the side of the water, slyly peeping at the water playing round the lovely legs of some girls who were</i></p>	<p>TȚ2: <i>Then I drew myself up gently on to the edge of the bank and watched on the sly how the water played over the pretty little feet of a number of girls who were bleaching linen</i></p>
---	---	---

bleaching linen upstream. a little farther up the river.

[198]

[199, p. 71]

În TS, cuvântul *morón* (forma recomandată de dicționar – *morun*) este un pește dulcicol, care face parte „din familia sturionilor (*Acipenseridae*), cu corpul masiv, gros, ajungând până la lungimea de 4 m, cu capul mic, cu botul triunghiular, apreciat pentru carnea și icrele lui negre (numit și *Huso huso*)”, conform Dicționarului explicativ al limbii române [179]. Există mai multe specii de sturioni, cele mai importante specii din apele teritoriale ale României fiind: *morunul* (*Huso huso*), *nisetrul* (*Acipenser gueldenstaedti*), *păstruga* (*Acipenser stellatus*) și *cega* (*Acipenser ruthenus*) [14, p. 8]. Echivalentul pentru *morun* în engleză este *beluga*, potrivit revistei *Environmental Biology of Fishes* [121], iar echivalentul pentru cuvântul englezesc *sturgeon* este *sturion*, potrivit revistei *Transylvanian Review of Systematical and Ecological Research* [82, p. 117-118]. În traducerea textului în limba engleză TȚ1, *morun* este tradus ca *sturgeon*, un lexem care indică o specie de pește de mare și de apă dulce, care trăiește în regiunile nordice și este, de obicei, prins pentru carnea și icrele sale negre [177], [191].

Din punct de vedere semantic, atât *morun*, cât și *sturgeon* denumesc o specie de pește osific din familia *Acipenseridae*. Totuși, există diferențe semantice subtile între aceste două lexeme: *morunul*, fiind o specie de sturion, este un hiponim pentru lexemul *sturgeon* (română: *sturion*) și reprezintă o specie de pește, de obicei, asociată cu țări precum România și Bulgaria, pe când *sturgeon* este un lexem mai general și mai cuprinzător. De asemenea, *morun* poate fi preferat în contextele în care se face referire la această specie de pește în cadrul culturii și bucătăriei românești, în timp ce *sturgeon* poate fi preferat în contextele internaționale, în special în contextul industrial sau comercial (industria alimentară, industria farmaceutică și cosmetică etc. [194]).

La nivel textual, observăm că în TS *morun* este parte componentă a unei expresii idiomatice, caracteristică limbajului colocvial sau regional – *cât mi ți-i moronul*. Expresia respectivă conține un lexem care are un înțeles specific într-o anumită zonă geografică, îl utilizează într-un sens figurat și îl aplică într-un mod neobișnuit pentru a exprima o idee sau o emoție. Această figură de stil poate fi considerată o metaforă, deoarece folosește un termen neconvențional pentru a exprima o idee concretă, în acest caz intensitatea efortului depus pentru „a se trage pe coastă”.

În TȚ1, traducătorii au generalizat sensul cuvântului original, aplicând strategia de *termen supraordonat*. *Sturgeon* face referire la un pește mare, care este adesea considerat un simbol al puterii și al forței, ceea ce ar putea fi asociat cu ideea de a trage cu greutate pe coastă. De asemenea, este posibil ca traducătorii să fi dorit să păstreze simbolistica naturală prezentă în TS cu referire la apă și natură.

Referitor la TȚ2, observăm că traducătorul a optat pentru *omisiunea* cuvântului, alegând să își concentreze efortul de traducere pe descrierea acțiunii în sine. Această strategie de traducere s-a dovedit a fi una eficientă, deoarece sensul global al secvenței a fost exprimat clar și fără pierderi.

2. Geografia fizică

În continuare vom analiza traducerea CR din categoria „geografia fizică”, după cum urmează:

- „munții Neamțului”;
- „Dunărea”.

<p>TS: <i>Apoi, din vârful acestui codru, mai aruncăm, nemernicii de noi, câte-o căutătură jalnică spre munții Neamțului: uriașii munți, cu vârfurile ascunse în nouri, de unde purced izvoarele și se revarsă pâraiele cu răpejune, șopotind tainic, în mersul lor neîncetat, și ducând, poate, cu sine multe-multe patimi și ahturi omenești, să le înec-n Dunărea măreață!</i> [197, p. 234]</p>	<p>TȚ1: <i>Then from the top of that wooded mountain we, unhappy souls, looked back once more, in sorrow, upon the Neamț mountains, those giants, their tops hidden in the clouds where streams sprang up, and from which swift rivers poured down, whispering secrets in their never ending course and maybe carrying much human yearning and pain along with them to drown them in the stately Danube.</i> [198]</p>	<p>TȚ2: <i>TȚ2: Then from the top of the forest, we poor wretches cast a melancholy look at the Neamțu mountains, that huge range with its peaks hidden in the clouds, where springs rise and the little torrents come rushing down, whispering mysteriously in their restless course and perhaps bearing with them, who knows, a many human grief and passion, to be drowned in the great Danube.</i> [199, p. 121]</p>
--	---	---

În fragmentul de mai sus putem observa că denumirea fluviului *Dunărea* a fost redată în ambele traduceri prin *transfer direct*, precum și faptul că lexemul *Danube* este plasat în același context semantic cu izvoarele și râurile care curg din munții Neamțului, sugerând că este o cale importantă de scurgere pentru acestea. În TS, *Dunărea* este menționată ca o entitate maiestuoasă, sugerând o anumită importanță culturală și geografică. Prin folosirea determinantului *măreață*, autorul subliniază și mai mult această idee. De asemenea, autorul face trimitere la posibila legătură dintre „patimi și ahturi omenești” și cursul Dunării, sugerând o conotație simbolică.

În textele-țintă, CR *the Danube* este utilizat ca o traducere exactă a *Dunării*. Determinantele *stately* și *great* accentuează, într-o anumită măsură, semnificația culturală și simbolismul râului Dunărea, sugerându-i o oarecare prestanță. *Stately* evocă un anumit nivel de eleganță și importanță, în timp ce *great* sugerează o dimensiune fizică mare [186], dar poate fi, de asemenea, interpretat și ca o referire la importanța culturală și istorică a râului Dunărea. Cu toate

acestea, determinantele *stately* și *great* sunt mai puțin evocatoare decât lexemul *măreață* folosit în TS, care sugerează o anumită noblețe și magnitudine și poate avea o semnificație simbolică și culturală mai puternică. Prin urmare, traducerea în textele-țintă nu reușește să transmită aceeași forță semantică și simbolică ca și TS.

În accepția noastră, o soluție traductivă mai potrivită ar fi lexemele *majestic* sau *grand*. Lexemul *majestic* păstrează semnificația de măreție și importanță asociată cu sintagma originală, iar utilizarea acestuia adaugă o notă de eleganță și noblețe. Determinantul *grand* păstrează sensul de măreție și importanță, sugerând că Dunărea este unul dintre cele mai importante râuri din lume. De asemenea, acesta poate evoca și o notă de măreție artistică sau naturală, oferind un alt nivel de profunzime și simbolism textului tradus.

Sintagma *munții Neamțului* a fost redată în ambele traduceri utilizând *echivalența* și *transferul direct*. Sintagmele *the Neamț mountains* și *the Neamțu mountains* se potrivesc cu modul în care este percepută semantica denumirii geografice în limba engleză, unde se utilizează articolul proclitic *the* și cuvântul *mountains* pentru a indica lanțurile montane [81, p. 210].

De asemenea, putem observa că traducătorii au păstrat semnul diacritic „ț” în ambele texte-țintă. Deși există diferite convenții și norme în ceea ce privește utilizarea literelor cu semne diacritice în alte limbi, un argument pentru a păstra semnul diacritic în cuvintele *Neamț* și *Neamțu* în textele-țintă este acela că se dorește păstrarea specificului lingvistic al textului original. De asemenea, în funcție de contextul de comunicare și de publicul-țintă, există posibilitatea ca păstrarea semnelor diacritice să fie considerată importantă și necesară pentru a menține autenticitatea textului.

În TS, autorul folosește forma de genitiv *Neamțului* pentru a se referi la regiunea Neamț din România. În textele-țintă, traducătorii au ales să folosească formele de nominativ *Neamț* și *Neamțu* pentru a adapta aceste lexeme la gramatica limbii engleze. Cu toate acestea, forma fără articol hotărât, *Neamț*, poate fi, de asemenea, întâlnită în exprimarea geografică și etnică în limba română.

Neamțu este o formă mai veche și mai puțin utilizată a numelui regiunii. Căderea articolului hotărât enclitic *-l* și preluarea rolului său de către particula *-u* pot fi observate în uzul oral și popular al limbii române, fiind un fenomen lingvistic bine-cunoscut în gramatica limbii [57, p. 113]. Această transformare se datorează faptului că articolul hotărât enclitic *-l* este deseori pronunțat foarte slab sau chiar omis în vorbirea rapidă și informală, mai ales în anumite dialecte sau varietăți regionale ale limbii române. În aceste cazuri, particula *-u* este folosită pentru a indica existența unui substantiv în forma sa articulată, înlocuind astfel articolul hotărât enclitic *-l*.

În concluzie, putem spune că ambele traduceri au capturat sensul general al TS. Totuși, există câteva diferențe semantice subtile, cum ar fi faptul că în TT1 traducătorii fac referire la *those*

giants, sugerând dimensiunea impresionantă a munților, în timp ce în TT2 traducătorul folosește sintagma *that huge range* pentru a evidenția amploarea întregului lanț muntos.

3. Geografia culturală

Examinând traducerea CR din categoria „geografia culturală”, am selectat următoarele lexeme:

- „Fălticeni”;
- „Baia”.

TS: <i>Și după câte-un sărutat de la cele copile sprințare, și până-n ziuă fiind ieșiți din sat, cam pe la prânzul cel mare ne aflam iar în Fălticeni, trecând desculți prin vad, în dreptul Baiei, Moldova înghețată pe la margini, și la dus și la întors, de ne degera măduva-n oase de frig!</i> [197, p. 229]	TT1: <i>After dancing a while, we were wont to give a kiss on the sly to some of the more flighty girls, and vanishing from the village before daylight, would be back in Fălticeni about lunchtime; on each of the journeys there and back we would wade across the ford barefoot, opposite the Baths, the river Moldova being frozen along its banks so that the very marrow within our bones would be numb!</i> [198]	TT2: <i>And when we had danced and danced, and snatched a kiss or two from the pretty girls, we would be out of village by dawn. About noon, we would be back in Folticeni, after wading barefoot across the ford near Baia, with the Moldava river frozen to its banks.</i> [199, p. 114]
---	---	---

Lexemul *Fălticeni* este un toponim care desemnează un oraș din România și are o denumire alternativă – *Folticeni*. Este de menționat că prima denumire este considerată a fi numele corect și oficial al orașului respectiv [189].

În opera originală a lui I. Creangă, ambele variante sunt utilizate, spre exemplu:

1. *Nică, dragul mamei! vezi că tată-tău e dus la coasă, căci se scutură ovăsul cela pe jos; și eu asemenea nu-mi văd capul de trebi; tu mai lasă drumurile și stai lângă mămuca, de-i fă țevi și leagănă copilul; c-apoi și eu ți-oi lua de la **Fălticeni** o pălăriuță cu tăsma ș-o curălușă de cele cu chimeri, știi colè, ca pentru tine!* [197, p. 199]

2. *Acum nu vă mai spun cât era de încărcat carul cu lemne, care, la așa loc, ținea pe vremea aceea șapte lei și jumătate, și cât era de mare și de tare Nică Oșlobanu, și alți vro șaizeci ca dânsul, între care mulți, lăsându-și nevestele câte cu doi-trei copii acasă, în creierii munților, venise la **Folticeni** să se pricopsească de învățătură...* [197, p. 210]

Varianta *Folticeni* apare în TS de 14 ori, iar *Fălticeni* – de opt ori.

Analizând traducerea denumirii orașului *Fălticeni*, observăm că aceasta a fost redată în ambele traduceri prin *transfer direct*, iar în TȚ1 este menținut semnul diacritic „ă”. În traducere este important să păstrăm specificitatea toponimului, pentru a oferi o imagine clară a locului și a evenimentelor care au loc acolo. În TȚ1, traducerea este specifică, păstrându-se numele orașului *Fălticeni*. În TȚ2, traducerea este mai puțin exactă decât cea din TȚ1, deoarece utilizează o formă alternativă de scriere a numelor proprii de loc, forma *Folticeni* fiind una incorectă. În general, atunci când traducem un toponim, trebuie să luăm în considerare specificitatea semnificației sale și să alegem o traducere care să reflecte cât mai exact semnificația sa în LT pentru a evita confuziile.

În TS, *Baia* este un toponim care se referă la un sat din apropierea orașului Fălticeni, unde se află un vad peste râul Moldova. În contextul dat, lexemul *Baia* este important pentru a identifica locul exact în care personajele trec râul Moldova „desculțe”.

În TȚ1, traducătorii au optat pentru lexemul *the Baths*. În engleză *the Baths* desemnează o clădire publică unde poți merge să înoți [191]. Traducerea din TȚ1 ar putea fi confuză și ar sugera că se referă la o astfel de clădire, nu la satul Baia. Prin urmare, semnalăm *echivalarea* eronată a cuvântului original.

TȚ2 oferă o descriere mai exactă și mai detaliată a locului, indică faptul că personajele trec prin vadul de la Baia și că râul Moldova este „înghețat pe marginile sale”. Acest nivel de detalii ajută receptorul să își formeze o imagine mai clară și mai precisă a locului în care se desfășoară acțiunea. De asemenea, traducătorii puteau să traducă CR românesc prin sintagma *the village of Baia*, evitând astfel orice ambiguitate.

3.3.2. Traducerea cuvintelor-realități etnografice

Cuvintele-realități etnografice din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* [197] pot fi împărțite în cinci categorii: 1) obiecte din viața cotidiană; 2) activitate profesională; 3) artă și cultură; 4) unități de măsură și monetare; 5) caracterizări etnice.

1. Obiecte din viața cotidiană

În continuare vom analiza traducerea a patru CR din categoria „obiecte din viața cotidiană”. Aceste CR pot fi divizate în patru subcategorii:

- alimentație (*covrigi*);
- vestimentație (*catrință*);
- casă (*cuptor*);
- transport (*droagă*).

TS: *Și eu, neastâmpărat cum eram, ba ieșeam la pârlaz, când trecea cu mortul pe la poarta noastră și-l boscorodeam cu cimilitura: [...] ba îl petreceam până la biserică și apoi veneam acasă cu sânul încărcat de covrigi, mere turture, nuci poleite, roșcove și smochine din pomul mortului, de se încruceau tata și mama când mă vedeau cu dânsule.* [197, p. 169]

TȚ1: *Or again, I would walk in the procession to the church and return with my shirt stuffed full of **pretzels**, sour-sweetish apples, walnuts in tinsel, carobs and dried figs from the dead man's tree, so laden that my father and mother crossed themselves with wonder when they saw me with such goodies.* [198]

TȚ2: *Sometimes I followed the corpse to church, and came home again with my shirt full of **cracknels** and apples, gilded walnuts, locust beans and figs filched off the funeral tree that in our parts is hung with offerings in memory of the dead.* [199, p. 26]

Conform Dicționarului explicativ al limbii române [179], cuvântul românesc *covrig* desemnează un „produs alimentar în formă de inel, uneori răsucit, preparat din făină de grâu și presărat cu sare, mac, susan, chimen”. Covrigul este o gustare de patiserie tradițională, care are o istorie bogată în România. Există diverse teorii cu privire la originea acestuia, dar mulți istorici cred că a fost inventat în regiunea Anatoliei din Turcia de azi, înainte de a fi adus în Europa de către otomani în secolul al XV-lea. În timp, covrigul a devenit popular în întreaga Europă și a fost adaptat în diferite moduri în funcție de cultura și gusturile locale. În România, este posibil că produsul în cauză să fi fost adus în timpul perioadei de dominație otomană din secolul al XVIII-lea [50], dar acest lucru nu poate fi afirmat cu certitudine. Potrivit unei alte teorii, covrigul a apărut pentru prima dată în orașul Buzău, în secolul al XIX-lea, fiind introdus de vânzătorii greci [20].

Covrigii românești se diferențiază de covrigii germani sau austrieci prin forma lor rotundă și prin umplutura adesea folosită, cum ar fi susanul, macul, brânza sau ciocolata. După anul 1989, covrigul românesc a început să cunoască alte forme de pregătire, cum ar fi: împletit, despletit, simplu etc. [34]. În prezent, covrigul este o gustare populară și accesibilă, apreciată pentru gustul său crocant și pentru varietatea de arome și umpluturi disponibile. De asemenea, covrigul a devenit un simbol al bucătăriei tradiționale românești și este adesea asociat cu amintirile copilăriei și cu momentele de relaxare și plăcere.

Acțiunea în TS are loc în secolul al XIX-lea. Prin urmare, putem deduce că autorul face referire la covrigul sub formă de inel, care era o gustare obișnuită în România în acea perioadă. De asemenea, ținem să remarcăm că lexemul *covrig* are o încărcătură culturală și tradițională, precum și o istorie și o tradiție în România.

În textele-țintă, traducătorii au optat pentru *adaptarea culturală* pentru a reda CR românesc. În TȚ1 identificăm cuvântul *pretzel*, care este utilizat în special în limba engleză americană, comportând o semnificație culturală specifică în această limbă și având corespondentul românesc *covrig împletit*, deși există unele diferențe subtile în aspectul și în rețeta de preparare a acestora. Din punct de vedere semantic, *pretzel* este un hiponim al cuvântului *covrig*. În TȚ2, *cracknel* este un lexem tipic culturii britanice, care se referă la un fel de biscuiți crocanți și sărați [191] și este mai puțin folosit în limba engleză contemporană, comparativ cu cel din TȚ1. În acest caz, traducătorul a ales să folosească un cuvânt mai puțin specific pentru a descrie produsul menționat în TS, probabil din considerente de claritate și concizie. În ambele texte-țintă, lexemul *covrig* este asociat cu alte alimente și fructe, cum ar fi merele, nucile, smochinele și roșcovele, care sunt oferite ca ofrande în memoria defunctului. Aceste alimente au o semnificație culturală importantă în contextul specific al TS, fiind adesea asociate cu tradițiile și obiceiurile locale legate de înmormântări și de comemorarea morților.

Bazându-ne pe o analiză semantică riguroasă, propunem o variantă mai precisă pentru traducerea lexemului *covrig*, și anume *ring-shaped pretzel*, menționând forma specifică a acestui produs de patiserie.

<p>TS: Când s-a face mai mărișor, are să înceapă a-i mirosi a <i>catrință</i>, și cu astă rânduială n-am să am folos de el niciodată. [197, p. 169]</p>	<p>TȚ1: As soon as he's grown up a bit he'll begin sniffing at a <i>skirt</i>, and, as things are, he'll never be any good to me! [198]</p>	<p>TȚ2: Just a little bit older and he'll be after the <i>petticoats</i>, and then I'll never get any use out of him. [199, p. 26]</p>
--	--	---

Lexemul *catrință* este un cuvânt regionalism din limba română, utilizat în special în dialectul moldovenesc. Acesta este definit de Dicționarul explicativ al limbii române [179] drept un „obiect de îmbrăcăminte din portul național al femeilor române, care servește ca fustă sau ca șorț și care constă dintr-o bucată dreptunghiulară de stofă adesea împodobită cu alesături, cu paiete etc.”.

În TȚ1, traducătorii au folosit termenul *supraordonat*, iar în TȚ2 au recurs la *adaptarea culturală*. În textul tradus TȚ1, cuvântul *skirt* desemnează un obiect de îmbrăcăminte femeiască, care acoperă corpul de la talie în jos [191]. Din punct de vedere semantic, *skirt* este un hiperonim al CR românesc *catrință*. Acesta din urmă este un lexem specific limbii române, în timp ce *skirt* este un cuvânt mai general, care include ideea de fustă, dar se poate referi și la alte articole de îmbrăcăminte ce acoperă partea inferioară a corpului, cum ar fi sintagma *divided skirt*. Astfel, *skirt* este un lexem mai cuprinzător, care include sensul de *catrință*.

În TȚ2, lexemul *petticoat* este o fustă care se îmbracă pe dedesubtul rochiei sau al altei fuste [191]. *Petticoat* era utilizată ca fustă exterioară în Anglia în secolul al XVIII-lea [71, p. 141],

însă în secolul al XIX-lea aceasta devine doar o piesă de lenjerie intimă [75, p. 76], care în română are corespondentul *jupă*: „fustă care se îmbracă pe sub rochie sau altă fustă” [179]. *Petticoat* și *catrință* sunt două cuvinte cu același sem, referindu-se la o piesă de îmbrăcăminte care acoperă partea inferioară a corpului, însă există diferențe subtile între cele două, cum ar fi forma și lungimea. Clasificându-le din punct de vedere semantic, putem spune că *petticoat* și *catrință* sunt cohiponime și sunt specifice pentru anumite culturi și perioade.

La nivel textual, putem observa că lexemul *catrință* este parte componentă a expresiei metaforice „a-i miroși a catrință”. Fustele sunt o parte esențială a ținutelor feminine și pot fi asociate cu feminitatea și senzualitatea. Prin urmare, expresia respectivă este utilizată pentru a descrie comportamentul unui băiat care începe să aibă interes romantic pentru fete și este gata să exploreze latura lor senzuală.

Metafora „a-i miroși a catrință” este transpusă în TȚ1 drept „sniff at a skirt”. Această traducere păstrează sensul original al TS, dar îl adaptează la cultura receptorilor de limbă engleză. Întrucât proza memorialistică *Amintiri din copilărie* se adresează în special unui public tânăr, este important să se acorde o atenție deosebită limbajului utilizat în traducere. În acest caz, expresia „sniff at a skirt” poate fi considerată problematică, deoarece poate fi interpretată cu conotații jignitoare în anumite contexte, lucru inadecvat pentru o carte pentru copii. În general, se consideră că traducerea trebuie să țină cont de cultura și sensibilitățile publicului-țintă. În acest sens, se poate argumenta că utilizarea unei alte expresii care să transmită sensul general al metaforei „a-i miroși a catrință” ar fi mai potrivită pentru un public tânăr și sensibil la astfel de subtilități lingvistice. În TȚ2, traducătorul folosește expresia „be after the petticoats”, care, la fel ca și cea din TȚ1, nu este o expresie uzuală în limba engleză. Această metaforă face referire la preocuparea de relații amoroase a personajului.

O opțiune traductivă mai pertinentă pentru expresia metaforică „a-i miroși a catrință” în contextul dat ar fi „to start showing an interest in girls” sau „to start being attracted to girls”. Acestea păstrează ideea de dezvoltare a unui interes romantic, fără a utiliza o formulare care să aibă repercusiuni negative asupra comprehensiunii conceptului din punct de vedere cultural sau lingvistic în limba engleză.

<p>TS: <i>Și după ce ne-a căinat și ne-a plâns bunica, după obiceiul ei, și după ce ne-a dat demâncare tot ce avea mai bun și ne-a îndopat bine, degrabă s-a dus în cămară, a scos un</i></p>	<p>TȚ1: <i>After she had sympathized with us and wept over us, as it was her wont to do, and after she had crammed us full of the choicest things she had to eat, she went into</i></p>	<p>TȚ2: <i>And when Grandmother had cried and lamented over us according to her custom, and when she had given us to eat of the best she had, and had stuffed us to the eye-balls,</i></p>
--	--	---

<p><i>ulcior cu dohot de mesteacăn, the pantry, fetched a jugful of</i></p> <p><i>ne-a uns peste tot trupul din birch ointment, annointed our</i></p> <p><i>creștet până în tălpi și apoi ne- bodies from top to toe and</i></p> <p><i>a culcat pe cuptor la căldură. bade us lie upon the stove and</i></p> <p>[197, p. 180] <i>keep warm.</i> [198]</p>	<p><i>she hurried to her store-room</i></p> <p><i>and brought out a pot of birch-</i></p> <p><i>resin and smeared our bodies</i></p> <p><i>from head to foot and sent us</i></p> <p><i>to sleep on the store, in the</i></p> <p><i>warm.</i> [199, p. 41]</p>
---	--

În Dicționarul explicativ al limbii române sunt înregistrate două sensuri pentru lexemul românesc *cuptor*: „1) construcție de cărămidă, de piatră, de metal sau de lut, pentru copt pâinea și alte produse de panificație; 2) platformă zidită în prelungirea vetrei și pe care se doarme la țară” [179]. În cultura românească, lexemul *cuptor* are o semnificație culturală bogată și diversă. În primul rând, cuptorul a fost un element central în gospodăriile tradiționale românești, fiind folosit pentru coacerea pâinii, a dulciurilor și a altor alimente. Acesta a reprezentat astfel un element important al economiei casnice și al alimentației populației. Cuptorul a avut și o semnificație socială și culturală importantă în comunitățile tradiționale românești. De multe ori, coacerea pâinii și a altor alimente în cuptor era o activitate colectivă, care aduna membrii comunității și întărea legăturile dintre aceștia. În plus, cuptorul a fost un loc de socializare și de schimb de informații între femeile din comunitate. De asemenea, cuptorul a fost un element important și în ritualurile și tradițiile populare românești. În preajma sărbătorilor, cuptorul era încărcat cu diferite prăjituri și dulciuri specifice perioadei respective, iar coacerea acestora era însoțită de cântece și obiceiuri speciale.

În TȚ1, corespondentul pentru *cuptor* este *stove*, fiind aplicată strategia de *adaptare culturală*. Deși *stove* are seme comune cu lexemul românesc, fiind definit ca un obiect utilitar care oferă căldură și poate fi folosit pentru a găti mâncare [191], acesta poate fi interpretat diferit în cultura engleză. În contextul TȚ1, este posibil ca *stove* să fie asociat cu o sobă de bucătărie sau un aparat de încălzire, și nu cu un cuptor tradițional. De asemenea, utilizarea sintagmei verbale „lie upon the stove” poate fi neobișnuită pentru publicul-țintă englez, deoarece *stove* nu este o suprafață plană pe care să poți dormi.

În TȚ2, traducătorul a folosit corespondentul lexical *store*. Acest termen poate fi interpretat în moduri diferite în cultura engleză, Dicționarul Oxford înregistrând numeroase semnificații [191]. În contextul acestui TS, *store* poate fi asociat cu o platformă simplă și rustică în construcție, ridicată pentru depozitare [178], pe care se așează alimente sau alte bunuri pentru a fi protejate de animale sau de umiditate; adesea folosită și ca loc de dormit în trecut, îndeosebi în locuințele rurale. Deși folosirea sintagmei verbale „sent us to sleep on the store” poate fi stranie pentru un receptor nativ de engleză, sensul general al propoziției este că bunica i-a lăsat să doarmă pe o suprafață confortabilă și ridicată, și nu pe cuptorul în sine.

În concluzie, traducerea CR *cuptor* poate fi problematică din cauza diferențelor culturale și lingvistice dintre textul-sursă și textele-țintă. Pentru a obține o traducere cât mai precisă, este necesar să se ia în considerare semnificația specifică a cuvântului în contextul cultural al TS, precum și posibilele interpretări și corespondenți ai acestuia în cultura-țintă. Iar pentru a evita orice posibilă ambiguitate, traducătorii puteau să recurgă la o notă de subsol pe lângă lexemul *stove*, cu explicația: a type of masonry stove used in traditional Romanian households for cooking, domestic heating and for sleeping on the top of it in winter to keep warm.

TS: *Pus-a el băieții în rânduială cum nu mai văzusem până atunci; cumpăra-ne el vara, din banii săi, cofe de zmeură și fel de fel de puricale de ne da să mâncăm, și mai în toată sâmbăta ne încărcă în o droagă de-a Mănăstirii Neamțului și ne ducea la stăreție, să dăm examen dinaintea starețului Nionil, un bătrân olog, care ne sfătuia cu duhul blândeții să ne ținem de ceaslov și psaltire; căci toate celelalte învățături, zicea el, sunt numai niște ereticii, care mai mult amărăsc inima și tulbură sufletul omului. [197, p. 206]*

TT1: *In summer, out of his own money, he would buy punnets of raspberries and all kinds of fruit, for us to eat, and practically every Saturday he would pack the lot of us into a **lumbering old coach** belonging to the Neamț monastery and' would take us to the abbot's lodgings to be examined in the presence of abbot Neonil, a lame old man who gently advised us to stick to the book of prayers and the psalter. [198]*

TT2: *In summer, out of his money, he would buy us whole pailsful of raspberries, and all kinds of fruits, and nearly every Saturday he would pile us into a **cart** belonging to the Neamțu monastery, and take us to the priory to sit for our tests before the prior, Neonil, an elderly cripple, who kindly advised us to stick to the Prayer Book and the Psalter. [199, p. 80]*

Droagă reprezintă un lexem specific pentru cultura românească, având semnificații culturale importante. Acesta este definit drept o „căruță mare, greoaie și hodorogită”, potrivit Dicționarului explicativ al limbii române [179]. În mod tradițional, *droaga* este un mijloc de transport folosit în mediul rural, fiind un fel de căruță în care se pot încărcă diferite obiecte sau materiale. De obicei, acest mijloc de transport era tras de cai sau de boi și se folosea pentru a transporta lemne, piatră, fân sau alte materiale necesare în gospodăria țărănească. De asemenea, *droaga* se folosea și pentru a transporta oameni, fiind un mijloc de deplasare destul de rustic și primitiv.

În cultura populară românească, *droaga* este adesea asociată cu sărăcia și cu tradiționalismul, reprezentând un simbol al vieții rurale și al modului de viață tradițional. În plus, acest CR este uneori utilizat pentru a evoca amintiri din trecut sau pentru a descrie scene tradiționale, fiind un cuvânt încărcat de semnificație culturală și sentimentală.

În TS, *droaga* aparținea Mănăstirii Neamțului și era folosită pentru a transporta băieții la stăreție, unde urmau să dea examenul înaintea starețului Nionil. În contextul dat, acest mijloc de transport poate fi asociat cu ideea de rusticitate și sărăcie, sugerând astfel condițiile modeste în care trăiau băieții în acea perioadă.

Datorită semnificației sale culturale specifice, *droaga* poate fi considerată un exemplu de CR care reflectă specificitatea culturală a limbii și a culturii românești. Astfel, traducerea cuvântului în alte limbi poate fi dificilă, deoarece ar putea fi pierdută o parte din semnificația culturală a acestuia. În TȚ1, strategiile folosite de către traducători sunt *adaptarea culturală* și *explicitarea*, iar în TȚ2 – *adaptarea culturală*. Aceste strategii au ca scop asigurarea unei coerențe semantice între textul-sursă și cel țintă, prin ajustarea lexeului original în funcție de specificul cultural și lingvistic al noii audiențe. Prin urmare, corespondenții CR *droagă* din textele-țintă, *lumbering old coach* și *cart*, păstrează în mare măsură semnificația sa de bază, dar adaugă și determinanții „lumbering old”, care sugerează aspecte ale descrierii vehiculului, cum ar fi faptul că era un vehicul vechi și greoi.

Este important să remarcăm că, în timp ce cuvântul *droagă* din TS poate fi considerat un regionalism sau un arhaism, traducerile din textele-țintă sunt mai adaptate la uzul curent al limbii engleze și nu conțin astfel de regionalisme sau arhaisme. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că traducătorii au căutat să găsească lexeme care să fie mai ușor de înțeles pentru receptorul de limba engleză și care să transmită sensul original în mod clar și exact.

2. Activitate profesională

În continuare vom studia traducerea a trei CR din categoria „activitate profesională”. Aceste CR pot fi divizate în trei subcategorii:

- muncitori (*crâșmăriță*);
- unelte de muncă (*cazma*);
- organizații muncitorești (*clacă*).

TS: *Crâșmărița, cum ne-a văzut, pe loc ne-a sărit înainte și ne-a dus deoparte, într-o odaie mare, cu obloane la ferești și podiță pe jos, unde* **TȚ1:** *The moment she saw us, the hostess welcomed us and ushered us into a large room, with shutters at the windows and wooden floor-boards,* **TȚ2:** *As soon as the woman saw us, she ran to meet us and led us aside into a large room with shuttered windows and a wooden*

*eram numai înde noi și where there were only floor, where we could be all
crâșmărița, când poftea, ca la ourselves and the hostess, to ourselves, and where the
casa ei. [197, p. 218] whenever she cared to look in. landlady could come in
[198] whenever she fancied, and
make herself at home. [199,
p. 97-98]*

În Dicționarul explicativ al limbii române sunt înregistrate două sensuri pentru lexemul românesc *crâșmărița*: „1) femeie care ține o cârciumă; 2) soție a cârciumarului” [179]. Lexemul *crâșmăriță* are o semnificație culturală puternică în cultura românească, fiind asociat cu o femeie care administrează o crâșmă, adică un local în care se comercializează băuturi alcoolice și mâncare. Această imagine culturală este strâns legată de tradiția ospitalității românești și de rolul important pe care îl joacă întâmpinarea oaspeților în societatea românească. Crâșmărița este văzută ca un personaj important în această tradiție a ospitalității, având responsabilitatea de a oferi oaspeților o experiență plăcută în crâșmă și de a-i face să se simtă ca acasă. În plus, crâșmărița este adesea asociată cu o anumită imagine a femeii românești, fiind considerată un simbol al forței, al perseverenței și al independenței. Această imagine se datorează faptului că crâșmărița trebuie să facă față unui mediu de afaceri adesea ostil și să fie capabilă să gestioneze afacerea cu pricepere și eficiență.

În TȚ1, traducătorii au aplicat *adaptarea culturală*, folosind lexemul *hostess*. În TȚ2, traducătorul a folosit cuvântul *woman*, care este mai general și mai neutru din punct de vedere cultural decât cuvântul original, aplicând strategia de *termen supraordonat*, iar mai târziu – *landlady*, aplicând strategia de *adaptare culturală*.

Comparând cuvintele *crâșmăriță*, *hostess* și *landlady*, putem afirma că acestea au semnificații similare, dar se diferențiază prin nivelul de formalitate și contextul specific în care sunt utilizate. În ceea ce privește semele comune, toate cele trei cuvinte denotă o femeie care deține sau gestionează o afacere în industria alimentară și a ospitalității, precum o crâșmă, un restaurant sau o pensiune. De asemenea, toate trei cuvinte implică responsabilitatea de a oferi un serviciu excelent și de a satisface nevoile oaspeților sau clienților, precum și de a gestiona angajații și stocurile de alimente și băuturi.

Cu toate acestea, există și seme distinctive. *Crâșmărița* are o conotație specifică culturii românești, fiind asociată cu oamenii care lucrează în localuri tradiționale de servit mâncare și băutură. De asemenea, *crâșmărița* are un sens mai informal și mai rustic. Pe de altă parte, *hostess* și *landlady* sunt lexeme mai internaționale, folosite în limba engleză pentru a denumi femeile care dețin sau gestionează afaceri în domeniul ospitalității.

Hostess este un cuvânt cu o utilizare mai largă, fiind folosit pentru a denumi femeile care întâmpină și ghidează oaspeții într-o varietate de contexte, inclusiv în aviație, evenimente și restaurante [191]. De asemenea, *hostess* are un sens mai formal și mai potrivit pentru utilizarea în contexte mai rafinate. În schimb, trebuie menționat faptul că lexemul *landlady* face referire în principal la femeile care dețin și gestionează proprietăți imobiliare cu mai multe locuințe, precum pensiuni sau hoteluri mici [191]. Acest cuvânt are un sens mai formal decât *crâșmărița*, dar mai puțin formal decât *hostess*.

În ceea ce privește traducerea CR *crâșmăriță* în alte limbi, poate fi dificil să se găsească un echivalent exact, deoarece această figură nu există în toate culturile. În general, lexemele *publican* sau *tavern keeper* sunt utilizate ca echivalente în limba engleză, însă acestea nu reușesc să transmită în totalitate conotațiile culturale și tradiționale asociate cu lexemul *crâșmăriță* în cultura românească.

TS: *Și care săpau cu cazmalele, care cărau cu țărboanțele, care cu căruțele, care cu covețile, în sfârșit, lucrau oamenii cu tragere de inimă.* [197, p. 166] **TT1:** *Some of us dug with spades, some carried stones in wheel-barrows, some in carts, some in kneading-troughs; in short, the people worked with a will.* [198] **TT2:** *And some dug with shovels, and some pushed wheelbarrows, there were some with carts and some with hods – everyone worked with all his heart.* [199, p. 20]

Cuvântul românesc *cazma* poate fi definit drept „1) unealtă de săpat pământul, asemănătoare cu lopata, alcătuită dintr-o lamă metalică, ușor concavă, cu muchie ascuțită, fixată la o coadă dreaptă de lemn; hârleț; 2) (regional) târnăcop, unealtă formată dintr-o bară masivă de oțel, ascuțită la un capăt și lată la celălalt, prinsă într-o coadă de lemn, folosită la săpat în pământuri tari, la spart pietre etc.” [179]. Luând în considerare contextul istoric și geografic al acțiunii din proza memorialistică *Amintiri din copilărie*, și anume a doua jumătate a secolului al XIX-lea în Principatul Moldovei, putem deduce că sensul doi al lexemului *cazma* este cel cu care este utilizat în TS.

Lexemul *cazma* posedă o încărcătură culturală puternică în cultura românească, mai ales în ceea ce privește istoria și tradițiile agricole ale poporului român. În România, această unealtă este adesea asociată cu munca din agricultură și cu lucrările de construcții, fiind folosită de agricultori, meșteri și muncitori. De-a lungul timpului, cazmaua a devenit un simbol al muncii grele și al perseverenței, reflectând valorile și tradițiile culturale ale poporului român.

Strategia utilizată de către traducători în ambele texte-țintă este *adaptarea culturală*. În traducerile-țintă, corespondenții utilizați sunt *spades* și *shovels*, ce reprezintă instrumente asemănătoare folosite pentru același scop, însă cu unele diferențe semantice și funcționale. Prin urmare, putem afirma că lexemele *cazma*, *spades* și *shovels* sunt cohionime.

Spade este un lexem mai general, care se referă la o unealtă de săpat pământul formată dintr-o lamă plată prinsă la un mâner lung și drept [191]. Această unealtă poate avea diverse forme (ascuțite sau dreptunghiulare) și dimensiuni și este utilizată în general pentru săpatul în soluri mai moi și îngrămădiri mai ușoare, cum ar fi grădinile, iar forma sa poate varia în funcție de scopul sau de regiunea geografică. În TȚ1, se utilizează cuvântul *spades* pentru a transpune ideea generală de a săpa în pământ cu o unealtă adecvată. Acest lexem este ales deoarece se potrivește cu contextul-țintă și este un corespondent adecvat pentru *cazma*, luând în considerare semul comun, și anume faptul că ambele sunt unelte de săpat.

În ceea ce privește termenul *shovel*, menționăm că acesta este mai specific, referindu-se la o unealtă cu o lamă plată și ușor concavă, prinsă la un mâner lung și drept [191]. Această unealtă este proiectată în mod specific pentru lucrul cu soluri mai grele și mai dense, cum ar fi lutul, nisipul sau zăpada. *Shovel* este, de obicei, mai mic decât *spade* și poate fi utilizat pentru a lua și a muta diverse materiale sau pentru a curăța drumul de zăpadă. Acest lexem este utilizat în TȚ2 pentru a transpune sensul specific al *cazmalei* din TS, respectiv săparea și transportul pământului sau al materialelor de construcție. În acest context, *shovel* este un corespondent adecvat pentru CR românesc, deoarece ambele instrumente sunt utilizate pentru a săpa și pentru a transporta materialul extras.

În concluzie, în ambele traduceri, *spades* și *shovels* sunt utilizate pentru a transpune ideea generală de a săpa în pământ, dar în contexte diferite și cu o anumită specificitate semantico-funcțională. Aceste corespondențe sunt adecvate și se încadrează în strategiile de traducere utilizate pentru a transpune sensul corect și specific al lexemului *cazma*.

TS: *Iaca pentru ce scosese* **TȚ1:** *So that's why the* **TȚ2:** *So that was why the*
atunci vornicul oamenii la *mayor had summoned the* *mayor had called the men out*
clacă. [197, p. 166] *people to* *communal* *on forced labour.* [199,
labour! [198] p. 21]

Cuvântul românesc *clacă* are semnificația de „muncă colectivă benevolă prestată de țărani pentru a se ajuta unii pe alții și care adesea este însoțită ori urmată de o mică petrecere, de glume, povestiri etc.”, conform Dicționarului explicativ al limbii române [179]. Lexemul *clacă* are o semnificație complexă și specifică pentru cultura și tradițiile rurale românești. Acest CR implică mai mult decât o simplă activitate de muncă în comun. Această activitate implică și un context social și cultural specific, în care membrii comunității se adună și colaborează pentru a efectua lucrări agricole, cum ar fi semănatul sau recoltatul. Astfel, semnificația cuvântului *clacă* este legată de mai multe aspecte, cum ar fi cooperarea socială, implicarea comunității în activitățile agricole și importanța relațiilor sociale în viața comunității rurale. De asemenea, *claca* este asociată cu o

anumită tradiție culturală și cu anumite ceremonii sau obiceiuri locale, care adaugă și mai multă complexitate semnificației acestui lexem.

În ambele traduceri a fost folosită *adaptarea culturală*. În TȚ1, CR *clacă* este tradus prin sintagma *communal labour*, care sugerează o activitate de muncă efectuată în comun, într-un mod organizat și coordonat [98, p. 158]. Această traducere reflectă aspectele semantice și culturale ale lexemului *clacă*, precum munca comună și cooperarea socială, dar nu păstrează conotațiile tradiționale și culturale specifice ale cuvântului original.

În TȚ2, CR *clacă* este transpus prin sintagma *forced labour*, care sugerează o activitate de muncă impusă și obligatorie [183], [184]. Această traducere este diferită de cea din TȚ1 și reflectă o altă perspectivă culturală și socială asupra activității de muncă comună. În acest caz, lexemul *clacă* este asociat cu munca obligatorie, poate fi perceput ca o sarcină impusă de autorități, în contrast cu semnificația tradițională a cuvântului în cultura românească.

Prin urmare, corespondenții semantici ai CR *clacă* în textele-țintă, *communal labour* și *forced labour*, evidențiază particularitățile semantice și culturale ale lexemului original în contextul tradițiilor și practicilor agricole din cultura românească. În acest sens, unitatea sintagmatică *communal labour* se potrivește mai bine pentru a exprima ideea de muncă colectivă și voluntară într-o comunitate, specifică *clăcii*, comparativ cu *forced labour*, care sugerează ideea de muncă obligatorie și forțată.

3. Artă și cultură

În continuare vom studia traducerea a nouă CR din categoria „artă și cultură”. Aceste CR pot fi divizate în următoarele subcategorii:

- muzică și dansuri (*hora*);
- instrumente muzicale (*buhai*);
- interpreți (*plugarii*);
- obiceiuri și ritualuri (*Calul Bălan*);
- sărbători (*Sâmbăta Paștelui*);
- jocuri (*stos*);
- mitologie (*strigoi*);
- religie (*ceaslov*);
- calendar (*săptămâna hârții sau cârneleaga*).

TS: *Ș-apoi Humuleștii, și pe vremea aceea, nu erau numai așa, un sat de oameni fără căpătâi, ci sat vechi răzășesc,* **TȚ1:** *Moreover, Humulești in those days was not just a village of ne'er-do-wells but a prosperous and ancient village* **TȚ2:** *And you know, even in those days Humulești was no dead-end village; it was an old-established settlement of*

întemeiat în toată puterea of freeholders, its reputation free peasants, a well set-up
 cuvântului: cu gospodari tot and standing having long since place, with its comfortable folk
 unul și unul, cu flăcăi voinici și been assured, with farmers and their lively lads and pretty
 fete mândre, care știau a who knew their job, with girls who knew how to dance
 învârti și *hora*, dar și suveica, stalwart young men and the invârtita and **the hora**, and
 de vuia satul de vatale în toate comely girls who could swing how to make their shuttles fly
 părțile; cu biserică frumoasă și in **the dance** and swing the so that the whole village would
 niște preoți și dascăli și shuttle too, so that the village shake from one side to the
 poporeni ca aceia, de făceau would buzz with the sound of other with the rattle of the
 mare cinste satului lor. [197, looms on every side. [198] looms. [199, p. 15]
 p. 162]

Hora este un lexem specific culturii românești, care denumește un dans tradițional de grup, desfășurat într-un cerc sau în linie, caracterizat prin mișcări regulate și coordonate ale participanților, realizate în ritm de muzică și acompaniate de cântec [179]. *Hora* reprezintă o expresie a comunității și a coeziunii sociale în cultura românească, fiind un element central al vieții sociale și culturale a acesteia.

În timpul horei, participanții se mișcă într-un sens circular sau în linie, împletindu-și mâinile și schimbând continuu poziția cu ceilalți membri ai grupului. În acest fel, se creează un sentiment de unitate și armonie între participanți, iar dansul devine o formă de comunicare nonverbală prin care se transmit emoții și sentimente.

În cultura românească, hora este prezentă în numeroase contexte, inclusiv în ceremoniile de nuntă, în sărbătorile religioase, în festivalurile și în diferite evenimente comunitare. În plus, există o varietate de tipuri de hore, fiecare având propria sa tradiție și specificitate regională. Prin urmare, CR *hora* reprezintă un element central al culturii românești, fiind un simbol al comunității și al identității culturale, care denotă tradițiile și valorile sociale specifice acestei culturi.

Strategia întrebuițată de către traducători în TȚ1 este *termenul supraordonat*, aceștia optând pentru lexemul generic *the dance*, care acoperă o gamă largă de dansuri [191], însă nu păstrează nuanțele și particularitățile culturale specifice acestui dans tradițional românesc. Prin această strategie, lexemul este adaptat la cultura-țintă, astfel încât receptorii care nu sunt familiarizați cu cultura românească să poată înțelege sensul general al cuvântului original.

În TȚ2, CR *hora* a fost transpus prin *transfer direct*. În acest context, strategia aleasă este una adecvată, deoarece își propune să păstreze cât mai mult posibil semnificația și specificitatea cuvântului *hora*, fără a face compromisuri semnificative în ceea ce privește conotațiile culturale sau estetice ale lexemului original. De asemenea, transferul direct reprezintă o strategie eficientă

de traducere în cazul în care nu există echivalenți culturali sau lingvistici în LȚ care să poată transmite exact semnificația lexemului-sursă.

Prin urmare, în cazul de față, utilizarea lexemului *the hora* poate fi considerată o opțiune traductivă mai pertinentă, deoarece păstrează specificitatea și conotația culturală a lexemului-sursă, fără a necesita utilizarea unui cuvânt generic, care ar putea fi mai puțin precis sau mai puțin specific.

TS: <i>Și în ajunul Sfântului Vasile toată ziua am stat de capul tatei, să-mi facă și mie un buhai ori, de nu, batăr un harapnic.</i> [197, p. 185]	TȚ1: <i>And on the eve of that Saint's day I plagued father all day to make a bull drum* for me; or, if not that, at least a fine whip.</i> [198]	TȚ2: <i>So on New Year's Eve, I worried my father all day long to make me a friction drum, a "bull" as we boys called it, or at least to let me have a cattle-whip to crack.</i> [199, p. 49-50]
	<i>*Romanian: buhai – instrument consisting of a bottomless wooden tub, the upper aperture covered with sheep skin. A strand of horsehair passes through a hole in the middle. When pulled, it makes a noise like the roaring of a bull.</i>	

CR *buhai* se referă la un instrument tradițional folosit în cultura românească, în special în mediul rural, care constă într-un recipient de lemn fără fund, cu o deschidere superioară acoperită cu piele de oaie sau de capră, prin care este trecut un fir de păr de cal. Acest fir este întins în mod corespunzător și atunci când este tras produce un sunet asemănător mugetului unui taur [179].

În cultura românească, buhaiul este asociat cu ritualuri specifice, cum ar fi colindul sau alte manifestări de sărbători populare. Lexemul *buhai* poate fi considerat un exemplu de patrimoniu cultural imaterial, reprezentând o tradiție muzicală și artistică specifică românească, care se transmite din generație în generație.

Strategia folosită de către traducători în TȚ1 a fost *adaptarea culturală*, CR românesc *buhai* fiind redat prin sintagma *a bull drum*. Traducătorii, de asemenea, au aplicat strategia de *adăugire*, utilizând o notă de subsol pentru a oferi o descriere detaliată a instrumentului și a modului în care este folosit în obiceiurile tradiționale românești.

Strategiile implementate de către traducător în TȚ2 au fost *adaptarea culturală* și *explicitarea*, CR românesc *buhai* fiind transpus prin sintagma *a friction drum, a «bull» as we boys called it*. Spre deosebire de TȚ1, în TȚ2 traducătorul nu a utilizat o notă de subsol în acest sens,

dar putem observa o altă notă de subsol pentru cuvântul românesc *plug*, care explică atât semnificația acestuia din urmă, cât și pe cea a cuvântului *buhai*. În nota de subsol se detaliază faptul că buhaiul este un instrument folosit în cadrul obiceiurilor de Anul Nou din satele românești, unde băieții și tinerii merg din casă în casă, cântând colinde și urând noroc celor care îi recompensează cu mâncare sau bani. În plus, nota de subsol menționează faptul că *buhaiul* este numit astfel datorită sunetului puternic pe care îl produce, similar cu mugetul unui taur.

Ambele corespondente ale cuvântului *buhai* în TȚ1 și TȚ2 oferă o explicație detaliată a instrumentului și a modului în care este folosit în contextul cultural românesc. Cu toate acestea, TȚ2 prezintă o explicație mai detaliată a modului în care este utilizat buhaiul în cadrul obiceiurilor de Anul Nou, ceea ce poate ajuta receptorii care nu sunt familiarizați cu aceste tradiții să înțeleagă mai bine contextul. De asemenea, ținem să remarcăm că sintagma *friction drum* este mai apropiată de funcția și mecanismul instrumentului decât *bull drum*, care poate crea confuzie într-un context cultural diferit.

<p>TS: <i>Și din spaima ceea, am fugit noi mai jumătate de sat înapoi, fără să avem când îi zice popii: „Drele pe podele și bureți pe pereți; câte pene pe cucoși, atâția copii burduhoși”, cum obicinuiesc a zice plugarii pe la casele ce nu-i primesc.</i> [197, p. 185]</p>	<p>TȚ1: <i>We were so scared, we'd run halfway back through the village without having taken the opportunity to wish the priest: A floor with fungus inches deep,/ Toadstools up the wall that creep,/ Children fat and loathsome too/ Dozens of them you shall rue/ as carol singers will at those houses that won't receive them.</i> [198]</p>	<p>TȚ2: <i>But whirr! he threw a billet of fire-wood after us, for he was a gruff and violent man, was Father Oșlobanu, and we got such a fright that we had run halfway through the village without having had time to call after the priest: Muck heap on the floor,/ Toadstools on the roof,/ And as many starving kids/ As there's feathers on a goose,/ as is customary for boys to shout at houses where they get nothing.</i> [199, p. 50-51]</p>
---	---	--

Plugar este un lexem polisemantic, având două semnificații distincte în Dicționarul explicativ al limbii române, și anume: „1) țăran care se ocupă cu lucrarea pământului; agricultor; 2) (regional) flăcău care umblă cu plugușorul în ajunul Anului Nou” [179]. În TS, lexemul *plugar* este utilizat cu sensul doi. În acest context cultural, plugarul are o semnificație simbolică, fiind considerat un personaj folcloric, care aduce belșug și fertilitate pământului.

În textele-țintă, CR *plugar* este transpus prin strategiile de *adaptare culturală*, respectiv *termen supraordonat*. În TȚ1, unitatea sintagmatică *carol singer* se referă la persoanele care cântă

colinde, o tradiție specifică sezonului de Crăciun [177]. Acești cântăreți sunt adesea văzuți ca mesageri ai spiritului Crăciunului și ai păcii, transmițând un mesaj de bucurie și iubire.

Lexemul *plugar* și sintagma *carol singer* au câteva seme similare, dar și diferențe semantice importante. Semele similare includ faptul că ambele fac referire la personaje culturale tradiționale, care sunt asociate cu anumite evenimente sau sărbători. Atât *plugarul*, cât și *carol singer* au roluri și funcții specifice în cadrul comunității lor, iar existența lor este strâns legată de tradițiile culturale.

Totuși, diferențele semantice între cele două lexeme sunt mai semnificative. În timp ce *plugarul* este asociat în mod preponderent cu ajunul Anului Nou și cu obiceiul de a umbla cu plugușorul, *carol singer* este legat de tradiția de a cânta colinde și cântece de Crăciun. De asemenea, *plugarul* este adesea văzut ca un personaj mai rustic, un reprezentant al clasei muncitoare, în timp ce *carol singer* este asociat cu o tradiție mai rafinată, cu aspecte culturale și artistice, cum ar fi arta cântului și muzica.

În TȚ2, traducătorul a optat pentru cuvântul generic *boys*. Deși lexemele *plugari* și *boys* fac referire la tineri bărbați, de obicei necăsătoriți, care muncesc într-un anumit domeniu [191], acestea au seme distinctive în ceea ce privește sfera de activitate. Spre deosebire de *plugar*, *boy* este un lexem general care poate fi aplicat în mai multe contexte culturale și poate să însemne un băiat tânăr sau un servitor. În plus, lexemul *boy* poate fi folosit cu conotații negative în anumite contexte, sugerând o relație de superioritate percepută a persoanei care folosește acest cuvânt față de băiatul respectiv.

În concluzie, lexemele *carol singers* și *boys* nu reușesc să reflecte simbolismul și importanța culturală a *plugarului* în tradiția românească. Pentru a obține o traducere mai fidelă și mai corespunzătoare a CR *plugar*, se poate sugera folosirea sintagmei *New Year's Eve caroler* și explicarea acesteia în nota de subsol sau într-un glosar: a young man who goes from house to house with a small plow on New Year's Eve, singing carols and receiving gifts.

TS: <i>Și ne pomenim într-una din zile că părintele vine la școală și ne aduce un scaun nou și lung, și după ce-a întrebat de dascăl, care cum ne purtăm, a stat puțin pe gânduri, apoi a pus nume scaunului „Calul Bălan” și l-a</i>	TȚ1: <i>Having enquired of the dominie how we were each getting on, he reflected for a little while, then named the bench Dapple-Grey and left it behind in the school.</i> [198]	TȚ2: <i>And one fine day he arrived with a long new bench, and after he had asked the teacher how we were behaving, he stood for a moment in thought, then he christened the bench „the White Horse”, and left it in the school-room.</i> [199, p. 16]
--	---	--

lăsat în școală. [197, p. 162-163]

În *Amintiri din copilărie*, sintagma *Calul Bălan* se utilizează într-un context în care un părinte vine la școală cu un scaun nou, lung, pe care îl lasă în clasa copiilor. După ce părintele întreabă despre comportamentul elevilor, el se oprește câteva momente să reflecteze, după care îi dă un nume: *Calul Bălan*. Întrucât părintele nu explică motivul alegerii acestui nume pentru scaun, se poate presupune că el își dorea să transmită o anumită importanță și valoare obiectului.

De asemenea, în cultura populară românească, Calul Bălan a fost adesea folosit ca simbol al puterii și al pedepsei. De exemplu, copiii care greșeau erau forțați să stea pe un Cal Bălan pentru a primi pedeapsa. Astfel, numele *Calul Bălan* poate fi asociat cu ideea de autoritate și de disciplină. În contextul *Amintirilor din copilărie*, utilizarea sintagmei *Calul Bălan* pentru a numi un simplu scaun poate fi interpretată ca o modalitate de a transmite un sentiment de respect față de autoritatea părintească.

Pentru a transpune unitatea sintagmatică românească, în TȚ1 traducătorii au ales *adaptarea culturală*, iar în TȚ2 – *calcul*. Corespondenții *Dapple-Grey* și *the White Horse* sunt utilizați pentru a exprima același concept, respectiv numele unui obiect specific culturii locale, dar în contexte culturale diferite. Ambele sintagme sugerează o anumită forță sau eleganță a obiectului.

Având în vedere faptul că lexemul *bălan* se referă la culoarea alb-gălbuie a blănii unui cal [179], corespondentul cel mai potrivit pentru sintagma *Calul Bălan* din opera *Amintiri din copilărie* ar fi *the White Horse*. Deși sintagma *Dapple-Grey* poate sugera și ea o culoare asemănătoare, aceasta se referă de obicei la un cal cu o blană mai întunecată, cu pete sau puncte de culoare închisă [191], ceea ce nu corespunde descrierii făcute în TS. Prin urmare, utilizarea corespondentului *the White Horse* ar fi mai precisă și mai fidelă sensului original al sintagmei *Calul Bălan*.

TS: *Apoi, în Sâmbăta Paștilor, m-a trimis la părinți acasă la Humulești.* [197, p. 180]

TȚ1: *Then, on Black Saturday, he sent me home to Humulești, and on Easter Day I sang out such an*

TȚ2: *Then on Easter Saturday, they sent me home to my parents in Humulești. [199, p.41]
"Angel cried aloud" in church, that the whole congregation gaped at me, and mother felt like swallowing me whole with joy. [198]*

În opera *Amintiri din copilărie*, naratorul utilizează sintagma *Sâmbăta Paștilor* în loc de *Sâmbăta Mare*, ceea ce reprezintă o confuzie semantică întâlnită uneori în limba română. Sintagma *Sâmbăta Mare* este un termen religios care se referă la sâmbăta dinaintea duminicii Învierii (Paștele), în timp ce sintagma *Sâmbăta Paștilor* indică sâmbăta din timpul săptămânii de Paști [54]. Această confuzie poate fi explicată prin faptul că cele două sintagme sunt similare din punct de vedere lexical și pot fi considerate sinonime în unele contexte [179], dar au semnificații diferite din punct de vedere religios și cultural.

Sâmbăta Mare reprezintă una dintre cele mai însemnate sărbători creștine din calendarul ortodox, care marchează învierea lui Isus Hristos – cea mai importantă sărbătoare a creștinilor ortodocși. Este celebrată în ultima sâmbătă a Postului Mare și are o semnificație profundă și complexă în cadrul culturii românești, fiind considerată un moment de înnoire și de regenerare spirituală. Sâmbăta Mare este asociată cu numeroase tradiții și obiceiuri specifice culturii românești, printre care se numără curățenia generală a gospodăriilor, vopsirea ouălor roșii, pregătirea bucatelor tradiționale de sărbătoare și participarea la slujbele religioase speciale care se desfășoară în această zi.

Această sărbătoare are o puternică încărcătură simbolică și spirituală, reprezentând un moment deosebit de important în cadrul tradițiilor religioase și culturale ale românilor ortodocși. În acest context, *Sâmbăta Mare* este o sintagmă culturală specifică și încărcată de semnificație, utilizată pentru a desemna o sărbătoare deosebită și un moment de însemnătate majoră în cadrul culturii românești.

Potrivit enciclopediei Britannica, *Sâmbăta Mare* are corespondentul *Holy Saturday* [181]. Această sărbătoare este denumită și *the Great Sabbath, Black Saturday, Easter Eve, Joyous Saturday, the Saturday of Light* [96, p. 110]. Iar *Sâmbăta Paștilor*, cea de-a șasea zi de după Paște, are corespondentul *Easter Saturday* [87].

Analizând strategiile de traducere, putem spune că traducătorii ambelor versiuni au folosit strategia de *adaptare culturală*, însă dacă luăm în considerare și sensul contextual al sintagmei românești, atunci rezultă că opțiunea din TȚ2 nu este una exactă. Orice cuvânt într-un text interacționează cu celelalte cuvinte, precum și cu întregul text. Și anume această interacțiune între cuvinte determină sensul lor, motiv pentru care studierea contextului este foarte importantă pentru înțelegerea corectă a sensului unui cuvânt.

TS: <i>Catihetul, care făcea ziua noapte și noaptea zi, jucând stos, rar venea pe la școală.</i> [197, p. 209]	TȚ1: <i>The principal, who used to play cards till all hours, rarely came to the school.</i> [198]	TȚ2: <i>The Catechist, who slept all day and sat up all night playing cards, hardly ever came to school.</i> [199, p. 84]
---	---	--

Stos este un lexem specific jocurilor de noroc tradiționale din cultura românească, cu o istorie îndelungată și o largă răspândire în mediul rural. Acest termen se referă la o formă de joc de cărți, în care participanții pariază cu bani sau alte bunuri, iar câștigător este cel care adună cele mai multe puncte sau mize la sfârșitul partidei [179].

Jocul de *stos* era foarte popular în trecut în satele românești și se juca în special în perioada sărbătorilor religioase sau a altor evenimente sociale importante. Deși astăzi este mai puțin practicat, acest joc rămâne o parte importantă a tradiției culturale românești și este adesea menționat în literatură sau alte forme de artă.

În proza memorialistică *Amintiri din copilărie*, lexemul *stos* este utilizat pentru a descrie pasiunea catihetului pentru jocurile de noroc și absența acestuia frecventă de la școală. Prin urmare, cuvântul are o semnificație importantă în descrierea personajului și în înțelegerea culturii și a obiceiurilor din acea perioadă.

Strategia aplicată de către traducători în textele-țintă a fost *termenul supraordonat*. Traducătorii au optat pentru hiperonimul *cards*, care face referire la *orice joc de cărți* [177] și nu implică neapărat o cultură sau o tradiție specifică. În cazul exemplului citat, traducătorii au ales să utilizeze *cards* în textele-țintă, deoarece acesta este un lexem mai general și mai ușor de înțeles pentru receptorii de limba engleză care nu sunt familiarizați cu cultura românească și jocurile de cărți specifice acesteia. În accepția noastră, o altă opțiune traductivă mai specifică ar fi fost utilizarea strategiei de *transfer direct*, traducând cuvântul românesc prin *stoss*.

TS: – Doamne, prinde-l-voi <i>strigoii</i> cea odată la oala cu smântână, zicea mama, uitându-se lung la mine, ș-apoi las! [197, p. 187]	TT1: "Lord, let me just catch that <i>hobgoblin</i> by the cream pot," mother would say, giving me a searching look, "and leave him to me"! [198]	TT2: "My God, if I ever catch that <i>vampire</i> when he's at the milk, he'll get what for," said Mother, giving me a long look. [199, p. 53]
---	--	---

Lexemul *strigoi* are o încărcătură culturală și mitologică importantă în cultura românească. În folclorul românesc, *strigoi* este o entitate supranaturală, considerată un spirit al morților care își părăsesc mormintele și hoinăresc în timpul nopții. Strigoii sunt descriși ca ființe rele, care aduc ghinion, iar credința populară spune că aceștia se hrănesc cu sângele oamenilor vii. Cuvântul *strigoi* are origini preromane, fiind utilizat încă din perioada dacică și getică [53, p. 99].

În timp, acesta s-a integrat în cultura română, devenind un element important al folclorului și al tradițiilor populare. În zilele noastre, CR *strigoi* se folosește în special în contexte folclorice, literare și artistice, fiind considerat un simbol al culturii și al istoriei românești.

Strategia utilizată de către traducători în ambele texte-țintă este *adaptarea culturală*. Corespondentul din TT1 *hobgoblin* este un cuvânt din limba engleză care se referă la un personaj legendar din folclorul anglo-saxon. Este adesea descris ca fiind mic și malefic, cauzând neplăceri

și întâmplări nefericite. Acesta are un sem comun cu *strigoii* prin faptul că este o ființă supranaturală. Cu toate acestea, *hobgoblin* are o conotație mai blândă și mai amuzantă decât *strigoi*, fiind adesea asociat cu ghidușii și farse [191].

Correspondentul din TȚ2 *vampire* se referă la o creatură mică ce se hrănește cu sângele oamenilor pentru a supraviețui și care a fost înviată din morți sau a fost blestemată de un magician sau vrăjitor [177]. Deși și acest concept este prezent în folclorul românesc, lexemul *vampire* are o încărcătură culturală și mitologică diferită de *strigoi*, avându-se în vedere originea sa din folclorul din Europa de Est [181]. Astfel, principalul element distinctiv între cele două este faptul că *strigoii* este o creatură care poate fi fie un spirit rău, fie un om mort, în timp ce *vampire* este o creatură înviată care se hrănește cu sângele oamenilor. De asemenea, lexemul *vampire* este mai des asociat cu mitologia europeană, în timp ce *strigoi* este specific mai mult culturii românești.

Astfel, se poate observa că cei doi corespondenți pentru *strigoi* în textele-țintă nu au o acoperire semantică completă, caracterizându-se printr-o încărcătură culturală și mitologică diferită. Deși lexemele *strigoi* și *vampire* au mai multe seme comune, din perspectiva specificităților semantico-funcționale ale traducerii, *hobgoblin* ar fi un corespondent mai potrivit pentru lexemul original, luând în considerare că ambii termeni sunt folosiți pentru a descrie creaturi supranaturale care cauzează neplăceri oamenilor.

TS: <i>Și când învățam eu la școală, mama învăța cu mine acasă și citea acum la ceaslov, la psaltire și Alexandria mai bine decât mine, și se bucura grozav când vedea că mă trag la carte.</i> [197, p. 167]	TȚ1: <i>While I was learning at school, mother was keeping up with me at home, and she was reading the prayer-book, the psalter and the Book of Alexander better than I could, and she greatly rejoiced when she saw that I took to book learning.</i> [198]	TȚ2: <i>At the same time as I was learning at school, Mother was learning at home, and now she could read the Book of Hours, the psalter and The Life of Alexander the Great better than I could, and she was very happy when she saw how eager I was to study.</i> [199, p. 24]
--	---	---

Lexemul cultural *ceaslov* se referă la o carte liturgică ce conține textele și rugăciunile utilizate în slujbele religioase creștine și servea cândva și ca abecedar [179]. Aceasta este o carte esențială în viața religioasă a creștinilor ortodocși, fiind utilizată în cadrul slujbelor zilnice, în biserică sau la domiciliu. În contextul TS, *ceaslov* sugerează că mama personajului este implicată în practica religioasă ortodoxă, citind textele liturgice și fiind activ implicată în instruirea și educarea fiului ei.

În TȚ1 traducătorii au ales strategia de *termen supraordonat*, generalizând cuvântul românesc prin utilizarea sintagmei englezești *the prayer-book*. Aceasta din urmă desemnează o

carte de rugăciuni, care poate include o varietate de texte religioase. Aceste cărți sunt utilizate în contexte religioase, atât în cadrul ceremoniilor religioase, cât și în rugăciunile personale ale credincioșilor [191]. Există numeroase cărți de rugăciuni, cum ar fi: Carte de rugăciuni pentru trebuințele și folosul creștinului ortodox, Carte de rugăciuni cu acatistele Zilelor Săptămânii, Carte de rugăciuni către Maica Domnului – Sf. Efreem Sirul, Carte de rugăciuni zilnice etc., ceaslovul fiind una dintre ele, respectiv este un hiponim al sintagmei *the prayer-book*.

În TȚ2 traducătorul a ales strategia de *adaptare culturală*. Pentru a traduce CR *ceaslov*, traducătorul a utilizat corespondentul acestuia *the Book of Hours*. Sintagma respectivă desemnează un tip de carte de rugăciuni, utilizată în special în perioada Evului Mediu târziu, care conține un set standard de rugăciuni, psalmi și alte texte religioase, organizate în funcție de ora din zi sau din noapte. Această carte era adesea ilustrată cu scene religioase sau alegorice și era destul de populară printre clerici și aristocrația laică din acea perioadă [181].

Deși corespondenții *the prayer-book* și *the Book of Hours* sunt cărți religioase care conțin rugăciuni și texte liturgice, sunt utilizate în cadrul slujbelor religioase creștine, sunt în mare măsură interșanjabile și utilizate în contexte similare, putem spune că TȚ2 oferă o opțiune traductivă mai reușită, deoarece traducătorul a reușit să transpună cu exactitate cuvântul original în TȚ. O altă soluție traductivă pertinentă ar fi utilizarea cuvântului *the Horologion*, care este un sinonim pentru sintagma *the Book of Hours*, potrivit enciclopediei Britannica [181].

TS: *În săptămâna hârții, sau carneleaga, moș Vasile, venind la Folticeni, între alte merinde, aduce feciorului său și trei purcei grijiți gata.* [197, p. 224]
TȚ1: *During carnival week* uncle Vasile came to Fălticeni and among other foodstuffs brought his son three sucking pigs, all prepared and ready for roasting.*
TȚ2: *In Holy Week, Uncle Vasile came to Folticeni, bringing his son, among other provisions, three sucking pigs all ready for roasting.* [199, p. 106-107]

**Romanian Hirți or Cîrneleaga – Week between Christmas and Epiphany when meat is allowed even on fast days (Wednesdays and Fridays).* [198]

Conform Dicționarului explicativ al limbii române [179], sintagma românească *săptămâna hârții* și cuvântul *carneleagă* sunt sinonime și au semnificația de „(în religia ortodoxă, de obicei la pl.) săptămâna antepenultima din dulcele Crăciunului, în timpul căreia credincioșii pot mânca de dulce miercurea și vinerea”. Cu toate acestea, la nivel textual, putem observa că evenimentele

din săptămâna hârții au loc după Bobotează, când Nică se întoarce la gazda sa, Pavel, în Folticeni: *Petrecem noi sărbătorile frumos la părinți, în Humulești, și după Bobotează ne întoarcem iar în Folticeni, la Pavel, gazda noastră. Pe la școală mai dam noi așa, câteodată, de formă* [197, p. 222], și înainte de Postul cel mare (numit și postul Paștilor): *Prin postul cel mare se răspândește viuet printre dascăli despre desființarea catiheților și trecerea celor mai tineri dintre noi la Socola* [197, p. 228]. Prin urmare, putem spune că definiția din DEX nu este completă. Studiind *Dicționarul de termeni și concepte teologice* semnat de R. Bobică, aflăm că „hârți” este perioada când „Biserica îngăduie să mâncăm de dulce miercuria și vinerea”. Sunt zile de hârți:

- în săptămâna întâi a Triodului (între Duminica Vameșului și a Fariseului și Duminica Fiului Risipitor);
- în Săptămâna Brânzei (care precedă Postul Paștelui);
- în Săptămâna Luminată (numită și Săptămâna Paștilor);
- în săptămâna de după Rusalii (înainte de începutul postului Sfinților Apostoli Petru și Pavel);
- de la Nașterea Domnului până în ajunul Bobotezei;
- în ziua Nașterii Domnului și cea a Bobotezei, când aceste sărbători cad miercuri sau vineri [6, p. 318].

Concluzionând, putem spune că în propoziția citată din TS, sintagma „săptămâna hârții” și cuvântul „cârneleagă” fac referire la Săptămâna Brânzei, care precedă Postul Mare și în care se consumă carne. Acest specific cultural este foarte important în tradiția ortodoxă românească, fiind legat de regulile alimentare și de practicile religioase din perioada postului.

Traducătorii TȚ1 au utilizat sintagma *carnival week*, oferind și o notă de subsol, în care fac referire la săptămâna între Crăciun și Epifanie (numită și Boboteaza), când carnea este permisă chiar și în zilele de post (miercuri și vineri), în timp ce traducătorul TȚ2 a utilizat sintagma *Holy Week*, făcând referire la săptămâna dinaintea Paștelui [191].

Analizând TȚ1 și TȚ2, putem afirma că traducătorii ambelor texte-țintă au *echivalat* eronat sintagma *săptămâna hârții* și lexemul *cârneleagă*. Probabil, această eroare a fost comisă din cauza necunoașterii de către traducători a sensului exact al sintagmei și al cuvântului din TS.

Sintagma românească *săptămâna hârții* și cuvântul *cârneleagă* au, de fapt, corespondenții englezi: *Cheesefare week*, *Butter week* și *Pancake Week*, care desemnează săptămâna ce precedă Postul Mare [95]. În concluzie, diferențele culturale și tradiționale dintre limbile și culturile-sursă și țintă pot cauza dificultăți în a găsi corespondenți exacti pentru anumite lexeme și unități sintagmatice, iar traducătorii trebuie să aibă o înțelegere profundă a contextului cultural și tradițional pentru a găsi cele mai potrivite echivalente.

4. Unități de măsură și monetare

În continuare vom analiza traducerea a două CR din categoria „unități de măsură și monetare”. Aceste CR pot fi divizate în două subcategorii:

- unități de măsură (*cot*);
- unități monetare (*lei*).

TS: *He, he! să fie sănătos dumnealui, om bun; d-apoi chitești dumneata că nu ne cunoaștem noi cu Ștefan a Petrei? zise moșneagul; chiar mai dinioarea l-am văzut umblând prin târg, cu cotul subsuoară, după cumpărat sumani, cum îi e negustoria, și trebuie să fie pe-aici undeva, ori în vro dugheană, la băut adălmașul.* [197, p. 195]

TȚ1: *"Jolly good luck to him, my good man; do you think I don't know Stefan, a son of Petra?" the old man said; I saw him just a moment ago stalking about the fair, with his measuring rod under his arm, looking for cloth in the usual way of business.* [198]

TȚ2: *"Heh heh, Lord save us, man do you think I don't know Ștefan Apetrei?" said the old fellow. "Why, only just now I saw him walking through the fair with a yardstick under his arm, trying to buy some frieze cloth that he wanted for his business; and he's bound to be about here somewhere, or in one of the wine-shops, drinking to seal a bargain.* [199, p. 64]

Lexemul *cot* poate fi definit drept o „veche unitate de măsură pentru lungimi egală cu 0,664 metri (în Muntenia) sau cu 0,637 metri (în Moldova), care reprezenta distanța de la cot până la încheietura palmei” și „unealtă de lemn sau metal pentru măsurat, având lungimea unui cot”, potrivit Dicționarului explicativ al limbii române [179]. În cultura românească, CR *cot* reprezintă un instrument de măsurare a lungimilor, utilizat în principal în tradiția meșteșugărească a țesutului. De asemenea, în cultura populară, *cotul* poate fi folosit și ca o unitate de măsură informală pentru lungimi mici, în special pentru a estima distanțele scurte. Deși nu este o unitate de măsură standard, *cotul* este încă folosit în anumite regiuni din România, în special în zonele rurale, unde obiectele se măsoară în mod tradițional. În acest context, *cotul* reprezintă o valoare culturală semnificativă, ce se încadrează într-un sistem de măsurare tradițional și specific unei anumite regiuni sau comunități. Astfel, utilizarea acestui instrument poate fi considerată un simbol al tradiției și identității culturale românești.

Studiind acest fragment, putem observa că CR *cot* a fost redat în ambele TȚ prin *adaptare culturală*. În TȚ1, *cot* este echivalat cu *measuring rod*, o unealtă de măsurat lungimi folosită în trecut în special pentru măsurarea țesăturilor. Totuși, ținem să remarcăm că această unealtă are o lungime egală cu 16,5 picioare (5,029 metri), fiind, de asemenea, utilizată cu variații de la 9 la 28 picioare (2,743 la 8,534 metri) [181].

În TȚ2, *cot* este echivalat cu *yardstick*, o unealtă de măsurat lungimi care este mai scurtă decât un *measuring rod* și care se utilizează în special pentru măsurarea suprafețelor. Un *yardstick* are lungimea de un yard (0,9144 metri) [191]. Această echivalare nu este potrivită în context, deoarece nu se potrivește cu sensul original al cuvântului *cot* în limba română. În plus, lexemul *yardstick* este mai specific pentru măsurarea suprafețelor, și nu pentru măsurarea lungimilor, așa cum se sugerează în textul original.

Întrucât *measuring rod* și *yardstick* sunt corespondenți mai apropiați din punct de vedere semantic, dar pot părea neadecvați din punctul de vedere al dimensiunii, o altă opțiune traductivă ar fi folosirea unității sintagmatice *textile measuring stick* sau *cloth measuring stick*, pentru a indica clar funcția și dimensiunea instrumentului. Aceste lexeme ar putea sugera faptul că rigla este folosită în mod specific pentru a măsura țesăturile și alte materiale textile și ar evita astfel confuzia cu alte instrumente de măsurat cu dimensiuni mai mari.

TS: *Petre Todosiicăi, crășmarul nostru, așă-i că ți-a mâncat nouă sute de lei?* [197, p. 170] **TȚ1:** *Hasn't Petre, son of Todosica, our publican, had nine hundred lei* off you, and Vasile Roibu, in Bejeni, and many others of the same kidney, almost as many?* **TȚ2:** *Petre Todosică, down at the tavern, has taken hundreds of lei off you, hasn't he?* [199, p. 28]

**leu*, plural *lei*: the monetary unit of Romania. [198]

CR *leu* este o unitate monetară națională a României, care a fost introdusă în anul 1867 și este încă în uz. Este denumit astfel datorită imaginii unui leu aflat pe una din fețele monedelor emise. Înainte de introducerea leului, au circulat diferite monede, cum ar fi groșul, talerul, ducatul etc. În prezent, leul este divizat în bani, 100 de bani echivalând cu un leu. Monedele de bani în circulație includ 1 ban, 5 bani, 10 bani, 50 bani, în timp ce bancnotele circulante au valori nominale de 1 leu, 5 lei, 10 lei, 20 lei, 50 lei, 100 lei, 200 lei și 500 lei [28].

În cultura românească, leul este un simbol al puterii, al curajului și al ferocității, fiind un animal emblematic. În mod tradițional, este asociat cu monarhia, deoarece imaginea unui leu apare adesea pe stema regală și pe monedele emise sub domnia regilor. În concluzie, *leul* reprezintă o importantă componentă culturală și istorică a României, atât din perspectiva sa monetară, cât și din perspectiva simbolismului cultural asociat.

În TȚ1, lexemul este transpus prin *transfer direct* și *adăugire* – *lei*, cu o notă de subsol care explică faptul că se referă la unitatea monetară a României. Acest corespondent este adecvat și transmite cu precizie sensul CR în contextul respectiv.

În TȚ2, CR este, la fel, transpus prin *transfer direct – lei*. Traducerea nu include nota de subsol, dar receptorul poate înțelege din context că se face referire la moneda românească. Această soluție traductivă este, de asemenea, adecvată, deoarece cuvântul este folosit într-un mod comun și familiar, fără a necesita explicații suplimentare.

După o analiză comparativă a celor două traduceri, se poate concluziona că opțiunea prezentată în TȚ1 este mai potrivită. Întrucât publicul-țintă al acestui text este format în mare parte din copii, este necesară o traducere explicită, iar în cazul TȚ2, utilizarea unei note de subsol ar fi fost necesară pentru a explica sensul specific cultural românesc al lexemului *lei*. Este important a menționa că acest aspect a fost rezolvat eficient în cazul altor unități monetare, cum ar fi *sorocovăț*, *husăși* sau *icusari*. Leul este unitatea monetară de bază a României, prin urmare explicarea sa ar fi fost deosebit de necesară într-un text adresat unui public mai larg și mai divers.

5. Caracterizări etnice

În continuare vom cerceta traducerea a cinci CR din categoria „caracterizări etnice”. Aceste CR pot fi divizate în patru subcategorii:

- antroponime (*Moș Luca, Zaharia*);
- porecle (*țopârlani*);
- etnonime (*lăieși*);
- nume de persoane potrivit locului de reședință (*plăieși*).

TS: *Știi una, moș Luca, zise Zaharia de la o vreme.* [197, p. 234] **TȚ1:** *"You know what, uncle Luca," Zaharia said after a while.* [198] **TȚ2:** *"I say, Uncle Luca," said Zaharia after a while.* [199, p. 122]

În fragmentul de mai sus putem observa două cazuri de utilizare a antroponimelor. În primul caz identificăm un apelativ însoțit de un prenume – *moș Luca*, care este utilizat pentru a face referire la personajul Luca Moșneagu, vecinul familiei lui Nică: „Luca Moșneagu, megieșul nostru, vă duce cu căruța cu doi cai ca niște zmei” [197, p. 230]. Iar în al doilea caz avem doar un prenume – *Zaharia*, care este utilizat pentru a-l desemna pe prietenul de copilărie al lui Nică.

Lexemul *Zaharia* este un nume propriu, care face parte din cultura românească, având astfel o valoare semantică și culturală specifică. În ambele texte-țintă, acesta este transpus prin *transfer direct*, fiind păstrat în forma sa originală, fără nicio schimbare sau adaptare, pentru a denumi personajul respectiv într-un mod fidel și exact. Totodată, diferența de topică între cele două texte indică o diferență între stilul și nivelul de formalitate, astfel încât TȚ1 urmează topica standard din limba engleză Subiect + Predicat: *Zaharia said*, pe când topica TȚ2 Predicat + Subiect: *said Zaharia* indică o tentativă de a reda atmosfera și stilul unei conversații mai informale, specifice limbajului colocvial [177].

În ceea ce privește unitatea sintagmatică *moș Luca*, în ambele texte-țintă prenumele a fost redat prin *transfer direct*, iar cuvântul *moș* prin *adaptare culturală*. Lexemul *moș* face referire la un titlu onorific utilizat în tradiția românească pentru bătrânii respectați din comunități, care sunt considerați a fi lideri sau decidenți în cadrul grupului social. Această noțiune are rădăcini adânci în cultura românească, reflectând valorile și tradițiile țării. Deși cuvântul *moș* are conotații de vârstă în limba română, acesta este folosit mai mult ca un titlu de respect pentru bărbații mai în vârstă, care sunt apreciați și respectați în comunitate [179].

În TȚ1, sintagma *moș Luca* este tradusă prin *uncle Luca*, cuvântul *uncle* fiind utilizat pentru a denumi o persoană mai în vârstă care are un anumit grad de autoritate și respect în comunitatea din care face parte vorbitorul [191]. Utilizarea majusculor în *Uncle Luca* din TȚ2 se datorează faptului că în engleză un cuvânt de rudenie, precum *uncle*, se scrie cu majusculă dacă precedă un prenume sau îl înlocuiește pe acesta din urmă, iar cu minusculă se scrie doar în cazul în care, spre exemplu, se adaugă un adjectiv posesiv [81, p. 74].

În general, utilizarea majusculor pentru cuvintele de rudenie în engleză este considerată mai formală și respectuoasă, indiferent de context. Cu toate acestea, ținem să remarcăm că nu este o regulă strictă și utilizarea majusculor depinde și de preferințele și obiceiurile lingvistice ale vorbitorilor. În stilul mai informal, cum ar fi într-o conversație prietenească sau într-un text colocvial, utilizarea minusculor pentru cuvintele de rudenie poate fi acceptată și obișnuită. În orice caz, este importantă păstrarea coerenței în utilizarea majusculor și a minusculor pentru cuvintele de rudenie în întregul text.

<p>TS: – <i>Pesemne, păcatele mele cele mari și grele m-au aruncat și aici, să învăț niște țopârlani sălbatici!</i> [197, p. 207]</p>	<p>TȚ1: "<i>It's my great and grievous sins that have driven me into this place to teach these savage bumpkins!</i>" [198]</p>	<p>TȚ2: "<i>Surely it is my great and grievous sins that have brought me here to teach these clodhopping savages.</i>" [199, p. 81]</p>
--	---	--

Lexemul *țopârlani* face referire în cultura românească la oameni considerați lipsiți de inteligență sau pricepere, cu un comportament rustic, neadaptați la viața urbană și la cerințele societății moderne [179]. Această denumire este adesea asociată cu oamenii din mediul rural, care păstrează obiceiurile și tradițiile țărănești, dar sunt percepuți ca fiind inferiori din punct de vedere cultural sau educațional. Cuvântul *țopârlani* are conotații negative și este considerat jignitor în cultura românească. Acesta poate fi privit ca o expresie a disprețului și a superiorității sociale, fiind asociat cu un anumit tip de discriminare bazată pe diferențele culturale și educaționale. Utilizarea sa poate fi considerată inacceptabilă într-un context oficial sau academic, unde este necesară o comunicare mai formală și respectuoasă.

Strategia folosită în ambele texte-țintă a fost *adaptarea culturală*. În TȚ1, CR *țopârlani* este transpus prin *bumpkins*, care are o semnificație similară, fiind un lexem desuet și peiorativ în limba engleză, folosit pentru a denumi oameni din mediul rural, care sunt considerați naivi și lipsiți de simț practic [182].

În TȚ2, lexemul original este redat prin *clodhopping*, care are o semnificație similară, fiind un lexem desuet și peiorativ în limba engleză, folosit pentru a denumi oameni din mediul rural, care sunt lipsiți de grație, nesiguri sau neîndemânatici [177], [186]. Însă, dacă examinăm cuvântul *clodhopping* din perspectivă morfologică, observăm că traducătorul a utilizat strategia de *transpoziție*, efectuând schimbări de ordin gramatical. În TS, substantivul *țopârlani* este însoțit de adjectivul *sălbatici*. În TȚ2, traducătorul le schimbă valoarea morfologică, transformând adjectivul *sălbatici* în substantivul *savages*, iar substantivul *țopârlani* în adjectivul *clodhopping*. Astfel, putem afirma că o traducere mai exactă și fidelă din punct de vedere morfologic și sintactic a sintagmei *țopârlani sălbatici* ar fi fost *savage clodhoppers*, în care lexemul *clodhoppers* este substantiv, iar *savage* este adjectiv.

Ambii corespondenți în limba engleză au aceleași conotații negative ca și *țopârlani* în limba română, iar alegerea unui cuvânt desuet și peiorativ în ambele texte-țintă sugerează un sentiment de dispreț și superioritate a personajului (părintelui Duhu) față de alte personaje (discipolii săi).

<p>TS: <i>Încă una-două de aiestea, și ne scot oamenii din sat afară ca pe niște lăieși.</i> [197, p. 186]</p>	<p>TȚ1: <i>One or two more welcomes like that and we'll be driven out of the village, like gipsies.</i> [198]</p>	<p>TȚ2: <i>One or two more of that sort, and we'll be chased out of the village like gipsies.</i> [199, p. 52]</p>
---	--	---

Conform Dicționarului explicativ al limbii române, cuvântul românesc *lăieș* are semnificația de „țigan nomad care face parte dintr-o laie” [179], iar cuvântul *țigan* înseamnă „persoană care face parte dintr-o populație originară din nord-vestul Indiei, care a migrat începând din sec. V în Persia, Asia Mediteraneană și în Imperiul Bizantin, în sec. X-XVI în sud-estul și centrul Europei și în nordul Africii, în sec. XV în vestul Europei (în special în Peninsula Iberică), iar în sec. XIX și în cele două Americi și care vorbește o limbă indo-europeană” [179]. Într-un document din 1387, țiganii se împărțeau în două categorii: *lăieși* (adică vagabonzi, nomazi, aceștia fiind împărțiți în diverse subgrupuri etnice în funcție de ocupația lor: zlătari, rudari, ferari, căldărari, potcovari, lăcătuși, spoitori, lingurari, ciurari, ursari, netoți, lăutari ș.a.) și *vătrași* (adică cu un loc de trai stabil, aceștia fiind robi ai domnilor, boierilor și mănăstirilor). Divizarea în aceste subgrupuri etnice a fost actuală până la emanciparea lor, care a avut loc între anii 1837 și 1855 [111, p. 39]. Cuvântul *rom* apare în dicționare abia în anul 1904 [18] și apariția sa se datorează

faptului că, întrucât *țigan* era un cuvânt cu sens peiorativ, s-a dorit neutralizarea conotațiilor negative ale acestuia.

De asemenea, este necesar să menționăm că *lăieși* este un cuvânt românesc cu semnificație culturală specifică, fiind utilizat pentru a desemna persoanele care sunt considerate marginalizate și excluse din societate, precum țiganii sau alte grupuri etnice și sociale cu o istorie a discriminării și stigmatizării în România. Această denumire este considerată peiorativă și discriminatorie și este asociată cu o atitudine negativă față de aceste grupuri [63, p. 54]. În TS, cuvântul este utilizat pentru a exprima disprețul și respingerea față de persoanele care nu sunt binevenite în sat.

Din perspectiva datelor prezentate anterior, se poate concluziona că lexemul românesc *țigan* poate fi tradus în limba engleză prin *gipsy*, iar lexemul specific *lăieș* poate fi considerat un hiponim al cuvântului generic *țigan*. Prin urmare, abordarea utilizată în ambele traduceri s-a bazat pe conceptul de *termen supraordonat*, în care traducătorii au optat pentru o formă generalizată a cuvântului românesc, astfel încât să cuprindă și semnificația specifică a acestuia.

În accepția noastră, utilizarea lexemului generic *gipsy* este o soluție traductivă pertinentă pentru acest context, în care se face referire la oameni care ar fi excluși din comunitatea respectivă. Cu toate acestea, este important să se țină cont de contextul cultural și istoric al cuvântului *gipsy*, care poate fi perceput ca având conotații negative sau discriminatorii în anumite comunități și contexte. În astfel de situații ar fi potrivit să se ia în considerare alte opțiuni de traducere, care să evite aceste conotații sau să explice sensul cuvântului în note de subsol sau de final. O altă opțiune traductivă pertinentă care ar evita conotațiile negative asociate cu lexemul *gipsy* ar fi *nomads*, ce poate fi folosit pentru a descrie oamenii care călătoresc și trăiesc în comunități nomade [191], fără a se referi la o anumită etnie sau grup etnic.

TS: <i>Era o zi frumoasă în duminica aceea, și plăieșii spuneau că n-au mai apucat așa primăvară devreme de când îs ei.</i> [197, p. 178]	TȚ1: <i>That Sunday was a fine day and the peasants were saying that they had never seen such an early spring, not since they were born.</i> [198]	TȚ2: <i>That Sunday was a lovely day; the mountaineers said they had never in their lives seen such an early spring.</i> [199, p. 38-39]
--	---	---

Lexemul *plăieș* se referă la un grup social de oameni care locuiesc în satele din zonele de munte și care trăiesc din activități agricole, creșterea animalelor și silvicultură [179]. Acești oameni sunt cunoscuți pentru tradițiile și obiceiurile lor specifice, care sunt strâns legate de mediul natural în care trăiesc.

În spațiul românesc, CR *plăieș* are o conotație culturală și socială distinctă, care implică ideea de tradiție, comunitate și rădăcini locale. Acești oameni sunt cunoscuți pentru munca lor asiduă și pentru modul lor de viață simplu, dar tradițional. Lexemul *plăieș* face referire la o anumită

subcultură rurală, care este bine-cunoscută pentru valorile ei tradiționale, etice și morale. Printre acestea se numără responsabilitatea în îndeplinirea sarcinilor, respectul pentru bătrâni și pentru părinți, onestitatea și integritatea în relațiile cu ceilalți, precum și loialitatea și solidaritatea cu comunitatea. De asemenea, plăieșii acordă o atenție deosebită spiritualității și religiozității. Fiind creștini ortodocși, aceștia își trăiesc viața în conformitate cu valorile și principiile creștine.

În TȚ1, *plăieș* a fost tradus prin lexemul generic *peasants*, fiind aplicată strategia de traducere *termen supraordonat*. În TȚ2, cuvântul original a fost transpus prin *mountaineers*, fiind aplicată strategia de traducere *adaptare culturală*. Cuvintele *peasants* și *mountaineers* reflectă o realitate socială similară, dar cu nuanțe diferite. Semul comun constă în faptul că ambele descriu oameni care locuiesc în zone rurale și care trăiesc din activități agricole și silvicultură, însă lexemul *mountaineer* este mai specific în descrierea unei comunități care locuiește în zone muntoase [186].

Totodată, cuvântul *peasant* este utilizat mai des pentru a descrie oamenii care trăiesc în zone rurale [191], dar care nu neapărat locuiesc în zone muntoase. În istoria Europei, cuvântul *peasant* a fost adesea asociat cu conceptul de feudalism și iobăgie, reflectând relația de putere asimetrică dintre nobilime și țărani care lucrau pământul. Această conotație a continuat să fie prezentă și în epoca modernă, *peasant* fiind adesea utilizat pentru a descrie oamenii care sunt considerați a fi mai puțin educați, mai săraci sau mai puțin sofisticați din punct de vedere cultural [177].

În contrast, *mountaineer* este asociat cu o mai mare autonomie și independență. Acesta reflectă unele aspecte specifice vieții în zone muntoase, cum ar fi izolarea geografică, și poate sugera o comunitate care își dezvoltă propriile valori și obiceiuri. De asemenea, lexemul *mountaineer* poate avea o conotație asociată cu ideea de libertate și curaj.

În concluzie, cuvintele *peasant* și *mountaineer* au fost utilizate în textele-țintă pentru a descrie aceeași realitate socială, dar diferența lor constă în conotațiile culturale și istorice specifice care reflectă un anumit context și anumite perspective culturale. De asemenea, aceste cuvinte pot fi mai accesibile pentru receptorii din alte țări sau pentru cei care nu sunt familiarizați cu cultura românească.

3.3.3. Traducerea cuvintelor-realități sociopolitice

Cuvintele-realități sociopolitice din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* [197] pot fi împărțite în patru categorii: 1) organizare administrativ-teritorială; 2) organe de conducere și autorități; 3) viața sociopolitică; 4) cuvinte-realități militare.

1. Organizare administrativ-teritorială

În continuare vom analiza traducerea a două CR din categoria „organizare administrativ-teritorială”. Aceste CR pot fi divizate în două subcategorii:

- unități administrativ-teritoriale (*județ*);
- localități și detalii cu privire la acestea (*rohatca Păcurari*).

TS: *Auzind noi ce ni se pregătește, ghiontitu-ne-am unul pe altul, chicotind înădușit, și ca' mai ba să zicem nici cărc! În sfârșit, după multe șfichiuri ce-a primit moș Luca de la unii-alții, cum e lumea a dracului, mergând noi în pasul cailor, din hop în hop, tot înainte prin rătăcările de pe ulițele Iașilor, am ajuns într-un târziu, noaptea, în cieriul Socolei și am tras cu căruța sub un plop mare, unde-am găsit o mulțime de dăscălime adunată de pe la catiheți, din toate județele Moldovei: unii mai tineri, iar cei mai mulți cu niște târsoage de barbe cât badanalele de mari, șezând pe iarbă, împreună cu părinții lor, și preoți și mireni, și mărturisindu-și unul altuia păcatele!* [197, p. 236]

TȚ1: *At long last, after many a flick and a sting that old Luca collected on all sides, for people can be very nasty when you're driving at a slow steady pace, in and out of pot-holes, through all the bumps and ruts of the Jassy streets, we eventually came, late at night, to the yard of Socola; and we drove under a great big poplar tree where we found plenty of students from all the seminaries of Moldavia; some were young, but most of them wore great big unkempt beards like yard brooms; they were sitting upon the grass with their parents, clerics and lay people together, telling each other of their troubles!* [198]

TȚ2: *We drew up under a big poplar, where we found a crowd of students like ourselves, assembled from all the Catechist Schools in the province of Moldavia.* [199, p. 124]

Lexemul *județ* reprezintă o unitate administrativ-teritorială la nivel regional în România [179]. În contextul specific cultural românesc, acesta are o semnificație puternică, fiind asociat cu istoria și evoluția statului român modern. De-a lungul timpului, județele au reprezentat o modalitate importantă de organizare a teritoriului și de administrare locală.

În perioada interbelică, județele românești aveau o mare importanță, fiind asociate cu ideea de autonomie locală și cu promovarea valorilor culturale și tradiționale românești. Acestea reprezentau și o cale de afirmare a identității regionale, prin promovarea specificului cultural și istoric al fiecărui județ [47].

În prezent, județele reprezintă în continuare o unitate administrativ-teritorială importantă în România, cu rol în administrarea locală, în dezvoltarea economică și socială a regiunilor și în promovarea culturii și a tradițiilor locale. De asemenea, județele au și o semnificație simbolică puternică, fiind asociate cu ideea de identitate regională și de apartenență la o anumită zonă a țării [195].

În ambele texte-țintă se observă utilizarea strategiei de traducere *omisiune*. Analiza comparativă a traducerilor demonstrează respectarea principiului relevanței, fiind evitată distorsiunea mesajului textelor-țintă. Întrucât cuvintele omise nu au un aport semnificativ în ceea ce privește conținutul textului, traducătorii au ales să le excludă din textele-țintă.

Totuși, trebuie să evidențiem faptul că traducătorii puteau, de asemenea, să utilizeze strategia de *adaptare*, prin care să înlocuiască cuvântul românesc *județ* cu lexemul englezesc *county*. Acesta reprezintă o unitate administrativ-teritorială existentă în țări precum Marea Britanie și Statele Unite ale Americii [191] și ar fi putut fi utilizat pentru a evita confuzia sau pentru a face textul mai accesibil pentru un public internațional.

<p>TS: <i>Iar, mai ales, pe la asfințitul soarelui, tocmai când intram în Iași, pe rohatca Păcurari, un flăcăuan al dracului ne-a luat în răs cum se cade zicând:</i></p> <p>– <i>Moșule, ia sama de ține bine telegarii ceia, să nu ia vânt; că Iașul ista-i mare și, Doamne ferește, să nu faci vro primejdie!...</i> [197, p. 235]</p>	<p>TT1: <i>And particularly about sundown, as we, were just entering the town of Jassy, along Păcurari Street, the very devil of a strapping fellow mocked us outright saying:</i></p> <p>"Take care, old man, hold those steeds in check, lest they gallop away, for this town of Jassy is a large one and, God help me, you may wreak havoc in it!" [198]</p>	<p>TT2: <i>Epecially when, at sunset, just as we were coming into Iași by the Păcurari Gate, some cheeky young devil gave it to us properly, shouting:</i></p> <p>"Hey, look out, Grand-dad!" [199, p. 123]</p>
--	--	--

Lexemul *rohatcă* este un termen specific din vocabularul urbanistic și se referă la o cale de acces într-un oraș, care are o lățime mai mică decât o stradă și care poate fi închisă cu porți sau bariere [179]. Această cale de acces era construită din materiale precum piatră, pământ etc. în funcție de specificul urbanistic al zonei în care se afla. În cultura românească, rohatca a avut o importanță deosebită în perioada medievală și în Evul Mediu târziu, deoarece a reprezentat o cale de apărare împotriva invaziilor inamice. În această perioadă, porțile și barierele care închideau rohatca erau construite într-un mod defensiv și erau închise noaptea și în timpul asediilor. În prezent, rohatca mai este folosită în zonele rurale sau în orașele mai mici, în care nu există

infrastructură urbanistică dezvoltată, și se folosește pentru a ajunge în anumite zone din oraș sau pentru accesul la anumite proprietăți private [46, p. 25].

Rohatca Păcurari era în trecut una dintre cele mai importante porți de intrare în orașul Iași, situată în partea de nord-vest a orașului, în apropiere de biserica Sf. Treime [183, p. 234]. Aceasta se numea astfel datorită faptului că dădea acces în oraș din direcția cartierului Păcurari. În acest cartier locuiau reprezentanți ai diferitelor ocupații tradiționale, cum ar fi „aducători de păcură, dohot sau răbuială, de sare, dar și olari sau căruțari” [8, p. 83]. Cercetările recente susțin că toponimul Păcurari datează din secolele XV-XVI și provine de la „un personaj istoric numit Păcurar, mare vornic al Țării de Sus în perioada 1572-1573, cel care ar putea fi și ctitorul fântânii lui Păcurar” [46, p. 23].

Rohatca Păcurari era utilizată pentru a permite trecerea căruțelor încărcate cu lemne și alte materiale lemnoase prin zona colinară a orașului, precum și pentru taxarea mărfurilor care intrau în oraș, fiind o poartă vamală importantă [44]. Alte rohătcă (numite și bariere) în orașul Iași erau: Nicolina, Socola, Bularga, Salhana, Moara de Vânt, Botoșanilor, Podul Verde și Ipsilanti [183, p. 235].

În prezent, rohatca Păcurari nu mai este folosită pentru taxarea mărfurilor, însă este încă un important punct de intrare în oraș, cu trafic intens de vehicule și pietoni, făcând parte din patrimoniul cultural și istoric al orașului Iași.

Analizând traducerea sintagmei *rohatca Păcurari*, observăm că substantivul propriu *Păcurari* a fost redat în ambele TT prin *transfer direct*, fiind menținut semnul diacritic („ă”), iar pentru traducerea substantivului comun *rohatcă* au fost utilizate diferite strategii de traducere. În TT1, cuvântul românesc *rohatcă* a fost tradus prin cuvântul englezesc *Street*, ceea ce constituie o eroare de traducere. În primul rând, lexemul *street* are o semnificație mult mai largă decât CR *rohatcă*. Așa cum este definit în majoritatea dicționarelor de limbă engleză, *street* se referă la o cale de acces publică într-un oraș sau într-un cartier, care are o lățime considerabilă și care este destinată atât circulației pietonilor, cât și circulației vehiculelor [191], [177]. De asemenea, *street* poate fi asociat și cu o serie de alte caracteristici ale orașului, cum ar fi iluminatul public, clădirile comerciale sau rezidențiale care o bordurează sau activitățile sociale și culturale care se desfășoară pe aceasta. În schimb, *rohatca* este o cale de acces mai îngustă, cu o lățime mult mai mică decât o stradă, care se folosește de obicei în scopuri specifice, cum ar fi transportul mărfurilor sau accesul în anumite zone protejate. De asemenea, *rohatca* poate fi închisă cu porți sau bariere, ceea ce o diferențiază de *street*, care este accesibilă publicului în orice moment al zilei.

În al doilea rând, utilizarea lexemului *street* pentru a traduce *rohatca* poate genera confuzie în anumite contexte specifice. De exemplu, dacă se vorbește despre *rohatca Păcurari* din Iași, este puțin probabil ca receptorii de limba engleză să înțeleagă că se face referire la o cale de acces

îngustă, folosită în trecut pentru transportul mărfurilor din zona colinară a orașului. În pofida acestei erori, sensul global al secvenței nu a fost afectat semnificativ.

În TȚ2, cuvântul românesc *rohatcă* a fost tradus prin cuvântul englezesc *Gate*, fiind utilizată strategia de *adaptare*. Lexemul *gate* este un corespondent mai pertinent pentru *rohatcă*, deoarece desemnează o construcție care permite accesul într-un spațiu restrâns, cum ar fi un cartier, o cetate sau un oraș, și poate fi închisă cu porți sau bariere [191], [186]. Astfel, *gate* poate fi considerată un fel de *rohatcă* a spațiilor urbane fortificate. Mai mult decât atât, *gate* se referă și la o trecere închisă între două clădiri, care poate fi folosită pentru a accesa curtea interioară a acestora, ceea ce reflectă ideea de acces restrâns specifică unei *rohăci*. Prin urmare, în accepția noastră, lexemul *gate* este un corespondent mai adecvat pentru *rohatcă* decât *street*, având în vedere caracteristicile și funcțiile specifice ale *rohăcii*.

2. Organe de conducere și autorități

În continuare vom cerceta traducerea unui CR din categoria „organe de conducere și autorități” (*vornic*).

TS: <i>Cam pe înserate, ne luăm târâș, cu moș Bodrângă cu tot, și ne băgăm într-o cinstită crâșmă, la fata vornicului de la Rădășeni, unde mai multă lume se aduna de dragostea crâșmăriței decât de dorul vinului; căci era și frumoasă, bat-o hazul s-o bată!</i> [197, p. 218]	TȚ1: <i>About nightfall we all, not forgetting old Bodrîngă, betook ourselves to a respectable tavern belonging to the daughter of the mayor at Rădășeni, where more people would come for love of the hostess than for any urge to drink wine; and lovely she was, too, a blessing upon her!</i> [198]	TȚ2: <i>Late that night, we all shuffled off, old Bodrîngă and the rest of us, to a well-known tavern belonging to the daughter of the mayor of Rădășeni, where a lot of people came rather for love of the landlady than the liquor, for by the living God, she was beautiful.</i> [199, p. 97]
--	--	---

CR *vornic* comportă o semnificație specifică culturii românești și are rădăcini în perioada feudală. În trecutul istoric al Moldovei și Țării Românești, *vornicul* era unul dintre cei mai importanți slujitori ai domnitorului, având atribuții administrative, judecătorești și militare, precum și responsabilitatea de a gestiona colectarea impozitelor și organizarea trupelor militare. *Vornic* este de origine slavonă, provenind de la cuvântul *dvorînikŭ*, care înseamnă *funcționar al curții* [179]. În documentele din timpul domniei lui Mircea cel Bătrân, datate cu anul 1389, lexemul *vornic* a fost menționat pentru prima dată. *Vornicul* de atunci era un demnitar de rang înalt la curtea domnească, având atribuții importante în administrația justiției pe întreg teritoriul țării [70, p. 37].

În perioada modernă, CR *vornic* și-a pierdut în mare parte din semnificația sa istorică și a fost înlocuit de lexemul *primar*. Cu toate acestea, în cultura românească contemporană, *vornicul*

rămâne un simbol al puterii și al autorității, fiind adesea utilizat în literatură, artă și media ca referință la perioada feudală și la trecutul istoric al României.

În urma analizei textelor-țintă, se poate constata faptul că traducătorii au optat pentru strategia de *adaptare*, utilizând lexemul *mayor* – cuvânt care desemnează funcția de primar al unei localități [191]. Deși cele două cuvinte denumesc funcții similare în cadrul administrației locale, există diferențe semantice între ele. Astfel, *mayor* este mai general decât *vornic*, putând fi utilizat pentru a desemna funcția de primar în orice țară sau regiune a lumii, în timp ce *vornic* are o semnificație specifică istorică și culturală, fiind legat de tradiția și cultura românească.

În concluzie, deși *mayor* poate fi considerat un corespondent funcțional pentru *vornic* în contextul dat, utilizarea acestuia poate duce la o pierdere de semnificație culturală și istorică, fapt pentru care ar fi preferabil să se folosească un corespondent mai specific, cum ar fi redarea lexemului original prin *transfer direct* și folosirea unei note de subsol pentru a oferi o explicație succintă a semnificației acestuia, cum ar fi: a high-ranking official in the feudal administration of Wallachia and Moldavia, with administrative, military, and judicial functions, responsible for overseeing tax collection and the organization and maintenance of military troops.

3. Viața sociopolitică

În continuare vom studia traducerea a trei CR din categoria „viața sociopolitică”. Aceste CR pot fi divizate în trei subcategorii:

- evenimente, mișcări patriotice și sociale (*zaveră*);
- ranguri, titluri, adresare (*Vodă*);
- clase sociale (*răzeși*).

TS: *Pe acest deal, Smarandă, am fugit în vremea zaveriei, cu mă-ta, cu tine și cu frate-tău Ioan, de frica unei cete de turci, care se bătuse chiar atunci cu volintirii la Secu și apoi se îndreptară spre Pîpirig, după jefuit.* [197, p. 172]

T1: *Upon this hill, daughter Smaranda, we took refuge at the time of **the 1821 uprising**, with your mother, yourself and your brother Ion, scared off by a band of Turks who had been recently fighting the volunteers at Secu and were then making their way to Pîpirig in search of plunder; and, being in such a hurry, we had left behind your baby sister Mariuca in*

T2: *It was to that hill, Smaranda, that I ran at the time of **the rebellion**, with your mother, and you, and your brother Ion, for fear of a band of Turks who had just been fighting against the volunteers at Secu and were headed for Pîpirig, intending to plunder the place.* [199, p. 31]

*her wooden cradle, upon the
verandah. [198]*

CR *zaveră* reprezintă un element cultural specific românesc, fiind asociat cu perioada istorică a mișcărilor revoluționare din secolul al XIX-lea. Acest termen se referă la o revoltă populară care a avut loc în 1821 împotriva administrației otomane din Principatele Române și care a marcat începutul luptei pentru independența României. Zavera este cunoscută și sub numele de Revoluția de la 1821 sau Eteria [199].

Zavera este un cuvânt ce denotă o acțiune colectivă care se desfășoară cu caracter ascuns, subversiv, cu scopul de a înlătura o autoritate opresivă, injustă. În contextul cultural românesc, acest lexem este strâns legat de perioada mișcărilor revoluționare din secolul al XIX-lea, fiind un simbol al luptei pentru libertate și independență a românilor împotriva ocupației străine. Astfel, CR *zaveră* are o încărcătură culturală și istorică puternică în cultura românească și este asociat cu evenimente majore din istoria României.

Pentru traducerea acestui cuvânt, în TȚ1 se optează pentru utilizarea unității sintagmatice *the 1821 uprising*, aplicând strategia de *explicitare*, în timp ce în TȚ2 se folosește lexemul generic *the rebellion*, aplicând strategia de *termen supraordonat*. Primul corespondent, *the 1821 uprising*, sugerează că evenimentul este unul important și specific din istoria României, făcând trimitere la anul în care a avut loc revolta. Cel de-al doilea corespondent, *the rebellion*, este mai general, fiind un hiperonim care transmite ideea de revoltă sau răscoală [191].

Ambii corespondenți semantici sunt adecvați în contextul în cauză, deoarece sugerează existența unei mișcări de eliberare națională sau a unei revolte, fiind alese în funcție de contextul și intenția traducătorului. Este important să menționăm că alegerea unui corespondent semantic depinde de mulți factori, precum contextul, intenția, publicul-țintă, cultura țării respective și alți factori lingvistici și extralingvistici.

TS: <i>Se zicea că are să treacă Vodă pe acolo spre mănăstiri.</i> [197, p. 165]	TȚ1: <i>The rumour went that the Prince was going to ride that way to visit the monasteries.</i> [198]	TȚ2: <i>The Prince was supposed to be coming by our village on his way to the monasteries.</i> [199, p. 20]
---	---	--

Lexemul *Vodă* este un cuvânt de origine slavă care, în contextul cultural și istoric românesc, denotă titlul purtat de domnitorul Moldovei și Țării Românești [179]. El poate fi des întâlnit în structuri nominale compuse, cu cratimă sau fără, prenumele conducătorului apărând în poziția inițială, spre exemplu: „Antonie-Vodă, Aron-Vodă, Iliăș-Vodă, Lațcu-Vodă” [179], „Moise Vodă, Vintilă Vodă, Vlaicu Vodă” [180] ș.a. Apelativul poate, de asemenea, să apară în structuri simple, cum e cazul TS.

Titulatura a fost utilizată începând cu secolul al XIV-lea și până în secolul al XIX-lea, când Țările Române au devenit state constituționale moderne [35]. *Vodă* era considerat suveranul statului și avea atribuții administrative, juridice și militare. El era cel care conducea politica internă și externă, numea funcționarii publici, judeca și sancționa infracțiunile, comanda armata și avea putere de decizie în problemele de interes național [52, p. 431]. Astfel, titulatura de *Vodă* era asociată cu un nivel înalt de semnificație culturală, socială și istorică în cultura românească. În prezent, lexemul *Vodă* este considerat un arhaism, însă este des întâlnit în contextul istoric și cultural sau în cadrul tradițiilor și obiceiurilor populare din regiunile istorice ale țării.

În TS, CR *Vodă* face referire la un conducător al țării care urma să treacă prin zonă. În textele-țintă, traducătorii au optat pentru strategia de *adaptare*, corespondenții utilizați fiind *the Prince*, care denotă un titlu nobiliar general, utilizat în cultura britanică și americană [191]. Această alegere de traducere poate fi justificată prin diferențele culturale și istorice dintre contextele în care sunt folosite lexemele. Deși ambele lexeme desemnează un conducător nobil, titlul specific de *Vodă* nu este cunoscut în mod obișnuit în cultura anglofonă, iar utilizarea lui ar putea fi confuză pentru un receptor neinițiat. Astfel, în procesul de traducere s-a optat pentru utilizarea unei strategii de transpunere care asigură corespondența semantică între textul-sursă și cel țintă, prin adaptarea la specificul cultural al receptorului-țintă. Această abordare a permis menținerea sensului general al frazei, evitându-se astfel pierderea informației și confuzia receptorului-țintă.

<p>TS: <i>Cu asta se hrănesc mai mult humuleștenii, răzeși fără pământuri, și cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brânză, lână, oloi, sare și făină de păpușoi; sumane mari, genunchere și sârdace; ițari, bernevici, cămeșoaie, lăicere și scorțuri înflorite; ștergare din borangic alese, și alte lucruri, ce le duceau luna în târg de vânzare, sau joia pe la mănăstirile de maice, cărora le vine cam peste mână târgul.</i> [197, p. 188]</p>	<p>TȚ1: <i>They were landless free peasants and itinerant merchants, trading in cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt, and maize flour; cloth coats—big ones, reaching down to the knees, and short ones—, tight trousers, white cloth trousers, night gowns; carpets, either square with floral designs, or narrow runners; spreads made of local silk with woven patterns, and sundry other things. These they took on Mondays to market or on</i></p>	<p>TȚ2: <i>Many of the people of Humulești were what we call răzeși – peasants liberated from feudalism but having no land – and they made their living in this way, and by trading in a variety of things, such as cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt and maize-meal; and coats, long, knee-length or short, trousers, wide or narrow, shirts, rugs and aprons embroidered with flowers, women’s headveils of raw silk, and other goods which they</i></p>
---	--	--

Thursdays to convents, took to sell on Mondays in the because the fairs were not easy market or on Thursdays at the for the nuns to get to. [198] convents, seeing that the nuns found it difficult to get to market. [199, p. 55]

În cultura românească, lexemul *răzeș* desemnează un anumit strat social și o categorie de oameni din epoca medievală și timpurie modernă, care nu erau proprietari de pământ, dar aveau anumite drepturi și obligații față de stăpânii de pământ [179]. Răzeșii erau în general implicați în activități economice specifice, precum agricultura, păstorit, prelucrarea lânii și alte meserii, și făceau parte dintr-o structură socială ierarhică, sub stăpânirea nobililor și a boierilor. De-a lungul timpului, conceptul de *răzeș* a evoluat și s-a schimbat, reflectând schimbările sociale și economice din istoria României.

Astfel, în prezent, lexemul este utilizat mai mult în context istoric și literar, fiind asociat cu tradițiile și obiceiurile populare, precum și cu ideea de autonomie locală și democrație în contextul istoric al României din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea. În acea perioadă, răzeșii erau considerați țărani liberi care aveau anumite drepturi și responsabilități în comunitățile lor locale. În Țara Românească, țăranii liberi se numeau moșneni. Răzeșii aveau acces la pământ, puteau să îl împartă între ei și să îl lucreze în mod independent, iar deciziile în ceea ce privește problemele locale erau luate de către o adunare generală a răzeșilor. Aceasta era cunoscută sub denumirea de „Sfatul satului” sau „Sfatul obștii” și era considerată o formă de guvernare locală democratică [21, p. 114]. În perioada respectivă, aristocrația locală, reprezentată în special de boieri și cler, încerca să-și extindă puterea asupra răzeșilor și să le limiteze drepturile. Prin urmare, răzeșii se luptau pentru păstrarea autonomiei locale și a drepturilor lor, ceea ce a contribuit la consolidarea democrației locale în acea perioadă [58].

În opoziție, țăranii aserviți erau numiți în Moldova vecini, în Țara Românească – rumâni și în Transilvania – iobagi. Aceștia erau țărani care lucrau pământurile stăpânului pe care îl aveau și locuiau în satele din vecinătatea moșiei. În schimbul muncii lor, aceștia primeau un anumit număr de zile de lucru pe săptămână, dar nu aveau dreptul să-și părăsească pământul sau să-și aleagă stăpânul. Această situație a persistat până la abolirea iobăgiei în secolul al XIX-lea [21, p. 114].

În TȚ1, cuvântul original *răzeș* a fost transpus prin strategia de *adaptare*, utilizând corespondentul *free peasants*. Aceste două lexeme aparțin unor limbi și culturi diferite și, prin urmare, au anumite specificități semantico-funcționale care trebuie luate în considerare în procesul de traducere.

Lexemul *răzeși* are o acoperire semantică mai largă decât *free peasants*, deoarece include aspecte sociale, politice și culturale specifice comunităților rurale din România. Unitatea sintagmatică *free peasants* se concentrează în mare parte pe aspectele economice ale libertății și independenței țăranilor, fără a acoperi aspecte culturale și istorice specifice comunităților rurale. În cultura românească, lexemul *răzeș* se referă nu doar la statutul juridic al țăranilor liberi, ci și la tradițiile și obiceiurile populare, precum și la ideea de autonomie locală și democrație în contextul istoric al României din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea.

Sintagma *free peasants* se referă esențialmente la libertatea individuală a țăranilor de a-și alege locul de trai și de a lucra pe o parcelă de pământ deținută în mod independent, fără a fi supuși stăpânirii directe a nobililor sau a altor autorități [188], dar nu acoperă aspectele culturale și istorice specifice comunităților rurale. În plus, libertatea individuală nu includea neapărat și libertatea politică sau autonomia locală, care erau adesea limitate de autoritățile locale sau naționale [193].

În ceea ce privește TȚ2, traducătorul a folosit o combinație de strategii formată din *transfer direct* și *explicitare*. Traducătorul a împrumutat cuvântul *răzeși* și a oferit o mică explicație a acestuia în cadrul textului – *peasants liberated from feudalism*, pentru a-i ajuta pe receptori să înțeleagă mai bine contextul în care este folosită unitatea sintagmatică. În felul acesta, a fost păstrată cultura TS și TȚ1 a devenit explicit.

Totuși, este important să se observe că adăugarea sintagmei *peasants liberated from feudalism* sugerează o anumită perspectivă asupra sensului original al lexemului *răzeș*. Această perspectivă ar putea fi interpretată ca fiind legată de procesul de eliberare a țăranilor din sistemul feudal, care a avut loc în diferite perioade istorice în Europa și în alte părți ale lumii. În acest sens, corespondentul *răzeși – peasants liberated from feudalism* ar putea fi considerat mai restrâns decât cuvântul original *răzeș*, deoarece se concentrează mai mult pe aspectul istoric și social al eliberării țăranilor din sistemul feudal, în timp ce termenul *răzeș* acoperă și alte aspecte ale vieții sociale, politice și culturale ale comunităților rurale din România.

Prin urmare, putem spune că ambele traduceri sunt reușite, deoarece fiecare dintre ele a reușit să transmită sensul original într-un mod adecvat și relevant.

4. Cuvinte-realități militare

În continuare vom analiza traducerea a trei CR din categoria „cuvinte-realități militare”. Aceste CR pot fi divizate în trei subcategorii:

- unități militare (*ceată*);
- arme și echipament (*arcan*);
- soldați (și ofițeri) (*cătane*).

TS: *Pe acest deal, Smarandă, am fugit în vremea zaverei, cu mă-ta, cu tine și cu frate-tău Ioan, de frica unei cete de turci, care se bătuse chiar atunci cu volintirii la Secu și apoi se îndreptară spre Pipirig, după jefuit.* [197, p. 172]

TȚ1: *Upon this hill, daughter Smaranda, we took refuge at the time of the 1821 uprising, with your mother, yourself and your brother Ion, scared off by a band of Turks who had been recently fighting the volunteers at Secu and were then making their way to Pipirig in search of plunder; and, being in such a hurry, we had left behind your baby sister Mariuca in her wooden cradle, upon the verandah.* [198]

TȚ2: *It was to that hill, Smărandă, that I ran at the time of the rebellion, with your mother, and you, and your brother Ion, for fear of a band of Turks who had just been fighting against the volunteers at Secu and were headed for Pipirig, intending to plunder the place.* [199, p. 31]

CR *ceată* din TS reprezintă un grup de oameni care acționează împreună pentru a atinge un anumit scop, având un lider sau un comandant care îi coordonează [179]. În contextul propus, cuvântul indică o grupare de turci care acționează împreună într-un mod violent, cu scopul de a jefui satele în timpul răscoalei din 1821 și de a se răzbuna împotriva voluntarilor români din zona respectivă.

În cultura românească, lexemul *ceată* are o lungă tradiție istorică și culturală, fiind asociat cu ideea de comunitate sau grupare de oameni care acționează împreună pentru a-și atinge scopurile, fie ele de natură politică, socială, culturală sau religioasă [179]. Astfel, poate fi asociat cu ideea de solidaritate, colaborare, loialitate și disciplină, fiind adesea folosit în contexte istorice sau populare. De asemenea, cuvântul *ceată* poate fi asociat și cu ideea de forță, fiind folosit în contexte militare sau de luptă, pentru a descrie grupuri de soldați sau războinici care acționează împreună pentru a obține victoria. În acest sens, poate fi asociat cu ideea de conducere, curaj și încredere, precum și cu conceptul de supunere față de autoritatea liderului.

În textele-țintă, pentru a reda CR românesc, traducătorii au optat pentru strategia de *termen supraordonat*, utilizând corespondentul *band*. Acesta din urmă este un hiperonim, care poate fi folosit în diverse contexte și poate include orice grup de oameni care acționează împreună, cu sau fără conotații negative [177].

În concluzie, observăm că ambii traducători au reușit să transmită în mod eficient ideea de grupare de oameni care acționează împreună, într-un scop comun, cu conotații negative în ceea ce privește intențiile lor de a jefui satele. Totuși, în vederea obținerii unei traduceri mai precise și mai potrivite pentru lexemul în discuție, se poate propune utilizarea opțiunii traductive *squad*, care se

referă la un grup mic de soldați care lucrează sau sunt antrenați împreună [191], ceea ce se potrivește bine cu sensul de bază al CR *ceată* în contextul respectiv. În plus, *squad* are o conotație mai exactă și mai specifică decât *band* și este un lexem comun și familiar în limba engleză, utilizat în contexte militare sau sportive, ceea ce îl face mai accesibil și mai ușor de înțeles pentru receptorul englez.

<p>TS: <i>Pe bădița Vasile îl prinsese la oaste cu arcanul, îl cetluiau acum zdravăn și-l puneau în cătușe, să-l trimită la Piatra...</i> [197, p. 166]</p>	<p>TȚ1: <i>Master Vasile had been caught with a lasso by the press-gang; they were now roping him tight and handcuffing him, preparatory to sending him off to the town of Piatra.</i> [198]</p>	<p>TȚ2: <i>It was poor Vasile whom they had snared for the army; they pinioned him firmly, and put the handcuffs on him, ready to send him to Piatra.</i> [199, p. 21]</p>
--	---	---

CR *arcan* este un lexem cultural specific limbii române, cu sensul de frânghie sau sfoară împletită, folosită la prinderea și imobilizarea animalelor sau a oamenilor [179]. În textul citat, arcanul este folosit pentru a indica modul în care bădița Vasile a fost prins de oaste.

Semantica acestui cuvânt include un sens de acțiune violentă și coercitivă, dar și de control și dominație. El poate fi considerat un simbol al puterii și al autorității, implicând o idee de capturare și împiedicare a mișcării individului prins cu arcanul. În contextul TS, utilizarea acestui lexem sugerează că personajul a fost prins cu forța și imobilizat, fiind supus voinței și controlului autorităților militare.

Este important să menționăm că acest lexem are o valoare culturală și istorică semnificativă în tradiția pastorală și agricolă a României, fiind asociat cu obiceiurile și tehnicile de vânatoare și de capturare a animalelor sălbatice, precum și cu practicile de pășunat ale ciobanilor și ale familiilor de agricultori din mediul rural. În trecut, arcanul era folosit ca un instrument important pentru vânatoarea animalelor sălbatice, precum mistreții sau caii sălbatici, iar în mediul pastoral era folosit pentru a captura animalele domestice, cum ar fi oile sau caprele, atunci când acestea erau lăsate să pască libere.

Această tradiție culturală și istorică se regăsește și în literatura și folclorul românesc, astfel că lexemul *arcan* apare în numeroase povestiri, cântece și balade populare [30]. Așadar, prin menționarea valorii culturale și istorice semnificative a termenului *arcan*, se evidențiază nu doar semnificația lexicală a acestuia, ci și legătura sa cu tradițiile și obiceiurile specifice culturii și istoriei românești.

Strategia utilizată de către traducători în TȚ1 este *adaptarea*. Aceștia au optat pentru corespondentul *lasso*, lexem care are aceeași semnificație ca și arcanul, fiind un laț folosit pentru prinderea animalelor sau a oamenilor [186].

În TT2, traducătorul a ales să omită cuvântul *arcan* și să-l înlocuiască cu o descriere a acțiunii, prin folosirea verbului *snare* (a prinde în capcană [191]). Prin utilizarea acestui corespondent, traducătorul nu introduce un lexem cultural specific din limba engleză, dar reușește să redea sensul acțiunii de capturare a personajului.

În concluzie, menționăm că traducătorii au utilizat strategii de traducere diferite pentru a transpune sensul și specificul cultural al CR *arcan* în engleză, optând pentru corespondenți culturali sau descrieri ale acțiunii, în funcție de contextul și stilul de traducere ales.

<p>TS: <i>Și câte oștiri străine și o droaie de cătane călări, tot nemți de cei mari, îmbrăcați numai în fir, au trecut în vremea copilăriei mele, cu săbiile scoase, prin Humulești, spre mănăstirile de maice, după Nătălița cea frumoasă!</i> [197, p. 205]</p>	<p>TT1: <i>Foreign armies and a troop of soldiers on horseback, all high-ranking Germans in gold-embroidered cloth, they all went through Humulești in the days of my boyhood, with drawn swords, making for the convents to look for beautiful Natalia; and they made a great to-do in the convents and ransacked all the cells of the nuns, but could not find her; for the cellars of Pîrvu, the watchman, at Tîrgu Neamț could hide a young princess, in time of need.</i> [198]</p>	<p>TT2: <i>And how many foreign troops, how many squadrons of young recruits, those tall Germans in braided uniforms, passed through Humulești in the days of my childhood, with drawn swords, riding towards the nunnery in pursuit of the beautiful Natalita; and the Germans caused a great commotion in the convent, and made a thorough search of all the nuns' cells, but they could not find her, for Pîrvu the sub-prefect of Târgu Neamțu, had a cellar that was quite equal to hiding even a princess if necessary.</i> [199, p. 78-79]</p>
---	---	--

CR *cătană*, preluat din limba maghiară *katona*, care înseamnă *soldat*, este un termen arhaic în limba română, utilizat în perioada medievală [179]. În acea vreme, *cătană* desemna un ostaș mercenar, care era angajat să lupte pentru un anumit domnitor sau conducător în schimbul unei plăți și care făcea parte dintr-o oaste permanentă (venită din Transilvania) [15, p. 157]. Specificul cultural al acestui lexem constă în asocierea cu tradiția militară și cu regimul feudal, precum și cu războiul și cu lupta pentru apărarea sau cucerirea teritoriilor. Astfel, prin utilizarea acestui cuvânt în textul citat *supra*, se sugerează un context istoric și cultural specific, cu o anumită atmosferă și cu conotații asociate cu tradiția românească a luptei și a războiului. De asemenea, în contextul descrierii unei oștiri străine, se subliniază și contrastul dintre cultura și tradiția românească și cea a unei alte națiuni, adesea considerată ostilă și amenințătoare. Astăzi, CR *cătană* are o valoare

istorică și culturală importantă, fiind utilizat în literatură, artă și film pentru a reda atmosfera și contextul social și militar al perioadei medievale și postmedievale din România.

În TȚ1, traducătorii au aplicat strategia de *termen supraordonat*, folosind hiperonimul *soldiers*, care are o acoperire semantică mai largă în limba engleză decât lexemul specific *cătane* și desemnează soldați din orice epocă sau țară [186]. Traducătorii au reușit să transmită ideea generală prin extinderea semantică a CR românesc, evitând pierderea sensului original.

În TȚ2, lexemul românesc *cătane* a fost transpus prin intermediul strategiilor de traducere *termen supraordonat* și *explicitare*, utilizând corespondentul *young recruits*. Această unitate sintagmatică desemnează tinerii recruți care se alătură armatei și sunt în general mai puțin experimentați [177], fără a specifica vreun detaliu legat de originea sau statutul lor social. În viziunea noastră, ambele abordări au fost eficiente în a transpune cu succes sensul lexemului românesc *cătane* în limba engleză.

Pentru a trage o concluzie în urma analizei a circa 40 de cuvinte-realități din textul literar *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă, ar trebui să sintetizăm principalele constatări legate de strategiile de traducere utilizate pentru a transpune aceste cuvinte-realități în limba engleză. În general, se poate observa că, în funcție de context și de particularitățile semantice ale fiecărui cuvânt, traducătorii au aplicat diverse strategii, precum transferul direct, calcul, adăugirea, adaptarea culturală, termenul supraordonat sau explicitarea. În multe cazuri a fost necesară combinarea a două sau mai multe strategii pentru a transmite cu acuratețe sensul cuvântului românesc. De asemenea, s-a remarcat faptul că anumite cuvinte-realități, cum ar fi *cătană*, *moron*, *crășmăriță* sau *plugar*, au fost traduse prin intermediul unor lexeme sau unități sintagmatice cu o acoperire semantică mai largă în limba-țintă, în timp ce altele, cum ar fi *rohatcă* sau *ceaslov*, au necesitat o adaptare culturală mai pronunțată pentru a fi înțelese de receptorul străin. Prin urmare, se poate spune că traducerea cuvintelor-realități dintr-un text literar presupune o abordare atentă și flexibilă, care trebuie să țină cont de contextul cultural și semantic specific, pentru a reuși să transmită cu fidelitate și sensibilitate sensul și nuanțele cuvintelor originale către receptorul din altă limbă.

Examinarea fragmentelor citate *supra* evidențiază modul în care traducătorii își concentrează eforturile asupra culturii-surse. În special, se constată că limbajul utilizat de Ion Creangă este unul foarte bogat, caracterizat de regionalisme, arhaisme, expresii populare, proverbe și zicători, care sunt profund înrădăcinate în contextul sociocultural al scriiturii. Traducătorii au urmărit să transmită în mod corespunzător farmecul și specificul textului original, evitând astfel pierderea informațiilor semantice și culturale. Ca rezultat al utilizării acestor strategii de traducere, se conturează un produs final fidel și echilibrat, reflectând o abordare temeinică și coerentă a actului de traducere.

3.4. Analiza statistică a strategiilor de traducere a cuvintelor-realități din opera crengiană

În cazul CR geografice din proza memorialistică a lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, am analizat în total 231 de exemple, dintre care 78 de exemple din TS, 77 de exemple din TȚ1 și 76 de exemple din TȚ2, realizând următoarea analiză cantitativă a strategiilor de traducere:

1. TȚ1 (A. Cartianu, R.C. Johnston, *Memories of My Boyhood*, 1978): transfer direct – 53 de exemple; calc – 2 exemple; adaptare culturală – 5 exemple; termen supraordonat – 4 exemple; omisiune – 1 exemplu; combinație de strategii – 12 exemple; eroare de traducere – 1 exemplu.

În ceea ce privește combinațiile de strategii, enumerăm următoarele: transfer direct + explicitare: 5 exemple; transfer direct + echivalență: 3 exemple; transfer direct + adaptare: 3 exemple; transfer direct + adăugire: 1 exemplu.

2. TȚ2 (A.L. Lloyd, *Recollections from Childhood*, 1956): transfer direct – 55 de exemple; calc – 1 exemplu; adaptare culturală – 6 exemple; termen supraordonat – 1 exemplu; omisiune – 2 exemple; combinație de strategii – 11 exemple; eroare de traducere – 2 exemple.

În ceea ce privește combinațiile de strategii, enumerăm următoarele: transfer direct + explicitare: 5 exemple; transfer direct + echivalență: 2 exemple; transfer direct + adaptare: 1 exemplu; transfer direct + omisiune: 2 exemple; transfer direct + calc: 1 exemplu.

După cum se observă, transferul direct este strategia de traducere predominantă aplicată în procesul de traducere a CR geografice în ambele TȚ (*tab. 3.3*).

Tab. 3.3. Cuvinte-realități geografice

Strategii de traducere	TȚ1		TȚ2	
	Număr de exemple	Procentaj (%)	Număr de exemple	Procentaj (%)
Transfer direct	53	67,94	55	70,51
Calc	2	2,56	1	1,28
Adăugire	0	0	0	0
Adaptare culturală	5	6,41	6	7,69
Termen supraordonat	4	5,12	1	1,28
Explicitare	0	0	0	0
Omisiune	1	1,28	2	2,56
Combinație de strategii	12	15,38	11	14,10
Eroare de traducere	1	1,28	2	2,56
Număr total	78	100	78	100

Sursa: elaborat de autor

În cazul CR etnografice din proza memorialistică a lui I. Creangă *Aminiri din copilărie*, am analizat în total 741 de exemple, dintre care 249 de exemple din TS, 248 de exemple din TȚ1 și 244 de exemple din TȚ2, realizând următoarea analiză cantitativă a strategiilor de traducere:

1. TȚ1 (A. Cartianu, R.C. Johnston, *Memories of My Boyhood*, 1978): transfer direct – 27 de exemple; adaptare culturală – 91 de exemple; termen supraordonat – 27 de exemple; explicitare – 13 exemple; omisiune – 1 exemplu; combinație de strategii – 82 de exemple; eroare de traducere – 8 exemple.

În ceea ce privește combinațiile de strategii, enumerăm următoarele: adaptare culturală + transfer direct: 24 de exemple; adaptare culturală + explicitare: 5 exemple; adaptare culturală + adăugire: 5 exemple; adaptare culturală + echivalență: 1 exemplu; adaptare culturală + omisiune: 1 exemplu; transfer direct + adăugire: 8 exemple; transfer direct + explicitare: 13 exemple; transfer direct + echivalență: 4 exemple; transfer direct + calc: 2 exemple; transfer direct + termen supraordonat: 2 exemple; termen supraordonat + adăugire: 8 exemple; explicitare + adăugire: 1 exemplu; transfer direct + adaptare culturală + adăugire: 2 exemple; transfer direct + adaptare culturală + calc: 1 exemplu; transfer direct + adaptare culturală + explicitare: 1 exemplu; transfer direct + explicitare + termen supraordonat: 1 exemplu; transfer direct + explicitare + echivalență: 2 exemple; transfer direct + adaptare culturală + explicitare + omisiune: 1 exemplu.

2. TȚ2 (A.L. Lloyd, *Recollections from Childhood*, 1956): transfer direct – 44 de exemple; calc – 1 exemplu; adaptare culturală – 81 de exemple; termen supraordonat – 30 de exemple; explicitare – 9 exemple; omisiune – 5 exemple; combinație de strategii – 69 de exemple; eroare de traducere – 10 exemple.

În ceea ce privește combinațiile de strategii, enumerăm următoarele: adaptare culturală + transfer direct: 22 de exemple; adaptare culturală + explicitare: 8 exemple; adaptare culturală + adăugire: 2 exemple; adaptare culturală + termen supraordonat: 1 exemplu; transfer direct + adăugire: 6 exemple; transfer direct + explicitare: 6 exemple; transfer direct + echivalență: 7 exemple; transfer direct + omisiune: 2 exemple; transfer direct + calc: 1 exemplu; transfer direct + termen supraordonat: 1 exemplu; termen supraordonat + adăugire: 6 exemple; termen supraordonat + echivalență: 1 exemplu; transfer direct + adaptare culturală + adăugire: 1 exemplu; transfer direct + adaptare culturală + calc: 1 exemplu; transfer direct + explicitare + calc: 1 exemplu; transfer direct + explicitare + echivalență: 2 exemple; transfer direct + adaptare culturală + explicitare + omisiune: 1 exemplu.

După cum se observă, strategiile de traducere predominante aplicate în procesul de traducere a CR etnografice în ambele TȚ sunt adaptarea culturală și transferul direct, precum și utilizarea lor în combinație cu alte strategii (*tab. 3.4*).

Tab. 3.4. Cuvinte-realități etnografice

Strategii de traducere	TȚ1		TȚ2	
	Număr de exemple	Procentaj (%)	Număr de exemple	Procentaj (%)
Transfer direct	27	10,84	44	17,67
Calc	0	0	1	0,40
Adăugire	0	0	0	0
Adaptare culturală	91	36,54	81	32,53
Termen supraordonat	27	10,84	30	12,04
Explicitare	13	5,22	9	3,61
Omission	1	0,40	5	2
Combinație de strategii	82	32,93	69	27,71
Eroare de traducere	8	3,21	10	4,01
Număr total	249	100	249	100

Sursa: elaborat de autor

În cazul CR sociopolitice din proza memorialistică lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, am analizat în total 85 de exemple, dintre care 30 de exemple din TS, 29 de exemple din TȚ1 și 26 de exemple din TȚ2, realizând următoarea analiză cantitativă a strategiilor de traducere:

1. TȚ1 (A. Cartianu, R.C. Johnston, *Memories of My Boyhood*, 1978): adaptare culturală – 14 exemple; termen supraordonat – 4 exemple; explicitare – 3 exemple; omisiune – 1 exemplu; combinație de strategii – 7 exemple; eroare de traducere – 1 exemplu.

În ceea ce privește combinațiile de strategii, enumerăm următoarele: transfer direct + adaptare culturală: 2 exemple; transfer direct + explicitare: 3 exemple; transfer direct + adaptare culturală + echivalență: 2 exemple.

2. TȚ2 (A.L. Lloyd, *Recollections from Childhood*, 1956): adaptare culturală – 11 exemple; termen supraordonat – 3 exemple; explicitare – 1 exemplu; omisiune – 4 exemple; combinație de strategii – 11 exemple.

În ceea ce privește combinațiile de strategii, enumerăm următoarele: transfer direct + adaptare culturală: 6 exemple; transfer direct + explicitare: 1 exemplu; transfer direct + adăugire: 1 exemplu; termen supraordonat + explicitare: 1 exemplu; transfer direct + adaptare culturală + echivalență: 1 exemplu.

După cum se observă, adaptarea culturală este strategia de traducere predominantă aplicată în procesul de traducere a CR sociopolitice în ambele TȚ (*tab. 3.5*).

Tab. 3.5. Cuvinte-realități sociopolitice

Strategii de traducere	TȚ1		TȚ2	
	Număr de exemple	Procentaj (%)	Număr de exemple	Procentaj (%)
Transfer direct	0	0	0	0
Calc	0	0	0	0
Adăugire	0	0	0	0
Adaptare culturală	14	46,66	11	36,66
Termen supraordonat	4	13,33	3	10
Explicitare	3	10	1	3,33
Omisiune	1	3,33	4	13,33
Combinăție de strategii	7	23,33	11	36,66
Eroare de traducere	1	3,33	0	0
Număr total	30	100	30	100

Sursa: elaborat de autor

În concluzie, putem spune că, în urma analizei a 1057 de exemple excerptate din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, dintre care 357 de exemple de CR din TS, 354 de exemple din TȚ1 și 346 de exemple din TȚ2, am constatat că strategiile de traducere predominante au fost adaptarea culturală și transferul direct, precum și utilizarea lor în combinație cu alte strategii (tab. 3.6).

Tab. 3.6. Cuvinte-realități

Strategii de traducere	TȚ1		TȚ2	
	Număr de exemple	Procentaj (%)	Număr de exemple	Procentaj (%)
Transfer direct	80	22,40	99	27,73
Calc	2	0,56	2	0,56
Adăugire	0	0	0	0
Adaptare culturală	110	30,81	98	27,45
Termen supraordonat	35	9,8	34	9,52
Explicitare	16	4,48	10	2,8
Omisiune	3	0,84	11	3,08
Combinăție de strategii	101	28,29	91	25,49
Eroare de traducere	10	2,8	12	3,36
Număr total	357	100	357	100

Sursa: elaborat de autor

Analiza relevă faptul că traducătorii au manifestat o orientare către cultura-țintă, evidențiată prin opțiunea lor pentru strategia de adaptare culturală. Prin aceasta, ei au încercat să facă textul tradus să corespundă așteptărilor și normelor culturale ale receptorului străin. În același timp, se observă că traducătorii au utilizat în multe cazuri transferul direct, păstrând semnele diacritice și elementele specifice culturii-sursă. Acest aspect poate fi interpretat ca o strategie de conservare a culturii textului-sursă, traducătorii încercând să transmită caracterul străin al textului

și să atragă interesul receptorilor pentru cultura-sursă. Deși există dificultăți în traducerea cuvintelor-realități, prin abordări creative și contextuale, traducătorii au reușit să transmită esența și atmosfera specifică a operei lui I. Creangă.

Astfel, se poate concluziona că traducătorii adoptă strategii mixte, încercând să găsească un echilibru între adaptarea la cultura-țintă (*aclimatizare*) și păstrarea elementelor distinctive ale culturii textului-sursă (*alienare*). Prin abordări flexibile și creative, aceștia reușesc să traducă cu succes textul literar, respectând specificul cultural și captând interesul receptorilor pentru cultura și literatura-sursă.

3.5. Concluzii la capitolul 3

1. În cadrul analizei operei *Amintiri din copilărie* a fost efectuată o investigație detaliată pentru identificarea și categorisirea cuvintelor-realități, rezultând într-un total de 357 de exemple. Această cercetare a conturat trei categorii distincte în care aceste cuvinte au fost grupate, oferind o perspectivă clară asupra prezenței și a relevanței lor în contextul operei. Cuvintele-realități etnografice s-au evidențiat ca fiind categoria predominantă (249 de exemple), ilustrând astfel accentul pus de autor pe aspectele legate de viața cotidiană, activitatea profesională, artă, cultură și caracterizările etnice. În contrast, cuvintele-realități geografice și cele sociopolitice au fost întâlnite în proporții mai reduse, cu 78 și, respectiv, 30 de exemple. Această distribuție reflectă atenția acordată de către autor detaliilor cotidiene și culturale, în timp ce interesul pentru aspectele geografice și sociopolitice a fost mai limitat.

2. Explorarea cuvintelor polisemantice scoate în evidență importanța recunoașterii sensurilor relevante în cadrul lexemelor cuvinte-realități, cu accentul pus pe rolul crucial al contextului în determinarea acestora. Dualitatea între monosemie și polisemie subliniază profunzimea limbajului și abilitatea acestuia de a transmite subtilități culturale. În contextul unei lumi tot mai globalizate și al interacțiunilor interculturale, înțelegerea acestei dinamici lingvistice devine esențială pentru facilitarea comunicării eficiente și pentru aprecierea diversității culturale. Procesul de traducere a cuvintelor polisemantice poate fi complex, mai ales în absența unui context clar. Totuși, chiar și atunci când contextul este prezent, traducătorii trebuie să le acorde cuvintelor polisemantice o atenție deosebită, pentru a asigura coerența și relevanța traducerii.

3. Analizând traducerea CR geografice din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, am obținut următoarele rezultate: 231 de exemple în total, dintre care 78 de exemple din TS, 77 de exemple din TȚ1 și 76 de exemple din TȚ2, realizând următoarea analiză cantitativă a strategiilor de traducere:

a) TȚ1 (A. Cartianu, R.C. Johnston, *Memories of My Boyhood*, 1978): transfer direct – 53 de exemple (67,94%); calc – 2 exemple (2,56%); adaptare culturală – 5 exemple (6,41%); termen

supraordonat – 4 exemple (5,12%); omisiune – 1 exemplu (1,28%); combinație de strategii – 12 exemple (15,38%); eroare de traducere – 1 exemplu (1,28%);

b) TȚ2 (A.L. Lloyd, *Recollections from Childhood*, 1956): transfer direct – 55 de exemple (70,51%); calc – 1 exemplu (1,28%); adaptare culturală – 6 exemple (7,69%); termen supraordonat – 1 exemplu (1,28%); omisiune – 2 exemple (2,56%); combinație de strategii – 11 exemple (14,10%); eroare de traducere – 2 exemple (2,56%).

Prin urmare, transferul direct este strategia de traducere cel mai des utilizată în procesul de traducere a CR geografice în ambele TȚ.

4. Analizând traducerea CR etnografice din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, am obținut următoarele rezultate: 741 de exemple în total, dintre care 249 de exemple din TS, 248 de exemple din TȚ1 și 244 de exemple din TȚ2, realizând următoarea analiză cantitativă a strategiilor de traducere:

a) TȚ1 (A. Cartianu, R.C. Johnston, *Memories of My Boyhood*, 1978): transfer direct – 27 de exemple (10,84%); adaptare culturală – 91 de exemple (36,54%); termen supraordonat – 27 de exemple (10,84%); explicitare – 13 exemple (5,22%); omisiune – 1 exemplu (0,40%); combinație de strategii – 82 de exemple (32,93%); eroare de traducere – 8 exemple (3,21%);

b) TȚ2 (A.L. Lloyd, *Recollections from Childhood*, 1956): transfer direct – 44 de exemple (17,67%); calc – 1 exemplu (0,40%); adaptare culturală – 81 de exemple (32,53%); termen supraordonat – 30 de exemple (12,04%); explicitare – 9 (3,61%); omisiune – 5 exemple (2%); combinație de strategii – 69 de exemple (27,71%); eroare de traducere – 10 exemple (4,01%).

Astfel, am putea afirma că în procesul de traducere a CR etnografice în ambele TȚ strategiile de traducere cel mai des utilizate sunt adaptarea culturală și transferul direct, precum și utilizarea lor în combinație cu alte strategii.

5. Analizând traducerea CR sociopolitice din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, am obținut următoarele rezultate: 85 de exemple în total, dintre care 30 de exemple din TS, 29 de exemple din TȚ1 și 26 de exemple din TȚ2, realizând următoarea analiză cantitativă a strategiilor de traducere:

a) TȚ1 (A. Cartianu, R.C. Johnston, *Memories of My Boyhood*, 1978): adaptare culturală – 14 exemple (46,66%); termen supraordonat – 4 exemple (13,33%); explicitare – 3 exemple (10%); omisiune – 1 exemplu (3,33%); combinație de strategii – 7 exemple (23,33%); eroare de traducere – 1 exemplu (3,33%);

b) TȚ2 (A.L. Lloyd, *Recollections from Childhood*, 1956): adaptare culturală – 11 exemple (36,66%); termen supraordonat – 3 exemple (10%); explicitare – 1 exemplu (3,33%); omisiune – 4 exemple (13,33%); combinație de strategii – 11 exemple (36,66%).

Adaptarea culturală s-a dovedit a fi strategia de traducere cel mai des utilizată în procesul de traducere a CR sociopolitice în ambele TT.

6. Analiza a 1057 de exemple excerptate din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, precum și din cele două traduceri dezvăluie faptul că traducătorii au adoptat o orientare către cultura-țintă, evidențiată prin alegerea strategiei de adaptare culturală. Prin aceasta, ei au încercat să asigure o corespondență între textul tradus și așteptările și normele culturale ale receptorului străin. În același timp, se observă că traducătorii au utilizat adesea transferul direct, păstrând semnele diacritice și elementele specifice culturii-sursă. Acest aspect poate fi interpretat ca o strategie de conservare a culturii textului-sursă, traducătorii dorind să transmită caracterul străin al textului și să atragă interesul receptorilor față de cultura-sursă. Deși traducerea cuvintelor-realități poate implica dificultăți, prin abordări creative și contextuale, traducătorii au reușit să păstreze esența și atmosfera specifică a operei lui I. Creangă.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Problema științifică importantă soluționată în teză constă în elucidarea problemelor terminologice în ceea ce privește conceptul de cuvânt-realitate și în explicarea caracterului dificultăților de traducere a cuvintelor-realități. Ca urmare a realizării obiectivelor propuse în cadrul prezentei teze de doctorat privind aspectele semantico-funcționale ale traducerii cuvintelor-realități din română în engleză în opera lui I. Creangă, am formulat următoarele:

Concluzii generale

1. În cercetarea de față evidențiem interdependența profundă dintre *limbă* și *cultură*, ilustrând complexitatea și influența reciprocă pe care aceste două domenii le exercită. Analizând diverse perspective și interpretări ale conceptului de *cultură*, propuse de către numeroși cercetători, am ajuns la concluzia că relația dintre *limbă* și *cultură* este esențială și inseparabilă în cadrul studiilor lingvistice și traductologice. Limba servește nu doar ca un instrument de comunicare, ci și ca un purtător al valorilor, al tradițiilor și al identității culturale, reflectând și transmițând specificitatea și originalitatea unei anumite comunități lingvistice și culturale. În același timp, cultura modelează evoluția și utilizarea limbii, contribuind la formarea unei legături strânse și complexe între aceste două aspecte fundamentale ale existenței umane. Această cercetare subliniază importanța cuvintelor-realități ca fiind elemente definiții ale legăturii dintre limbă și cultură și evidențiază modul în care aceste lexeme își înscriu și transmit specificul cultural și național al unei comunități.

2. Explorarea conceptului de *tablou lingvistic al lumii* relevă legătura strânsă dintre limbă și cultură. Acest concept central subliniază rolul limbajului în transmiterea și modelarea percepțiilor și a valorilor culturale. Prin analiza subtilităților lingvistice, cercetătorii obțin o înțelegere mai profundă a modului în care cultura este încorporată și transmisă prin intermediul limbii. *Tabloul lingvistic al lumii* este esențial pentru înțelegerea complexă a relației dintre limbă și cultură, evidențiind modul în care acestea se influențează reciproc în interpretarea realității culturale.

3. Traducerea cuvintelor și a sintagmelor cu anumite sugestii și referințe culturale constituie o problemă importantă și complicată de redare a coloritului și a particularităților culturale, problemă cu care traducătorii și lingviștii s-au confruntat încă de la formarea traductologiei ca disciplină științifică. Numeroasele studii și aserțiuni invocate în teză reflectă problematica definirii acestor cuvinte culturale și a trăsăturilor lor fundamentale, demonstrând actualitatea domeniului și a temei cercetate.

4. În baza studiului efectuat, ne-am convins de faptul că termenul *realia* este cel mai potrivit pentru a desemna cuvintele purtătoare de informație culturală, aparținând unei anumite culturi,

limbi, țări, națiuni, localități etc. Cu toate acestea, având în vedere faptul că în studiile românești de traducere noțiunea în discuție este utilizată atât în forma sa latină *realia* (formă de plural), cât și în forma *realii* sub influența studiilor ruse, în această lucrare am optat pentru termenul *cuvinte-realități*, dat fiind faptul că *realia* provine din latină, însemnând *lucruri reale*, ceea ce poate fi redat printr-un singur cuvânt în limba română, și anume *realitate*, după cum arată și Dicționarul explicativ al limbii române din anul 2009. Noțiunea de *cuvânt-realitate* se adaptează mai bine specificului morfologic și fonetic al limbii române și nu pune probleme de flexiune.

5. Studiile din domeniul traductologiei au evidențiat o gamă largă de perspective și interpretări asupra procesului de traducere literară. Această diversitate de viziuni reflectă complexitatea și subtilitățile implicate în transpunerea unei opere literare dintr-o limbă în alta.

6. Identificarea și compararea strategiilor de traducere a CR ne-a permis să constatăm că acestea pot fi împărțite în două categorii: globale și locale. În timp ce există doar două strategii globale, *aclimatizarea* (domestication) și *alienarea* (foreignisation), printre cele mai importante strategii locale, menționate de majoritatea cercetătorilor, se numără: împrumutul, calchiera, adăugirea, traducerea descriptivă și analogia.

7. În urma examinării detaliate a zece taxonomii elaborate de diferiți lingviști, am optat pentru adoptarea taxonomiei propuse de lingvista R. Leppihalme în cadrul analizei noastre expuse în capitolul 3 al lucrării. Alegerea acestei taxonomii se datorează structurii clare și sistemice, care facilitează clasificarea strategiilor de traducere și permite o analiză eficientă a corpusului de exemple.

8. Sinteza taxonomiilor realizate de către lingviști cu privire la CR ne-a permis să le analizăm conform următoarelor criterii: spațiu, timp și tematică și să concluzionăm că majoritatea clasificărilor au fost efectuate în baza criteriului tematic.

9. În opera *Amintiri din copilărie*, I. Creangă utilizează numeroase elemente specifice lingviculturii românești pentru a contura imaginea unui sat tradițional, cum ar fi: proverbe și zicători, fragmente de cântece populare, expresii populare, vorbe de duh, cuvinte-realități. Acestea conferă textului un caracter național profund și un aspect de stil popular autentic. În același timp, aceste caracteristici distincte ale operei creează dificultăți în procesul de traducere în alte limbi.

10. Cuvintele-realități din corpusul selectat au fost împărțite în două categorii principale: cuvinte simple și unități sintagmatice. Cercetarea morfologică a relevat că lexemele simple sunt substantive, dat fiind caracterul lor preponderent denominativ. În ceea ce privește formarea cuvintelor-realități, au fost identificate procedee productive, cum ar fi derivarea și compunerea sintagmatică. Analiza corpusului a dezvăluit că, în proza memorialistică *Amintiri din copilărie*, cele mai frecvente au fost lexemele simple, urmate de unitățile sintagmatice. Unitățile sintagmatice au fost grupate în patru subcategorii: sintagme bimembre, sintagme trimembre, sintagme

tetramembre și sintagme polimembre. S-a observat că grupul cel mai numeros a fost reprezentat de unitățile sintagmatice bimembre, iar modelul S1 + S2 a fost cel mai productiv. În ceea ce privește polisinapsiile, structura S1 + S2 + S3 a înregistrat cea mai mare productivitate.

11. Studiind opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*, am identificat 357 de exemple de cuvinte-realități: 1) CR geografice – 78 de exemple; 2) CR etnografice – 249 de exemple; 3) CR sociopolitice – 30 de exemple. Corpusul selectat ne-a permis să întocmim o clasificare proprie a CR.

12. De asemenea, corpusul ales ne-a oferit posibilitatea să examinăm traducerea CR din perspectiva aspectului semantico-funcțional, în special din perspectiva strategiilor de traducere la care au apelat traducătorii A. Cartianu, R.C. Johnston și A.L. Lloyd pentru traducerea cuvintelor-realități din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*. În procesul de analiză, CR selectate din TS au fost comparate cu versiunea lor tradusă în *Memories of My Boyhood* de către A. Cartianu și R.C. Johnston și în *Recollections from Childhood* de către A.L. Lloyd. În total au fost analizate 1057 de exemple, dintre care 357 de exemple de CR din TS, 354 de exemple din TȚ1 și 346 de exemple din TȚ2.

13. Studiul comparativ ce a vizat traducerea exemplelor de CR excerptate din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie* ilustrează faptul că traducătorii au avut tendința de a se orienta către cultura-țintă, adaptând textul tradus la așteptările și normele culturale ale receptorilor străini (*aclimatizare*). În același timp, transferul direct a fost folosit pentru a păstra elementele specifice culturii-sursă și pentru a sublinia caracterul străin al textului tradus (*alienare*). Prin utilizarea acestor strategii, traducătorii au reușit să găsească un echilibru între conservarea autenticității textului original și facilitarea înțelegerii și a aprecierii acestuia în contextul noii culturi și societăți.

Potrivit rezultatelor obținute în cadrul cercetării, **ipoteza** inițială, conform căreia procesul de traducere a cuvintelor-realități din limba română în limba engleză este influențat de diferențele lingvistice, culturale și contextuale dintre cele două limbi, este confirmată. Analiza a demonstrat că tabloul lingvistic și cultural specific fiecărei limbi joacă un rol esențial în determinarea modului în care aceste cuvinte sunt interpretate și transmise în limba-țintă. De asemenea, cercetarea a evidențiat că strategiile de traducere adoptate în procesul de transpunere a cuvintelor-realități în limba engleză pot varia semnificativ în funcție de contextul cultural și lingvistic al limbii-țintă. Această variabilitate în selectarea strategiilor de traducere influențează modul în care cuvintele-realități sunt interpretate și receptate de către publicul-țintă. Astfel, rezultatele cercetării confirmă faptul că procesul de traducere nu este un simplu transfer de cuvinte dintr-o limbă în alta, ci este puternic influențat de factori culturali, lingvistici și contextuali specifici fiecărei limbi implicate în proces.

Rezultatele cercetării ne-au permis să formulăm următoarele **recomandări** pentru

abordările și investigațiile de perspectivă:

1) pentru studiile ulterioare considerăm oportună realizarea unui studiu care se va axa pe analiza detaliată a traducerii antroponimelor extrase din opera lui I. Creangă *Amintiri din copilărie*. Această abordare ar oferi o mai bună înțelegere a strategiilor specifice utilizate în transpunerea adecvată a numelor proprii în limba-țintă;

2) materialul expus în prezenta teză de doctorat își poate găsi o implementare mai amplă în parcursul academic universitar, fiind aplicat în cadrul unor cursuri universitare de teorie și practică a traducerii, precum și ca suport pentru următoarele cercetări cu același subiect, pentru alte lucrări care ar dezvolta și ar examina în continuare problematica corespunzătoare. De asemenea, lucrarea poate fi folosită în eventuale ediții tematice referitoare la teoriile și practicile de traducere;

3) modelul de analiză prezentat în această teză de doctorat poate fi extins și aplicat și în cazul altor texte din literatura română sau universală. Aceasta ar permite analiza și evaluarea similară a altor texte literare, contribuind astfel la dezvoltarea teoriei și a practicii traducerii;

4) realizarea unor studii comparative între traduceriile lucrărilor lui I. Creangă în diferite limbi străine. Aceasta ar permite identificarea similarităților și a diferențelor în abordările și strategiile de traducere utilizate în contexte culturale diferite, contribuind la înțelegerea mai profundă a impactului cultural asupra procesului traductiv.

BIBLIOGRAFIE

În limba română

1. ALEXANDRESCU, E. *Limba română în sinteze și analize*. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 2010. 692 p.
2. ANDREICI, M.Ț. *Modalități de translatare a termenilor-realii*. În: Studii de știință și cultură. Arad: Vasile Goldiș University Press, 2018, nr. 2, pp. 77-81. ISSN 1841-1401/ 2067-5135.
3. BĂRBUȚĂ, I., CICALĂ, A., CONSTANTINOVICI, E., COTELNIC, T., DÎRUL, A. *Gramatica uzuală a limbii române*. Chișinău: Litera, 2000. 343 p. ISBN 9975-74-295-5.
4. BĂRBUȚĂ, I., CONSTANTINOVICI, E. *Morfologia limbii române*. Chișinău: Universitatea Academiei de Științe a Moldovei, 2015. 209 p. ISBN 978-9975-933-61-2.
5. BÎRLEA, O. *Poveștile lui Creangă*. București: Editura pentru Literatură, 1967. 317 p.
6. BOBICĂ, R. *Dicționar de termeni și concepte teologice*. București: ePublishers & Editura Coresi, 2020. 1999 p.
7. BOBOC, M. T. *Semnificația și funcția cuvintelor realii în proza lui Cinghiz Aitmatov*. În: Filologie rusă. București: Editura Universității din București, 2014, nr. 1, pp. 191-201. ISSN 1224-2993.
8. BOGDAN, N.A. *Orașul Iași. Monografie istorică și socială, ilustrată*. Iași: Tehnopress, 1997. 522 p. ISBN 9739827713/9789739827713.
9. CĂLINESCU, G. *Ion Creangă (Viața și opera)*. Chișinău: Litera, 1998. 335 p. ISBN 9975-74-029-3.
10. CONDREA, I. *Comunicarea prin traducere*. Chișinău: TEHNICA-INFO, 2001. 128 p. ISBN 9975-63-054-5.
11. CONDREA, I. *Traducerea din perspectivă semiotică*. Chișinău: Cartdidact, 2006. 266 p.
12. COȘERIU, E. *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2009. 355 p. ISBN 978-973-703-386-4.
13. COȘERIU, E. *Prelegeri și conferințe (1992-1993)*. În: Supliment al publicației „Anuar de lingvistică și istorie literară”, T. XXXIII, 1992-1993, Seria A. Lingvistică. Iași: Editura Academiei Române, 1994, 189 p.
14. DRONCA, D. D., OROIAN, T. E. *Ameliorarea genetică a peștilor*. Timișoara: Mirton, 2010. 49 p.
15. DRUȚĂ, I. *Nume de familie provenite de la denumiri de funcții și grade militare: interconexiuni și interferențe*. În: Numele și numirea. Actele ICONN. Baia Mare: Universitatea de Nord din Baia Mare, 2011, nr. 1, pp. 155-162. ISBN: 978-606-543-176-8.

16. DRUȚĂ, I. *Tehnici și strategii de traducere în versiunile românești ale romanului Maestrul și Margareta de Mihail Bulgakov*. În: Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”. Chișinău: Academia de Științe a Moldovei, 2019, nr. 3(54), pp. 112-118. ISSN 1857-0461.
17. DRUȚĂ, I., ȘAGANEAN, G. *Strategii de traducere și de mediere culturală în romanul Acvariul de Victor Suvorov*. În: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Umanistice). Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2017, nr. 10 (110), pp. 30-35. ISSN 1811-2668.
18. DUMINICA, G. *Analiza discursului dicționarilor explicative ale limbii române cu privire la cuvântul „țigan”*. În: Adevărul, 6 mai 2020 [citată 15.04.2020]. Disponibil: https://adevarul.ro/news/societate/analiza-discursului-dictionarelor-explicative-limbii-romane-diferite-perioade-privire-cuvantul-tigan-1_5eb27a715163ec42718054c3/index.html
19. ELIADE, M. *Drumul spre centru*. București: Univers, Humanitas, 1991. 607 p. ISBN 972-34-0144-7.
20. FLOREA, S. *Ce sunt covrigii? Care este istoria covrigilor?* În: Shtiu, 2 septembrie 2021 [citată 22.04.2023]. Disponibil: <https://www.shtiu.ro/ce-sunt-covrigii-care-este-istoria-covrigilor-86085.html>.
21. FURTUNĂ, A. *Aspecte ale relațiilor social-economice în epoca medievală*. În: Revista de Istorie a Moldovei. Chișinău: Elan Poligraf, 2012, nr. 1 (89), pp. 113-126. ISSN 1857-2022.
22. GHELTOFAN, D. *Cuvinte-realia rusești și corespondențele lor românești: schița unui dicționar*. În: Philologica Jassyensia. Iași: Tracus Arte, 2020, nr. 2 (32), pp. 121-132. ISSN 1841-5377 / 2247-8353.
23. GHELTOFAN, D. *Realia culinare în limbile rusă și română: corespondențe lexicale și frazeologice*. În: Analele Universității de Vest din Timișoara. Timișoara: Universitatea de Vest din Timișoara, 2020, nr. 58, pp. 49-57. ISSN 1224-967X.
24. GHEORGHITĂ, E. *Traducerea ca act de comunicare interculturală în contextul lingvisticii – știință a culturii*. În: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Umanistice). Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2013, nr. 4 (64), pp. 164-172. ISSN 1811-2668/ISSN online 2345-1009.
25. GRIGORESCU PANA, I. *America în/din România*. În: Observator Cultural, 19 februarie 2002 [citată 22.04.2023]. Disponibil: <https://www.observatorcultural.ro/articol/america-indin-romania/>.
26. GRIGORIE-LĂCRIȚA, N. *Scrierea cu diacritice: Indicator al gradului de cultură și de profesionalism. Condiție esențială pentru elaborarea, interpretarea și aplicarea corectă a textelor legale și religioase*. În: Jurnalul Bucureștiului, 26 iunie 2020 [citată 19.03.2023]. Disponibil: <https://www.jurnalul-bucurestiului.ro/scrierea-cu-diacritice-indicator-al->

[gradului-de-cultura-si-de-profesionalism-conditie-esentiala-pentru-elaborarea-interpretarea-si-aplicarea-corecta-a-textelor-legale-si-religioase-coresponden/](#).

27. GUȚU, A. *Eseuri traductologice*. Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Facultatea de Litere, Institutul de Cercetări Filologice și Interculturale. Chișinău: ULIM, 2015. 160 p.
28. GUȚULEAC, L. *Leul românesc – Cum a apărut? Ce transformări a suferit din 1867 până în 2013? Cât de prezent este în Moldova?* În: Banca mea, 17 decembrie 2013 [citat 22.04.2023]. Disponibil: <https://www.bancamea.md/news/foto-leul-romanesc-cum-a-aparut-ce-transformari-a-suferit-din-1867-pana-in-2013>.
29. HAN, B. O. *Traducerea de literatură – formă de (auto)comunicare (I). Studiu de caz – Amintiri din copilărie de Ion Creangă*. În: “Communication, Context, Interdisciplinarity”: The Proceedings of the International Conference. Târgu-Mureș: „Petru Maior” University Press, 2010, pp. 369-377. ISSN 2069-3389.
30. HASDEU, B. P. *Etymologicum Magnum Romaniae: Dicționarul limbei istorice și poporane a Românilor lucrat după dorința și cu cheltuiela M.S. regelui Carol I, sub auspiciile Academiei Române*. București: Generic, 2022. 914 p.
31. HIU, I. V. *Ion Creangă – clasic al literaturii române*. Pitești: Colegiul Național „Zinca Golescu”, 2014. 103 p.
32. HÎRBU, S. *Structuri comparative cu elementul „ca” în limbile română, rusă și germană (studiu contrastiv-tipologic și etnolingvistic): teză de doctor în filologie*. Chișinău, 2023. 203 p., C.Z.U: 81`1-115:39=135.1=161.1=112.2(043).
33. IBRĂILEANU, G. *Studii literare*. București: Albatros, 1976. 264 p.
34. IONESCU, M. *Covrigul – istorie și tendințe*. În: Daily Cotcodac, 11 aprilie 2014 [citat 22.04.2023]. Disponibil: <http://www.dailycotcodac.ro/2014/04/covrigul-istorie-si-tendinte/>.
35. IORGA, N. *Domnii Români după portrete și fresce contemporane*. Iași: Demiurg, 2014. 220 p. ISBN 9789731522852.
36. LACUSTA, E. *Tabloul lingvistic al unei comunități: între cunoaștere și creație*. În: Artă și Educație Artistică. Bălți: Universitatea de Stat „Alec Russo”, 2014, vol. 1, pp. 17-22. ISSN 1857-0445.
37. LEU HANGANU, V. *Diminutivele în limba română actuală vorbită: aspecte lexicale, pragmatice și sociolingvistice*. București: Editura Universității din București, 2021. 234 p. ISBN 978-606-16-1237-6.
38. LIFARI, V. *Traducerea ca mijloc de comunicare interculturală*. În: Intertext. Chișinău: ULIM, 2023, nr. 1(61), pp. 132-137. ISSN 1857-3711.

39. LUCHIANCICOVA, M. *Traducerea ca parte a procesului literar: „Luceafărul” în spațiul rus: teză de doctorat în filologie*. Chișinău, 2019. 237 p., C.Z.U: 821.135.1.09:81'255.4 (043.2).
40. LUNGU-BADEA, G. *Culturemul – un concept itinerant: abordare interdisciplinară*. În: Bercea R. (editor) *Comparația în științele sociale. Mizele interdisciplinarității*. București: Universul Juridic, 2015, pp. 66-84. ISBN 978-606-673-719-7.
41. LUNGU-BADEA, G. *Despre traductologie (obiect de studiu, statut, obiective, teorii ale traducerii)*. În: *Studii și cercetări lingvistice*. București: Academia Română, 2001, tom. LII, nr. 1-2, pp. 45-61. ISSN 0039-405X.
42. LUNGU-BADEA, G. *Mic dicționar de termeni utilizați în teoria, practica și didactica traducerii*. Timișoara: Editura Universității de Vest, 2012. 221 p. ISBN 978-973-125-362-6.
43. LUNGU-BADEA, G. *Teoria culturemelor, teoria traducerii*. Timișoara: Editura Universității de Vest, 2004. 262 p. ISBN 973-8433-48-7.
44. LUPU, A., ȚUGUI, F. *Despre Cartierul Păcurari*. În: *Info Iași*, 1 iunie 2018 [citată 22.06.2023]. Disponibil: <https://infoiasionline.ro/despre-cartierul-pacurari/15491/>.
45. MACOVEI, D. *Particularități lexico-funcționale ale sintagmelor terminologice din metalimbajul ecologiei*. În: *Caietele Sextil Pușcariu*. Cluj-Napoca: Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”, 2019, pp.151-157. ISSN 2393 – 526X.
46. MELINTE, A. *Apariția și evoluția târgușorului Păcurari*. În: Pruteanu-Isăcescu, I. (redactor-șef) *Anuarul muzeului național al literaturii române*. Iași: Editura Muzeelor Literare, 2017, pp. 21-38. ISSN 2821-5028.
47. MITU, O.-M. *Construcția națiunii și problema identitară în România Mare*. În: *Centenar Sfatul Țării: 1917–2017*. Chișinău: Lexon PRIM, 2017, pp. 311-326. ISBN 978-9975-139-54-240.
48. MORARU, M. *Aspecte diacronice și sincronice ale traductologiei în România*. În: Dărăbuș C., Zăbavă E.-C. (editori) *Frontiere și contacte. Fenomene locale, regionale și globale*. Craiova: Aius, 2020, pp. 73-89. ISBN 978-606-562-851-9.
49. NAGY, I. K. *Introducere în traductologie sau noțiuni și concepte fundamentale în teoria și practica traducerii*. Cluj-Napoca: Scientia, 2020. 376 p. ISBN 978-606-975-040-7.
50. NICOLESCU, V. *Cei mai buni și cei mai gustoși – COVRIGII DE BUZĂU*. În: *Opinia*, 17 mai 2021 [citată 22.04.2023]. Disponibil: <https://observatorul.md/cei-mai-buni-si-cei-mai-gustosi-covrigii-de-buzau>.
51. POPUȘOI, C. *„Realii” unități monetare în frazeologia românească*. În: *Limba Română*. București: Editura Academiei, 2014, LXIII (3), pp. 381-391. ISSN 0024-3523.

52. RĂDVAN, L. *Orașele din Țările Române în Evul Mediu*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011. 652 p. ISBN:9789737036933/973703693X.
53. SFETCU, N. *Moartea: Aspecte psihologice, științifice, religioase, culturale și filozofice*. Drobeta Turnu Severin: MultiMedia Publishing, 2018. 144 p. ISBN 978-606-033-036-3.
54. SFETCU, N. *Paști (Paște): Cea mai importantă sărbătoare creștină*. Drobeta Turnu Severin: MultiMedia Publishing, 2015. 83 p. ISBN 978-606-033-039-4.
55. SIMION, E. *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial*. Iași: Princeps Edit, 2011. 182 p.
56. SIMION, E. *Introducere*. În: Creangă I. „Opere” (col. „Opere fundamentale” a Academiei Române). București: Univers Enciclopedic, 2000. p. V-LXXXI.
57. SPORIȘ, V. *Rolul stilistic al articolului în limba română*. În: *Studia Universitatis Petru Maior. Philologia*. Târgu Mureș: Universitatea Petru Maior, 2009, nr. 8, pp. 109-116. ISSN 1582-9960.
58. ȚURCANU, I. *Istoria românilor: Cu o privire mai largă asupra culturii*. Brăila: Istros, 2007. 825 p. ISBN 9731871020 / 9789731871028.
59. VARVAROI, A.-V. *Adriana Stoichițoiu-Ichim, Vocabularul limbii române actuale: dinamică, influență, creativitate (recenzie)*. În: DOCT-US. Suceava: Editura Universității din Suceava, 2009, anul I, nr. 2, pp. 231-233. ISSN: 2065-3247.
60. ZBANȚ, L. *Abordarea traducerii literare prin prisma tabloului lingval al lumii*. În: *Lumina verbului matern: Profesorul și savantul Irina Condrea – prezență remarcabilă în mediul academic și cultural din Republica Moldova*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2019, pp. 185-195.
61. ZBANȚ, L. *Creativitatea, semanticitatea și alteritatea aplicate la procesul traducerii și în cadrul formării traducătorilor*. În: *Traducerea – act creativ: între știință și artă: in honorem Ludmila ZBANȚ, profesor universitar, doctor habilitat cu ocazia aniversării a 65-a de la naștere*. Chișinău: USM, 2022, pp. 8-14. ISBN 978-9975-159-37-1.
62. ZBANȚ, L. *Raporturi semantico-pragmatice în traducerea literară din limba franceză în română*. În: *Studia Universitatis (Seria Științe Umanistice)*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2015, nr. 10 (90), p. 47-50. ISSN 1811-2668.

În limba engleză

63. ACHIM, V. *The Roma in Romanian History*. New York: Central European University Press, 2004. 233 p. ISBN 9639241849 / 9789639241848.
64. AIXELA, J. F. *Culture-specific Items in Translation*. In: *Translation, Power, Subversion*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd., 1996, pp. 52-78. ISBN 1-85359-350-8.

65. ALENEZI, D.R., ALKHALEEF AH, T.A. *Investigating Saudi Student Translators Difficulties and Strategies in Translating English Culture-bound and Idiomatic Expressions: A Quantitative Study*. In: English Language Teaching. Ontario: Canadian Center of Science and Education, 2023, vol. 16, No. 2, pp. 1-98. ISSN 1916-4742/1916-4750.
66. ALVAREZ, R., CARMEN-AFRICA VIDAL, M. *Translating: A political act*. In: Alvarez R., Carmen-Africa Vidal M. *Translation, Power, Subversion*. Clevedon: Multilingual Matters, 1996, pp.1-9. ISBN 1-85359-351-6/1-85359-350-8.
67. ANDREICI, M.Ț. *The concept of linguistic cultureme in Translation Studies*. In: Buletinul Științific al Universității „Politehnica” din Timișoara. Seria Limbi Moderne. Timișoara: Politehnica, 2018, vol. 17, nr. 1, pp. 67-71. ISSN 1583-7467.
68. ARMELLINO, E. *Translating Culture-Bound Elements in Subtitling — An Example of Interlinguistic Analysis: a scene from Scent of a Woman*. In: Translation Journal. Palatine, IL, 2008, vol. 12, No. 2 [citat 22.04.2017]. ISSN 1536-7207. Disponibil: <http://translationjournal.net/journal/44culturebound.htm>.
69. BAKER, M. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. London: Routledge, 2011. 352 p. ISBN 0415467543/978-0415467544.
70. BRACKOB, A.K. *Mircea the Old: Father of Wallachia, Grandfather of Dracula*. Las Vegas: Center for Romanian Studies, 2020. 224 p. ISBN 1592110738/9781592110735.
71. BRANT, C., WHYMAN, S. E. *Walking the Streets of Eighteenth-century London: John Gay's Trivia (1716)*. New York: Oxford University Press, 2009. 256 p. ISBN 978-0-19-988049-0.
72. CHESTERMAN, A., WAGNER, E. *Can Theory Help Translators? A Dialogue Between the Ivory Tower and the Wordface*. London & New York: Routledge, 2014. 156 p. ISBN 1317642198/9781317642190.
73. COLENCIUC, I. *The Semantic Analysis of Money-Related Proverbs in Three Linguacultures*. In: Philologia. Chișinău: Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”, 2021, nr. 3 (315), pp. 127-133. ISSN 1857-4300.
74. CREANGĂ, I. *Recollections from Childhood. Translated by Lucy Byng*. London/Toronto: J.M. Dent and Sons, 1930. 254 p.
75. CUNNINGHAM, P. A. *Reforming Women's Fashion, 1850-1920: Politics, Health, and Art*. Kent/London: Kent State University Press, 2003. 250 p.
76. DANYTE, M. *Lithuanian Translations of Canadian Literature. The translation of cultural realia*. In: Darbai ir dienos. Kaunas: Vytauto Didžiojo Universitetas, 2006, No. 45, pp. 195-213. ISSN 1392-0588.

77. DAVID GREGORY, E. *Starting Over: A. L. Lloyd and the Search for a New Folk Music, 1945-49*. In: Canadian Journal for Traditional Music. Calgary: Canadian Society For Musical Traditions, 1999/2000, vol. 27, ISSN 0318-2568 [citat 15.02.2024]. Disponibil: https://cjtm.icaap.org/content/27/27_gregory.html.
78. DAVIES, E. E. "A Goblin or a Dirty Nose? The Treatment of Culture-Specific References in Translations of Harry Potter Book". In: The Translator. London: Taylor and Francis, 2003, vol. 9, No. 1, pp. 65-100. ISSN 1355-6509.
79. DIAZ CINTAS, J., REMAEL, A. *Audiovisual Translation: Subtitling*. London/New York: Routledge, 2014. 272 p. ISBN 978-1-900650-95-3.
80. DJACHY, K., PARESHISHVILI, M. *Realia as Carriers of National and Historical Overtones*. In: Theory and Practice in Language Studies. London: Academy Publication, 2014, vol. 4, No. 1, pp. 8-14. ISSN 1799-2591.
81. EASTWOOD, J. *Oxford Guide to English Grammar*. New York: Oxford University Press, 1994. 446 p. ISBN 0-19-431351-4.
82. GEORGESCU, S. E., CANAREICA, O., DUDU, A., COSTACHE, M. *Analysis of the Microsatellite Variation in the Common Hybrid between Russian Sturgeon (Acipenser Gueldenstaedtii Brandt and Ratzeburg, 1833) and Siberian Sturgeon (Acipenser Baerii Brandt, 1869) from Aquaculture*. In: Transylvanian Review of Systematical and Ecological Research. Sibiu: Lucian Blaga University of Sibiu, 2013, vol. 15, No. 2, pp. 117-124. ISSN 2344-3219.
83. GHELTOFAN, D. *Some Historical Realia in Russian and Romanian*. În: Buletinul Științific al Universității „Politehnica” din Timișoara. Timișoara: Politehnica, 2020, nr. 19, pp. 23-32. ISSN 1583-7467.
84. GRZEGORCZYKOWA, R. *Remarks on the contribution of grammar to linguistic worldview*. In: Ethnolinguistics. Issues in Language and Culture. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2018, vol. 30, pp. 29-39. ISSN 0860-8032/2449-8335.
85. GUDYKUNST, W. B., KIM, Y. Y. *Communicating with strangers: An approach to intercultural communication*. Boston: McGraw-Hill, 1997. 22 p. ISBN 0-07-034647-X.
86. HAN, B. *On the necessity of precious terms: euphemisms and culture specific elements*. In: GIDNI, Tîrgu-Mureș: Arhipelag XXI Press, 2014, vol. 1, pp. 406-410. ISBN 978-606-93691-3-5.
87. HARRINGTON, E. *Confusing Easter Dates*. In: Liturgy Brisbane, 3 aprilie 2005 [citat 05.02.2020]. Disponibil: <https://www.liturgybrisbane.net.au/Learn/Liturgy-Lines/easter-days-and-dates/>.

88. ISMATULLAYEVA, N. *The Concept of "Lacuna" In Translation Studies*. In: Asian Journal of Multidimensional Research. Jagadhri: Trans Asian Research Journals, 2020, vol. 9, No. 4, pp. 123-129. ISSN 2278-4853.
89. JAKIMOVSKA, S. *Macedonian Nation in Translation: Translating Macedonian Realia into "Big Cultures"*. In: Harmon L., Osuchowska D. (editors) *National Identity in Translation*. Berlin: Peter Lang. 2019, pp. 53-66. ISBN 9783631799628.
90. KASIMOVA, R., ZIYADULLAYEV, A., ZIYADULLAYEVA, A. *The Nature of the Culture Bound Words and Problems of Translation*. In: International Scientific Journal Theoretical & Applied Science. Philadelphia: International Academy of Theoretical & Applied Sciences, 2021, vol. 95, No. 3, pp. 401-405. ISSN 2308-4944/2409-0085.
91. KHARINA, A. *Realia in Literary Translation: A quantitative and qualitative study of Russian realia in Norwegian and English translations*: Ph.D. Dissertation. Oslo, 2018. 298 p.
92. KROEBER A. L., KLUCKHOHN C. *Culture. A Critical Review of Concept and Definition*. Cambridge/Massachusetts: The Museum, 1952, 223 p.
93. LEPIHALME, R. *Culture Bumps: An Empirical Approach to the Translation of Allusions*. Clevedon/Philadelphia/Toronto/Sydney/Johannesburg: Multilingual Matters, 1997. 241 p. ISBN 1-85359-373-7.
94. LEPIHALME, R. *Translation strategies for realia*. In: *Mission, Vision, Strategies, and Values: A Celebration of Translator Training and Translation Studies in Kouvola*. Helsinki: Helsinki University Press, 2001, pp. 139-148. ISBN 951-570-504-5.
95. LONSDALE, A. *Simple Guide to Attending Orthodox Christian Ceremonies*. London: Kuperard, 2011. 50 p. ISBN 978-1-85733-647-4.
96. LOUE, S. *Handbook of Religion and Spirituality in Social Work Practice and Research*. New York: Springer, 2017. 397 p. ISBN 978-1-4939-7038-4.
97. LUDDEN, D. *The Psychology of Language: An Integrated Approach*, Los Angeles/London/Washington DC/New Delhi/Singapore/Boston: SAGE Publications, 2015. 648 p. ISBN 978-1-4522-8880-2.
98. MALINOWSKI, B. *Coral Gardens and Their Magic: The Description of Gardening*. London/ New York: Routledge, 2013. 610 p. ISBN 978-0-415-21671-5.
99. MUREȘAN, A. *The Stylistics of the Parts of Speech in Memories of Childhood*. In: ABC Journal. Sibiu: Universitatea Lucian Blaga, 2004, vol. 5. ISSN 1841-964X [citat 22.05.2020]. Disponibil: <http://abcjournal.ulbsibiu.ro/Anca%20Muresan.html>.
100. MUREȘAN, M. *The Dynamics of the Romanian Journalistic Language Nowadays: Normative Grammar Rules*. In: Boldea I., Sigmirean C., Buda D.-M. (editors)

- Multiculturalism through the Lenses of Literary Discourse. Tîrgu Mureş: Arhipelag XXI Press, 2019, pp. 71-75. ISBN: 978-606-8624-09-9.
101. NEDERGAARD-LARSEN, B. *Culture-bound problems in subtitling*. In: Perspectives: Studies in Translatology, 1993, vol. 1, No. 2, pp. 207-240. ISSN 1747-6623.
 102. NEWMARK, P. *A Textbook of Translation*. Hertfordshire: Prentice Hall International, 1988. 306 p. ISBN 0-13-912593-0.
 103. NIDA, E. *Linguistics and Ethnology in Translation-Problems*. In: WORD, 1945, vol. 1, No. 2, pp. 194-208. ISSN 2373-5112.
 104. ORDUDAR, M. *Translation procedures, strategies and methods*. In: Translation Journal, 2007, vol. 11, No. 3 [citat 11.09.2020]. Disponibil: <http://translationjournal.net/journal/41culture.htm>.
 105. PEDERSEN, J. *How is Culture Rendered in Subtitles?* In: MuTra: Challenges of Multidimensional Translation. Saarbrücken: Saarland University, 2005, part II, 18 p. [citat 20.04.2017]. Disponibil: http://www.euroconferences.info/proceedings/2005_Proceedings/2005_Pedersen_Jan.pdf.
 106. PROSHINA, Z. *Theory of Translation (English and Russian)*. Vladivostok: Far Eastern University Press, 2008. 278 p. ISBN 5-7444-0957-2.
 107. QVALE, P. *From St Jerome to Hypertext: Translation in Theory and Practice*. Manchester: St. Jerome, 2003. 302 p. ISBN 9781900650694.
 108. RISAGER, K. *Languaculture as a key concept in language and culture teaching*. In: Preisler B., Fabricius A.H., Haberland H., Kjærbeck S., Risager K. (editors) *The Consequences of Mobility: Linguistic and Sociocultural Contact Zones*. Roskilde: Roskilde Universitet, 2005, pp. 185-196. ISBN 87-7349-651-0.
 109. RISAGER, K. *The Language Teacher Facing Transnationality*. In: First EUNoM Symposium, 2010. University of Udine, pp. 1-13 [citat: 10.06.2017]. Disponibil: http://in3.uoc.edu/opencms_in3/export/sites/in3/webs/projectes/EUNOM_resources/documents/Karen_Risager_The_Language_Teacher_Facing_Transnationality_posted.pdf.
 110. ROBINSON, D. *Becoming a Translator: An Introduction to the Theory and Practice of Translation*. London: Routledge, 1997. 230 p. ISBN 0-203-44013-7.
 111. ROTARU, J. *Aspects on Romani demographics in 19th century Wallachia*. In: *Baltic Worlds*. Stockholm: Södertörn University, 2018, vol. XI, No. 2-3, pp. 34-50. ISSN 2000-2955/2001-7308.
 112. SAMOVAR, L.A., PORTER, R.E., MCDANIEL, E.R. *Intercultural communication: A reader*. Boston: Cengage Learning, 2008. 496 p. ISBN 0495554189/9780495554189.

113. SAPIR, P., SWIGGERS, P. *General Linguistics*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter, 2008. 582 p. ISBN 978-3-11-019519-4.
114. SEGALL, M. H. *More than we need to know about culture, but are afraid not to ask*. In: *Journal of Cross-Cultural Psychology*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 1984, vol. 15, pp. 153-162. ISSN 0022-0221/1552-5422.
115. SURUGIU URSU, O. *Policies and Strategies for Translating and Promoting some Romanian Authors in the Anglo-Saxon Cultural Space: Ion Creangă and Mircea Cărtărescu*: abstract of doct. thesis in philology. Craiova, 2016. 11 p.
116. ŞAGANEAN, G. *Pragmatic aspects in rendering realia from Romanian into English*. În: *Actele Colocviului Internațional de Științe ale Limbajului Eugen Coșeriu Lingvistica integrala – multilingvism – discurs literar*. Suceava-Cernăuți-Chișinău, Zelena Bucovina, ediția XII-a, 2014, pp. 348-357. ISBN 978-966-841-39-5.
117. ŞAGANEAN, G., PASCARU, D. *Translation techniques used in rendering environment protection terminology*. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Umanistice)*. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2013, No. 10 (70), pp. 32-36. ISSN 1811-2668.
118. ŞERBAN, M.-M. *Translating Realia and Practices in The Era of Globalization*. In: *Interstudia (Revista Centrului Interdisciplinar de Studiu al Formelor Discursive Contemporane Interstud)*. Bacău: “Vasile Alecsandri” University of Bacău, 2014, nr. 15, pp. 155-165. ISSN 2065-3204.
119. TĂNASE, E.V. *Realia in Subtitling*. In: *Professional Communication and Translation Studies*. Timișoara: Politehnica University of Timișoara, 2018, No. 11, pp. 98-104. ISSN 2065-099X.
120. THRIVENI, C. *Cultural Elements in Translation. The Indian Perspective*. In: *Translation Journal*, 2002, vol. 6, No. 1 [citat: 10.06.2017]. Disponibil: <http://translationjournal.net/journal/19culture.htm>.
121. VECSEI, P., SUCUI, R., PETERSON, D. *Threatened Fishes of the World: Huso huso (Linnaeus, 1758) (Acipenseridae)*. In: *Environmental Biology of Fishes*. London: Springer Nature B.V., 2002, vol. 65, No. 3, pp. 363-365. ISSN 0378-1909/1573-5133.
122. VENUTI, L. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. New York: Taylor & Francis e-Library, 2004. 353 p.
123. WELLEIN, V. *Cross-Cultural Differences: American, German, Japanese and Chinese Negotiation styles*. Hamburg: Diplom.de, 2008, 118 p.
124. WOOD, M. C., WOOD, J. C., GILBRETH, F., GILBRETH, L. *Critical Evaluations in Business and Management*. London/New York: Routledge Taylor & Francis Group, 2003, vol. 2. 504 p. ISBN 0-415-30947-6.

125. ZLOTEA, M. *The Translator as Writer of Children's Literature - A Case of Mistaken Identity*. In: *The Making of a Translator. Multiple Perspectives*. Taipei: The Language Training and Testing Center, 2013, pp. 189-208. ISBN 9572876481/9789572876480.

În limba rusă

126. АЛЕКСЕЕВА, И. *Введение в переводоведение*. Москва: Издательский центр «Академия», 2004. 352 с. ISBN 5-7695-1542-2.
127. АХМАНОВА, О. *Словарь лингвистических терминов*. Москва: Советская Энциклопедия, 1966. 607 с.
128. БАРХУДАРОВ, Л. *Язык и перевод*. Москва: Международные отношения, 1975. 240 с. ISBN 978-5-382-00577.
129. БУДАГОВ, Р. *Введение в науку о языке*. Москва: Наука, 1965. 492 с.
130. ВАЙСБУРД, М. *Реалии как элемент страноведения*. В: *Русский язык за рубежом*. Москва: Отраслевые ведомости, 1972, № 3, с. 98-100.
131. ВЕРЕЦАГИН, Е., КОСТОМАРОВ, В. *Язык и культура: лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного*. Москва: Искусство, 1976. 248 с.
132. ВИНОГРАДОВ, В. *Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы)*. Москва: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с. ISBN 5-7552-0041-6.
133. ВЛАХОВ, С., ФЛОРИН, С. *Непереводимое в переводе*. Москва: Международные отношения, 1980. 342 с.
134. ГЕРЦ, Г. *Принципы механики, изложенные в новой связи*. Перевод с нем. Котова В.Ф., Сулимо-Самуйло А.В. Москва: Изд-во Академии Наук СССР, 1959. 388 с.
135. ГУМБОЛЬДТ, В. *Избранные труды по языкознанию*. Москва: Издательская группа «Прогресс», 2000. 400 с. ISBN 5-01-004661-X.
136. ГУМБОЛЬДТ, В. *Язык и философия культуры: перевод с немецкого языка*. Москва: Прогресс, 1985. 448 с.
137. ДАВЫДОВА, Т. *Особенности передачи наименований реалий на английский язык (на материале произведений русских писателей)*. В: *Ученые записки Петрозаводского государственного университета*. Петрозаводск: Петрозаводский государственный университет, 2021, Т. 43, № 3, с. 41-47. ISSN 2542-1077/1994-5973.
138. ЖИНКИН, Н. *Язык - речь - творчество*. Москва: Лабиринт, 1998. 315 с. ISBN 5-87604-109-2.
139. КЕРТМАН, Л. *История культуры стран Европы и Америки (1870-1917)*. Москва: Высшая школа, 1987. 304 с.

140. КОМИССАРОВ, В. *Современное переводоведение*. Москва: Р. Валент, 2011. 408 с. ISBN 978-5-93439-312-1.
141. КРИВОТУРОВ, Ю. *Перевод как разрешение конфликтов в билингвизме*. В: Intertext. Chişinău: ULIM, 2014, nr. 1-2(30), pp. 113-119. ISSN 1857-3711.
142. КРЯНГЭ, И. *Воспоминания из детства*. Перевела З. Шишова. Кишинев: Литература артистикэ, 1977, с. 153-198.
143. КУПРИН, А. *Ночная фиалка*. Москва: Рипол Классик, 2018. 560 с. ISBN 5521065148/9785521065141.
144. ЛАТЫШЕВ, Л. *Технология перевода*. Москва: Издательский центр «Академия», 2005. 320 с. ISBN 5-7695-2020-5.
145. МАСЛОВА, В.А. *Когнитивная лингвистика*. Минск: ТетраСистемс, 2004. 256 с. ISBN 985-470-165-4.
146. МАСЛОВА, В. *Лингвокультурология: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений*. Москва: Издательский центр «Академия», 2001. 208 с. ISBN 5-7695-0745-4.
147. МОЛЬ, А. *Социодинамика культуры: Перевод с французского*. Москва: ЛКИ, 2008. 416 с.
148. НЕЛЮБИН, Л. *Толковый Переводоведческий Словарь*. Москва: Флинта+Наука, 2003. 320 с. ISBN 5-89349-526-8 / 5-02-006320-7.
149. НИКАНДРОВА, Т. *Экзотическая лексика русского происхождения в сочинении А. Олеария о Московии: Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук*. Москва, 2014. 257 с.
150. ПОТЕБНЯ, А. *Мысль и язык*. Москва: Правда, 1989. 205 с.
151. РЕВЗИН, И., РОЗЕНЦВЕЙГ, В. *Основы общего и машинного перевода*. Москва: Высшая школа, 1964. 243 с.
152. РЕПИН, Б. *Национально-специфические слова-реалии как особая часть лексики в переводимом произведении*. В: Теоретические и практические вопросы преподавания иностранных языков. Москва: Наука, 1970. с. 87-98.
153. РЕФОРМАТСКИЙ, А. *Введение в языковедение*. Москва: Просвещение, 1967. 536 с.
154. РОССЕЛЬС, В. *О передаче национальной формы в художественном переводе (Записки переводчика)*. В: Дружба народов, Москва: Горький, 1953, № 3, с. 257-278.
155. СЕПИР, Э. *Избранные труды по языкознанию и культурологии*. Москва: Издательская группа «Прогресс», 1993. 656 с. ISBN 5-01-002079-3.
156. СОБОЛЕВ, Л. *Пособие по переводу с русского языка на французский*. Москва: Издательство литературы на иностранных языках, 1952. 400 с.

157. СУПРУН, А. *Экзотическая лексика*. В: Филологические науки. Москва: Роспечать, 1958, № 2, с. 50-54. ISSN 0130-9730; 1024-1817.
158. ТОЛСТОЙ, Н. *Язык и народная культура*. Москва: Индрик, 1995. 518 с. ISBN 5-85759-025-6.
159. ТОМАХИН, Г. *Реалии-американизмы. Пособие по страноведению*. Москва: Высшая школа, 1988. 239 с.
160. ТЮЛЕНЕВ, С. *Теория перевода: Учебное пособие*. Москва: Гардарики, 2004. 336 с. ISBN 5-8297-0204-5.
161. УРЖА, А., СКВОРЦОВА, В. *Текстовые функции культурно-коннотированной лексики в рассказе В. Пелевина «СПИ» и его англоязычном переводе*. В: Мир русского слова. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский государственный университет, 2016, № 3, с. 85-96. ISSN 1811–1629.
162. ФЁДОРОВ, А. *О художественном переводе*. Ленинград: ОГИЗ, 1941. 259 с.
163. ФЕДОРОВ, А. *Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы)*. Москва: ООО «Издательский Дом «Филология Три», 2002. 416 с. ISBN 5-8465-0019-6.
164. ФИНКЕЛЬ, А. *Об автопереводе*. В: Теория и критика перевода. Ленинград: Изд-во Ленинградского университета, 1962, с. 104-125.
165. ФРОЛОВА, В. *Применение знаний по лингвокультурологии при написании выпускных квалификационных исследований*. В: Славянские чтения, 2017, № 9 (15), с. 203-214. ISSN 1857-4580.
166. ЧЕРНОВ, Г. *К вопросу о передаче безэквивалентной лексики при переводе советской публицистики на английский язык. / Ученые записки 1-го МГПИИЯ, т. XVI*. Москва: Г. В. Чернов, 1958. 223 с.
167. ЭЙНШТЕЙН, А. *Как изменить мир к лучшему*. Москва: Aegitas, 2020. 225 с. ISBN 1773134388/9781773134383.
168. ЯКОБСОН, Р. *Избранные работы*. Москва: Прогресс, 1985. 456 с.

În limba germană

169. KADE, O. *Subjektive und objektive Faktoren im Übersetzungsprozeß: Ein Beitr. zur Ermittlg objektiver Kriterien d. Übersetzens als Voraussetzg f. e. wissenschaftl. Lösg d. Übersetzungsproblems*. Leipzig: Universität Leipzig, 1964. 335 S.
170. KÜFNER, R. *Großes Fremdwörterbuch*. Leipzig: Bibliogr. Institut, 1977. 824 S.
171. OKSAAR, E. *Kulturemtheorie: ein Beitrag zur Sprachverwendungsforschung*. Hamburg: Joachim Jungius-Gesellschaft der Wissenschaften, 1988. 72 S.

În limba franceză

172. CREANGĂ, I. *Souvenirs d'enfance*. Traduction de Yves Auger. București: Vremea, 1947. 185 p.
173. GUȚU, A. *La communication interculturelle à travers le temps et l'espace: le tétraèdre traductionnel*. In: Traducerea – act creativ: între știință și artă: in honorem Ludmila ZBANȚ, profesor universitar, doctor habilitat, cu ocazia aniversării a 65-a de la naștere. Chișinău: USM, 2022, pp. 173-185. ISBN 978-9975-159-37-1.
174. LUNGU-BADEA, G. *Sur les realia, les culturèmes et les mêmes. Conceptualisation et traduction*. In: Les Hommes, l'Espace, la Nature: Questions traductologiques. 2022, 21 p.
175. PLASSARD, F. *Les realia au coeur du débat traductologique*. In: A propos des realia. Littérature, traduction et didactique des langues. Paris: Editions des Archives contemporaines, 2021. 13 p. ISBN 9782813003508.
176. SUŁKOWSKA, M. *Images linguistiques du monde à travers des séquences figées*. In: Neophilologica. Katowice: University of Silesia Press, 2005, vol. 17, pp. 137-144. ISSN 0208-5550.

Surse electronice

177. Cambridge Dictionary, © 2024. Disponibil: <https://dictionary.cambridge.org/>.
178. Collins Dictionary, © 2024. Disponibil: <https://www.collinsdictionary.com/>.
179. DEX online, © 2004-2024. Disponibil: <https://dexonline.ro/>.
180. Enciclopedia României, © 2024. Disponibil: <https://enciclopediaromaniei.ro/>.
181. Encyclopædia Britannica, Inc., © 2024. Disponibil: <https://www.britannica.com>.
182. Grammarist, © 2024. Disponibil: <https://grammarist.com>.
183. IFTIMI, S. *Planul orașului Iași de Iosif Rasec 1844. Recuperarea documentului original*. pp. 209-254 [citat 22.04.2023]. Disponibil: https://www.academia.edu/40741070/Planul_or%C8%99ului_Iași_de_Iosif_Rasec_1844.
184. International Labour Organization (ILO), © 1996-2024. Disponibil: <https://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/definition/lang--en/index.htm>.
185. LORCA, F. G. *Lament for the Death of a Bullfighter and Other Poems*. Faber, 22 october 2008 [citat 15.02.2024]. Disponibil: <https://www.faber.co.uk/product/9780571246601-lament-for-the-death-of-a-bullfighter-and-other-poems/>.
186. Merriam Webster, © 2024. Disponibil: <https://www.merriam-webster.com/>.
187. MIHALACHE, D. D. *Aplicații ale teoriei compensației în traducerea poemelor lui Serghei Esenin* [citat 08.01.2018]. Disponibil:

https://www.academia.edu/10076653/Applications_of_the_Compensation_Theory_in_the_translation_of_Serghey_Yesenin_s_poems.

188. NEWMAN, S. *Social Classes in the Middle Ages*, 2012 [citat 25.07.2020]. Disponibil: <https://www.thefinertimes.com/social-classes-in-the-middle-ages>.
189. *Orașul Fălticeni. Date Istorice*, © 2024 [citat 18.05.2023]. Disponibil: <https://www.falticeni.ro/principal.php>.
190. ORBAN, L. *Traducerea literară, formă de creație. Discurs rostit la Conferința „Traducere literară și cultură”*, Bruxelles, 2009 [citat 15.06.2017]. Disponibil: http://ec.europa.eu/languages/news/documents/3306-orban-ouverture_ro.pdf.
191. Oxford Learner's Dictionaries, © 2024. Disponibil: <http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
192. *Ronald Carlyle Johnston. Editor*. Birlinn, © 2024 [citat 26.01.2024]. Disponibil: <https://birlinn.co.uk/contributor/ronald-carlyle-johnston/>.
193. SIMKIN, J. *Taxation in the Middle Ages*. 2020, © 1997-2020 [citat 11.05.2023]. Disponibil: <https://spartacus-educational.com/EXnormans23.htm>.
194. TĂBĂCARU, D.D. *Sturioni*. În: Agenția pentru Dezvoltare Regională București-Ilfov (ADRBI) [citat 15.05.2023]. Disponibil: <https://www.adrbi.ro/media/2029/sturioni-continut-capitol.pdf>.
195. *UPSC susține promovarea valorilor culturale naționale ale tuturor popoarelor*. Diez, 1 mai 2023, © 2024 [citat 22.06.2023]. Disponibil: <https://diez.md/2023/05/01/upsc-sustine-promovarea-valorilor-culturale-nationale-ale-tuturor-popoarelor/>.
196. АЗИМОВ, Э., ЩУКИН, А. *Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам)*. Москва: Издательство ИКАР, 2009 [citat: 10.06.2017]. Disponibil: http://methodological_terms.academic.ru.

Surse pentru corpusul de analiză

197. CREANGĂ, I. *Amintiri din copilărie*. București/Chișinău: Internațional, 2002. 308 p. ISBN 973-8358-41-8/9975-74-395-1.
198. CREANGĂ, I. *Memories of My Boyhood, Stories and Tales*. Translated by A. Cartianu and R.C. Johnston. Bucharest: Minerva Publishing House, 1978 [citat: 10.06.2016]. Disponibil: <http://www.tkinter.smig.net/Romania/Creanga/index.htm>.
199. CREANGĂ, I. *Recollections from Childhood*. Translated by Lloyd A.L. London: Lawrence and Wishart, 1956. 124 p.

Glosar de termeni lingvistici

Glosarul de mai jos include termeni din domeniul lingvisticii și traductologiei. Definițiile termenilor respectivi în contextul acestei lucrări contribuie la concretizarea și explicitarea sensului contextual.

1. **Adaptare culturală** înlocuirea nefamiliarului cu familiar [94].
2. **Adăugire** presupune notele, prefetele, glosarele sau postscripturile traducătorului, care sunt localizate în afara textului [94].
3. **Ambiguitate** apare în cazul în care contextul verbal este insuficient pentru a conferi cuvintelor un sens, o semnificație contextuală univocă [42, p. 20].
4. **Barbarism (= xenism)** cuvânt care a fost împrumutat dintr-o limbă străină fără a fi necesar și care nu a fost asimilat în LT [179].
5. **Calc** presupune traducerea literală a cuvântului din textul-sursă. Calchierea face referire la traducerea cuvintelor compuse sau a sintagmelor care sunt traduse element-cu-element [94].
6. **Context** „anturajul” lingvistic care precizează sensul unei unități lexicale și este necesar în reconstruirea semnificației prin traducere. Denumit și *context lingvistic*, *context verbal* sau *cotext*, acesta este alcătuit din cuvintele și frazele care însoțesc cuvântul sau fraza în discuție [42, p. 45].
7. **Corpus** ansamblul de elemente (texte, enunțuri etc.) pe care se sprijină cercetarea unui anumit fenomen și care servesc drept bază de exemple și argumente ale afirmațiilor avansate într-o lucrare [42, p. 52].
8. **Cuvânt-realitate** cuvânt care este purtător de informație culturală, aparținând unei anumite culturi, limbi, țări, națiuni, localități etc.; desemnează realitățile vieții unei națiuni: viața cotidiană, cultura, dezvoltarea socială și istorică; iar dat fiind faptul că de obicei nu are un echivalent exact în alte limbi, acesta tinde să pună probleme serioase de traducere, necesitând o abordare specială în procesul de redare a acestuia din limba-sursă în limba-țintă [170], [127], [133], [148], [128], [132],

[159], [10], [110], [156], [101], [68], [69], [64], [151], [131], [166], [153], [102], [93], [126], [106], [129], [105], [79].

- 9. Dificultate de traducere** termenii *dificultate de traducere* și *problemă de traducere* sunt sinonime aproximative. De regulă, dificultățile sunt incluse în probleme și sunt individuale, dependente de bagajul cognitiv și cultural al traducătorului. În cazul în care se discută despre dificultăți de traducere, se pornește de la rezistența pe care o opun traducerii unele lexii, prin urmare sunt luate în considerare în special dificultățile de natură lexicală, în timp ce problemele de traducere au un caracter general, referindu-se atât la toate nivelurile limbii, cât și la contextul extralingvistic [42, p. 62].
- 10. Echivalență**
- 1) (sens general) relația de identitate care există între două unități de sens de limbi diferite și care au aceeași sau aproape aceeași denotație și aceeași conotație;
 - 2) rezultatul operației de traducere, obținut în urma aplicării unor procedee de traducere;
 - 3) (sens restrâns) procedeu de traducere care implică redarea unei expresii fixe din LS printr-o alta din LT, care, deși diferită, corespunde aceleiași realități [42, p. 65].
- 11. Enunț** este produs de enunțator/emițător în actul de comunicare realizat într-o anumită situație [42, p. 70].
- 12. Eroare de traducere** o greșeală care apare în TT din cauza unei interpretări greșite sau a unei înțelegeri eronate a unei unități de traducere, a unui segment din TS [42, p. 78].
- 13. Exotism** reprezintă doar o grupă mică a CR, ce numesc obiectele locale, însă sunt lipsite de coloritul național și/sau istoric.
- 14. Explicit** partea comunicării care apare clar exprimată în mesaj [42, p. 71].
- 15. Explicare** scopul acestei strategii constă în a face implicitul explicit, ceea ce înseamnă utilizarea unor explicații pentru a face ca sensul să fie clar pentru receptor [94].
- 16. Hiperonim** termen generic, sinonim la nivel de generalitate imediat superioară [42, p. 80].

- 17. Hiponim** un termen nominal specific, subordonat semantic hiperonimului (Hachette Multimedia). Hiponimul poate fi și un termen derivat de la termenul generic [42, p. 82].
- 18. Implicit** parte a comunicării care nu este explicită în mesaj [42, p. 83].
- 19. Informativitate** caracteristică a textualității cu privire la informațiile conținute de un text, la numărul acestora și la caracterul informativ al textului [42, p. 85].
- 20. Limba-sursă** limba de redactare a TS care este supus traducerii [42, p. 97].
- 21. Limba-țintă** limba în care este tradus un text [42, p. 97].
- 22. Neologism** cuvânt care a fost împrumutat recent dintr-o LS sau care a fost creat de curând într-o anumită limbă utilizând mijloace proprii [179].
- 23. Omisiune** sugerează faptul că traducătorul a decis să nu traducă anumite unități lexicale [94].
- 24. Sem** fiecare dintre trăsăturile semantice pertinente care intră în componența unui semem [179].
- 25. Semantică** ramură a lingvisticii care se ocupă cu studiul sensurilor cuvintelor [179].
- 26. Sintagmă** unitate semantico-sintactică stabilă, alcătuită dintr-un grup de două sau de mai multe cuvinte între care există raporturi de subordonare [179].
- 27. Sintaxă** ramură a lingvisticii care se ocupă cu studiul îmbinării cuvintelor în procesul vorbirii [179].
- 28. Strategie de traducere** planurile potențiale ale traducătorului pentru soluționarea problemelor de traducere în cadrul unei sarcini de traducere concrete [104].
- 29. Teoria traducerii** studiul principiilor caracteristice traducerii pe baza unor fundamente lingvistice solide și din variate perspective ale științelor limbajului uman care să permită fie înțelegerea procesului traductiv, fie evaluarea produsului [42, p. 140].
- 30. Termen supraordonat** implică utilizarea unei informații mai puțin minuțioase și specifice, având scopul de a aplatiza textul [94].
- 31. Text** o unitate logică care este formată din: introducere, cuprins,

concluzii. Textul este manifestarea materială concretă a actului de comunicare realizat într-o situație dată, în care un locutor (emițător) dat produce (emite) un act de vorbire. Elementele componente ale textului sunt astfel îmbinate încât să-i asigure o structură proprie susținută și de îmbinarea sintactică a frazelor [42, p. 142].

- 32. Text-sursă** text care urmează a fi supus procesului de traducere, redactat în LS conform normelor și convențiilor de redactare specifice acesteia [42, p. 143].
- 33. Text-țintă** textul care a fost obținut în urma procesului de traducere. Acesta este redactat în conformitate cu normele de redactare specifice LȚ [42, p. 143].
- 34. Traducere** transpunere (în scris sau oral) a unei fraze, a unui text, a unei cărți din LS în LȚ [179].
- 35. Traductologie** denumirea dată științei care studiază procesul de traducere, știința traducerii, teoria traducerii [42, p. 168].
- 36. Transfer direct** implică utilizarea cuvântului din limba-sursă neschimbat sau adaptarea acestuia din punct de vedere fonetic, grafemic și/sau morfologic. Cu alte cuvinte, unii traducători transmit cuvântul din limba-sursă cuvânt-cu-cuvânt, iar alții permit adaptarea acestuia la limba-țintă [94].

Cuvinte-realități din opera lui Ion Creangă *Amintiri din copilărie*

LEXEME SIMPLE	UNITĂȚI SINTAGMATICE
1. <i>dumbravă</i>	1. <i>Plaiul Bătrân</i>
2. <i>moron</i>	2. <i>Munții Neamțului</i>
3. <i>dâmb</i>	3. <i>Piatra lui Iepure</i>
4. <i>știoalună</i>	4. <i>Pătru-Vodă</i>
5. <i>corhană</i>	5. <i>Dealul Omului</i>
6. <i>șleah</i>	6. <i>satul Humulești</i>
7. <i>Iași</i>	7. <i>Podul de la Timișești</i>
8. <i>Bistrița</i>	8. <i>Pârăul Cârjei</i>
9. <i>Dumesnicu</i>	9. <i>Cogeasca Veche</i>
10. <i>Moldova</i>	10. <i>Târgul-Neamțului</i>
11. <i>Baia</i>	11. <i>Valea-Seacă</i>
12. <i>Dunărea</i>	12. <i>satul Boiștea</i>
13. <i>Siret</i>	13. <i>satul Ghindăoanii</i>
14. <i>Ozana</i>	14. <i>satul Blebea</i>
15. <i>Hălăuca</i>	15. <i>satul Filioara</i>
16. <i>Bărnariul</i>	16. <i>satul Bălțătești</i>
17. <i>Cotnărelul</i>	17. <i>satul Ceahlăiești</i>
18. <i>Boampele</i>	18. <i>satul Topolița</i>
19. <i>Moșca</i>	19. <i>satul Ocea</i>
20. <i>Pășcani</i>	20. <i>mahalaua Pometea</i>
21. <i>Fălticeni</i>	21. <i>mahalaua Țuuieni</i>
22. <i>Folticeni</i>	22. <i>mahalaua Condreni</i>
23. <i>Văratcă</i>	23. <i>ulița Rădășenii</i>
24. <i>Pipirig</i>	24. <i>ulița Buciumenii</i>
25. <i>Broșteni</i>	25. <i>Târgul-Frumos</i>
26. <i>Ardeal</i>	26. <i>Podu-Leloaiiei</i>
27. <i>Secu</i>	27. <i>Vatra satului</i>
28. <i>Vânători</i>	28. <i>podul Cărăgiței</i>
29. <i>Boboiești</i>	29. <i>colaci de cei unși cu miere</i>
30. <i>Fărcașa</i>	30. <i>hrincă înghețată</i>
31. <i>Borca</i>	31. <i>turte cu julfă</i>
32. <i>Focșani</i>	32. <i>Ca la ușa cortului</i>
33. <i>Bacău</i>	33. <i>„Calul Bălan”</i>
34. <i>Roman</i>	34. <i>„Sfântul Nicolai”</i>
35. <i>București</i>	35. <i>Sâmbăta lui Lazăr</i>
36. <i>Codreni</i>	36. <i>Sfântul Foca</i>
37. <i>Odobești</i>	37. <i>Miezul-Păresii</i>
38. <i>Rădășeni</i>	38. <i>Buna Vestire</i>
39. <i>Sasca</i>	39. <i>Vinerea Seacă</i>
40. <i>Grumăzești</i>	40. <i>Sâmbăta Paștelui</i>
41. <i>Suceava</i>	41. <i>Învierea a doua</i>
42. <i>Socola</i>	42. <i>Duminica Mare</i>
43. <i>Blăgești</i>	43. <i>Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul</i>
44. <i>Ruginoasa</i>	44. <i>Schimbarea la față</i>
45. <i>Deleni</i>	45. <i>Sânta Maria Mare</i>
46. <i>Bejeni</i>	46. <i>Sfântul Dumitru</i>
47. <i>jupâneasă</i>	47. <i>Sfântul Vasile</i>
48. <i>fiică</i>	48. <i>Sânt Ilie</i>
49. <i>mitropolit</i>	49. <i>sfânta Nastasia izbăvitoare de otravă</i>
50. <i>răzeș</i>	50. <i>baba-oarba</i>

51. ceată
52. arcan
53. volintir
54. oștean
55. cătană
56. Paris
57. Plotun
58. Înțarcători
59. Cotârğaș
60. găluște
61. vârzare
62. plăcinte
63. colivă
64. covrigi
65. harchină
66. brânză
67. alivancă
68. mămăligă
69. slănină
70. catrință
71. desagă
72. opincă
73. scroambe
74. sarică
75. obială
76. suman
77. opsas
78. genuncher
79. sârdac
80. ițari
81. bernevici
82. chimer
83. potcap
84. turetce
85. contăș
86. dulămă
87. pănură
88. cojoace
89. antereu
90. covată
91. pârlaz
92. cofăiel
93. albiuță
94. tindă
95. cuptor
96. opaiț
97. ocnită
98. cotruță
99. lăicer
100. scoarță
101. traistă
102. laiță
103. vatră
104. știubei
105. draniță
106. hoștină
107. prichici

51. Baba Dochia
52. Auraș păcuraș
53. săptămâna hârții sau cârneleagă
54. moș Bodrângă
55. Smărăndița popii
56. Nic-a lui Costache
57. Toader a Catincăi
58. părintele Ioan
59. vornicul Nic-a Petricăi
60. dascălul Iordache
61. Grigore a lui Petre Lucăi
62. Vasile Bordeianu
63. moș Vasile Țandură
64. Chiriac al lui Goian
65. dascălul Vasile a Vasilcăi
66. dascălul Simeon Fosa
67. Petre Todosiicăi
68. Vasile Roibu
69. Rusca lui Valică
70. Măriuca lui Onofrei
71. David Creangă
72. Nicolai Nanu
73. Alecu Baloș
74. Ciubuc Clopotarul
75. bădița Vasile a Ilioaei
76. Nic-a lui Ștefan a Petrei
77. moș Dediu
78. soră-ta Ioana
79. popa Oșlobanu
80. Zaharia lui Gâtlan
81. Vasile-Aniței
82. văru-meu Ion Mogorogea
83. moș Chiorpec
84. mătușa Mărioara
85. mătușa Măriuca lui moș Andrei
86. mătușa Anghilița lui moș Chiriac
87. soră-mea Catrina
88. Ștefan a Petrei
89. Măriuca Săvucului
90. Gheorghe Trăsnea
91. privighetorul Parvu
92. Ghica-vodă
93. părintele Isaia Duhu
94. starețul Nionil
95. Filaret Scriban
96. popa Buligă
97. Zaharia Simionescu
98. popa Neculai
99. Nic-a lui Constantin a Cosmei
100. Ioana lui Grigoraș Roșu
101. Mihai scripcarul din Humulești
102. Mihai lăutarul
103. Luca Moșneagu
104. părintele Chirilaș
105. părintele Dumitru
106. Ion Torcălău
107. pierde-vară

108. căruță
109. tarniță
110. droagă
111. strungar
112. haidău
113. baci
114. lingurar
115. logofăt
116. dichiu
117. cojocar
118. cărturăreasă
119. crășmar
120. crășmărița
121. prășitor
122. cărpaci
123. tărăboanță
124. cazma
125. clacă
126. șezătoare
127. havalea
128. horă
129. glas
130. psaltichie
131. corăbiască
132. Horodincea
133. Măriuța
134. Doină
135. Alivenci
136. Țiitură
137. cimpoi
138. buhai
139. isonar
140. plugar
141. praznic
142. conocărie
143. benchi
144. plug
145. Moși
146. Bobotează
147. Florii
148. Paști
149. Ispas
150. Crăciun
151. mijoarca
152. stos
153. poștă
154. țencușa
155. tăbăcărească
156. concina
157. strigoi
158. balaur
159. zmeu
160. chiraleisa
161. vlădică
162. colivă
163. ceaslov
164. trătăji

108. bădița Vasile tântul
109. rohatca Păcurari
110. biserica Sfântului Nicolai
111. Mănăstirea Neamțului
112. Mănăstirea Secul
113. Mănăstirea Agapia
114. Mănăstirea Vărăticul
115. biserica Sfântului Lazăr
116. Cetatea Neamțului
117. măria-ta
118. chiolhănosul și ticăitul

165. *dascăl*
166. *pomană*
167. *sobor*
168. *liturghie*
169. *tipic*
170. *mir*
171. *catihet*
172. *panaghie*
173. *parastas*
174. *hram*
175. *popă*
176. *catihis*
177. *osmoglasnic*
178. *toacă*
179. *ocă*
180. *dimerlie*
181. *cot*
182. *dușcă*
183. *poștă*
184. *sorocovăț*
185. *husăș*
186. *leu*
187. *pitac*
188. *rubia*
189. *pará*
190. *icusar*
191. *Nică*
192. *Cucuzel*
193. *Smaranda*
194. *Smărănduca*
195. *Ștefan*
196. *Dumitru*
197. *Gheorghe*
198. *Irinuca*
199. *Zahei*
200. *Ionică*
201. *Sobietski*
202. *Nătălița*
203. *Goliat*
204. *Davidică*
205. *Măcărescu*
206. *Mirăuță*
207. *Olimbiada*
208. *jidan*
209. *jidovi*
210. *hojmălău*
211. *lainic*
212. *dugliș*
213. *gligan*
214. *coropcar*
215. *melian*
216. *haramnin*
217. *coblizan*
218. *țopârlan*
219. *moglan*
220. *babalác*
221. *lăieș*

222. <i>mocan</i>	
223. <i>humuleștean</i>	
224. <i>plăieș</i>	
225. <i>polon</i>	
226. <i>neamț</i>	
227. <i>județ</i>	
228. <i>mahala</i>	
229. <i>staniște</i>	
230. <i>crâșmă</i>	
231. <i>târg</i>	
232. <i>vornic</i>	
233. <i>vătăman</i>	
234. <i>mazil</i>	
235. <i>zaveră</i>	
236. <i>bade</i>	
237. <i>bădița</i>	
238. <i>moșule</i>	
239. <i>Vodă</i>	

Sursa: elaborat de autor

Compunerea sintagmatică a cuvintelor-realități**a) Sintagme bimembre**

S1 (propriu, N.) + S2 (propriu, N.): *Sfântul Dumitru, Sfântul Vasile, Sânt Ilie, Baba Dochia, Vasile Bordeianu, Vasile Roibu, David Creangă, Nicolai Nanu, Alecu Baloș, Ciubuc Clopotarul, Gheorghe Trăsnea, Filaret Scriban, Zaharia Simionescu, Luca Moșneagu, Ion Torcălău, Mănăstirea Secul, Mănăstirea Agapia, Mănăstirea Văraticul, Pătru-Vodă, „Sfântul Nicolai”, Sfântul Foca, Ghica-vodă;*

S1 (propriu, N.) + S2 (propriu, G., articol enclitic -lui /-i): *Munții Neamțului, Dealul Omului, Pârăul Cârjei, Podu-Leloaiei, Mănăstirea Neamțului, Cetatea Neamțului, Sâmbăta Paștelui, Petre Todosiicăi, Vasile-Aniței, Măriuca Săvucului, Miezul-Păresii;*

S1 (propriu, N.) + S2 (comun, G., articol enclitic -lui /-i): *Vatra satului, Smărăndița popii;*

S1 (propriu, N.) + S2 (comun, N.): *Auraș păcuraș, Mihai lăutarul;*

S1 (propriu, N.) + articol proclitic (lui) + S2 (propriu, N.): *Piatra lui Iepure, Sâmbăta lui Lazăr, Rusca lui Valică, Măriuca lui Onofrei, Zaharia lui Gâtlan;*

S1 (propriu, N.) + articol posesiv genitival (a) + S2 (propriu, G.): *Toader a Catincăi, Ștefan a Petrei;*

S1 (comun, N.) + S2 (propriu, N.): *satul Humulești, satul Boiștea, satul Ghindăoanii, satul Blebea, satul Filioara, satul Bălțătești, satul Ceahlăiești, satul Topolița, satul Ocea, mahalaua Pometea, mahalaua Țuțuieni, mahalaua Condreni, ulița Rădășenii, ulița Buciumenii, moș Bodrângă, părintele Ioan, dascălul Iordache, moș Dediu, popa Oșlobanu, moș Chiorpec, mătușa Mărioara, privighetorul Parvu, starețul Nionil, popa Buligă, popa Neculai, părintele Chirilaș, părintele Dumitru, rohatca Păcurari;*

S1 (comun, N.) + S2 (propriu, G., articol enclitic -lui /-i): *podul Cărăgiței;*

S (propriu, N.) + Adj.: *Plaiul Bătrân, Valea-Seacă, Târgul-Frumos, Vinerea Seacă, Duminica Mare, Cogeasca Veche, „Calul Bălan”;*

S (comun, N.) + Adj.: *hrincă înghețată, baba-oarba;*

Adj. + S (propriu, N.): *Buna Vestire;*

S (comun, N.) + Adj. pronominal posesiv: *măria-ta;*

S (propriu, N.) + Numeral (ordinal): *Învierea a doua;*

Vb. + S (comun, N.): *pierde-vară.*

b) Sintagme trimembre

S1 (N.) + Prep. + S2 (N.): *Podul de la Timișești, turte cu julfă, Schimbarea la față;*

S1 (N.) + S2 (N./G.) + S3 (N.): *părintele Isaia Duhu, bădița Vasile tântul, biserica Sfântului Nicolai, biserica Sfântului Lazăr, dascălul Simeon Fosa, moș Vasile Țandură;*

S1 (N.) + Adj. pronominal posesiv + S2 (N.): *soră-ta Ioana, soră-mea Catrina;*

S1 (N.) + Pron. posesiv + S2 (N.): *Nic-a lui Costache, Chiriac al lui Goian;*

S1 (N.) + S2 (N.) + articol posesiv genitival (a) + S3 (G.): *vornicul Nic-a Petricăi, dascălul Vasile a Vasilcăi, bădița Vasile a Iliaei;*

S1 (N.) + articol proclitic (lui) + S2 (N.) + Adj.: *Ioana lui Grigoraș Roșu;*

S1 (N.) + S2 (N.) + Adj.: *Sânta Maria Mare;*

Prep. + S1 (comun, N.) + S2 (comun, G.): *Ca la ușa cortului.*

c) Sintagme tetramembre

S1 (comun, N.) + S2 (propriu, N.) + articol proclitic (lui) + S3 (comun, N.) + S4 (propriu, N.): *mătușa Măriuca lui moș Andrei, mătușa Anghilița lui moș Chiriac;*

S1 (comun, N.) + S2 (comun, G.) + Conj. + S3 (comun, N.): *săptămâna hârții sau cârneleagă;*

S1 (propriu, N.) + Pron. posesiv + S2 (propriu, N.) + articol posesiv genitival (a) + S3 (propriu, G.): *Nic-a lui Ștefan a Petrei, Nic-a lui Constantin a Cosmei;*

S1 (propriu, N.) + S2 (comun, N.) + Prep. + S3 (propriu, N.): *Mihai scripcarul din Humulești;*

S1 (propriu, N.) + Pron. posesiv + S2 (propriu, N.) + S3 (propriu, G.): *Grigore a lui Petre Lucăi;*

S1 (N.) + Adj. pronominal posesiv + S2 (propriu, N.) + S3 (propriu, N.): *văru-meu Ion Mogorogea.*

d) Sintagme plurimembre: *Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul, sfânta Nastasia izbăvitoare de otravă, colaci de cei unși cu miere.*

Cuvinte-realități geografice din opera lui Ion Creangă *Amintiri din copilărie* și traducerea acestora

	I. Creangă <i>Amintiri din copilărie</i> [197]	A. Cartianu și R.C. Johnston, <i>Memories of My Boyhood</i> , București: Minerva, 1978 [198] Strategie de traducere	A.L. Lloyd, <i>Recollections from Childhood</i> , London: Lawrence and Wishart, 1956 [199] Strategie de traducere
1.	dumbravă [p. 233] Pentru fiecare fântână, pârâu, vâlcică, dumbravă și alte locuri drăgălașe ce lăsam în urmă-ne scoteam câte-un suspin adânc din piepturile noastre!	glade ADC Every well, stream, valley, glade and other favourite place that we left behind drew a deep sigh from our breasts!	wood [p. 121] ADC For each spring, each brook, each dear little valley and wood we left behind, we heaved a deep sigh.
2.	moron [p. 200] Apoi mă trăgeam încetișor pe-o coastă, la marginea bălții, cât mi ți-i moronul , și mă uitam pe furiș cum se joacă apa cu piciorușele cele mândre ale unor fete ce ghileau pânza din susul meu.	sturgeon TSO Then would I gently edge myself up the bank like a great sturgeon and lie by the side of the water, slyly peeping at the water playing round the lovely legs of some girls who were bleaching linen upstream.	-- [p. 71] OMN Then I drew myself up gently on to the edge of the bank and watched on the sly how the water played over the pretty little feet of a number of girls who were bleaching linen a little farther up the river.
3.	dâmb [p. 200 - 201] Toate acestea le privea biata mamă, uitată cu mâinile subsuoară, cum e omul necăjit, de după un dâmb din prund, aproape de mine.	heap ADC Poor mother her arms folded across her chest as a body will stand when worried, was looking on from behind a heap of gravel, quite close to me.	sand-bank [p. 71] ADC All this time, poor mother was watching from behind a sand-bank not far away, her arms akimbo like a woman in a fury.
4.	știoală [p. 200] După aceea zvârleam pietrele, pe rând, în știoala unde mă scăldam: una pentru Dumnezeu și una pentru dracul, făcând parte dreaptă la amândoi; apoi mai zvârleam câteva, de încuiam pe dracul în fundul știoalnei, cu bulbuci la gură; și-apoi, huștiuliuc! și eu în știoală, de-a cufundul, să prind pe dracul de un picior, căci așa ne era obiceiul să facem la scădat, de pe când Adam-Babadam.	the deep pool in the river ADC With that I threw the stones, one by one, into the deep pool in the river where I bathed, one for God and one for the Devil, dividing them equally between them; then I threw a few more to block the devil, foaming at the mouth as he was, at the bottom of the pool, then, splash!	the deep water-hole [p. 70] ADC After this, I would throw the pebbles one by one into the deep water-hole where I bathed, one for the Lord and one for the Devil, equal shares for each; then I would throw in a few more, to lock the Devil at the bottom of the pool, with a weight in his mouth; and then splash! into the pool I went to catch the Devil by the leg, as our custom has been from the days of Adam-Babadam.

5.	corhană [p. 223] După ce-ai purtat ciubotele atâta amar de vreme, umblând toată ziua în pogheazuri, și le-ai scrombăit pe la jocuri și prin toate corhanele și coclaurile, acum ai vrea să-ți dau și banii înapoi, ori să-ți fac pe loc altele nouă?	hill TSO Now that you've been wearing the boots a long time, running around with your rowdy friends, wearing them to pieces at dances, kicking them out up hill and down dale, now you'd like me to give you your money back or make you a new pair, would you?	ravines [p. 106] ADC You've been wearing those boots all this time, rambling about the whole day long, hacking them out at dances, scrambling through ravines and over precipices, and now you want me to make you a new pair or give you your money back?
6.	șleah [p. 235] Și cum ieșim în șleah , părerea noastră de bine: întâlnim câțiva oameni, cu niște care cu draniță, mergând spre Iași.	the high-road TSO And as soon as we were out on the high-road by good fortune we came upon some men with cartloads of shingles driving to Jassy.	the road [p. 123] TSO [...] and as soon as we were on the road again, we had a stroke of luck, for we fell in with a number of men driving carts full of wooden shingles, going towards Iași, [...].
7.	Bistrița [p. 176] Nu știu cum se întâmplă, că, aproape de Buna-vestire, unde nu dă o căldură ca aceea, și se topește omătul, și curg pâraiele, și se umflă Bistrița din mal în mal, de cât pe ce să ia casa Irinucai.	the Bistrița TRD I don't quite know how it came about but close upon the Day of the Annunciation a sudden spell of warm weather set in, such as you've never seen the like of; and the snow melted, and the streams flowed and the Bistrița swelled between its two banks nearly carrying Irinuca's house away.	the Bistrița [p. 37] TRD I don't know why it was, but just as Annunciation-tide drew near, it got so warm that the snow began to melt and the streams tor un, and the Bistrița was swollen from bank to bank till it threatened to wash away Irinuca's hut.
8.	Plaiul Bătrân [p. 178] Iar a doua zi, în duminica de Florii, dis-dimineată am plecat din Borca pe Plaiul-Bătrân , împreună cu doi plăieși călări, spre Pipirig.	the Old Highlands CLC And next day, which was Palm Sunday, we left Borca at daybreak in the company of two peasants from the mountains, riding their horses; we cut across the Old Highlands way down to Pipirig.	the Bătrân range [p. 38] TRD+ADC The following day, Palm Sunday, we left Borca early and made our way over the Bătrân range towards Pipirig, in the company of two mountaineers on horse back.
9.	Dumesnicu [p. 182] Când venea tata noaptea de la pădure din Dumesnicu , înghețat de frig și plin de promoroacă, noi îl speriam sărindu-i în spate pe întuneric.	Dumeniscu TRD (+GRO) When father came home at night from the wood at Dumeniscu , frozen stiff and covered with hoarfrost, we would give him a fright by springing upon him, from behind, in the dark.	the Dumesnicu forest [p. 45-46] TRD+EXP At night when Father came back from the Dumesnicu forest , frozen and covered with hoar-frost, we used to frighten him by jumping on his back in the dark.
10.	Moldova [p. 229] Și după câte-un sărutat de la cele copile sprintare, și până-n ziuă fiind ieșiți din sat, cam pe la prânzul cel mare ne-aflam iar în Fălticeni, trecând desculți prin vad, în dreptul	the river Moldova TRD+EXP After dancing a while, we were wont to give a kiss on the sly to some of the more flighty girls, and vanishing from the village before daylight, would be back in Fălticeni about lunchtime; on	the Moldava river [p. 114] TRD+EXP And when we had danced and danced, and snatched a kiss or two from the pretty girls, we would be out of village by dawn. About noon, we would be

	Baiei, Moldova înghețată pe la margini, și la dus și la întors, de ne degera măduva-n oase de frig!	each of the journeys there and back we would wade across the ford barefoot, opposite the Baths, the river Moldova being frozen along its banks so that the very marrow within our bones would be numb!	back in Folticeni, after wading barefoot across the ford near Baia, with the Moldava river frozen to its banks.
11.	Munții Neamțului [p. 234] Apoi, din vârful acestui codru, mai aruncăm, nemernicii de noi, câte-o căutătură jalnică spre munții Neamțului : uriașii munți, cu vârfurile ascunse în nouri, de unde purced izvoarele și se revarsă pâraiele cu răpejune, șopotind tainic, în mersul lor neîncetat, și ducând, poate, cu sine multe-multe patimi și ahturi omenești, să le înece-n Dunărea măreață!	the Neamț mountains ECH+TRD Then from the top of that wooded mountain we, unhappy souls, looked back once more, in sorrow, upon the Neamț mountains , those giants, their tops hidden in the clouds where streams sprang up, and from which swift rivers poured down, whispering secrets in their never ending course and maybe carrying much human yearning and pain along with them to drown them in the stately Danube.	the Neamțu mountains [p. 121] ECH+TRD Then from the top of the forest, we poor wretches cast a melancholy look at the Neamțu mountains , that huge range with its peaks hidden in the clouds, where springs rise and the little torrents come rushing down, whispering mysteriously in their restless course and perhaps bearing with them, who knows, a many human grief and passion, to be drowned in the great Danube.
12.	Dunărea [p. 234] Apoi, din vârful acestui codru, mai aruncăm, nemernicii de noi, câte-o căutătură jalnică spre munții Neamțului: uriașii munți, cu vârfurile ascunse în nouri, de unde purced izvoarele și se revarsă pâraiele cu răpejune, șopotind tainic, în mersul lor neîncetat, și ducând, poate, cu sine multe-multe patimi și ahturi omenești, să le înece-n Dunărea măreață !	Danube TRD Then from the top of that wooded mountain we, unhappy souls, looked back once more, in sorrow, upon the Neamț mountains, those giants, their tops hidden in the clouds where streams sprang up, and from which swift rivers poured down, whispering secrets in their never ending course and maybe carrying much human yearning and pain along with them to drown them in the stately Danube .	Danube [p. 121] TRD Then from the top of the forest, we poor wretches cast a melancholy look at the Neamțu mountains, that huge range with its peaks hidden in the clouds, where springs rise and the little torrents come rushing down, whispering mysteriously in their restless course and perhaps bearing with them, who knows, a many human grief and passion, to be drowned in the great Danube .
13.	Siret [p. 234] Cum treci Siretul , apa-i rea și lemnele pe sponci; iar vara te înăduși de căldură, și fântării te chinuiesc amarnic.	the Siret TRD "As soon as you cross the Siret , the water's bad and wood is scarce; in summer you're smothered with heat and the mosquitoes are a perfect curse.	the Siret [p. 122] TRD As soon as you cross the Siret the water is bad and wood's scarce and in summer the heat would stifle you and the mosquitoes worry you to death.
14.	Ozana [p. 229] Dragu-mi era satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare și limpede ca cristalul, în care se oglindește cu măhnire Cetatea Neamțului de atâtea veacuri!	Ozana TRD Dear to my heart was our village with the smooth-flowing crystal-clear Ozana , wherein the Neamț Castle has sadly been mirroring its face for so many centuries!	Ozana [p. 115] TRD Dear to me was our village with the crystal clear Ozana flowing through it, that sweet river into which the fortress of Neamțu had cast its gloomy reflection for so many centuries.
15.	Hălăuca [p. 172]	Hălăuca TRD	Hălăuca [p. 31] TRD

	<p>Și atât era de cuprins, de s-au umplut munții: Hălăuca, Piatra lui Iepure, Bărnariul, Cotnărelul și Boampele, până dincolo peste Pătru-Vodă, de turmele și tamazlăcurile lui.</p>	<p>He was so comfortably off that his sheepfolds and herds of cattle spread over mountain after mountain: Hălăuca, Iepure's Crag, Dărnariul, Cotnărelul and Boampele away behind Pătru Vodă.</p>	<p>And he was so rich, the mountains from the Hălăuca, and Piatra Iepure, Bărnariu, Cotnărel and Boampele, right across to the other side of Pătru Vodă, were covered with his flocks and herds.</p>
16.	<p>Piatra lui Iepure [p. 172] Și atât era de cuprins, de s-au umplut munții: Hălăuca, Piatra lui Iepure, Bărnariul, Cotnărelul și Boampele, până dincolo peste Pătru-Vodă, de turmele și tamazlăcurile lui.</p>	<p>Iepure's Crag TRD+ADC He was so comfortably off that his sheepfolds and herds of cattle spread over mountain after mountain: Hălăuca, Iepure's Crag, Dărnariul, Cotnărelul and Boampele away behind Pătru Vodă.</p>	<p>Piatra Iepure [p. 31] TRD+OMN And he was so rich, the mountains from the Hălăuca, and Piatra Iepure, Bărnariu, Cotnărel and Boampele, right across to the other side of Pătru Vodă, were covered with his flocks and herds.</p>
17.	<p>Bărnariul [p. 172] Și atât era de cuprins, de s-au umplut munții: Hălăuca, Piatra lui Iepure, Bărnariul, Cotnărelul și Boampele, până dincolo peste Pătru-Vodă, de turmele și tamazlăcurile lui.</p>	<p>Dărnariul TRD (+GRO) He was so comfortably off that his sheepfolds and herds of cattle spread over mountain after mountain: Hălăuca, Iepure's Crag, Dărnariul, Cotnărelul and Boampele away behind Pătru Vodă.</p>	<p>Bărnariu [p. 31] TRD And he was so rich, the mountains from the Hălăuca, and Piatra Iepure, Bărnariu, Cotnărel and Boampele, right across to the other side of Pătru Vodă, were covered with his flocks and herds.</p>
18.	<p>Cotnărelul [p. 172] Și atât era de cuprins, de s-au umplut munții: Hălăuca, Piatra lui Iepure, Bărnariul, Cotnărelul și Boampele, până dincolo peste Pătru-Vodă, de turmele și tamazlăcurile lui.</p>	<p>Cotnărelul TRD He was so comfortably off that his sheepfolds and herds of cattle spread over mountain after mountain: Hălăuca, Iepure's Crag, Dărnariul, Cotnărelul and Boampele away behind Pătru Vodă.</p>	<p>Cotnărel [p. 31] TRD And he was so rich, the mountains from the Hălăuca, and Piatra Iepure, Bărnariu, Cotnărel and Boampele, right across to the other side of Pătru Vodă, were covered with his flocks and herds.</p>
19.	<p>Boampele [p. 172] Și atât era de cuprins, de s-au umplut munții: Hălăuca, Piatra lui Iepure, Bărnariul, Cotnărelul și Boampele, până dincolo peste Pătru-Vodă, de turmele și tamazlăcurile lui.</p>	<p>Boampele TRD He was so comfortably off that his sheepfolds and herds of cattle spread over mountain after mountain: Hălăuca, Iepure's Crag, Dărnariul, Cotnărelul and Boampele away behind Pătru Vodă.</p>	<p>Boampele [p. 31] TRD And he was so rich, the mountains from the Hălăuca, and Piatra Iepure, Bărnariu, Cotnărel and Boampele, right across to the other side of Pătru Vodă, were covered with his flocks and herds.</p>
20.	<p>Pătru-Vodă [p. 172] Și atât era de cuprins, de s-au umplut munții: Hălăuca, Piatra lui Iepure, Bărnariul, Cotnărelul și Boampele, până dincolo peste Pătru-Vodă, de turmele și tamazlăcurile lui.</p>	<p>Pătru-Vodă TRD He was so comfortably off that his sheepfolds and herds of cattle spread over mountain after mountain: Hălăuca, Iepure's Crag, Dărnariul, Cotnărelul and Boampele away behind Pătru Vodă.</p>	<p>Pătru Vodă [p. 31] TRD And he was so rich, the mountains from the Hălăuca, and Piatra Iepure, Bărnariu, Cotnărel and Boampele, right across to the other side of Pătru Vodă, were covered with his flocks and herds.</p>

21.	Dealul Omului [p. 172] Și de atunci i-a mers lui Ciubuc numele de omul lui Vodă, încât și până astăzi un deal, în partea despre Plotunul, unde era mai mult așezarea lui Ciubuc, se cheamă <i>Dealul Omului</i> .	Man's Hill CLC From that time on Ciubuc was known as the Prince's man, so that to this day, a certain hill over by the Plotun, where Ciubuc was usually to be found, is called Man's Hill.	Dealul Omului, the Man's Hill [p. 31] CLC+TRD Ever after that, Ciubuc was known as the Prince's Man, and to this day there's a hill called Dealul Omului, the Man's Hill, over near Plotun, where Ciubuc often went.
22.	satul Humulești [p. 162] Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre pe când începusem și eu, drăgăliță-Doamne, a mă ridica băiețaș la casa părinților mei, în satul Humulești , din târg drept peste apa Neamțului; sat mare și vesel, împărțit în trei părți, care se țin tot de una: Vatra satului, Delenii și Bejenii.	the village of Humulești TRD+EXP I sometimes stop and call to mind the customs and people there used to be in my part of the world at the time when I had, so to speak, just begun to put a foot over the threshold of boyhood in my home in the village of Humulești .	the village of Humulești [p. 15] TRD+EXP SOMETIMES I stop to think of bygone days and of the people who used to be in our parts when I, just a bit of a boy, God knows, was growing up in my parents' house in the village of Humulești , right on the Neamțu river, a large and lively village split into three parts: Vatra Satului, Delenii and Bejenii – as you might say, The Heart of the Village, the Uplanders and the Strangers.
23.	podul de la Timișești [p. 234] După un scurt popas, făcut la podul de la Timișești , de pe Moldova, pornim înainte spre Moțca și suim încet-încet codrul Pășcanilor.	the bridge of Timișești TRD+ECH After a brief halt at the bridge of Timișești over the waters of the Moldova, we drove on to Moțca and climbed slowly along by the woods of Pășcani.	the Timișești bridge [p. 121] TRD+ECH After a short halt at the Timișești bridge that spans the Moldova, we set out again towards Moțca and slowly, slowly we climbed up through the Pașcani forest.
24.	Moțca [p. 234] După un scurt popas, făcut la podul de la Timișești, de pe Moldova, pornim înainte spre Moțca și suim încet-încet codrul Pășcanilor.	Moțca TRD After a brief halt at the bridge of Timișești over the waters of the Moldova, we drove on to Moțca and climbed slowly along by the woods of Pășcani.	Moțca [p. 121] TRD After a short halt at the Timișești bridge that spans the Moldova, we set out again towards Moțca and slowly, slowly we climbed up through the Pașcani forest.
25.	Pășcani [p. 234] — Ei, ei! măi Zaharie, zic eu, coborându-ne la vale spre Pășcani ; de-acum și munții i-am pierdut din vedere, și înstrăinarea noastră este hotărâtă cine știe pentru câtă vreme!	Pășcani TRD "Well, well, Zaharia, old boy," I said as we were driving down-hill towards Pășcani , "we've lost sight of the mountains now and our banishment is a fact for God knows how long!"	Pașcani [p. 121] TRD (+GRO) "Aie, aie, Zaharia!" I said as we were going downhill towards Pașcani .
26.	Fălticeni [p. 229] Și după câte-un sărutat de la cele copile sprintare, și până-n ziuă fiind ieșiți din sat, cam pe la prânzul cel mare ne-aflam iar în	Fălticeni TRD After dancing a while, we were wont to give a kiss on the sly to some of the more flighty girls, and vanishing from the village before daylight,	Folticeni [p. 114] TRD And when we had danced and danced, and snatched a kiss or two from the pretty girls, we would be out of village by dawn. About noon, we would be

	Fălticeni , trecând desculți prin vad, în dreptul Baiei, Moldova înghețată pe la margini, și la dus și la întors, de ne degera măduva-n oase de frig!	would be back in Fălticeni about lunchtime; on each of the journeys there and back we would wade across the ford barefoot, opposite the Baths, the river Moldova being frozen along its banks so that the very marrow within our bones would be numb!	back in Folticeni , after wading barefoot across the ford near Baia, with the Moldova river frozen to its banks.
27.	Folticeni [p. 205] Mă rog, la Mănăstirea Neamțului: icoană făcătoare de minuni, casă de nebuni, hram de Ispas și iarmaroc în târg, tot atunci; apoi, tot pe aici, treacăt spre iarmaroace: la Piatra de Duminica Mare, și la Folticeni de Sânt-Ilie; la Secu, hram de Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul; la Agapia-n deal, hram de Schimbarea la față; la Agapia-n vale, hram de Sf. Voievozi; și la Văratic, hram de Sânta Maria mare; lume și iar lume!	Fălticeni TRD Also Humulești was on the road to various fairs such as Piatra on Whit Sunday and Fălticeni on St. Elijah's Day; to patronal festivals at Secu, Beheading of St. John the Baptist, at Apagia-on-the-Hill, the Transfiguration of Our Lord, at Agapia-in-the-Vale, Saints Constantine and Helen, and at Văratic, St. Mary's Day—an endless stream of people!	Folticeni [p. 78] TRD Think of that Neamțu monastery, the wonder-working icon, the mad-house, the feast of the Ascension and the fair in the market-place on the same day; and the roads to all the fairs that run through our village: the fair at Piatra on the Sunday before Pentecost, at Folticeni on St. Elias's Day, at Secu on the feast of the Beheading of St. John the Baptist, at Agapia-on-the-Hill on the feast of the Transfiguration, at Agapia-in-the-Valley on the feast of the Holy Archangels, and at Văratic on the feast of the Assumption!
28.	Văratic [p. 205] Mă rog, la Mănăstirea Neamțului: icoană făcătoare de minuni, casă de nebuni, hram de Ispas și iarmaroc în târg, tot atunci; apoi, tot pe aici, treacăt spre iarmaroace: la Piatra de Duminica Mare, și la Folticeni de Sânt-Ilie; la Secu, hram de Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul; la Agapia-n deal, hram de Schimbarea la față; la Agapia-n vale, hram de Sf. Voievozi; și la Văratic , hram de Sânta Maria mare; lume și iar lume!	Văratic TRD Also Humulești was on the road to various fairs such as Piatra on Whit Sunday and Fălticeni on St. Elijah's Day; to patronal festivals at Secu, Beheading of St. John the Baptist, at Apagia-on-the-Hill, the Transfiguration of Our Lord, at Agapia-in-the-Vale, Saints Constantine and Helen, and at Văratic , St. Mary's Day—an endless stream of people!	Văratic [p. 78] TRD Think of that Neamțu monastery, the wonder-working icon, the mad-house, the feast of the Ascension and the fair in the market-place on the same day; and the roads to all the fairs that run through our village: the fair at Piatra on the Sunday before Pentecost, at Folticeni on St. Elias's Day, at Secu on the feast of the Beheading of St. John the Baptist, at Agapia-on-the-Hill on the feast of the Transfiguration, at Agapia-in-the-Valley on the feast of the Holy Archangels, and at Văratic on the feast of the Assumption!
29.	Pipirig [p.178] Iar a doua zi, în duminica de Florii, dis-diminează am plecat din Borca pe Plaiul-Bătrân, împreună cu doi plăieși călări, spre Pipirig .	Pipirig TRD And next day, which was Palm Sunday, we left Borca at daybreak in the company of two peasants from the mountains, riding their horses; we cut across the Old Highlands way down to Pipirig .	Pipirig [p. 38] TRD The following day, Palm Sunday, we left Borca early and made our way over the Bătrân range towards Pipirig , in the company of two mountaineers on horse back.
30.	Broșteni [p. 171]	Broteni TRD (+GRO)	Broșteni [p. 29] TRD

	<p>— Las', măi Ștefane și Smărănduca, nu vă mai îngrijiți atâta; că azi e duminică, mâine luni și zi de târg, dar marți, de-om ajunge cu sănătate, am să iau nepotul cu mine și am să-l duc la Broșteni, cu Dumitru al meu, la profesorul Nicolai Nanu de la școala lui Baloș, și-ți vedea voi ce-a scoate el din băiat; că de ceilalți băieți ai mei, Vasile și Gheorghe, am rămas tare mulțumit cât au învățat acolo.</p>	<p>"Never you mind, Stefan and Smărănduca, leave off worrying; today is Sunday, tomorrow Monday and market day, but Tuesday if we reach it hale and hearty, I'll take my grandson along with me to Broteni, with my son Dumitru, to Neculai Nanu, the master of the school founded by Baloș; and you just wait and see what he makes of this boy, for I was highly satisfied with what my other sons Vasile and Gheorghe were taught.</p>	<p>"Come now, Ștefan and Smărănduca, don't fret yourselves; today is Sunday, tomorrow's Monday and a market day, but Tuesday, God willing, I'll take my grandson with me and I'll bring him to Broșteni, along with my Dumitru, and we'll see what Nicolae Nanu, the teacher at the Baloș School, can make of the boy; I'm very pleased with what my two boys, Vasile and Gheorghe, learnt there.</p>
31.	<p>Ardeal [p. 204] [...] iar spre crivăț, peste Ozana, vine Târgul-Neamțului, cu mahalalele Pometea de sub dealul Cociorva, unde la toată casa este livadă mare; Țuțuienii, veniți din Ardeal, care mănâncă slănină râncedă, se țin de coada oilor, lucrează lâna și sunt vestiți pentru teascurile de făcut oloi; și Condrenii, cu morile de pe Nemțșor și piuăle de făcut sumani.</p>	<p>across the mountains TSO Up north, beyond the waters of the Ozana, there's Tîrgu Neamț and its outlying districts: Pometea under the Cociorva hill, where every house has a large orchard; Țuțuieni, whose people have come from across the mountains, who eat rancid bacon, get their livelihood from rearing sheep and dressing their wool, and are famous for their oil presses; Condreni with the water-mills on the Nemțșor and the fulling-mills for the fulling of cloth.</p>	<p>Transylvania [p. 77] ADC Northwards, beyond the Ozana, there is Târgul Neamțului with its suburbs: Pometea, at the foot of Cociorva Hill, where every house has its own large orchard; and Țuțuieni, whose inhabitants come from Transylvania, eat rancid bacon-fat, and make a living by herding sheep and spinning wool, and are well-known for their oil-presses; and Codreni with its flour-mills on the Neamțșor river, and its textile-mills for making peasant coats.</p>
32.	<p>Secu [p. 231] Acuș îi spun mamei că mă duc la călugărie, în Neamț, ori la Secu.</p>	<p>Secu TRD I very nearly told mother that I'd turn monk at Neamț or at Secu, and with the amount of learning I had, or had not, I might, in a few years' time, become superintendent in some small monastery and lay by a tubful of gold coins such as Father Kirilaș, of Vinătorii Neamțului, amassed from carting wood.</p>	<p>Secu [p. 118] TRD I'm going to tell Mother I want to be a monk, in Neamțu or Secu.</p>
33.	<p>Vânători [p. 199] Toate ca toatele, dar la cusut și sărăduit sumane și mai ales la roată, mă întreceam cu fetele cele mari din tors; și din astă pricină, răutăcioasa de Măriuca Săvucului, care, drept să vă spun, nu-mi era urâtă, făcea adeseori în ciuda mea și-mi bătea</p>	<p>Vânători TRD I may not have been much good, but when it came to sewing and embroidering cloth coats and particularly to spinning I was every bit as good as the older girls; and that's the reason why that wicked Măriuca, daughter of Savucu, whom, by the way, I did not dislike, would often tease and mock</p>	<p>the village of Vânători [p. 68] TRD+EXP All the same, when it came to sewing and embroidering the cloaks, and especially at spinning, I could out-do any of the older girls, and on that account, saucy Măriuca Savucu, whom, to tell the truth, I did not dislike, often grew angry with me and teased me, and</p>

	din pumni, poreclindu-mă „Ion Torcălău“, cum îi zicea unui țigan din Vânători .	me, nicknaming me "Ion Torcălău", which was the name of a gipsy from Vânători .	called me ‘Ion Torcalău’ – Ion the Spinner – the name of a gipsy from the village of Vânători .
34.	Boboiești [p. 175] Și a treia zi după asta, dându-ne schimburi și câte două perechi de obiele de suman alb, ne-am încălțat cu opincile binișor și, sărutând mâna bunicăi, am luat-o prin Boboiești , iar cu bunicul și cu Dumitru, fratele mamei cel mai mic, și suind pe la fundul Hălăucii, am ajuns după un târziu în Fărcașa, unde ne-a fost și masul, împreună cu părintele Dumitru de la Pârăul Cârjei, care avea o gușă la gât cât o ploscă de cele mari și gârâia dintr-înșă ca dintr-un cimpoi, de n-am putut închide ochii de răul său mai toată noaptea.	the Boboiești road TRD+EXP On the next day but one, provided with clean underwear and two pairs of foot wrappings made of stiff white cloth, we slipped on our new boots and having kissed grandmother's hand, we took the Boboiești road , with grandfather once more as well as Dumitru, mother's youngest brother.	Bobești [p.35] TRD (+GRO) The third day after this, they gave us each a change of linen, and two pairs of white woollen leg-wrappings; then we carefully put on our opinci, and after kissing Grandmother's hand, off I went through Bobești , with my grandfather and Dumitru, my mother's younger brother.
35.	Fărcașa [p. 175] Și a treia zi după asta, dându-ne schimburi și câte două perechi de obiele de suman alb, ne-am încălțat cu opincile binișor și, sărutând mâna bunicăi, am luat-o prin Boboiești, iar cu bunicul și cu Dumitru, fratele mamei cel mai mic, și suind pe la fundul Hălăucii, am ajuns după un târziu în Fărcașa , unde ne-a fost și masul, împreună cu părintele Dumitru de la Pârăul Cârjei, care avea o gușă la gât cât o ploscă de cele mari și gârâia dintr-înșă ca dintr-un cimpoi, de n-am putut închide ochii de răul său mai toată noaptea.	Fărcașa TRD After climbing behind the Hălăuca, we eventually reached Fărcașa , and that was our resting place for the night.	Fărcașa [p.35] TRD Going up the Hălăuca valley, we reached Fărcașa rather late, and we spent the night with Father Dumitru of Pârăul Cârjei who had a goitre as big as a pumpkin on his neck, and wheezed through it like a bagpipe, and I couldn't get a wink of sleep all night because of him.
36.	Borca [p. 178] Iar a doua zi, în duminica de Florii, dis-diminează am plecat din Borca pe Plaiul-Bătrân, împreună cu doi plăieși călări, spre Pipirig.	Borca TRD And next day, which was Palm Sunday, we left Borca at daybreak in the company of two peasants from the mountains, riding their horses; we cut across the Old Highlands way down to Pipirig.	Borca [p. 37] TRD The following day, Palm Sunday, we left Borca early and made our way over the Bătrân range towards Pipirig, in the company of two mountaineers on horse back.
37.	Pârăul Cârjei [p. 175]	Pirăul Cârjei TRD (+GRO)	Pârăul Cârjei [p.35] TRD

	<p>Și a treia zi după asta, dându-ne schimburi și câte două perechi de obiele de suman alb, ne-am încălțat cu opincile binișor și, sărutând mâna bunicăi, am luat-o prin Boboiești, iar cu bunicul și cu Dumitru, fratele mamei cel mai mic, și suind pe la fundul Hălăucii, am ajuns după un târziu în Fărcașa, unde ne-a fost și masul, împreună cu părintele Dumitru de la Pârăul Cârjei, care avea o gușă la gât cât o ploscă de cele mari și gârâia dintr-înșă ca dintr-un cimpoi, de n-am putut închide ochii de răul său mai toată noaptea.</p>	<p>Our company there was father Dumitru from a place called Pirăul Cârjei, who had a goitre upon his neck as big as a large wine flask, and he would cackle and drone like a bagpipe so that I got not a wink of sleep on account of him all night long.</p>	<p>Going up the Hălăuca valley, we reached Fărcașa rather late, and we spent the night with Father Dumitru of Pârăul Cârjei who had a goitre as big as a pumpkin on his neck, and wheezed through it like a bagpipe, and I couldn't get a wink of sleep all night because of him.</p>
38.	<p>Cogeașca-Veche [p. 207] Mai fericit erai de-o mie de ori să paști porcii la Cogeașca-Veche, Isaie, decât să mai fi ajuns și zilele aceste!</p>	<p>Cogeașca Veche TRD You'd have been a thousand times happier, Isaiah, grazing pigs at Cogeașca Veche than living to see such days!</p>	<p>Cogeașca Veche [p. 81] TRD You would have been a thousand times better off herding the pigs at Cogeașca Veche, Isaia, than leading such a life as this!</p>
39.	<p>Focșani [p. 188] Căci trebuie să vă spun că la Humulești torc și fetele și băieții, și femeile și bărbații; și se fac multe giguri de sumani, și lăi, și de noaten, care se vând și pănură, și cusute; și acolo, pe loc, la negustori armeni, veniți înadins din alte târguri: Focșani, Bacău, Roman, Târgu-Frumos, și de pe aiurea, precum și pe la iarmaroace în toate părțile.</p>	<p>Focsani TRD (+GRO) By the way, I ought to tell you that in Humulești the spinning was done by both girls and boys, women and men; and the village made many rolls of cloth and homespun of grey wool which were sold by the yard or made up into garments, to Armenian merchants who came for the purpose from other towns: Focsani, Bacău, Roman, Tîrgu-Frumos and elsewhere.</p>	<p>Focșani [p. 55] TRD The stuff would either be sold on the spot to Armenian traders, who came specially from other market-towns such as Focșani, Bacău, Roman, Târgu Frumos and elsewhere, or else at fairs all over the district.</p>
40.	<p>Bacău [p. 188] Căci trebuie să vă spun că la Humulești torc și fetele și băieții, și femeile și bărbații; și se fac multe giguri de sumani, și lăi, și de noaten, care se vând și pănură, și cusute; și acolo, pe loc, la negustori armeni, veniți înadins din alte târguri: Focșani, Bacău, Roman, Târgu-Frumos, și de pe aiurea, precum și pe la iarmaroace în toate părțile.</p>	<p>Bacău TRD By the way, I ought to tell you that in Humulești the spinning was done by both girls and boys, women and men; and the village made many rolls of cloth and homespun of grey wool which were sold by the yard or made up into garments, to Armenian merchants who came for the purpose from other towns: Focsani, Bacău, Roman, Tîrgu-Frumos and elsewhere.</p>	<p>Bacău [p. 55] TRD The stuff would either be sold on the spot to Armenian traders, who came specially from other market-towns such as Focșani, Bacău, Roman, Târgu Frumos and elsewhere, or else at fairs all over the district.</p>

41.	<p>Roman [p. 188] Căci trebuie să vă spun că la Humulești torc și fetele și băieții, și femeile și bărbații; și se fac multe giguri de sumani, și lăi, și de noaten, care se vând și pănură, și cusute; și acolo, pe loc, la negustori armeni, veniți înadins din alte târguri: Focșani, Bacău, Roman, Târgu-Frumos, și de pe aiurea, precum și pe la iarmaroace în toate părțile.</p>	<p>Roman TRD By the way, I ought to tell you that in Humulești the spinning was done by both girls and boys, women and men; and the village made many rolls of cloth and homespun of grey wool which were sold by the yard or made up into garments, to Armenian merchants who came for the purpose from other towns: Focsani, Bacău, Roman, Tîrgu-Frumos and elsewhere.</p>	<p>Roman [p. 55] TRD The stuff would either be sold on the spot to Armenian traders, who came specially from other market-towns such as Focșani, Bacău, Roman, Târgu Frumos and elsewhere, or else at fairs all over the district.</p>
42.	<p>Târgul-Neamțului [p. 204] [...] iar spre crivăț, peste Ozana, vine Târgul-Neamțului, cu mahalalele Pometea de sub dealul Cociorva, unde la toată casa este livadă mare; Țuțuieni, veniți din Ardeal, care mănâncă slănină râncedă, se țin de coada oilor, lucrează lâna și sunt vestiți pentru teascurile de făcut oloi; și Condrenii, cu morile de pe Nemțșor și piuăle de făcut sumani.</p>	<p>Tîrgu Neamț TRD Up north, beyond the waters of the Ozana, there's Tîrgu Neamț and its outlying districts: Pometea under the Cociorva hill, where every house has a large orchard; Țuțuieni, whose people have come from across the mountains, who eat rancid bacon, get their livelihood from rearing sheep and dressing their wool, and are famous for their oil presses; Condreni with the water-mills on the Nemțșor and the fulling-mills for the fulling of cloth.</p>	<p>Târgul Neamțului [p. 77] TRD Northwards, beyond the Ozana, there is Târgul Neamțului with its suburbs: Pometea, at the foot of Cociorva Hill, where every house has its own large orchard; and Țuțuieni, whose inhabitants come from Transylvania, eat rancid bacon-fat, and make a living by herding sheep and spinning wool, and are well-known for their oil-presses; and Codreni with its flour-mills on the Neamțșor river, and its textile-mills for making peasant coats.</p>
43.	<p>Valea-Seacă [p. 192] Și cum mă scol, îndată mă și trimite mama cu demâncare în țarină, la niște lingurari ce-i aveam tocmiți prășitori, tocmai în Valea-Seacă, aproape de Topolița.</p>	<p>Valea Seacă TRD And as soon as I got up mother promptly sent me off to carry rations into the fields where we had some gypsies hired to tend the maize, right away at Valea Seacă near Topolița.</p>	<p>the dry valley [p. 59] CLC Well, that morning, as soon as I was out of bed, Mother sent me into the fields with food for some gypsies who were hoeing corn for us just then in the dry valley out near Topolița.</p>
44.	<p>București [p. 203] București, 1881, aprilie</p>	<p>-- OMN</p>	<p>-- OMN</p>
45.	<p>Boiștea [p. 204] Din jos vin satele Boiștea și Ghindăoanii, care înjugă numai boi ungurești la carele lor, unde plugurile rămân singurele pe brazdă în țarină, cu săptămânile, prisăcile fără prisăcar, holdele fără jitar, și nimeni nu se atinge de ele; iar oamenii din aceste sate nu știu ce-i judecata.</p>	<p>Boiște TRD To the south, you've got the villages of Boiște and Ghindăoani, where people will only harness Hungarian oxen, no less, to their carts; where the ploughs will stand unguarded in the fields for weeks on end, the beehives will need no beekeepers, the corn fields no watchman and not a</p>	<p>Boiștea [p. 76] TRD Below come the villages of Boiștea and Chindăoani, where they yoke only Hungarian oxen to their carts, and where the ploughs are left standing in the furrows for weeks on end, where the bee-hives have no keeper, and the crops no guard, yet no one touches them; the men of those villages do not know what a lawsuit is.</p>

		thing be taken; and the people in those villages know nothing of law-suits.	
46.	<p>Ghindăoanii [p. 204] Din jos vin satele Boiștea și Ghindăoanii, care înjugă numai boi ungurești la carele lor, unde plugurile rămân singurele pe brazdă în țarină, cu săptămânile, prisăcile fără prisăcar, holdele fără jitar, și nimeni nu se atinge de ele; iar oamenii din aceste sate nu știu ce-i judecata.</p>	<p>Ghindăoani TRD To the south, you've got the villages of Boiște and Ghindăoani, where people will only harness Hungarian oxen, no less, to their carts; where the ploughs will stand unguarded in the fields for weeks on end, the beehives will need no beekeepers, the corn fields no watchman and not a thing be taken; and the people in those villages know nothing of law-suits.</p>	<p>Chindăoani [p. 76] TRD (+GRO) Below come the villages of Boiștea and Chindăoani, where they yoke only Hungarian oxen to their carts, and where the ploughs are left standing in the furrows for weeks on end, where the bee-hives have no keeper, and the crops no guard, yet no one touches them; the men of those villages do not know what a lawsuit is.</p>
47.	<p>Blebea [p. 204] Aproape de Boiște vine satul Blebea, care mai mult de jumătate, după ce-și scapă căciula pe baltă, zice: „Să fie de sufletul tatei!”</p>	<p>Blebea TRD Close by Boiște is the village of Blebea, more than half of whose inhabitants, if they drop their fur-cap into the water, can afford to say: "That's for father, God rest his soul!"</p>	<p>Bleba [p. 76-77] TRD (+GRO) Next to Boiștea comes the good-natured village of Bleba where more than half the people say, if their fur cap falls into the water: "Let it be for the repose of my father's soul."</p>
48.	<p>Filioara [p. 204] Înspre apus miază-zi vin mănăstirile: Agapia, cea tănuțită de lume; Văraticele, unde și-a petrecut viața Brâncoveanca cea bogată și milostivă, și satele Filioara, hățașul căprioarelor cu sprâncene scăpate din mănăstire; Bălțăteștii, cei plini de salamură, și Ceahlăieștii, Topolița și Ocea, care alungă cioara cu perja-n gură tocmai dincolo, peste hotar; iar spre crivăț, peste Ozana, vine Târgul-Neamțului, cu mahalalele Pometea de sub dealul Cociorva, unde la toată casa este livadă mare; Țuțuienii, veniți din Ardeal, care mănâncă slănină râncedă, se țin de coada oilor, lucrează lâna și sunt vestiți pentru teascurile de făcut oloi; și Condrenii, cu morile de pe Nemțisor și piuăle de făcut sumani.</p>	<p>Filioara TRD To the south-west you have the convents: Agapia, hidden away from the world, Văratec, where Brâncoveanu's rich and bountiful wife spent her life; and the villages of Filioara with its forest-path trodden by those does with their long eyelashes, running loose from the nunnery; Bălțătești, famous for its salt-mines, and Ceahlăești, Topolița and Ocea, where the people chase the crow away over their boundaries after it has got the plum in its beak.</p>	<p>Filioara [p. 77] TRD Towards the south-west lie the monasteries: Agapia, secluded from the world, and Văratice where the rich and charitable Princess Brancoveanu spent her days; and the villages of Filioara, the refuge of the two-legged she-goats who escape from the nunnery, Bălțătești with its salty water, and Ceahlăiești, Topolița and Ocea, where they would chase a crow with a stolen plum in its beak right beyond the parish boundary.</p>
49.	<p>Bălțătești [p. 204]</p>	<p>Bălțătești TRD</p>	<p>Bălțătești [p. 77] TRD (+GRO)</p>

	<p>Înspre apus miază-zi vin mănăstirile: Agapia, cea tănuită de lume; Văratul, unde și-a petrecut viața Brâncoveanca cea bogată și milostivă, și satele Filioara, hățașul căprioarelor cu sprâncene scăpate din mănăstire; Băltătești, cei plini de salamură, și Ceahlăiești, Topolița și Ocea, care alungă cioara cu perja-n gură tocmai dincolo, peste hotar; iar spre crivăț, peste Ozana, vine Târgul-Neamțului, cu mahalalele Pometea de sub dealul Cociorva, unde la toată casa este livadă mare; Țuțuieni, veniți din Ardeal, care mănâncă slănină rânțedă, se țin de coada oilor, lucrează lâna și sunt vestiți pentru teascurile de făcut oloi; și Condrenii, cu morile de pe Nemțișor și piuăle de făcut sumani.</p>	<p>To the south-west you have the convents: Agapia, hidden away from the world, Văratec, where Brâncoveanu's rich and bountiful wife spent her life; and the villages of Filioara with its forest-path trodden by those does with their long eyelashes, running loose from the nunnery; Băltătești, famous for its salt-mines, and Ceahlăești, Topolița and Ocea, where the people chase the crow away over their boundaries after it has got the plum in its beak.</p>	<p>Towards the south-west lie the monasteries: Agapia, secluded from the world, and Văratul where the rich and charitable Princess Brancoveanu spent her days; and the villages of Filioara, the refuge of the two-legged she-goats who escape from the nunnery, Băltătești with its salty water, and Ceahlăiești, Topolița and Ocea, where they would chase a crow with a stolen plum in its beak right beyond the parish boundary.</p>
50.	<p>Ceahlăiești [p. 204]</p> <p>Înspre apus miază-zi vin mănăstirile: Agapia, cea tănuită de lume; Văratul, unde și-a petrecut viața Brâncoveanca cea bogată și milostivă, și satele Filioara, hățașul căprioarelor cu sprâncene scăpate din mănăstire; Băltătești, cei plini de salamură, și Ceahlăiești, Topolița și Ocea, care alungă cioara cu perja-n gură tocmai dincolo, peste hotar; iar spre crivăț, peste Ozana, vine Târgul-Neamțului, cu mahalalele Pometea de sub dealul Cociorva, unde la toată casa este livadă mare; Țuțuieni, veniți din Ardeal, care mănâncă slănină rânțedă, se țin de coada oilor, lucrează lâna și sunt vestiți pentru teascurile de făcut oloi; și Condrenii, cu morile de pe Nemțișor și piuăle de făcut sumani.</p>	<p>Ceahlăești TRD (+GRO)</p> <p>To the south-west you have the convents: Agapia, hidden away from the world, Văratec, where Brâncoveanu's rich and bountiful wife spent her life; and the villages of Filioara with its forest-path trodden by those does with their long eyelashes, running loose from the nunnery; Băltătești, famous for its salt-mines, and Ceahlăești, Topolița and Ocea, where the people chase the crow away over their boundaries after it has got the plum in its beak.</p>	<p>Ceahlăiești [p. 77] TRD</p> <p>Towards the south-west lie the monasteries: Agapia, secluded from the world, and Văratul where the rich and charitable Princess Brancoveanu spent her days; and the villages of Filioara, the refuge of the two-legged she-goats who escape from the nunnery, Băltătești with its salty water, and Ceahlăiești, Topolița and Ocea, where they would chase a crow with a stolen plum in its beak right beyond the parish boundary.</p>
51.	<p>Topolița [p. 204]</p>	<p>Topolița TRD</p>	<p>Topolița [p. 77] TRD</p>

	<p>Înspre apus miază-zi vin mănăstirile: Agapia, cea tănuită de lume; Văratul, unde și-a petrecut viața Brâncoveanca cea bogată și milostivă, și satele Filioara, hățașul căprioarelor cu sprâncene scăpate din mănăstire; Bălțăteștii, cei plini de salamură, și Ceahlăieștii, Topolița și Ocea, care alungă cioara cu perja-n gură tocmai dincolo, peste hotar; iar spre crivăț, peste Ozana, vine Târgul-Neamțului, cu mahalalele Pometea de sub dealul Cociorva, unde la toată casa este livadă mare; Țuțuieni, veniți din Ardeal, care mănâncă slănină râncedă, se țin de coada oilor, lucrează lâna și sunt vestiți pentru teascurile de făcut oloi; și Condrenii, cu morile de pe Nemțișor și piuăle de făcut sumani.</p>	<p>To the south-west you have the convents: Agapia, hidden away from the world, Văratec, where Brâncoveanu's rich and bountiful wife spent her life; and the villages of Filioara with its forest-path trodden by those does with their long eyelashes, running loose from the nunnery; Bălțătești, famous for its salt-mines, and Ceahlăești, Topolița and Ocea, where the people chase the crow away over their boundaries after it has got the plum in its beak.</p>	<p>Towards the south-west lie the monasteries: Agapia, secluded from the world, and Văratul where the rich and charitable Princess Brancoveanu spent her days; and the villages of Filioara, the refuge of the two-legged she-goats who escape from the nunnery, Bălțătești with its salty water, and Ceahlăiești, Topolița and Ocea, where they would chase a crow with a stolen plum in its beak right beyond the parish boundary.</p>
52.	<p>Ocea [p. 204]</p> <p>Înspre apus miază-zi vin mănăstirile: Agapia, cea tănuită de lume; Văratul, unde și-a petrecut viața Brâncoveanca cea bogată și milostivă, și satele Filioara, hățașul căprioarelor cu sprâncene scăpate din mănăstire; Bălțăteștii, cei plini de salamură, și Ceahlăieștii, Topolița și Ocea, care alungă cioara cu perja-n gură tocmai dincolo, peste hotar; iar spre crivăț, peste Ozana, vine Târgul-Neamțului, cu mahalalele Pometea de sub dealul Cociorva, unde la toată casa este livadă mare; Țuțuieni, veniți din Ardeal, care mănâncă slănină râncedă, se țin de coada oilor, lucrează lâna și sunt vestiți pentru teascurile de făcut oloi; și Condrenii, cu morile de pe Nemțișor și piuăle de făcut sumani.</p>	<p>Ocea TRD</p> <p>To the south-west you have the convents: Agapia, hidden away from the world, Văratec, where Brâncoveanu's rich and bountiful wife spent her life; and the villages of Filioara with its forest-path trodden by those does with their long eyelashes, running loose from the nunnery; Bălțătești, famous for its salt-mines, and Ceahlăești, Topolița and Ocea, where the people chase the crow away over their boundaries after it has got the plum in its beak.</p>	<p>Ocea [p. 77] TRD</p> <p>Towards the south-west lie the monasteries: Agapia, secluded from the world, and Văratul where the rich and charitable Princess Brancoveanu spent her days; and the villages of Filioara, the refuge of the two-legged she-goats who escape from the nunnery, Bălțătești with its salty water, and Ceahlăiești, Topolița and Ocea, where they would chase a crow with a stolen plum in its beak right beyond the parish boundary.</p>
53.	<p>Pometea [p. 204]</p>	<p>Pometea TRD</p>	<p>Pometea [p. 77] TRD</p>

	<p>Înspre apus miază-zi vin mănăstirile: Agapia, cea tănuită de lume; Văratiful, unde și-a petrecut viața Brâncoveanca cea bogată și milostivă, și satele Filioara, hățașul căprioarelor cu sprâncene scăpate din mănăstire; Bălțăteștii, cei plini de salamură, și Ceahlăieștii, Topolița și Ocea, care alungă cioara cu perja-n gură tocmai dincolo, peste hotar; iar spre crivăț, peste Ozana, vine Târgul-Neamțului, cu mahalalele Pometea de sub dealul Cociorva, unde la toată casa este livadă mare; Țuțuienii, veniți din Ardeal, care mănâncă slănină râncedă, se țin de coada oilor, lucrează lâna și sunt vestiți pentru teascurile de făcut oloi; și Condrenii, cu morile de pe Nemțișor și piuăle de făcut sumani.</p>	<p>Up north, beyond the waters of the Ozana, there's Tîrgu Neamț and its outlying districts: Pometea under the Cociorva hill, where every house has a large orchard; Țuțuieni, whose people have come from across the mountains, who eat rancid bacon, get their livelihood from rearing sheep and dressing their wool, and are famous for their oil presses; Condreni with the water-mills on the Nemțișor and the fulling-mills for the fulling of cloth.</p>	<p>Northwards, beyond the Ozana, there is Târgul Neamțului with its suburbs: Pometea, at the foot of Cociorva Hill, where every house has its own large orchard; and Țuțuieni, whose inhabitants come from Transylvania, eat rancid bacon-fat, and make a living by herding sheep and spinning wool, and are well-known for their oil-presses; and Codreni with its flour-mills on the Neamțișor river, and its textile-mills for making peasant coats.</p>
54.	<p>Țuțuieni [p. 204] Înspre apus miază-zi vin mănăstirile: Agapia, cea tănuită de lume; Văratiful, unde și-a petrecut viața Brâncoveanca cea bogată și milostivă, și satele Filioara, hățașul căprioarelor cu sprâncene scăpate din mănăstire; Bălțăteștii, cei plini de salamură, și Ceahlăieștii, Topolița și Ocea, care alungă cioara cu perja-n gură tocmai dincolo, peste hotar; iar spre crivăț, peste Ozana, vine Târgul-Neamțului, cu mahalalele Pometea de sub dealul Cociorva, unde la toată casa este livadă mare; Țuțuienii, veniți din Ardeal, care mănâncă slănină râncedă, se țin de coada oilor, lucrează lâna și sunt vestiți pentru teascurile de făcut oloi; și Condrenii, cu morile de pe Nemțișor și piuăle de făcut sumani.</p>	<p>Țuțuieni TRD Up north, beyond the waters of the Ozana, there's Tîrgu Neamț and its outlying districts: Pometea under the Cociorva hill, where every house has a large orchard; Țuțuieni, whose people have come from across the mountains, who eat rancid bacon, get their livelihood from rearing sheep and dressing their wool, and are famous for their oil presses; Condreni with the water-mills on the Nemțișor and the fulling-mills for the fulling of cloth.</p>	<p>Țuțuieni [p. 77] TRD Northwards, beyond the Ozana, there is Târgul Neamțului with its suburbs: Pometea, at the foot of Cociorva Hill, where every house has its own large orchard; and Țuțuieni, whose inhabitants come from Transylvania, eat rancid bacon-fat, and make a living by herding sheep and spinning wool, and are well-known for their oil-presses; and Codreni with its flour-mills on the Neamțișor river, and its textile-mills for making peasant coats.</p>
55.	<p>Condreni [p. 204]</p>	<p>Condreni TRD</p>	<p>Codreni [p. 77] TRD (+GRO)</p>

	Înspre apus miază-zi vin mănăstirile: Agapia, cea tănuțită de lume; Văratiful, unde și-a petrecut viața Brâncoveanca cea bogată și milostivă, și satele Filioara, hățașul căprioarelor cu sprâncene scăpate din mănăstire; Bălțăteștii, cei plini de salamură, și Ceahlăieștii, Topolița și Ocea, care alungă cioara cu perja-n gură tocmai dincolo, peste hotar; iar spre crivăț, peste Ozana, vine Târgul-Neamțului, cu mahalalele Pometea de sub dealul Cociorva, unde la toată casa este livadă mare; Țuțuienii, veniți din Ardeal, care mănâncă slănină râncedă, se țin de coada oilor, lucrează lâna și sunt vestiți pentru teascurile de făcut oloi; și Condrenii , cu morile de pe Nemțișor și piuăle de făcut sumani.	Up north, beyond the waters of the Ozana, there's Tîrgu Neamț and its outlying districts: Pometea under the Cociorva hill, where every house has a large orchard; Țuțuieni, whose people have come from across the mountains, who eat rancid bacon, get their livelihood from rearing sheep and dressing their wool, and are famous for their oil presses; Condreni with the water-mills on the Nemțișor and the fulling-mills for the fulling of cloth.	Northwards, beyond the Ozana, there is Târgul Neamțului with its suburbs: Pometea, at the foot of Cociorva Hill, where every house has its own large orchard; and Țuțuieni, whose inhabitants come from Transylvania, eat rancid bacon-fat, and make a living by herding sheep and spinning wool, and are well-known for their oil-presses; and Codreni with its flour-mills on the Neamțișor river, and its textile-mills for making peasant coats.
56.	Codreni [p. 188] — Nu-i acasă Ion, zise mătușa Mărioara; s-a dus cu moșu-tău Vasile sub cetate, la o chiuă din Codreni, s-aducă niște sumani.	Condreni TRD (+GRO) "He's not in," aunt Marioara said. "He's gone with your uncle Vasile, on the road by the Castle, to a fulling mill at Condreni to fetch back some coarse cloth."	Codreni [p. 55] TRD "Ion's not at home," said my Aunt Mărioara. "He's gone with your Uncle Vasile down beyond the old fortress to Codreni , to get some overcoats."
57.	Odobăști [p. 218] Și cum ne aflam noi în această binecuvântată casă, crâșmărița iute a lăsat obloanele în jos, a aprins lumânarea și, cât ai bate din palme, ni s-a și înfățișat cu o cană mare de lut, plină cu vin de Odobăști ; și turnând prin pahare, săreau stropii din vin de-o șchioapă în sus, de tare ce era.	Odobăști TRD As soon as we were all assembled in that delightful room, the hostess closed the shutters, lit the candle, and in no time at all was back with a large earthen jug full of Odobăști wine; and as she poured it into the glasses its bubbles shot up six inches into the air, it was so strong.	Odobăști [p. 98] TRD When we entered the room, the landlady quickly drew the shutters and lit the candles, and before you could clap your hands she had re-appeared with a huge earthenware jug full of Odobăști wine.
58.	ulița Rădășenii [p. 209] Ajungând acolo toamna târziu, m-am așezat în gazdă la Pavel ciubotarul din ulița Rădășenii , unde erau și ceilalți tovarăși ai mei.	Rădășeni Street TRD+ADC Upon reaching the place late in the autumn, I took lodgings with Pavel the cobbler, in Rădășeni Street , where my friends were quartered.	the ulița Radașeni [p. 84] TRD (+GRO) Arriving late in autumn, I went to lodge with Pavel the bootmaker, in the ulița Radașeni , where my other friends were staying.
59.	Rădășeni [p.222]	Rădășeni TRD	Rădășeni [p. 104] TRD

	În Rădășeni , sat mare, frumos și bogat, am jucat la trei jocuri într-o singură zi: unul de flăcăi tomnatici, la care venise fetele cele mai tinere; altul de flăcăi tineri, la care venise fetele cele stătute; iar al treilea, de copilandri, la care venea cine poftea...	At Rădășeni , a large pleasant and wealthy village, we danced at three different <i>horas</i> on the same day: one <i>hora</i> of staid bachelors where the youngest girls had turned up; a second one of young fellows to which the older and more interesting girls had come; and a third one, of youngsters, joined by whoever wished to join in.	In Rădășeni , a fine big prosperous village, we went to three dancing grounds on the same day: one for bachelors of mature age, to which the youngest girls went; one for younger bachelors, to which the older girls went; and the third for the striplings, to which anyone who pleased could go.
60.	Sasca [p. 210] Odată venise lui Oșlobanu rândul să cumpere lemne, și așa, cu toată cărpănoșia lui, iese câine-câinește în medean, aproape de gazda noastră, și găsește un țăran de la Sasca , pare-mi-se, ori de la Baia, cu un car încărcat cu lodbe de fag.	Sasca TRD It was once Oșlobanu's turn to buy firewood. And in spite of his utter meanness he willy-nilly stepped out upon the open space near our lodgings and came upon a peasant from Sasca , I believe, or from Baia, with a cart loaded with beech-logs.	Sasca [p. 85] TRD Once, it was Oșlobanu's turn to buy the wood, and though he was extremely mean, he went off, not in very good grace, to the market near our lodgings, and found a peasant from Sasca , I think it was, or Baia, with a cartload of beech-logs.
61.	Grumăzești [p. 211-212] Mai bună minte avea Mirăuță din Grumăzești , care umbla trelalela, în puterea iernii, pe la tărăbile jidovești, întrebând ba teacă de cosor, ba căpestre de purici, ba cuie de la corabia lui Noe, ba fragi și căpșune pentru cineva care pornise într-adaos, ba cânta în pilda jidovilor.	Grozăvești TRD (+GRO) Far more sensible was Mirăuță of Grozăvești , who would loaf about in the bitterest cold of winter, calling at every Jewish booth, for fun: here he would ask for a straight sheath for his curved pruning knife, there for a halter for fleas, at another place it was for nails out of Noah's Ark, now wild strawberries or cultivated strawberries for someone who's gone out of his mind; or he would sing to spite the Jews.	Grumăzești [p. 88] TRD More sense had Mirăuța from Grumăzești , for in the heart of the winter he wandered in and out of the Jewish shops, asking for sickle-cases, flea-bridles, nails from Noah's ark, and wild or garden strawberries for a woman in an interesting condition; or he would sing, after the manner of the Jews.
62.	ulița Buciumenii [p. 216] N-apucase moș Bodrângă a lua bine fluierul de la gură, și iaca ne trezim cu popa Buligă, ce-i ziceau și Ciucălău, din ulița Buciumenii , tămăiat și aghezmuț gata disdimineață.	Buciumenii Street TRD+ADC Old Bodrângă, had hardly put the pipe to his lips when in came Father Buliga, nicknamed maize-stalk, from Buciumenii Street .	the ulița Buciumeni [p. 95] TRD Old Bodrângă had scarcely taken his little pipe from his lips when in came Buligă, the priest from the ulița Buciumeni , whom they call "the Rasp".
63.	Suceava [p. 224] D-apoi, vorba ceea: „Nimeresc orbii Suceava , și eu nu eram să vă nimeresc?”	the town of Suceava TRD+EXP "They say that the blind found the town of Suceava all right, so how should I have missed you?"	Suceava [p. 107] TRD "As they say: A blind man could find his way to Suceava , so why shouldn't I find you?"
64.	Socola [p. 228]	Socola TRD+ADG	Socola, near Iași [p. 112] TRD+EXP

	Prin postul cel mare se răspândește vuiet printre dascăli despre desființarea catiheților și trecerea celor mai tineri dintre noi la Socola .	During Lent a rumour spread among us students that the seminary would be closed and that the younger ones would be transferred to Socola* . ** <i>District in the town of Jassy, capital of Moldavia, famous for its monastery and its lunatic asylum.</i>	During Lent, a rumour spread among the students that the Catechist School was to be closed and younger pupils were to be transferred to the seminary at Socola, near Iași .
65.	Blăgești p. 234 — Cum ne-a fi scris de la Dumnezeu sfântul, zise Zaharia, cu glasul aproape stins, și-apoi rămase dus pe gânduri tot drumul, până la Blăgești , peste Siret, unde ne-a fost și masul în noaptea aceea.	Blăgești TRD Then he sat brooding all the way to Blăgești , across the Siret, where we put up for the night.	Blagesti [p. 122] TRD “It’s God’s will,” said Zaharia, in a faint voice. Then he sat lost in his dark thoughts all the way to Blagesti , beyond the Siret river, where we stopped for the night.
66.	Ruginoasa [p. 235] Ne întovărășim cu dânșii, de frica lăieșilor din Ruginoasa , și hai-hai, hai-hai, până-n ziuă, iacă-tă-ne în Târgul-Frumos, unde-am și înjunghiat câțiva harbuji într-ales, de ne-am potolit, deocamdată, și foamea, și setea.	Ruginoasa TRD We travelled with them for fear of the gypsies of Ruginoasa and we made splendid progress till, at daybreak, there we were at Tîrgu Frumos where we forthwith split a few water-melons to quench our thirst and still our hunger.	Ruginoasa [p. 123] TRD [...] we fastened ourselves on to them , for fear of the Ruginoasa gypsies, and so we went on and on, on and on, until daybreak found us at Târgu-Frumos, where we cut up a few fine water-melons to stave off our hunger and thirst.
67.	Târgul-Frumos [p. 235] Ne întovărășim cu dânșii, de frica lăieșilor din Ruginoasa, și hai-hai, hai-hai, până-n ziuă, iacă-tă-ne în Târgul-Frumos , unde-am și înjunghiat câțiva harbuji într-ales, de ne-am potolit, deocamdată, și foamea, și setea.	Tîrgu-Frumos TRD We travelled with them for fear of the gypsies of Ruginoasa and we made splendid progress till, at daybreak, there we were at Tîrgu Frumos where we forthwith split a few water-melons to quench our thirst and still our hunger.	Târgu-Frumos [p. 123] TRD [...] we fastened ourselves on to them , for fear of the Ruginoasa gypsies, and so we went on and on, on and on, until daybreak found us at Târgu-Frumos , where we cut up a few fine water-melons to stave off our hunger and thirst.
68.	Podu-Leloaiei [p. 235] Apoi, după ce s-au hodinit caii, am pornit înainte, spre Podu-Leloaiei [...].	Podu-Leloaiei TRD Then when the horses were somewhat rested, on we went towards Podu-Leloaiei [...].	Podu-Iloaiei [p. 123] TRD After the horses had rested, we pushed on towards Podu-Iloaiei [...].
69.	Vatra satului [p. 162] Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre pe când începusem și eu, drăgăliță-Doamne, a mă ridica băiețaș la casa părinților mei, în satul Humulești, din târg drept peste apa Neamțului;	the village itself ADC I sometimes stop and call to mind the customs and people there used to be in my part of the world at the time when I had, so to speak, just begun to put a foot over the threshold of boyhood in my home in the village of Humulești. It faced the	The Heart of the Village [p. 15] ADC SOMETIMES I stop to think of bygone days and of the people who used to be in our parts when I, just a bit of a boy, God knows, was growing up in my parents' house in the village of Humulești, right on the Neamțu river, a large and lively village split into three

	sat mare și vesel, împărțit în trei părți, care se țin tot de una: Vatra satului , Delenii și Bejenii.	town on the other side of the waters of the River Neamț; it was a large and cheerful village, divided into three closely connected parts: the village itself , the Deleni and the Bejeni.	parts: Vatra Satului, Delenii and Bejenii – as you might say, The Heart of the Village , the Uplanders and the Strangers.
70.	Deleni [p. 162] Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre pe când începusem și eu, drăgăliță-Doamne, a mă ridica băiețaș la casa părinților mei, în satul Humulești, din târg drept peste apa Neamțului; sat mare și vesel, împărțit în trei părți, care se țin tot de una: Vatra satului, Delenii și Bejenii.	the Deleni TRD I sometimes stop and call to mind the customs and people there used to be in my part of the world at the time when I had, so to speak, just begun to put a foot over the threshold of boyhood in my home in the village of Humulești. It faced the town on the other side of the waters of the River Neamț; it was a large and cheerful village, divided into three closely connected parts: the village itself, the Deleni and the Bejeni.	the Uplanders [p. 15] ET SOMETIMES I stop to think of bygone days and of the people who used to be in our parts when I, just a bit of a boy, God knows, was growing up in my parents' house in the village of Humulești, right on the Neamțu river, a large and lively village split into three parts: Vatra Satului, Delenii and Bejenii – as you might say, The Heart of the Village, the Uplanders and the Strangers.
71.	Bejeni [p. 162] Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre pe când începusem și eu, drăgăliță-Doamne, a mă ridica băiețaș la casa părinților mei, în satul Humulești, din târg drept peste apa Neamțului; sat mare și vesel, împărțit în trei părți, care se țin tot de una: Vatra satului, Delenii și Bejenii .	the Bejeni TRD I sometimes stop and call to mind the customs and people there used to be in my part of the world at the time when I had, so to speak, just begun to put a foot over the threshold of boyhood in my home in the village of Humulești. It faced the town on the other side of the waters of the River Neamț; it was a large and cheerful village, divided into three closely connected parts: the village itself, the Deleni and the Bejeni .	the Strangers [p. 15] ET SOMETIMES I stop to think of bygone days and of the people who used to be in our parts when I, just a bit of a boy, God knows, was growing up in my parents' house in the village of Humulești, right on the Neamțu river, a large and lively village split into three parts: Vatra Satului, Delenii and Bejenii – as you might say, The Heart of the Village, the Uplanders and the Strangers .
72.	Paris [p. 168] N-ai auzit că unul cică s-a dus odată bou la Paris , unde-a fi acolo, și a venit vacă?	Paris TRD Haven't you heard the story of the chap that went to Paris , wherever that may be?	Paris [p. 25] TRD Did you never here about that fellow who went to Paris an ox – wherever Paris may be – and came back a cow?
73.	Plotun [p. 172] Și de atunci i-a mers lui Ciubuc numele de omul lui Vodă, încât și până astăzi un deal, în partea despre Plotunul , unde era mai mult așezarea lui Ciubuc, se cheamă <i>Dealul Omului</i> .	the Plotun TRD From that time on Ciubuc was known as the Prince's man, so that to this day, a certain hill over by the Plotun, where Ciubuc was usually to be found, is called Man's Hill.	Plotun [p. 31] TRD Ever after that, Ciubuc was known as the Prince's Man, and to this day there's a hill called Dealul Omului, the Man's Hill, over near Plotun , where Ciubuc often went.
74.	Înțărători [p.179]	the weaning folds ADC	Înțărători [p. 39] TRD (+GRO)

	De pe la Întărcători am prăpădit drumul.	We've lost our way round about the weaning folds .	We've lost our way since we passed Întărcători .
75.	podul Cărăgiței [p. 169] Și ca să mă scape de belea, m-au trimis la stână în dumbrava Agapiei, lângă podul Cărăgiței , unde erau și oile noastre, să șed acolo până s-a mai potoli boliștea.	the bridge of Cărăgița TRD+ECH To get me out of harm's way, they sent me to the sheepfold in the coppice of Agapia, close by the bridge of Cărăgița , where our own sheep were grazing, to stay there until the sickness had abated somewhat; but the very same night the cholera struck me down, tearing at my bowels and causing me to double up in two, as if in a vice.	the Cărăgița [p. 26-27] TRD+OMN And to keep me away from the disease, they sent me to the shepherds' hut in the Agapia forest, near the Cărăgița where our sheep were, and there I was to stay until the epidemic was over, but during the night, the cholera struck me and it tore at me till I twisted like a worm.
76.	Cotârگاș [p. 175] A doua zi am purces din Fărcașa pe la Borca spre Pârăul Cârjei și Cotârگاș , până ce am ajuns și la Broșteni.	Cotîrgeni TRD (+GRO) Next day we left Fărcașa, passing through Borca to the Stream of Cîrja and Cotîrgeni and so on till we reached Broșteni.	Cotârگاș [p. 35] TRD Next day, we went on from Fărcașa, by way of Borca towards Pârăul Cârjei and Cotârگاș , and finally we reached Broșteni.
77.	Iași [p. 235] Iar, mai ales, pe la asfințitul soarelui, tocmai când intram în Iași , pe rohatca Păcurari, un flăcăuan al dracului ne-a luat în râs cum se cade [...].	the town of Jassy EXP+TRD And particularly about sundown, as we were just entering the town of Jassy , along Păcurari Street, the very devil of a strapping fellow mocked us outright saying [...].	Iași [p. 123] TRD Especially when, at sunset, just as we were coming into Iași by the Păcurari Gate, some cheeky young devil gave it to us properly, shouting [...].
78.	Baia [p. 229] Și după câte-un sărutat de la cele copile sprintare, și până-n ziuă fiind ieșiți din sat, cam pe la prânzul cel mare ne-aflam iar în Fălticeni, trecând desculți prin vad, în dreptul Baiei , Moldova înghețată pe la margini, și la dus și la întors, de ne degera măduva-n oase de frig!	the Baths ET After dancing a while, we were wont to give a kiss on the sly to some of the more flighty girls, and vanishing from the village before daylight, would be back in Fălticeni about lunchtime; on each of the journeys there and back we would wade across the ford barefoot, opposite the Baths , the river Moldova being frozen along its banks so that the very marrow within our bones would be numb!	Baia [p. 114] TRD And when we had danced and danced, and snatched a kiss or two from the pretty girls, we would be out of village by dawn. About noon, we would be back in Fălticeni, after wading barefoot across the ford near Baia , with the Moldova river frozen to its banks.

Sursa: elaborat de autor

Cuvinte-realități etnografice din opera lui Ion Creangă *Amintiri din copilărie* și traducerea acestora

	I. Creangă <i>Amintiri din copilărie</i> [197]	A. Cartianu și R.C. Johnston, <i>Memories of My Boyhood</i> , București: Minerva, 1978 [198] Strategie de traducere	A.L. Lloyd, <i>Recollections from Childhood, London: Lawrence and Wishart, 1956</i> [199] Strategie de traducere
1.	găluște [p. 167] Gătitu-le-ați ceva bob fiert, găluște , turte cu julfă și vărzare?	forcemeat balls ADC Have you cooked broad beans, forcemeat balls , hemp tarts and cabbage pies for them?	rissoles [p. 22] ADC Have you prepared anything for them – boiled beans, maybe, or rissoles , honey-cakes or cabbage-pie?
2.	vărzare [p. 167] Gătitu-le-ați ceva bob fiert, găluște, turte cu julfă și vărzare ?	cabbage pies ADC Have you cooked broad beans, forcemeat balls, hemp tarts and cabbage pies for them?	cabbage-pie [p. 22] ADC Have you prepared anything for them – boiled beans, maybe, or rissoles, honey-cakes or cabbage-pie ?
3.	plăcinte [p. 167] Vorba ceea: „De plăcinte râde gura, de vărzare, și mai tare“	Pies ADC As the saying goes: Pies make the mouth rejoice, and cabbage pies even more.	Sausage and skin [p. 23] ADC As the saying goes: Sausage and skin would make you grin, But beans and gravy drives you crazy.
4.	colaci de cei unși cu miere [p. 183-184] De-amu puneți-vă pe făcut privigheri de toată noaptea și parascovenii câte vă place, măi băieți; dacă vi-i voia să vă dea mă-ta în toate zilele numai colaci de cei unși cu miere de la „Patruzeci de sfinți“ și colivă cu miez de nucă.	honey buns ADC From now on, set to work boys upon all-night vigils and as many odd ideas as you please, so that every day mother may give you honey buns , such as they have on the day of the Forty Martyred Saints, and corn-meal cake with ground walnuts.	honey-buns [p. 47-48] ADC From now on, boys, you'd better start singing matins night and day, and all that humbuggery, and maybe your mother will give you those honey-buns every day, like they have at the Feast of the Forty Martyrs, and those All Souls cake with walnuts on.
5.	colivă [p. 183-184] De-amu puneți-vă pe făcut privigheri de toată noaptea și parascovenii câte vă place, măi băieți; dacă vi-i voia să vă dea mă-ta în toate zilele numai colaci de cei unși cu miere de la „Patruzeci de sfinți“ și colivă cu miez de nucă.	corn-meal cake ET From now on, set to work boys upon all-night vigils and as many odd ideas as you please, so that every day mother may give you honey buns, such as they have on the day of the Forty Martyred Saints, and corn-meal cake with ground walnuts.	All Souls cake [p. 47-48] ADC From now on, boys, you'd better start singing matins night and day, and all that humbuggery, and maybe your mother will give you those honey-buns every day, like they have at the Feast of the Forty Martyrs, and those All Souls cake with walnuts on.
6.	hrincă înghețată [p. 179]	a large piece of cold mămăliga	a hunk of frozen mămăligă [p. 40] ADC+ADG

	— Ce ți-i scris în frunte ți-i pus; chef și voie bună, zise celălalt scoțând o hrincă înghețată din desagi, pârpalind-o pe jăratric și dându-ne și nouă câte-o harchină.	ADC+ADG Whatever is ordained stands written upon a man's brow; make merry and be of good cheer," the other one said taking a large piece of cold mămăligă out of his saddlebag, toasting it lightly upon the cinders and giving us a piece each. **Kind of hominy. This was, and still is, a stock item in the diet of a Romanian peasant.	“Whatever’s in store for you is written on your forehead, so cheer up,” said the other, pulling a hunk of frozen mămăligă* out of a saddlebag. **mămăligă: a maize pudding, one of the staple items in Rumanian country diet. In many districts it was even more important than bread.
7.	covrigi [p. 169] Și eu, neastâmpărat cum eram, ba ieșeam la pârlez, când trecea cu mortul pe la poarta noastră și-l boscorodeam cu cimilitura: [...] ba îl petreceam până la biserică și apoi veneam acasă cu sânul încărcat de covrigi , mere turture, nuci poleite, roșcove și smochine din pomul mortului, de se încruceau tata și mama când mă vedeau cu dânsele.	pretzels ADC Or again, I would walk in the procession to the church and return with my shirt stuffed full of pretzels, sour-sweetish apples, walnuts in tinsel, carobs and dried figs from the dead man's tree, so laden that my father and mother crossed themselves with wonder when they saw me with such goodies.	cracknels [p. 26] ADC Sometimes I followed the corpse to church, and came home again with my shirt full of cracknels and apples, gilded walnuts, locust beans and figs filched off the funeral tree that in our parts is hung with offerings in memory of the dead.
8.	harchină [p. 179] — Ce ți-i scris în frunte ți-i pus; chef și voie bună, zise celălalt scoțând o hrincă înghețată din desagi, pârpalind-o pe jăratric și dându-ne și nouă câte-o harchină .	piece ADC Whatever is ordained stands written upon a man's brow; make merry and be of good cheer," the other one said taking a large piece of cold mămăliga out of his saddlebag, toasting it lightly upon the cinders and giving us a piece each.	slice [p. 40] ADC “Whatever’s in store for you is written on your forehead, so cheer up,” said the other, pulling a hunk of frozen mămăligă out of a saddlebag. He roasted it on the embers and gave us each a slice , and it slipped down our throats as if it were greased with the best butter.
9.	brânză [p. 183] Lemne la trunchi sunt; slănină și făină în pod este de-a volna; brânză în puțină, asemene; curechi în poloboc, slavă Domnului!	cheese TSO They've not a care in the world: the wood is in, there's plenty of bacon and flour in the garret, cheese in the wooden tub, likewise, cabbage getting sour in the barrel, thank God!	cheese [p. 46] TSO There are logs in the shed, flour and bacon in the loft, the barrel is full of cheese and the tub full of pickled cabbage, thank God!
10.	alivancă [p. 196] Și a doua zi, marți, taman în ziua de lăsatul secului de postul SântPetruului, făcând mama un cuptor zdravăn de alivenci și plăcinte cu poalele-n brâu, și pârpalind niște	cheese cakes ADC And the following day it being the Tuesday before the fast of Saint Peter, mother baked an ovenful of cheese cakes and cheese pies, also	cheese cakes [p. 65-66] ADC And the next day being Shrove Tuesday, the last day before the fast of St. Peter, Mother baked and ovenful of cheese cakes and puff pastry, and she roast on the spit some tender young chickens all rolled in butter, and then

	pui tineri la frigare, și apoi tăvălindu-i prin unt, pe la prânzul cel mic, cheamă pe mătușa Măriuca lui moș Andrei la noi și-i zice cu dragă inimă.	roasting some tender chickens on the spit and then frying them in butter.	about noon she invited Aunt Măriuca and Uncle Andrei to come round to us, and said to her kindly [...].
11.	turte cu julfă [p.167] Gătitu-le-ați ceva bob fiert, găluște, turte cu julfă și vărzare?	hemp tarts ADC Have you cooked broad beans, forcemeat balls, hemp tarts and cabbage pies for them?	honey-cakes [p. 22] ADC Have you prepared anything for them – boiled beans, maybe, or rissoles, honey-cakes or cabbage-pie?
12.	mămăligă [p. 207] Și atunci, nu știu cum îi cade un urs mare din sân și... de-a dura prin clasă; nu din cei pe care-i joacă ursarii, ci de mămăligă , umplut cu brânză, rotund, prăjit pe jăratice și de pus drept inimă, când ți-e foame.	mămăligă TRD And I don't quite know how it came about, but a big "bear" tumbled out of the front of his shirt and rolled upon the floor; not a bear such as gypsies train to dance at fairs, but a round ball of mămăligă with cheese inside it, cooked over live coals, and just the thing to put into your stomach when you're hungry.	mămăligă [p. 81] TRD And then, I do not know how it happened, a great "bear" dropped out of his shirt and rolled across the classroom; not one of those bears that the gypsies make dance, what we boys called a "bear" was a ball made of mămăligă , nice and round and stuffed with cheese, and toasted on the hot embers, just the thing to put heart into your belly when you are hungry.
13.	slănină [p. 183] Lemne la trunchi sunt; slănină și făină în pod este de-a volna; brânză în puțină, asemene; curechi în poloboc, slavă Domnului!	bacon ADC They've not a care in the world: the wood is in, there's plenty of bacon and flour in the garret, cheese in the wooden tub, likewise, cabbage getting sour in the barrel, thank God!	bacon [p. 46] ADC There are logs in the shed, flour and bacon in the loft, the barrel is full of cheese and the tub full of pickled cabbage, thank God!
14.	catrință [p. 169] Când s-a face mai mărișor, are să înceapă a-i miroși a catrință , și cu asta rânduială n-am să am folos de el niciodată.	skirt TSO As soon as he's grown up a bit he'll begin sniffing at a skirt , and, as things are, he'll never be any good to me!	petticoats [p. 26] ADC Just a little bit older and he'll be after the petticoats , and then I'll never get any use out of him.
15.	desagă [p. 174] Și până a vorbit aceste, eram și învelit într-o sarică ghițoasă de Cașina, băgat într-o desagă pe cal, purces pe drum, și hai la Pipirig.	bag TSO In the time it took to say this I found myself already wrapped up in a fluffy shepherd's coat from Casina, crammed into a bag on horseback, on and away to Pipirig.	pannier [p. 34] ADC While he was talking, he wrapped me in a shaggy sheepskin cloak, and crammed me into a pannier on one of the horses, and so went on to Pipirig.
16.	opincă [p. 174] Opinca-i bună, săraca! îți șede piciorul hodinit, și la ger huzurești cu dânsa.	old-fashioned wrap-around boot EXP A good old-fashioned wrap-around boot's the thing! Your foot feels comfortable in it and when it's frosty you're as snug as can be.	opinci [p. 34] TRD+ADG The poor old opinci* are best every time! Your foot rests properly, and you feel at home in frosty weather. **Opinci: Home-made peasant shoes, in the style of moccasins.

17.	<p>scroambe [p. 174] Și scroambele iestea a voastre îs pocite“, zise el scoțându-mă repede, murat până la piele și înghețat hăt bine, căci năboise apa în toate părțile; și iute mi-a scos ciubotele din picioare, că se făcuse bocnă.</p>	<p>worn-out boots ADC "Now, those worn-out boots of yours are just too silly," he said, quickly lifting me out of the water, soaked to the skin and frozen to the bone for water had leaked in everywhere.</p>	<p>boots [p. 34] TSO “It’s wearing those boots that does it,” he said, quickly pulling me out, wet to the skin and frozen stiff, for the water had soaked through everywhere.</p>
18.	<p>sarică [p. 174] Și până a vorbit aceste, eram și învelit într-o sarică ghițoasă de Cașina, băgat într-o desagă pe cal, purces pe drum, și hai la Pipirig.</p>	<p>shepherd's coat ADC In the time it took to say this I found myself already wrapped up in a fluffy shepherd's coat from Casina, crammed into a bag on horseback, on and away to Pipirig.</p>	<p>sheepskin cloak [p. 34] ADC While he was talking, he wrapped me in a shaggy sheepskin cloak, and crammed me into a pannier on one of the horses, and so went on to Pipirig.</p>
19.	<p>obială [p. 175] Și a treia zi după asta, dându-ne schimburi și câte două perechi de obiele de suman alb, ne-am încălțat cu opincile binișor și, sărutând mâna bunicăi, am luat-o prin Boboiești, iar cu bunicul și cu Dumitru, fratele mamei cel mai mic, și suind pe la fundul Hălăucii, am ajuns după un târziu în Fărcașa, unde ne-a fost și masul, împreună cu părintele Dumitru de la Pârăul Cârjei, care avea o gușă la gât cât o ploscă de cele mari și gârâia dintr-însa ca dintr-un cimpoi, de n-am putut închide ochii de răul său mai toată noaptea.</p>	<p>foot wrappings ADC On the next day but one, provided with clean underwear and two pairs of foot wrappings made of stiff white cloth, we slipped on our new boots and having kissed grandmother's hand, we took the Boboiești road, with grandfather once more as well as Dumitru, mother's youngest brother. After climbing behind the Hălăuca, we eventually reached Fărcașa, and that was our resting place for the night. Our company there was father Dumitru from a place called Pârăul Cârjei, who had a goitre upon his neck as big as a large wine flask, and he would cackle and drone like a bagpipe so that I got not a wink of sleep on account of him all night long.</p>	<p>leg-wrappings [p. 35] ADC The third day after this, they gave us each a change of linen, and two pairs of white woollen leg-wrappings; then we carefully put on our opinci, and after kissing Grandmother’s hand, off I went through Bobești, with my grandfather and Dumitru, my mother’s younger brother. Going up the Hălăuca valley, we reached Fărcașa rather late, and we spent the night with Father Dumitru of Pârăul Cârjei who had a goitre as big as a pumpkin on his neck, and wheezed through it like a bagpipe, and I couldn’t get a wink of sleep all night because of him.</p>
20.	<p>suman [p. 175] Și a treia zi după asta, dându-ne schimburi și câte două perechi de obiele de suman alb, ne-am încălțat cu opincile binișor și, sărutând mâna bunicăi, am luat-o prin Boboiești, iar cu bunicul și cu Dumitru, fratele mamei cel mai mic, și suind pe la fundul Hălăucii, am ajuns după un târziu în Fărcașa, unde ne-a fost și masul, împreună cu părintele Dumitru de la Pârăul Cârjei, care</p>	<p>stiff cloth ET On the next day but one, provided with clean underwear and two pairs of foot wrappings made of stiff white cloth, we slipped on our new boots and having kissed grandmother's hand, we took the Boboiești road, with grandfather once more as well as Dumitru, mother's youngest brother. After climbing behind the Hălăuca, we eventually reached Fărcașa, and that was our resting place for the night. Our company there was father Dumitru from a place</p>	<p>woollen [p. 35] ADC The third day after this, they gave us each a change of linen, and two pairs of white woollen leg-wrappings; then we carefully put on our opinci, and after kissing Grandmother’s hand, off I went through Bobești, with my grandfather and Dumitru, my mother’s younger brother. Going up the Hălăuca valley, we reached Fărcașa rather late, and we spent the night with Father Dumitru of Pârăul Cârjei who had a goitre as big as a pumpkin on his</p>

	avea o gușă la gât cât o ploscă de cele mari și gârâia dintr-însa ca dintr-un cimpoi, de n-am putut închide ochii de răul său mai toată noaptea.	called Pirăul Cîrjei, who had a goitre upon his neck as big as a large wine flask, and he would cackle and drone like a bagpipe so that I got not a wink of sleep on account of him all night long.	neck, and wheezed through it like a bagpipe, and I couldn't get a wink of sleep all night because of him.
21.	opsas [p. 181] [...] oleacă ce nu-i venea mamei la socoteală căutătura mea, îndată pregătea, cu degetul îmbălat, puțină tină din colbul adunat pe opsasul încălțării ori, mai în grabă, lua funingine de la gura sobei, zicând: „Cum nu se deoache călcâiul sau gura sobei, așa să nu mi se deoache copilașul“ și-mi făcea apoi câte-un benchi boghet în frunte, ca să nu-și prăpădească odorul!	heel ADC More than that, if I didn't look as well as she thought I ought to, she would immediately lick her finger and make a muddy mixture with dust from the heel of her shoe, or, if she was in much of a hurry for that, she would take soot from the stove and say: "As heel or stove are free of the evil eye so let my baby be free of it!" and she would make a mark on my forehead lest her precious pet come to harm.	sole [p. 44] ET And more than this, if for some reason she did not like my looks, she would wet her finger with spit and take a bit of dirt from the sole of my boot, or a strake of soot from the stove, saying: "Just as the stove can't be harmed by the evil eye, so shall the evil eye not harm my child." And she would mark my forehead with soot so that nothing might injure her pet.
22.	genuncher [p. 188] Cu asta se hrănesc mai mult humuleștenii, răzeși fără pământuri, și cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brânză, lână, oloi, sare și făină de păpușoi; sumane mari, genunchere și sârdace; ițari, bernevici, cămeșoae, lăicere și scorțuri înflorite; ștergare din borangic alese, și alte lucruri, ce le duceau luna în târg de vânzare, sau joia pe la mănăstirile de maice, căroră le vine cam peste mână târgul.	cloth coats reaching down to the knees EXP They were landless free peasants and itinerant merchants, trading in cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt, and maize flour; cloth coats —big ones, reaching down to the knees , and short ones—, tight trousers, white cloth trousers, night gowns; carpets, either square with floral designs, or narrow runners; spreads made of local silk with woven patterns, and sundry other things. These they took on Mondays to market or on Thursdays to convents, because the fairs were not easy for the nuns to get to.	knee-length coats [p. 55] ADC Many of the people of Humulești were what we call răzeși – peasants liberated from feudalism but having no land – and they made their living in this way, and by trading in a variety of things, such as cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt and maize-meal; and coats , long, knee-length or short, trousers, wide or narrow, shirts, rugs and aprons embroidered with flowers, women's headveils of raw silk, and other goods which they took to sell on Mondays in the market or on Thursdays at the convents, seeing that the nuns found it difficult to get to market.
23.	sârdac [p. 188] Cu asta se hrănesc mai mult humuleștenii, răzeși fără pământuri, și cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brânză, lână, oloi, sare și făină de păpușoi; sumane mari, genunchere și sârdace ; ițari, bernevici, cămeșoae, lăicere și scorțuri înflorite; ștergare din borangic alese, și alte	short cloth coats ADC The inhabitants of Humulești lived chiefly by this. They were landless free peasants and itinerant merchants, trading in cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt, and maize flour; cloth coats —big ones, reaching down to the knees, and short ones —, tight trousers, white cloth trousers, night gowns; carpets, either square with floral	short coats [p. 55] ADC Many of the people of Humulești were what we call răzeși – peasants liberated from feudalism but having no land – and they made their living in this way, and by trading in a variety of things, such as cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt and maize-meal; and coats , long, knee-length or short , trousers, wide or narrow, shirts, rugs and aprons embroidered with flowers,

	lucruri, ce le duceau luna în târg de vânzare, sau joia pe la mănăstirile de maice, căroră le vine cam peste mână târgul.	designs, or narrow runners; spreads made of local silk with woven patterns, and sundry other things.	women's headveils of raw silk, and other goods which they took to sell on Mondays in the market or on Thursdays at the convents, seeing that the nuns found.
24.	ițari [p. 188] Cu asta se hrănesc mai mult humuleștenii, răzeși fără pământuri, și cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brânză, lână, oloi, sare și făină de păpușoi; sumane mari, genunchere și sârdace; ițari , bernevici, cămeșoaie, lăicere și scorțuri înflorite; ștergare din borangic alese, și alte lucruri, ce le duceau luna în târg de vânzare, sau joia pe la mănăstirile de maice, căroră le vine cam peste mână târgul.	tight trousers ADC The inhabitants of Humulești lived chiefly by this. They were landless free peasants and itinerant merchants, trading in cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt, and maize flour; cloth coats—big ones, reaching down to the knees, and short ones—, tight trousers , white cloth trousers, night gowns; carpets, either square with floral designs, or narrow runners; spreads made of local silk with woven patterns, and sundry other things. These they took on Mondays to market or on Thursdays to convents, because the fairs were not easy for the nuns to get to.	narrow trousers [p. 55] ADC Many of the people of Humulești were what we call răzeși – peasants liberated from feudalism but having no land – and they made their living in this way, and by trading in a variety of things, such as cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt and maize-meal; and coats, long, knee-length or short, trousers , wide or narrow , shirts, rugs and aprons embroidered with flowers, women's headveils of raw silk, and other goods which they took to sell on Mondays in the market or on Thursdays at the convents, seeing that the nuns found.
25.	bernevici [p. 188] Cu asta se hrănesc mai mult humuleștenii, răzeși fără pământuri, și cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brânză, lână, oloi, sare și făină de păpușoi; sumane mari, genunchere și sârdace; ițari, bernevici , cămeșoaie, lăicere și scorțuri înflorite; ștergare din borangic alese, și alte lucruri, ce le duceau luna în târg de vânzare, sau joia pe la mănăstirile de maice, căroră le vine cam peste mână târgul.	white cloth trousers ADC The inhabitants of Humulești lived chiefly by this. They were landless free peasants and itinerant merchants, trading in cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt, and maize flour; cloth coats—big ones, reaching down to the knees, and short ones—, tight trousers, white cloth trousers , night gowns; carpets, either square with floral designs, or narrow runners; spreads made of local silk with woven patterns, and sundry other things. These they took on Mondays to market or on Thursdays to convents, because the fairs were not easy for the nuns to get to.	wide trousers [p. 55] ADC Many of the people of Humulești were what we call răzeși – peasants liberated from feudalism but having no land – and they made their living in this way, and by trading in a variety of things, such as cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt and maize-meal; and coats, long, knee-length or short, trousers , wide or narrow, shirts, rugs and aprons embroidered with flowers, women's headveils of raw silk, and other goods which they took to sell on Mondays in the market or on Thursdays at the convents, seeing that the nuns found.
26.	chimer [p. 198-199] — Nică, dragul mamei! vezi că tată-tău e dus la coasă, căci se scutură ovăsul cela pe jos; și eu asemenea nu-mi văd capul de trebi; tu mai lasă drumurile și stai lângă mămuca, de-i fă țevi și leagăna copilul; c-	pockets ADC "Nică, my darling! Your father's gone to cut those oats, for they're shedding their grain upon the ground, and I myself have more than enough to do, so don't go wandering along the roads but stay at home with mother to make spools and rock the baby,	pouch [p. 68] ADC "Nică, my pet, your father has gone reaping, for the oats are dropping already, and I've so much work I don't know what to do, so be a good boy, and don't run about, stay here with Mother, for once, and wind the bobbins and rock the baby, and I'll tell you what, I'll bring

	apoi și eu ți-oi lua de la Fălticeni o pălăriuță cu tasma ș-o curălușă de cele cu chimeri , știi colê, ca pentru tine!	and at the Fălticeni fair I'll buy you a hat with a ribbon round it and one of those belts with pockets in them, the sort you've always wanted."	you a straw hat with ribbons from Folticeni, and a leather belt with pouch , all for your very own!"
27.	potcap [p. 217] Apoi zvârle potcapul deoparte, și la joc de-a valma cu noi, de-i pâlălăiau pletele.	kamelavkion ADC+ADG (+GRO) Then he threw his kamelavkion* aside, and joined us in the dance with locks of hair streaming out around his head. **Clerical head gear of Orthodox priests.	hat [p. 96] TSO With that he threw down his hat and joined us in the whirl of the dance with his long hair flying; and we danced one dance, a second, a third, till we nearly knocked the wind out of the priest.
28.	turetce [p. 220] Să nu spun minciuni, dar peste o dimerlie de fasole i-au curs atunci din turetce , pe care de obicei le purta suflecate, iar atunci le desuflecase, anume pentru trebușoara asta...	the tops of his boots EXP A good tubful of beans, and no mistake, ran out of the tops of his boots , which he usually wore turned down and which he had turned up for this special occasion!	boots [p. 100] TSO Without a word of a lie, more than a bushel of haricot beans ran out of his boots , which he usually wore turned down, but tonight had pulled up, just for this purpose.
29.	contăș [p. 221] Văru-meu, care văzuse de patima celorlalți, luase obicei în toată seara, la culcare, a-și coase mânecile contășului și, vârându-și picioarele într-însele, dormea fără grijă.	fur-coat ADC My cousin who Mogorogea seen the plight of the others made it a habit to sew up the sleeves of his fur-coat every night before going to bed, and to stick his feet in them.	sheepskin coat [p. 103] ADC Every night, my cousin, who had witnessed the sufferings of the others, used to sew up the sleeves of his sheepskin coat , and slipping his legs into them, he would sleep without fear.
30.	dulámă [p. 232] Ș-apoi atunci... pune-ți, cuvioase Ilarie, plosca cu rachiu la șold, icrișoare moi cât se poate de multe și altceva de gustare în buzunările dulamei , pistoalele în brâu, pe sub rasă, comanacul pe-o ureche, și, cu sabia Duhului în mână și pletele în vânt, ia-o la papuc, peste „Piciorul Rău“, spre „Cărarea afurisită“ dintre Secu și Agapia din deal, unde toată vara se aude cântând un glas îngeresc.	great-coat ADC And then—Holy Ilarie—you just sling your flask of arrack on your hip, shove plenty of fresh caviar and some more tasty morsels in your great-coat pockets, stick your pistols in your belt beneath your monk's frock, and tilt your hat over one ear; then armed with the sword of the Spirit, your long hair blowing about, you hurry off past "The Evil Spot", towards the "Cursed Pathway" between Secu and Agapia-on-the-Hill, where you can hear an angelic voice singing all summer.	soutane [p. 118 – 119] ADC And then ... then my fine Reverend Father Ilarie, slip a flask of brandy into your hip pocket, and as much fresh caviar and suchlike dainties as possible in the pockets of your soutane , a pistol in your belt under your frock, your hat over one ear, and with the sword of the Holy Spirit in one hand and your long hair streaming in the wind, make your way over the Piciorul Rău towards the Devil's Pathway that lies between Secu and Agapia-din-Deal, where all summer an angel voice can be hear singing.
31.	pănură [p. 188] Căci trebuie să vă spun că la Humulești torc și fetele și băieții, și femeile și bărbații; și se fac multe giguri de sumani,	by the yard ET By the way, I ought to tell you that in Humulești the spinning was done by both girls and boys, women and men; and the village made many	by the yard [p. 55] ET For I should explain that in Humulești everybody spins, boys as well as girls, men as well as women; and they make many bales of coarse woollen cloth, black or

	și lăi, și de noaten, care se vând și pănură , și cusute; și acolo, pe loc, la negustori armeni, veniți înadins din alte târguri: Focșani, Bacău, Roman, Târgu-Frumos, și de pe aiurea, precum și pe la iarmaroace în toate părțile.	rolls of cloth and homespun of grey wool which were sold by the yard or made up into garments, to Armenian merchants who came for the purpose from other towns: Focșani, Bacău, Roman, Tîrgu-Frumos and elsewhere. Our cloth was sold either in the village or at fairs all over the country.	grey, which is sold by the yard or made into heavy overcoats.
32.	cojoace [p. 178] Pesemne baba Dochia nu-și lepădase toate cojoacele .	sheepskin coats ADC Maybe old Mother Dochia had not taken off all her sheepskin coats .	sheepskin coats [p. 39] ADC Evidently old Mother Dochia had not shaken off all her sheepskin coats yet.
33.	antereu [p. 217] Popa Buligă, deși era bătrân, dacă vede că ni-i treaba de-așa, unde nu-și pune poalele antereului în brâu, zicând: — Din partea mea, tot chef și voie bună să vă dea Domnul, fiilor, cât a fi și-ți trăi!	robe ADC Father Buliga, though an old man, seeing how things stood, lifted up the skirts of his robe tucking them into his belt and saying: "As far as I am concerned, may God grant you fun and good cheer, as long as you live!"	cassock [p. 96] ADC And Father Buligă, old as he was, when he saw we were in earnest tucked the skirts of his cassock into his belt, saying: "For my part, my boys, I pray God grant you joy and goodwill for the years to come."
34.	covată [p. 166] Și care săpau cu cazmalele, care cărau cu tărăboanțele, care cu căruțele, care cu covețile , în sfârșit, lucrau oamenii cu trageră de inimă.	kneading-troughs ADC Some of us dug with spades, some carried stones in wheel-barrows, some in carts, some in kneading-troughs ; in short, the people worked with a will.	hods [p. 20] EXP And some dug with shovels, and some pushed wheelbarrows, there were some with carts and some with hods – everyone worked with all his heart.
35.	pârlaz [p. 169] Și eu, neastâmpărat cum eram, ba ieșeam la pârlaz , când trecea cu mortul pe la poarta noastră și-l boscorodeam cu cimilitura: [...].	the fence TSO As for myself, little devil that I was, I used to stand by the fence when they drove the hearse past our gate and chant a jingle over the dead man: [...].	the fence [p. 26] TSO And I wayward as ever, used to go out to the fence as they carried the dead past our house, and I would mutter this rhyme: [...].
36.	cofăiel p. 169 Iară eu mă târâiam cum puteam până la fântână, în dosul stânei, și pe nimică pe ceas beam câte-un cofăiel întreg de apă.	a pailful ADC So I crept as best I could to the well behind the sheepfold and drank a pailful of water in no time.	a bucketful [p. 27] ADC So I dragged myself as best I could to the spring at the back of the sheep fold, and I must have drunk at least a bucketful of water every hour.
37.	albiuță p. 172 Iar pe soră-ta Ioana, de grăbit ce-am fost, o uitasem acasă, pe prispă, în albiuță .	wooden cradle ADC Upon this hill, daughter Smaranda, we took refuge at the time of the 1821 uprising, with your mother, yourself and your brother Ion, scared off by a band of Turks who had been recently fighting the volunteers at Secu and were then making their way	cradle [p. 31] TSO And in our hurry, we had forgotten your sister Măriuca, who was on the veranda in her cradle .

		to Pipirig in search of plunder; and, being in such a hurry, we had left behind your baby sister Mariuca in her wooden cradle , upon the verandah.	
38.	tindă [p. 176] Cocioaba de pe malul stâng al Bistriței, bărbatul, fata și boii din pădure, un țap și două capre slabe și răioase, ce dormeau pururea în tindă , era toată averea Irinucai.	the lobby ADC The hut on the left bank of the Bistrița, the man, the girl and the oxen in the woods, one hilly-goat and two lean scabby nannies which always slept in the lobby , that was Irinuca's whole fortune.	the porch [p. 36] ET This hut on the left bank of the Bistrița, the husband, the daughter and the oxen in the forest, a billy-goat and two weak and mangy nannies that were forever asleep in the porch , were Irinuca's whole fortune.
39.	cuptor [p. 180] Și după ce ne-a căinat și ne-a plâns bunica, după obiceiul ei, și după ce ne-a dat demâncare tot ce avea mai bun și ne-a îndopat bine, degrabă s-a dus în cămară, a scos un ulcior cu dohot de mesteacăn, ne-a uns peste tot trupul din creștet până în tălpi și apoi ne-a culcat pe cuptor la căldură.	the stove ADC After she had sympathized with us and wept over us, as it was her wont to do, and after she had crammed us full of the choicest things she had to eat, she went into the pantry, fetched a jugful of birch ointment, annointed our bodies from top to toe and bade us lie upon the stove and keep warm.	the store [p. 41] ET And when Grandmother had cried and lamented over us according to her custom, and when she had given us to eat of the best she had, and had stuffed us to the eye-balls, she hurried to her store-room and brought out a pot of birch-resin and smeared our bodies from head to foot and sent us to sleep on the store , in the warm.
40.	opaiț [p. 182] Iar după ce se aprindea opaițul , și tata se punea să mănânce, noi scoteam mâțele de prin ocnițe și cotruță și le flocăiam și le șmotream dinaintea lui, de le mergea colbul; și nu puteau scăpa bielele mâțe din mâinile noastre până ce nu ne zgârâiau și ne stupeau ca pe noi.	the rushlight ADC When the rushlight was lit and father sat down to his meal, we would fetch the cats from their nooks in the stove or under the oven and we would rumple their fur and drill them before him so thoroughly that they had a rough time of it; and they couldn't get away, poor cats, before they had scratched and spat at us as we deserved.	the lamp [p. 46] TSO And when he had lit the lamp , Father would sit down to his supper, and we would draw the cats out from their nook behind the stove, and shake them and make them do their drill in front of him till they were at their wits' end, and the poor cats could only escape by scratching us and spitting in our faces as we deserved.
41.	ocniță [p. 182] Iar după ce se aprindea opaițul, și tata se punea să mănânce, noi scoteam mâțele de prin ocnițe și cotruță și le flocăiam și le șmotream dinaintea lui, de le mergea colbul; și nu puteau scăpa bielele mâțe din mâinile noastre până ce nu ne zgârâiau și ne stupeau ca pe noi.	their nooks in the stove EXP When the rushlight was lit and father sat down to his meal, we would fetch the cats from their nooks in the stove or under the oven and we would rumple their fur and drill them before him so thoroughly that they had a rough time of it; and they couldn't get away, poor cats, before they had scratched and spat at us as we deserved.	their nook behind the stove [p. 46] EXP And when he had lit the lamp, Father would sit down to his supper, and we would draw the cats out from their nook behind the stove , and shake them and make them do their drill in front of him till they were at their wits' end, and the poor cats could only escape by scratching us and spitting in our faces as we deserved.
42.	cotruță [p. 182] Iar după ce se aprindea opaițul, și tata se punea să mănânce, noi scoteam mâțele	under the oven ADC When the rushlight was lit and father sat down to his meal, we would fetch the cats from their	-- [p. 46] OMN And when he had lit the lamp, Father would sit down to his supper, and we would draw the cats out from

	de prin ocnițe și cotruță și le flocăiam și le șmotream dinaintea lui, de le mergea colbul; și nu puteau scăpa bielele mâțe din mâinile noastre până ce nu ne zgârâiau și ne stupeau ca pe noi.	nooks in the stove or under the oven and we would rumple their fur and drill them before him so thoroughly that they had a rough time of it; and they couldn't get away, poor cats, before they had scratched and spat at us as we deserved.	their nook behind the stove, and shake them and make them do their drill in front of him till they were at their wits' end, and the poor cats could only escape by scratching us and spitting in our faces as we deserved.
43.	lăicer [p. 188] Cu asta se hrănesc mai mult humuleștenii, răzeși fără pământuri, și cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brânză, lână, oloi, sare și făină de păpușoi; sumane mari, genunchere și sârdace; ițari, bernevici, cămeșoale, lăicere și scorțuri înflorite; ștergare din borangic alese, și alte lucruri, ce le duceau luna în târg de vânzare, sau joia pe la mănăstirile de maice, căroră le vine cam peste mână târgul.	carpets TSO The inhabitants of Humulești lived chiefly by this. They were landless free peasants and itinerant merchants, trading in cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt, and maize flour; cloth coats—big ones, reaching down to the knees, and short ones—, tight trousers, white cloth trousers, night gowns; carpets , either square with floral designs, or narrow runners; spreads made of local silk with woven patterns, and sundry other things. These they took on Mondays to market or on Thursdays to convents, because the fairs were not easy for the nuns to get to.	rugs [p. 55] TSO Many of the people of Humulești were what we call răzeși – peasants liberated from feudalism but having no land – and they made their living in this way, and by trading in a variety of things, such as cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt and maize-meal; and coats, long, knee-length or short, trousers, wide or narrow, shirts, rugs and aprons embroidered with flowers, women's headveils of raw silk, and other goods which they took to sell on Mondays in the market or on Thursdays at the convents, seeing that the nuns found.
44.	scoartă [p. 188] Cu asta se hrănesc mai mult humuleștenii, răzeși fără pământuri, și cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brânză, lână, oloi, sare și făină de păpușoi; sumane mari, genunchere și sârdace; ițari, bernevici, cămeșoale, lăicere și scorțuri înflorite; ștergare din borangic alese, și alte lucruri, ce le duceau luna în târg de vânzare, sau joia pe la mănăstirile de maice, căroră le vine cam peste mână târgul.	square carpets TSO The inhabitants of Humulești lived chiefly by this. They were landless free peasants and itinerant merchants, trading in cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt, and maize flour; cloth coats—big ones, reaching down to the knees, and short ones—, tight trousers, white cloth trousers, night gowns; carpets, either square with floral designs, or narrow runners; spreads made of local silk with woven patterns, and sundry other things. These they took on Mondays to market or on Thursdays to convents, because the fairs were not easy for the nuns to get to.	aprons [p. 55] ET Many of the people of Humulești were what we call răzeși – peasants liberated from feudalism but having no land – and they made their living in this way, and by trading in a variety of things, such as cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt and maize-meal; and coats, long, knee-length or short, trousers, wide or narrow, shirts, rugs and aprons embroidered with flowers, women's headveils of raw silk, and other goods which they took to sell on Mondays in the market or on Thursdays at the convents, seeing that the nuns found.
45.	traistă [p. 193] Și scăpând eu cu obraz curat, îmi iau traista cu blidele, pornesc spre sat, mă abat iar pe la tei, mă sui întrînsul, pun urechea la	bag ADC As for myself, having thus saved my face, up with bag and dishes, and back to the village.	basket [p. 61] ADC Seeing that I had got off lightly once more, I took up my basket with the crockery, and started back towards the village.

	gura scorburii și aud ceva zbatându-se înăuntru.		
46.	laiță [p. 198] Într-o zi, pe-aproape de Sânt-Ilie, se îngrămădise, ca mai totdeauna, o mulțime de trebi pe capul mamei: niște sumani să-i scoată din stative; alții să-i nividească și să înceapă a-i țese din nou; un teanc de sumane croite, nalt până-n grindă, aștepta cusutul; pieptănușii în laiță n-avea cine-i ținea de coadă; roata ședeă în mijlocul casei, și canură toarsă nu era pentru bătătură!	the chest ADC There was cloth to take out of the looms, another lot to warp and begin weaving, a heap of coats cut out and waiting to be tailored rose up to the ceiling, the wool combs lay in the chest without any one to use them, the wheel stood in the middle of the room, and there was no coarse thread for weft!	the benches [p. 67-68] ADC One day, towards the feast of St. Elias, Mother was, as usual, overwhelmed by all the work she had to do; there were some lengths of woolen material to be taken off the loom, others were to be unravelled and woven anew, there was a pile of frieze coats as high as the ceiling, already cut out and waiting to be sewn, there were cards of wool on the benches with no one to wind them off, the spinning wheel set up in the middle of the floor and no coarse yarn for the weft!
47.	vatră [p. 226] Și repede ia cu cleștele un cărbune aprins din vatră, și cu dânsul pe cuptor la Pavel.	the fire EXP With that he took a live ember from the fire and got upon the stove by Pavel.	hearth [p. 110] ADC And with the tongs he quickly snatched a live coal from hearth and swung it across to Pavel, who was by the stove.
48.	știubei [p. 231-232] Și cu câtă carte știu, cu câtă nu știu, peste câțiva ani pot s-ajung dichiu la vrun mitoc și să strâng un știubei plin de galbeni, ca părintele Chirilaș, de la jugărit, din Vânătorii Neamțului.	a tubful ADC I very nearly told mother that I'd turn monk at Neamț or at Secu, and with the amount of learning I had, or had not, I might, in a few years' time, become superintendent in some small monastery and lay by a tubful of gold coins such as Father Kirilaș, of Vânătorii Neamțului, amassed from carting wood.	posts [p. 118] ADC With all the learning I've got and haven't got, a few years from now I'd be the head of a religious hostel, and making pots of money out of forestry and pasturage dues, like that Father Chirilas in Vânătorii Neamțului.
49.	draniță [p. 235] Și cum ieșim în șleah, părerea noastră de bine: întâlnim câțiva oameni, cu niște care cu draniță , mergând spre Iași.	shingles TSO And as soon as we were out on the high-road by good fortune we came upon some men with cartloads of shingles driving to Jassy.	wooden shingles [p. 123] ADC So we took leave of our host, who slept outdoors himself, on another veranda, and as soon as we were on the road again, we had a stroke of luck, for we fell in with a number of men driving carts full of wooden shingles , going towards Iași, and we fastened ourselves on to them, for fear of the Ruginoasa gypsies, and so we went on and on, on and on, until daybreak found us at Târgu-Frumos, where we cut up a few water-melons to stave off our hunger and thirst.
50.	hoștină [p. 170]	skins of pressed grapes ET	wax [p. 27] TSO

	<p>Și, când colo, doftorii satului, moș Vasile Țandură și altul, nu-mi aduc aminte, erau la noi acasă și prăjeau pe foc într-un ceaun mare niște hoștine cu său; și după ce mi-au tras o frecătură bună cu oțet și leuștean, mi-aduc aminte ca acum, au întins hoștinele ferbincioase pe o pânzătură și m-au înfășat cu ele peste tot, ca pe un copil; și nu pot ști cât a fi trecut la mijloc până ce am adormit mort, și d-abia a doua zi pe la toacă m-am trezit, sănătos ca toți sănătoșii; Dumnezeu să odihnească pe moș Țandură și pe tovarășul său!</p>	<p>When we got here, the village healers, old Vasile Tandură and another fellow whose name I can't remember, were in the house heating some skins of pressed grapes in tallow in a great cauldron upon the fire.</p>	<p>They were by the fire, melting some wax and suet in a big pan, and after they had given me a good rub-down with hare-wort vinegar – or so it seemed to be – they spread the hot wax on a sheet and swaddled me up in it like a baby, and I do not know what happened next, but I fell dead asleep, and only woke up at Angelus the next day, feeling as fine as fivepence.</p>
51.	<p>prichici [p. 180] Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești, la stâlpul hornului unde lega mama o șfară cu motocei la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei, la prichiciul vetrei cel humuit, de care mă țineam când începusem a merge copăcel, la cuptorul pe care mă ascundeam, când ne jucam noi, băieții, de-a mijoarca, și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie!</p>	<p>ledge ADC I don't pretend to know what other people are like, but for myself, I seem to feel my heart throb with joy even to this day when I remember my birthplace, my home at Humulești, the post supporting the flue of the stove, round which mother used to tie a piece of string with tassels at the end of it, with which the cats played till they dropped exhausted, the flat ledge of the stove that I used to cling to when I was pulling myself up and learning to walk, the place on top of the stove where I used to hide when we children played at hide-and-seek, as well as other games and delights full of childlike fun and charm.</p>	<p>ledge [p. 43] ADC I DO NOT know how it is with other people, but when I think of the place where I was born, of my father's house in Humulești, of the big pot in the hearth to which my mother used to tie a string with little balls of wool on it, so that the cats could play till they nearly went crazy, and of the whitewashed ledge of the fireplace to which I used to cling when I first began to walk, and the stove where I hid when we boys played hide-and-seek and those other games full of childish delight and charm, my heart still seems to turn over for joy.</p>
52.	<p>căruță [p. 166] Și care săpau cu cazmalele, care cărau cu tărăboanțele, care cu căruțele, care cu covețile, în sfârșit, lucrau oamenii cu tragere de inimă.</p>	<p>carts ADC Some of us dug with spades, some carried stones in wheel-barrows, some in carts, some in kneading-troughs; in short, the people worked with a will.</p>	<p>carts [p. 20] ADC And some dug with shovels, and some pushed wheelbarrows, there were some with carts and some with hods – everyone worked with all his heart.</p>
53.	<p>tarniță [p. 174] Iar marți dis-diminează puse tarnițele și desagii pe cai și, legându-i frumușel cu</p>	<p>the wooden saddles ADC+EXP On Tuesday at daybreak he placed the wooden saddles and the pairs of bags across the</p>	<p>pack-saddles [p. 33] EXP And early on Tuesday morning he put the harness and the pack-saddles on the horses, and made them fast</p>

	<p>căpăstrul: pe cel de-al doilea de coada celui întâi, pe cel de-al treilea de coada celui al doilea, pe cel de-al patrulea de coada celui al treilea, cum îi leagă muntenii, a zis: — Ei, măi Ștefane și Smărănducă, mai rămâneți cu sănătate, că eu m-am dusu-m-am.</p>	<p>horses' backs; then neatly tying the bridle of the second to the tail of the first, the third to the tail of the second, the fourth to the tail of the third, as mountain people do, he said: "Now, you two, Stefan and Smaranda, God keep you in good health, for I'm about to set off.</p>	<p>by the bridle as mountaineers do, the second horse to the lead horse's tail, the third horse to the second one's tail and so on.</p>
54.	<p>droagă [p. 206] Pus-a el băieții în rânduială cum nu mai văzusem până atunci; cumpăra-ne el vara, din banii săi, coafe de zmeură și fel de fel de puricale de ne da să mâncăm, și mai în toată sâmbăta ne încărcă în o droagă de-a Mănăstirii Neamțului și ne ducea la stăreție, să dăm examen dinaintea starețului Nionil, un bătrân olog, care ne sfătuia cu duhul blândeții să ne ținem de ceaslov și psaltire; căci toate celelalte învățături, zicea el, sunt numai niște ereticii, care mai mult amărăsc inima și tulbură sufletul omului.</p>	<p>lumbering old coach ADC+EXP In summer, out of his own money, he would buy punnets of raspberries and all kinds of fruit, for us to eat, and practically every Saturday he would pack the lot of us into a lumbering old coach belonging to the Neamț monastery and' would take us to the abbot's lodgings to be examined in the presence of abbot Neonil, a lame old man who gently advised us to stick to the book of prayers and the psalter.</p>	<p>cart [p. 80] ADC In summer, out of his money, he would buy us whole pailsful of raspberries, and all kinds of fruits, and nearly every Saturday he would pile us into a cart belonging to the Neamțu monastery, and take us to the priory to sit for our tests before the prior, Neonil, an elderly cripple, who kindly advised us to stick to the Prayer Book and the Psalter.</p>
55.	<p>strungar [p.170] Abia despre ziuă s-a îndurat Vasile Bordeianu, strungarul nostru, de s-a dus în Humulești, cale de două ceasuri cu piciorul, și a înștiințat pe tata, de a venit cu căruța și m-a luat acasă.</p>	<p>joiner ET It was only at daybreak that Vasile Bordeianu, our joiner, took pity on me and went to Humulești, two hours' walk away, and told father, who came with a horse and cart to fetch me home.</p>	<p>the shepherd who milked the ewes [p. 27] EXP At last, soon after day-break, Vasile Bordeanu, the shepherd who milked the ewes, decided to take it on himself to go to Humulești, a two-hour journey by foot, to let my father know, and he came and took me home in his cart.</p>
56.	<p>haidăii [p. 173] Și unul dintr-aceștia a fost și Ciubuc mocanul, care, neavând femeie, nici copii, ce i-a venit mai târziu, de evlavia cea multă ce avea, sau din alte împrejurări, a închinat toată averea sa Mănăstirii Neamțului, și el s-a călugărit, mai cu toți haidăii lui, făcând multe pomeniri cât a fost în viață.</p>	<p>herdsmen EXP One such person was Ciubuc, the sheepowner, who later on in life, having no wife and child, moved by his deep piety or by other circumstances, made over all his goods and chattels to the Neamț monastery and became a monk with almost all his herdsmen, chanting many a mass during his lifetime; and now he rests in peace under the walls of the monastery, may the Lord's grace be</p>	<p>cow-herds [p. 32] ADC I don't know what came over him later, whether it was his great piety or what, but he gave up his whole fortune to the Neamțu Monastery and he became a monk, and nearly all his cow-herds with him, what's more, and he passed his time in praying, for the rest of his living days.</p>

		upon him, and may he rest in peace in the kingdom of heaven!	
57.	baci [p. 169] Însă peste noapte a și dat holera peste mine și m-a frământat și m-a zgârcit cârcel; și-mi ardea sufletul în mine de sete, și ciobanii și baciul habar n-aveau de asta, numai se întorceau pe ceea parte în țipetele mele și horăiau mereu.	chief ADC My vitals were burning within me for thirst, yet the shepherds and their chief took no notice at all; I screamed and they just turned over in their sleep and snored on.	the man who made cheese of the ewes' milk [p. 27] EXP My very soul was burning with thirst, but the shepherds and the man who made cheese of the ewes' milk took no heed of me; my cries only made them turn over and snore again.
58.	lingurarii [p. 193] Atunci lingurarii , nemaipunându-și mintea cu mine, s-au așternut pe mâncare, tăcând molcum.	the gypsies TSO Thereupon the gypsies , forgetting me, fell to without another word.	the gypsies [p. 61] TSO At this, the gypsies took no further notice of me, but fell upon their food, as silent as eels.
59.	Logofăt [p. 168] Din partea tatei, care ades îmi zicea în bătaie de joc: „ Logofete , brânza-n cui, lapte acru-n călămări, chiu și vai prin buzunări!“, puteam să rămân cum era mai bine: „Nic-a lui Ștefan a Petrei“, om de treabă și gospodar în Humulești.	Scrivener ADC As for my father, he would often tease me: Scrivener , no cheese for you, Inkhorn full of milk that's sour, Moil and woe your pockets dower.	Scholar [p. 24] TSO As for my father who often said to me in fun: Scholar , scholar, horse collar, Ink-pot full of sour milk, And pocket full of sorrow, he thought I had better remain just what I was: Nică, the son of Ștefan Apetrei, an honest man and a respectable smallholder of Humulești.
60.	dichiu [p. 213-232] Și cu câtă carte știu, cu câtă nu știu, peste câțiva ani pot s-ajung dichiu la vrun mitoc și să strâng un știubei plin de galbeni, ca părintele Chirilaș, de la jugărit, din Vânătorii Neamțului.	superintendent ADC I very nearly told mother that I'd turn monk at Neamț or at Secu, and with the amount of learning I had, or had not, I might, in a few years' time, become superintendent in some small monastery and lay by a tubful of gold coins such as Father Kirilaș, of Vânătorii Neamțului, amassed from carting wood.	the head [p. 118] TSO With all the learning I've got and haven't got, a few years from now I'd be the head of a religious hostel, and making pots of money out of forestry and pasturage dues, like that Father Chirilas in Vânătorii Neamțului.
61.	cojocar [p. 163] În altă zi ne trezim că iar vine părintele la școală, cu moș Fotea, cojocarul satului, care ne aduce, dar de școală nouă, un drăguț de biciușor de curele, împletit frumos,	who used to make sheepskin coats ADC Another day, the priest came again into the school, with old Fotea, who used to make sheepskin coats for the village, and who brought a	tanner [p. 16] ADC A few days later, the priest came into the classroom with old Fotea, the village tanner who brought, as a gift for our new school, a dear little leather whip, beautifully plaited; and the priest gave it the name

	și părintele îi pune nume „Sfântul Nicolai“, după cum este și hramul bisericii din Humulești...	dear little tawse made of leather thongs, all beautifully plaited, as a gift for the new school.	of “Saint Nicholas”, after the patron saint of Humulești church.
62.	cărturăresele [p. 168] Și afară de aceasta, babele care trag pe fundul sitei în 41 de bobii, toți zodierii și cărturăresele pe la care căutase pentru mine și femeile bisericose din sat îi băgase mamei o mulțime de bazaconii în cap, care de care mai ciudate: ba că am să petrec între oameni mari, ba că-s plin de noroc, ca broasca de păr, ba că am un glas de înger, și multe alte minunății, încât mama, în slăbăciunea ei pentru mine, ajunsese a crede că am să ies un al doilea Cucuzel, podoaba creștinătății, care scotea lacrimi din orice inimă împietrită, aduna lumea de pe lume în pustiul codrilor și veselea întreaga făptură cu viersul său.	all the people who told fortunes by cards ADC Moreover all the old women who read the future in forty-one maize grains thrown into a sieve, all who dabbled in astrology, all the people who told fortunes by cards , whom she had consulted on my behalf, all the church-going women of the village had stuffed her head full of fantasies, each stranger than the other, such as: that I should dwell among the great, that I had more luck than a frog has hair, that I had an angelic voice, and many such wonders.	card-diviners [p. 24-25] ADC And then, besides that, all the old women who tell fortunes with forty-one beans in the bottom of a sieve, all the star-gazers and card-diviners whom she had consulted on my account as well as the church-going women of the village, had stuffed her head with a lot of nonsense, each idea queerer than the last: that I was going to spend my life among great men, that I would have much good fortune – aye, as much as a toad has hair – that I had the voice of an angel, and many other marvels, till my mother, with her weakness for me, began to believe I was going to be a second Kukuzel, the jewel of Christendom, who drew tears from the stoniest of hearts, and mustered great crowds even in the lonely forests, and gladdened all creation with his singing.
63.	crășmar [p. 170] Petre Todosiicăi, crășmarul nostru, așa-i că ți-a mâncat nouă sute de lei?	publican ADC Hasn't Petre, son of Todosica, our publican , had nine hundred lei off you, and Vasile Roibu, in Bejeni, and many others of the same kidney, almost as many?	down at the tavern [p. 28] TSO Petre Todosică, down at the tavern , has taken hundreds of lei off you, hasn't he?
64.	crășmărița [p. 218] Crășmărița , cum ne-a văzut, pe loc ne-a sărit înainte și ne-a dus deoparte, într-o odaie mare, cu obloane la ferești și podiță pe jos, unde eram numai înde noi și crășmărița , când poftea, ca la casa ei.	the hostess ADC The moment she saw us, the hostess welcomed us and ushered us into a large room, with shutters at the windows and wooden floor-boards, where there were only ourselves and the hostess , whenever she cared to look in.	the woman / the landlady [p. 97-98] TSO+ADC As soon as the woman saw us, she ran to meet us and led us aside into a large room with shuttered windows and a wooden floor, where we could be all to ourselves, and where the landlady could come in whenever she fancied, and make herself at home.
65.	prășitor [p. 192] Și cum mă scol, îndată mă și trimite mama cu demâncare în țarină, la niște lingurari ce-i aveam tocmiți prășitori , tocmai în Valea-Seacă, aproape de Topolița.	to tend the maize EXP And as soon as I got up mother promptly sent me off to carry rations into the fields where we had some gypsies hired to tend the maize , right away at Valea Seacă near Topolița.	who were hoeing corn for us [p. 59] ET Well, that morning, as soon as I was out of bed, Mother sent me into the fields with food for some gypsies who were hoeing corn for us just then in the dry valley out near Topolița.

66.	cârpaciule [p. 223] — Mi-ai pus piele scoaptă, cârpaciule , zise Mogorogea înfuriat; așa fel de prieten îmi ești?	you clumsy cobbler ADC "You've been using overdried leather, you clumsy cobbler ," said Mogorogea angrily; "is that the kind of friend you are?"	you botcher [p. 105] ADC "You used dried-up leather, you botcher ," said Mogorogea furiously.
67.	tărăboanțele [p. 166] Și care săpau cu cazmalele, care cărau cu tărăboanțele , care cu căruțele, care cu covețile, în sfârșit, lucrau oamenii cu tragere de inimă.	wheel-barrows ADC Some of us dug with spades, some carried stones in wheel-barrows , some in carts, some in kneading-troughs; in short, the people worked with a will.	wheelbarrows [p. 20] ADC And some dug with shovels, and some pushed wheelbarrows , there were some with carts and some with hods – everyone worked with all his heart.
68.	cazmalele [p. 166] Și care săpau cu cazmalele , care cărau cu tărăboanțele , care cu căruțele, care cu covețile, în sfârșit, lucrau oamenii cu tragere de inimă.	spades ADC Some of us dug with spades , some carried stones in wheel-barrows, some in carts, some in kneading-troughs; in short, the people worked with a will.	shovels [p. 20] ET And some dug with shovels , and some pushed wheelbarrows, there were some with carts and some with hods – everyone worked with all his heart.
69.	clacă [p. 166] Iaca pentru ce scosese atunci vornicul oamenii la clacă .	communal labour ADC So that's why the mayor had summoned the people to communal labour !	forced labour [p. 21] ADC So that was why the mayor had called the men out on forced labour .
70.	șezătoare [p. 199] Așa ne duceam băieții și fetele unii la alții cu lucrul, ca să ne luăm de urât, ceea ce la țară se cheamă șezătoare și se face mai mult noaptea, lucrând fiecare al său; cum torceam eu, de-a mai mare dragul pe întrecute cu Măriuca, și cum sfârâia fusul roții, așa-mi sfârâia inima-n mine de dragostea Măriucăi!	șezătoare TRD+ADG Thus we boys and girls would call upon one another, taking our work along for the sake of company, which is called in the country șezătoare ** and it's generally held at night, each one doing his or her own work. **Spinning party	șezătoare – working-bees [p. 68-69] TRD+TSO That is how we boys and girls went about it; we would gather in each other's houses, to make the work go easier, and these gatherings, which they call in the country șezătoare – working-bees – used to take place mostly of evenings, each person doing his own work.
71.	havalea [p. 224] Ia mai bine rugați-vă cu toată inima sfântului hărășc Nicolai de la Humulești, doar v-a ajuta să vă vedeți popi odată; ș-apoi atunci... ați scăpat și voi deasupra nevoii: bir n-aveți a da, și havalele nu faceți; la mese ședeți în capul cinstei și mâncați tot plăcinte și găini fripte.	offerings TSO And then you'll find -yourselves out of all difficulties; you've no taxes to pay, nor offerings in kind; at dinners you're head of the feast and put away pies and roast fowls; and they'll pay you, too, for blunting your teeth.	forced labour [p. 107] TSO Then, oh then, you'll have nothing more to worry about! You won't have to pay taxes, nor do forced labour ; at feasts you'll sit at the top end of the table and eat nothing but pies and roast chicken.
72.	hora [p. 162]	the dance TSO	the hora [p. 15] TRD

	<p>Ș-apoi Humuleștii, și pe vremea aceea, nu erau numai așa, un sat de oameni fără căpătâi, ci sat vechi răzășesc, întemeiat în toată puterea cuvântului: cu gospodari tot unul și unul, cu flăcăi voinici și fete mândre, care știau a învățta și hora, dar și suveica, de vuia satul de vatale în toate părțile; cu biserică frumoasă și niște preoți și dascăli și poporenii ca aceia, de făceau mare cinste satului lor.</p>	<p>Moreover, Humulești in those days was not just a village of ne'er-do-wells but a prosperous and ancient village of freeholders, its reputation and standing having long since been assured, with farmers who knew their job, with stalwart young men and comely girls who could swing in the dance and swing the shuttle too, so that the village would buzz with the sound of looms on every side.</p>	<p>And you know, even in those days Humulești was no dead-end village; it was an old-established settlement of free peasants, a well set-up place, with its comfortable folk and their lively lads and pretty girls who knew how to dance the învățta and the hora, and how to make their shuttles fly so that the whole village would shake from one side to the other with the rattle of the looms.</p>
73.	<p>glas [p. 166] Știa și el glasurile pe dinafară de biserică, nu-i vorbă, dar clămpănea de bătrân ce era; ș-apoi mai avea și darul suptului...</p>	<p>chants TSO+ADG True, he had got the church chants by heart, but he was so old that his teeth chattered and, moreover, he was overfond of his drink. **The eight fundamental melodies at the basis of church singing in the Greek Orthodox service.</p>	<p>chants [p. 22] TSO There is no doubt he knew all the church chants by heart but his jaws shook with age, and moreover he was fond of the bottle.</p>
74.	<p>psaltichie [p. 211] Unii cântau la psaltichie, colea, cu ifos: Ison, oligon, petasti, Două chendime, homili, până ce răgușau ca măgarii; alții, dintr-o răsuflare, spuneau cu ochii închiși cele șapte taine din catihisul cel mare.</p>	<p>church chants TSO Some would drone church chants, putting on airs, you know: Ison, oligon, petasti Doua chendime, homili till they were as hoarse as crows; others would blurt out the seven mysteries in the great catechism in one breath and with their eyes shut.</p>	<p>psalm-tunes [p. 87] ADC Some of us used to bellow psalm-tunes: Ison, oligon, petasti, Two chendime, homili, till we became as hoarse as donkeys; others would recite the seven mysteries of the Great Catechism, all in one breath, with their eyes shut.</p>
75.	<p>Corăbiasca [p. 209-210] Pentru puțină mâncare și câte-oleacă de pașcă de cea de trei ocă la para, slujea toată casa: tăia lemne, ațâța focul, aducea apă, mătura, ne spunea la povești noapți întregi, șezând cu nasul în tăciuni, și ne cânta din fluier: Doina, care te umple de fiori, Corăbiasca, Măriuța, Horodincea, Alivencile, Țiitura, Ca la ușa cortului, hore și alte cântece sculățele ca aceste, de jucam</p>	<p>the Corabiasca TRD+ADG (+ GRO) He would play the flute too: the doina that sends shivers down your back, the Corabiasca, Măriuța, Horodincea, Alivencile, Țiitura, Ca la ușa cortului, dance-songs and many more such jigging ones as these; and we would dance till the floor sweated and the soles of our boots wore out, and the heels too, for I was now wearing boots, if you please. **Names of popular songs and dances.</p>	<p>the corăbieasca [p. 85] TRD+ADG (+ GRO) For a little food and cheap tobacco, he slaved for the whole house: he would cut wood, light the fire, carry water, sweep, and tell us tales all night long, sitting with his nose in the embers; or he would play on his little six-holed pipe, doinas that would ring your heart, and the corăbieasca, the măriuța, the horodincea, the alivencile, the țiitura, the hora** and other sprightly tunes that would set a fellow's feet tingling.</p>

	până ce asudau podelele și ne săreau talpele de la ciubote cu călcâie cu tot, că doar acum o dădusem și eu pe ciubote.		**Various Rumanian songs and dances. The doina is a predominantly mournful type of melodic recitative whose function is not unlike that of the Blues.
76.	Horodincea [p. 209-210] Pentru puțină mâncare și câte-oleacă de pașcă de cea de trei ocă la para, slujea toată casa: tăia lemne, ațâța focul, aducea apă, mătura, ne spunea la povești nopti întregi, șezând cu nasul în tăciuni, și ne cânta din fluier: Doina, care te umple de fiori, Corăbieasca, Măriuța, Horodincea , Alivencile, Țiitura, Ca la ușa cortului, hore și alte cântece sculățele ca aceste, de jucam până ce asudau podelele și ne săreau talpele de la ciubote cu călcâie cu tot, că doar acum o dădusem și eu pe ciubote.	the Horodincea TRD+ADG He would play the flute too: the doina that sends shivers down your back, the Corabiasca, Măriuța, Horodincea , Alivencile, Tiitura, Ca la ușa cortului, dance-songs and many more such jiggling ones as these; and we would dance till the floor sweated and the soles of our boots wore out, and the heels too, for I was now wearing boots, if you please. **Names of popular songs and dances.	the horodincea [p. 85] TRD+ADG For a little food and cheap tobacco, he slaved for the whole house: he would cut wood, light the fire, carry water, sweep, and tell us tales all night long, sitting with his nose in the embers; or he would play on his little six-holed pipe, doinas that would ring your heart, and the corăbieasca, the măriuța, the horodincea , the alivencile, the țiitura, the hora** and other sprightly tunes that would set a fellow's feet tingling. **Various Rumanian songs and dances. The doina is a predominantly mournful type of melodic recitative whose function is not unlike that of the Blues.
77.	Măriuța [p. 209-210] Pentru puțină mâncare și câte-oleacă de pașcă de cea de trei ocă la para, slujea toată casa: tăia lemne, ațâța focul, aducea apă, mătura, ne spunea la povești nopti întregi, șezând cu nasul în tăciuni, și ne cânta din fluier: Doina, care te umple de fiori, Corăbieasca, Măriuța , Horodincea, Alivencile, Țiitura, Ca la ușa cortului, hore și alte cântece sculățele ca aceste, de jucam până ce asudau podelele și ne săreau talpele de la ciubote cu călcâie cu tot, că doar acum o dădusem și eu pe ciubote.	the Măriuța TRD+ADG He would play the flute too: the doina that sends shivers down your back, the Corabiasca, Măriuța , Horodincea, Alivencile, Tiitura, Ca la ușa cortului, dance-songs and many more such jiggling ones as these; and we would dance till the floor sweated and the soles of our boots wore out, and the heels too, for I was now wearing boots, if you please. **Names of popular songs and dances.	the măriuța [p. 85] TRD+ADG For a little food and cheap tobacco, he slaved for the whole house: he would cut wood, light the fire, carry water, sweep, and tell us tales all night long, sitting with his nose in the embers; or he would play on his little six-holed pipe, doinas that would ring your heart, and the corăbieasca, the măriuța , the horodincea, the alivencile, the țiitura, the hora** and other sprightly tunes that would set a fellow's feet tingling. **Various Rumanian songs and dances. The doina is a predominantly mournful type of melodic recitative whose function is not unlike that of the Blues.
78.	Doină [p. 209-210] Pentru puțină mâncare și câte-oleacă de pașcă de cea de trei ocă la para, slujea toată casa: tăia lemne, ațâța focul, aducea apă, mătura, ne spunea la povești nopti întregi, șezând cu nasul în tăciuni, și ne cânta	the doina TRD+ADG He would play the flute too: the doina ¹ that sends shivers down your back, the Corabiasca, Măriuța, Horodincea, Alivencile, Tiitura, Ca la ușa cortului, dance-songs and many more such jiggling ones as these; and we would dance till the floor	doinas [p. 85] TRD+ADG For a little food and cheap tobacco, he slaved for the whole house: he would cut wood, light the fire, carry water, sweep, and tell us tales all night long, sitting with his nose in the embers; or he would play on his little six-holed pipe, doinas that would ring your heart, and the

	din fluier: Doina , care te umple de flori, Corăbieasca, Măriuța, Horodincea, Alivencile, Țiitura, Ca la ușa cortului, hore și alte cântece sculățele ca aceste, de jucam până ce asudau podelele și ne săreau talpele de la ciubote cu călcâie cu tot, că doar acum o dădusem și eu pe ciubote.	sweated and the soles of our boots wore out, and the heels too, for I was now wearing boots, if you please. **Romanian peasant song, lyrical and nostalgic.	corăbieasca, the măriuța, the horodincea, the alivencile, the Țiitura, the hora** and other sprightly tunes that would set a fellow's feet tingling. **Various Rumanian songs and dances. The doina is a predominantly mournful type of melodic recitative whose function is not unlike that of the Blues.
79.	Alivenci [p. 209-210] Pentru puțină mâncare și câte-oleacă de pașcă de cea de trei oacă la para, slujea toată casa: tăia lemne, ațâța focul, aducea apă, mătura, ne spunea la povești noapți întregi, șezând cu nasul în tăciuni, și ne cânta din fluier: Doina, care te umple de flori, Corăbieasca, Măriuța, Horodincea, Alivencile , Țiitura, Ca la ușa cortului, hore și alte cântece sculățele ca aceste, de jucam până ce asudau podelele și ne săreau talpele de la ciubote cu călcâie cu tot, că doar acum o dădusem și eu pe ciubote.	Alivencile TRD+ADG He would play the flute too: the doina that sends shivers down your back, the Corăbieasca, Măriuța, Horodincea, Alivencile , Țiitura, Ca la ușa cortului, dance-songs and many more such jigging ones as these; and we would dance till the floor sweated and the soles of our boots wore out, and the heels too, for I was now wearing boots, if you please. **Names of popular songs and dances.	the alivencile [p. 85] TRD+ADG For a little food and cheap tobacco, he slaved for the whole house: he would cut wood, light the fire, carry water, sweep, and tell us tales all night long, sitting with his nose in the embers; or he would play on his little six-holed pipe, doinas that would ring your heart, and the corăbieasca, the măriuța, the horodincea, the alivencile , the Țiitura, the hora** and other sprightly tunes that would set a fellow's feet tingling. **Various Rumanian songs and dances. The doina is a predominantly mournful type of melodic recitative whose function is not unlike that of the Blues.
80.	Țiitură [p. 209-210] Pentru puțină mâncare și câte-oleacă de pașcă de cea de trei oacă la para, slujea toată casa: tăia lemne, ațâța focul, aducea apă, mătura, ne spunea la povești noapți întregi, șezând cu nasul în tăciuni, și ne cânta din fluier: Doina, care te umple de flori, Corăbieasca, Măriuța, Horodincea, Alivencile, Țiitura , Ca la ușa cortului, hore și alte cântece sculățele ca aceste, de jucam până ce asudau podelele și ne săreau talpele de la ciubote cu călcâie cu tot, că doar acum o dădusem și eu pe ciubote.	the Țiitura TRD+ADG (+ GRO) He would play the flute too: the doina that sends shivers down your back, the Corăbieasca, Măriuța, Horodincea, Alivencile, Țiitura , Ca la ușa cortului, dance-songs and many more such jigging ones as these; and we would dance till the floor sweated and the soles of our boots wore out, and the heels too, for I was now wearing boots, if you please. **Names of popular songs and dances.	the Țiitura [p. 85] TRD+ADG For a little food and cheap tobacco, he slaved for the whole house: he would cut wood, light the fire, carry water, sweep, and tell us tales all night long, sitting with his nose in the embers; or he would play on his little six-holed pipe, doinas that would ring your heart, and the corăbieasca, the măriuța, the horodincea, the alivencile, the Țiitura , the hora** and other sprightly tunes that would set a fellow's feet tingling. **Various Rumanian songs and dances. The doina is a predominantly mournful type of melodic recitative whose function is not unlike that of the Blues.
81.	Ca la ușa cortului [p. 209-210]	the Ca la ușa cortului TRD+ADG	-- [p. 85] OMN

	<p>Pentru puțină mâncare și câte-oleacă de pașcă de cea de trei oacă la para, slujea toată casa: tăia lemne, ațâța focul, aducea apă, mătura, ne spunea la povești nopți întregi, șezând cu nasul în tăciuni, și ne cânta din fluier: Doina, care te umple de fiori, Corăbieasca, Măriuța, Horodincea, Alivencile, Țiitura, Ca la ușa cortului, hore și alte cântece sculățele ca aceste, de jucam până ce asudau podelele și ne săreau talpele de la ciubote cu călcâie cu tot, că doar acum o dădusem și eu pe ciubote.</p>	<p>He would play the flute too: the doina that sends shivers down your back, the Corabiasca, Măriuța, Horodincea, Alivencile, Țiitura, Ca la ușa cortului, dance-songs and many more such jiggling ones as these; and we would dance till the floor sweated and the soles of our boots wore out, and the heels too, for I was now wearing boots, if you please. **Names of popular songs and dances.</p>	<p>For a little food and cheap tobacco, he slaved for the whole house: he would cut wood, light the fire, carry water, sweep, and tell us tales all night long, sitting with his nose in the embers; or he would play on his little six-holed pipe, doinas that would ring your heart, and the corăbieasca, the măriuța, the horodincea, the alivencile, the țiitura, the hora** and other sprightly tunes that would set a fellow's feet tingling. **Various Rumanian songs and dances. The doina is a predominantly mournful type of melodic recitative whose function is not unlike that of the Blues.</p>
82.	<p>buhai [p. 185] Și în ajunul Sfântului Vasile toată ziua am stat de capul tatei, să-mi facă și mie un buhai ori, de nu, batăr un harapnic.</p>	<p>a bull drum ADC+ADG And on the eve of that Saint's day I plagued father all day to make a bull drum** for me; or, if not that, at least a fine whip. **Romanian: buhai—instrument consisting of a bottomless wooden tub, the upper aperture covered with sheep skin. A strand of horsehair passes through a hole in the middle. When pulled, it makes a noise like the roaring of a bull.</p>	<p>a friction drum, a “bull” as we boys called it [p. 49-50] ADC+EXP So on New Year's Eve, I worried my father all day long to make me a friction drum, a “bull” as we boys called it, or at least to let me have a cattle-whip to crack.</p>
83.	<p>cimpoi [p. 175] Și a treia zi după asta, dându-ne schimburi și câte două perechi de obiele de suman alb, ne-am încălțat cu opincile binișor și, sărutând mâna bunicăii, am luat-o prin Boboiești, iar cu bunicul și cu Dumitru, fratele mamei cel mai mic, și suind pe la fundul Hălăucii, am ajuns după un târziu în Fărcașa, unde ne-a fost și masul, împreună cu părintele Dumitru de la Pârăul Cârjei, care avea o gușă la gât cât o ploscă de cele mari și gârâia dintr-însa ca dintr-un cimpoi, de n-am putut închide ochii de răul său mai toată noaptea.</p>	<p>bagpipe ADC On the next day but one, provided with clean underwear and two pairs of foot wrappings made of stiff white cloth, we slipped on our new boots and having kissed grandmother's hand, we took the Boboiești road, with grandfather once more as well as Dumitru, mother's youngest brother. After climbing behind the Hălăuca, we eventually reached Fărcașa, and that was our resting place for the night. Our company there was father Dumitru from a place called Pirăul Cârjei, who had a goitre upon his neck as big as a large wine flask, and he would cackle and drone like a bagpipe so that I got not a wink of sleep on account of him all night long.</p>	<p>bagpipe [p. 35] ADC The third day after this, they gave us each a change of linen, and two pairs of white woollen leg-wrappings; then we carefully put on our opinci, and after kissing Grandmother's hand, off I went through Bobești, with my grandfather and Dumitru, my mother's younger brother. Going up the Hălăuca valley, we reached Fărcașa rather late, and we spent the night with Father Dumitru of Pârăul Cârjei who had a goitre as big as a pumpkin on his neck, and wheezed through it like a bagpipe, and I couldn't get a wink of sleep all night because of him.</p>

84.	<p>isonar [p. 205] La 1852, în ziua când s-a sfințit paraclisul spitalului din Târgul-Neamțului și s-a deschis școala domnească de acolo, eu, împreună cu alți băieți, isonari ai bisericii, stam aproape de Ghica-vodă, care era față la acea serbare, înconjurat de o mulțime de lume, și nu ne mai săturam privindu-l.</p>	<p>who had a part to play in the church service TSO In 1852 on the day when the chapel of the hospital at Tîrgu Neamț was being consecrated and the Prince's school was being opened, I was one of several boys who had a part to play in the church service, and we stood near Prince Ghica who was present at the ceremony with a whole throng of people round him.</p>	<p>from the church choir [p. 79] TSO In 1852, the day when the hospital chapel in Târgu Neamțu was dedicated, and the royal school was opened, I was there with a number of other boys from the church choir, standing near Prince Ghica who was present at the ceremony surrounded by a whole crowd of people.</p>
85.	<p>plugar [p. 185] Și din spaima ceea, am fugit noi mai jumătate de sat înapoi, fără să avem când îi zice popii: „Drele pe podele și bureți pe pereți; câte pene pe cucoși, atâția copii burduhoși“, cum obicinuiesc a zice plugarii pe la casele ce nu-i primesc.</p>	<p>carol singers ADC We were so scared, we'd run halfway back through the village without having taken the opportunity to wish the priest: A floor with fungus inches deep, Toadstools up the wall that creep, Children fat and loathsome too Dozens of them you shall rue as carol singers will at those houses that won't receive them.</p>	<p>boys [p. 50-51] TSO But whirr! he threw a billet of fire-wood after us, for he was a gruff and violent man, was Father Oșlobanu, and we got such a fright that we had run halfway through the village without having had time to call after the priest: Muck heap on the floor, Toadstools on the roof, And as many starving kids As there's feathers on a goose, as is customary for boys to shout at houses where they get nothing.</p>
86.	<p>praznic [p. 167] Apoi la hramul bisericii se ținea praznicul câte-o săptămână încheiată, și numai să fi avut pântece unde să pui coliva și bucatele, atât de multe erau.</p>	<p>the feasting TSO Then, when the patronal festival came round, the feasting would last a whole week.</p>	<p>the feast [p. 23] TSO The feast of the patron saint of our church lasted practically a whole week.</p>
87.	<p>conocărie [p. 168] Oare Grigore a lui Petre Lucăi de la noi din sat pe la școli a învățat, de știe a spune atâtea bongoase și conocăria pe la nunți?</p>	<p>usher-and reciter of the nuptial poem EXP What schools did he go to to learn to make such witty speeches and to act as usher-and reciter of the nuptial poem at weddings?</p>	<p>rhymes [p. 25] TSO And that boy of Petre Luca's, Grigore, right here in this village, do you think he learned in school all those stories and rhymes he comes out with at weddings?</p>
88.	<p>benchi [p. 181] Știa, vezi bine, soarele cu cine are de-a face, căci eram feciorul mamei, care și ea cu adevărat că știa a face multe și mari</p>	<p>mark TSO More than that, if I didn't look as well as she thought I ought to, she would immediately lick her finger and make a muddy mixture with dust from the</p>	<p>mark [p. 44] TSO And she would mark my forehead with soot so that nothing might injure her pet.</p>

	<p>minunății: alunga nourii cei negri de pe deasupra satului nostru și abătea grindina în alte părți, înfingând toporul în pământ, afară, dinaintea ușii; închea apa numai cu două picioare de vacă, de se încrucea lumea de mirare; bătea pământul, sau peretele, sau vrun lemn, de care mă păleam la cap, la mână sau la picior, zicând: „Na, na!“, și îndată-mi trecea durerea... când vuia în sobă tăciunile aprins, care se zice că face a vânt și vreme rea, sau când țiuia tăciunile, despre care se zice că te vorbește cineva de rău, mama îl muștra acolo, în vatra focului, și-l buchisa cu cleștele, să se mai potolească dușmanul; și mai mult decât atâta: oleacă ce nu-i venea mamei la socoteală căutătura mea, îndată pregătea, cu degetul îmbălat, puțină tină din colbul adunat pe opsasul încălțării ori, mai în grabă, lua funingine de la gura sobei, zicând: „Cum nu se deoache călcâiul sau gura sobei, așa să nu mi se deoache copilașul“ și-mi făcea apoi câte-un benchi boghet în frunte, ca să nu-și prăpădească odorul!</p>	<p>heel of her shoe, or, if she was in much of a hurry for that, she would take soot from the stove and say: "As heel or stove are free of the evil eye so let my baby be free of it!" and she would make a mark on my forehead lest her precious pet come to harm.</p>	
<p>89.</p>	<p>plug [p. 185] Odată, la un Sfântul Vasile, ne prindem noi vro câțiva băieți din sat să ne ducem cu plugul; căci eram și eu mărișor acum, din păcate.</p>	<p>the New Year's plough EXP+ADC One St. Basil's Day, we boys of the village planned to take the New Year's plough round the village, for I was now in my teens, worse luck.</p>	<p>the plough [p. 49] ADC+ADG But to get on with my dear story: once on St. Vasile's day, along with some of the village boys, I decided to go carolling with the plough, for I was growing up now, poor boy! ** On St. Vasile's eve, that is, New Year's eve, Rumanian village boys and young men go from house to house, singing carols, and wishing good luck to those who reward them with food or money. Some of the boys carry a small decorated plough, while others ring bells, rattle chains, crack whips, and rub a friction drum, made by covering a pot with parchment through which a horsehair</p>

			thread is passed. When a wet finger is rubbed along the thread, a loud bellow is produced, which gives this ribald instrument the name of buhai, or bull.
90.	<p>„Calul Balan” [p. 162-163] Și ne pomenim într-una din zile că părintele vine la școală și ne aduce un scaun nou și lung, și după ce-a întrebat de dascăl, care cum ne purtăm, a stat puțin pe gânduri, apoi a pus nume scaunului „Calul Balan” și l-a lăsat în școală.</p>	<p>Dapple-Grey ADC Having enquired of the dominie how we were each getting on, he reflected for a little while, then named the bench Dapple-Grey and left it behind in the school.</p>	<p>“the White Horse” [p. 16] CLC And one fine day he arrived with a long new bench, and after he had asked the teacher how we were behaving, he stood for a moment in thought, then he christened the bench “the White Horse”, and left it in the school-room.</p>
91.	<p>„Sfântul Nicolai” [p. 163] În altă zi ne trezim că iar vine părintele la școală, cu moș Fotea, cojocarul satului, care ne aduce, dar de școală nouă, un drăguț de biciușor de curele, împletit frumos, și părintele îi pune nume „Sfântul Nicolai”, după cum este și hramul bisericii din Humulești...</p>	<p>St. Nicholas ADC+TRD The clergyman named it St. Nicholas, after the patron saint of Humulești.</p>	<p>“Saint Nicholas” [p. 16] ADC+TRD A few days later, the priest came into the classroom with old Fotea, the village tanner who brought, as a gift for our new school, a dear little leather whip, beautifully plaited; and the priest gave it the name of “Saint Nicholas”, after the patron saint of Humulești church.</p>
92.	<p>Moși [p. 164] Nu trece mult după asta, și-ntr-o zi, prin luna lui mai, aproape de Moși, îndeamnă păcatul pe bădița Vasile tântul, că mai bine nu i-o zice, să pună pe unul, Nic-a lui Costache, să mă procitească.</p>	<p>the Whitsun Moși festival TRD+ADC+ADG Not long after this, one day in the month of May, close upon the Whitsun Moși festival, the Evil One prompted Master Vasile, the blockhead, for I have no better word for him, to appoint a fellow called Nică, Costache's son, to test my knowledge. **Mosi: literally "ancestors." Festival in commemoration of the dead held on Whit Saturday, and the occasion of a great Whitsuntide fair.</p>	<p>the great fair of Pentecost [p. 18] ADC+EXP Not long after this, and on a day in the month of May, about the time of the great fair of Pentecost, the Devil tempted that blockhead Vasile—there is no other word for him—to set a certain Nică Costache to hear my revision.</p>
93.	<p>Sâmbăta lui Lazăr [p. 178] Asta era în sâmbăta lui Lazăr, pe la amiază.</p>	<p>St. Lazarus's Day ADC+TRD This happened on St. Lazarus's Day about noon.</p>	<p>Lazarus Saturday [p. 38] ADC+TRD This was on Lazarus Saturday, about midday.</p>
94.	<p>Bobotează [p. 222] Petrecem noi sărbătorile frumos la părinți, în Humulești, și după Bobotează ne</p>	<p>Epiphany ADC But to my tale: we kept Christmas properly with our parents at Humulești and after Epiphany we went back to Fălticeni, to Pavel, our landlord.</p>	<p>the Feast of Epiphany [p. 104] ADC+EXP We spent our holidays happily with our parents at Humulești, and after the Feast of Epiphany we returned to Folticeni, to Pavel the cobbler.</p>

	întoarcem iar în Folticeni, la Pavel, gazda noastră.		
95.	Sfântul Foca [p. 165] Într-una din zile, și chiar în ziua de Sfântul Foca , scoate vornicul din sat pe oameni la o clacă de dres drumul.	St. Foca's Day ADC+TRD One day, in actual fact it was St. Foca's Day , the mayor ordered the villagers out to repair the road.	St. Foca's day [p. 20] ADC+TRD But man proposes and God disposes, so one day, St. Foca's day it was, the twenty-second of July, the mayor of our village got the men together for their stint of forced labour at the road-mending.
96.	Miezul-Păresii [p. 176] Și am dus-o noi așa până pe la Mezii-Păresii .	mid-Lent ADC We went on like that right into mid-Lent .	mid-Lent [p. 37] ADC So we went on until mid-Lent .
97.	Buna-vestire [p. 176] Nu știu cum se întâmplă, că, aproape de Buna-vestire , unde nu dă o căldură ca aceea, și se topește omătul, și curg pâraiele, și se umflă Bistrița din mal în mal, de cât pe ce să ia casa Irinucai.	the Day of the Annunciation ADC I don't quite know how it came about but close upon the Day of the Annunciation a sudden spell of warm weather set in, such as you've never seen the like of; and the snow melted, and the streams flowed and the Bistrița swelled between its two banks nearly carrying Irinuca's house away.	Annunciation-tide [p. 37] ADC I do not know why it was, but just as Annunciation-tide drew near, it got so warm that the snow began to melt and the streams to run, and the Bistrița was swollen from bank to bank till it threatened to wash away Irinuca's hut.
98.	Florii [p. 178] Iar a doua zi, în duminica de Florii , dis-diminează am plecat din Borca pe Plaiul-Bătrân, împreună cu doi plăieși călări, spre Pipirig.	Palm Sunday ADC And next day, which was Palm Sunday , we left Borca at daybreak in the company of two peasants from the mountains, riding their horses; we cut across the Old Highlands way down to Pipirig.	Palm Sunday [p. 38] ADC The following day, Palm Sunday , we left Borca early and made our way over the Bătrân range towards Pipirig, in the company of two mountaineers on horseback.
99.	Vinerea-Seacă [p. 180] Și tot așa ne-a uns de câte două-trei ori pe zi cu noapte, până ce în Vinerea-Seacă ne-am trezit vindecați taftă.	Good Friday ADC She rubbed the ointment into us two or three times a day and during the night as well, so that on Good Friday we were as fit and smoothskinned as ever.	Good Friday [p. 41] ADC She anointed us like that, three times a day, until Good Friday , when we woke up completely cured.
100	Sâmbăta Paștelui [p. 180] Apoi, în Sâmbăta Paștilor , m-a trimis la părinți acasă la Humulești.	Black Saturday ADC Then, on Black Saturday , he sent me home to Humulești, and on Easter Day I sang out such an "Angel cried aloud" in church, that the whole congregation gaped at me, and mother felt like swallowing me whole with joy.	Easter Saturday [p. 41] ET Then on Easter Saturday , they sent me home to my parents in Humulești.
101	Paști [p. 180]	Easter Day ADC	Easter Day [p. 41] ADC

	Și în ziua de Paști am tras un „Îngerul a strigat“ la biserică, de au rămas toți oamenii cu gurile căscate la mine.	Then, on Black Saturday, he sent me home to Humulești, and on Easter Day I sang out such an "Angel cried aloud" in church, that the whole congregation gaped at me, and mother felt like swallowing me whole with joy.	And on Easter Day , there was I singing The Angel Hath Called Aloud in church, and everyone staring at me open-mouthed, and Mother beside herself for joy.
102	Învierea a doua [p. 180] Iar la Învierea a doua nu mi-a mai mers așa de bine, căci toate fetele din sat, venind la biserică și unele din ele fiind mai drăcoase, cum au dat cu ochii de mine, le-a și bufnit răsul, și au început a-mi zice: „Tunsul felegunsul, tunsul felegunsul, câinii după dânsul!“	the second Easter service ADC+ECH Yet the second Easter service was not such a success, for all the girls in the village had come to church; some of them being more frivolous, burst out laughing as soon as ever they set eyes on me and kept on chanting: Cropped head of hair, Cropped head of hair, The dogs shall have their share!	the second Mass [p. 42] TSO+ECH But at the second Mass I did not do so well; all the girls of the village came to church and some were very saucy, and when they caught sight of me they started to laugh and called after me: Shaven and shorn, Crop-headed scamp, Set the dogs on the dirty tramp!
103	Duminica Mare [p. 188] Odată, vara, pe-aproape de Moși, mă furișez din casă și mă duc, ziua miaza-mare, la moș Vasile, fratele tatei cel mai mare, să fur niște cireșe; căci numai la dânsul și încă la vro două locuri din sat era câteun cireș văratic, care se cocea-pălea de Duminica Mare .	Whit Sunday ADC It was summer time round about the Moși festival when I slipped out of the house and went, in broad daylight, to uncle Vasile's, father's eldest brother, to steal cherries; for in his garden, and in a couple more places in the village, there stood a cherry tree the fruit of which used to ripen about Whit Sunday .	Whitsuntide [p. 54-55] ADC Once, in summer, round about the festival of the Moși, I stole out of the house in broad daylight, and went to my Uncle Vasile's place, he was my father's oldest brother, to steal cherries, for nowhere else in the village save in his yard and one or two others, were ripe cherries to be found at Whitsuntide .
104	Ispas [p. 205] Mă rog, la Mănăstirea Neamțului: icoană făcătoare de minuni, casă de nebuni, hram de Ispas și iarmaroc în târg, tot atunci; apoi, tot pe aici, treacă spre iarmaroace: la Piatra de Duminica Mare, și la Folticeni de Sânt-Ilie; la Secu, hram de Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul; la Agapia-n deal, hram de Schimbarea la față; la Agapia-n vale, hram de Sf. Voievozi; și la Văratic, hram de Sânta Maria mare; lume și iar lume!	Ascension Day ADC All the princes and metropolitans that have succeeded each other upon the thrones of Moldavia since this country began, have had to pass through Humulești at least once, on their way to the monasteries, to say nothing of other people who've journeyed through our village, wealthy, select people, visiting the Neamț monastery and its icon that works wonders, its bedlam, its festival on Ascension Day , when there's a fair going on in the town at the same time.	the Ascension [p. 78] ADC Think of that Neamțu monastery, the wonder-working icon, the mad-house, the feast of the Ascension and the fair in the market-place on the same day; and the roads to all the fairs that run through our village: the fair at Piatra on the Sunday before Pentecost; at Folticeni on St. Elias's Day, at Secu on the feast of the Beheading of St. John the Baptist, at Agapia-on-the-Hill on the feast of the Transfiguration, at Agapia-in-the-Valley on the feast of the Holy Archangels, and at Văratic on the feast of the Assumption!
105	Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul [p. 205]	Beheading of St. John the Baptist CLC+TRD	the Beheading of St. John the Baptist [p. 78] CLC+TRD

	Mă rog, la Mănăstirea Neamțului: icoană făcătoare de minuni, casă de nebuni, hram de Ispas și iarmaroc în târg, tot atunci; apoi, tot pe aici, treacă spre iarmaroace: la Piatra de Duminița Mare, și la Folticeni de Sânt-Ilie; la Secu, hram de Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul ; la Agapia-n deal, hram de Schimbarea la față; la Agapia-n vale, hram de Sf. Voievozi; și la Văratice, hram de Sânta Maria mare; lume și iar lume!	Also Humulești was on the road to various fairs such as Piatra on Whit Sunday and Fălticeni on St. Elijah's Day; to patronal festivals at Secu, Beheading of St. John the Baptist , at Apăgia-on-the-Hill, the Transfiguration of Our Lord, at Agăpia-in-the-Vale, Saints Constantine and Helen, and at Văratice, St. Mary's Day—an endless stream of people!	Think of that Neamțu monastery, the wonder-working icon, the mad-house, the feast of the Ascension and the fair in the market-place on the same day; and the roads to all the fairs that run through our village: the fair at Piatră on the Sunday before Pentecost; at Folticeni on St. Elias's Day, at Secu on the feast of the Beheading of St. John the Baptist , at Agăpia-on-the-Hill on the feast of the Transfiguration, at Agăpia-in-the-Valley on the feast of the Holy Archangels, and at Văratice on the feast of the Assumption!
106	Schimbarea la față [p. 205] Mă rog, la Mănăstirea Neamțului: icoană făcătoare de minuni, casă de nebuni, hram de Ispas și iarmaroc în târg, tot atunci; apoi, tot pe aici, treacă spre iarmaroace: la Piatra de Duminița Mare, și la Folticeni de Sânt-Ilie; la Secu, hram de Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul; la Agăpia-n deal, hram de Schimbarea la față ; la Agăpia-n vale, hram de Sf. Voievozi; și la Văratice, hram de Sânta Maria mare; lume și iar lume!	Transfiguration of Our Lord ADC Also Humulești was on the road to various fairs such as Piatra on Whit Sunday and Fălticeni on St. Elijah's Day; to patronal festivals at Secu, Beheading of St. John the Baptist, at Apăgia-on-the-Hill, the Transfiguration of Our Lord , at Agăpia-in-the-Vale, Saints Constantine and Helen, and at Văratice, St. Mary's Day—an endless stream of people!	the Transfiguration [p. 78] ADC Think of that Neamțu monastery, the wonder-working icon, the mad-house, the feast of the Ascension and the fair in the market-place on the same day; and the roads to all the fairs that run through our village: the fair at Piatră on the Sunday before Pentecost; at Folticeni on St. Elias's Day, at Secu on the feast of the Beheading of St. John the Baptist, at Agăpia-on-the-Hill on the feast of the Transfiguration , at Agăpia-in-the-Valley on the feast of the Holy Archangels, and at Văratice on the feast of the Assumption!
107	Sânta Maria mare [p. 205] Mă rog, la Mănăstirea Neamțului: icoană făcătoare de minuni, casă de nebuni, hram de Ispas și iarmaroc în târg, tot atunci; apoi, tot pe aici, treacă spre iarmaroace: la Piatra de Duminița Mare, și la Folticeni de Sânt-Ilie; la Secu, hram de Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul; la Agăpia-n deal, hram de Schimbarea la față; la Agăpia-n vale, hram de Sf. Voievozi; și la Văratice, hram de Sânta Maria mare ; lume și iar lume!	St. Mary's Day ADC+TRD Also Humulești was on the road to various fairs such as Piatra on Whit Sunday and Fălticeni on St. Elijah's Day; to patronal festivals at Secu, Beheading of St. John the Baptist, at Apăgia-on-the-Hill, the Transfiguration of Our Lord, at Agăpia-in-the-Vale, Saints Constantine and Helen, and at Văratice, St. Mary's Day —an endless stream of people!	the Assumption [p. 78] ADC Think of that Neamțu monastery, the wonder-working icon, the mad-house, the feast of the Ascension and the fair in the market-place on the same day; and the roads to all the fairs that run through our village: the fair at Piatră on the Sunday before Pentecost; at Folticeni on St. Elias's Day, at Secu on the feast of the Beheading of St. John the Baptist, at Agăpia-on-the-Hill on the feast of the Transfiguration, at Agăpia-in-the-Valley on the feast of the Holy Archangels, and at Văratice on the feast of the Assumption!
108	Sfântul Dumitru [p. 208]	St. Demetrius ADC+TRD	St. Demetrius [p. 84] ADC+TRD

	Ca prin urechile acului de n-a făcut mucenic pe părintele Duhu, în locul sfântului Dumitru , izvorătorul de mir.	Father Duhu had narrowly escaped being turned into a martyr, to replace St. Demetrius , the fountainhead of the Holy Ointment!	It was only by the skin of his teeth that Father Duhu escaped being made a martyr in place of St. Demetrius , the Fountain of Myrrh.
109	Sfântul Vasile [p. 185] Odată, la un Sfântul Vasile, ne prindem noi vro câțiva băieți din sat să ne ducem cu plugul; căci eram și eu mărișor acum, din păcate.	St. Basil's Day ADC+ADG One St. Basil's Day , we boys of the village planned to take the New Year's plough round the village, for I was now in my teens, worse luck. **New Year's Day.	St. Vasile's day [p. 49] ADC+TRD But to get on with my dear story: once on St. Vasile's day , along with some of the village boys, I decided to go carolling with the plough, for I was growing up now, poor boy!
110	Sânt Ilie [p. 205] Mă rog, la Mănăstirea Neamțului: icoană făcătoare de minuni, casă de nebuni, hram de Ispas și iarmaroc în târg, tot atunci; apoi, tot pe aici, treacă spre iarmaroace: la Piatra de Duminica Mare, și la Folticeni de Sânt-Ilie ; la Secu, hram de Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul; la Agapia-n deal, hram de Schimbarea la față; la Agapia-n vale, hram de Sf. Voievozi; și la Vărătic, hram de Santa Maria mare; lume și iar lume!	St. Elijah's Day ADC+TRD Also Humulești was on the road to various fairs such as Piatra on Whit Sunday and Fălticeni on St. Elijah's Day ; to patronal festivals at Secu, Beheading of St. John the Baptist, at Apagia-on-the-Hill, the Transfiguration of Our Lord, at Agapia-in-the-Vale, Saints Constantine and Helen, and at Vărătic, St. Mary's Day—an endless stream of people!	St. Elias's Day [p. 78] ADC+TRD Think of that Neamțu monastery, the wonder-working icon, the mad-house, the feast of the Ascension and the fair in the market-place on the same day; and the roads to all the fairs that run through our village: the fair at Piatra on the Sunday before Pentecost; at Folticeni on St. Elias's Day , at Secu on the feast of the Beheading of St. John the Baptist, at Agapia-on-the-Hill on the feast of the Transfiguration, at Agapia-in-the-Valley on the feast of the Holy Archangels, and at Vărătic on the feast of the Assumption!
111	Crăciun [p. 184-185] La Crăciun , când tăia tata porcul și-l pârlea, și-l opărea, și-l învelea iute cu paie, de-l înădușa, ca să se poată rade mai frumos, eu încălecam pe porc deasupra paielor și făceam un chef de mii de lei, știind că mie are să-mi dea coada porcului s-o frig și beșica s-o umplu cu grăunțe, s-o umflu și s-o zurăiesc după ce s-a usca; și-apoi vai de urechile mamei, până ce nu mi-o spârgea de cap!	Christmas ADC At Christmas when father killed the pig, singed and scalded it and quickly wrapped it up in straw to make it sweat, and thus easier to shave, I would bestride the pig, straw and all, and I would have the time of my life knowing that I would get the pig's tail to fry and the bladder to fill with grains, to blow it up and rattle when it was dry; and then alas, what a time mother's ears had of it, until she'd break it against my head!	Christmas [p. 49] ADC At Christmas , Father would kill a pig, and singe and scald it and quickly wrap it in straw to make it sweat, in order that the hair would scrape off easier.
112	sfânta Nastasia, izbăvitoarea de otravă [p. 203] Ș-apoi mai aveam și alte bunuri: când mă lua cineva cu răul, puțină treabă	St. Nastasia, who can save you from poison ADC+TRD+CLC If I was treated harshly, that didn't work; if I was treated gently, that worked even less; and when	St. Anastasia the Deliver from Poison [p. 74] ADC+TRD+CLC I had other good characteristics too: if anyone treated me roughly they got little out of me, and if they

	făcea cu mine; când mă lua cu binișorul, nici atâta; iar când mă lăsa din capul meu, făceam câte-o drăguță de trebușoară ca aceea, de nici sfânta Nastasia , izbăvitoarea de otravă, nu era în stare a o desface cu tot meșteșugul ei.	I was left to myself, I made such a fine tangle of things that not even St. Nastasia, who can save you from poison , was able to unravel it for all her skill.	treated me gently, still less; but if they left me to my own devices, I would get things so mixed up that even St. Anastasia the Deliver from Poison could not undo them, for all her talent.
113	mijoarca [p. 180] Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești, la stâlpul hornului unde lega mama o șfară cu motocei la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei, la prichiciul vetrei cel humuit, de care mă țineam când începusem a merge copăcel, la cuptorul pe care mă ascundeam, când ne jucam noi, băieții, de-a mijoarca , și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie!	hide-and-seek ADC I don't pretend to know what other people are like, but for myself, I seem to feel my heart throb with joy even to this day when I remember my birthplace, my home at Humulești, the post supporting the flue of the stove, round which mother used to tie a piece of string with tassels at the end of it, with which the cats played till they dropped exhausted, the flat ledge of the stove that I used to cling to when I was pulling myself up and learning to walk, the place on top of the stove where I used to hide when we children played at hide-and-seek , as well as other games and delights full of childlike fun and charm.	hide-and-seek [p. 43] ADC I DO NOT know how it is with other people, but when I think of the place where I was born, of my father's house in Humulești, of the big pot in the hearth to which my mother used to tie a string with little balls of wool on it, so that the cats could play till they nearly went crazy, and of the whitewashed ledge of the fireplace to which I used to cling when I first began to walk, and the stove where I hid when we boys played hide-and-seek and those other games full of childish delight and charm, my heart still seems to turn over for joy.
114	baba-oarba [p. 182] Și el, cât era de ostenit, ne prindea câte pe unul, ca la „ baba-oarba “, ne ridica în grindă, zicând: „tâta mare!“ și ne săruta mereu pe fiecare.	a game of blindman's buff ADC And he, tired though he was, would catch hold of us, one by one, as in a game of blindman's buff , and would lift us to the ceiling saying: "What a tall boy!" and he would kiss us to his heart's content.	a game of He [p. 46] ET And tired as he was, he would catch us one after the other, as you do in a game of He , and throw us up to the ceiling, saying: "So high shall you grow", and would kiss us over and again.
115	stos [p. 209] Catihetul, care făcea ziua noapte și noaptea zi, jucând stos , rar venea pe la școală.	cards TSO The principal, who used to play cards till all hours, rarely came to the school.	cards [p. 84] TSO The Catechist, who slept all day and sat up all night playing cards , hardly ever came to school.
116	poștă [p. 220] Și găsim un mijloc nu se poate mai nimerit: noaptea, când vor dormi toți, să punem poștă la tălpi cui vom socoti noi; mai ales că vro câțiva adormeau duși, cum începea moș Bodrângă a spune la povești.	"posts" ADC At night when they were all asleep, we would apply " posts " to the feet of whichever person we'd choose; it was easy to do, as some of them would drop off and sleep like logs as soon as old Bodrângă began to spin his yarns.	"postman's plaster" – a hot-foot plaster [p. 101] EXP At night, when they were all sleeping we would put a "postman's plaster" – a hot-foot plaster – on the glutton of our choice, especially as some of the lads fell asleep as soon as old Bodrângă began telling his tales.
117	țencușa [p. 222]	nine men's morris ADC	țencușa [p. 104] TRD

	Afară de asta, mai aveam noi cu ce ne trece vremea când voiam: țencușa , ba tăbăcăreasca sau concina, ba alteori, noaptea, ne puneam la taclale până se făcea ziua albă.	Besides, there were other things to pass the time should we feel so inclined: nine men's morris or some card-game or other; or sometimes, at night, we would sit up talking till daybreak.	Besides, we had other ways of passing the time if we wanted to: we played card-games , țencușa , tăbăcăreasca, concina, or at other times we might spin yarns till the break of day.
118	tăbăcărească [p. 222] Afară de asta, mai aveam noi cu ce ne trece vremea când voiam: țencușa, ba tăbăcăreasca sau concina, ba alteori, noaptea, ne puneam la taclale până se făcea ziua albă.	some card-game TSO Besides, there were other things to pass the time should we feel so inclined: nine men's morris or some card-game or other; or sometimes, at night, we would sit up talking till daybreak.	tăbăcăreasca [p. 104] TRD Besides, we had other ways of passing the time if we wanted to: we played card-games , țencușa, tăbăcăreasca , concina, or at other times we might spin yarns till the break of day.
119	concina [p. 222] Afară de asta, mai aveam noi cu ce ne trece vremea când voiam: țencușa, ba tăbăcăreasca sau concina , ba alteori, noaptea, ne puneam la taclale până se făcea ziua albă.	Other TSO Besides, there were other things to pass the time should we feel so inclined: nine men's morris or some card-game or other ; or sometimes, at night, we would sit up talking till daybreak.	concina [p. 104] TRD Besides, we had other ways of passing the time if we wanted to: we played card-games, țencușa, tăbăcăreasca, concina , or at other times we might spin yarns till the break of day.
120	baba Dochia [p. 178] Pesemne baba Dochia nu-și lepădase toate cojoacele.	Mother Dochia ADC+ADG+TRD Maybe old Mother Dochia * had not taken off all her sheepskin coats. ** According to popular belief the end of winter was symbolised by Mother Dochia taking off her sheepskin coats one by one over the first nine or twelve days of March. When the last coat was off, winter was really over.	old Mother Dochia [p. 39] ADC+ADG+TRD Evidently old Mother Dochia * had not shaken off all her sheepskin coats yet. **Mother Dochia: A legendary character in Rumanian folk-lore. Dochia is up in the mountains with her sheep. She wears nine sheepskin coats. During the first nine days of March she sheds a coat each day, wet with rain and snow. This accounts for the instability of the weather.
121	strigoi [p. 187] — Doamne, prinde-l-voi strigoiul cela odată la oala cu smântână, zicea mama, uitându-se lung la mine, ș-apoi las'!	hobgoblin ADC "Lord, let me just catch that hobgoblin by the cream pot," mother would say, giving me a searching look, "and leave him to me!"	vampire [p. 53] ADC "My God, if I ever catch that vampire when he's at the milk, he'll get what for," said Mother, giving me a long look.
122	balaur [p. 193] Atunci au și tăbărât balaurii pe mine, și cât pe ce să mă înghită, de nu era o chirandă mai tânără între dânșii, să-mi ție de parte.	the dragons ADC All of a sudden the dragons were upon me and would have swallowed me whole, if it hand't been for a younger gipsy woman among them who stood up for me: "Heigh, stop it!"	the black devils [p. 61] ADC+EXP Then down the black devils swarmed, and they would have devoured me on the spot, had it not been for a young gipsy girl who took my part.

123	<p>auraș, păcuraș [p. 200] Văzând ea că nu dau răspuns de nicăieri, lasă toate în pământ și se ia după mine la baltă, unde știa că mă duc; și, când colo, mă vede tologit, cu pielea goală pe nisip, cât mi ți-i gliganul; apoi, în picioare, țiind la urechi câte-o lespejoară fierbinte de la soare, cu argint printr-însele, și aci săream într-un picior, aci în celălalt, aci plecam capul în dreapta și în stânga, spunând cuvintele:</p> <p>Auraș, păcuraș, Scoate apa din urechi, Că ți-oi da parale vechi; Și ți-oi spăla cofele Și ți-o bate dobele!</p>	<p>Spots of silver, spots of gold ADC+EXP Then I stood up holding a sun-baked stone with silver spots in it to each ear and I hopped now on one leg, now on the other, bending my head first to the right, then to the left, saying these words:</p> <p>Spots of silver, spots of gold, Take the water my ears hold! If you do, I'll clean your churns, I will beat your drums by turns, And I'll give you coins of old.</p>	<p>Golden pebble, pitch-black pebble [p. 70] ADC+EXP And finding I made no answer, she left everything and came to look for me at the water-hole where she knew I was in the habit of going; and there she found me, stretched out stark naked in the sand, such a big fellow too; and suddenly I would stand and put to my ear a pebble, hot from the sun, with grains of silver in it, and I would hop first on one leg, then the other, leaning my head now to the right, now to the left, reciting the words:</p> <p>Golden pebble, pitch-black pebble, Draw the water from my ears, I'll give you a pair of silver shears, I'll scrub your bucket until it shines, And beat the drum till supper time.</p>
124	<p>zmei [p. 230] Luca Moșneagu, megieșul nostru, vă duce cu căruța cu doi cai ca niște zmei.</p>	<p>fiery steeds ADC+EXP Old Luca, our neighbour, is going to drive you in his cart, with his two fiery steeds.</p>	<p>fiery dragons [p. 117] ADC+EXP Our neighbour Lucă Moșneagu is taking you in his cart, with those two horses like fiery dragons.</p>
125	<p>chiraleisa [p. 166-167] Și, când veneau cele două ajunuri, câte treizeci-patruzeci de băieți fugeau înaintea popii, de rupeam omătul de la o casă la alta, și la Crăciun nechezam ca mânzii, iar la Bobotează strigam chiraleisa de clocotea satul.</p>	<p>the Kirie Eleison TRD At Christmas we would neigh like foals, while on Twelfth Night we would bawl the Kirie Eleison until the village resounded.</p>	<p>Kyrie Eleisons [p. 22] TRD At Christmas we neighed like foals, while at Epiphany we howled our Kyrie Eleisons till the whole village rang.</p>
126	<p>vlădică [p. 167] Și dascăli, și popi, și vlădici, și de tot soiul de oameni, din toate părțile, se adunau la hramul bisericii din Humulești, și toți ieșau mulțumiți.</p>	<p>bishops ADC Elders and priests and bishops and all sorts of people from every part came together at this festival at Humulești, and they all left highly content.</p>	<p>bishops [p. 23] ADC The cantors and priests and bishops and all sorts of people from every part, flocked together to our festival at Humulești, and everyone went away satisfied.</p>
127	<p>mitropolit [p. 204] Câți domnitori și mitropoliți s-au rânduie la scaunul Moldovei, de când e țara</p>	<p>Metropolitans ADC All the princes and metropolitans that have succeeded each other upon the thrones of Moldavia since this country began, have had to pass through</p>	<p>metropolitans [p. 77-78] ADC How many princes and metropolitans – as many as have succeeded each other on the throne of Moldavia</p>

	asta, au trebuit să treacă măcar o dată prin Humulești spre mănăstiri.	Humulești at least once, on their way to the monasteries, to say nothing of other people who've journeyed through our village, wealthy, select people, visiting the Neamț monastery and its icon that works wonders, its bedlam, its festival on Ascension Day, when there's a fair going on in the town at the same time.	ever since the place existed – have passed through Humulești, once at least, on their way to the monasteries!
128	colivă [p. 167] Apoi la hramul bisericii se ținea praznicul câte-o săptămână încheiată, și numai să fi avut pântece unde să pui coliva și bucatele, atât de multe erau.	corn-meal cake EXP+ADG All you wanted was a belly in which to stow away the corn-meal cake* and the various viands, so numerous were they. **A dish of boiled grain, honey and walnuts carried at the head of a funeral procession and later divided among the mourners.	coliva [p. 23] TRD+ADG We had not bellies big enough to stow away all the coliva* and other fine things, they were so many. **Coliva: A sweetmeat given as an offering for the souls of the dead. Made of boiled wheat, honey and ground nuts.
129	ceaslov [p. 167] Și când învățam eu la școală, mama învăța cu mine acasă și citea acum la ceaslov , la psaltire și Alexandria mai bine decât mine, și se bucura grozav când vedea că mă trag la carte.	the prayer-book TSO While I was learning at school, mother was keeping up with me at home, and she was reading the prayer-book , the psalter and the Book of Alexander better than I could, and she greatly rejoiced when she saw that I took to book learning.	the Book of Hours [p. 24] ADC At the same time as I was learning at school, Mother was learning at home, and now she could read the Book of Hours , the psalter and The Life of Alexander the Great better than I could, and she was very happy when she saw how eager I was to study.
130	dascăl [p. 167] Și dascăli , și popi, și vlădici, și de tot soiul de oameni, din toate părțile, se adunau la hramul bisericii din Humulești, și toți ieșau mulțumiți.	Elders TSO Elders and priests and bishops and all sorts of people from every part came together at this festival at Humulești, and they all left highly content.	The cantors [p. 23] ADC The cantors and priests and bishops and all sorts of people from every part, flocked together to our festival at Humulești, and everyone went away satisfied.
131	trătăji [p. 163-164] Nu-i vorbă, că noi tot ne făceam felul, așa, câteodată; căci, din bățul în care era așezată fila cu cruce-ajută și buchile scrise de bădița Vasile pentru fiecare, am ajuns la trătăji , de la trătăji la ceaslov, și-apoi, dă, Doamne, bine! în lipsa părintelui și a dascălului intram în ținterim, țineam ceaslovul deschis, și, cum erau filele cam unse, trăgeau muștele și bondarii la ele, și,	the shorter catechism EXP Starting with the sheet of paper stuck into a wooden holder, a sheet bearing the sign of the Blessed Cross and the letters of the alphabet, written out by Master Vasile for each one of us, we passed on to the shorter catechism and from thence to the breviary, and from then on we were well away!	copy-books [p. 17] ET From that we went on to copy-books , and from copy-books to the prayer-book and then, by God, we were really getting on!

	când clămpăneam ceaslovul, câte zece-douăzeci de suflete prăpădeam deodată; potop era pe capul muștelor!		
132	pomană [p. 167] — Ori mi-or da feciorii după moarte de pomană , ori ba, mai bine să-mi dau eu cu mâna mea.	Alms ADC Perhaps my sons will bestow alms in memory of me, when I am dead, and perhaps they won't; it's better to bestow them with my own hand.	alms [p. 23] ADC When I'm dead and gone, my boys may give alms for my soul's rest, or they may not.
133	sobor [p. 205] Și câte târnosiri și sfințiri de biserici din nou, și câte soboare și revizii de fețe bisericești și politicești, și câți străini din toată lumea, și câte inimi purtate de dor, și câte suflete zdrobite și rătăcite n-au trecut prin satul nostru spre mănăstiri!	the synods ADC All the sanctifyings and dedications of churches; all the synods and the successions of clerical and political personalities; all the strangers from the world over, all the hearts urged on by unfulfilled aspirations, all the broken and misguided souls that found their way to the monasteries, all these brought people through our village.	councils [p. 78] TSO How many councils and congresses of churchmen and officials!
134	liturghie [p. 207] Ș-apoi, las' pe popa Niculai Oșlobanu, căci el nu prea știe multe; slujește câte trei liturghii pe zi și pomenește la hurtă: pe monahi și ieromonahi, pe stareți, pe mitropoliți și pe soțiile și copiii lor, de le merge colbul!	services ADC The rest could be left to Parson Niculai Oșlobanu, who might not know very much and who rushed through three services every day and prayed for the souls of the dead wholesale, so that monks and ecclesiastics, abbots, and metropolitans with their wives and children, would be turning in their graves.	masses [p. 82] ADC And that priest Niculai Oșlobanu, look out for him, he is a man who comes straight to the point, bull at a gate, he can take three masses a day and reel off all the prayers for the dead, those for lay-brothers, monks, priors and metropolitans, and their wives and children, all mixed up and as fast as he can go.
135	tipic [p. 207] Și cum intră în biserică, încep a căuta pricină părintelui Oșlobanu, care slujea, că nu se ține de tipic .	the ritual TSO No sooner did they enter the church than they started picking a quarrel with Parson Oșlobanu, who was officiating, because he wouldn't stick to the ritual .	the ritual [p. 82] TSO And no sooner are they in the church than they begin to pick a quarrel with Father Oșlobanu, who is officiating, asking why he does not observe the ritual .
136	mir [p. 207-208] Ne-ați luat cu șmecherie pe marele mucenic Dimitrie, izvorătorul de mir , și ne-ați dat, în locul acestui sfânt vestit, pe Lazăr, un jidan tremțuros, care tot moare și iar învie, și învie și iar moare, de nu mai știe nime de numele lui.	the Holy Ointment ADC By cunning machinations you filched the Holy Martyr Demetrius Fountainhead of the Holy Ointment , from us, and instead of this renowned saint you have given us Lazarus, a ragged Jew, who keeps on dying and resurrecting, and resurrecting and dying again, so that no one will pay heed to him any longer.	-- [p. 82] OMN You stole the great martyr Demetrius from us on the sly, and instead of that famous saint, you left us with this Lazarus, a miserable ragged Jew who keeps dying and living and living and dying, and nobody knows anything about him.
137	catihet [p. 209]	The principal ET	The Catechist [p. 84] ADC

	Catihetul , care făcea ziua noapte și noaptea zi, jucând stos, rar venea pe la școală.	The principal , who used to play cards till all hours, rarely came to the school.	The Catechist , who slept all day and sat up all night playing cards, hardly ever came to school.
138	panaghie [p. 235] Atâta i-a trebuit lui moș Luca, ș-apoi lasă pe dânsul! câte parastase și panaghii , toate i le-a ridicat...	possible curses TSO That was the last straw for old Luca; he poured out on him all possible and impossible curses .	He cursed the boy uphill and down dale and on over the river [p. 123] ADC+EXP That was too much for old Lucă; he really let go with every litany he could lay tongue to. He cursed the boy uphill and down dale and on over the river.
139	parastas [p. 235] Atâta i-a trebuit lui moș Luca, ș-apoi lasă pe dânsul! câte parastase și panaghii, toate i le-a ridicat...	impossible curses TSO That was the last straw for old Luca; he poured out on him all possible and impossible curses .	He cursed the boy uphill and down dale and on over the river [p. 123] ADC+EXP That was too much for old Lucă; he really let go with every litany he could lay tongue to. He cursed the boy uphill and down dale and on over the river.
140	hram [p. 167] Și dascăli, și popi, și vlădici, și de tot soiul de oameni, din toate părțile, se adunau la hramul bisericii din Humulești, și toți ieșau mulțumiți.	festival TSO Elders and priests and bishops and all sorts of people from every part came together at this festival at Humulești, and they all left highly content.	festival [p. 23] TSO The cantors and priests and bishops and all sorts of people from every part, flocked together to our festival at Humulești, and everyone went away satisfied.
141	popă [p. 167] Și dascăli, și popi , și vlădici, și de tot soiul de oameni, din toate părțile, se adunau la hramul bisericii din Humulești, și toți ieșau mulțumiți.	priests ADC Elders and priests and bishops and all sorts of people from every part came together at this festival at Humulești, and they all left highly content.	priests [p. 23] ADC The cantors and priests and bishops and all sorts of people from every part, flocked together to our festival at Humulești, and everyone went away satisfied.
142	catihis [p. 211] Unii cântau la psaltichie, colea, cu ifos: Ison, oligon, petasti, Două chendime, homili, până ce răgușau ca măgarii; alții, dintr-o răsuflare, spuneau cu ochii închiși cele șapte taine din catihisul cel mare.	catechism ADC Some would drone church chants, putting on airs, you know: Ison, oligon, petasti Doua chendime, homili till they were as hoarse as crows; others would blurt out the seven mysteries in the great catechism in one breath and with their eyes shut.	catechism [p. 87] ADC Some of us used to bellow psalm-tunes: Ison, oligon, petasti, Two chendime, homili, till we became as hoarse as donkeys; others would recite the seven mysteries of the Great Catechism , all in one breath, with their eyes shut.
143	osmoglasnic [p. 216] „ Osmoglasnicul “ este ce este...	The Osmoglasnic* is the thing. TRD+ADG **Book of church chants, with eight modulations specific to the Greek Orthodox ritual.	The hymnal [p. 95] TSO The hymnal , now, that's a different matter.

144	<p>săptămâna hârții, sau cârneleagă [p. 224] În săptămâna hârții, sau cârneleaga, moș Vasile, venind la Folticeni, între alte merinde, aduce feciorului său și trei purcei grijiiți gata.</p>	<p>carnival week ET During carnival week* uncle Vasile came to Fălticeni and among other foodstuffs brought his son three sucking pigs, all prepared and ready for roasting. **Romanian Hirți or Cîrneleaga—Week between Christmas and Epiphany when meat is allowed even on fast days (Wednesdays and Fridays).</p>	<p>Holy Week [p. 106-107] ET In Holy Week, Uncle Vasile came to Folticeni, bringing his son, among other provisions, three sucking pigs all ready for roasting.</p>
145	<p>toacă [p. 170] Și, când colo, doftorii satului, moș Vasile Țandură și altul, nu-mi aduc aminte, erau la noi acasă și prăjeau pe foc într-un ceaun mare niște hoștine cu său; și după ce mi-au tras o frecătură bună cu oțet și leuștean, mi-aduc aminte ca acum, au întins hoștinele ferbincioase pe o pânzătură și m-au înfășat cu ele peste tot, ca pe un copil; și nu pot ști cât a fi trecut la mijloc până ce am adormit mort, și d-abia a doua zi pe la toacă m-am trezit, sănătos ca toți sănătoșii; Dumnezeu să odihnească pe moș Țandură și pe tovarășul său!</p>	<p>vespers EXP In no time at all I fell into a dead sleep and did not wake up until vespers on the following day—as fit as a fiddle.</p>	<p>Angelus [p. 27] TSO They were by the fire, melting some wax and suet in a big pan, and after they had given me a good rub-down with hare-wort vinegar – or so it seemed to be – they spread the hot wax on a sheet and swaddled me up in it like a baby, and I do not know what happened next, but I fell dead asleep, and only woke up at Angelus the next day, feeling as fine as fivepence.</p>
146	<p>ocă [p. 209-210] Pentru puțină mâncare și câte-oleacă de pașcă de cea de trei ocă la para, slujea toată casa: tăia lemne, ațâța focul, aducea apă, mătura, ne spunea la povești nopti întregi, șezând cu nasul în tăciuni, și ne cânta din fluier: Doina, care te umple de fiori, Corăbieasca, Măriuța, Horodincea, Alivencile, Țiitura, Ca la ușa cortului, hore și alte cântece sculățele ca aceste, de jucam până ce asudau podelele și ne săreau talpele de la ciubote cu călcăie cu tot, că doar acum o dădusem și eu pe ciubote.</p>	<p>pounds ADC For a bit of food and some cheap tobacco, the kind that's sold at six pounds a para, he would do the chores for the whole household; he would saw wood, light the fires, fetch water, sweep the room arid tell us stories all night long crouching with his nose almost into the embers.</p>	<p>-- [p. 85] OMN For a little food and cheap tobacco, he slaved for the whole house: he would cut wood, light the fire, carry water, sweep, and tell us tales all night long, sitting with his nose in the embers; or he would play on his little six-holed pipe, doinas that would ring your heart, and the corăbieasca, the măriuța, the horodincea, the alivencile, the țiitura, the hora and other sprightly tunes that would set a fellow's feet tingling.</p>

147	<p>dimerlie [p. 220] Să nu spun minciuni, dar peste o dimerlie de fasole i-au curs atunci din turețe, pe care de obicei le purta suflecate, iar atunci le desuflecăse, anume pentru trebușoara asta...</p>	<p>tubful ADC A good tubful of beans, and no mistake, ran out of the tops of his boots, which he usually wore turned down and which he had turned up for this special occasion!</p>	<p>bushel [p. 100] ADC Without a word of a lie, more than a bushel of haricot beans ran out of his boots, which he usually wore turned down, but tonight had pulled up, just for this purpose.</p>
148	<p>cot [p. 195] He, he! Să fie sănătos dumnealui, om bun; d-apoi chitești dumneata că nu ne cunoaștem noi cu Ștefan a Petrei? Zise moșneagul; chiar mai dinioarea l-am văzut umblând prin târg, cu cotul subsuoară, după cumpărat sumani, cum îi e negustoria, și trebuie să fie pe-aici undeva, ori în vro dugheană, la băut aldămașul.</p>	<p>measuring rod ADC "Jolly good luck to him, my good man; do you think I don't know Ștefan, son of Petra?" the old man said; I saw him just a moment ago stalking about the fair, with his measuring rod under his arm, looking for cloth in the usual way of business.</p>	<p>yardstick [p. 64] ADC "Heh heh, Lord save us, man do you think I don't know Ștefan Apetrei?" said the old fellow. "Why, only just now I saw him walking through the fair with a yardstick under his arm, trying to buy some frieze cloth that he wanted for his business; and he's bound to be about here somewhere, or in one of the wine-shops, drinking to seal a bargain.</p>
149	<p>dușcă [p. 217] Și dă paharul de dușcă; apoi încă vro două-trei, și peste acele alte câteva; după aceea ne binecuvântează iar cu amândouă mâinile, zicând: „Ei, băieți, de-acum liniștiți-vă!”</p>	<p>emptied down his throat EXP He emptied the glass down his throat, then two or three more, gave us his blessing with both hands and said: "Now, boys, you've had enough, so be quiet!"</p>	<p>drained at a gulp [p. 97] EXP And he drained his glass at a gulp, then a second, and a third, and a few more besides.</p>
150	<p>poștă [p. 229] Dar acum se schimba vorba: o cale scurtă de două poște, de la Fălticeni la Neamț, nu se potrivește c-o întindere de șase poște, lungi și obositoare, de la Iași până la Neamț.</p>	<p>post-miles ADC+ADG But this was a different story: the short distance of two post-miles* from Fălticeni to Neamț was a very different matter from the six long and tiresome post-miles, neither more, nor less, from Jassy to Neamț. **post-mile: distance of about six miles between two mailcoach stations where horses were changed.</p>	<p>miles [p. 115] ADC A short trip of some fourteen miles from Folticeni to Neamțu can hardly be compared with the forty-five long weary miles from Iași to Neamțu.</p>
151	<p>sorocovăț [p. 170] — Lui dascălul Vasile a Vasilcăi (îi) plăteam numai câte un sorocovăț pe lună.</p>	<p>sorocovăț TRD+ADG "I used to pay just one sorocovăț a month to Vasile, the church elder, son of Vasilca, while that scamp Șimion Fosa, the church elder from Tutuieni, wants three husași a month just because he talks in riddles and takes snuff all day long.</p>	<p>sorocovăț [p. 28] TRD+ADG "I used to give Vasile Vasilica one sorocovăț* a month. **Rumanian coin worth twenty Austrian kreutzers.</p>

		**A Russian coin that also circulated in Moldavia.	
152	husăși [p. 170] Iar postorona de dascălul Simeon Fosa din Țuțuieni, numai pentru că vorbește mai în tâlcuri decât alții și sfârcâiește toată ziua la tabac, cere câte trei husăși pe lună; auzi vorbă!	husași TRD+ADG "I used to pay just one sorocovăț a month to Vasile, the church elder, son of Vasilca, while that scamp Simion Fosa, the church elder from Tutuieni, wants three husași a month just because he talks in riddles and takes snuff all day long. **A Hungarian coin, also current in Moldavia.	husăși [p. 28] TRD+ADG But that scoundrel Simion Fosa, the school-teacher at Tuțueni, just because he talks in riddles and takes snuff all day long, wants three husăși * a month. **Coin of the same value as a sorocovăț.
153	lei [p. 170] Petre Todosiicăi, crâșmarul nostru, așa-i că ți-a mâncat nouă sute de lei ?	lei TRD+ADG Hasn't Petre, son of Todosica, our publican, had nine hundred lei * off you, and Vasile Roibu, in Bejeni, and many others of the same kidney, almost as many? **Ieu, plural lei: the monetary unit of Romania.	lei [p. 28] TRD Petre Todosică, down at the tavern, has taken hundreds of lei off you, hasn't he?
154	pitac [p. 163] Iar părintele, ba azi, ba mâine, aducând pitaci și colaci din biserică, a împărțit la fiecare, de ne-a împlânzit, și treaba mergea strună; băieții schimbau tabla în toate zilele, și sâmbăta procitanie.	small coins TSO Meanwhile, from time to time, the priest would bring small coins and cakes from the church offerings and give each his share, so that he tamed us, and the work went ahead like wildfire.	farthings [p. 17] ADC But bit by bit, by bringing farthings and little cakes from the church and doling them out to us, the priest managed to tame us and the work went on wheels; every day the boys chalked up new lessons, and on Saturdays there was revision.
155	rubia [p. 173] Iar pe la capătul albiuței am găsit câteva rubele puse de turci, se vede, la capul copilei.	Turkish coins TSO At one end of the cradle I found a few Turkish coins , which the Turks, as it seemed, had placed by the child's head.	gold coins [p. 32] TSO At the head of the cradle I found a few gold coins , left by the Turks, I suppose, at the baby's side.
156	pará [p. 207] — Douăzeci și patru de milioane de parale, cinstite părinte, sau șase sute de mii de lei, răspunse unul din noi, cu crida la tabelă.	Paras TRD "Twenty-four million paras , Father, or six hundred thousand lei," one of us answered, chalk in hand, at the blackboard.	paras [p. 81] TRD "Twenty-four million paras , Father, or six hundred thousand lei," answered one of us, working it out on the blackboard with a piece of chalk.
157	icusar [p. 221] Doi icusari plătise Mogorogea lui Pavel pentru ciubote.	icusari TRD+ADG Mogorogea had paid Pavel two icusari * for the boots. **Turkish coin.	icusari [p. 103] TRD+ADG Mogorogea paid Pavel two icusari * for these boots. **an old Turkish coin worth twenty piastres.
158	bădița Vasile a Ilioaei, dascălul bisericii [p. 162]	Master Vasile, the son of Ilioiaia ADC+TRD+EXP+OMN	Vasile the church cantor who was also the schoolteacher [p. 15-16]

	<p>Prin îndemnul său, ce mai pomi s-au pus în țințirim, care era îngrădit cu zăplaz de bârne, streșinit cu șindilă, și ce chilie durată s-a făcut la poarta bisericii pentru școală; și apoi, să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă, împreună cu bădița Vasile a Ilioaei, dascălul bisericii, un holtei zdravăn, frumos și voinic, și sfătuia pe oameni să-și dea copiii la învățătură.</p>	<p>You should have seen this untiring priest going round the village, entering one house after another, together with one of his elders, Master Vasile, the son of Ilioaei, a sturdy, good-looking, handsome bachelor.</p>	<p>ADC+TRD+EXP+OMN It was he who made them plant all those trees in the graveyard, with the shingle-roofed fence around it; and what a fine little room he had built by the church-door for a school; and you should have seen how tirelessly that priest used to go round the village from house to house, accompanied by Vasile the church cantor who was also the schoolteacher, a big handsome bachelor, advising the people to send their children to get some learning.</p>
159	<p>moș Bodrângă [p. 220] Și găsim un mijloc nu se poate mai nimerit: noaptea, când vor dormi toți, să punem poștă la tălpi cui vom socoti noi; mai ales că vro câțiva adormeau duși, cum începea moș Bodrângă a spune la povești.</p>	<p>old Bodrângă ADC+TRD At night when they were all asleep, we would apply "posts" to the feet of whichever person we'd choose; it was easy to do, as some of them would drop off and sleep like logs as soon as old Bodrângă began to spin his yarns.</p>	<p>old Bodrângă [p. 101] ADC+TRD At night, when they were all sleeping we would put a "postman's plaster" – a hot-foot plaster – on the glutton of our choice, especially as some of the lads fell asleep as soon as old Bodrângă began telling his tales.</p>
160	<p>Smărăndița popii [p. 162] Și cea dintâi școlăriță a fost însăși Smărăndița popii, o zgâtie de copilă ageră la minte și așa de silitoare, de întrecea mai pe toți băieții și din carte, dar și din nebunii.</p>	<p>the priest's little Smaranda CLC+TRD Now the brightest schoolchild was the priest's own little Smaranda, a mischievous, high-spirited girl, quick-witted and so active that she used to put all the boys to shame in both learning and pranks.</p>	<p>Smărăndița, the priest's daughter [p. 16] CLC+TRD+EXP And the first pupil was Smărăndița, the priest's daughter, a saucy little devil, wide awake and hard-working, and always ahead of the boys not only at book-learning but also at tricks.</p>
161	<p>Nic-a lui Costache [p. 164] Nu trece mult după asta, și-ntr-o zi, prin luna lui mai, aproape de Moși, îndeamnă păcatul pe bădița Vasile tântul, că mai bine nu i-oî zice, să pună pe unul, Nic-a lui Costache, să mă procitească.</p>	<p>Nică, Costache's son TRD+EXP Not long after this, one day in the month of May, close upon the Whitsun Moși festival, the Evil One prompted Master Vasile, the blockhead, for I have no better word for him, to appoint a fellow called Nică, Costache's son, to test my knowledge.</p>	<p>Nică Costache [p. 18] TRD Not long after this, and on a day in the month of May, about the time of the great fair of Pentecost, the Devil tempted that blockhead Vasile—there is no other word for him—to set a certain Nică Costache to hear my revision.</p>
162	<p>Nică [p. 164] „Ce-i de făcut, măi Nică?” îmi zic eu în mine.</p>	<p>-- OMN What's to be done about it?" I kept asking myself.</p>	<p>Nică [p. 18] TRD But what's to do, Nică? said I to myself.</p>
163	<p>Toader a Catincăi [p. 165] Și Nic-a lui Costache, dușmanul meu, și cu Toader a Catincăi, alt hojmălău, au trecut pe lângă mine vorbind cu mare</p>	<p>Toader, Catinca's son TRD+EXP My enemy, Nică, Costache's son, with Toader, Catinca's son, an equally loathsome brute, passed by me, saying just what they were going to do to me.</p>	<p>Toader Acatincăi [p. 19] TRD And my enemy, Nică Costache, and Toader Acatincăi, another long-legged gawc, passed right by me, chattering to each other with annoyance.</p>

	ciudă; și se vede că i-a orbit Dumnezeu de nu m-au putut găbui.		
164	părintele Ioan [p. 162] Și părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic și cu bunătate mai era!	Father Ion TRD+ADC As for Father Ion , who lived at the foot of the hill, Lord, what an active and kindly man he was!	Father Ioan [p. 15] TRD+ADC And Father Ioan , who lived at the foot of the hill, Lord God, what a velvet true heart of a man he was!
165	vornicul Nic-a Petricăi [p. 166] Iar vornicul Nic-a Petricăi , cu paznicul, vătămanul și câțiva nespălați de mazili se purtau printre oameni de colo până colo, și când deodată numai iaca vedem în prund câțiva oameni claipe peste grămadă, și unul din ei mugind puternic. „Ce să fie acolo?“ ziceau oamenii, alergând care de care din toate părțile.	The mayor Nică, son of Petrica TRD+ADC+EXP The mayor Nică, son of Petrica , with the overseer, the deputy-mayor and a couple of tousle-headed clerks, were moving to and fro among the people, when, all of a sudden, what should we see but a scuffle on the gravel, a crowd of people in a confused heap and one of them yelling out loudly.	the mayor, Nică Apetricăi [p. 20-21] TRD+ADC But the mayor, Nică Apetricăi , and the deputy mayor, the village watchman and a few dirty mășils went walking among the people; and suddenly we saw by the roadside a group of men rump-upwards in the dust; one of them was bellowing at the top of his voice.
166	dascălul Iordache [p. 166] Era în sat și dascălul Iordache , fărânitul de la strana mare, dar ce țî-i bun?	Iordache, the elder TRD+TSO There was, of course, Iordache, the elder in the front pew , who spoke through his nose; but what good was he?	Iordache, the chief cantor [p. 22] TRD+EXP There was Iordache, the chief cantor , who sang through his nose at the high lectern, but what good was he?
167	Nic-a lui Ștefan a Petrei [p. 168] Din partea tatei, care ades îmi zicea în bătaie de joc: „Logofete, brânza-n cui, lapte acru-n călămări, chiu și vai prin buzunări!“, puteam să rămân cum era mai bine: „ Nic-a lui Ștefan a Petrei “, om de treabă și gospodar în Humulești.	Nică, Stefan's son and Petre's grandson TRD+EXP If he had had his way I might well have stayed where I was well off, like Nică, Stefan's son and Petre's grandson , a very decent fellow and a farmer in Humulești.	Nică, the son of Stefan Apetrei [p. 24] TRD+EXP As for my father who often said to me in fun: Scholar, scholar, horse collar, Ink-pot full of sour milk, And pocket full of sorrow, he thought I had better remain just what I was: Nică, the son of Stefan Apetrei , an honest man and a respectable smallholder of Humulești.
168	Cucuzel [p. 168] Și afară de aceasta, babele care trag pe fundul sitei în 41 de bobi, toți zodierii și cărturăresele pe la care căutase pentru mine și femeile bisericose din sat îi băgase mamei o mulțime de bazaconii în cap, care de care	Cucuzel TRD As a result of all this mother, in the weakness she had for me, had come to believe that I should turn out a second Cucuzel , that ornament of Christendom, who could draw tears out of every stony heart, collect together innumerable hosts of	Kukuzel [p. 24-25] TRD And then, besides that, all the old women who tell fortunes with forty-one beans in the bottom of a sieve, all the star-gazers and card-diviners whom she had consulted on my account as well as the church-going women of the village, had stuffed her head with a lot of

	mai ciudate: ba că am să petrec între oameni mari, ba că-s plin de noroc, ca broasca de păr, ba că am un glas de înger, și multe alte minunății, încât mama, în slăbăciunea ei pentru mine, ajunsese a crede că am să ies un al doilea Cucuzel , podoaba creștinătății, care scotea lacrimi din orice inimă împietrită, aduna lumea de pe lume în pustiul codrilor și veselea întreaga făptură cu viersul său.	people in the depths of the forest and gladden the entire creation with his song.	nonsense, each idea queerer than the last: that I was going to spend my life among great men, that I would have much good fortune – aye, as much as a toad has hair – that I had the voice of an angel, and many other marvels, till my mother, with her weakness for me, began to believe I was going to be a second Kukuzel , the jewel of Christendom, who drew tears from the stoniest of hearts, and mustered great crowds even in the lonely forests, and gladdened all creation with his singing.
169	Grigore a lui Petre Lucăi [p. 168] Oare Grigore a lui Petre Lucăi de la noi din sat pe la școli a învățat, de știe a spune atâtea bongoase și conocăria pe la nunți?	Grigore, son of Petre and grandson of Luca TRD+EXP Now, there's Grigore, son of Petre and grandson of Luca , in our village.	Petre Luca's, Grigore [p. 25] TRD And that boy of Petre Luca's, Grigore , right here in this village, do you think he learned in school all those stories and rhymes he comes out with at weddings?
170	Vasile Bordeianu [p. 170] Abia despre ziuă s-a îndurat Vasile Bordeianu , strungarul nostru, de s-a dus în Humulești, cale de două ceasuri cu piciorul, și a înștiințat pe tata, de a venit cu căruța și m-a luat acasă.	Vasile Bordeianu TRD It was only at daybreak that Vasile Bordeianu , our joiner, took pity on me and went to Humulești, two hours' walk away, and told father, who came with a horse and cart to fetch me home.	Vasile Bordeanu [p. 27] TRD (+ GRO) At last, soon after day-break, Vasile Bordeanu , the shepherd who milked the ewes, decided to take it on himself to go to Humulești, a two-hour journey by foot, to let my father know, and he came and took me home in his cart.
171	moș Vasile Țandură [p. 170] Și, când colo, doftorii satului, moș Vasile Țandură și altul, nu-mi aduc aminte, erau la noi acasă și prăjeau pe foc într-un ceaun mare niște hoștine cu său; și după ce mi-au tras o frecătură bună cu oțet și leuștean, mi-aduc aminte ca acum, au întins hoștinele ferbincioase pe o pânzătură și m-au înfășat cu ele peste tot, ca pe un copil; și nu pot ști cât a fi trecut la mijloc până ce am adormit mort, și d-abia a doua zi pe la toacă m-am trezit, sănătos ca toți sănătoșii; Dumnezeu să odihnească pe moș Țandură și pe tovarășul său!	old Vasile Tandură TRD+ADC (+ GRO) When we got here, the village healers, old Vasile Tandură and another fellow whose name I can't remember, were in the house heating some skins of pressed grapes in tallow in a great cauldron upon the fire.	old Vasile Tandură [p. 27] TRD+ADC (+ GRO) And there, who should we find in our house but old Vasile Tandură and that other one, I forget his name, the village bone-setters.
172	Chiriac al lui Goian [p. 170]	Kiriac, son of Goian TRD+EXP	Chiriac Goian [p. 28] TRD

	Până-n seară, am și colindat mai tot satul, ba și pe la scăldat am tras o raită, cu prietenul meu Chiriac al lui Goian, un lăinic și un pierde-vară ca și mine.	Before nightfall I had already gone the round of the village, and even had a look at the bathing-place with my friend Kiriac, son of Goian , a lazybones and a ne'er-do-well like myself.	By that evening I had walked all round the village and had even run down to the river for a swim with my friend Chiriac Goian , an idler and a vagabond like myself.
173	dascălul Vasile a Vasilcăi [p. 170] — Lui dascălul Vasile a Vasilcăi (ii) plăteam numai câte un sorocovăț pe lună.	Vasile, the church elder, son of Vasilca TRD+EXP+TSO "I used to pay just one sorocovăț a month to Vasile, the church elder, son of Vasilca , while that scamp Simion Fosa , the church elder from Tutuieni, wants three husași a month just because he talks in riddles and takes snuff all day long.	Vasile Vasilica [p. 28] TRD "I used to give Vasile Vasilica one sorocovăț a month.
174	dascălul Simeon Fosa [p. 170] Iar postorona de dascălul Simeon Fosa din Țuțuieni, numai pentru că vorbește mai în tâlcuri decât alții și sfărcâiește toată ziua la tabac, cere câte trei husași pe lună; auzi vorbă!	Simion Fosa, the church elder TRD+TSO "I used to pay just one sorocovăț a month to Vasile, the church elder, son of Vasilca, while that scamp Simion Fosa, the church elder from Tutuieni, wants three husași a month just because he talks in riddles and takes snuff all day long.	Simion Fosa, the school-teacher [p. 28] TRD+ADC But that scoundrel Simion Fosa, the school-teacher at Tuțueni, just because he talks in riddles and takes snuff all day long, wants three husași a month.
175	Petre Todosiicăi [p. 170] Petre Todosiicăi , crășmarul nostru, așa-i că ți-a mâncat nouă sute de lei?	Petre, son of Todosica TRD+EXP Hasn't Petre, son of Todosica , our publican, had nine hundred lei off you, and Vasile Roibu, in Bejeni, and many others of the same kidney, almost as many?	Petre Todosică [p. 28] TRD Petre Todosică, down at the tavern, has taken hundreds of lei off you, hasn't he?
176	Vasile Roibu [p. 170] Vasile Roibu din Bejeni, mai pe-atâția, și alții câți?	Vasile Roibu TRD Hasn't Petre, son of Todosica, our publican, had nine hundred lei off you, and Vasile Roibu , in Bejeni, and many others of the same kidney, almost as many?	Vasile Roibu [p. 28] TRD And Vasile Roibu of Bejenii has had still more, and what about all the rest?
177	Rusca lui Valică [p. 170-171] Ruştei lui Valică și Măriucăi lui Onofrei găsești să le dai și să le răs dai?	Rusca, Valică's wife TRD+EXP Isn't there plenty and to spare for Rusca, Valică's wife , and Onofrei's Măriuca?	Valică's daughter Rușta [p. 28] TRD+EXP And Valică's daughter Rușta and Onofrei's Măriuca, you can fiind money to give them, can't you, and something more besides.
178	Măriuca lui Onofrei [p. 170 – 171] Ruștei lui Valică și Măriucăi lui Onofrei găsești să le dai și să le răs dai?	Onofrei's Măriuca TRD Isn't there plenty and to spare for Rusca, Valică's wife, and Onofrei's Măriuca ?	Onofrei's Măriuca [p. 28] TRD And Valică's daughter Rușta and Onofrei's Măriuca , you can fiind money to give them, can't you, and something more besides.

179	<p>Smaranda [p. 171] Știu eu, să nu crezi că doarme Smaranda, dormire-ai somnul cel de veci să dormi!</p>	<p>Smaranda TRD Don't you believe that Smaranda's asleep.</p>	<p>Smăranda [p. 29] TRD I know all about it, you needn't think Smăranda's asleep – though I wish you would sleep for all eternity, so I do!</p>
180	<p>Smărănduca [p. 171] În sfârșit, cât s-a bălăbănit mama cu tata din pricina mea, tot pe-amamei a rămas; căci într-o duminică, prin cârneleaga, a venit tatul mamei, bunicu-meu David Creangă din Pipirig, la noi și, văzând cearta iscată între tata și mama din pricina mea, a zis: — Las', măi Ștefane și Smărănducă, nu vă mai îngrijiți atâta; că azi e duminică, mâine luni și zi de târg, dar marți, de-om ajunge cu sănătate, am să iau nepotul cu mine și am să-l duc la Broșteni, cu Dumitru al meu, la profesorul Nicolai Nanu de la școala lui Baloș, și-ți vedea voi ce-a scoate el din băiat; că de ceilalți băieți ai mei, Vasile și Gheorghe, am rămas tare mulțumit cât au învățat acolo.</p>	<p>Smărănduca TRD In the end, after all the argument between mother and father on my account, mother won the day; for on the last Sunday before Lent, mother's father, that was my grandfather David Creangă from Pipirig, came to our house and seeing the difference that had arisen between father and mother on account of me, he said: "Never you mind, Stefan and Smărănduca, leave off worrying; today is Sunday, tomorrow Monday and market day, but Tuesday if we reach it hale and hearty, I'll take my grandson along with me to Broteni, with my son Dumitru, to Neculai Nanu, the master of the school founded by Baloș; and you just wait and see what he makes of this boy, for I was highly satisfied with what my other sons Vasile and Gheorghe were taught.</p>	<p>Smărănduca [p. 29] TRD Eventually, with all this bickering over me, Mother got the best of it, and one Sunday in Lent my mother's father, my grandfather David Creangă from Pipirig, came to visit us, and seeing that Mother and Father were quarrelling, he said: "Come now, Ștefan and Smărănduca, don't fret yourselves; today is Sunday, tomorrow's Monday and a market day, but Tuesday, God willing, I'll take my grandson with me and I'll bring him to Broșteni, along with my Dumitru, and we'll see what Nicolae Nanu, the teacher at the Baloș School, can make of the boy; I'm very pleased with what my two boys, Vasile and Gheorghe, learnt there.</p>
181	<p>Ștefan [p. 171] În sfârșit, cât s-a bălăbănit mama cu tata din pricina mea, tot pe-amamei a rămas; căci într-o duminică, prin cârneleaga, a venit tatul mamei, bunicu-meu David Creangă din Pipirig, la noi și, văzând cearta iscată între tata și mama din pricina mea, a zis: — Las', măi Ștefane și Smărănducă, nu vă mai îngrijiți atâta; că azi e duminică, mâine luni și zi de târg, dar marți, de-om ajunge cu sănătate, am să iau nepotul cu mine și am să-l duc la Broșteni, cu Dumitru al meu, la profesorul Nicolai Nanu de la școala lui Baloș, și-ți vedea voi ce-a scoate el din</p>	<p>Ștefan TRD In the end, after all the argument between mother and father on my account, mother won the day; for on the last Sunday before Lent, mother's father, that was my grandfather David Creangă from Pipirig, came to our house and seeing the difference that had arisen between father and mother on account of me, he said: "Never you mind, Ștefan and Smărănduca, leave off worrying; today is Sunday, tomorrow Monday and market day, but Tuesday if we reach it hale and hearty, I'll take my grandson along with me to Broteni, with my son Dumitru, to Neculai Nanu, the master of the school founded by Baloș; and you</p>	<p>Ștefan [p. 29] TRD Eventually, with all this bickering over me, Mother got the best of it, and one Sunday in Lent my mother's father, my grandfather David Creangă from Pipirig, came to visit us, and seeing that Mother and Father were quarrelling, he said: "Come now, Ștefan and Smărănduca, don't fret yourselves; today is Sunday, tomorrow's Monday and a market day, but Tuesday, God willing, I'll take my grandson with me and I'll bring him to Broșteni, along with my Dumitru, and we'll see what Nicolae Nanu, the teacher at the Baloș School, can make of the boy; I'm very pleased with what my two boys, Vasile and Gheorghe, learnt there.</p>

	băiat; că de ceilalți băieți ai mei, Vasile și Gheorghe, am rămas tare mulțumit cât au învățat acolo.	just wait and see what he makes of this boy, for I was highly satisfied with what my other sons Vasile and Gheorghe were taught.	
182	<p>David Creangă [p. 171]</p> <p>În sfârșit, cât s-a bălăbănit mama cu tata din pricina mea, tot pe-amamei a rămas; căci într-o duminică, prin carneleaga, a venit tatul mamei, bunicu-meu David Creangă din Pipirig, la noi și, văzând cearta iscată între tata și mama din pricina mea, a zis:</p> <p>— Las', măi Ștefane și Smărănduca, nu vă mai îngrijiți atâta; că azi e duminică, mâine luni și zi de târg, dar marți, de-om ajunge cu sănătate, am să iau nepotul cu mine și am să-l duc la Broșteni, cu Dumitru al meu, la profesorul Nicolai Nanu de la școala lui Baloș, și-ți vedea voi ce-a scoate el din băiat; că de ceilalți băieți ai mei, Vasile și Gheorghe, am rămas tare mulțumit cât au învățat acolo.</p>	<p>David Creangă TRD</p> <p>In the end, after all the argument between mother and father on my account, mother won the day; for on the last Sunday before Lent, mother's father, that was my grandfather David Creangă from Pipirig, came to our house and seeing the difference that had arisen between father and mother on account of me, he said:</p> <p>"Never you mind, Stefan and Smărănduca, leave off worrying; today is Sunday, tomorrow Monday and market day, but Tuesday if we reach it hale and hearty, I'll take my grandson along with me to Broteni, with my son Dumitru, to Neculai Nanu, the master of the school founded by Baloș; and you just wait and see what he makes of this boy, for I was highly satisfied with what my other sons Vasile and Gheorghe were taught.</p>	<p>David Creangă [p. 29] TRD</p> <p>Eventually, with all this bickering over me, Mother got the best of it, and one Sunday in Lent my mother's father, my grandfather David Creangă from Pipirig, came to visit us, and seeing that Mother and Father were quarrelling, he said:</p> <p>"Come now, Ștefan and Smărănduca, don't fret yourselves; today is Sunday, tomorrow's Monday and a market day, but Tuesday, God willing, I'll take my grandson with me and I'll bring him to Broșteni, along with my Dumitru, and we'll see what Nicolae Nanu, the teacher at the Baloș School, can make of the boy; I'm very pleased with what my two boys, Vasile and Gheorghe, learnt there.</p>
183	<p>Dumitru [p. 175]</p> <p>Și a treia zi după asta, dându-ne schimburi și câte două perechi de obiele de suman alb, ne-am încălțat cu opincile binișor și, sărutând mâna bunicăi, am luat-o prin Boboiești, iar cu bunicul și cu Dumitru, fratele mamei cel mai mic, și suind pe la fundul Hălăucii, am ajuns după un târziu în Fărcașa, unde ne-a fost și masul, împreună cu părintele Dumitru de la Pârăul Cârjei, care avea o gușă la gât cât o ploscă de cele mari și gârâia dintr-însa ca dintr-un cimpoi, de n-am putut închide ochii de răul său mai toată noaptea.</p>	<p>Dumitru TRD</p> <p>On the next day but one, provided with clean underwear and two pairs of foot wrappings made of stiff white cloth, we slipped on our new boots and having kissed grandmother's hand, we took the Boboiești road, with grandfather once more as well as Dumitru, mother's youngest brother. After climbing behind the Hălăuca, we eventually reached Fărcașa, and that was our resting place for the night. Our company there was father Dumitru from a place called Pârăul Cârjei, who had a goitre upon his neck as big as a large wine flask, and he would cackle and drone like a bagpipe so that I got not a wink of sleep on account of him all night long.</p>	<p>Dumitru [p. 35] TRD</p> <p>The third day after this, they gave us each a change of linen, and two pairs of white woollen leg-wrappings; then we carefully put on our opinci, and after kissing Grandmother's hand, off I went through Bobești, with my grandfather and Dumitru, my mother's younger brother. Going up the Hălăuca valley, we reached Fărcașa rather late, and we spent the night with Father Dumitru of Pârăul Cârjei who had a goitre as big as a pumpkin on his neck, and wheezed through it like a bagpipe, and I couldn't get a wink of sleep all night because of him.</p>
184	profesorul Nicolai Nanu [p. 171]	Neculai Nanu, the master TRD+ADC	Nicolae Nanu, the teacher [p. 29] TRD+ECH

	<p>În sfârșit, cât s-a bălăbănit mama cu tata din pricina mea, tot pe-amamei a rămas; căci într-o duminică, prin cărneleaga, a venit tatul mamei, bunicu-meu David Creangă din Pipirig, la noi și, văzând cearta iscată între tata și mama din pricina mea, a zis:</p> <p>— Las', măi Ștefane și Smărănducă, nu vă mai îngrijiți atâta; că azi e duminică, mâine luni și zi de târg, dar marți, de-om ajunge cu sănătate, am să iau nepotul cu mine și am să-l duc la Broșteni, cu Dumitru al meu, la profesorul Nicolai Nanu de la școala lui Baloș, și-ți vedea voi ce-a scoate el din băiat; că de ceilalți băieți ai mei, Vasile și Gheorghe, am rămas tare mulțumit cât au învățat acolo.</p>	<p>In the end, after all the argument between mother and father on my account, mother won the day; for on the last Sunday before Lent, mother's father, that was my grandfather David Creangă from Pipirig, came to our house and seeing the difference that had arisen between father and mother on account of me, he said:</p> <p>"Never you mind, Stefan and Smărănduca, leave off worrying; today is Sunday, tomorrow Monday and market day, but Tuesday if we reach it hale and hearty, I'll take my grandson along with me to Broteni, with my son Dumitru, to Neculai Nanu, the master of the school founded by Baloș; and you just wait and see what he makes of this boy, for I was highly satisfied with what my other sons Vasile and Gheorghe were taught.</p>	<p>Eventually, with all this bickering over me, Mother got the best of it, and one Sunday in Lent my mother's father, my grandfather David Creangă from Pipirig, came to visit us, and seeing that Mother and Father were quarrelling, he said:</p> <p>"Come now, Ștefan and Smărănduca, don't fret yourselves; today is Sunday, tomorrow's Monday and a market day, but Tuesday, God willing, I'll take my grandson with me and I'll bring him to Broșteni, along with my Dumitru, and we'll see what Nicolae Nanu, the teacher at the Baloș School, can make of the boy; I'm very pleased with what my two boys, Vasile and Gheorghe, learnt there.</p>
185	<p>Gheorghe [p. 171]</p> <p>În sfârșit, cât s-a bălăbănit mama cu tata din pricina mea, tot pe-amamei a rămas; căci într-o duminică, prin cărneleaga, a venit tatul mamei, bunicu-meu David Creangă din Pipirig, la noi și, văzând cearta iscată între tata și mama din pricina mea, a zis:</p> <p>— Las', măi Ștefane și Smărănducă, nu vă mai îngrijiți atâta; că azi e duminică, mâine luni și zi de târg, dar marți, de-om ajunge cu sănătate, am să iau nepotul cu mine și am să-l duc la Broșteni, cu Dumitru al meu, la profesorul Nicolai Nanu de la școala lui Baloș, și-ți vedea voi ce-a scoate el din băiat; că de ceilalți băieți ai mei, Vasile și Gheorghe, am rămas tare mulțumit cât au învățat acolo.</p>	<p>Gheorghe TRD</p> <p>In the end, after all the argument between mother and father on my account, mother won the day; for on the last Sunday before Lent, mother's father, that was my grandfather David Creangă from Pipirig, came to our house and seeing the difference that had arisen between father and mother on account of me, he said:</p> <p>"Never you mind, Stefan and Smărănduca, leave off worrying; today is Sunday, tomorrow Monday and market day, but Tuesday if we reach it hale and hearty, I'll take my grandson along with me to Broteni, with my son Dumitru, to Neculai Nanu, the master of the school founded by Baloș; and you just wait and see what he makes of this boy, for I was highly satisfied with what my other sons Vasile and Gheorghe were taught.</p>	<p>Gheorghe [p. 29] TRD</p> <p>Eventually, with all this bickering over me, Mother got the best of it, and one Sunday in Lent my mother's father, my grandfather David Creangă from Pipirig, came to visit us, and seeing that Mother and Father were quarrelling, he said:</p> <p>"Come now, Ștefan and Smărănduca, don't fret yourselves; today is Sunday, tomorrow's Monday and a market day, but Tuesday, God willing, I'll take my grandson with me and I'll bring him to Broșteni, along with my Dumitru, and we'll see what Nicolae Nanu, the teacher at the Baloș School, can make of the boy; I'm very pleased with what my two boys, Vasile and Gheorghe, learnt there.</p>
186	<p>Alecu Baloș [p.171]</p>	<p>Alecu Baloș TRD</p>	<p>Alecu Baloș [p. 30] TRD</p>

	Zău, mare pomană și-a mai făcut Alecu Baloș cu școala ceea a lui, cine vrea să înțeleagă!	My word, a good deed Alecu Baloș has done with that school of his for anyone who'll take the trouble to learn; and, Lord, what a wise and capable teacher he has found!	Truly, Alecu Baloș made a fine memorial for himself with that school of his, when you come to think of it, and my God, what a clever teacher he found.
187	Ciubuc Clopotarul [p. 172] Ciubuc Clopotarul tot din Ardeal știa puțină carte, ca și mine; și apoi a pribegit de-acolo, ca și noi, s-a tras cu bucatele încoace, ca și moș Dediu din Vânători și alți mocani, din pricina papistașiei mai mult, pe cât știu eu.	Ciubuc, the bellringer TRD+ECH Ciubuc, the bellringer , had learned his letters in Transylvania, like myself, and then he left those parts and wandered away, as we did; he came over here with his belongings, like old Dediu of Vinatori and other mocani mainly to avoid being turned into a papist, as far as I know.	Ciubuc the bell-ringer [p. 30] TRD+ECH Ciubuc the bell-ringer .
188	moș Dediu [p. 172] Ciubuc Clopotarul tot din Ardeal știa puțină carte, ca și mine; și apoi a pribegit de-acolo, ca și noi, s-a tras cu bucatele încoace, ca și moș Dediu din Vânători și alți mocani, din pricina papistașiei mai mult, pe cât știu eu.	old Dediu TRD+ADC Ciubuc, the bellringer, had learned his letters in Transylvania, like myself, and then he left those parts and wandered away, as we did; he came over here with his belongings, like old Dediu of Vinatori and other mocani mainly to avoid being turned into a papist, as far as I know.	old Dediu [p. 30] TRD+ADC He had left there, as we had, and moved up into these parts with all his belongings, like old Dediu from Vânători and other mocani.
189	soră-ta Ioana [p. 172] Iar pe soră-ta Ioana , de grăbit ce-am fost, o uitasem acasă, pe prispă, în albiuță.	your baby sister Mariuca TRD+EXP Upon this hill, daughter Smaranda, we took refuge at the time of the 1821 uprising, with your mother, yourself and your brother Ion, scared off by a band of Turks who had been recently fighting the volunteers at Secu and were then making their way to Pipirig in search of plunder; and, being in such a hurry, we had left behind your baby sister Mariuca in her wooden cradle, upon the verandah.	your sister Măriuca [p. 31] TRD+ECH And in our hurry, we had forgotten your sister Măriuca , who was on the veranda in her cradle.
190	Irinuca [p. 176] Cocioaba de pe malul stâng al Bistriței, bărbatul, fata și boii din pădure, un țap și două capre slabe și râioase, ce dormeau pururea în tindă, era toată averea Irinucăi .	Irinuca TRD The hut on the left bank of the Bistrița, the man, the girl and the oxen in the woods, one hilly-goat and two lean scabby nannies which always slept in the lobby, that was Irinuca's whole fortune.	Irinuca [p. 36] TRD This hut on the left bank of the Bistrița, the husband, the daughter and the oxen in the forest, a billy-goat and two weak and mangy nannies that were forever asleep in the porch, were Irinuca's whole fortune.
191	popa Oșlobanu [p. 185]	Parson Oșlobanu TRD+ADC	Father Oșlobanu [p. 50] TRD+ADC We began at Father Oșlobanu's house at the top of the street, meaning to go through the whole village.

	Ş-o luăm noi de la popa Oşlobanu , tocmai din capul satului din sus, cu gând să umblăm tot satul...	And we began with Parson Oşlobanu's right up at the top of the village, planning to walk through the whole village.	
192	Zaharia lui Gâtlan [p. 186] Hai să intrăm ici, în ograda asta, zise Zaharia lui Gâtlan , că ne trecem vremea stând în mijlocul drumului.	Zaharia, son of Bâtlan TRD+EXP Let us go into this yard," said Zaharia, son of Bâtlan , "for we're wasting time standing here in the middle of the road."	Zaharia Gâtlan [p. 51] TRD Come, let's go into this yard, said Zaharia Gâtlan .
193	Vasile-Aniței [p. 186] Și intrăm noi la Vasile-Aniței și ne așezăm la fereastră după obicei.	Vasile-Aniței TRD And in we went, to Vasile-Aniței's and stood under the window as was usual.	Vasile Aniței [p. 51] TRD So we went into Vasile Aniței's yard, and lined up under the window.
194	văru-meu Ion Mogorogea [p. 230] Apoi lasă-ți, băiate, satul, cu tot farmecul frumuseților lui, și pasă de te du în loc străin și așa depărtat, dacă te lasă pârdașica de inimă! Și doar mă sileam eu, într-o părere, s-o fac a înțelege pe mama că pot să mă bolnăvesc de dorul ei... și să mor printre străini! că văru-meu Ion Mogorogea , Gheorghe Trăsnea, Nică Oşlobanu și alții s-au lăsat de învățat și, despre asta, tot mănâncă pâine pe lângă părinții lor.	my cousin Ion Mogorogea TRD+ECH And I tried very hard to make mother understand that I might pine and sicken for love of her, and even die among strangers, that my cousin Ion Mogorogea , Gheorghe Trăsnea and Nică Oşlobanu had given up study and that they were still eating their bread in their parents' house for all that.	my cousin Ion Mogorogea [p. 116] TRD+ECH I did my best, my very best to make Mother understand that I might fall sick with longing for her, and die among strangers; that my cousin Ion Mogorogea and Gheorghe Trăsnea, Nică Oşlobanu and others had given up school and for all that were still living and eating peaceably in their parents' houses.
195	moș Chiorpec [p. 187-188] Și cum uitam ciuda, fuga iar la moș Chiorpec după curele!	old Chiorpec TRD+ADC And as soon as I'd forgotten the trick he'd played on me, back I'd run to old Chiorpec for straps, and as soon as he saw me come in, he'd say in high spirits: "Hi! welcome, young pig's chap!" and again he'd give me a good rubbing, making a laughing-stock of me, and again I'd run home, crying, spitting and cursing, and mother had an awful time with me because of that.	old Chiorpec [p. 54] TRD+ADC And as soon as I had forgotten my grievance, off I would run to old Chiorpec again to beg for leather thongs.
196	mătușa Mărioara [p. 188] — Nu-i acasă Ion, zise mătușa Mărioara ; s-a dus cu moșu-tău Vasile sub	aunt Marioara TRD+ECH "He's not in," aunt Marioara said.	my Aunt Mărioara [p. 55] TRD+ECH "Ion's not at home," said my Aunt Mărioara .

	cetate, la o chiuă din Codreni, s-aducă niște sumani.		
197	<p>mătușa Măriuca lui moș Andrei [p. 193-194]</p> <p>Însă a doua zi după asta, iaca și mătușa Măriuca lui moș Andrei vine la noi, c-o falcă-n cer și cu una în pământ, și se ia la ciondănit cu mama din pricina mea:</p> <p>— Mai auzit-ai dumneata, cumnată, una ca asta, să fure Ion pupăza, care, zicea mătușa cu jale, ne trezește dis-dimineată la lucru de atâția ani?</p>	<p>aunt Măriuca, wife of uncle Andrei TRD+ECH+EXP</p> <p>But the very next day after this, along came aunt Măriuca, wife of uncle Andrei, foaming at the mouth with anger and started quarrelling with mother on account of me:</p> <p>"Now, did you ever hear such a thing, sister-in-law.</p>	<p>Aunt Măriuca, my Uncle Andrei's wife [p. 62] TRD+ECH+EXP</p> <p>But next day round to our house came Aunt Măriuca, my Uncle Andrei's wife.</p>
198	<p>mătușa Anghilița lui moș Chiriac [p. 196]</p> <p>Știi că și mătușa Măriuca e una din cele care scoate mahmurul din om; nu-i o femeie de înțeles, ca mătușa Anghilița lui moș Chiriac, s-a mântuit vorba.</p>	<p>aunt Anghilița, wife of uncle Kiriac TRD+ECH+EXP</p> <p>Aunt Măriuca, you know, is one that will worry the life out of any one; she's not easy to get on with like aunt Anghilița, wife of uncle Kiriac—and that's a fact.</p>	<p>my Aunt Anghelița, Uncle Kiriac's wife [p. 65] TRD+ECH+EXP</p> <p>You know, my Aunt Măriuca was one of those women who could make a drunk man sober; she was not a woman you could reason with, like my Aunt Anghelița, Uncle Kiriac's wife, and that is a fact.</p>
199	<p>Soră-mea Catrina [p. 196]</p> <p>Soră-mea Catrina zise atunci cu mirare: — I-auzi, bădiță!</p>	<p>My sister Catrina TRD+ECH</p> <p>My sister Catrina then said in amazement: "Listen to that, brother!</p>	<p>my sister Catrina [p. 65] TRD+ECH</p> <p>And my sister Catrina said with astonishment: "Listen, brothers!</p>
200	<p>Zahei [p. 196]</p> <p>Zahei însă ne lăsase vorbind și se ca' mai dusesse în târg, după mama, să-i spună bucurie despre pupăză...</p>	<p>Zahei TRD</p> <p>Zahei had left us at it and had gone to the fair to give mother the joyful news about the hoopoe.</p>	<p>Zahei [p. 65] TRD</p> <p>Zahei left us talking and went to the market to find Mother and tell her the good news about the hoopoe.</p>
201	<p>Ștefan a Petrei [p. 195]</p> <p>He, he! Să fie sănătos dumnealui, om bun; d-apoi chitești dumneata că nu ne cunoaștem noi cu Ștefan a Petrei? Zise moșneagul; chiar mai dinioarea l-am văzut umblând prin târg, cu cotul subsuoară, după cumpărat sumani, cum îi e negustoria, și trebuie să fie pe-aici undeva, ori în vro dugheană, la băut aldămașul.</p>	<p>Ștefan, son of Petra TRD+EXP</p> <p>"Jolly good luck to him, my good man; do you think I don't know Ștefan, son of Petra?" the old man said; I saw him just a moment ago stalking about the fair, with his measuring rod under his arm, looking for cloth in the usual way of business.</p>	<p>Ștefan Apetrei [p. 64] TRD</p> <p>"Heh heh, Lord save us, man do you think I don't know Ștefan Apetrei?" said the old fellow.</p>
202	Măriuca Săvucului [p. 199]	Măriuca, daughter of Savucu TRD+EXP	Măriuca Savucu [p. 68] TRD

	<p>Toate ca toatele, dar la cusut și sărăduit sumane și mai ales la roată, mă întreceam cu fetele cele mari din tors; și din astă pricină, răutăcioasa de Măriuca Săvucului, care, drept să vă spun, nu-mi era urâtă, făcea adeseori în ciuda mea și-mi bătea din pumni, poreclindu-mă „Ion Torcălău“, cum îi zicea unui țigăn din Vânători.</p>	<p>I may not have been much good, but when it came to sewing and embroidering cloth coats and particularly to spinning I was every bit as good as the older girls; and that's the reason why that wicked Măriuca, daughter of Savucu, whom, by the way, I did not dislike, would often tease and mock me, nicknaming me "Ion Torcălău", which was the name of a gipsy from Vinători.</p>	<p>All the same, when it came to sewing and embroidering the cloaks, and especially at spinning, I could out-do any of the older girls, and on that account, saucy Măriuca Savucu, whom, to tell the truth, I did not dislike, often grew angry with me and teased me, and called me ‘Ion Torcalău’ – Ion the Spinner – the name of a gipsy from the village of Vânători.</p>
203	<p>Gheorghe Trăsnea [p. 230] Apoi lasă-ți, băiate, satul, cu tot farmecul frumuseților lui, și pasă de te du în loc străin și așa depărtat, dacă te lasă pârdaľnica de inimă! Și doar mă sileam eu, într-o părere, s-o fac a înțelege pe mama că pot să mă bolnăvesc de dorul ei... și să mor printre străini! că vāru-meu Ion Mogorogea, Gheorghe Trăsnea, Nică Oșlobanu și alții s-au lāsāt de învățat și, despre asta, tot mănāncă pāine pe lângă părinții lor.</p>	<p>Gheorghe Trāsnea TRD And I tried very hard to make mother understand that I might pine and sicken for love of her, and even die among strangers, that my cousin Ion Mogorogea, Gheorghe Trāsnea and Nică Oșlobanu had given up study and that they were still eating their bread in their parents' house for all that.</p>	<p>Gheorghe Trāsnea [p. 116] TRD I did my best, my very best to make Mother understand that I might fall sick with longing for her, and die among strangers; that my cousin Ion Mogorogea and Gheorghe Trāsnea, Nică Oșlobanu and others had given up school and for all that were still living and eating peaceably in their parents' houses.</p>
204	<p>Ionică [p. 203] — Dumnezeu să te înzilească, Ionică, dragul mamei, și să-ți dea de toate darurile sale cele bogate dacă te-i purta cum vād că te porți de-o bucată de vreme încoace!</p>	<p>Ionică TRD "May God grant you happy days, Ionică, my darling, and may He shower upon you His most precious gifts, if you keep on as you've been doing recently!"</p>	<p>Ionică [p. 74] TRD “God keep you, Ionică, my pet, and give you all His most previous gifts, if you go on behaving as you have been for some time past.</p>
205	<p>Sobietski [p. 204] Din sus de Humulești vin Vânătorii Neamțului, cu sāmānță de oameni de aceia care s-au hārțuit odinioară cu Sobietski, craiul polonilor.</p>	<p>Sobieski TRD Above Humulești, there is Vânătorii Neamțului, where the seed of such men as formerly harried Sobieski, the king of the Poles, still lives on.</p>	<p>Sobieski [p. 76] TRD Farther up the mountain from Humulești is Vânătorii Neamțului with the descendants of those bold men who once resisted Sobieski, King of Poland.</p>
206	<p>Nătălița [p. 205] Și câte oștiri străine și o droaie de cătane călări, tot nemți de cei mari, îmbrăcați numai în fir, au trecut în vremea copilăriei mele, cu săbiile scoase, prin Humulești, spre</p>	<p>Natalia TRD Foreign armies and a troop of soldiers on horseback, all high-ranking Germans in gold-embroidered cloth, they all went through Humulești in the days of my boyhood, with drawn swords,</p>	<p>Natalita [p. 78-79] TRD (+GRO) And how many foreign troops, how many squadrons of young recruits, those tall Germans in braided uniforms, passed through Humulești in the days of my childhood, with drawn swords, riding towards the</p>

	mănăstirile de maice, după Nătălița cea frumoasă!	making for the convents to look for beautiful Natalia ; and they made a great to-do in the convents and ransacked all the cells of the nuns, but could not find her; for the cellars of Pîrvu , the watchman, at Tîrgu Neamț could hide a young princess, in time of need.	nunnery in pursuit of the beautiful Natalita ; and the Germans caused a great commotion in the convent, and made a thorough search of all the nuns' cells, but they could not find her, for Pîrvu the sub-prefect of Tîrgu Neamțu, had a cellar that was quite equal to hiding even a princess if necessary.
207	privighetorul Parvu [p. 205] Și au făcut nemții mare tărașoi prin mănăstiri, și au răscolit de-a fir-a-păr toate chiliile maicelor, dar n-au găsit-o, căci și beciul privighetorului Parvu din Târgul-Neamțului putea să tainuiască la nevoie o domniță.	Pîrvu, the watchman ET Foreign armies and a troop of soldiers on horseback, all high-ranking Germans in gold-embroidered cloth, they all went through Humulești in the days of my boyhood, with drawn swords, making for the convents to look for beautiful Natalia; and they made a great to-do in the convents and ransacked all the cells of the nuns, but could not find her; for the cellars of Pîrvu, the watchman , at Tîrgu Neamț could hide a young princess, in time of need.	Pîrvu the sub-prefect [p. 78-79] TRD+ECH And how many foreign troops, how many squadrons of young recruits, those tall Germans in braided uniforms, passed through Humulești in the days of my childhood, with drawn swords, riding towards the nunnery in pursuit of the beautiful Natalita; and the Germans caused a great commotion in the convent, and made a thorough search of all the nuns' cells, but they could not find her, for Pîrvu the sub-prefect of Tîrgu Neamțu, had a cellar that was quite equal to hiding even a princess if necessary.
208	Ghica-vodă [p. 205] La 1852, în ziua când s-a sfințit paraclisul spitalului din Târgul-Neamțului și s-a deschis școala domnească de acolo, eu, împreună cu alți băieți, isonari ai bisericii, stam aproape de Ghica-vodă , care era față la acea serbare, înconjurat de o mulțime de lume, și nu ne mai săturam privindul.	Prince Ghica TRD+ADC In 1852 on the day when the chapel of the hospital at Tîrgu Neamț was being consecrated and the Prince's school was being opened, I was one of several boys who had a part to play in the church service, and we stood near Prince Ghica who was present at the ceremony with a whole throng of people round him.	Prince Ghica [p. 79] TRD+ADC In 1852, the day when the hospital chapel in Tîrgu Neamțu was dedicated, and the royal school was opened, I was there with a number of the other boys from the church choir, standing near Prince Ghica who was present at the ceremony surrounded by a whole crowd of people.
209	părintele Isaia Duhu [p. 206] Aceste vorbe, rostite de gură domnească, au brăzdat adânc inima norodului adunat acolo, și fără întârziere școala s-a umplut de băieți doriți de învățătură, între care eram și eu, cel mai bun de hârjoană și slăvit de leneș; leneș fără pereche mă făcusem, căci mama, după câtă minte avea, nu se îndura să mă mai trimită acum nici la o cofă de apă, numai să învăț	Father Isaiah Duhu TRD+ADC These words spoken by those princely lips imprinted themselves deeply upon the hearts of the people there present, and without delay the school was soon filled with boys who were anxious to learn, myself among them, excelling everyone in pranks and laziness; I'd grown so lazy that my equal was nowhere to be found, because mother wouldn't let me so much as fetch a tubful of water in her anxiety	Father Isaia Duhu [p. 80] TRD+ADC I had by now grown lazy beyond words, for Mother, in her innocence, would not so much as send me to fetch a bucket of water, for after all, was I not studying to become a priest, like Father Isaia Duhu , our teacher?

	carte și să mă fac popă, ca părintele Isaia Duhu , profesorul nostru.	that I should study and become a priest, like Father Isaiah Duhu , our teacher.	
210	starețul Nionil [p. 206] — Dacă o para luată pe nedreptul îți mănâncă o sută drepte, apoi șase mii de lei (leafa mea pe un an), care mi-a oprit-o starețul Nionil , pe nedreptul, câte parale drepte vor mânca de la Mănăstirea Neamțului?	abbot Neonil TRD+ADC "If one para wrongfully deducted equals a hundred rightfully earned ones, then how many honest paras are there in six thousand lei (my yearly salary), that have unlawfully been kept back by abbot Neonil and which the Neamț abbey shall eventually be made to disgorge?"	Prior Neonil [p. 80-81] TRD+ADC "If one para acquired dishonestly makes you lose one hundred honest ones, how much honest money will the Neamțu monastery lose through the six thousand lei – my yearly salary – which Prior Neonil , has wrongfully kept back?"
211	Goliat [p. 211] Gâtlan se certa și prin somn cu uriașul Goliat .	Goliath TRD Gatlan would fight with Goliath the giant in his sleep.	Goliath [p. 87] TRD Even in his sleep, Gâtlan used to wrestle with the giant Goliath .
212	Davidică [p. 211] De-a mai mare dragul să fi privit pe Davidică , flăcău de munte, cu barba în furculiță și favorite frumoase, cu pletele crețe și negre ca pana corbului, cu fruntea lată și senină, cu sprâncenele tufoase, cu ochii mari, negri ca murele și scânteietori ca fulgerul, cu obrazii rumeni ca doi bujori, nalt la stat, lat în spete, subțire la mijloc, mlădios ca un mesteacăn, ușor ca o căprioară și rușinos ca o fată mare, Dumnezeu să-l ierte! că n-avu parte să se preoțească.	young David TRD+ADC It was a real pleasure to look upon young David , that lad from the mountain with his forked beard and his fine whiskers, his curly hair as black as a raven's feather, his high, pure forehead, his bushy eyebrows, his large eyes, as black as mulberries, flashing like lightning, his ruddy cheeks like two peonies, tall of stature, broad in the shoulders, slim in the waist, pliant like a birch-tree, light-footed as a doe and timid as a girl.	Davidica [p. 88] TRD It was a real pleasure to watch Davidica , a lad from the mountains with a forked beard and fine whiskers, curly hair as black as a crow's wing, with a broad serene brow, thick eyebrows, big eyes as black as sloes and as bright as lightning, cheeks as red as peonies, tall of stature, broad-shouldered narrow-waisted, supple as a birch-tree, fleet as a deer, and shy as a girl.
213	Filaret Scriban [p. 211] Musteciosul Davidică de la Fărcașa, până tipărea o mămăligă, mântuia de spus pe de rost, repede și fără greș, toată istoria Vechiului Testament de Filaret Scriban , împărțită în perioade, și pronumele conjunctive de dativ și acuzativ din gramatica lui Măcărescu: — Mi-ți-i, ni-vi-li, me-te-îl-o, ne-ve-i-le; me-te-îl-o, ne-ve-i-le, mi-ți-i, ni-vi-li.	Filaret Scriban TRD In less time than it took him to make his mămăligă, that bewhiskered David of Fărcașa would finish reciting at full speed, without stumbling, the whole history of the Old Testament, divided into periods, by Filaret Scriban , and the conjunctive pronouns in the dative and accusative according to Măcărescu's grammar book: mi-ți-i, ni-vi-li, me-te-îl-o, ne-ve-i-le; me-te-îl-o, ne-ve-i-le, mi-ți-i, ni-vi-li, whatever that may be, dash it all!	Filaret Scriban [p. 87] TRD Davidica, from Fărcașa, who had a moustache, could recite to you, in the time it would take to make a bowl of mămăligă, the whole of Filaret Scriban 's Old Testament History, at great speed and without a mistake, all divided into periods, with the personal pronouns, dative and accusative, out of Marculescu's grammar, thrown in as a makeweight: "Mi-ți-I, ni-vi-li, me-te-îl-o, ne-ve-i-le; me-te-îl-o, ne-ve-i-le, mi-ți-i, ni-vi-li."

214	<p>Măcărescu [p. 211] Musteciosul Davidică de la Fărcașa, până tipărea o mămăligă, mântuia de spus pe de rost, repede și fără greș, toată istoria Vechiului Testament de Filaret Scriban, împărțită în perioade, și pronumele conjunctive de dativ și acuzativ din gramatica lui Măcărescu: — Mi-ți-i, ni-vi-li, me-te-îl-o, ne-ve-i-le; me-te-îl-o, ne-ve-i-le, mi-ți-i, ni-vi-li.</p>	<p>Măcărescu TRD In less time than it took him to make his mămăligă, that bewhiskered David of Fărcașa would finish reciting at full speed, without stumbling, the whole history of the Old Testament, divided into periods, by Filaret Scriban, and the conjunctive pronouns in the dative and accusative according to Măcărescu's grammar book: mi-ți-i, ni-vi-li, me-te-îl-o, ne-ve-i-le; me-te-îl-o, ne-ve-i-le, mi-ți-i, ni-vi-li, whatever that may be, dash it all!</p>	<p>Marculescu [p. 87] TRD (+GRO) Davidica, from Fărcașa, who had a moustache, could recite to you, in the time it would take to make a bowl of mămăligă, the whole of Filaret Scriban's Old Testament History, at great speed and without a mistake, all divided into periods, with the personal pronouns, dative and accusative, out of Marculescu's grammar, thrown in as a makeweight: “Mi-ți-I, ni-vi-li, me-te-îl-o, ne-ve-i-le; me-te-îl-o, ne-ve-i-le, mi-ți-i, ni-vi-li.”</p>
215	<p>Mirăuță [p. 212] Eu, ca și Mirăuță, nu mă prea osteneam până-ntr-atâta, să mor învățând; că doar nu-mi plâneau copiii acasă, nici dădusem catihetului cel poclon mare până pe-acolo.</p>	<p>Mirăuță TRD Like Mirăuță I wouldn't take that much trouble to kill myself with book learning; for no children were crying for me at home, nor had I given the principal that much of a premium.</p>	<p>Mirăuța [p. 89] TRD I was like Mirăuța, I did not intend to let my studies kill me either; after all, I had no children crying for me at home, and my present to the Principal had not been all that great either.</p>
216	<p>popa Buligă [p. 217] Popa Buligă, deși era bătrân, dacă vede că ni-i treaba de-așa, unde nu-și pune poalele antereului în brâu, zicând: — Din partea mea, tot chef și voie bună să vă dea Domnul, fiilor, cât a fi și-ți trăi!</p>	<p>Father Buliga TRD+ADC Father Buliga, though an old man, seeing how things stood, lifted up the skirts of his robe tucking them into his belt and saying: "As far as I am concerned, may God grant you fun and good cheer, as long as you live!"</p>	<p>Father Buligă [p. 96] TRD+ADC And Father Buligă, old as he was, when he saw we were in earnest tucked the skirts of his cassock into his belt, saying: “For my part, my boys, I pray God grant you joy and goodwill for the years to come.”</p>
217	<p>Zaharia Simionescu [p. 220] Și ia acum înțeleg eu că Gâtlan, căruia-i zicea în școală Zaharia Simionescu, a fost mai cu minte decât noi toți; căci el din cele aduse de noi s-a folosit; iară noi, din fericirea lui, pace!</p>	<p>Zaharia Simionescu TRD And I now see that Gâtlan, whose name in school was Zaharia Simionescu, proved the wisest of the lot; for he shared in the goods we'd brought; but we'd had no share in his happiness!</p>	<p>Zaharia Simionescu [p. 100-101] TRD And now I come to think of it, Gâtlan – called Zaharia Simionescu at school – was the wisest of us all, for he had a share of what we brought back, but did we share his happiness?</p>
218	<p>popa Neculai [p. 220] Tată-său, popa Neculai, nu-i vorbă, avea de unde să-i trimită; dar „Ce-i în mână nu-i minciună“.</p>	<p>priest Neculai TRD+ADC His father, priest Neculai, could have sent him plenty, no doubt; yet a bird in the hand is worth two in the bush.</p>	<p>the priest [p. 101] TRD+OMN No doubt his father, the priest, had plenty to send him, but a bird in the hand is worth two in the bush.</p>

219	<p>Nic-a lui Constantin a Cosmei [p. 221]</p> <p>Peste vro câteva zile am mai tăiat gustul de popie unuia, care venise în gazdă la noi din proaspăt; Nic-a lui Constantin a Cosmei, din Humulești, se duse și el cu tălpile bășicate pe urma lui Oșlobanu.</p>	<p>Nică, the son of Constantin, son of Cosma TRD+EXP</p> <p>A few days later we cured Nică, the son of Constantin, son of Cosma, from Humulești, who had but recently joined us in our lodgings, of the taste for the clerical calling.</p>	<p>Nica, the son of Constantin Acosmei [p. 102] TRD+EXP</p> <p>This was Nica, the son of Constantin Acosmei from Humulești.</p>
220	<p>Ioana lui Grigoraș Roșu [p. 225]</p> <p>Cată de nu te lăsa pe tânjală, pune mâna pe afiștat mai repede și vin-acasă; căci Ioana lui Grigoraș Roșu, de la noi, așteaptă cu nerăbdare să-ți fie preoteasă.</p>	<p>Ioana, daughter of Grigoraș Roșu TRD+EXP</p> <p>"Try not to dawdle but lay hands on that certificate as soon as you can come home, for Ioana, daughter of Grigoraș Roșu in our village, is looking forward to being a clergyman's wife.</p>	<p>Ioana, Grigoraș Roșu's daughter [p. 108] TRD+EXP</p> <p>Ion, I've got my eye on a nice parish for you," said Uncle Vasile, as he left, "so be sure not to fool about; get your hand on your diploma as soon as you can, and come back home, because Ioana, Grigoraș Roșu's daughter in our village, is looking forward to becoming a priest's wife.</p>
221	<p>Mihai scripcarul din Humulești [p. 230]</p> <p>De piatră de-ai fi fost, și nu se putea să nu-ți salte inima de bucurie când auzeai, uneori în puterea nopții, pe Mihai scripcarul din Humulești umbând tot satul câte c-o droaie de flăcăi după dansul și cântând:</p> <p>Frunză verde de cicoare, Astă noapte pe răcoare Cânta o privighetoare Cu viersul de fată mare. Și cânta cu glas duios, De picau frunzele jos; Și cânta cu glas subțire Pentru-a noastră despărțire; Și ofta și ciripea, Inima de ț-o rupea!</p>	<p>Mihai, the fiddler of Humulești TRD+ADC</p> <p>Even if you had been a block of stone, you couldn't have sat still when you heard Mihai, the fiddler of Humulești, walking the village in the dead of night with a crowd of young fellows in his wake, singing:</p> <p>Tender leaf of springtime green, In the hours of darkness keen A nightingale within the glade Sang as sweet as any maid, And so moving was her tone That the leaves would flutter down; Sad and tender was her strain To those who ne'er would meet again; Sighs and trills she ceaseless makes Piercing deep the heart that breaks.</p>	<p>Mihai, the Humulești fiddler [p. 116] TRD+ADC (+GRO)</p> <p>Even if you had a heart of stone, it would leap for joy to hear, sometimes, in the middle of the night, Mihai, the Humulești fiddler, wandering through the village with a group of lads at his heels, singing:</p> <p>Green leaf of the willow, In the midnight glade A nightingale sang With the voice of a maid. So sweetly it sang, In the tree so tall, So sadly it sang, The leaves did fall. It sang of how we had to part. It sighed and trilled and broke my heart.</p>
222	<p>Mihai lăutarul [p. 230]</p>	<p>the fiddler ADC+OMN</p>	<p>our Mihai [p. 116] TRD+OMN</p>

	<p>Și câte și mai câte nu cânta Mihai lăutarul din gură și din scripca sa răsunătoare, și câte alte petreceri pline de veselie nu se făceau pe la noi, de-ți părea tot anul zi de sărbătoare!</p>	<p>So many were the songs the fiddler would sing and play upon his sweet-sounding fiddle!</p>	<p>What songs he sang, our Mihai, and what tunes he played on his sonorous fiddle; and what gay gatherings we had, until it seemed the year was one long holiday.</p>
223	<p>Luca Moșneagu [p. 230] Luca Moșneagu, megieșul nostru, vă duce cu căruța cu doi cai ca niște zmei.</p>	<p>Old Luca TRD+ADC Old Luca, our neighbour, is going to drive you in his cart, with his two fiery steeds.</p>	<p>Lucă Moșneagu [p. 117] TRD Our neighbour Lucă Moșneagu is taking you in his cart, with those two horses like fiery dragons.</p>
224	<p>părintele Chirilaș [p. 231-232] Și cu câtă carte știu, cu câtă nu știu, peste câțiva ani pot s-ajung dichiu la vrun mitoc și să strâng un știubei plin de galbeni, ca părintele Chirilaș, de la jugărit, din Vânătorii Neamțului.</p>	<p>Father Kirilaș TRD+ADC I very nearly told mother that I'd turn monk at Neamț or at Secu, and with the amount of learning I had, or had not, I might, in a few years' time, become superintendent in some small monastery and lay by a tubful of gold coins such as Father Kirilaș, of Vânătorii Neamțului, amassed from carting wood.</p>	<p>Father Chirilas [p. 118] TRD+ADC With all the learning I've got and haven't got, a few years from now I'd be the head of a religious hostel, and making posts of money out of forestry and pasturage dues, like that Father Chirilas in Vânătorii Neamțului.</p>
225	<p>Olimbiada [p. 232-233] Și, scurtă vorbă, ne adunăm, cu rudele lui Zaharia, cu ale mele, în ogradă la moș Luca, sărutăm noi mâna părinților, luându-ne rămas bun cu ochii înecați în lacrimi și, după ce ne suim în căruță, supărați și plânși, ca vai de noi, Luca Moșneagu, harabagiul nostru, dă bici cailor, zicând nevestei sale, care închidea poarta după noi: „Olimbiadă, ia sama bine de borta ceea!“</p>	<p>Olimpiada TRD To make a long story short, we and Zaharia's relatives collected in old Luca's yard, we kissed our parents' hands, taking our leave with tears in our eyes; and when we had climbed into the cart as sorrowful and tearful as could be, old Luca, our driver, whipped up the horses, saying to his wife who was shutting the gates after us: "Olimpiada, my dear, mind that hole, do!"</p>	<p>Olimbiada [p. 120] TRD And no sooner were we up in the cart than Lucă, paying no heed to our miserable sobs, whipped up the horses, bawling back at his wife as she shut the gate after us: "Olimbiada, give an eye to that hole in the fence!"</p>

226	<p>părintele Dumitru [p. 175] Și a treia zi după asta, dându-ne schimburi și câte două perechi de obiele de suman alb, ne-am încălțat cu opincile binișor și, sărutând mâna bunicăi, am luat-o prin Boboiești, iar cu bunicul și cu Dumitru, fratele mamei cel mai mic, și suind pe la fundul Hălăucii, am ajuns după un târziu în Fărcașa, unde ne-a fost și masul, împreună cu părintele Dumitru de la Pârăul Cârjei, care avea o gușă la gât cât o ploscă de cele mari și gârâia dintr-însa ca dintr-un cimpoi, de n-am putut închide ochii de răul său mai toată noaptea.</p>	<p>father Dumitru TRD+ADC On the next day but one, provided with clean underwear and two pairs of foot wrappings made of stiff white cloth, we slipped on our new boots and having kissed grandmother's hand, we took the Boboiești road, with grandfather once more as well as Dumitru, mother's youngest brother. After climbing behind the Hălăuca, we eventually reached Fărcașa, and that was our resting place for the night. Our company there was father Dumitru from a place called Pirăul Cârjei, who had a goitre upon his neck as big as a large wine flask, and he would cackle and drone like a bagpipe so that I got not a wink of sleep on account of him all night long.</p>	<p>Father Dumitru [p. 35] TRD+ADC The third day after this, they gave us each a change of linen, and two pairs of white woollen leg-wrappings; then we carefully put on our opinci, and after kissing Grandmother's hand, off I went through Bobești, with my grandfather and Dumitru, my mother's younger brother. Going up the Hălăuca valley, we reached Fărcașa rather late, and we spent the night with Father Dumitru of Pârăul Cârjei who had a goitre as big as a pumpkin on his neck, and wheezed through it like a bagpipe, and I couldn't get a wink of sleep all night because of him.</p>
227	<p>jidan [p. 207-208] Ne-ați luat cu șmecherie pe marele mucenic Dimitrie, izvorătorul de mir, și ne-ați dat, în locul acestui sfânt vestit, pe Lazăr, un jidan tremțuros, care tot moare și iar învie, și învie și iar moare, de nu mai știe nime de numele lui.</p>	<p>Jew ADC By cunning machinations you filched the Holy Martyr Demetrius Fountainhead of the Holy Ointment, from us, and instead of this renowned saint you have given us Lazarus, a ragged Jew, who keeps on dying and resurrecting, and resurrecting and dying again, so that no one will pay heed to him any longer.</p>	<p>Jew [p. 82] ADC You stole the great martyr Demetrius from us on the sly, and instead of that famous saint, you left us with this Lazarus, a miserable ragged Jew who keeps dying and living and living and dying, and nobody knows anything about him.</p>
228	<p>jidovi [p. 211-212] Mai bună minte avea Mirăuță din Grumăzești, care umbla trelalela, în puterea iernii, pe la tărăbile jidovești, întrebând ba teacă de cosor, ba căpestre de purici, ba cuie de la corabia lui Noe, ba fragi și căpșune pentru cineva care pornise într-adaos, ba cânta în pilda jidovilor: Nu-mi e ciudă de gândac, C-a mâncat frunza de fag; Dar mi-e ciudă pe omidă, C-a mâncat frunza de crudă: N-a lăsat să odrăsească,</p>	<p>Jews ADC Far more sensible was Mirăuță of Grozăvești, who would loaf about in the bitterest cold of winter, calling at every Jewish booth, for fun: here he would ask for a straight sheath for his curved pruning knife, there for a halter for fleas, at another place it was for nails out of Noah's Ark, now wild strawberries or cultivated strawberries for someone who's gone out of his mind; or he would sing to spite the Jews: The beetle I can just abide That munches beech leaves far and wide; The caterpillar is a brute: It kills off every tender shoot</p>	<p>Jews [p. 88] ADC More sense had Mirăuța from Grumăzești, for in the heart of the winter he wandered in and out of the Jewish shops, asking for sickle-cases, flea-bridles, nails from Noah's ark, and wild or garden strawberries for a woman in an interesting condition; or he would sing, after the manner of the Jews: I don't care if the beetle or the bug Likes to gobble up the lime-tree leaves, But I do care if the greedy caterpillar Nibbles at the shoots so green, For then remains no patch of shade To cool the brow of the warrior brave...</p>

	Voinicii să se umbrească.	And does not let them reach a height To shelter lads and lasses bright!	and and other such nonsense that happened to come into his head.
229	hojmălău [p. 165] Și Nic-a lui Costache, dușmanul meu, și cu Toader a Catincăi, alt hojmălău , au trecut pe lângă mine vorbind cu mare ciudă; și se vede că i-a orbit Dumnezeu de nu m-au putut găbui.	loathsome brute EXP My enemy, Nică, Costache's son, with Toader, Catinca's son, an equally loathsome brute , passed by me, saying just what they were going to do to me.	long-legged gawc [p. 19] EXP And my enemy, Nică Costache, and Toader Acatincăi, another long-legged gawc , passed right by me, chattering to each other with annoyance.
230	„Ion Torcălău“ [p. 199] Toate ca toatele, dar la cusut și sărăduit sumane și mai ales la roată, mă întreceam cu fetele cele mari din tors; și din astă pricină, răutăcioasa de Măriuca Săvucului, care, drept să vă spun, nu-mi era urâtă, făcea adeseori în ciuda mea și-mi bătea din pumni, poreclindu-mă „Ion Torcălău“ , cum îi zicea unui țigan din Vânători.	"Ion Torcălău" TRD+ADG I may not have been much good, but when it came to sewing and embroidering cloth coats and particularly to spinning I was every bit as good as the older girls; and that's the reason why that wicked Măriuca, daughter of Savucu, whom, by the way, I did not dislike, would often tease and mock me, nicknaming me "Ion Torcălău" , which was the name of a gipsy from Vânători. **Could be rendered by "John Spinster" or "Spinster John".	'Ion Torcalău' – Ion the Spinner [p. 68] TRD+EXP All the same, when it came to sewing and embroidering the cloaks, and especially at spinning, I could out-do any of the older girls, and on that account, saucy Măriuca Savucu, whom, to tell the truth, I did not dislike, often grew angry with me and teased me, and called me 'Ion Torcalău' – Ion the Spinner – the name of a gipsy from the village of Vânători.
231	lainic [p. 170] Până-n seară, am și colindat mai tot satul, ba și pe la scăldat am tras o raită, cu prietenul meu Chiriac al lui Goian, un lainic și un pierde-vară ca și mine.	a lazybones ADC Before nightfall I had already gone the round of the village, and even had a look at the bathing-place with my friend Kiriac, son of Goian, a lazybones and a ne'er-do-well like myself.	an idler [p. 28] ADC By that evening I had walked all round the village and had even run down to the river for a swim with my friend Chiriac Goian, an idler and a vagabond like myself.
232	pierde-vară [p. 170] Până-n seară, am și colindat mai tot satul, ba și pe la scăldat am tras o raită, cu prietenul meu Chiriac al lui Goian, un lainic și un pierde-vară ca și mine.	a ne'er-do-well ADC Before nightfall I had already gone the round of the village, and even had a look at the bathing-place with my friend Kiriac, son of Goian, a lazybones and a ne'er-do-well like myself.	a vagabond [p. 28] ADC By that evening I had walked all round the village and had even run down to the river for a swim with my friend Chiriac Goian, an idler and a vagabond like myself.
233	dugliș [p. 192] Mă trezește mama într-o dimineață din somn, cu vai-nevoie, zicându-mi: „Scoală, duglișule , înainte de răsăritul soarelui; iar vrei să te pupe cucul armenesc și	you lazy boy ADC One morning mother woke me up with the greatest difficulty saying:	you sluggard [p. 59] ADC One morning, Mother roused me with difficulty from my sleep, saying: “Get up, you sluggard , before the sun rises.

	să te spurce, ca să nu-ți meargă bine toată ziua?"	"Get up, you lazy boy , before the sun rises, or do you want the Armenian cuckoo to poop on you so that everything will go wrong with you all day?"	
234	<p>gligan [p. 200] Văzând ea că nu dau răspuns de nicăieri, lasă toate în pământ și se ia după mine la baltă, unde știa că mă duc; și, când colo, mă vede tologit, cu pielea goală pe nisip, cât mi ți-i gliganul; apoi, în picioare, fiind la urechi câte-o lespejoară fierbinte de la soare, cu argint printr-însele, și aci săream într-un picior, aci în celălalt, aci plecam capul în dreapta și în stânga, spunând cuvintele:</p> <p>Auraș, păcuraș, Scoate apa din urechi, Că ți-oi da parale vechi; Și ți-oi spăla cofele Și ți-o bate dobele!</p>	<p>a lout EXP Not getting any answer, she left her work undone and followed in my tracks to the waterside where she knew I was in the habit of going; and there I was lying naked in the sand, as big a lout as ever was.</p>	<p>a big fellow [p. 70] ADC And finding I made no answer, she left everything and came to look for me at the water-hole where she knew I was in the habit of going; and there she found me, stretched out stark naked in the sand, such a big fellow too; and suddenly I would stand and put to my ear a pebble, hot from the sun, with grains of silver in it, and I would hop first on one leg, then the other, leaning my head now to the right, now to the left, reciting the words: Golden pebble, pitch-black pebble, Draw the water from my ears, I'll give you a pair of silver shears, I'll scrub your bucket until it shines, And beat the drum till supper time.</p>
235	<p>coropcar [p. 201] — Îi veni tu acasă, coropcarule, dacă te-a răzbi foamea, ș-apoi atunci vom avea altă vorbă!</p>	<p>you tramp ADC "You'll come home, you tramp, when hunger gets the better of you and then you'll dance to another tune."</p>	<p>you vagabond [p. 71] ADC "You'll come home, you vagabond, when hunger starts to grind you, and then I'll have something to say to you."</p>
236	<p>melian [p. 202] Noroc din cer până-n pământ că nu m-a prins melianul și haramninul de Trăsnea, care avea mare ciudă pe mine, de când mă zăpșise în grădina lui la furat mere domnești și pere sântiliești, căci m-ar fi snopit în bătaie.</p>	<p>hulking ADC It was amazing that I was not caught by that great hulking villain Trăsnea, who had borne me a grudge ever since the time when he had caught me stealing his best apples and summer pears in his garden, for he'd have beaten the life out of me, and that would have been the last straw considering the plight I was in!</p>	<p>-- [p. 72] OMN And thank my lucky stars that that infernal rogue Trăsnea, did not set hands on me, for he had borne me a grudge ever since he had caught me in his orchard, stealing his fine apples and his Saint Elias pears.</p>
237	<p>haramnin [p. 202] Noroc din cer până-n pământ că nu m-a prins melianul și haramninul de Trăsnea, care avea mare ciudă pe mine, de</p>	<p>villain ADC It was amazing that I was not caught by that great hulking villain Trăsnea, who had borne me a grudge ever since the time when he had caught me</p>	<p>infernal rogue [p. 72] EXP And thank my lucky stars that that infernal rogue Trăsnea, did not set hands on me, for he had borne me a</p>

	când mă zăpăsisse în grădina lui la furat mere domnești și pere sântiliești, căci m-ar fi snopit în bătaie.	stealing his best apples and summer pears in his garden, for he'd have beaten the life out of me, and that would have been the last straw considering the plight I was in!	grudge ever since he had caught me in his orchard, stealing his fine apples and his Saint Elias pears.
238	coblizan [p.] — Bine-ți șede, coșcogeme coblizan , să umbli lela pe drumuri în halul acesta și să mă lași tocmai la vremea asta fără leac de ajutor!	idle fellow ADC At which she, with a mother's kindness, looked tenderly upon me and said with a sigh: "A fine thing for such a great, big, idle fellow to walk the country in such a state and leave me right now with no help at all!	boy [p. 73] TSO It's a fine thing for a big boy like you to be stravageing the roads in your condition, and at a time like this, leaving me without any help.
239	țopârlan [p. 207] — Pesemne păcatele mele cele mari și grele m-au aruncat și aici, să învăț niște țopârlani sălbatici!	Bumpkins ADC "It's my great and grievous sins that have driven me into this place to teach these savage bumpkins !	clodhopping [p. 81] ADC "Surely it is my great and grievous sins that have brought me here to teach these clodhopping savages.
240	moglan [p. 207] Iar tu, moglanule de Oșlobene, care te robești pântecelui și nu-ți dai cătuși de puțină osteneală minții, te-i face popă ca tată-tău când s-or pusnici toți bivoliile din Mănăstirea Neamțului!	you stupid lout ADC And you, Oșlobanu, you stupid lout , a slave to your belly and taking no trouble whatsoever over your mind, you'll be a priest like your father before you, when all the buffalos at the Neamț monastery have turned hermits."	you yokel [p. 81] ADC Oșlobanu, you yokel , you're a slave to your belly and you give your brain as little trouble as possible.
241	babalâc [p. 233] Tot umblând noi din școală în școală, mai mult, ia, așa „de frunza frâsinelului“, mâine, poimâine avem să ne trezim niște babalâci gubavi și oftigoși numai buni de făcut popi, ieșiți din Socola.	old men ADC Continually going from one school to another all to no purpose, any day now we'll find ourselves turning into sickly, weak old men , just right for the priesthood, as soon we've finished at Socola!"	old men [p. 120-121] ADC Here we go, drifting from school to school and all to no purpose, and one of these days we'll find we're just two wheezy old men , only fit to be priests, and just fresh out of Socola.
242	chiolhănos și ticăit [p. 235] Dac-ar ști el, chiolhănosul și ticăitul , de unde am pornit astă noapte, ș-ar strânge leoarba acasă, n-ar mai dărdâi degeaba asupra cășorilor mei!	the lazy devil ADC If he only knew, the lazy devil , where we'd started from last night, he'd hold his tongue; he wouldn't go on at my horses in that fashion!	hopper-mouthed young crackbrain [p. 123] ADC If that hopper-mouthed young crackbrain knew where we started out from in the middle of last night, he would keep his mesopotamian mouth shut, so he would, and not start splathering about my good horses!
243	bădița Vasile tântul [p. 164] Nu trece mult după asta, și-ntr-o zi, prin luna lui mai, aproape de Moși, îndeamnă	Master Vasile, the blockhead ADC+TRD Not long after this, one day in the month of May, close upon the Whitsun Moși festival, the Evil	blockhead Vasile [p. 18] ADC+TRD Not long after this, and on a day in the month of May, about the time of the great fair of Pentecost, the

	păcatul pe bădița Vasile tântul , că mai bine nu i-oi zice, să pună pe unul, Nic-a lui Costache, să mă procitească.	One prompted Master Vasile, the blockhead , for I have no better word for him, to appoint a fellow called Nică, Costache's son, to test my knowledge.	Devil tempted that blockhead Vasile —there is no other word for him—to set a certain Nică Costache to hear my revision.
244	lăieș [p. 186] Dar bun pocinog a mai fost ș-aista, zicem noi, oprindu-ne în răscrucile drumului din mijlocul satului, aproape de biserică. Încă una-două de aiestea, și ne scot oamenii din sat afară ca pe niște lăieși .	Gipsies TSO One or two more welcomes like that and we'll be driven out of the village, like gipsies .	gipsies [p. 52] TSO One or two more of that sort, and we'll be chased out of the village like gipsies .
245	mocan [p. 172] Ciubuc Clopotarul tot din Ardeal știa puțină carte, ca și mine; și apoi a pribegit de-acolo, ca și noi, s-a tras cu bucatele încoace, ca și moș Dediu din Vânători și alți mocani , din pricina papistașiei mai mult, pe cât știu eu.	mocani TRD+ADG Ciubuc, the bellringer, had learned his letters in Transylvania, like myself, and then he left those parts and wandered away, as we did; he came over here with his belongings, like old Dediu of Vinatori and other mocani* mainly to avoid being turned into a papist, as far as I know. **Wealthy sheep-rearing Transylvanian peasants; Transylvanian shepherds in the Carpathians.	mocani [p. 30] TRD+ADG He had left there, as we had, and moved up into these parts with all his belongings, like old Dediu from Vânători and other mocani* . **Mocani: The name formerly given to Transylvanian Rumanians of the region of Brasov (now called Stalin).
246	humuleștenii [p. 188] Cu asta se hrănesc mai mult humuleștenii , răzeși fără pământuri, și cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brânză, lână, oloi, sare și făină de păpușoi; sumane mari, genunchere și sărdace; ițari, bernevici, cămeșoae, lăicere și scorțuri înflorite; ștergare din borangic alese, și alte lucruri, ce le duceau luna în târg de vânzare, sau joia pe la mănăstirile de maice, cărora le vine cam peste mână târgul.	The inhabitants of Humulești ADC The inhabitants of Humulești lived chiefly by this. They were landless free peasants and itinerant merchants, trading in cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt, and maize flour; cloth coats—big ones, reaching down to the knees, and short ones—, tight trousers, white cloth trousers, night gowns; carpets, either square with floral designs, or narrow runners; spreads made of local silk with woven patterns, and sundry other things. These they took on Mondays to market or on Thursdays to convents, because the fairs were not easy for the nuns to get to.	the people of Humulești [p. 55] ADC Many of the people of Humulești were what we call răzeși – peasants liberated from feudalism but having no land – and they made their living in this way, and by trading in a variety of things, such as cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt and maize-meal; and coats, long, knee-length or short, trousers, wide or narrow, shirts, rugs and aprons embroidered with flowers, women's headveils of raw silk, and other goods which they took to sell on Mondays in the market or on Thursdays at the convents, seeing that the nuns found it difficult to get to market.

247	<p>plăieș [p. 178] Era o zi frumoasă în duminica aceea, și plăieșii spuneau că n-au mai apucat așa primăvară devreme de când is ei.</p>	<p>the peasants ET That Sunday was a fine day and the peasants were saying that they had never seen such an early spring, not since they were born.</p>	<p>the mountaineers [p. 38-39] ADC That Sunday was a lovely day; the mountaineers said they had never in their lives seen such an early spring.</p>
248	<p>polon [p. 204] Din sus de Humulești vin Vânătorii Neamțului, cu sămânță de oameni de aceia care s-au hărțuit odinioară cu Sobietki, craiul polonilor.</p>	<p>the Poles ADC Above Humulești, there is Vânătorii Neamțului, where the seed of such men as formerly harried Sobieski, the king of the Poles, still lives on.</p>	<p>Poland [p. 76] TSO Farther up the mountain from Humulești is Vânătorii Neamțului with the descendants of those bold men who once resisted Sobieski, King of Poland.</p>
249	<p>nemți [p. 205] Și câte oștiri străine și o droaie de cătane călări, tot nemți de cei mari, îmbrăcați numai în fir, au trecut în vremea copilăriei mele, cu săbiile scoase, prin Humulești, spre mănăstirile de maice, după Nătălița cea frumoasă!</p>	<p>Germans ADC Foreign armies and a troop of soldiers on horseback, all high-ranking Germans in gold-embroidered cloth, they all went through Humulești in the days of my boyhood, with drawn swords, making for the convents to look for beautiful Natalia; and they made a great to-do in the convents and ransacked all the cells of the nuns, but could not find her; for the cellars of Pîrvu, the watchman, at Tîrgu Neamț could hide a young princess, in time of need.</p>	<p>Germans [p. 78-79] ADC And how many foreign troops, how many squadrons of young recruits, those tall Germans in braided uniforms, passed through Humulești in the days of my childhood, with drawn swords, riding towards the nunnery in pursuit of the beautiful Natalita; and the Germans caused a great commotion in the convent, and made a thorough search of all the nuns' cells, but they could not find her, for Pîrvu the sub-prefect of Tîrgu Neamțu, had a cellar that was quite equal to hiding even a princess if necessary.</p>

Sursa: elaborat de autor

Cuvinte-realități sociopolitice din opera lui Ion Creangă *Amintiri din copilărie* și traducerea acestora

	I. Creangă <i>Amintiri din copilărie</i> [197]	A. Cartianu și R.C. Johnston, <i>Memories of My Boyhood, București: Minerva, 1978</i> [198] Strategie de traducere	A.L. Lloyd, <i>Recollections from Childhood, London: Lawrence and Wishart, 1956</i> [199] Strategie de traducere
1.	<p>judete [p. 236] Auzind noi ce ni se pregătește, ghiontindu-ne-am unul pe altul, chicotind înădușit, și ca' mai ba să zicem nici căre! În sfârșit, după multe șfichiuri ce-a primit moș Luca de la unii-alții, cum e lumea a dracului, mergând noi în pasul cailor, din hop în hop, tot înainte prin răcăcările de pe ulițele Iașilor, am ajuns într-un târziu, noaptea, în cieriul Socolei și am tras cu căruța sub un plop mare, unde-am găsit o mulțime de dascălime adunată de pe la catiheți, din toate judetele Moldovei: unii mai tineri, iar cei mai mulți cu niște târsoage de barbe cât badanalele de mari, șezând pe iarbă, împreună cu părinții lor, și preoți și mireni, și mărturisindu-și unul altuia păcatele!</p>	<p>-- OMN At long last, after many a flick and a sting that old Luca collected on all sides, for people can be very nasty when you're driving at a slow steady pace, in and out of pot-holes, through all the bumps and ruts of the Jassy streets, we eventually came, late at night, to the yard of Socola; and we drove under a great big poplar tree where we found plenty of students from all the seminaries of Moldavia; some were young, but most of them wore great big unkempt beards like yard brooms; they were sitting upon the grass with their parents, clerics and lay people together, telling each other of their troubles!</p>	<p>-- [p. 124] OMN We drew up under a big poplar, where we found a crowd of students like ourselves, assembled from all the Catechist Schools in the province of Moldavia.</p>
2.	<p>mahala [p. 204] Înspre apus miază-zi vin mănăstirile: Agapia, cea tănuită de lume; Văratiful, unde și-a petrecut viața Brâncoveanca cea bogată și milostivă, și satele Filioara, hățașul căprioarelor cu sprâncene scăpate din mănăstire; Bălătești, cei plini de salamură, și Ceahlăiești, Topolița și Ocea, care alungă cioara cu perja-n gură tocmai dincolo, peste hotar; iar spre crivăț, peste Ozana, vine Târgul-Neamțului, cu mahalalele</p>	<p>outlying districts ADC Up north, beyond the waters of the Ozana, there's Tîrgu Neamț and its outlying districts: Pometea under the Cociorva hill, where every house has a large orchard; Țuțuieni, whose people have come from across the mountains, who eat rancid bacon, get their livelihood from rearing sheep and dressing their wool, and are famous for their oil presses; Condreni with the water-mills on the</p>	<p>suburbs [p. 77] ADC Northwards, beyond the Ozana, there is Târgul Neamțului with its suburbs: Pometea, at the foot of Cociorva Hill, where every house has its own large orchard; and Țuțuieni, whose inhabitants come from Transylvania, eat rancid bacon-fat, and make a living by herding sheep and spinning wool, and are well-known for their oil-presses; and Codreni with its flour-mills on the Neamțșor river, and its textile-mills for making peasant coats.</p>

	Pometea de sub dealul Cociorva, unde la toată casa este livadă mare; Țuțuieni, veniți din Ardeal, care mănâncă slănină rancedă, se țin de coada oilor, lucrează lâna și sunt vestiți pentru teascurile de făcut oloi; și Condrenii, cu morile de pe Nemțișor și piuăle de făcut sumani.	Nemțișor and the fulling-mills for the fulling of cloth.	
3.	rohatca Păcurari [p. 235] Iar, mai ales, pe la asfințitul soarelui, tocmai când intram în Iași, pe rohatca Păcurari , un flăcăuan al dracului ne-a luat în răs cum se cade zicând: — Moșule, ia sama de ține bine telegarii ceia, să nu ia vânt; că Iașul ista-i mare și, Doamne ferește, să nu faci vro primejdie!...	Păcurari Street ET And particularly about sundown, as we were just entering the town of Jassy, along Păcurari Street , the very devil of a strapping fellow mocked us outright saying: "Take care, old man, hold those steeds in check, lest they gallop away, for this town of Jassy is a large one and, God help me, you may wreak havoc in it!"	Păcurari Gate [p. 123] TRD+ADC Especially when, at sunset, just as we were coming into Iași by the Păcurari Gate , some cheeky young devil gave it to us properly, shouting: "Hey, look out, Grand-dad!"
4.	biserica Sfântului Nicolai [p. 165] A doua zi însă a venit părintele pe la noi, s-a înțeles cu tata, m-au luat ei cu binișorul și m-au dus iar la școală. „Că, dă, e păcat să rămâi fără leac de învățătură, zicea părintele; doar ai trecut de bucheluadezla și bucherițazdra: ești acum la ceaslov, și mâine-poimâine ai să treci la psaltire, care este cheia tuturor învățăturilor, și, mai știi cum vine vremea? poate să te faci și popă aici, la biserica Sfântului Nicolai , că eu pentru voi mă strădănuiesc.	the church of St. Nicholas ECH+ADC+TRD Maybe you'll live to become the priest here, at the church of St. Nicholas , because it's for the likes of you that I take the pains I do.	St. Nicholas' church [p. 19-20] ECH+ADC+TRD You're at the prayer-book now, and any day you'll be passing on to the psalter, which is the key to all knowledge; and who knows what will happen in time, you may become priest here, at St. Nicholas' church ; it's only for you boys that I'm putting myself out.
5.	staniște [p. 216] Și ne întoarcem noi la gazdă pe la asfințitul soarelui, mâncăm ce mâncăm și-apoi rugăm pe moș Bodrângă să ne cânte; și unde nu se adună o mulțime de dascălime la noi, căci aici era staniștea lor; și ne întărtăm la joc, știi colè, ca la vârsta aceea, de nici simțirăm când a trecut noaptea.	favourite meeting-places EXP And back we went to our lodgings, about sunset; we ate our fill and then asked old Bodrângă to play for us; and, from everywhere around, a crowd of young clerics swarmed in, for that was one of their favourite meeting-places .	as if it were their own house [p. 95] EXP We returned to our lodgings at sunset, ate what there was, and then begged old Bodrângă to play to us; and before long a whole flock of students joined us as if it were their own house ; and we got so excited dancing, as you do at that age, that we did not notice the night slipping by.
6.	crâșmă [p. 218]	Tavern ADC	tavern [p. 97] ADC

	Cam pe înserate, ne luăm târâș, cu moș Bodrângă cu tot, și ne băgăm într-o cinstită crâșmă , la fata vornicului de la Rădășeni, unde mai multă lume se aduna de dragostea crâșmăriței decât de dorul vinului; căci era și frumoasă, bat-o hazul s-o bată!	About nightfall we all, not forgetting old Bodrîngă, betook ourselves to a respectable tavern belonging to the daughter of the mayor at Rădășeni, where more people would come for love of the hostess than for any urge to drink wine; and lovely she was, too, a blessing upon her!	Late that night, we all shuffled off, old Bodrângă and the rest of us, to a well-known tavern belonging to the daughter of the mayor of Rădășeni, where a lot of people came rather for love of the landlady than the liquor, for by the living God, she was beautiful.
7.	Mănăstirea Neamțului [p. 206] — Dacă o para luată pe nedreptul îți mănâncă o sută drepte, apoi șase mii de lei (leafa mea pe un an), care mi-a oprit-o starețul Nionil, pe nedreptul, câte parale drepte vor mânca de la Mănăstirea Neamțului?	the Neamț abbey TRD+EXP "If one para wrongfully deducted equals a hundred rightfully earned ones, then how many honest paras are there in six thousand lei (my yearly salary), that have unlawfully been kept back by abbot Neonil and which the Neamț abbey shall eventually be made to disgorge?"	the Neamțu monastery [p. 80-81] TRD+ADC "If one para acquired dishonestly makes you lose one hundred honest ones, how much honest money will the Neamțu monastery lose through the six thousand lei – my yearly salary – which Prior Neonil, has wrongfully kept back?"
8.	Mănăstirea Secu [p. 204] Și mai în sus, mănăstirile Secu și Neamțul, altădată fala bisericii române și a doua vistierie a Moldovei.	the monastery of Secu TRD+ADC Still further north are the monasteries of Secu and Neamț, once the chief glory of the church of Romania and a second treasury of Moldavia.	the monastery of Secu [p. 76] TRD+ADC Higher still are the monasteries of Secu and Neamțu, in by gone days the pride of the Rumanian Church and the second treasury of Moldavia.
9.	târg [p. 188] Cu asta se hrănesc mai mult humuleștenii, răzeși fără pământuri, și cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brânză, lână, oloi, sare și făină de păpușoi; sumane mari, genunchere și sârdace; ițari, bernevic, cămeșoaie, lăicere și scorturi înflorite; ștergare din borangic alese, și alte lucruri, ce le duceau luna în târg de vânzare, sau joia pe la mănăstirile de maice, căroră le vine cam peste mână târgul .	Market / fairs ADC These they took on Mondays to market or on Thursdays to convents, because the fairs were not easy for the nuns to get to.	market [p. 55] ADC Many of the people of Humulești were what we call <i>răzeși</i> – peasants liberated from feudalism but having no land – and they made their living in this way, and by trading in a variety of things, such as cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt and maize-meal; and coats, long, knee-length or short, trousers, wide or narrow, shirts, rugs and aprons embroidered with flowers, women's headveils of raw silk, and other goods which they took to sell on Mondays in the market or on Thursdays at the convents, seeing that the nuns found.
10.	Mănăstirea Agapia [p. 204] Înspre apus miază-zi vin mănăstirile: Agapia , cea tănuită de lume; Văraticeul, unde și-a petrecut viața Brâncoveanca cea bogată și milostivă, și satele Filioara, hățașul căprioarelor	the convent Agapia TRD+EXP To the south-west you have the convents: Agapia , hidden away from the world, Văratec, where Brâncoveanu's rich and bountiful wife spent her life; and the villages of Filioara with its forest-	the monastery Agapia [p. 77] TRD+ADC Towards the south-west lie the monasteries: Agapia , secluded from the world, and Văratice where the rich and charitable Princess Brancoveanu spent her days; and the villages of Filioara, the refuge of the two-

	cu sprâncene scăpate din mănăstire; Bălătești, cei plini de salamură, și Ceahlăiești, Topolița și Ocea, care alungă cioara cu perja-n gură tocmai dincolo, peste hotar; iar spre crivăț, peste Ozana, vine Târgul-Neamțului, cu mahalalele Pometea de sub dealul Cociorva, unde la toată casa este livadă mare; Țuțuieni, veniți din Ardeal, care mănâncă slănină rancedă, se țin de coada oilor, lucrează lâna și sunt vestiți pentru teascurile de făcut oloi; și Condrenii, cu morile de pe Nemțșor și piuăle de făcut sumani.	path trodden by those does with their long eyelashes, running loose from the nunnery; Bălătești, famous for its salt-mines, and Ceahlăești, Topolița and Ocea, where the people chase the crow away over their boundaries after it has got the plum in its beak.	legged she-goats who escape from the nunnery, Bălătești with its salty water, and Ceahlăiești, Topolița and Ocea, where they would chase a crow with a stolen plum in its beak right beyond the parish boundary.
11.	Mănăstirea Vărativ [p. 204] Înspre apus miază-zi vin mănăstirile: Agapia, cea tăinuită de lume; Vărativ , unde și-a petrecut viața Brâncoveanca cea bogată și milostivă, și satele Filioara, hățașul căprioarelor cu sprâncene scăpate din mănăstire; Bălătești, cei plini de salamură, și Ceahlăiești, Topolița și Ocea, care alungă cioara cu perja-n gură tocmai dincolo, peste hotar; iar spre crivăț, peste Ozana, vine Târgul-Neamțului, cu mahalalele Pometea de sub dealul Cociorva, unde la toată casa este livadă mare; Țuțuieni, veniți din Ardeal, care mănâncă slănină rancedă, se țin de coada oilor, lucrează lâna și sunt vestiți pentru teascurile de făcut oloi; și Condrenii, cu morile de pe Nemțșor și piuăle de făcut sumani.	the convent Vărativ TRD+EXP To the south-west you have the convents: Agapia, hidden away from the world, Văratec , where Brâncoveanu's rich and bountiful wife spent her life; and the villages of Filioara with its forest-path trodden by those does with their long eyelashes, running loose from the nunnery; Bălătești, famous for its salt-mines, and Ceahlăești, Topolița and Ocea, where the people chase the crow away over their boundaries after it has got the plum in its beak.	the monastery Vărativ [p. 77] TRD+ADC Towards the south-west lie the monasteries: Agapia, secluded from the world, and Vărativ where the rich and charitable Princess Brancoveanu spent her days; and the villages of Filioara, the refuge of the two-legged she-goats who escape from the nunnery, Bălătești with its salty water, and Ceahlăiești, Topolița and Ocea, where they would chase a crow with a stolen plum in its beak right beyond the parish boundary.
12.	biserica Sfântului Lazăr [p. 207] Ia pe Teofan, alt călugăr de la spital, și se duc împreună la biserica Sfântului Lazăr de sub dealul Cetății.	the church of Saint Lazarus ECH+ADC+TRD One morning what did Father Duhu get up to if not to taking Teofan, another monk from the chapel of the hospital, with him and go to the church of Saint Lazarus below Castle Hill.	St. Lazarus' Church [p. 82] ECH+ADC+TRD And one fine day, Father Duhu – had he nothing better to do? – takes with him Teofan, another monk from the hospital, and off they go to St. Lazarus' Church , under the castle hill.
13.	Cetatea Neamțului [p. 208]	Neamț Castle ADC+TRD	the fortress of Neamțu [p. 83] ADC+TRD

	A doua zi, Nică Oşlobanu ca mai ba să dea pe la şcoală; dar nici părintele Duhu pe la biserica Sfântului Lazăr, că l-ar fi pironit părintele Oşlobanu pe cruce şi l-ar fi pus în podul bisericii, spre păstrare, cu parte din icoanele rămase aici de la Cetatea Neamţului .	Next day Nică Oşlobanu never came near the school; nor did Father Duhu ever go to St. Lazarus's, for Parson Oşlobanu would have had him nailed on the cross and laid in store in the church loft, side by side with some of the icons left over from Neamţ Castle .	The next day, Nică Oşlobanu did not come to school, nor did Father Duhu ever set foot in St Lazarus' Church again, for Father Oşlobanu would have nailed him to a cross and stored him away in the church loft along with the dusty old icons from the fortress of Neamţu , which were kept there.
14	vornic [p. 218] Cam pe înserate, ne luăm târâş, cu moş Bodrângă cu tot, şi ne băgăm într-o cinstită crâşmă, la fata vornicului de la Rădăşeni, unde mai multă lume se aduna de dragostea crâşmăriţei decât de dorul vinului; căci era şi frumoasă, bat-o hazul s-o bată!	Mayor ADC About nightfall we all, not forgetting old Bodrîngă, betook ourselves to a respectable tavern belonging to the daughter of the mayor at Rădăşeni, where more people would come for love of the hostess than for any urge to drink wine; and lovely she was, too, a blessing upon her!	mayor [p. 97] ADC Late that night, we all shuffled off, old Bodrângă and the rest of us, to a well-known tavern belonging to the daughter of the mayor of Rădăşeni, where a lot of people came rather for love of the landlady than the liquor, for by the living God, she was beautiful.
15	vătăman [p. 166] Iar vornicul Nic-a Petricăi, cu paznicul, vătămanul şi câţiva nespălaţi de mazili se purtau printre oameni de colo până colo, şi când deodată numai iaca vedem în prund câţiva oameni claie peste grămadă, şi unul din ei mugind puternic. „Ce să fie acolo?“ ziceau oamenii, alergând care de care din toate părţile.	the deputy-mayor ADC The mayor Nică, son of Petrica, with the overseer, the deputy-mayor and a couple of tousle-headed clerks, were moving to and fro among the people, when, all of a sudden, what should we see but a scuffle on the gravel, a crowd of people in a confused heap and one of them yelling out loudly.	the deputy mayor [p. 20-21] ADC But the mayor, Nică Apetricăi, and the deputy mayor , the village watchman and a few dirty mǎzils went walking among the people; and suddenly we saw by the roadside a group of men rump-upwards in the dust; one of them was bellowing at the top of his voice.
16	mazil [p. 166] Iar vornicul Nic-a Petricăi, cu paznicul, vătămanul şi câţiva nespălaţi de mazili se purtau printre oameni de colo până colo, şi când deodată numai iaca vedem în prund câţiva oameni claie peste grămadă, şi unul din ei mugind puternic. „Ce să fie acolo?“ ziceau oamenii, alergând care de care din toate părţile.	Clerks TSO The mayor Nică, son of Petrica, with the overseer, the deputy-mayor and a couple of tousle-headed clerks , were moving to and fro among the people, when, all of a sudden, what should we see but a scuffle on the gravel, a crowd of people in a confused heap and one of them yelling out loudly.	mǎzils [p. 20-21] TRD+ADG But the mayor, Nică Apetricăi, and the deputy mayor, the village watchman and a few dirty mǎzils* went walking among the people; and suddenly we saw by the roadside a group of men rump-upwards in the dust; one of them was bellowing at the top of his voice. **rural petty nobility
17	zaveră [p. 172] Pe acest deal, Smarandă, am fugit în vremea zaverii , cu mă-ta, cu tine şi cu frate-tău Ioan, de frica unei cete de turci, care se bătuse chiar atunci cu voluntirii la Secu şi apoi se îndreptară spre Pipirig, după jefuit.	the 1821 uprising EXP Upon this hill, daughter Smaranda, we took refuge at the time of the 1821 uprising , with your mother, yourself and your brother Ion, scared off by a band of Turks who had been recently fighting the volunteers at Secu and were then making their way	the rebellion [p. 31] TSO It was to that hill, Smǎranda, that I ran at the time of the rebellion , with your mother, and you, and your brother Ion, for fear of a band of Turks who had just been fighting against the volunteers at Secu and were headed for Pipirig, intending to plunder the place.

		to Pipirig in search of plunder; and, being in such a hurry, we had left behind your baby sister Mariuca in her wooden cradle, upon the verandah.	
18	bade [p. 210] — Cât ceri pe car, bade ? zise Oşlobanu, căruia nu-i era a cumpăra lemne cum nu mi-e mie acum a mă face popă.	my good man ADC "How much do you want for the cartload, my good man ?" said Oşlobanu, who had as little intention of buying wood as I now have of taking orders.	-- [p. 86] OMN "How much for the load?" asks Oşlobanu, who no more wanted to buy wood than I do now to be a priest.
19	bădița [p. 164] Nu trece mult după asta, și-ntr-o zi, prin luna lui mai, aproape de Moși, îndeamnă păcatul pe bădița Vasile tântul, că mai bine nu i-o zice, să pună pe unul, Nic-a lui Costache, să mă procitească.	Master ADC Not long after this, one day in the month of May, close upon the Whitsun <i>Moși</i> festival, the Evil One prompted Master Vasile, the blockhead, for I have no better word for him, to appoint a fellow called Nică, Costache's son, to test my knowledge.	-- [p. 18] OMN Not long after this, and on a day in the month of May, about the time of the great fair of Pentecost, the Devil tempted that blockhead Vasile—there is no other word for him—to set a certain Nică Costache to hear my revision.
20	moșule [p. 194] — De vânzare, moșule!	gaffer ADC "Yes, indeed I am, gaffer ."	Grand-dad [p. 63] ADC "Indeed it is, Grand-dad ."
21	Vodă [p. 165] Se zicea că are să treacă Vodă pe acolo spre mănăstiri.	the Prince ADC The rumour went that the Prince was going to ride that way to visit the monasteries.	The Prince [p. 20] ADC The Prince was supposed to be coming by our village on his way to the monasteries.
22	măria-ta [p. 172] Până și Vodă cic-ar fi tras odată în gazdă la Ciubuc, și întrebându-l cu cine mai ține atâta amar de bucate, el ar fi răspuns: „Cu cei slabi de minte și tari de virtute, măria-ta “.	your Highness ADC The Prince himself is reported to have once put up at his house, and upon his asking with what men he held together such a sea of belongings Ciubuc is said to have answered: "With those weak of mind but strong of body, your Highness ."	Your Highness [p. 31] ADC It seems the Prince himself once stayed the night at his house, and when he asked who herded all those sheep and cattle for him, old Ciubuc said: 'Men poor in wit and strong in virtue, Your Highness! '
23	jupâneasă [p. 163] — Ia, poftim de încalecă pe Balan, jupâneasă! zise părintele, de tot posomorât, să facem pocinog sfântului Nicolai cel din cui.	young lady TSO "Just come out here, young lady , and mount Dapple-Grey," said the priest now quite sternly, "and let us put St. Nicholas, who's hanging from the nail up there, to his proper business!"	young lady [p. 17] TSO "Kindly get up on the White Horse, young lady ," says the priest, as stern as a hawk.
24	țică [p. 195] Pesemne te mănâncă spinarea, cum văd eu, măi țică , și ia acuș te scarpin, dacă vrei, ba	you cheeky brat EXP It seems to me you're asking for a damn good hiding, you cheeky brat , and I'll give you one, if that's what you want.	my lad [p. 64] ADC It's my belief you're looking for a trashing, my lad , and I'm just the fellow to give it you, if you really want it.

	ș-un topor îți fac, dacă mă crezi, de-i zice „aman, puiule!“ când îi scăpa de mâna mea!		
25	<p>răzeși [p. 188]</p> <p>Cu asta se hrănesc mai mult humuleștenii, răzeși fără pământuri, și cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brânză, lână, oloi, sare și făină de păpușoi; sumane mari, genunchere și sărdace; ȋtari, bernevici, cămeșoaie, lăicere și scorțuri înflorite; ștergare din borangic alese, și alte lucruri, ce le duceau luna în târg de vânzare, sau joia pe la mănăstirile de maice, căroră le vine cam peste mână târgul.</p>	<p>free peasants ADC</p> <p>They were landless free peasants and itinerant merchants, trading in cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt, and maize flour; cloth coats—big ones, reaching down to the knees, and short ones—, tight trousers, white cloth trousers, night gowns; carpets, either square with floral designs, or narrow runners; spreads made of local silk with woven patterns, and sundry other things. These they took on Mondays to market or on Thursdays to convents, because the fairs were not easy for the nuns to get to.</p>	<p>răzeși – peasants liberated from feudalism [p. 55] TRD+EXP</p> <p>Many of the people of Humulești were what we call răzeși – peasants liberated from feudalism but having no land – and they made their living in this way, and by trading in a variety of things, such as cattle, horses, pigs, sheep, cheese, wool, oil, salt and maize-meal; and coats, long, knee-length or short, trousers, wide or narrow, shirts, rugs and aprons embroidered with flowers, women’s headveils of raw silk, and other goods which they took to sell on Mondays in the market or on Thursdays at the convents, seeing that the nuns found it difficult to get to market.</p>
26	<p>cete [p. 172]</p> <p>Pe acest deal, Smarandă, am fugit în vremea zaverei, cu mă-ta, cu tine și cu frate-tău Ioan, de frica unei cete de turci, care se bătuse chiar atunci cu volintirii la Secu și apoi se îndreptară spre Pipirig, după jefuit.</p>	<p>a band TSO</p> <p>Upon this hill, daughter Smaranda, we took refuge at the time of the 1821 uprising, with your mother, yourself and your brother Ion, scared off by a band of Turks who had been recently fighting the volunteers at Secu and were then making their way to Pipirig in search of plunder; and, being in such a hurry, we had left behind your baby sister Mariuca in her wooden cradle, upon the verandah.</p>	<p>a band [p. 31] TSO</p> <p>It was to that hill, Smărandă, that I ran at the time of the rebellion, with your mother, and you, and your brother Ion, for fear of a band of Turks who had just been fighting against the volunteers at Secu and were headed for Pipirig, intending to plunder the place.</p>
27	<p>arcan [p. 166]</p> <p>Pe bădița Vasile îl prinsese la oaste cu arcanul, îl cetluiu acum zdravăn și-l puneau în cătușe, să-l trimită la Piatra...</p>	<p>a lasso ADC</p> <p>Master Vasile had been caught with a lasso by the press-gang; they were now roping him tight and handcuffing him, preparatory to sending him off to the town of Piatra.</p>	<p>-- [p. 21] OMN</p> <p>It was poor Vasile whom they had snared for the army; they pinioned him firmly, and put the handcuffs on him, ready to send him to Piatră.</p>
28	<p>volintir [p. 172]</p> <p>Pe acest deal, Smarandă, am fugit în vremea zaverei, cu mă-ta, cu tine și cu frate-tău Ioan, de frica unei cete de turci, care se bătuse chiar atunci cu volintirii la Secu și apoi se îndreptară spre Pipirig, după jefuit.</p>	<p>the volunteers ADC</p> <p>Upon this hill, daughter Smaranda, we took refuge at the time of the 1821 uprising, with your mother, yourself and your brother Ion, scared off by a band of Turks who had been recently fighting the volunteers at Secu and were then making their way</p>	<p>the volunteers [p. 31] ADC</p> <p>It was to that hill, Smărandă, that I ran at the time of the rebellion, with your mother, and you, and your brother Ion, for fear of a band of Turks who had just been fighting against the volunteers at Secu and were headed for Pipirig, intending to plunder the place.</p>

		to Pipirig in search of plunder; and, being in such a hurry, we had left behind your baby sister Mariuca in her wooden cradle, upon the verandah.	
29.	oștean [p. 166] Oștean a fost și Sfântul Gheorghe, și sfântul Dimitrie, și alți sfinți mucenici, care au pătitit pentru dragostea lui Hristos, măcar de-am fi și noi ca dânșii!	soldiers ADC St. George and St. Dmitri and other holy martyrs were soldiers too, who suffered for the love of Christ; pray God we may live up to their example!	soldiers [p. 21] ADC Saint George and Saint Demetrius and other martyred saints were soldiers too, who suffered and died for the love of Christ; if only we could be like them!
30.	cătană [p. 205] Și câte oștiri străine și o droaie de cătane călări, tot nemți de cei mari, îmbrăcați numai în fir, au trecut în vremea copilăriei mele, cu săbiile scoase, prin Humulești, spre mănăstirile de maice, după Nătălița cea frumoasă!	soldiers TSO Foreign armies and a troop of soldiers on horseback, all high-ranking Germans in gold-embroidered cloth, they all went through Humulești in the days of my boyhood, with drawn swords, making for the convents to look for beautiful Natalia; and they made a great to-do in the convents and ransacked all the cells of the nuns, but could not find her; for the cellars of Pîrvu, the watchman, at Tîrgu Neamț could hide a young princess, in time of need.	young recruits [p. 78-79] TSO+EXP And how many foreign troops, how many squadrons of young recruits , those tall Germans in braided uniforms, passed through Humulești in the days of my childhood, with drawn swords, riding towards the nunnery in pursuit of the beautiful Natalita; and the Germans caused a great commotion in the convent, and made a thorough search of all the nuns' cells, but they could not find her, for Pârvu the sub-prefect of Târgu Neamțu, had a cellar that was quite equal to hiding even a princess if necessary.

Sursa: elaborat de autor

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Iordan Corina

30 aprilie 2024

CURRICULUM VITAE AL AUTORULUI

INFORMAȚII PERSONALE

IORDAN CORINA

+373 68939010

corinaiordan@mail.ru

Data nașterii 09/08/1991 | Naționalitatea MDA

EDUCAȚIE ȘI FORMARE

2016 – prezent

Universitatea de Stat din Moldova

Școala Doctorală Științe Umaniste și ale Educației

Specialitatea: Lexicologie și lexicografie; terminologie și limbaje specializate; traductologie

2013 – 2015

Universitatea de Stat din Moldova

Facultatea Limbi și Literaturi Străine

Specialitatea: Traducere și interpretare de conferințe

2010 – 2013

Universitatea de Stat din Moldova

Facultatea Limbi și Literaturi Străine

Specialitatea: Limbă engleză aplicată – Limbă franceză aplicată

EXPERIENȚA PROFESIONALĂ

2014 – prezent

Profesoară de limbă engleză

2013 – 2017

Traducător

COMPETENȚE PERSONALE

LIMBA MATERNĂ

Română

LIMBI STRĂINE CUNOSCUTE

	ÎNȚELEGERE		VORBIRE		SCRIERE
	Ascultare	Citare	Participare la conversație	Discurs oral	
Engleză	C1	C1	C1	C1	C1
Rusă	C1	C1	B1	B1	A1
Franceză	A1	A1	A1	A1	A1

DOMENII DE INTERES

- Traductologie
- Semantica lexicală
- Sociolingvistică
- Pragmatică
- Lexicografie
- Culturologie

SEMINARE ȘI TRAININGURI

1. L'intégration interdisciplinaire des compétences de connaissance, de compréhension et d'application dans les programmes doctoraux (INTER-DOC), 2017.
2. Textualitatea digitală: paradigme, interpretări, critici, 2017.
3. Imaginarul lingvistic între teorie și metodologie de cercetare, 2016.
4. Lingvistica textului – modele și abordări actuale, 2016.
5. Analyzing Books and Characters, 2015.
6. Teaching Curriculum Standards, 2015.
7. New English Teaching Tools to Make Your Lessons Interesting, 2015.
8. ETRC Summer Training for Professional Development of the English Teachers „Best Practices in English Teaching”, 2014.
9. Active Reading. Reading for a Reason, 2014.
10. How to Use a Computer to Make Your English Lessons Interactive, 2014.
11. Using Poems in a Classroom, 2014.
12. Using Grammar Games in Effectively TEFL, 2014.
13. Teaching large teenage classes, 2014.

CONFERINȚE, SIMPOZIOANE, COLOCVII NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE

1. Conferința științifică și practică internațională „Theory and Practice of Science: Key Aspects”, Roma, Italia, 19-20 Februarie, 2021.
2. Conferința științifică și practică internațională „Science and Practice: Implementation to Modern Society”, Manchester, Marea Britanie, 26 – 28 decembrie 2020.
3. Conferința științifică și practică internațională „Science, Education, Innovation: Topical Issues and Modern Aspects”, Tallinn, Estonia, 16 – 18 decembrie 2020.
4. Conferința științifică internațională „Dincolo de frontiere: rolul limbilor și al literaturilor în crearea unui spațiu valoric comun”, Chișinău, 14 martie 2019.
5. Simpozionul științific internațional „Anatol Ciobanu – Omul Cetății Limba Română. In memoriam: 85 de ani de la naștere”, Chișinău, 17 mai 2019.
6. Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, Chișinău, 9-10 noiembrie, 2017.
7. Colocviul științific cu participare internațională „De la monem la text: parametri lexico-semantici și discursivi”, Chișinău, 1 decembrie 2017.
8. Colocviul internațional „Traducerea și mondializarea”, Chișinău, 29 septembrie 2017.
9. Colocviul internațional de științe ale limbajului „Eugen Coșeriu” (CISL), Chișinău, 13-14 octombrie 2017.
10. Conferința națională „Platforme educaționale online pentru cadrele didactice din Republica Moldova”, Chișinău, 19 august 2017.
11. Simpozionul științific cu participare internațională „Norma limbii literare între tradiție și inovație”, Chișinău, 19 mai 2017.
12. Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, Chișinău, 28 – 29 septembrie 2016.
13. Conferința științifică națională „Educația, cercetarea și inovarea – baza dezvoltării și prosperității societății contemporane”, Chișinău, 6 martie 2012.

**PUBLICAȚII
ȘTIINȚIFICE**

1. THE PHONETIC AND GRAPHIC ASPECTS OF REALIA-WORDS. În: German International Journal of Modern Science, Satteldorf, Germania, nr. 62, 2023, pp. 39-42. ISSN 2701-8369/ISSN online 2701-8377.
2. DEFINITION OF TRANSLATION, TRANSLATION STRATEGY, TRANSLATION PROCEDURE, TRANSLATION METHOD, TRANSLATION TECHNIQUE, TRANSLATION TRANSFORMATION. În: Scientific Collection „InterConf”: with the Proceedings of the 1st International and Practical Conference: „Theory and Practice of Science: Key Aspects”, Rome, Italy: Dana, nr. 42, 19-20 Februarie, 2021, pp. 473-485. ISBN 978-88-32012-34-7.
3. TRANSLATION OF THE REALIA WORDS, RELATED TO ETHNIC CHARACTERIZATIONS, IN ION CREANGĂ’S TEXT FROM ROMANIAN INTO ENGLISH. În: Philology, Volgograd, Federația Rusă, nr. 1 (31), 2021, pp. 46-51. ISSN 2414-4452.
4. ПЕРЕВОД СЛОВ РЕАЛИЙ, ОТНОСЯЩИХСЯ К ТРУДУ, В ТЕКСТЕ ИОНА КРЕАНГЭ С РУМЫНСКОГО НА АНГЛИЙСКИЙ. În: Филологический аспект: международный научно-практический журнал, Nijni Novgorod, Federația Rusă, nr. 1 (69), 11 ianuarie 2021. ISSN 2412-8953.
5. ABORDAREA PRAGMATICĂ A CUVINTELOR-REALIȚĂȚI ÎN TEORIA TRADUCERII. În: Studia Universitatis Moldaviae, Chișinău, nr.10 (140), 2020, Seria „Științe umanistice”, pp. 136-144. ISSN 1811-2668 / ISSN online 2345-1009.
6. TRANSLATION OF THE REALIA WORDS (MONETARY AND MEASUREMENT UNITS) IN ION CREANGĂ’S TEXT FROM ROMANIAN INTO ENGLISH. În: Scientific Collection „InterConf”: with the Proceedings of the 8th International and Practical Conference „Science and Practice: Implementation to Modern Society”, Manchester, Marea Britanie: Peal Press Ltd., nr. 3 (39), 26 – 28 decembrie 2020, pp. 818 – 822. ISBN 978-0-216-01072-7.
7. LINGUISTIC AND CULTURAL CHARACTERISTICS OF CREANGĂ’S SPEECH. În: Scientific Collection „InterConf”: with the Proceedings of the 1st International and Practical Conference „Science, Education, Innovation: Topical Issues and Modern Aspects”, Talinn, Estonia: Uhingu Teadus juhatus, nr. 2 (38), 16 – 18 decembrie 2020, pp. 520 – 525. ISBN 978-5-7983-4322-5.
8. TRADUCEREA DIN ROMÂNĂ ÎN ENGLEZĂ A CUVINTELOR-REALIȚĂȚI GEOGRAFICE DIN ROMANUL LUI ION CREANGĂ AMINTIRI DIN COPILĂRIE. În: Studia Universitatis Moldaviae, Chișinău, nr.10 (130), 2019, Seria „Științe umanistice”. pp. 93-97. ISSN 1811-2668 / ISSN online 2345-1009.
9. PARCURSUL ISTORIC ȘI PROBLEMATICA CONCEPTULUI DE CUVÂNT-REALITATE ÎN TRADUCERE. În: Studia Universitatis Moldaviae, Chișinău, nr.10 (110), 2017, Seria „Științe umanistice”, pp. 59-63. ISSN 1811-2668 / ISSN online 2345-1009.

10. INTERDEPENDENȚA DINTRE LIMBĂ ȘI CULTURĂ. În: Colocviul internațional de științe ale limbajului „Eugen Coșeriu” (CISL), Chișinău, 13-14 octombrie, 2017 – 2018, pp. 258-265.
11. CLASIFICAREA CUVINTELOR-REALITĂȚI DIN ROMANUL LUI ION CREANGĂ *AMINTIRI DIN COPILĂRIE*. În: Colocviul științific cu participare internațională „De la monem la text: parametri lexico-semantici și discursivi”, Chișinău, 1 decembrie, 2017 – 2018, pp. 215-221.
12. CONCEPTUL DE „CULTURĂ”: DEFINIȚII ȘI SENSURI. În: Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, Chișinău, 9-10 noiembrie, 2017, pp. 246-249.
13. CLASIFICAREA CUVINTELOR-REALITĂȚI ÎN BAZA CERCETĂRILOR ACTUALE. În: Materialele simpozionului științific cu participare internațională: „Norma limbii literare între tradiție și inovație”, 19 mai 2017, Chișinău, pp. 177-185.
14. CONCEPTUL DE CUVÂNT-REALITATE. În: Acta didactica. Materialele seminarului metodologic „Interconexiunea paradigmelor didactice și metodologice în predarea limbilor străine”, ediția a 7-a, 19-20 ianuarie 2017, Chișinău, pp. 64-69.
15. ROLUL CUVINTELOR-REALITĂȚI ÎN DISEMINAREA INFORMAȚIEI CULTURALE. În: Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, Chișinău, 28-29 septembrie, 2016, pp. 163-167.
16. PRAGMATIC ASPECT IN TRANSLATING ARTHUR GOLDEN’S NOVEL “MEMOIRS OF A GEISHA” FROM ENGLISH INTO ROMANIAN. În: Analele Științifice ale USM. Științe socioumanistice. Volumul I. CEP USM, 2015, Chișinău, pp. 189-193.
17. LEXICAL PECULIARITIES OF TRANSLATING AGATHA CHRISTIE'S DETECTIVE STORIES INTO ROMANIAN, Analele Științifice ale USM. Științe socioumanistice. Volumul I. CEP USM, 2013, Chișinău, pp. 122-125.

CONCURSURI

Membru al comisiei de evaluare în cadrul Olimpiadei municipale la limba engleză, Chișinău, 2016.

Membru al comisiei de evaluare în cadrul Olimpiadei municipale la limba engleză, Chișinău, 2014.